BIBLIOTECA NAZ.LE
XXVI*
A
26
NAPOLI

L. 54

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ingens exiguo fulget SCHURZFLEISCHIUS ore
Qui meritis orbem, sidera mente capit.
Mascula praegnantem ſpirans ſapientia vultu
Haud alibi ſedem dicet habere ſuam.
Facundo Hermas ſic exprimit ore Sorores,
Muſarum ut credas fronte referre Patrem.
G. Thomaſius.

CONRADI SAMVELIS

SCHVRZFLEISCHII

EPISTOLAE SELECTIORES,

SECVNDVM NVNC

SINE LACVNIS

ET CVM

MEMORIA AVCTORIS

EMENDATIVS

EDITAE AC PROMVLGATAE.

BIBLIOTECA NAZIONALE

VITEMBERGAE,

APVD HEREDES GODOFR. ZIMMERMANNI

A. cIↄ Iↄcc XXIX.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO ET GENEROSISSIMO

DOMINO,

DN. NICOLAO,

LIB. BAR. ET S. R. IMP. BANNERESIO

A GERSDORF,

DYNASTAE BARVTHI, HENNERSDORFII, BRETINGAE, BVCHWALDAE, RACKELII, HAVSWALDAE, KRACKEVIZII, BERTHELSDORFII, ET KEMNIZII, ETC. ETC.

IN CONSILIO SANCTIORI

FRIDERICI AVGVSTI,

POTENTISSIMI POLONIARVM REGIS ET SAXONIAE PR. ELECTORIS SERENISSIMI, MODERATORI EMINENTISSIMO ET MARCHIONATVI LVSATIAE SVPERIORIS PRAEFECTO EXCELLENTISSMO;

VT ET
ILLVSTRISSIMO AC GENEROSISSIMO
DOMINO,
DN. OTTONI HENRICO
LIB. BAR.
A FRISEN,
DOMINO ROETHAVIAE, IESCHVIZII, ET RVBENAE, ETC. ETC.
FRIDERICO AVGVSTO,
POTENTISSIMO SARMATARUM REGI ET SERENISSIMO SAXONVM PR. ELECTORI, A CONSILIIS SANCTIORIBVS ET CANCELLIS;
DOMINIS SVIS GRATIOSISSIMIS AC MAECENATIBVS RELIGIOSISSIMO MENTIS CVLTV PROSEQVENDIS,
HAS
C. S. SCHVRZFLEISCHII
EPISTOLAS
OFFERVNT
I. W. M. ET G. Z.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMI ATQVE EXCELLENTISSIMI
DOMINI;
PATRONI SVMMI,
LITERARVM OMNISQVE DOCTRINAE MAXIMI STATORES,

EXhibemus Vobis faſciculum epiſtolarum, a C. S. SCHVRZFLEISCHIO, Viro in orbe literato admodum celebri, confectarum, eumque ſanctiſſimis Veſtris Nominibus ſubmiſſà animi veneratione conſe-

cramus, partim ut Vobis teſtatam faciamus animi noſtri religionem, qua Meyeriana familia Vobis eſt devincta, partim ut hae epiſtolae eos in primis in ſui patrocinium advocent, ad quos maximam partem exaratae fuerunt, quibusve proprio veluti jure prae aliis competere videntur. Magna in illis GERSDORFII ac FRISIORVM Nomina &, niſi religioſiſſimo mentis cultu, non compellanda, multoties conſpiciuntur. Vobiscum eruditiſſimus ac prudentiſſimus auctor per hoc commercium literarium de graviſſimis argumentis, cum primis & ſtatum patriae communis publicum ac tunc temporis Gallorum aſtutiis graviter attritum & rem literariam attingentibus, egit ſuaque conſilia, quae ubique exquiſitam prudentiam ac ſummam

judi-

judicandi facultatem oſtendunt, aperte communicavit, &, quid Vos de reipublicae communis pariter, ac literariae, conditione ſentiretis, ſolicite a Vobis, tanquam Viris rerum publicarum peritiſſimis, perquiſivit ac prudenter exploravit; Vobisque tandem pro beneficiis maximis ac honoribus ſummis, a POTENTISSIMO PR. ELECTORE SAXONIAE, auxilio patrocinioque Veſtro impetratis, ſolennem gratiarum actionem perſolvit, Veſtrumque erudi-tis inſerviendi promptum animum juſtis elogiis cohoneſtavit Quid dicamus de epiſtolis, pariter hoc volumine contentis, quas Cl. auctor dedit ad illuſtriſſimam Feminam, CATHARINAM HENRIETTAM GERSDORFIAM, ex pervetuſta FRISIORVM gen-

te prognatam, quae etiamnum in perenne ſexus feminei ornamentum floret & cum eruditiſſimis feminis, immo cum ipſa PVLCHERIA, in praeſtantiſſimis hiſtoriarum monimentis, ob eximiam politioris literaturae cognitionem inſigni, jure meritoque poteſt comparari? Praeterea eam ob cauſam, ILLVSTRISSIMI DOMINI, has SCHVRZFLEISCHII epiſtolas Vobis dedicavimus, ut publicum exſtaret grati noſtri erga Vos animi monumentum. Saxones enim ſumus & in Saxonia civitatis jure gaudemus. Peccaremus ergo in boni civis officium, niſi Saxoniae noſtrae Atlantes, Patronos ac Defenſores noſtrae familiae, quae ab invidis & malevolis ſubinde laceſſitur, prae ceteris eligeremus. Accipite igitur benevo-

vola mente, SVMMA NATIONIS SAXONICAE FVLCRA ET CVLMINA, hoc exiguum munuſculum, quod Vobis devotisſima animi ſubjectione Meyeriani heredes offerunt, ex eoque ſingularem venerationem, qua noſtra Vos familia proſequitur, cognoſcite, quae ex hac ſolenni conſecratione nullum aliud emolumentum quaerit, quam ut pro eadem contra iniquisſimas hoſtium quorumvis machinationes propugnetis, Veſtroque Patrocinio in poſterum, quod ſanctum omnino ac venerabile a quibusvis Clientibus habetur, illam ſublevetis. Quod reliquum eſt, vivatis diu ac floreatis, ILLVSTRISSIMI DOMINI, & in ſeros annos Potentisſimi AVGVSTI imperio ſubjectis, ac rei literariae, ſigillatim vero Veſtris

poſteris, aeterna cum gloria interſitis, & in illis per longiſſimi temporis decurſum Veſtram imaginem, negotia Saxoniae ſanctiora moderantem, recognoſcatis.

VESTRORVM ILLVSTRISSIMORVM
AC GENEROSISSIMORVM
NOMINVM

obſequentiſſimi Clientes,

Vitembergae Sax.
4. Kal. Octobr. 1699.

IO. GVIL. MEYERVS,
&
GOD. ZIMMERMANNVS.

LECTORI
S. P.

EPiſtolae, quas in praeſens cum orbe literato multorum rogatu communicamus, auctorem agnoſcunt celeberrimum Virum et in omni eruditionis genere verſatiſſimum, C. S. SCHVRZFLEISCHIVM, quas ideo diutius conſpectui eruditorum ſubtrahere noluimus, quoniam in illis multa continentur, quae faciunt ad Patriae ſtatum, ſuperiorum inprimis annorum, exquiſitius cognoſcendum, quaeve ſubinde curioſis lectoribus ſuppeditant, quid ſtatuendum ſit de viris, noſtra aetate cum rerum civilium cognitione inſignibus, tum variae eruditionis gloria maxime claris. Non inficiamur quidem, quasdam voces reperiri in his literis, quae aureum latinitatis ſaeculum redolere non videantur: ſed ſcias, humaniſſime Lector, auctorem, exquiſitiſſimum ceteroquin germanae latinitatis artificem, nunc vero ob muneris rationem, quod ſuſtinet, graviſſimis negotiis diſtrictum, huic epiſtolarum collectioni ultimam non admoviſſe manum ac praeterea ſcribendi genus, quod maximam partem publicas res complectitur, nullum alium exprimendi characterem requiſiviſſe. SCHVRZFLEISCHII nomen Tibi probe erit cognitum ac reliqua eius ſcripta, incompara-

para-

parabili prorſus eruditione referta ac veterum more confecta, haud quaquam notitiam tuam effugient. Idcirco nulli dubitamus, te prudenter omnia in benigniorem partem interpretaturum eſſe, quae quodammodo a Veterum norma recedere videantur. Ordinis rationem eam obſervavimus, quam nobis anni et menſes ſuppeditarunt, poſthabita muneris dignitatisque ampliſſimae conſideratione, qua praeter ceteros illi in luce publica ac huius mundi theatro eminent, ad quos fuerunt exaratae. Cognoſces omnino ex his epiſtolis divinioris animi indolem, quae admodum mature in SCHVRZFLEISCHIO *eluxit, et exquiſitum ſcribendi genus, quod ne primis quidem annis publicae functioni admotus potuit celare. Laudantur ab eruditis epiſtolae a Rolando Mareſio, celeberrimo Gallo, conſcriptae, quoniam in illis auctor ſtudeat germanae latinitatis nitori ac praeterea de rebus, ad ſtatum ſui temporis publicum reique literariae pertinentibus, agat et non raro de ſcriptoribus, qui temporibus antiquiſſimis patrumque noſtrorum memoria eruditionis laude inclaruerint, paullo liberius diſſerat. Profecto non minorem eruditorum applauſum elicient Cl. Auctoris noſtri epiſtolae, cum non ſint ſteriles rebusque deſtitutae; ſed comprehendant multa, eaque prorſus*

ſus

ſus exquiſita, quae ſuperiorum hiſtoriae annorum lucem afferunt et curioſis lectoribus arcana ſolidioris eruditionis pandunt, et tandem Mareſianas ſtyli elegantia ſcribendique concinnitate longe multumque vincunt. Sapienter iudicavit Deſiderius Eraſmus, rem eſſe maximis periculis involutam publicae luci vivum committere eas epiſtolas, quae exprimant doctorum virorum mores mentiumque characteres: eamque ob cauſam notat Bernardum, religioſiſſimum illum ſodalitatis ſuae regulum, quod nondum mortalium numero exemptus ſuas epiſtolas in publicum prodire permiſerit. At enimvero confeſtim eos auctores prudenter excuſat, quorum ingenii monimenta, cum aliis apertius communicata, vel ipſis dominis invitis prodeant ac publico doctorum conſpectui exponantur. De induſtria ceteroquin, quo melius magnorum virorum honori conſuleremus, multorum nomina expunximus, quod in Scaligerianis et Caſaubonianis, quarum clavem eruditis ſuppeditavit Paullus Colomeſius, factum quoque eſſe animadvertimus; quoniamque exiſtimavimus; ex diligenti epiſtolarum evolutione facillime eos viros, de quibus paullo liberius pronuncietur, detegi, ac clare auctoris mentem internoſci poſſe. Vale, Benevole Lector, tuaque benevolentia bibliopolas complecti ne dedignare, et ab ampliſſimo auctore in poſterum alios poſt alios excelſiſſimi ingenii foetus expecta. Vitembergae, IV. Kal. Octobr. cIↄ Iↄc XCIX.

PRAE-

PRAEFATIO ALTERA.

REdeunt ad te nova facie C. S. SCHVRZFLEISCHII epiſtolae ſelectiores, ſub proximi exitum ſeculi primum publicatae. Etſi autem easdem plane vides literas, quas, primo indutas habitu, huc usque cognoſti: tamen non dubitamus, quin iterum nunc editas magis ſis probaturus. Audivimus enim ſaepe, & inviti audivimus, multorum de omiſſis multis magnorum Virorum nominibus querelas. Hisce nullum amplius locum ſupereſſe voluimus, qui id dederimus operam, ut, epiſtolis primum evulgatis cum codice Auctoris MS. collatis, cum nomina Virorum redderemus omnium, tum alias quoque lacunas ſuppleremus. Qua ex re, ſicut multum affuſum lucis, ita plus ſimul gratiae conciliatum operi putamus. Praeterea, non injucundum tibi fore, ſperavimus, BENEVOLE LECTOR, ſi eadem opera memoriam Polyhiſtoris tecum communicaremus, a Cl. Succeſſore tabulis funebribus accurate, luculenterque expreſſam. Vale iterum, LECTOR BENEVOLE, tuaque me, tibi devotum, benevolentia complecti ne deſiſte. Vitembergae, VI. Kal. Octobr. A. cIɔ Iɔcc XI.

G. ZIMMERMANNVS.

C. S.

C. S. SCHVRZFLEISCHII EPISTOLAE.

I.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI, IC. Dresd.

SVmma inſtituti haec eſt: Peto munus extra ordinem mihi decernendum, nec penſionem eo nomine flagito, aut minimam ſtipendii partem. Quo animo cum ſim, facile cauſam petitionis tibi licebit approbare. Laboro de Hiſtoria rerum Saxonicarum & angor de ſubſidiis eo comparandis. Opera haec ſumptus flagitat et patronos. Spero autem, Friſios mihi non defuturos effecturosque gnaviter, ut ſalarium hoc nomine conſtituatur, quemadmodum antea Praetorio evenit, ſtipendio Principis ad hanc operam conducto. Specimen vitae Io. Georgii I. ab illo effectum vidi; ſed nihildum perfecit. Si eius rei cauſa certior fiam, ibo in patriam et rem librariam, annales, quos reliqui, chronica, manuſcripta huc devehenda curabo. Fructus quoque apud Proceres redundabit, ut quibus deſtinem, praeſertim Illuſtriſſimis Friſiis, quod VVippo olim Conra-

do, noviſſime Peireſcio ſuo Gaſſendus. Hoc referas de me, velim, et, ut ſoles, honorifice commendes. Vitembergae Saxonum, d. XIII. Ian. cIↄ Iↄc LXXI.

II.
IO. GEORGIO BOERNERO,
IC. Dresd.

ADmodum doleo vicem optimi patris. Precor, ut quam primum convaleſcat. Atque id ex animo precor. De ſtatu meo ſcias, laborare de profeſſione Politices extra ordinem mihi aſſignanda. Salarium non expecto, ſi munus, quod Praetorius geſſit, conſequi liceat. Si non liceat, aliquid tamen ſalarii abnuere non poſſem. De quo moneas conſultiſſimum virum, D. Iacobi. Nunciatur mihi Berolino, Dreierum, Syncretiſtam, ſic male rem gesſiſſe, ut carceri ſit incluſus, cum elabi fuga voluiſſet omniumque P. O. odia conflaviſſet. Interim ſalutaris a convictoribus, a me rogaris, ut conſerves priſtinam benevolentiam ac amorem, et inſtes apud Lycurgum, cauſam ut meam agat: quo nomine aeternum illi me debitorem profitebor. Vale. Eidib. Ian. cIↄ Iↄc LXXI.

III.
Ad N. MITTERNACHTIVM.

DE propenſa tua in me voluntate valde gratias ago, et valde gaudeo, talem te genuiſſe filium, quem patriae honori futurum ſpero. Erit tempus, cum declarabo pietatem et cultum vel ea de cauſa, quod, conciliato illuſtri et in ſeculi glo-

gloriam nato Seckendorſio, multis me et luculentis officiis tibi devinxiſti. Vtinam aliquid habeam, quo demereri poſſim principem nobiliſſimi ordinis, decus noſtri aevi, exemplum futuri. De filio habeas, praeclaram eius indolem et rectos mores non poſſe mihi diſplicere. Hiſtoriam et bonas literas a me auctore percipiet, prudentiam iuris hauriet a iureconſultis. Expectabit, ſi pergat, pretium laboris. De munere, quod impertitus es, gratiam prolixiſſimam, cum gratia obſequium aeternum ſpondeo. Vale. Kalend. Febr. cIↄ Iↄc LXXI.

IIII.
HENRICO L. B. A FRISEN.

SOlum te fratremque tuum aetas noſtra tulit, quos literae noſtrae admirantur, aeſtimantque id altius exteri, et, crede mihi, Domine, nuper Oxonienſes ac proxime Guldenſtirnius apud Svedos. De Cimbris nihil addo, qui confitentur ultro et laudant tuum erga advenas affectum, et colunt nomen et praedicant dotes rariſſimi exempli. Neque vero ego exprimere ipſe poſſum, quantopere indulſeris mihi. Nempe ita DEVS voluit, ut redderes, Henrice, divum illum Henricum, divum, dico, patrem tuum, cuius merita in Saxones repeto identidem et, cum ſcribere non poſſum, veneror iuxta admirorque. Ingeneratus ab eo vigor tibi et fratri, et experiendo ſic auctus in poſterum eſt, ut non imitandi cauſas relinqueret, ſed obſtupeſcendi. Iuvenis eras,

cum ſenilem prudentiam oſtenderes, et agendi dexteritatem comitiis probares, et confirmares adeo Caeſari atque ſenatoribus univerſis, non annis, ſed origine quadam divinior, metiendas eſſe virtutes tuae gentis. Iamque his rebus admoneor, qui ſis in ſanctiore aetate illa, qua ex ſummo faſtigio aſpicis omnia et feliciſſime moderaris. De me ſcias, iterum eſſe velle materiam tui favoris, et gratulari, ſi facias, ut augear honore. Implebis menſuram, ſi addas beneficium potentiſſimi Saxonis, ac tua fratrisque gratia definiendum. Fructus ad DEVM, Principem, vosque, inclutisſimum par, redundabit. Acquieſce his, Domine. Pietatem omnem ſtylus non capit. Latent quaedam, ut religioſiori affectu in poſterum exerantur. Eidib. Mart. cIↃ IↃc LXXI.

V.

IO. GEORG. BOERNERO, IC. DRESD.

OMnia honore tuo, etiam abſentis, hic reſplenduerunt. Inter tot plauſus ego vile carmen ſcripſi in tuum honorem. Peto, animum ſpectes aeterni clientis. Literas ad illuſtrem curiam veſtram miſi ſimpliciter ſcriptas, et ut innoteſceret de inſtituto. Dicas pro me et impleas denuo patrocinii menſuram. Nitar, ut officio atque pietate gratum me oſtendam, obſervantiamque meam tibi perpetuam et ſancta lege confirmem. Vale et clienti tuo, ut ſoles olim, fave. Eid. April. cIↃ IↃc LXXI.

VI.
HENRICO L. B. A FRISEN.

Accipe denuo literas, vel uno capite finiendas. Spectat id ad Coloniae Agrippinae ius atque origines antiquas. Primo a Romanis occupatus ille tractus iactaque urbis fundamenta, ſive, ut perfugium eſſet Romanis, ſive, ut frenum noſtrae gentis. Inde a Francis Teutonibus occupatus et feliciter vindicatus noſtrae genti. Ad Gallos pervenit non quodam Gallicae nationis iure, ſed beneficio Principum Germanicae ſtirpis. Diviſum ab his, inutili exemplo, imperium, quod ſub uno capite ſtare potuiſſet. Separata ita, ſive facto, ſive imprudentia hominum, Francia occidentali, diſpar antiquae Franciae Teutonum fortuna fuit. Fractae ac deminutae veteris imperii vires, et iſta, quondam a noſtris ſubacta, Gallia ſurgere ambitioſius ac niti ad exitium Franciae Germanicae coepit. Primum in Carolo Calvo ſpecimen. Is aſtu et pecunia uſus eſt ad auferendum Germaniae imperatorium decus. Iam collabi ſenſim dignitas Franciae orientalis, amplificari contra Galliae honor, et creſcere cum dominatione opes, triſte noſtris ſpectaculum videbatur. Hinc diſſidia erupere atque aemulationes. Franci, qui in Galliam conceſſerant, domicilioque ibi collocato et facta partitione, conſederant, Neuſtrici dicebantur. Sed nulla deinde ſpes Francis ſecundae ſtirpis reſtabat. Vnum in Saxonibus perfugium erat noſtrae natio-

nis ac praeſidium. Evectus ad regnum Germaniae Henricus Auceps iam tum proludebat felicitati Germanorum, relicto ad ſucceſſionem filio Ottone. Atqui vero hic et praeſentibus intentus, et praeteritorum memor, et futurorum providentiſſimus erat. Prima cura, vindicare antiquum decus, et repetere ſuae genti imperium in Romam, ac reſtituere amiſſa. Inſigne tanti laboris exemplum reddita Germanis Colonia, reſtaurati patriae fines. A Karolenſibus Galliae, ab Ottone Germaniae regno innexa eſt, idque non tam auſpicio novo, quam renovato. Adeo debet illa civitas ius Germanicae civitatis Ottoni, quo per ſeptem usque ſecula gloriantur Germani. Ceterum ab eo tempore, quo denuo contineri Germaniae finibus coepit, in ditione Praeſulum, et quidem ab aevo Brunonis inde, Ottonis M. fratris, fuit. Seculo primum XIII. dignitas ordinis atque libertas parta. Haec ſcribere, Domine, volui. Aeſtimabis inde obſequium meum. April. XX. cIↄ Iↄc LXXI.

VII.
EIDEM.

Redeo ad illud ſcribendi argumentum, quod nuper cepi, et quaero ſcribendi occaſionem, ſi vel maxime non habeam. De ordine divi Georgii, qui nobis nuper ſacrum fecit, non pauci fabulas tradunt. Alii ad ineptias perveniunt ſaepe et, neſcio quid, ſuſpicantur ex vano. Doctores Angli inſtitutum repetunt ab Eduardo III. Ille

Ille hanc gratiam Georgio, qui memoratur Angliae patronus, referre voluit, pro captu ſuperſtitioſi aevi, ut cui id ſe debere intelligeret, quod tantam Gallorum edidiſſet ſtragem. Bellum pulcherrime deſcribit Ioannes Froſſardus, ſed interdum Gallis ſuſpectus. De ritu tamen iſto nihil memoravit. Ex aliis tamen monumentis id colligo ſatis aeſtimoque. Faceſſant itaque, qui originem referunt ad ſolenne ludicrum, auſpicio ordinis, quemadmodum cenſeo, indignum. Sed vero rem hanc iudicio maiori permittam, id eſt, tuo. Apr. XXII. cIↄ Iↄc LXXI.

VIII.

EIDEM.

PRoximis literis denuo experiri volui inuſitatae tuae gratiae exemplum. Annue conatibus, Domine, et aeſtima propoſitum honeſtum. Si quid valent literae meae, immo, ſi quid habent dignum hac luce, promere geſtiunt ad gloriam tuae gentis. Eſt mihi ſane ſanctum nomen tuum et honos ad poſteros praedicandus. Labor, curae, vigiliae omnes ſpectant ad ſalutem literaturae melioris. Vindicat te ſibi reſpublica noſtra, et obſequio devincit. Neque id ſatis eſt. Etiam Muſae noſtrae ſupplicant pro tua incolumitate. Acquieſce pietati, et reſpice animum, et ſtatue de tuo cliente, prius mori velle, quam committere, ut tua, quae in me extant, merita ſilentio et oblivione deleantur. De rebus civilibus, ſi nolles indignari, ſentirem, pacem, quae iam coaleſcit,

 leſcit,

leſcit, Hoxteranam tegere, mox erupturi materiam belli. Olfaciunt Gvelphi dolum et, Batavorum exemplo, parum tribuunt fidei bellicoſi praeſulis Veſtphalorum. Neque tanti apparatus ad compeſcendam unice Hoxteram pertinuerunt. Conductus Gallico auro praeſul non eſt quietis patiens et novas molitur turbas. Gvelphis ex Batavia Mercurius ſpirat, et nuncium affert non ingratum. Antiſtes Vbiorum repoſcit Rheinbergam, Traiectum ad Moſam pro ea parte vindicat, qua debetur Praeſuli Leodienſi. Atque ea nuper cauſa Batavis conſultandi de *Clericis* inde exturbandis, quod vererentur, eos tempore obſidionis proditores fore. Sed tandem igneum conſilium prudentia temperatum; relicti *Clerici*. Nempe vix habent Batavi, cui fidant. Angli ex animo non cupiunt bene et, ſi cupiunt, metu id creſcentis Galli accidit, non amore Batavorum. Gallus iam id agit, ut deſtruat ſocietatem Indiae orientalis. Illa India occidentalis iam tum nutat. De aliis alio tempore, ſi non diſplicet, perſcribam. D. XXIV. April. cIↃ IↃC LXXI.

VIIII.

SAMVELI HVNDIO,

IC. ET CONSIL. DRESD.

SAepe ineo rationes tuorum in me meritorum, praeſertim hoc tempore, quo literae noſtrae fautoribus egent et nudatae praeſidio auxilium poſcunt, laborantes diu, aut verius labentes. Age, ſer-

ſerves illum affectum et pertendas hunc ad modum patrocinari. Boineburgius per bibliopolam indicavit, recte ſe ſentire de meis. Atqui vero is erat, qui maxime ſtabat pro Boeclero, cum inter hunc et me lis verteret in parte civilium iudiciorum. De auctoribus rei librariae nuncio, editam noviſſime eſſe Danielis Bartoli hiſtoriam Anglicanam. Laudarem opus, ſi ſcriptor affectus nimios atque ſtudia partium poſuiſſet. Kircheri Latium mirifice delectavit, idque ob icones atque curioſitatem. Dignus liber, qui legatur cum illo Andreae Schotti de antiquitatibus Puteolanis. In rebus morum prodidit induſtriam Andreas a Matre DEI, quem demum his nundinis Francofurtenſibus accepi. Sed longe placent prae eo Dominicus Soto et Vaſquinus. De Oldenburgero nihil reperi novum. Fortaſſe exhauſti ſunt loci illi communes. Proxime intuenti Limnaeum eius occurrebat error de expeditione Romana, quam Limnaeus recte repetit a Carolingis. Errat vero, dum legem de ea ſcriptaque conſtitutione vindicat Carolo III. Silet Oldenburgerus, alibi loquitur, cum ſilere potuiſſet. Repugnat tempus, repugnant acta temporis, repugnat ſtylus iſtius. Vnum miror, quod Marquardus Freherus in eadem fuerit opinione in Commentario alioquin egregio ad hanc conſtitutionem. Ceteroquin exiſtima, haec dum ſcriberem, amoris atque obſequii ſignificationem dare voluiſſe. D. XXV. April. cIↄ Iↄc LXXI.

X.

HENRICO L. B. A FRISEN.

REddam, ſi placet, de arte ſimulandi, aut, ſi mavis, de *Syncretiſmo* civili. Exercet in hoc genere induſtriam ſuam Elector Brandenburgicus. Non deſunt, qui ſuſpicantur, inſtigaſſe Monaſterienſem, faceret bellum et vindicaret Hoxteram. Conſilium eo valuit fortaſſe, ut inferiorum Saxonum diſtineret vires: revera, ut occultam expleret iram, ſive ob Regenſteinium, hactenus interceptum, ſive, ut in ſpeciem gratificaretur Gallo, cuius ſurgentem in finibus Veſtphaliae potentiam veretur. Nam, ſi Gallus in Belgio claſſicum canat, haeſitare poteſt Cliviae felicitas. Neoburgicus curabit res ſuas: Colonienſis ſaltem anceps erit: Monaſterienſis regetur potentioris nutu: Batavi habebunt, quod ipſi agant in ſua cauſa. Atque iſthaec ratio eſt, quod hoc tempore quidvis malit, quam offendere Gallum. Sed durabunt, opinor, illae artes, donec ipſarum auctor. Viderint ſucceſſores, quid agant. Pruſſia iam diu male affecta eſt. Summa iſta poteſtas multis inviſa, et difficilis, ut ita dicam, bolus et heredibus aegre concoquendus. Adhuc muſſant Poloni ob Kalcſteinii captivitatem. In Pomerania ulteriori Svedos vicinos habet non amicos. Et vero unum hoc addo de Svedis. Quod Brandenburgicus in Saxonia, id ipſi in Moſcovia moliuntur. Conflatum artificioſe bellum civile: incitatus Patriarcha Raezinus, ſpe dominationis illectus.

ctus. Vtriſque iniuria a Czare illata impenſe exaggerata, atque occaſio oſtenſa ultioni. Nempe hanc ſcenam inſtruunt ſaepe. Ego vero tibi, Domine, adorno inſtrumenta pietatis atque obſequii aeterni. D. XXVII. April. cIↄ Iↄc LXXI.

XI.
EIDEM.

QVo loco res noſtrae proxime fuerint, haud dubie habes compertum. Imminebat incendium aedibus Zieglerianis; ſed cura induſtriaque hominum reſtinctum fuit. Quo nomine et DEO ſupplicamus merito, et ſperamus inpoſterum fortunatiora. De rebus Vngaricis conſtat, Nadaſtium, Serinium, Frangepanium, Comites, et Boniſium, Nobilem, capite mulctatos. Alii conquiruntur: multi iam dum poſtulantur perduellionis. Nagy Ferenz veniam ſperabat: impetrare non potuit. Tattenbachii ſupplicium differtur, ut horribilius reddatur. Sed, quicquid huius ſit, ſupplicium irrogatur paucis: periculum forte ad Ordines Vngariae univerſos pertinebit, Caeſare ex ſucceſſu fiduciam capiente. Peccaverunt Purpurati quidam, iique maxime Catholicis ſacris addicti, et digni adeo, qui luant poenas. Verum, quae vis dominationis eſt, fas nefas aeque habet, que legibus non poteſt, armis experitur. Vindicatur in Lutheranos, quod vindicari oportuit in ios auctores. Poſonii atque Sempronii Evangeci conſules loco moventur: *Pontificii* ſubſtituntur. Ferme eodem momento *Sileſia* ingemiſcit

ſuae

ſuae ſorti praevidetque impendens malum: providere non poteſt. Quod ſuperiore anno cIↄ Iↄc LXIX. in animum Caeſari revocabat, iam denuo excidit. Hic mutantur privilegia: illic abolentur. Si quid legibus imperii cautum, ut cautum Sileſiae pactione Osnabrugenſi eſt, oblivione ſopitur deleturque. Ita ſerpunt exempla. Quod in Gallia Hugonotti, id in Caeſaris ditionibus brevi Evangelici patientur. Hae altae dominatus radices, unde multa pullulant mala. Odit Gallus hodieque in Gallia Ianſeniſmum, et ferme habet pro infami: allegatur religio, ut aequius ſentiant homines. Sed, niſi quid altius conditum, non tanti aeſtimaret religionem Rex. Nempe imitatur Hiſpanos, quorum vires iactatae: iacturam provinciarum facere malle, quam easdem cum iactura religionis obtinere, ut habet Farneſii dictum apud Famianum Stradam. Sed redeo ad Vngariae fata. Nadaſtius, ſicut arguitur rebellionis princeps, ita pro ſe et omnibus poſteris *Comitis* dignitate atque iuribus eſt privatus. Bona fiſco illata. Nomen ex tabulis regiis deletum. Pro ſcelere infamia remanſit. Filiis, et quotquot ab his naſcentur, titulus Dominorum a Cruce appellatorum relictus. Reditus tamen vitae ſuffecturi a Caeſare aſſignabuntur. Deſino in affectu pietatis, ac optima quaeque precor. Prid. Kalend. Mai. cIↄ Iↄc LXXI.

XII.

XII.
O. ANTON. SCHVRZFLEISCHIO,
Medico, Fratri Svo.

PRoximo die ſolis res meae hoſpitisque admodum periclitabantur. Ortum in vicinia in-
endium iam dum extimos parietes verſus urbis
allum, qua ad meridiem ſpectat, corripiebat.
uina aedibus et vico ad forum ſito imminebat.
ibri mei ab Academicis magna induſtria arcis,
t corbibus impoſiti certatim portabantur extra
edes. Pauci libri deſiderantur. Valde turbato
nimo eram, et omen inde non proſperum ca-
iebam. Sed efficiat DEVS, ut ex eo nihil ſen-
am adverſi, unde toties accepi damnum. Dio-
oridem legenti non deponendus e manu Plinius,
uem et uſui et voluptati eſſe futurum ſcio, con-
a atque vulgus imperitum iudicat. Theophra-
um, ut primum occaſio erit, mittendum cura-
, ut veteribus Graecis aſſveſcas, et partam
ctrina et uſu laudem augeas, literasque ad
tis ornamenta adiungas. Locus Virgilii de
utis artibus non eſt tibi, nec aliis fraudi, pro-
nis literis a me explanandus. Vale. Kalend.
ai. cIↃ IↃc LXXI.

XIII.
). CHRISTOPH. BECMANO,
P. P. Francof.

Iu eſt, quod nihil ad te ſcripſi. Scripſiſſem
autem, ſi aut materia ſcribendi, aut iuſtum
argu-

argumentum fuiſſet. Vtor tamen occaſione et literas per Pabſtium, qui ad vos commeat, afferendas praebeo, idque et officio, quod me decet, et obſequio, quod tibo debeo, prorſus convenire exiſtimo. Nec vero aliter poſſum, ſi ineo rationes tuorum meritorum, praeſertim hoc tempore, quo literae noſtrae praeſidiis egent. Ceteroquin de Eccleſiae ſtatu timent multi. Reformati non creſcunt modo, ſed etiam inſoleſcunt et minantur. Pontificii armis proſequuntur Noſtros, maxime in Vngaria. Coſacorum potiſſimus ductor, Doroszenko, dicitur renunciaſſe ſacris Graecorum. Sed provideat Deus nobis et ſervet te ad ſeram usque poſteritatem. D. XXII. Mai. cIↄ Iↄc LXXI.

XIIII.

EIDEM.

ITerum ad vos commeat Pabſtius, cui tradere literas et teſtari, quid ſentiam de tuis, prorſus meum eſſe duxi. Notitia, quam vocas, dignitatum illuſtrium magna apud me, nec minor apud alios eſt. Eximium illud ſpecimen et adeo dignum, quo proluderes Hiſtoriae civilium rerum. Hanc, ut audio, meditaris exquiſitiſſimam, et, poſtquam audivi, vehementer ſum laetatus. Imple fidem, quam dediſti. Plaudet literatus orbis: nos cum illo. Adeo nihil deſidero vel in lectione tua, vel in rerum, quas promis, delectu. Adderem aliquid de Teutonum iſta Troia, unde belli faces augurantur multi: ſed mihi delibare ſatis, quae ſive rimari arduum, ſive ſcribere intutum. Ac-

Accipe meum animum: ſtudia, quae voles: obſequia, quae deſideras. Vale. D. XXV. Mai. cIↄ Iↄc LXXI.

XV.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

SCripſi proxime de Batavorum rebus; idque non alio conſilio, quam ut obſequium proferer. Foederi triplici ſane aut diffidunt, aut ſilunt prudenter Angli, ob commercia aemuli. Hiſpani ſunt impotentes: Svedi eo amorem inclinant, ubi maior utilitas oſtenditur. Olim a Brandenburgico verſus Veſtphaliae fines auxilium ſperabatur. Iam, neſcio quis, ſecretus metus illi legem imponit civilis *Syncretiſmi.* Credo tamen ferme, Batavos hoc anno tranquillitatem retenturos. Terreſtres maritimique apparatus Gallo ante oculos ſunt. Quaqua aditus patet exitusque, vigilant: Societati Indiae orientalis, in qua nervus atque praeſidium eſt, maxime cavent. Debellarunt ſuperioribus annis Regem Macaſſerium, Tellorum aliosque adegerunt ad recipiendam pacem. Cur non exturbarent inde Gallum? cur non eriperent Madagaſcar? Summa ei proterere Galli portus. Si audeat is quid hoſtiles erunt, qui reſiſtant. Lotharingiam ſubegit ſine hoſte: Batavi milite atque opibus ſe tuebuntur. In extremo gratiam habeo tibi, Domine, pro illa cura, quam ſingulari exemplo ſuſcipis pro comparando mihi honore. Rependet vicem

vicem DEVS tibi illuſtriſſimoque fratri, et inclutae tuae genti. Kalend. Iun. cIɔ Iɔc LXXI.

XVI.
EIDEM.

MVlta edita ſunt his nundinis de Lotharingiae ducatu. Sed alia partium ſtudio laborant: alia veris monumentis deſtituuntur. Differam pauca de his ac promam, quod veteris aevi eſt. Neque vero referam de antiquis Aeduis, qui ultimo Romanorum tempore has oras coluerunt: ſed Francos recitabo, partem Teutonicae gentis. Inter illos memoro Carolingos, qui Lotharingiam, a Lothario I. dictam, tenuerunt. Alio nomine Auſtraſia appellatur. Lothario vita functo, eam vindicarunt Carolenſes, qui nomen hoc tulerunt a Carolo Calvo, cui ex diviſione ceſſerat Francia occidentalis, id eſt, Gallia. Proluſit ille iam ſuo aevo Gallorum ambitioni. Quod virtute non potuit, largitione effecit. Multa conatus eſt: pauca conſummavit: idemque primus ex Gallia imperator Romanus fuit, et ultimus erit certe ex illa gente. Haec fata et vices ſeculi IX. Multo alia ſeculo X. erant. Innexuit Otto M. natione Saxo, ſangvine Vittekindeus, dignitate primus e Saxonibus imperator, innexuit, inqvam, Germaniae regno, ut unam adeo cum Germania Rempublicam conſtitueret. Duravit ille nexus ad ſeculum usque XI. ubi ſoluta vinculo civili Lotharingia, forte, ut ſeculo XVII. Galliae accreſceret. Adeo gravis lilio-

iliorum iſte odor et, cum blandum quid ſpirant, ſae-
ɔe venenum tegunt. Fuit ſane Lotharingia ſui iuris.
\ut redigetur in provinciam, aut ſervabitur benefi-
iario nexu. De Brunſviga ſperant compoſitionem.
'lagitant Gvelphi ius portae ad nutum aperien-
ae. Praeter ea ius cudendi nummi. Hinc ve-
tigal ampliſſimi reditus vindicant. Demum ſuo
omine quosdam volunt recipi in ſenatum, id eſt,
ɛdire civitatem ad veteris municipii ſortem. Sed
nem impono: obſequium aeternum ſervo. Non.
ın. cIↄIↄcLXXI.

XVII.
EIDEM.

)Erturbatus ſum adhuc nuncio adverſae valetu-
dinis tuae. Augetur illa ſolicitudo quotidie
ɔ diverſos et ancipites, qui afferuntur, rumores.
ɔnfido tamen, DEVM ſervaturum Friſium nomen
publicos uſus, et Principis reique publicae mu-
ıentum. Aſſentiuntur omnes boni et idem
ɛcum ſpectant. Vna ergo mihi et verborum in-
cauſa et brevitatis. Multis autem moleſtus eſſe
n auſim. Pius eſſe debeo et pro tua ſalute
ecari. Adſit ergo tibi, Domine, Numen pro-
ium, et inſtauret vires, augeatque et gratiam
ım concedat, ut tuam concedas mihi atque li-
as meas prudentia tua regas, amorem earum
ıfirmes et conſerves honorem. Levari enim
rae noſtrae volunt et praeſidio tuo fulciri.
s ergo protegas atque ſoſpites, eoque nomine
ampliſſimae familiae tuae incrementa, et ſuc-
B ceſſus

ceſſus feliciſſimos a DEO immortali conſequaris. Erit, qui remuneretur benignitatem. Ibit fama ad poſteritatis exemplum: creſcet felicitas ſine exemplo. D. VI. Iun. cIↃ IↃc LXXI.

XVIII.
EIDEM.

SCribam ingenue. Vivo hic et id tuum Principiſque beneficium eſt. Credo, me tandem invidiam loci poſſe ſuperare, idque non tam induſtria mea, quam praeſidio tuae benignitatis. Serva tuae genti hanc gloriam, Domine, et literis noſtris apud te perfugium eſſe ſine. Sentiunt omnes, ſentio ſane ego inter ceteros maxime, quid debeam tibi. Agnoſco id hactenus privatim: brevi publice aeſtimabo et tradam poſteris nominis tui honorem. Ceterum de publicis rebus, neque id diſplicebit, ſic ſtatuo. Affectat hodie Gallus, quod olim Hiſpanus: demeretur Principes Rhenanos, ut dividat ceterorum vires, aut turbet. Sudes illi in oculis inferioris Saxoniae potentia. Tegunt altum dolorem Svedi, nec multum fidunt viciniis Gvelfis, memores, per eos ſtetiſſe, quo minus occuparent Bremam. De tribus illis foederatis idem ominor, quod de Romanorum triumviris, immo quod patrum memoria de Smalcaldicis accepimus. Multa deſtinat praepotens Rex et machinatur, quae patriae periculum conflabunt. Neque id ſatis. Deſtinat epiſcopo Colonienſi Coloniam Agrippinam. Si conſilium ſucceſſerit, rerum in pago Veſtphalico potie-

potietur, praeponderabitque a poteſtate illa bilanx civilis in Neoburgici et Brandenburgici, et forte etiam noſtrae domus, cuius in Iuliacum annexasque ditiones vetus et haud obſcurum ius eſt, detrimentum. Olfaciunt machinationes Gvelfi et Hoxteram aſſerunt, hereditario patrocinii iure obnoxiam ſibi. Nempe id agunt iſti praeſules. Aut exterorum emiſſarii ſunt, aut delectantur turbis, aut diffidentiae materiam alunt. Iam dudum optavimus Lutherani *Reformatique* omnes, ut aut non fuiſſet Martini illa clavis, aut non reſeraſſet Saxoniam ſuperiorem. Sed bene ſperamus. Iactet opes ſuas Gallus. Affectet imperium in univerſos. Glorietur de Perpigniano verſus Hiſpaniam, de Pignarolio verſus Italiam, de Briſaco, qua patet Alſatia. Mordebimus frenos. Parum eſt, non movebimur. Creſcit dominatio: iamiam movit in Lotharingiam: agit, regit pro nutu. Et forte id ferri poterat, niſi graſſaretur in beneficiarias imperii civitates. Exemplo, fateor, divino corpori Lotharingia eſt. Cetera fiduciaria dependent a Germanico regno. Sed erit una dies, quae tantae diſiiciat dominationis molem, id eſt, iuſta cauſa et virtus Principum Germanicorum. Verum noſce mihi, Domine, et cognoſce de amore in patriam, immo de humilimo erga te affectu, quem proxime confirmavit nobiliſſimus Iureconſultus, nobi. Interim ſervet te, tuos DEVS. d. XI. Iun. CIↃIↃcLXXI.

XVIIII.

IO. CHRISTOPH. BECMANO,

P. P. Francof.

COlo te, et ampleĉtor, et certe tua univerſa. Habebit tibi gratiam literatus orbis duplici nomine: partim diligentiae, partim curioſitatis. Viam monſtras emenſuro iter per vaſtum orbem terrarum. Luculentum illud opus et plenum utilitatis. Vidi lineamenta: iudicavi de corpore: commendavi omnibus, qui mecum ſunt familiariter: praeſertim, qui dant operam meis ſcholis. Nihil addo, niſi gratulationem de inito matrimonio. Praeſtet te DEVS felicem patrem, ac ſoſpitet tuum larem, et largiatur, quicquid ſalutare eſt atque honorificum tibi et tuis, quos ſperas. d. XII. Iun. cIↄIↄcLXXI.

XX.

AMICO CVIDAM.

SI literas a me deſideras, gratificabor: ſin iudicium de transmiſſa diſputatione, vitabo invidiam. Si quid vero audeo dicere, parum reperio maſculae philoſophiae. Hic nervis caret: illic ſectatur umbram. Quid enim remotius a vero, quam aſſerere ſpiritibus generandi functionem? Eo usque ſemen retinet vim ſeminis, donec non egreditur ſua vaſa. Subtiles iſti ſpiritus eo momento pereunt, quo aërem contingunt, aut, quo ſuſcipitur a daemone iſta maſſa. Sed rident medici has naenias. De ceteris non refragor: modus

dus tamen tractandi nimis eſt vulgaris ac proletarius. Sed haec tibi. Vale ac da id poſtulato tui popularis, quod ſcripſi tam ingenue atque confidenter. Prid. Eid. Iun. cIↄ Iↄc LXXI.

XXI.

N. N.

CArmen, quod proxime transmiſiſti, ſatisfecit meae de te opinioni. Gratiam apud mulos, apud me laudem meruit. Interim quaeſo e, ſerves illum mihi affectum et bene in poſteum quoque cupias meis rebus. In vicem gratae nentis rependo exiguas aliquas diſputationes, uas ut benevole accipias, oro obteſtorque. Prid. Eid. Iun. cIↄ Iↄc LXXI.

XXII.

IO. GEORG. BOERNERO,

IC. Dresd.

COnvalui a morbo, qui me nuper affixerat lecto. Bonae mentis tuae argumentum fuit, uod doluiſti meam vicem. Ego ſane opto, ut nquam doleam tuam. Soſpitet te DEVS et rvet. De honoribus tuis, credas, magno gauo affectum eſſe. Sic demum, quod in votis hai, viam ingreſſus es. Exitum virtus tua et eleſtium favor expedient. Mihi nuper a Septenione nuncius perbenignus eſt allatus. Si quid deſtinem, impetrandi, opinor, copia erit. Sed ec tibi in aurem. Per hiemem deliberabo, id ſit in rem meam. Academicus eſſe malo,

 quam

quam aulicus. Adeo extimeſco dubias aularum vices. Et vocant tamen invitantque omnes ad diverſum vitae inſtitutum. Quid agam? Tandem non auſim DEO repugnare. Tibi consilium, mihi ſuffecerit libellus. In patriae vicinis ditionibus oblata plus ſemel occaſio: arrepta nunquam. Nihil ſupereſt, niſi quod valere te iubeam et una ſalvere. Eidib. Iun. cIↄ Iↄc LXXI.

XXIII.

HENRICO A FRISEN.

QVi id dant operam, ut explicatum reddant, quo tempore prima omnium conſtitutio Imperii Teutonica lingva ſcripta ſit, difficili in re atque cauſa verſantur. Nec ipſe habeo, quid certo quidem de iſto argumento ſcribam, niſi quod A. cIↄ CC XXXVI. tabularum Germanico ſermone ſcriptarum veſtigium reperi. Eas autem veras eſſe, multis indiciis perſpexi. Inprimis eo me adduxit auctoritas Godefridi monachi, cuius ſtudium atque induſtriam pro eo, ac debeo, in hiſtoria XIII. ſeculi collaudo et, ſi tibi vacat, annum demonſtro, qui ſupra milleſimum ducenteſimum ſextus et trigeſimus agebatur, cum, magno lingvae Germanicae ornamento, prima conſtitutio Germanice ederetur. Id vero mihi facile riſum excitat, quod quidam exiſtimant, Rudolphum Habſpurgium, qui et Rufus cognominatur, cuius virtute ac diligentia multa recte atque utiliter conſtituta ſunt, edicto ſanxiſſe, ut in conficiendis Imperii tabulis et formulis publicis tantum lin-

gvae

gvae Germanicae uſus eſſet: quod praeter verum aſſeritur et nullo ſufficienti teſtimonio comprobatur, licet ita videatur viris ingenio ac doctrina exquiſita, Io. Aventino, Martino Cruſio, Chriſtophoro Lehmanno, Cyriaco Spangenbergio, demum Goldaſto ipſimet. Nullus ſane ſcriptor eſt Rudolpho aequalis, qui tale quid prodidit, nec diploma ſupereſt fide dignum, neque curiae Rudolphi congruens. Limnaeus ita timide loquitur, ut non immerito de eius veritate dubitaſſe videatur. Vt propterea talis lex aut nunquam edita fuerit, aut fatendum ſit, deperditam fuiſſe. d. XXI. Aug. cIↄ Iↄc LXXI.

XXIIII.

EIDEM.

IAm demum annitar, ut me talem praeſtem, qualem me eſſe iamdiu voluiſti. Nolo differre, quod non poſſum, niſi ingratus. Ergo teſtabor fidem, ac cultum et quicquid proprio quodam tuo iure a me expoſcis. Suſcepiſti magnam partem curarum, quibus huc usque diſtinebar. Etiam beneficiis me auxiſti et honore. Quicquid mea cauſa potuiſti, aut ipſe effeciſti, aut curaſti, ut alii efficerent. Cuius benignitatis cum ſaepiſſime recordor, tum nunquam aeſtimo ſine pietatis ſenſu. Praebuiſti mihi perfugium et ſtudiis levamentum. Inde ad me ſolatium, ad te gloriae fructus pervenit. Atque haec cauſa eſt, cur omittere noluerim, ut tibi conſtaret ſignificatio pietatis meae. Accipe diſſertationem grati ani-

animi argumentum. Aliud non ſuppetit. Maiora ſperabis. Interim te DEVS praeſtet ſalvum et tuos. d. XXIX. Aug. cIↄ Iↄc LXXI.

XXV.

IO. GEORG. BOERNERO.

IC. Dresd.

CVravi, quod voluiſti, ut potui diligentiſſime. Mitto iam diſſertationem auſpicii cauſa habitam. Cetera huius argumenti opuſcula Friſiis, Gersdorfio et affini tuo perferantur, velim. Iam tot laboribus diſtineor, ut illuſtriſſimis Maecenatibus futura hebdomade ſim ſcripturus. Proximo die Mercurii, quantum doctrina valeam, ordini ſapientum edito ſpecimine demonſtrabo. De pecunia exolvenda cogito: iam et me exolvo. A Nornero librum accipias et apographo mihi ſatisfacias, et nobiliſſimo patri et matri pro officio praeſtito denuo gratiam habeas. Anno cIↄ Iↄc LXXI. IV. Nov.

XXVI.

N. NORNERO.

GRatulor mihi de animo tui matruelis. Videbo, quid agam, ſimul atque vacare contigerit. Ordinariam profeſſionem, credo, mihi ex promiſſo illuſtrium Maecenatum delatum iri. Illud demum felix initium eſſet conditionis luculentae per te obtinendae. Nam multae iam mihi faciendae ſunt impenſae, quae me diſtrahunt, et ab incepto tam ſumptuoſo retinent prope invitum

ac

ac remorantur. Vale d. IV. Novembr. cIↃ IↃcc LXXI.

XXVII.

HENRIETTAE FRISIAE,

VIRGINI ILLVSTRISSIMAE.

SCio, Domina, quo animo ſis in noſtras Muſas. Afficit id me gaudio: doctis movet admirationem. Vinces, ut praeſagio, Victoriam Colonnam, Lauram Feracinam, Erſiliam Spolverinam, ornamenta quondam tui ſexus. Et, ut vincas, opto in dies, precor aſſidue. De Lexico, opinor, memoriam refricabis. Addo Ioannis Laeti Lexicon Anglo-Saxonicum, quod forte coniunges cum ſtudio lingvae Anglicanae. Grammaticam, credo, accepiſti, quam Roethaviam curavi. Codicem manuſcriptum, fefelli, cum dixi, hic me habere. Latet inter libros patriae meae bibliothecae. Simul atque huius compos fuero, tuum erit, quicquid voles. Interim, quaeſo, efficias, Domina, apud illuſtriſſimum Parentem, quae proxime rogavi. Tuum eſt id indicare illuſtriſſimo Parenti et vigilare publici boni cauſa. Haec enim Friſiorum gloria eſt: haec manebit, donec literae ipſae. Vnum hic inſeram, Domina. Quaerunt prudentes, quale regnum Vngaria ſit, electitium, an hereditarium? Stabo pro altera parte. Conficiam ex pactis ſucceſſionum Friderici III. ex matrimonio Alberti II. Auſtrii, Ferdinandi I. immo et titulo belli, quo Maximilianus I. et Ferdinandus vindicarunt ius ſuum. Interim velim huc legas

articulos, qui vocantur, regni Hungariae, Pottendorffii A. cIↄ Iↄc LXVIII. excuſos, auſpicio Nadaſti, cum ſpem aleret potiundi tituli Vngariae Proregis. Videbis ibi pacta conventa, et ſanctiones regni et privilegia inſignia, in quae novus rex iurat. Plura non capit haec charta: ſaltem pietas ultimo admonet me, ut, quicquid vel voto concipere potes, Domina, optem tibi evenire. Servet te DEVS auſpicatiſſimis ſtudiorum incrementis: ſervet decus illuſtriſſimis parentibus: ſervet munimentum meis Muſis. Feliciter! Princeps inter virgines es: brevi eris inter matronas. Eidib. Nov. cIↄ Iↄc LXXI.

XXVIII.

NICOLAO, L. B. A GERSDORF.

PVrgavi me tibi et confirmavi, omnia, quae tua cauſa poſſim, ſummo ſemper ſtudio curaturum. In praeſens gratulor et, ut novum connubii foedus genti tuae bene vertat, in principio huius epiſtolae precor, qui exiſtimem, in eo praecipuum ſalutis tuae caput eſſe. Iungis tibi Friſiam virginem, gloria maiorum et virtute ſua florentem, ac honore generis parem, et fidei ſingularis exemplum. Ita fiet, ut coniunctae neceſſitudine officiis ſe utraeque ſtirpes adiuvent magisque ornent. Auctor, credo, conſilii tibi DEVS fuit, qui omnia tua regit et moderatur. Sed explicabo animum plenius, ſi ſolennia nuptiarum celebrabis. Nunc condona pietati affectum, ſi quid opto infra tuum ſplendorem. Vnum denuo te

ob-

obſecro obteſtorque, nove ſponſe, ut mihi, quod illuſtres ſponſi ſolent, primae petitionis copiam facias et dignitatem, quam peto, impetres procuresque. Quicquid poſſum, deſtinabo tuae laudi, heredi, ut imperabis, ero ab officiis, ero ab informatione, dies noctesque eo impendam, ut aeſtimes clientis cultum atque pietatem. Servet te DEVS ſibi et aulae Saxonis, immo et noſtris Muſis ſpem iuxta et praeſidium maximum. d. XXV. Nov. cIɔ Iɔc LXXI.

XXVIIII.

EIDEM.

BEne vertant Kalendae Ianuariae, quae propediem te expectant. Optant ſane hoc Muſae noſtrae et ſummis precibus DEVM orant, ut et ſalvum te praeſtet et felicem. Niteris pro gloria DEI, ſuſtines conſilio honorem Principis, prudentiae fructum omnibus impertiris. Ad hunc gradum te diviniſſima virtus provexit: hunc immortali laude tuearis. Friſiam virginem, quam aſciſces uxorium levamentum, feliciſſime aſciſcas. Haec curas tuas leniat: haec ſolicitudines tuas componat: haec denique afferat gaudium nunquam deſiturum. Id animo votisque concipimus omnes. Servet te DEVS ſponſae: ſervet ſponſam tibi: ſervet heredem et dignum faciat tua ſtirpe. Kalend. Ianuar. cIɔ Iɔc LXXII.

XXX.

XXX.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

ET tempus et beneficia tua me admonent, ut cum officium clientis tibi, tum vota pro te, pro ſanctiſſimo nomine, pro tuaque illuſtriſſima gente ad DEVM faciam. Quae ut ſemper pietatis conſcientia innixa ſunt, ac adeo habuerunt pondus: ita in poſterum, confido, vim coeleſtem Numenque divinum Friſios, in tutelam curamque receptos, incolumes nobis atque reipublicae praeſtiturum. Nam fulcimenta quaerunt literae noſtrae et apud Friſios certiſſima habent, et laetantur, in huius rei partem laudis veniſſe Gersdorfium, ſanctiſſima neceſſitudine innexum, et in utriusque gentis heredibus plurimum praeſidii ſpondent ſibi ac pollicentur. Quod ut conſequaris, Henrice, et continues in poſteris neceſſariisque tuis, ac omnes mortalium caſus, veluti ſaxum fluctus, frangas ac animo firmo rerumque ſtatu ſemper florentiſſimo ſis, et rectiſſime ſemper valeas, aſſidue DEVM orabo, cui nihil maius praeſtari in his terris poteſt, quam te atque univerſam tuam, toto terrarum orbe celeberrimam, gentem florere atque habere optime. Ita DEVS velit et Kalendas proſperas, et totum annum fauſtum felicemque eſſe tibi ac domui tuae. Kal. Ian. cIↃ IↃc LXXII.

XXXI.

HENRIETTAE FRISIAE,

Virgini Illvstrissimae.

Aſcende ad faſtigium, in quod genita es, cumque novo anno novam felicitatem expecta. Elegit te nobis DEVS patronam Muſis, ſociam illuſtri Gersdorfio. Vt initia ſunt utrinque fauſta: ita exitum longe fauſtiſſimum precamur. Valetudinem proſperam et ſemper ſibi ſimilem, fortunam minime inſtabilem, vires validiſſimas, quodam certamine pietatis optamus. Sunt ſane virgines, ſunt ſponſae, quae genere et familiae imaginibus excellunt: ſed longe ſupra has evecta es, Domina: genere et animo amplecteris utrumque decus: idque transfers in caſtiſſimum Gersdorfii tui torum; ſed ut iungas arctius cupulesque. Quod ut auſpicatiſſime fiat his privatim, alibi publica formula ſignificabo. Simul id unum orabo, ut pro me apud illuſtriſſimum Parentem depreceris pro obtinenda ſtatione ordinaria inter Academicos Profeſſores. Dabisque id mihi, quia humilimo tuo et univerſae Friſiae gentis maxime pio clienti, et eodem iure beneficiario Gersdorfiae, cui brevi feliciter innecteris, proſapiae cultori praeconique unice obſtricto. Id facies, illuſtriſſima ſponſa, fauſtiſſimo ſponſarum illuſtrium omine, quae primo petentibus annuunt, ut viciſſim ipſis, nec diſſimili benignitate, annuat DEVS. Et o annuat tibi, ut nec adverſa in te vim habeant, nec moleſta noceant: verbo, ut nullam ſentias calamitatem! Kal. Ian. cIↄ Iↄc LXXII.

XXXII.

XXXII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

SAtagit iam Batavia ſuarum rerum: cis Rhenum providet: a limite Flandriae metuit: a finibus Friſiae orientalis expectat irruptionem. Monaſterienſem, putant, memorem fore pacti Clivenſis. Colonienſi obicem Veſtphalia ponet. Rex Angliae audet invito Regni ſenatu. Et Svedi ſuſpectam habent potentiam ab occidente ſurgentem. Mira ſane haec viciſſitudo eſt rerum. Cum Valeſii regnarent, parum felices erant reges. Nunc, cum Burbonii faſtigium teneant, et creverunt maxime, et vicinis iniecerunt metum. Sed raro nimia potentia eſt diuturna. Erunt Hiſpani exemplum, qui plus bellis profuderunt, quam acquiſiverunt, utriusque Indiae opibus iamdudum exhauſtis. Sed, quicquid ex iis partibus turbarum oriatur, pro certo habemus, omnes Germaniae principes ſub rege reges, ſub aquila aquilas eſſe velle. Iugum inſignes illae animae non fuerunt: cum audiunt nomen, deteſtantur. Saepe hic cogito: Karolingi vincere poterant noſtros, domare non poterant. Etiam dum victi erant, iure civitatis honorare oportebat: ſic demerendi erant, ne excitarentur ad novam ultionem. Meminerint Veſt-Franci, (medio aevo Galli ita dicebantur,) Oſtro-Francos, id eſt, Germanos illos una opera ſuperaſſe Rhenum, et Trans-Rhenanam illam gentem. At haec facile expediet virtus Germanorum et vindicabit avitum decus. Deſino hic, Domine, et ſatis habeo

:o tibi effundere meam pietatem et precari in pri-
is, ut illuſtriſſima filia tua, cuius ingenium usque
uc illuxit ſine exemplo maximum, nunc novo au-
icatiſſimi connubii omine propaget honorem tuae
entis. Servet te DEVS propitius: ſervet mihi
propitium. Eidib. Ian. cIↃ IↃcLXXII.

XXXIII.

N. N.

SAt intendiſti animum in bonas literas et palmam ferme omnibus praeripuiſti, nunc egregium in-
er ſponſos locum adeptus. Laetor hoc nuncio,
ptoque iuxta ac peto, ut aeternam connubii dulce-
linem experiaris. Debes enim patriae hanc ſpem:
debes, certe orbi poſteros tuae ſtirpis. Fuit auctor
conſilii DEVS voluitque, te novis gaudiis frui. Ita
ex voto creſcas et ſanctum illud foedus, quod fide
ſanxiſti, eo ſucceſſu tuearis, ut dignitatem eius au-
ſpicatiſſima dignitate conſummes. d. XI. Febr. cIↃ
IↃc LXXII.

XXXIIII.

IO. GEORG. BOERNERO,

IC. Dresd.

VT literis tuis reſponderem, multae cauſae erant: haec vero potiſſima, quod nollem la-
torem vacuum ad te redire. Intellexi enim, ni-
hil tibi diſplicere, quod a me veniret huc uſque.
Itaque perſeverabo in eo ſtudio, et pietatem me-
am ac officia nunquam negligam. Sive enim re-
cor-

cordari ſubit meritorum tuorum, ſive benevolentiae, fateor, me omni modo tibi eſſe devinctum, partim, quod curares meas res haud ſecus, quam pater; partim, quod auctor mihi eſſes de conſtituendis iis ſubſidiis, quae ſtudiorum rationes neceſſitate quadam et ſorte vivendi ſpectant. Igitur de me tibi perſvade, ſemper hoc aeſtimare velle et conniti, ut non magis te benefactorem ſcias, quam me tuum clientem, cui propoſitum ſit, non magis officio, quam religione votorum ſe tibi obligare. Proprid. Eid. Febr. cIɔ Iɔc LXXII.

XXXV.
EIDEM.

HAud facile ſcio, an gratulari tibi debeam, qui paene obruor rumoribus de nova dignitate tua. Equidem non dubito, tibi meritis et Principis favore communitum eſſe locum, modo, quod offertur, eligas et, quod ambiunt alii, tu accipias. Quicquid facias, ego tibi gratulor, ſive aulae, quam ornabis, ſive ordinis noſtri, quem tua auctoritate ſuſtentabis, cauſa. Eid. Febr. cIɔ Iɔc LXXII.

XXXVI.
SAMVELI HVNDIO,
IC. Dresd.

OMnino tibi aſſentior, diſtingvi ſcriptores et iudicari oportere, qui aetates et tempora expoſuerint. Vides enim, interdum iactari fabulas: neque eſt, ut id declarem exemplo. Suffi-

ciat

ciat mihi eruere in praeſens aliquot imperii ſanctiones et vel negligentia confuſas, vel imperitia ſcribarum inſertas, proferre in lucem, et ſeparare a probis, et dare occaſionem aliis exquiſitius cogitandi. Strictius id faciam et more eorum, qui ſumma tantum capita attingunt. Seculis inſiſtam et potiores huiusmodi conſtitutionum indicabo eadem opera et refutabo. Seculo IX. traditur conſtitutio de expeditione Romana, auſpicio Caroli Craſſi promulgata: ſed, qui penitus inſpiciunt, inveniunt corruptelam. Vel pudet eius, quam memorant, ſec. X. conſtitutionis quaternionum. Nec diſſimilis vanitas eorum, qui leges, quae hodie venditantur, equeſtrium ludorum arceſſunt inde ab Henrico, Ottonis I. patre. Sec. XII. explodendus rumor eſt de Friderico Aenobarbo, Pontificis pedibus advoluto. Huic fabulae ne quid deſit, calcibus ab Alexandro III. petitum protritumque perhibent. De Iodoci conſtitutione ſec. XV. edita non quaeram, utrum ſuſtineatur iure; ſed, an edita ſit, immo, rebus illo aevo tam perverſe conſtitutis, edi potuerit? Et vero quis numeret in veris illam electionis Maximiliani II. deſcriptionem? Non videre in luce, coecitatis: nolle, cum videas, agnoſcere, improbitatis eſt. Vale. d. XIV. Febr. cIↄIↄc LXXII.

XXXVII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

VEtuſtiſſima et iam olim cum Germaniae dignitate coniuncta eſt origo Palatinorum. Adhibe-

hibebantur Auguſtorum conſesſibus obibantque officia aulae, non lege quadam ſuccedendi, ut fit hodie; ſed libera voluntate imperatorum. Serius, idque demum, ut colligo, Friderici Aenobarbi aevo, munus ad liberos poſteroſque transferendum acceperunt. Seculo, quod hinc ſubiit, XIII. maiori fortunae beneficio uſi ſunt, praerepto ceteris principibus iure eligendorum imperatorum. Nec ſine cauſa vigilabant ſeptem Palatini, inter quos duo eminebant, Saxo et alter ad Rhenum, aucti poſtea dignitate Interregum. Altius perpendebant turbatum patriae ſtatum ac fatale iſtud poſt Friderici II. tempora interregnum. Reliqui fatis Reip. indormiebant, nec habentes remedium ſanandi vulneris, nec conquirentes prae taedio tot ingruentium malorum. Itaque XIII. ſeculo ingens facta converſio eſt. Palatini uſu iuris ius ſuum conſervarunt : alii non utendo amiſerunt, more inter multas gentes recepto, ut, qui longo tempore non utitur ſuo iure, renunciaſſe cenſeatur ſuo iuri ac certo habuiſſe pro derelicto. Quod a ſec. XIII. ſola conſvetudine, id a XIV. inde iure ſcripto ac publicis Caroli IV. tabulis ſuſtinetur in omen aeternitatis Germanicarum rerum. Miratur Petrus Albinus, quid ſit, quod ſec. XII. et proximo non obvium ſit nomen *Electoris* in literis beneficiariis formuliſque Auguſtorum. Id vero miror ego, mirari Albinum, cuius interfuit ſcire, XII. ſec. Palatinos commune eligendi ius cum ceteris habuiſſe, ſolo praepolluiſſe ſplendore officiorum, iam tum redacto-

dactorum ad hereditatis legem: XII. eoque adulto, non ſecus abſtinuiſſe quidem; habuiſſe tamen ius partum, quia et conſvetudo iure continetur: iuris tantum elogium recuſaſſe, ſive prudentiae, ſive modeſtiae cauſa. De *Burggraviis* addam, et quia de iis ſentit dubitanter, et ſcribit doctiſſimus Conringius, mihi certa indicia eſſe, auſpicio Rudolphi Habsburgii multum receſſiſſe a veteri ſorte et, cum ante eum infra principum dignitatem eſſent, principibus tunc coepiſſe aequari. Magdeburgicum ultimi tenuerunt Dynaſtae Schrapelani, a quibus iure hereditario ad Saxonas Aſcanios, ab his ad Vittekindeos translatus felici auſpicio eſt. Vnum ſine, quaeſo, Henrice, te admoneri. Habeo competitorem eo ingenio, quo ſunt plerique noſtri. Hi, quod meritis non poſſunt volunt extorquere nubendi, quadam obſtinatione. Iniquum genus in Academiam, ut ſerviant commodis ſuis et noceant melioribus ingeniis exemplo, a quibus aliena haec impudentia eſt. His, Domine, ut potes, pone obicem et bene de literis, quae opem tuam invocant, merere. Remunerabitur DEVS, agnoſcet poſteritas, aeternum erit Friſiorum nomen. d. XV. Febr. cIↃ IↃc LXXII.

XXXVIII.

CAROLO L. B. A FRISEN.

HAbuit Machiavellus duos adverſarios, Innocentium Gentiletum et Thomam Bozium. Alter ignariſſimus, alter ſaepe ineptiſſimus fuit.

 Quod

Quod eo ſcribo, non, ut purgem Machiavellum; ſed, ut oſtendam, quam paribus armis aggreſſi ſint talem hoſtem. Gentiletus vel neſcivit, quae fuerit conditio Machiavelli: Bozius cuncta in ipſo carpit, ut vertat ad Pontificis laudem. Quanto rectius nuper David Blondellus, ſub efficto Amandi Flaviani nomine, caſtigavit Pontifices et univerſos horum applauſores. Hocque eſt, quod redarguo in Carolo Sigonio, doctiſſimo alioqui rerum Italicarum ſcriptore. Is ſaepe detrahit iuri Imperatorum, ut addat Pontificum ambitioni. Nunc callide quaedam praeterit: nunc minuit Germanorum in Italiam iura. Et forte nemini in hac arte cedit Baronius, et, qui eum impudentiſſimis commentis auxit, Bzovius. Tabulas, diplomata quoties non comminiſcitur de ingenio ſuo? Nec eſt, ut caſtigando Alphonſo Ciacconio opera perdatur. Iam dudum notatus Chiffletio eſt. Onuphrius Panvinius, monachus doctiſſimus, non ſemel a Baronio praeter meritum ſuggillatur, cuius candori multum tribuo, ac laudo peritiam civilium rerum, quam omnibus approbavit. Sed nunc ea omnia perſequi nimis longum eſt, Domine, et forte tibi faſtidium parit. Nihil reſtat, quam ut te obſecrem, Domine, novo beneficio clientem afficias. Non ero in poſterum interpellando moleſtus, ſi id unum nactus fuero. Atque hoc omne tuae poteſtati arbitrioque relictum eſt. Domine, qui dudum tot evidentibus gratiae exemplis obſtrinxiſti me ad ſupplicationes. Nec vero nunc deſines ferre opem in cauſa ordina-

dinariae ſtationis. d. XVI. Februar. cIↃ IↃC LXXII.

XXXVIIII.

NICOLAO, L. B. A GERSDORF.

EXpeto monumenta Luſaticae antiquitatis: ſed aut rara ſunt, aut fidei interdum ſuſpectae. Primus, quod ſciam, pagi Luzici meminit Ditmarus, Merſeburgenſis. Attingunt etiam aliquid Bohemici ſcriptores, praecipue Melch. Goldaſtus: ſed unum deſidero, perpetuae hiſtoriae contextum. Si quid in promptu ſit, praebe gratiae tuae exemplum clienti. De me addo, proſequaris coeptae commendationis opus et apud illuſtriſſimum praeſidem pro me nitaris, ut tu unus omnium maxime potes. Erit id fidei meae erga inclutam ſtirpem tuam vinculum, erit humillimae pietatis incitamentum. De Beloviis, quibus patrocinaris, Domine, ſignifico, et mecum eſſe familiariter, et, quantum per ſtudiorum ſcopum licet, multam ponere operam in ſtudio hiſtoriarum ac prudentiae civilis. Non diſplicebit, credo, modice uti harum literarum ornamento, quae tibi, Domine, et Friſiis noſtris, maximum hoc aevo ornamentum debent, immo aulae veſtrae praeſidium quoddam et firmamentum. Interim age feliciter et, quod DEI, tuoque iudicio pepigiſti ſanctiſſimum foedus, auſpicatiſſimo eventu imple et conſumma. Noſtrum ſane eſt breves lineas ducere et noſtram effundere pietatem. d. XIIX. Febr. cIↃ IↃC LXXII.

XXXX.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

INterregnum, quod ab exceſſu Friderici II. numerant, conſcius mihi ſum, non recte numerari. Qui enim accurate perſequuntur ordinem temporum, non putant a Friderico II. Patri enim ſuperfuit Conradus IV. principum ſuffragiis deſignatus rex Romanorum. Adverſus hunc electus eſt Henricus, Thuringiae *Comes* provincialis: ſed, iure imperii expenſo, et, quod exigunt boni mores, nihil tribui ea electione potuit Henrico. Qui Caeſarem nominant, rationem vocandi accuratam nullam habent. Nec enim legitimum hunc Caeſarem dicam, qui contra legitimum electus eſt, immo qui legitimi ſuccubuit iuſtis armis. Nihilo ſecius pronunciabo de Vilelmo, nec Caeſarum numero inſeram. Si pace Latii liceat, Anti-Caeſarem appellabo aeque, ac Henricum Thuringum. Hoc a Friſiis caeſo rurſus itum in partes eſt. Alii in Alphonſum, Arragoniae regem, alii in Richardum, Anglum, animos inclinaverunt: uterque pro ſe ſuffragia habuerunt. Alphonſum cunctatio fruſtrata eſt: Richardum praeſentia adiuvit. Eximam ergo illum tabulis regum Romanorum: hunc vindicabo. Olim hodieque diplomata in ſanctioribus principum tabulariis ſunt, quae ſub titulo Regis Romanorum impertitus Richardus eſt. Vt Caſparis Peuceri enorme erratum ſit, dum ſcribit, nihil eum tenuiſſe praeter inane imperii nomen. Fateor equidem, ex proleta-

letariis ſcriptoribus ineptire, qui nominant Imperatorem: multum vero abeſt, quo minus idem aſſeram de his, qui dicunt regem Romanum. Haec enim maximo a ſe diſtant intervallo, ſi accurate et, prout leges hiſtoricae expoſcunt, eſt loquendum. Subiungerem quaedam ad origines Dresdenſes; ſed haec alii tempori ſervabo. Nunc tibi, Domine, precabor, ut recte valeas, qui maximum meis Muſis praeſidium es. Si quid ſane apud me eſt, id omne impendam in ſupplicationes pro vigore tui corporis, pro felicitate tuae gentis. Servet te DEVS et avertat a te morbos: avertat omnem a mente aegritudinem. d. XXIII. Februar. cIↃ IↃc LXXII.

XXXXI.

N. N.

MVretum cur tibi commendaverim, non leves cauſas habui. Imitatur Ciceronem, ſed non ſervili quadam imitandi lege, quae et vim, et decorum aufert ſtylo. Manutium, abſit, ut reprehendam. Quantus, quantus ipſe, Ciceronianus eſt: at longe recedit infra πολιτικώτερον Mureti ingenium. Hinc, ſi merum cupias Ciceronianum, ſvaderem tibi Petrum Bembum, genere et animo nobilem virum, qui et ſciens multarum rerum, et impenſe prudens fuit. Parum ſane mihi videtur ornare verba, ſi deſit inſtructiſſima varietas rerum. Atqui utrumque tibi ſuppeditat Bembus. Voces perinde ſelectas habet, ac nervos. Quod hiſtoriae intereſt, ſecula velim tibi familia-

ria reddas et in primis viciſſitudinum civilium cardines, quas epochas in ſcholis dicimus. Nec id feciſſe ſatis habeas; ſed addas iudicium ex philoſophia morum ac prudentia civili. Exempli gratia; utrum Henricus V. ſec. XII. renunciare potuerit iuri inaugurationum Eccleſiaſticarum? an ſeculo XVI. Ordinibus parta ſint iura imperii civilis? Coram vere et ex animo, et vel maxime Magnif. Patroni cauſa te inſtruam afferamque tibi ſelectiora quaedam ex ſcriptis meis. De ratione inſtituendae Hundianae prolis peculiares literas expectabis. Vale et denuo approba meos conatus magnifico patrono, cui, quicquid poſſum, religioſa obſervantia precabor. Kalend. Mart. cIↄ Iↄc LXXII.

XXXXII.

DOCTORI THEOLOGO.

SI quid optare licet, id unum exopto maxime, ut meritis tuis gratiam poſſim referre. Cum enim apud vos eſſem, literas ornaſti, nec res fortunasque meas neglexiſti: poſtea vero, quam huc redii, abſens etiam rationibus meis conſuluiſti et pro tuo in me ſtudio omnia, quae vellem, curaſti diligenter, et confeciſti, et non magis auxilii ſpem feciſti, quam impleſti, commodaque mea haud ſecus, ac ſi praeſto eſſes, cura ſingulari et benevolentia auxiſti. Non ſatis erat dediſſe beneficia, niſi cumulum adderes, et amorem ac bene merendi ſtudium pluribus indies argumentis confirmares. Felicem me atque iterum felicem dixero,

xero, ſi ſerves illum morem. Si res facultatem habitura eſt, aulae me commendes atque efficias, ut honeſta eam ad rem ſubſidia mihi conſtituantur. Ego, ſi nihil aliud poſſum, fide te atque officiis colam, et defenſor ero dignitatis tuae. Inter homines celebrabo nomen tuum: apud DEVM votis precibusque inſtabo pro tua incolumitate, ut et DEI, et hominum bono feliciter opereris. Nonis Mart. cIↄ Iↄc LXXII.

XXXXIII.

IO. ANTON. SCHVRZFLEISCHIO,

FRATRI SVO, MEDICO.

DEckerus, qui propenſo in me animo eſt, paucis abhinc diebus a me reſponſum tulit, cuius honori ſtudeo et, quantum in me eſt, pro re cauſaque aequiſſima propugno. Nec dubito, facile impetraturum, quod ſperat. Percunctari libet, utrum literas Francofurtum miſeris, et quo auctore ſcias, Vietorem eo proficiſci velle, cuius nomini exercitationem tuam inſcripſiſti. Titium excutias et Deckerum interpelles, admoneat ipſum de diſſolvendo aere alieno. De munere, quod omnium expectationem commovet, nihildum eſt conſtitutum, nec honorem, de quo ſcribis, prenſo. Quin Batavia mihi in oculis eſt, parens illa ingenuorum et nutrix, quae allicit homines et invitat ſtipendiis, alitque ſtudia noſtra et fovet, quorum cultores negligi hic contemnique ſe vident, et merito queruntur. Potentiſſimus Saxo noſter Pozdamio rediit et hac Torgam

tranſiit Dresdam repetiturus. Hoſpitem tuum nobiliſſimum ſaluta iterum et illi mea ſtudia approba. Vale. d. XX. Mart. cIↃ IↃc LXXII.

XXXXIIII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

A Seculo inde VI. eſt, quod regnum Italiae ab imperio Romanorum diſcernatur : neque id non poteſt eſſe manifeſtum intuenti hiſtoriam Karolinam. Victo enim Deſiderio, ultimo Longobardorum rege, Italici regni ius habuit Karolus titulumque belli titulo uſurpavit. Sed nondum imperator Romae erat, eo quod haec a Longobardorum usque adventu ſuis ipſa peculiaribus finibus contineretur. Perrexerant ad ſuburbia Longobardi miſerantque in tecta ignem : ſedem tamen imperii, Romam, nondum occupaverant. Si iuris quaeſtio eſt, aio, tunc Romam fuiſſe adhuc in ditione imperatorum Graecorum. Quanquam multum pleno obſequio detractum eſſet aevo Leonis Iſauri: ſenſum tamen imperii omnem evanuiſſe, non concedam. Quod vel eruo ex ipſis actis Karolinis et praeſertim annalibus Francicis, quibus illa acta continentur. Allego transactiones cum Nicephoro, cum Michaële, cum Leone, auguſtiſſimis in oriente Imperatoribus, initas. Adeo ſubdubitabat Karolus, adeo diffidebat ſuo iuri! Agnoſcebat facile, ſubiectos ſe alieno imperio eximere non poſſe. Opus ergo eorum conſenſu erat, in quorum ditione usque huc fuerat S. P. Q. R. Fuerat autem in ditione Imperatorum Graecorum.

corum. Duo hinc conficio: unum, quod Imperator occidentis, quatenus Imperator, nihil poſſit praetendere in Imperatorem orientis, nec viciſſim hic in illum. Facta enim ſeparatione in Karolingis limes aeternus inter utrumque imperium poſitus eſt. Habet ſibi ſuas rationes oriens: habet occidens ſuas. Vt riſum prudentibus debeant, qui aſſerunt, Leopoldum iure Imperatoris Conſtantinopolin repetere poſſe. Alterum, quod Imperator Romae veteris eo iure, quo eſt Imperator Romae veteris, habeat praecedendi dignitatem ante omnes reges, etiam ante Turcicum Imperatorem, qua Romae Novae, id eſt, Conſtantinopolitanae urbis, Imperatorem. Gentium enim certe cultiorum conſenſu eſt penes antiquitatem momentum aſſerendae praerogativae, quatenus eiusdem ordinis ſunt, inter quos praerogativa eſt controverſa. Bene ac feliciter vale. d. XXII. Iul. cIↄ Iↄc LXXII.

XXXXV.

EIDEM.

STupendus Galli ſucceſſus eſt, neque reperitur, qui terra obnitatur. Propugnaculum Schenkianum, cuius huc usque tanta fama fuit, amiſſum Hollandos perturbatiſſimos fecit et ſunt, qui credant, hac fortuna poſſe debellari Amſtelodamum. Sed multum abeſt, quo minus aſſentiar, vel ex eo ſaltem, quod claſſis Batavorum ſtrenue agat mari. Nec forte res Gallorum absque diſcrimine erunt, ſi, quod nunciatur, ſeceſſionem fecerint

cerint Angli. Caeſar foederatique inferioris Saxoniae vel maxime minuent hunc metum, ſi comparent vires ad defenſionem ducatus Clivenſis, qui in fide ac ditione imperii Romani eſt. Sed noſtra cunctatione, ut ipſi aiunt, nolunt impediri, cautius facturi, ſi meminiſſent, Germanos iam Taciti aevo cunctari ſolitos, antequam bellarent; ſed, poſtquam bellare coepiſſent, aegre ad pacis conſilia redire. Per Galliam alioquin rumor eſt, Regem a Gallia non capi: quaerere aliud ſibi par imperium, Alexandri exemplo, qui vel Alexandro celerius iam dum in Bataviam penetraſſet. Hae ſunt gentis iſtius gloriationes, quibus cumulant ſuos plauſus Ieſuitae propter impoſitum Vltraiecto Epiſcopum religionis ſuae. De Grotio antehac ſparſum, fuiſſe inter coniuratos: nunc affertur, ab Ordinibus ſuis *delegati* honore rurſus auctum, fida conſilia dare. Haec iam agitur fabula et utinam fabula eſſet! d. XI. Aug. cIↄ Iↄc LXXII.

XXXXVI.

EIDEM.

BRandenburgicus Iulium Severum, de quo apud Dionem Xiphilinumque eſt, prudentiſſime imitatur, Rheni, Moſellaeque itinera occupaturus. Valde eum comiter habuit Moguntinus, ſecreto tamen metu magis, quam amore. Galli ſe recipiunt in dies et ſubverentur Batavorum propinquiorem acceſſum: ut vel id ſatis ſit ad laudem Friderico Gvilelmo tueri limitem Imperii, et una tueri gloriam conſtantiamque Germano-

manorum. Si forte cum Turenio deſcendendum ſit in campum, ſiniſtrae alae idem praeerit, quanquam expectare malit hiemen et iniquius hoſti coelum, quod ſuperiori tempore Caroli Guſtavi Vrangelii conſilium et conſentiens ingenio gentis fuit. Svedis, dici non poteſt, quanta offerat Gallus, ut ſibi conciliet. At opinor, Svedos non temere deſerturos Caeſarem, quin aeſtimaturos potius, quam multum posſint Auſtrii, praeſertim Brandenburgico, Gvelfis Hasſisque innixi. Nec deſunt, qui infauſta omnia allegant exhibentque a Caeſare receſſuris. In Batavia, dolendum, reperiri tot *demagogos* plebem concitantes. Princeps Auriacus *omnem paene collectam gratiam effudit* infelici VVoerdani oppugnatione. Nec facile id miror de milite eo, qui multo uſu atque exercitatione belli confirmatum animum habet: ceteri aut imperiti ſunt, aut diſcordes. Eo rediit res Praepotentium Ordinum, qui potentia ſua neſciverunt uti. d. XXV. Octobr. cIↄ Iↄc LXXII.

XXXXVII.
EIDEM.

PEccarem, niſi dicerem, abundare tuam erga me benignitatem, quam nulla re, niſi pietate obſequii, rependo. Et, ut ſummam eius habeas, opto, ut ad invidiam usque felix ſis, *et in hac vitae brevitate vivendi ſpatium longiſſime proferas*, quo omnes tibi ſervatae pacis tranquillitatisque gloriam debeamus, et literis honeſtoque otio in dies

dies magis recreemur ac floreamus. Sed de laudibus tuis quod me velis eſſe parcum, id facit, ut te iure tuo impenſius laudem, celebremque enixius incomparabilem illam modeſtiam tuam, qua me attonitum redderes, niſi ſcirem, te nunquam tui diſſimilem eſſe et reſpicere praeſentiſſima ope meas Muſas. Quod Martini Henrici curae non tibi diſplicent, praeſtas officium herois ſapientiſſime iudicantis: nec futurus erat, qui a me acciperet librum, niſi tu, Domine, fuiſſes. Vtere ergo et fruere pro libitu, et proprium tibi habe, ut, quandocunque legeris, mei memineris ſemper, cum gratioſiſſimo, quo me excivisti huc, tenuiſtique affectu. De externis Regibus, Gallo praeſertim atque Anglo, res adhuc maxime ambigua eſt. Alter tumidus, alter pertinax apparet, adeo quidem, ut non inſtaurandae, ſed prodendae Auriacae dignitatis conſilia agitare videatur. Nec temere hoc imputatur molitionibus Ducis Eboracenſis, ob cauſam futurae alioquin ſucceſſionis ab Auriaco immane quantum abalienati. Brandenburgicum multa huc usque remorata ſunt verſus Confluentiam tranſiturum. Obiter addo, Boecleri mortem valde repentinam et ſuis calamitoſam accidiſſe, quod copioſe mihi retulit Pruſſus quidam, paulo ante obitum familiarisſime cum eo verſatus. Nihil reſtat, niſi ut vota perpetua ſaluti gloriaeque tuae commendem. Prid. Kal. Nov. cIↃ IↃc LXXII.

XXXXVIII.

XXXXVIII.
E I D E M.

Eſt apud me *diploma* vetus ſane et probum, unde intelligo, Merovingos initia poſuiſſe eius urbis, quae medio aevo *Erpheſfort*, hodie *Erfurt*, appellatur. Si requiras, quis fecerit, nominabo Dagobertum, cuius avus Mervigus fuit. Inde a Merovingis pervenit ad Carolingos, quos qui Franco-Gallos vocant, omnium minime inepti-unt, et Limnaeus tamen in Notitia Franciae ſaepe loquitur et iudicat praeter verum. Quanquam enim ut Franci acquiſiverint Galliam fecerintque ſuam: tamen, quatenus Franco-Galli, poſtea poſſederunt. Sed, extinctis demum ſec. X. Carolingis, Francia Teutonica, quae iam ſec. IX. iverat in ſeparatas rationes ſecluſaque ab occidentali illa et Gallica fuerat quaſi ſciſſa diviſaque inter Herbipolenſem Epiſcopum finitimosque principes eſt. De rebus ad Rhenum nuncii pacis perferuntur. Auriacus infelix eſt. Batavi, cum pugnandum eſt, diffugiunt et Hiſpani talium militum ſocietatem recuſant. Auſtrii ſic Rhenum proſpiciunt, ut ſimul Danubium reſpiciant. Turbat ibi Stephanus Retzotzius, eundem forte exitum habiturus, quem habuit Stephanus Ratzinius in Ruſſia nuper. In Polonia, ſi ſic diſſentiant Satrapae invicem, ordo equeſtris, licet illic tribunitius, et δημοκρατικόν τι praeferens, involabit in procerum iura. Andreae, Gneſnenſi Archiepiſcopo, propemodum aqua et igni interdicetur. Coſacos

ſacos ferme hac temporum fortuna taedet Turcici regiminis, quod ut eveniat, per Polonorum concordiam ſtabit. Sed ſoſpitet te DEVS, Domine, et conſilia fortunet. Kalend. Nov. cIↄ Iↄc LXXII.

XXXXVIIII.

HENRIETTAE CATHARINAE FRISIAE,

VIRGINI ILLVSTRISSIMAE.

SVbit me pudor, cum ſubit memoria promiſſorum. Sed morae ignoſces, cum ſenties, huius graviſſimas cauſas fuiſſe. Affuit mihi aliquis per hoc tempus numariae antiquitatis peritiſſimus: oſtendit numos rariſſimos Pompeii, Iulii, Auguſti, Principum iuventutis Caii et Lucii, Tiberii, usque ad Ludovicum Pium. Vidi bigatos ſerratosque: vidi emortuales: vidi primae, mediae et tertiae magnitudinis cupreos: vidi aureos argenteosque Romanos et Gothicos: quorum hi placebant egregie et delectabant, praeſertim cuſi a Theodorico. Moneta Conſtantini M. hac inſcriptione inſignis eſt: D.N. *Conſtantinus: Nob. Caeſ.* id eſt, Dominus Noſter Conſtantinus, Nobiliſſimus Caeſarum. Saepiſſime etiam ridendi ſunt, qui Conſtantini M. elogio inciſam allegant. Tales enim non ſunt ex probis. Alia res, cum de Pompeio ſermo eſt. Huic gentilitium Magni nomen fuit, contra, quam autumat vulgus. Neque Carolus Magnus magni elogium numis curavit incidi.

incidi. Aſpexi verum. Falſos enim adulterinosque iudicare poſſum. Literae hae expreſſae erant: *CAROLVS*. Fumos vendunt, qui Magni titulo inſignitos oſtendunt. Vt nihil referam de *bullatis*, *ſemibullatis*, et *Klippingiis*. Ita enim artifices nominant Germanis olim familiares. Dabo vel unius exemplum. *TIMO ABBAS PISOVV*. Indicio hoc eſt, principes praeſuleſque Germaniae iam ab antiquiſſimo tempore habuiſſe ius cudendi numi; idque non Caeſaris, ſed ſua effigie. In Carolo Patinio reperi quosdam falſos, quosdam effictos ad aſſentationem. Abſtineo manum a numis *cruciferorum*, quos ipſe cum aliis ſervo, ſi placet, uſui tuo deſtinandos. Grammaticam I. Sterpini Hafniae excuſam, id eſt, Anglo-Danicam Gallicamque mitto. Cetera proximo tempore curabuntur. Haec aequi conſule, Domina, illuſtriſſimoque Patri pietatem tot beneficiis obſtricti clientis expone. Ad inſtitutum rei numariae commendabo Iacobum de Bie. De Hebraeis legas, licet, Eduardum Brerevodum. Nonis Novembr. CIↃ IↃC LXXII.

L.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

QVi id dant operam, ut literas Auguſtorum, atque *diplomata* expendant, praeter alia, nec immerito, poſtulant exactam ſtyli ſcientiam, qui et variavit ſubinde et maximas vices habuit Germanico aevo. Karolingi ſe Imperatores, ſed non ſine adiectione *Auguſti*, ſive *Sereniſſimi* ſcripſerunt:

runt:

runt: nec ſano ingenio ſunt, qui titulum, ***Dei gratia***, proferunt ultra Karolingos. Caeſaris nomen, quod viderim, nemo uſurpavit, praeter Ludovicum Bavarum. ***Regalium*** vox primum innotuit ſec. XII. et ***feudi*** ſcriptio ſerius invaluit, quam ut aptetur temporibus Caroli Craſſi. ***Electoris*** notionem, prout exprimitur hodie, perinſcite nuper Aſcanii compoſuerunt cum XII. ſeculo. De verbo ***Comitis Palatini*** requiro maiorem curam accurationemque Coenobii Lindavienſis, ne Paderbornenſes referam, qui pari negligentia parem reprehenſionem merentur, communi noſtrorum hiſtoricorum morbo, qui, idem eſſe, putant, dicere ex ſuggeſtu, et rimari temporum monumenta. Sed tu ipſe intelligis, Domine, quanto ab ſe intervallo haec differant, et uſus ipſe docet, nunquam tales neque induſtria fieri meliores. De Gallis affertur, conſenſuros in Lotharingi reſtitutionem. Svedia ivit in partes. Regni Cancellarius et Regina ordinum odium, propter Gallici nominis ſtudium, incurrerunt. Quindecim millia Finnorum, ſi verus rumor eſt, in Pomerania expectantur. Dux Cellenſis multus eſt in monumento prope Stithornam excitando. Hamburgenſes usque eo metuunt ſibi, ***ut omnia diverſoria perreptent ac perquirant***. Polonia domi ſe conſumit prius, quam foris conſumatur. Sed interim partes tuas, Domine, fortunet DEVS immortalis. d. IIX. Nov. cIↄ Iↄc LXXII.

LI. CA-

LI.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

EMiſſa iterum Euſebii Hiſtoria Eccleſiaſtica eſt; ſed ita ſaepe vitioſe, ut ſubeat mirari. Graeca, optarem, in primis maiori cura expreſſiſſent, qui emendando operi vacaverunt. Sed hoc patet, pleraeque editiones Moguntinenſes aut mutilae ſunt, aut minus nitidae. Spes mihi facta eſt, Gallos recudere velle, qui et ſumptu in primis, et peritia harum rerum pollent: ante reliquos omnes Stephanus Baluzius, cuius egregiae accurataeque editiones extant. Imitatur hodie Antiſtes Paderbornenſis et inſignia monumenta profert in lucem. Sed hic opus eſt circumſpectione, ne fallant illi incautos et interdum adulterent veram antiquitatem. Cuius moris exempla ante oculos et mihi quotidie obverſantur. Sed ſaepe librorum, unde olim excerpſi, inops ſum. Bibliotheca enim noſtra huc usque parum curata eſt, et certe meliores editiones deſiderantur. Peto igitur abs te, Domine, conſulas gratioſiſſime fortunis meis et, cum ſcriba Vitebergenſis ſoluturum neget, effice, ut aliunde mihi ſubveniatur: Nam ita exhauſi Patrimonium coëmendis libris, ut nullum, niſi in Tua benignitate, perfugium reliquum ſit. Quod, confido, eo magis impetraturum, quod publicum Academiae commodum quaeratur. Ita ſervet te DEVS, cui profiteor me aeternum admiratorem. d. XXI. Nov. cIɔ Iɔc LXXII.

LII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

REquirenti veterum ſententias de Romanorum Imperio ad Germanos delato, obvium eſt Matthiae Flacii ſcriptum huius argumenti. Probatur mihi multa viri lectio, qua vel iuſti hiſtorici laudem aſſequi potuiſſet, ſi civilium rerum iudicio praeditus fuiſſet. Hoc enim nonnunquam deſidero et ſcriptorum, unde ſua excerpſit, delectum. Blondi Nauclerique teſtimonia ad V. retro ſeculum vocat, ut confirmet, eo tempore Conſtantinopolitanos imperatores primum deferre voluiſſe imperium ad Germanos. Sed haec et talia miror, cur exciderint Flacio, niſi forte eum abripuit fervor diſputationis, quanqaam de induſtria et ſcribat haec, et defendat. De cetero non reprehendere auſim viri inſignem peritiam hiſtoriae ſacrae, qua ipſum pauci praeſules noſtri aequaverunt. Galli tamen Anglique paria fecerunt, praecipue David Blondellus, et Henricus Hammondus, et Stephanus Baluzius. Hic inſuper nitidas curat editiones et Petrum de Marca magis illuſtrat egregiis notis. Galli enim et ſumptu in primis, et peritia pollent harum rerum. Iam finire epiſtolam animus erat, niſi me retineret Hadrianus Barlandus, quem nuper recuderunt Batavi et valde mutilarunt, quanquam is non magnae ſit auctoritatis, et omnia fere ſua accepta ferat Iacobo Mayero, praeſtanti Annalium Flandricorum conditori. Alioquin a Rheno nihil memora-

mora-

morabile eſt, niſi quod utrinque cunctatio iuxta formidinem ſit et Batavi his fortaſſe rebus redire velint in veterem Imperii clientelam. d. XXII. Novembr. cIↄ Iↄc LXXII.

LIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI, IC. Dresd.

Timmanus Geſſelius, cuius mihi copiam feciſti, *Addenda*, quae vocat, deſumpſit ex Gallo quodam. Eſt huic nomen Antonio Godavio. Non diſplicet uterque auctor, nec fefellit te, Maecenas, iudicium tuum. Proxime ad me curavit Antiſtes Gothilandicus *chronicon* perrarum et id, credo, in univerſa Saxonia non reperiendum. Spes etiam facta eſt baculi Runici. A Pruſſo quodam accepi varios numos, pertinentes ad antiquitatem. Iterum ex Svedia cognoſco, me Svedos deſtinaſſe ſibi, immo et finitimos, ſi Philoſophorum irae deferbuiſſent. Sed omne id G. et C. imputandum. Altero iam reconciliato utor. Id, ut credo, unum tui favoris beneficium eſt. Perge ita favere meis Muſis. Si quid vota concipere poſſunt, florebis ex voto. d. XXV. Nov. cIↄ Iↄc LXXII.

LIIII.

HENRICO, L. B. a FRISEN.

Titulorum, quos Auguſti uſurpant, amplitudo primum exemplum habuit in Commodo, Antonini Philoſophi filio: nec fuit ante eum, qui

tanto apparatu uteretur. In primis hoc genere abundavit Conſtantii aevum et grandibus, quae nondum invaluerant, inſcriptionibus aſſvevit. A Conſtantinopolitanis id acceperunt Franci Karolingi : ab his, ut colligo, ceteri ſeptentrionales, qui maxime penſitant titulos et vel omiſſum honorarium characterem pro iniuria habent, ut ſuperiori tempore teſtatum fecit Carolus Guſtavus, Svedorum Rex. In Republ. Germanica, ut interdum variaverit ſeculum et quae cuiusque ſcriptura tituli fuerit, didici ex *diplomatis*. Karolingica vidi Paderbornae, annuente Ferdinando antiſtite, eodemque harum rerum peritiſſimo. Ottoniana collegit Meibomius et, ut iudico ex ſtylo ac certis argumentis, non ſuſpectae fidei, ſed vera, ſed proba. In literis ad Leopoldum exaratis anno cIↄ Iↄc LV. d. XIIX. Iul. Henricorum aliquot Corbeiae reperi: reliqua Caſſellis, praecipue autem a ſec. XII. obvia mihi, ſingulari beneficio, fuerunt. Conringius Stadae inſpexit pleraque, cum ſcriberet pro Svedis et probaret, Bremam olim in ditione *archiepiſcoporum* fuiſſe. De Brandenburgico fama affertur velitationum ſecunda fortuna commiſſarum. Addunt quidam, Vaubrunium eſſe captum: ſed nihil auſim de incertis affirmare. Tantum hoc adiungo de epiſtola Sinceri Germanici ad Ludovicum Seldenum ſub ficto nomine ſcripta, non ineptum eſſe auctorem, nec Gallicae deſtinationis ignarum, quanquam quaedam proletaria ſunt, quaedam etiam omiſſa. Cum ob Cliviam, et recte quidem accuſat Gallum violatae

latae Imperii iuriſdictionis, addere etiam debuit Culenburgum hodieque Imperii *Comitatum*, ut ſcio ex noviſſimis inaugurationum beneficiariarum tabulis, quas vidiſſe memini in arce Stroeſenſi, quae *Comitum* Valdeccenſium eſt. His acquieſce nunc, Domine. d. XXIX. Nov. cIↄ Iↄc LXXII.

LV.

EIDEM.

EST apud me codex Dionyſii Longini ex recenſione Pauli Manutii, idemque forma inſignis et Graeco ſtylo. Delector, cum inſpicio, praeſertim ob rarum, nec inelegans de aliorum ſcriptura iudicium. In ſtylo Moſis probat decorum et expreſſam paucis verbis loquentis DEI, rerum conditoris, maieſtatem. Praeter hunc copia mihi facta eſt Demetrii Phalerei, quem primus, quod ſciam, Petrus Victorius evulgavit, vir Graece perinde, ac Latine doctiſſimus. Laudat eum Cicero in opere de Officiis et exaggerat ſvavitatem in primis, et in medio dicendi genere paene omnibus Graecis anteponit. Fabius tamen cenſet, inclinaſſe ipſum eloquentiam et, lenius, quam pro inſtituto oratoris, ſcripſiſſe, refert. Pro verbo, *inclinaſſe*, legunt alii, *inchoaſſe*, eloquentiam primum: inepte vero et contra hiſtoriae fidem, et certe contra Fabii intentionem. In iis numerem Martinum Henricum, cuius extant commentarii in libros Ciceronis de Officiis paſſim, ut ſentio ignoti, nec inepti tamen atque prorſus inſciti. Haud ſcio, an eos legerit Hugo Grotius, quan-

quam, ut indicia ſunt, familiariſſimos ſibi fecerit illos Ciceronis libros et nemo expreſſerit propius dignitate ſtyli ac gravitate argumenti. Stylum autem Grotius mediocrem alioquin atque aequabilem ſectatur. Obſidio tamen Grollana, anno huius ſeculi IX. et XX. edita, haud usquequaque implet menſuram Grotianae laudis, ſi, ut ſentio, ſcribere nunc quidem auſim. De publicis affertur, copias Caeſareanas maturare per Thuringiam iter. Monaſterienſis ſolvit obſidionem Groeningae: Traiectum ad Moſam eodem metu liberatum, Turenio, Duce Luxemburgico et *Marchione* Rochefortio in cuſtodiendum regni limitem intentis et, quanto poſſunt ſtudio, Ducis Condaei reditum expectantibus. Quo rerum ſtatu multa ſane ſunt, quae Germaniae dant ſignificationem civilis belli, nitentibus his pro Gallo, illis contra. Septentrio aſſerit, nihil movere ſe velle Germaniam, nec appetere Auſtriam domum: ſed latet forte, quod non creditur vulgo, quandoquidem Gallus non contra Imperium, ſed contra provincias ab Imperio ſeparatas comparavit bellum, perinde ac ſi Clivia, Iuliacum et Montes nihil cum Imperio commune haberent. Sed haec luditur fabula. Multi dum tergiverſantur, hoſtes ſunt: alii, cum deliberant, iam defeciſſe intelliguntur. Medeatur, qui poteſt, malo DEVS et tibi conſiliorum, quem tenes, clavum fortunatum eſſe iubeat et ſalutarem. Obdurandus ſane nobis ad omnem fortunam animus eſt, nec aliter ſperandum temporibus ferme deſperatis. d. VI. Decembr. cIↄ Iↄc LXXII.

LVI.

LVI.

EIDEM.

XEnophon, quem utraque lingva edidit Io. Leunclavius, multa egregia habet et pertinentia ad inſtruendam vitam. Nec puto inutiliter legi cum Ciceronis Officiis et libris τῶν ἠθικῶν ab Ariſtotele vulgatis, qui velut fontes praebent ſanae cuiusdam et expeditae doctrinae morum. Neſcio, Domine, an videris in Ciceronis Officia Eraſmi et Melanchthonis annotationes, quas legiſſe olim memini, quanquam plus virilis philoſophiae habeant Viti Amerbachii et Hieronymi Volfii. Lambinus fere ineptit et nihil, niſi codices diverſos allegat. Ex publicis nunciatur Batavorum iter verſus Rhenum, conſilio, ut videtur, ſalutari, quo Principes Gallicae factionis ad iuſtum obſequium reducantur. Monaſterienſis creditur *rediiſſe ad meliores partes.* Populus Batavus Auriacum Principem cum imperio civili praeeſſe ſibi flagitat, Generales Ordines odit atque averſatur. Caminicia proxime dolo ac proditione pervenit in poteſtatem Turcarum, aperto ad Leopolim aditu, magno et Poloniae, et totius Chriſtiani orbis damno. Svedi renunciant foederi Gallico. Brunovicenſes reconciliati ſunt deſinitque Io. Fridericus fovere Gallicas partes. Quibus rebus et Saxoniae inferiori et Veſtphaliae bene ominamur. Tibi, conſiliorum Principis arbitro, glorioſa et patriae utiliſſima felicisſimaque conſilia precamur omnes. d. XII. Decembr. cIↄ Iↄc LXXII.

 LVII.

LVII.
EIDEM.

NVnc Batavi denuo, velut excitati, animos capiunt ac fortes ſe et ſtrenuos praebent Auriaco ductore, qui caſtra movet, ut a tergo ſe in hoſtem inferat et prima quaque occaſione repetat Vltraiectum. Brandenburgici agunt in hoſtis ſolo et Monaſterienſem agrum hinc inde populantur, parati dimicare, (tanta alacritas eſt,) patente campo, ſi, qui Vlyſſem imitatur, annueret Fridericus Vilelmus, non impetu magis, quam conſilio affuturus. Legatum Galli, inſolentius locutum et nihil, niſi *Domini Electoris* titulum praefatum, ſic dimiſit, ut pari formula nunciaret *Domino Regi*, aut redderet occupata Batavis, aut experiretur cum armato. Hoxtera iamdum ſe dedidit, quod valde pungit praeſulem Martium, qui, cum videat, quo res ſuae redactae ſint, diſceſſionem facere a Gallis velle creditur, praeſertim, quod novas reconciliandae gratiae conditiones Caeſar offerat, quas, ſi iam neglexerit, aegre ſperabit in poſterum. Nihilo ſecius pavidus trepidusque iactatur Colonienſis, cui optem Hieronis, Syracuſarum reguli, animum, qui in tempore olim Carthaginienſium foederi renunciabat, ne exitii, quod inſtare ſenſerat, auctor ſibi eſſet. Acceſſit Brandenburgicis copiis Chriſtianus Ludovicus, *Comes* Valdeccius idemque ductor Lotharingicae legionis, agnato eius, de quo proxime ſcripſi, cum genero, *Comite* Erpachio, ſub ſignis Auriaci meren-

merente. Vſque adeo ſe erigit vetus Saxonia noſtra, et bona fortique opera nititur ad vindicandam gloriam Romani nominis et nobis cognatam Batavorum gentem. Hiſpani Montereſio *Comiti* prorogant officium Belgici Rectoris. Angli, reſtituto in veterem dignitatem Auriaco, non recuſaturi pacem perhibentur. Svedi fortunam ſuam in manu habent, nec, ut opinor, hoc rerum ſtatu expetunt amicitiam Galli. Si contra faxint, non modo gloriae, ſed et utilitati ſuae derogabunt. Lunaeburgici et Haſſo-Caſſellani omnes in armis ſunt. Dano ipſi diſplicet tacitum iſtud Gallorum, Anglorum Svedorumque ad ceteros oppugnandos initum foedus. Rex Poloniae proditur a ſuis. In Vngaria inſignem cladem accepit Spankau, cuius alioquin incredibiles ſucceſſus tota Vngaria Germaniaque admirata eſt. Eid. Decembr. cIↃ IↃcLXXII.

LVIII.

AMICO HELMSTADIENSI.

FOrſan haud abs re credas, me huc uſque aut mei oblitum, aut erga te iniquum fuiſſe, qui nihil reſponderim ad tuas mihi alioquin gratiſſimas literas. Sed quae meae hic occupationes ſunt, ita diſtineor, ut vix, ac ne vix otium ſuppetat, ſi vel maxime amicis approbare officium velim. Haecque cauſa fuit, cur plerisque ad vos euntibus negotium dederim et ſalutandi te, et ſimul excuſandi me de mora. Qui an curaverint, neſcio equidem, nec tamen temere ſuſpicor.

Illud

Illud vero, quod tunc de Conringio veſtro ſcripſiſti, multo me gaudio affecit, cum ob recuperatam valetudinem, tum ob egregium, quem in cauſa Lindavienſi laborem ſuſcepit. Admiror ingenium viri, et iudicium ſingulare, et immenſam lectionem. Vſque adeo ille ſolus in hiſtoria Germanica excellit et noſtris perinde, atque exteris, lumen accendit, dignus, cui poſteritas ſtatuat illuſtratae Germaniae monumentum. Mihi ſatis erit ſequi veſtigia viri, et agnoſcere merita ac referre poſteris magnum nomen. Nec mihi aliud iam in numerato eſt, quam exigua diſſertatio de originibus Pomeranicis, *quae, opinor, ſtudii in te atque amicitiae ſignificationem dabit.* Vale et Parentem tuum, quem abſens ignotusque veneror, multa ſalute imperti. d. XVII. Decembr. cIↃ IↃc LXXII.

LVIIII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

MItto diſſertationem ſine mole, at forte non ſine nervis. Attempero ſtylum, ne arguere videar. Sequor Buchnerum tuum, eadem libertate plus ſaepe innuentem, quam dicentem. Statuas de pietate, Domine; pravos ſenſus deteſtor: ſervabo obſequium: vertam omnia ad laudem. Iam, quod ſuccurrit, referam ex hiſtoria maiorum; referam de iure ſcripto caſtrenſi Germanorum. A Taciti usque aevo ad tempora Friderici Aenobarbi ſoli mores valuerunt. Fridericus demum in Roncaliis campis A. cIↃ CLXXX. redegit in leges

ges primumque huius gloriae fructum tulit, ut auctor idem conditorque iuris militaris ſcripti haberetur. *Conſtitutionem* ſervavit Melchior Goldaſtus. Cetera leguntur apud Radevicum, dictorum factorumque Friderici eximium teſtem, poſt Friſingenſem illum. Sed notandus hic quorundam error. Aiunt, veniſſe Fridericum et, *ut Pontificis frueretur aſpectu, in genua procidiſſe ac, ne quid deſit fabulae, calcibus pulſatum fuiſſe.* Mente careat, qui credat. Nihil tale memorat Friſingenſis: nihil tradit Radevicus: nihil prodit Romualdus, Imperatoris in illa expeditione comes, diligens quondam Salerni antiſtes. Generoſior Fridericus erat, quam ut talia pateretur. Nec conceſſuri id erant Germani proceres, Imperatori claudentes latus, praeſertim eo tempore, quo armis aſſerebatur Imperii maieſtas. Immo vero Fridericus adeo ſe non ſubmiſit Pontifici, ut quoque literas exprobraret paulo inſolentius ſcriptas. Nondum fabulandi modus. Oritur ex uno commento aliud. Tradunt, aquis merſum deceſſiſſe. Nondum aſſentior. Habemus *diarium* Thagonis: altum in eo de tali obitu ſilentium, niſi quod Otto de S. Blaſio ſtet pro opinione vulgi. Ceteri, quicunque accuratiores, aut tacent, aut diſſentiunt. Vale. d. XIX. Dec. cIↄ Iↄc LXXII.

LX.

EIDEM.

IOannes Palatius, doctor in Lyceo Veneto, idemque Gallici nominis ſtudioſiſſimus, veteres Karolin-

rolingorum ſequiorisque aevi regum numos haud ineleganter exprimendos curavit: pleroſque tamen reperi ſpecioſe confictos et plane diſſentientes a vera hiſtoriae ratione. Vel unum, ſi placet, nominabo Ludovici IV. Arnulfi filii, in quo perperam inciſum eſt: *CIVES TVRONVS.* Tum additus Imperatoris titulus aperte arguit falſitatem. Quandoquidem Arnulfus, Ludovici IV. pater, inter Karolingos poſtremus fuit, qui uſurparet titulum Imperatoris. Sed ego ipſe vidi numum, ab opidano quodam e terra effoſſum et, quod forte mireris, IX. ſeculo cuſum, qui prorſus tacet de elogio Imperatoris. Quod de Palatio obſervavi his feriis, id dudum in Carolo Patinio caſtigavit doctiſſimus vir, Reineſius, quo nemo gnarior fuit ſtyli ſequiorum temporum, modo peraeque civilis hiſtoriae rationes perſpectas habuiſſet. Sed haec ipſe iudicabis, Domine, qui poſſis id expeditiſſime in tam admirando reruſae eruditionis apparatu. Publice varia nunciantur. *Svedi exaggerant iniuriam Darmſtadino factam:* excuſat Brandenburgicus. Caeſar ex propinquo Fridbergam, imperiale opidum, cuſtodit. Subvereor Haſſiæ ſuperioris ruinam, ſi concitentur Svedi ad vindictam. Auſtrii et Brandenburgicus Saxoneſque noſtri inferioris Germaniae iam dudum optant Svedos non habere vicinos, quod credant, diſturbandae Germaniae iam a tempore Caroli Guſtavi rationes quaeſiviſſe. *Quo rerum ſtatu invoco Numen aeternum, ne ſinat in poſterum periclitari Proteſtantium res, neu*

neu Septentrionis audacia noſtris partibus periculum arceſſat. Non eſt diuturnum, quod praeceps eſt. Sedata conſilia durant. Pacifica optamus. Tibi vigentem et tot arduis laboribus curisque ſuffecturam ſenectam precamur voyemusque, ut inſtans hic annus bene tibi, bene Principi tuo eveniat: uterque nobis pacem glorioſam conſervetis. d. XXVII. Dec. cIↃ IↃc LXXII.

LXI.

EIDEM.

BRandenburgicus, quantis poteſt itineribus, contendit in interiora Veſtphaliae. Hoexteram et Corbeiam in aditu ſubegit, et collationes militares impetravit. Electoratus Colonienſis candidatus *paſſim inviſus eſt ob partes, quas amplexus eſt, Gallicas.* Venit hic mihi in mentem conſilium, quod Carolus V. Philippo dederat, coleret Praeſules et horum amicitia uteretur, ſi Burgundiae recte conſulere vellet. Reputavit hoc ſecum Ludovicus XIV. et multum profuit rebus ſuis, conciliatis ſibi Veſtphaliae Epiſcopis, qui iuncti multum poſſunt in pacis bellique negotiis. *Sed recidet in capita ipſorum, quod machinati ſunt. Monaſterienſis* quidem adhuc exaeſtuat; ſed, ut ominamur, periculo ſuo. Subtimidus eſt *Colonienſis*, ſed audax videri vult et in agnati *Electoris* conciliatione ſpem ponit. Galli adhuc ingenium iuvenile eſt et deferveſcere poteſt inſtante bello. Nam Hiſpani, Auſtrii, Batavi Brandenburgicusque, ſic devinxerunt ſe invicem, ut cum tuendae com-

communis ſecuritatis, tum liberandae moderandaeque civilis potentiae cauſa nunquam ab ſe invicem receſſuri ſint. Svedi videant, ne temere implicentur. Nam et rupti triplicis foederis memoria acerba Madriti Viennaeque eſt, et Caroli Guſtavi offenſas nondum ex Leopoldi animo deleverunt. Pomerania ſubtimet aliquid et forte irritatorum Ordinum ex Polonia tempeſtatem. Providet Brandenburgicus et Stargardiam Colbergamque curat enixe. Nam non puto fore, quod timeant a Svedis, quippe aeſtimaturis, quantum male affecta, praecipue hoc tempore et converſo rerum ſtatu, Auſtria viciſſim poſſit. Sed vero tibi, Domine, ea ſint, ea identidem oriantur conſilia, quibus et ſervetur auctoritas tua, et pax ſtabiliatur, quo terris gentibusque magis innoteſcas. Ita DEVS te ſoſpitet orbi, patriae et meis Muſis. d. III. Ian. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXII.
EIDEM.

PRo invitatione ad nuptias ago habeoque gratias, et, cum tempus eſt, exiguo munere animum teſtabor. De cetero tibi precor voveoque, ut annus hic et bene incipiat, et optime feliciſſimeque exeat. Ex publico ſaepe affulget ſpes pacis et ſubita iterum tegitur nube. Svedi fovent conſilia Monaſterienſis. Pomeraniae imminet forſan irruptio ab iratis irritatisque in Polonia Ordinibus. Brandenburgicus vigilat. Aut creſcet his rebus, aut minuetur. Haſſo-Darmſtadinus ob ſtu-

ſtudia partium Svedicarum maximo damno affectus eſt. Adeo variavit ſuperior ſtatus, *nec citra periculum eſt, facere hodie cum Svedis.* Felix, qui medium praeſtare ſe poteſt his rebus, et neutram ſequi partem ſine dignitatis iactura. Brandenburgicus in comitiis et quaeſivit Cliviae reſtitutionem, et nomine damni dati ſatisfactionem. Vtramque iure armato recuperandam obtinuit. Neſcio, an ex re Saxonicae domus, cuius auxilia et foedus ambiebat Pozdami ob ſpecioſum huius cauſae titulum. Sed, vel procedente executionis opere, contra obteſtando ſervari noſtrum ius et neutrae partes poſſunt. At vero haec ultra privati hominis captum ſunt et te iudicem, Domine, expectant. Ita vale et ſignifica illuſtriſſimo fratri, *me bene precari recuperatae valetudini* et novo filiae connubio. Mea alioquin opinio eſt, aut hieme hac componi pacem, aut vere inſtante conflari certum civile bellum. Nonis Ian. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXIII.

EIDEM.

NVnc ſerio tandem in Veſtphalia incipiunt velitationes et mutuo damno cladibusque penſantur adhuc. Monaſterienſem nihil tam male habuit, quam iactura Coverdae, ex qua erumpere Friſii et fines Antiſtitis populari poſſunt. Hollandi ſegnius rem gerunt, ductoribusque belli parum aptis utuntur ac ſaepe aemulatione laudis diſſidentibus. Auriaco aliud hic, aliud ille

ſvadet: quo ſtatu parum proſpere res eunt. *Comites* plerique Vurzium propter imagines deſpiciunt: hic manum, velut alter Marius, intuetur. Valdeccius confectus annis eſt et conſilio, quam manu, paratior, ac ſaepe propter corporis dolores lecto affixus. Verlam, Veſtphaliae opidum et munitum valida arce, Brandenburgicus corona circumdedit. Quod niſi Electori Colonienſi ereptum fuerit, in perpetuo periculo verſabitur Comitatus Marcanus. Interim ille et Monaſterienſis auxilia, quanta poſſunt, contrahunt, Gallorum opera preſſuri Brandenburgicos. Ego credo, brevi fore, ut ſub clypeo pax coaleſcat et Svedorum, qui ſe Hagae interponunt, beneficio pax reddatur. Si alioquin, ut omnia futura dubia ſunt, creſceret in dies bellum et traiiceretur, velut incendium, ad noſtros fines, nihil perinde vererer, quam ne quid ſiniſtri eveniat iis, qui generali pace Osnabrugenſi non ſunt comprehenſi, quantum ad omnes res ſuas. Sed ſpero, proviſuros Svedos, ne magis a Catholicis, quam Reformatis timeamus, ut prudentiſſime timebat Io. Georgius I. cum Palatinus Fridericus V. et vicinus ſibi, et potens nimis fieret. DEVM vero obteſtor, ut ſervet Saxonicam domum aſſeratque ab omnium hoſtium inſultu, ut quae in *Proteſtantium* ordine in Germania praecipuam dignitatem gerat. Ita DEVS velit, et te ſoſpitem eſſe iubeat, et conſilia comitiorum provincialium fortunet. d. XIII. Ian. cIↃ IↃc LXXIII..

LXIIII.

LXIIII.

EIDEM.

Literas tuas Lipſia ad me miſſas accepi et ad eas copioſe reſcripſi, nec ſcio, quid ſit, cur non curaverit auriga, niſi forte eius negligentiam accuſem. Ceteroquin *diploma* Karolingicum, quod edidit Daniel Heiderus, non prae ſe fert ingenium Karolingici aevi; ſed, ut ſe mihi prodit, dictiones habet XII. ſeculi et, ſi illius quaſi articulos, et intervalla puto, demum confectum eſt tempore Friderici Aenobarbi. Ex publicis memorant, Brandenburgicum ab una parte Gallos valde interclusiſſe commeatu, hos vero Vltraiecto, ſi excedendum ſit, ignem ſubiecturos. In Polonia facta pax eſt, Podoliae iactura, non reluctante Moſcho, qui Polonos illinc metuebat olim, cum florerent. Nihil addo, niſi erga te, Domine, pii humilimique animi ſymbolum. d. XIV. Ian. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXV.

IO. GEORG. BOERNERO,

IC. Dresd.

Adhuc tui ſimilis es et benevolentia, qua me dudum complexus es, etiamnum ſic devincis, ut nihil perinde mihi gaudio ſit, quam cognoſcere de florenti rerum tuarum ſtatu. Quod ad me pertinet, mediocriter habeo et, poſtquam a ſuperiori morbo convalui, libens accipio proliximum affectum tuum atque oro DEVM, ut,

quicquid valetudini honorique expedit, cumulatiſſime tibi impertiatur. Zieglero, ut voluiſti, ſalutem dixi, cum aſſideremus invicem et mutuo loqueremur ſuper menſa. Iuſſit, reſalutarem te et, quam nominis tui cupidus eſſet, ſignificarem. De cetero mitto tibi aliquid meae lucubrationis ac veluti hiſtoriae meae Germanicae leve praeludium. Quaeſo, ne moleſte feras, ſi forte impolitum aliquid occurrat. *Nam ita diurnis recitationum operis diſtrictus ſum, ut, quam vellem diligentiam ſemper ponere non poſſim.* Ita vale et feliciſſima omnia precanti amorem ſingularem atque patrocinium ſerva. d. XIV. Ian. cIɔIɔc LXXIII.

LXVI.

N. N.

EGregium candoris tui indicium eſt, quod cum liberali homine agis liberaliter et non damnas cenſuram, aut refugis; ſed quoque expetis privatim ac moderationem ingenii tui probas. Ego in tuis nihil deſideravi unquam, niſi uberiorem *Nomotheticae* expoſitionem, quam vellem cuique regno et reipubl. ſubieciſſes. Id autem, ſi otium fuerat, praeſtare facillime potuiſti, ut quidem id praeſtitiſti in recenſione rerum Svedicarum, ubi noviſſimam Carolo-Guſtavianam ſanctionem et recte adducis, et diligenter examinas. Optarem, id latius executus eſſes et ſimiliter in Hiſpaniae regno feciſſes, et ſtylum non tam ad hodiernas iureconſultorum dictiones, quae a purita-

ritate civilis cultus longe abeunt, quam ad virilem Romani aevi prudentiam accommodaſſes. Sed, quo minus id fieret, haud dubie occupationes tuae, quibus, velut reipubl. tuae Papinianus, diſtineris, prohibuerunt. Vnum vero abs te peto, libertatem hanc nolis interpretari in peiorem partem, quin tibi de me perſvadeas, nihil praetermiſſurum, quod aut tuo, aut reipublicae, cui conſilio ades, honori expediat. Ita ſervet te DEVS et tueatur Vlmam veſtram his difficilimis ac periculi plenis temporibus, quibus Chriſtiani Chriſtianos invadunt, cum nobis ex propinquo metuendus Turca eſt, dives Podoliae meridianae praeda. Interim Vngaria civili conſumitur bello: Haſſia Veſtphaliaque exhauſtae trepidant: Saxones adhuc medios partibus ſe praeſtant: Svedi magno in Pomerania apparatu oſtendunt ſpem pacis ad Rhenum ſub clypeo componendae. Interim vale, ac fave mihi et Muſis meis. d. XIV. Ian. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXVII.
AMICO DRESDENSI.

Mitto, quod promiſi, exiguum munus; ſed carmen, aut epiſtolam, non mitto. Nam nec hora nunc ſinit, me eſſe otioſum; neque literas, quarum facilis amiſſio eſt. Sed leve donum offerre volui, ut ſenſus mei atque officioſiſſimi animi teſtimonium eſſet. Quaeſo, id benevole accipiatur a iuniore Loeſero, qui ad vos commeat et forte aderit ornandis ſolemnibus

 veſtris.

veſtris. Faxit interim DEVS, ut ſponſo ſponſaeque eveniant omnia proſpera et quaecunque nuptiis fauſta eſſe poſſunt. Batavi in dies melius ſperant. In Veſtphalia mutuis cladibus penſantur. Carolus Rabenhauptius ſtrenuam rem gerit in Friſia. Svedi officio conciliandi Hagae Comitum funguntur. An res ſucceſſura ſit, anceps ſum et inclino tamen non nihil in meliorem partem. Ita vale et me ſolito amore proſequere, qui ſcias, me tibi obſtrictiſſimum. d. XVI. Ian. cIↃ IↃC LXXIII.

LXVIII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

Recenſui illuſtriſſimo fratri tuo numum, a Ioanne Palatio expreſſum; ſed plane falſum et ſive ab auctore, ſive a Gallo quodam, qui auctorem decepit, confictum. Nunc tibi, Domine, *diploma* exhibebo pari cenſura dignum, illudque ex eodem aevo, quod vulgo attribuitur Ludovico, Ludovici Pii filio: ſed quot verba, tot naevi, tot falſi argumenta. Ludovicus ille nunquam fuit Imperator, et tamen Imperator in diplomate appellatur et numeri inſeruntur illi ſeculo ignoti: dictiones adhibentur plane inuſitatae ac ſic certe affectae, ut et uſui civili, et indoli ſeculi prorſus repugnent. Sed non rarae ſunt tales impoſturae et per ſe facile agnoſcuntur. Mihi vero id nunc eſt agendum, Domine, ut, quam notam habes, repetito exemplo noſcendam tibi praebeam pietatem, ac ſupplicem DEO immortali, quo perpetua et conſtanti valetudine utaris, fama conſilio-

iorumque dexteritate floreas, ac difficilimo hoc
empore ea Principi tuo ſuadeas, quae faciant ſer-
andae paci et fovendis literis, quarum ſtatores ve-
eratur Saxonia Friſios et venerabitur, quam ſpera-
nus, poſteritas. Ita precor: ita DEVS evenire iu-
beat, quem iterum ſerio oro, qui me ad aeternam
uarum virtutum admirationem devincio. d. XVII.
Ian. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXVIIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI,

IC. Dresd.

ITerum appello te rogoque auxilium ſtipendii, quod mihi reſtat, perſolvendi cauſa, nec dubito, quin pro auctoritate efficias, ut intelligam, tibi et omnem honorem meum, et commoda me debere. De diplomate Ludovici Germanici, quod Lindavienſe coenobium produxit, nuper vidiſſe me aſſero et plurima reperiſſe contra indolem aevi, ut facile ſit arguere vitii et convincere falſitatis. In chronico Neurſpergenſi, quod apud te evolviſſe memini, obſervo ſtudium in Hohenſtauffios Imperatores et colligo exinde, ſcriptorem vixiſſe XII. ſeculo. De chronico Montis Sereni Engelhuſiique quid ſentiam, alibi explicabo. Interim perge, vir ſumme, fovere noſtras Muſas et per eas tibi nominis aeternitatem ſpera, ac nova neceſſitudine Meieri fruere feliciter. Vale, idem et iurisprudentiae, et ſtudiorum meorum maximum decus, ac me apud illuſtriſſimum Carolum a Friſen commenda Zieglerumque ſaluta. Nunc

 abs

abs te peto inſuper, Maecenas. Eſt apud vos quidam Georgius Noemer, diligens homo et permultos annos in Academia mecum verſatus, qui ſacerdotium rogat, et ſtudium atque gratum animum offert, ſi ſumma tua ope conſequatur. d. XX. Ian. cIↃ IↃc LXXIII.

LXX.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

FOederati tripartito diviſerunt copias. Pars Lupiam defendent: pars Monaſterium petent: alii ad Viſurgim properabunt. At his Principes Lunaeburgici aegre concedent tranſitum, memores damni in ſuperiore Haſſia dati. Coverdam, munitisſimum occidentalis Friſiae propugnaculum, receperunt Friſii. Batavi interim parum feliciter rem geſſerunt. Caroli caſtrum, quod pace Aquisgranenſi A. cIↃ IↃc LXIIX. facta conceſſum Gallo eſt, iuncti Hiſpanis infelici obſidione tentarunt ac proxime non ſatis fortiter ſteterunt apud Bodegravam. De Svedis, quantus quantus rumor eſt, bene ſperamus et confictis paene rumuſculis tribuo, quod niti contra Imperatorem et fallere data Brandenburgico promiſſa penitus velint. Sed haec et talia ut omnia bene nobis reique publicae eveniant, tu, Domine, allaborabis et de conſervanda Germaniae pace ſalutariter providebis. Ita DEVS velit teque Romano orbi ſervet. d. XXII. Ian. cIↃ IↃc LXXIII.

LXXI.

CHRISTIANO DAVMIO,

Scholae Cygneae Rectori.

QVae me flagitas, curabit Iacobus tuus et faciet, ut intelligas, quae de Dieterichio meo oluiſti, viro egregio et cui multum debere me teor. Is, dum Gieſſae eſſem, filio loco me haiit, et convictu atque inſtitutione ſua dignatus t, et ea demum officia praeſtitit, quorum nunıam obliviſcar. Tibi autem et de finito luctu, de alterius nuptiis gratulor ac opto, ut rectiſſie omnia tibi eveniant. Illud etiam abs te pe, ut, ſi qua in poſterum edas, mihi ne invi-eas ingenii tui monumenta. d. XXV. Ian. cIↄ c LXXIII.

LXXII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

CIrcumagit fortunam hic annus et partibus Gallicis magis, quam antehac, malum minatur. erla, opidum *Comitatus* Arſpergenſis, idemque l Colonienſem pertinens, paulo adhuc moratur randenburgici aditum. Lune, quod Brandenburci eſt et tranſitum praebet in interiora *Epiſcoatus* Monaſterienſis, omni ope recuperabitur, niſi ureniana forte auxilia negotium faceſſant. Reckıghuſium in ea parte, quam *im Heſt* vocant, ceteeque ad limitem aedificatae arces non id habeınt momenti, ut multum retardent Foederatos. vedi Saxoneſque iam aequiore animo ſunt in randenburgicum, et quanquam Courtinius machi-

natus enixe eſt, ut abalienaret Svedos et ingeminaret ſuperioris temporis conſilium, a Brandenburgico, ut Svedis fraudi eſſet, ſuſceptum: tamen efficere non potuit, ut Svedi ſe compararent ad vim hoſtilem erga Foederatos: quanquam non obſcura indicia ſunt, ſubvereri Svedos, ne, ſi ſe immiſceant, tot iterum hoſtes ſolicitent, quot A. cIɔ Iɔc LIX. Ex Gallia plus gloriationis affertur, quam veri, tametſi Turenius non ita pridem intenderit dolum militarem ad Coloniam Agrippinam callidiſſimo praetextu intercipiendam. De Coverda, a Monaſterienſibus recepta velut poſt liminio, nugae ſunt et inepte diſſipatus rumor, ut bene ſperemus omnes et ſinguli, brevi redituram pacem, experrectis paſſim Principibus et eo nunc advigilantibus, ut *Circuli*, quos vocant, quibus publica ſecuritas praecipue continetur, inſtaurentur probe et caveantur. De Svevico res nota eſt, de Francico orientali perinde laboratur: nec neſcire poſſumus, Saxoniam noſtram in idem illud opus intentam, optamusque univerſi, ut illuſtriſſimo fratri tuo omnia conſulta recte atque ex animi ſententia ſuccedant, tibique, Domine, honos ſervetur ſervatae in Saxonia tranquillitatis. d. XXXI. Ian. cIɔ Iɔc LXXIII.

LXXIII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

MVltus hic ſermo eſt de praelio ad Lupiam commiſſo, et heri literis Berolino miſſis confirmatur fere *in hanc ſententiam*, quod, niſi Ture-

Turenius ſe recepiſſet trans flumen, una omnes clade periiſſent. Id ſaltem ego pro certo habeo, copias hoſtiles infra tertium lapidem ab ſe invicem conſtitiſſe Tureniumque Vnnam, quod Brandenburgici opidum eſt, iniectis pyrobolis in cineres redegiſſe: Brandenburgicum vero Varendorfium, quod Monaſterienſis caſtrum eſt, intercepiſſe; inde Monaſterio appropinquare apud animum ſtatuiſſe. Lunaeburgici circumſpecti ſunt, neque negotio ſe immiſcent, finium ſecuritati advigilantes usque eo, ut parati ſint diſtinere Svedos, ſi quid contra, quam ſperent, moliantur. Sed et hi cauti ſunt et ſimulant amicitiam, quam rumpere non audent. Monaſterienſis res ferme deſperatae ſunt. Maximilianus Henricus, placidus ingenio Princeps, a Franciſco Egone ad militaria conſilia abreptus eſt. Interim Veſtphalia noſtra luit et conſumitur civili bello. Vngari Petrozium Regem deſtinant, qui a Rege iniuria ſe affectos conqueruntur: exul Toekelius a Principe Tranſſylvano in ſucceſſionis ſpem aſcitus dicitur. In Polonia turbarum finis ſperatur. Speramus fore, ut Caeſar veniam det rebellibus, ne deſperatione incenſi ultima experiantur. Vale. d. VII. Febr. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXIIII.

EIDEM.

AD Lupiam et Rhenum, rumor eſt, ceſſationem armorum ſex hebdomadis fore. Proxime Monaſterienſes, a tergo non felici impreſſione

one facta, paulo receſſerunt. Turenius tergiverſatur et dolo elabitur non praeliaturus, licet foederati prae ſe ferant ardorem praeliandi. *Batavi*, quoties armant, toties cunctantur arguuntque nihilominus *Brandenburgicum*, ſed hic viciſſim ipſos. *Svedorum* conciliatio diſplicet adhuc *Auriaco*, quia nimis propendet in Gallos. Anglia cupit pacem ſalva opinione honoris potentiaeque ſuae. Nec recuſat Gallus, ſi caſtra finitima, quibus frenum iniiciat, Batavi ceſſerint. Nam provincias haud aegre reddet, ſi arces acceperit, unde perpetuo provincias infeſtare poſſit. In Vngaria nondum ſopiuntur motus. Abaffius Toekelium iuniorem, praeter meritum nunc exulem, adoptaſſe pariter, et aſciviſſe ſucceſſorem, perhibetur. Rebelles Petrozium deſtinant et, niſi Caeſar in omnibus ſatisfactionem offerat, ultima pro hoc et fortunis ſuis experiri ſe velle, minantur. Sed ſine capite turba haud multum efficiet, niſi Turcae occaſione uti et negotio ſe immiſcere parati ſint. d. XIV. Febr. cIɔ Iɔc LXXIII.

LXXV.

AFFINI CVIDAM.

ESto memor conſvetudinis noſtrae et, ut antea ſolebas, literas mihi redde. Ero teſtis ingenii laudiſque tuae. Si quo etiam adiutore egeas, commendationis munus tua cauſa non omittam. Scis enim, quam tibi bene cupiam, immo, quod tibi me totum et ſtudia mea deferam. De loco ſtudiorum non diſvadeo Gieſſam. Illa enim

et

et habet ornamenta literarum, et princeps Haſſiae urbium eſt. Vnum vero te hortor, ut eos tibi doctores eligas, qui maxime iuvare conatus tuos et ornare tuam dignitatem poſſunt. Vale. d. XV. Febr. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXVI.

SAMVELI HVNDIO,

IC. DRESD.

PEtrum Rigenſem, ſcriptorem ex barbaro aevo et, quod miremur, ſtupendae eruditionis, percontor uſque adhuc, nec reperio usquam et dubito ferme, an editus fuerit. Rigordus diverſus ab illo eſt et nuper, ſi recte memini, conſpectus in bibliotheca Barthiana, auctor idem diſertus et verax, quem commendat hiſtoria Philippi, Gallorum Regis. In rebus Longobardicis deſidero Bernhardum Saccum, cuius accipiendi ſpes facta eſt apud Haſſos. Ticinum enim, ubi Longobardorum quondam regia erat, diligenter perſequitur: neque tamen recordor, vel ſemel ab Herm. Conringio allegatum. E Veſtphalia afferunt partim ancipites, partim triſtes rumores. Status Auſtriae prudentiſſimus Baro, Iſola, Tottium, Svedorum legatum, Auſtrio-Hiſpanicis conſiliis trahit. Brandenburgicus interim inter ſacrum et ſaxum haeret. Anglia cuperet pacem, ſi ita ferret ambitio Anglica. Emergunt tamen ſubinde aemulationes et ſeverae audiuntur expoſtulationes quaedam. Trompius iterum fiet Propraetor Batavus, inſtaurata inter eum et Reuterum concordia.

Vſque

Vſque adeo omnia comparantur ad bellum et certe tempora conclamata inſtant. Vale. d. VII. Mart. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXVII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

ELnothus, Cantuarienſis monachus, Hafniae a Io. Meurſio editus, Knuti, qui poſtea Kanutus dictus eſt, vitam ſcripſit, Adamo Bremenſi proximus et poſt eum in rebus Danicis ex XI. ſeculo legendus. Stylus valde inconditus atque dubius eſt: iudicium, quale *monachorum:* hiſtoria verax et pertinens ad notitiam ſtatus ſeptentrionalis. Per *Romanos Francigenas* denotat Carølovingos, non veteres illos et aborigines, quippe quorum imperium V. ſeculo defierat apud Britannos, quorum meminit. Daniam ſemper Daciam vocat et, communi cum Anglis ſuperiorum temporum uſu regni tunc liberam electionem fuiſſe, ſat manifeſte indicat et, quo regnum *uſufructuarium*, quod Grotio noſtro dicitur, innuat, reges interdum *Regni Proviſores* ſolum vocat. Habita nihilominus eſt ſtirpis ratio et maioris progeniei, quam primogenituram docendi cauſa appellamus. Sed id omne prorſus mutatum eſt ab A. cIↄ Iↄc LX. d. VIII. Oct. ratione Daniae, cum Norvegia iam ante hereditarii iuris fuerit, quod vel ex ſolo Arngrimo Iona, ſi tempus ſineret, conficere poſſem. Valet et ad Norvegicas antiquitates Chr. Sturleſonii chronicon; ſed, dici non poteſt, quantis fabulis immixtum. De hodiernis ex Veſtphalia undi-

undique nunciatur ſpes pacis et ſerio optat Brandenburgicus, vellet etiam Gallus hoc ſtatu, quo Foederati Belgae adhuc medii ſunt inter contumaciam et langvorem: ſed, ſi fruantur pace, paucis abhinc annis Hiſpani alent bellum. De coaleſcente inter Polonos concordia, neſcio, an ſatis bene ſperem. Senatores enim A. cIɔ Iɔc LIX. Oſtorovskium, quam Michaëlem Vieſnovicium malebant: ſed praevalebat Ordo equeſtris et Michaëlem, vel muſſante Antiſtite Gneſnenſi, extorquebant. Hinc tot odia diſſidiaque, quae Poloniam ex libera tributariam fecerunt, quanquam Gneſnenſis primas et imperator militiae, Sobieskius, Gallo uxoris et ſumptuum cauſa alioquin obaeratus, nonnihil pacatiora conſilia praeferunt. Sed Caeſar clementius nunc excipit quosdam Vngaros, nominatim Eperienſem urbem, quod duco egregium et Caeſari profuturum conſilium, ac prudentiſſime a Lobkovizio Principe ſuppeditatum. Io. Philippo, *Electori* Moguntino, ſuccedet Metternichius, Antiſtes Spirenſis, cui optem vere animum Germanum. Eidib. Mart. cIɔ Iɔc LXXIII.

LXXVIII.
EIDEM.

NOn exiguus moeror conficit Monaſterienſem, quod temeritas ipſius nunc vel ab ipſo Gallo coarguatur: ſed inprimis indigne fert Turenius ab Svedis acerbas literas ad ſe ſcriptas, quibus iubetur exire Veſtphalia et abſtinere vi a finitimis ditionibus. Ita tandem evigilant Svedi et, quod ipſi

ipſi prae omnibus terra poſſunt, Galli potentiam moderantur ſerioque cogitant, unam Batavorum, et libertatis ſuorum commerciorum ruinam eſſe. Brandenburgicus, ut huius Principis Vlyſſea ſagacitas eſt, conſulto ceſſit *Epiſcopis*, ut Svedorum, quoad his imperii ſecuritas curae eſt, iram magis accendat iunctisque horum, ſi opus ſit, auxiliis utatur. Batavi cruentum bellum optant, modo privatorum concordia in ſolidum inſtaurari poſſet. De Principe male exiſtimant et, nihil effeciſſe, vociferantur, argumento ſtudii in Anglos, Ordines tamen Generales his ſermonibus nihil moventur. Inferior Regni Anglici curia a Rege poſcit ſatisfactionem omnium damnorum mari acceptorum, exprobratque negligentiam diſſolvendi aeris alieni. Brevi, opinor, diſcedet a Galli ſocietate. De pace Aquisgrani coitura incerta ſpes eſt. Prudentes aiunt, Batavis certum bellum prae dubia pace eligendum. In Polonia res melius, quam ante, eunt, cuius et nomine apud vos legatus fuit, omniumque Chriſtianorum Principum auxilia ſolicitat adverſus Turcam. Zieglerus noſter foeda ſaepe cum inſectatione confutatus eſt a quodam, qui ſe appellat Henricum Henninges. Adeo nihil ibi neque Grotii ingenio, nec moderatione dignum inveni. Tantum in epiſtolis atque ex trivio ſcholae quaeſitis ſubtilitatibus virum in rebus gravioribus occupatum exagitat. d. XIIX. April. cIɔ Iɔc LXXIII.

LXXIX.

LXXVIIII.

EIDEM.

ANtiſtes Monaſterienſis aegre adduci eo potuit, ut Hervordia, quam inepti quidam iuris publici doctores *Imperialem* vocant, cum revera in ditione Brandenburgica ſit, excederet, quod affirmaret, ſe, cum conventio facta ſuper ceſſatione armorum eſſet, ea comprehenſum non fuiſſe. Interim, dum haec diſceptatio animos diſtinuit invicem, valde foedatum Marcarum et Ravensbergenſe territorium eſt. Illud vero in primis miror, cedentibus Foederatis, Turenium finibus Haſſiae appropinquaviſſe et XVII. Martii vix quarto lapide Caſſellis abfuiſſe. Indignantur Veſtphali et latrocinia Foederatorum, non excuſando licentiae more, appellant. Hiſpani adhuc lactant Batavos, pollicentes, ſi Auriacus ſerium quid effecerit, ſi claſſis Indica fuerit in portu, ut nunc quidem eſt, ſi Foederati efficax auxilium tulerint, Gallum laceſſituros. At vero ſpecioſe dicuntur haec, neque forſan comprobantur unquam eventu, Hiſpanis ſatis habentibus, ſi defenſionem ſuam curent et dolos, quos Condaeus intendit, circumſpecte evitent. Vrangelius, cuius proxime coniux obiit, iter differt, prius exequias facturus, quam bellum ad Viſurgim. Ad Viſtulam ac Danubium omnia plena ſunt metus, qui ex Thracia impendet. Henricus Breverus hiſtoriam Brachelii et Thuldeni ab anno LX. usque ad LXXIII. continuavit; ſed praeter ſtylum in veritate et

iudicio multa erunt, quae deſiderabis, Domine. Vna, credes, me eſſe tuum. d. XXV. Apr. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXX.

N. IACOBI,

IVNIORI.

DE animo, quem mihi declaraſti, cognoſco, quid viciſſim tibi debeam: modo titulos, ut meam modeſtiam noſti, deprecor petoque in poſterum commutes, praeſertim excellentiſſimi. Ad dubitationes quod pertinet, ſcias, Vernerum Rolevincium ſcriptorem eſſe ſeculi XV. equitemque, dum viveret, Veſtphalum ac poſtea in collegium Colonienſe Sacrorum Praeſulum aſcitum. *Domicellos* vocat Dynaſtas ſtylo ſeculi XIV. quem ex diplomatis colligo, commodumque ſuccurrit Principes Brunovicenſes hoc modo appellatos. Quanquam his raptorum crimen non tribuam; neque tamen diffiteri velim, veteris Saxoniae, id eſt, Veſtphaliae Oſtphaliaeque cives praedationibus ſtuduiſſe, Holſatos etiam furandi licentiam in laude poſuiſſe, ut prodidit hiſtoricus Bozovienſis, Helmoldus. De iudicibus Saxoniae recordaberis, Carolingico aevo non *Scabinos*, ſed ſerius ita dictos: prius autem *Graviones*, quos vulgo *Comites*, imitatione Romanorum, licet ſignificatione diſpari, nominant, vocari ſolitos. Illud vero fabuloſum eſt, quod de iudicibus commemoras a Carolo M. eo inſtitutis, ut Saxones, ſi qua ſacra defererent, ad occulta ſupplicia raperent ac tam indi-

indignis modis excarnificarent. Nec moror, ſi mihi obvertas Rolevincii auctoritatem, quae in hoc genere probandi nullum apud me momentum habet: quandoquidem ſeculo IIX. IX. X. ſcriptores nec verbo huius iudicii capitalis meminerunt. Nec alia nunc addam, quae contrarium evincunt, quaeque proſequi vetat tempus, quod mihi ad diverſas operas ſervandum eſt. Interim vale et bene interpretare ſubitum reſponſum, et excuſa me ob moram, qua in reſcribendo uſus ſum propter valetudinem adverſam. d. XXVII. April. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXI.

N. N.

CVm multa apud me animo reputarem, tum ſaepe in eam cogitationem veni, ſeculum eſſe nunc de omnibus et, quod una tecum doleo, de religione dubitare, aut quamvis religionem, ut ſe occaſio dederit, amplecti: at mihi longe alia ſemper mens fuit. Tum vero ſunt, qui Pomponatio, atheorum principi, et Lucilii Vanini, de quo apud Gramondum eſt, magiſtro, nimis indulgent, ludibrio habentes, quicquid ſancta religio docet. Religio Medici quanquam caute legenda eſt, longe tamen eſt infra Pomponatii impietatem. Hugo Grotius, cuius de veritate religionis Chriſtianae liber erudiriſſimum auctoris ingenium praefert, Socini imitatione ſuas foedavit laudes. Quid de Lipſio ſcribam? Ter mutavit religionem: tandem nullam credidit. De Italis,

Bonamico, Politiano ipſe noſti, quae circumferantur. Infelices vero eruditos, ſi haec eſt religio eruditorum tam temere DEVM deſerere, aut non cognoſcere! Equidem malo de DEO reverentius credere, quam ſcire et, ſi omnia etiam peſſum iverint, ſolari me lege mortalitatis et ſpe vitae melioris: iudicia, ſermones, opiniones, qui cultum ſcientiamque DEI procul habent, nihil morabor, quin dicam cum Seneca, *primum eſſe Deorum cultum Deos credere; deinde reddere illis maieſtatem ſuam, reddere bonitatem, ſine qua nulla maieſtas eſt:* tametſi id deſidero in Seneca, quod numero plurium loquatur de DEO, quod condonandum eſt experti doctrinae divinioris. Nam, qui ex eo Chriſtianum faciunt et literas ad Paulum ſcriptas pro veris habent, digni ſunt, qui derideantur. Ceterum de iis, quae tranſmiſiſti, ago gratias et refero vicem exigua diſſertatione, ac demum oro te quaeſoque, Viro Cl. ſtudia mea atque obſervantiam, ut tu dexterrime potes, approbare velis. Non. Mai.

LXXXII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Est nonnemo, cui nomen Henrico Cocceio eſt, qui edidit diſſertationem de Lege Salica, in qua pleraque ad interregnum, ſive *vicariatum* imperii pertinentia complectitur. Miror, quid homini in mentem venerit, quod per latus ſaepe petat *vicariatum* Saxonicum, forte odio erga Saxonicam domum, quae ab exceſſu Ferdinandi III.

Ba-

Bavaro addictior aequiorque fuit. Sed pauca ibi ſolida, pleraque etiam ieiune ſcripta deprehendo. De Pufendorfio vereor, ne in bellum Theologorum incidat, ſiquidem proxime vulgatus index ſit, qui prae ſe fert armatum Theologum. Vinſtrupium audio quoque indignari et communem agere ſuorum cauſam, quin immo dicam *haeretici* ſcribere. Sed tuentur virum Proceres Holmienſes et Londino, ubi nunc Carolina Academia eſt, amplo ſtipendio ſervant, *cui nuper in Heidelbergenſi ſucceſſor datus eſt* Henr. Cocceius, *a quo auſpicatus ſum epiſtolam.* De bello Gallo-Belgico commentarios promittit Alexander Iulius Torquatus, Liber Baro et Conſiliarius bellicus Caeſareus auctorque libri, qui A. cIↄ Iↄc LXX. in lucem exiit, cuius titulus eſt: Fatidici ad Dolabellam Mercurius. Ex publicis affertur, Viennae Lobkovitii gratiam ancipiti loco eſſe, contra pollere Mullerum, ac Epiſcopum Collonitſchium obtundere aures Caeſaris violentis conſiliis; praeterea magnum eſſe metum belli in Vngariam transferendi. Marchicos poenitet conſiliorum militarium: Brunovicenſes temperant neceſſitate. De Svedis multi ſermones ſunt, et una omnium opinio, velle et poſſe metiri nimium creſcentem potentiam Gallorum. Rex adeo tumidus eſt, ut Germanos vecordis timiditatis poſtulaſſe dicatur, ſaepe etiam abiecte loquatur de Svedis, in primis de rege, ut quem appellaverit regem lapidum et petrarum. Auſtriorum conſilia ſpecioſiora erga Batavos ſunt, quam efficaciora. De Vittenio affir-

aſſirmem, Gallum, ſi coniuratio ſucceſſiſſet, Pro-Regis Hollandici dignitatem promiſiſſe et filiae eius ſpem matrimonii Principalis. Cum ſuperiore anno Kaminicia dedita eſſet Turcis, auctori famae dono dedit Iↄ. *coronatos*, tanquam ſuperioris proditionis in Polonia excitatae auctoramentum, quod quantum eſt, ut certe maximum eſt, malum, ita derivatur a reginae Mariae Aloyſiae cum Gallis, unde orta eſt, conſpiratione, quam inſigni ſatyra perſtrinxit Torquatus. Batavi nunc paulo magis intenti ſunt, et Gandavum Hiſpani obſervant ac cuſtodiunt. Brevi pugna navalis aut addet animum Batavis, aut demet. d. XXIV. Mai. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXIII.
E I D E M.

REddam de Hamburgo, idque ut et pietatem teſter erga florentiſſimam hanc Rempublicam, et ſtudia mea tibi probem. Scilicet initium celeberrima haec urbs Karolo M. incrementa Ludovico Pio, ſucceſſus Adelberto, *Archiepiſcopo* Bremenſi, debet. Vt incrementa, ita nomina eius fuerunt diverſa. Abbas Stadenſis, Helmoldi compilator, memorat, prius *Hogburgum*, poſtea *Hammaeburgum* dictam. Ceteroquin quietem optavit: habere non potuit. Primo enim occupata a Slavis, mox a Danis, rurſus a Slavis, poſtea a Vagriis et deinde iterum a Danis. Duravit hoc malum tamdiu, quamdiu felicitas Daniae Regis. Hoc victo et ad obſequium Imperii redacto, ipſa infor-

fortunium vicit. Nimirum, ut omnia, ita et Hamburgum habuit ſuas vices. Affectavit olim libertatem: obtinere haud potuit. Tandem obtinuit, quod deſideravit anxie, vocari ſe Imperatoris, vocari Imperii civitatem. Alioquin ſacramentum hodieque dicit Daniae Regi, ſalvo ſuo iure, ſalva libertate, hoc eſt, fidem promittit, ſubiectionem nunquam. Legatos ad comitia non mittit, cum iure mittere poſſit. Alii id modeſtiam interpretantur, ne aegre faciat Daniae Regi: alii vero dubiae libertatis ſignum eſſe volunt; ſed revera volunt. Meminerint hi, Sabaudiae Principem ad comitia Germanica venire poſſe, ſemper tamen non venire. Quod indicio eſt ius adeſſe, abſentia non tolli. Obſcura nomina ſunt et parum ab ineptiis aliena, quae nugantur, civitatem eſſe municipalem. Opinio illa eſt cuiusdam Geographi, etiam dudum manifeſta falſi. Prid. Kal. Iun. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXIIII.

E I D E M.

ITa tandem finem habet Gallica felicitas, cum ſe ipſam non capit. Valcheram Seelandiamque iam ſuam eſſe gloriabantur, dum nondum occupaverant. Sed fovebant hanc ambitionem Angli, tunc maxime, cum ſuam Gallorumque claſſem iunxerant victores, priusquam vicerant, ſi gloriari ſufficiat. Minabantur utrique, in terram exſcenſuri, niſi Reuterus ac Trompius, navalis belli Praetores, et, qui in partem gloriae venit, Bancker-

ckertus, impetum ſuſtinuiſſent. Tres dies hi proſecuti ſunt victoriam. Angli Rupertum Palatinum deſiderant, Galli, praeter ſuperiores, Caronſii atque Octeringi nunc irritas deſtinationes, tantum furioſi et, quum mari certatum eſt, inuſitati clamoris gloriam tulerunt. Neque Condaeo, ut olim, fortuna indulget. Accuſatur Dux Luxemburgius interim negligentiae: abit vero alter menſis, ex quo nihil audet Condaeus, caſtello, quod nova Sluſa dicitur, obiecto ac ſingulari prudentia ad tuendos verſus Hollandiam aditus excitato. Iterum hic ſuperioris felicitatis converſio apparet, ſiquidem anno abhinc elapſo, vel uno menſe Iunio, confectum eſt, quod duobus menſibus his ne auſum quidem ac ſuſceptum fuit. Interea ſimulat morbum Condaeus et huc, illuc diverſis conſiliis trahitur, iam perculſus plane, cum de victoria navali Batavorum audivit. Svedi quoque audaciores facti palam profiteri incipiunt ſtudium partium Batavarum. Hiſpani magis volunt iuvare, quam poſſunt. Caeſar Trevirenſem et Moguntinum invitat ad ſocietatem foederis. Brunſvicenſes quoque ſolicitat adulta auctoritate Principes et potentiae fama validos apud ipſum Gallorum Regem. Brandenburgicus cum hoc ſic pacem faciet, ut ſimul cum Imperatore non negligat Imperii defenſionem. Plerique Batavorum excuſant Principem, quod, ſi contra Turenium pugnaſſet, iniquo loco pugnaturus fuiſſet, quod Turenius ſemper opportuniora itinera obſediſſet et, dubio Marte, aut forte

ad-

adverſo, tutius ſe recipere potuiſſet, quanquam multa ſcio in vulgus ſparſa alia, quorum tamen quaedam ex trivio dicuntur. Caeſar Auguſtus, ut creditur, Oenopontanam Ducem, Claudiam Felicitatem, ſervabit ſibi, repulſam paſſuro Eboracenſi, niſi obſtent conſilia Hiſpanorum. d. XIII. Iun. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXV.
AMICO DRESDENSI.

TOſinarus tibi mittet quaedam eorum, quae deſideraſti. Reliqua, ſi tempus, quod tibi breve erit, ſinat, ſequuntur. Vnum te oro, ut tu et pater tuus oretis meo nomine Caium de pecunia perſolvenda. Numos, ſi habes pretioſiores, permutabo vulgaribus. Luxenburgicus elapſus eſt. In Catalaunia nihil efficiunt memorabile Hiſpani. Iis rebus fit, ut quoque Caeſareani ceſſent et Batavi timeant. Svedi vulgabunt literas publicas, quibus oſtendant, ſibi non poſſe adſcribi culpam non reconciliatae pacis, quam omnes ſperant. Vale. d. XV. Iun. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXVI.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

QVod repetito navali praelio res Batava ſuperior fuerit, nunc omni dubitatione vacat: ſed error eſt, qui ſpargi coepit de Anglico Praefecto maris, Roberto; nec verius eſt, quod de Eſtreo, claſſis Gallicae Praetore, allatum. Nempe ita ſub initium plerumque aguntur rumores

et ſtudio partium minus trahunt ex vero, quanquam ſufficit libertati Batavae viciſſe mari. Reuterus et Trompius remiſerunt publico bono privatas offenſas et uterque ſubveriti ſunt tumultum in aedes ſuas graſſaturae plebis, niſi utramque hoſtilem claſſem profligaſſent. Documento fuit ſuperiori anno Reuterus, qui, quod ſe paulo citius recepiſſet, ferme totam ſuam familiam in diſcrimen adduxit. Erat enim ſuſpectus partium Vitteniarum, quod eo tempore curandae claſſis negotium Cornelio Vittenio datum fuiſſet. Traiectum ad Moſam fortiter reſiſtit, ſupplicio quibusdam e ſenatu affectis, qui prodendae urbis conſilium agitaverant. Rex ipſe in caſtris eſt et noctu obequitat, interdiu quieti ſe tradit. Optat vulnus et ideo ſaepe audax eſt, ut pignus habeat, aut veſtigium ſaltem ſuſceptae expeditionis. De pace alioquin Coloniae Vbiorum componenda prope omnes bene ſperant, Rege Galliae ob cladem navalem turbato et, ut eius animus rebus adverſis valde conſternari ſolet, in aequiores conditiones propenſo. d. XVII. Iun. cIↃ IↃc LXXIII.

LXXXVII.
IO. GEORG. BOERNERO.
IC. Dresd.

Ex legatione Totiana accepi, vix ſperandam eſſe compoſitionem inter Gallos Batavosque. Illi imperare pacem, hi ex veteri gloria paciſci volunt, praeſertim, quia nunc erecti animi ſunt

et

et magis concordes. Ter mari vicerunt duos Reges, aut, ſi mavis, duorum Regum claſſes profligarunt. Varius, nobilis exiguis clientelis, at magno animo praeditus, Traiectum ad Moſam egregie defendit. Svedi, ut Proteſtantium Patroni ſunt et dici geſtiunt: ita hoc bello et horum utilitatem, et publicam Europae tranquillitatem curabunt. Infra eorum prudentiam eſt committere, ut turbidi Antiſtites creſcant, qui malunt eſſe peregrini dominatus inſtrumenta, quam verae ac Germanicae libertatis. Tu interim, Patrone, fac, ut valeas. Sufficit nobis patriam noſtram pace florere. d. XIIX. Iun. cIↃ IↃc LXXIII.

LXXXVIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI, IC. DRESD.

TRaiectum ad Moſam, quod Praefectus urbis ad ultimum usque ſpiritum defenſurus erat, ſi idem civibus, qui ipſi, animus fuiſſet, Regi Galliae deditum eſt. Expugnatio fere IX. millibus hominum impendio ſtetit, Rege ſic accenſo, ut nullam hominum iacturam aeſtimaret. Monmuthius, Caroli, Regis Angliae, nothus, in primis fortiter ſe geſſit. Interim Batavi ſtrenue agunt mari, praeſertim in utraque India. Nec Svedi ſinent, ut iniquiora et poſtulent Galli, et conſequantur. Prope XVI. millia egregiorum militum in Germaniam eduxerunt. Vienna et literarum, et belli negotia pari ardore curat. Petrus Lambecius decem

decem novem codices manu exaratos in bibliotheca Auguſta reperit, quin et Lutheri pleraque, quae nec in Germania haberi, certus ſum. Cetera ſi in publicum exibunt, faciam, ut ad te quam primum perveniant. Vale. d. XX. Iun. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXVIIII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

SVedi Bataviam Poloniamque reſpiciunt. Ibi Gallum, hic Turcam ſuſpectum habent. Caeſar ex ſuprema ſalutis imperii lege utilitati ſuae pacta conventa poſtponere cogitur. Diſſentiunt vero Electores et comitia dehortantur: nec ſcio, an contrarium inſtitutum expediat. Fateor quidem, in rebus morum ſic comparatum eſſe, ut obligatio de praeſtanda omnium tranquillitate validior efficaciorque ſit ea, quae ſingulorum privilegia ſpectat. Quanquam alioqui ſuffragium omnium optandum eſſet, cum de ſalute omnium agitur. Sed haec et talia ad tuam prudentiam pertinent: mihi quid ſentiam, explicare ſatis ſit. d. XXV. Iun. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXX.
E I D E M.

AB exteris varii rumores huc perferuntur; nec ſcio, an tempeſtates ita varient, ut animi Principum. Caeſar Auguſtorum more conſtans eſt et, quia dolet, tam indigne haberi Ordines, bellum

lum decrevit adverſus Gallos, quanquam Bavarus et qui Gallo dediti ſunt, hoc disſvadeant et, velut omnium veterum beneficiorum obliti, negent officia quaevis atque tranſitum militarem. Nobis interim precibus orandus DEVS eſt, ut Germaniam reſpiciat benigne, ac tot afflictorum hominum ac civium in tempore miſereatur. d. XXVII. Iun. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXXI.

TOBIAE PEVCERO.

PErgratae mihi tuae literae fuerunt, cum quod in dies magis ſtylo aequali ſtudes, tum quod in laudanda curioſitate proficias in primis. De Lambecio ſcio, hiſtoriae peritiſſimum eſſe. De iure publico nihil temere ſcribam, nec coarguam ſtylum, qui tamen ſaepe aſperior videri poteſt. De Lutheri diſputatione diſtingve primum exemplum ab expreſſo. Illud ſub forma maioris ordinis affixum valvis templi Omnium Sanctorum eſt et, ſi recte ſcio, Ferdinandi I. cura tabulis Viennenſibus illatum. In re numaria Itali, praeſertim Purpurati Romani, et reliquos, et una nos vincunt. In Gallia proxime Carolus Patinius fuit, in quo tamen ante me multum deſideravit doctisſimus Reineſius noſter. Ego apud me conſtitui, publice recitare rationes ſtudii hiſtorici numarii, quas ita teneo, ut praeſidia me vix ulla deſtituant. Vnum abs te peto, ut Viennae mihi emas Laurentium Loppethium de Medgyſis, Lugduni Gallorum cIↄ CCCC LXXI. editum. Faciam, ut pretii nomine

mine tibi ſatisfiat. Demum ſciſciteris ex Lambecio, quod primum atque germanum *diploma* ſit conceſſi Auſtriis *Archi-Ducum* tituli. Vulgo enim hiſtorici Auſtrii haeſitant hic errantque. Alia futura occaſione. Interim bene vale. Prid. Kal. Iul. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXXII.
SAMVELI HVNDIO,
IC. Dresd.

CVm res Auſtriorum hoc tempore conſidero, tum praecipue miror egregia conſilia et prudentem moderationem erga Gallos et Svedos. Sane in Vngaria dominatum, quem nemo antea potuit, Leopoldus fundavit. In Polonia inter Ordines Regni et Equites concordiam ſtabilivit: in Germaniam ad diſtinendum Gallum exercitum miſit, ceteris, ut ſolent, ſive per imprudentiam ſecuris, ſive recuſantibus ob ſtudia in Gallum. Nec eſt, ut exponam amorem in literatos ac liberalitatem ad poſteros praedicandam. Rationes inſuper regendae domus ac curandorum redituum nemo Principum melius perſpectas habet, aut nemo fidelius effectui dat, quam Auſtrii, a quibus ceteri accipere exempla iure poſſunt. Lobkovizius Legatorum Magiſter et inſolentiae Gremovillianae feliciſſimus domitor eſt. Lambecius in tabulis atque omni antiquitatis ſtudio admirationem excitat hiſtoricorum vulgo. Galli conſilia in vi conſiſtunt atque raptu: Auſtriorum mo-

ra

ra et iudicio perficiuntur. Illi Turcam concitarunt in perniciem Imperatoris: iſti, exhibita periculi, quod a Galli dominatu immineat, magnitudine, apud Turcarum Imperatorem effecerunt, ut Tronſcharius ſub poena exauctorationis rebus Vngarorum ne ſe immiſceat. Vale. Kalend. Iul. cIↃ IↃc LXXIII.

LXXXXIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SVmunt arma Hiſpani atque ex convento foedere in Gallos hoſtiliter ducunt, omnem curam diligentiamque adhibentes, ut ad moderatum atque innocens regnandi officium redeat Ludovicus, nec tam imperioſe in poſterum ſe gerat. Recipiunt interim ſe Turenius et Condaeus, ille Caeſareanorum, iſte Hiſpanorum metu; ſpesque eſt, fore, ut coniunctae Foederatorum copiae proficiſcantur in hoſtem, aut itinera impediant claudantque exercitibus. Eodem conſilio Batavi Iuliacenſem Vbiorumque agrum intrabunt, quod moleſte ferre Svedos cognitum eſt, quorum iam dudum in Gallos immoderatum ſtudium apparet. Nec infrequentes minae atque a bello dehortationes audiuntur, praetextu quidem pacis, revera, ne Gallici nominis auctoritas prorſus convellatur. Et forte hoc praecipuum eſt, quod intendere Foederatorum curam debet contra magnitudinem periculi. Et quanquam affirmant multi, Svedos haec terrori augendo dicere et, quo compoſitionis Colonienſis tandem,

ac

ac conſiliorum ſuorum optatus ſit ſucceſſus: credo tamen, in hoc temporum motu ac perturbatione, circumſpectionis eſſe, habere arma in promptu et ſero, nec, niſi ſpectato tot militarium conatuum eventu, uti. Sane enim, quod periculum a Gallo ſociatisque Anglis, et Svedis Reipublicae, idem ab Auſtriis Hiſpanisque forſan impendet. Nam utcunque nunc rationes mere civiles atque defenſio allegentur, ac merito momentum habeant: tamen, quia nimia potentia raro capit ſeipſam et, ut ſuperioribus rebus exploratum eſt, ſpes longius porrigit, ac primum credi ſolet, conſtitutum eſſe debet plerisque Ordinibus cunctari atque ſic mittere auxilia, ut domi ne iis deſtituantur. Quae tu, Domine, ſic ordinas prudenter ac moderaris, ut officii cauſa, non ex foedere et numero modico mittenda recte ſapienterque ſvaſeris, cuius laboris atque conſilii optimi praemium DEVS tibi ac poſteritas rependent. Non. Iul. cIↃ IↃc LXXIII.

P.S. Hiſpani, Dendermonda eruptione facta, centum Gallos captivos abduxerunt. Auriacus in Colonienſem, Comes Valdeccius in Monaſterienſem ditionem graſſabitur. Caeſareani Francos imitari et tranſire Rhenum meditantur cum Hiſpanis. Galli quoque Coloniae poſtulata nunc mitiora ſunt, atque olim: Belgarum contra vehementiores obteſtationes pro omnium ereptorum reſtitutione, etiam Ducatus Lotharingiae, ut cuius ex novo foedere ratio ſit habenda.

LXXXXIIII.

LXXXXIIII.
E I D E M.

IAm Galliae fines Hiſpani hoſtiliter ingreſſi ſunt resque ex voto ſuccedunt. Tantum a Svedis metus eſt, qui copias ſuas conducent in unum locum, tranſitum poſtulaturi, non ut impetrent, ſed ut cauſam bello diſtinendoque Caeſari quaerant. Bavarus adhuc deterritus occaſionem expectat et, ut fortuna eſt, ita ſpiritus ſumit. Svedi et verentur Auſtriacam potentiam, et credunt, quod Gallo iure accidit, ſibi etiam accidere poſſe, praeſertim oppreſſo Gallo, qui huc usque Proteſtantium cauſam egit, fovitque, ſi Auſtrii altius evecti aliquid hoſtile molirentur. Franciſcus I. pecunia iuvit, Henricus II. foedere ſuſtinuit Saxonicas res: Ludovicus XIII. potentiam Auſtriorum, cum nimium a praelio Nordlingenſi formidoloſa eſſet, ſtitit, quanquam nihil deeſt excuſationi Caeſaris, qui non Galli ruinam, ſed moderationem intendit. Atque ei domus Saxonica iuſtum officium praeſtat, tum ob vetera pacta et foedus hereditarium eius cum Regno Bohemiae, tum ob propinquos fines, tum ob fidem erga Imperatorem et maiorum exempla, quae Saxonibus recte ſemper atque ex ſententia evenerunt, ſi in cauſa iuſta hoſtes Auſtriorum pro hoſtibus habuerunt. Sed haec excedunt meum ingenium. Tuum enim eſt, Domine, providere, ne res noſtrae accipiant detrimentum. Quod ut conſequaris feliciter et gloria conſiliorum tuorum ad

omnes poſteros duret, deprecator ero apud Deum immortalem. Eid. Iul. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXXV.

N. N.

Forſan haud abs re credas, me huc usque aut mei oblitum, aut erga te iniquum fuiſſe, qui nihil reſponderim ad tuas mihi alioquin gratiſſimas literas. Sed, quae meae hic occupationes ſunt, ita diſtineor, ut vix, ac ne vix quidem otium ſuppetat, ſi vel maxime amicis approbare officium velim. Atque haec cauſa fuit, cur identidem ad vos commeantibus te ſalutandi negotium darem. Qui an curaverint, neſcio equidem: nec tamen temere ſuſpicor. Vnam tantum nunc tibi animi mei ſignificationem dabo et, quod nuper a me flagitaſti, opportuniſſime communicabo. Tu, quaeſo, fac, ut primo quoque tempore reſciſcam, placeatne tibi, quod miſi, an ſecus. Cognoſces enim, me tui cauſſa nihil neque defugere, nec praetermittere unquam velle. Quod ad Francos pertinet, haud neſcire debes, ex priſcis Romanorum monumentis deſumi oportere: nec tu ipſe mihi ſcriptorem nominaveris, qui Francorum meminerit ante Probum, ſeculo III. Ineptiunt, qui, nomen hoc reperiri apud Ciceronem, putant, falſa lectione decepti. Tritenhemius, XV. ſeculi ſcriptor, novus eſt et, cum ad ultima retro ſecula ſe porrigit, perquam fabuloſus. Nec Sicambri, quorum mentionem fecit Strabo, Franci dicuntur antiquiſſimis temporibus. Cum nondum cogni-

cognitum eſſet hoc nomen, appellati ſunt Catti, non Sicambri, ut vulgus tradit. Ceterum de literis, quas tibi nunc mitto, ut curare velis, magnopere te oro ac, ut de me tibi perſvadeas, fore honoris tui cupidiſſimum, iubeo. d. XXV. Iul. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXXVI.

SAMVELI HVNDIO,

IC. DRESD.

LIterae tuae ad me perlatae ſunt, quibus feciſti, ut intelligerem de viciſſitudine Greiffenbergii fortunae, non modo honorifice, ſed etiam ſolenniter reſtituti in priſtinam dignitatem. Miror ſane ea temporum et hominum fata. Cogita Vhlenfeldium et Vittenios miſerabili morte defunctos. Illius uxor hodieque cuſtodia Hafnienſi aſſervatur: horum quoque cineres exoſi ſunt, nec parum abfuit, quin refoderentur. De aliis referrem multis, niſi me modeſtia retineret. Nunc ſatis tibi factum putes, ſi ſcias, externos nihil contra Imperium auſuros. De Polonia nihil temere ſuſpicabor, ſiquidem ii, dummodo diſcordiarum remedium habeant ſub Rege, quam a Lotharingia forſan aſciſcent, florebunt. d. XXVII. Iul. cIↄ Iↄc LXXIII.

LXXXXVII.

AMICO IVVENI.

CVrtius, de quo meam ſententiam rogas, ſe ad ſcribendum compoſuit ingenio pariter apto,

et dum ſcriptores ſequeretur ante ſe optimos, laudando. Is Veſpaſiani forſan aevo, quod optimum fuit et elegantiae Latini ſermonis conveniens, vixit, diſertus admodum et nitidus ſtylo: illo etiam admirabilis, quod, dum imitaretur aſſidue oratores optimos, vix imitari animadverteretur. Quod cultores bonarum artium admonet, nec recte ſcribere quenquam ſine imitatione poſſe, nec ſerviliter tamen adornandam eſſe imitationem. Vale d. XXIIX. Iul. cIↃ IↃc LXXIII.

LXXXXVIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI, IC. DRESD.

ADmodum ſero mihi redditae ſunt literae tuae, ex quibus, quid me velis, intellexi. Ac de rebus Hiſpanicis et Luſitanicis recentioribus haud abs re feceris, ſi Victorium Siri et Io. Bapt. Birodum evolvas. Nec alieni ab inſtituto tuo erunt codices atque exempla foederum Legationumque noviſſimarum Hiſpanicarum, in primis ab an. cIↃ IↃc XLVIII. numeratarum. Ioannis Makle *Itinerarium* Hiſpaniae ſaltem legas, licet iucunditatis cauſſa: in primis, ut magna iudicii tui vis eſt, eruas ſelecta quaedam ex Gallo-Hiſpanicis pactis, ut Mauritiano an. cIↃ IↃ XXVI. Cameracenſi cIↃ IↃ XXIX. Bononienſi cIↃ IↃ XXXVII. Nizenſi cIↃ IↃ XXXIX. Creſpienſi cIↃ IↃ XLIV. Vancellenſi cIↃ IↃ XLV. Cambreſiano cIↃ IↃ XLIX. Verviniano cIↃ IↃ LIIX. Pyrenaeo

naeo cIↄ Iↄc LIX. Aquisgranenſi cIↄ Iↄc LXIIX. Ioannes Mariana, Nicolaus de Oliveira, opinor, in manibus tuis ſunt: quin et bibliotheca Elzeviriana, ſummatim, Hiſpania illuſtrata, quae iam ſub tribus editionibus vidit lucem, ut Toleti in Hiſpania, Francofurti ad Moenum et Moguntiae. Ad haec quaedam ad hodiernum Hiſpaniae ſtatum pertinentia colligere in proclive eſt ex Diarii Europaei continuatione XXV. praeſertim illud, quod peccaverint Foederati Belgae, cum nimis diuturnum bellum cum Hiſpanis de conſilio Gallorum geſſerint, eoque ex ruinis atque miſeria horum magna incrementa fecerint Gallorum. De forma regni Hiſpanici ſentio, eſſe Monarchiam temperatam, quatenus conſideratur erga Hiſpanos ſubiectos, in primis Caſtellanos: erga reliquos autem herile aliquid prae ſe ferre, nec facile aliter Regem intendere horum utilitatem, quam quatenus Regi Regnoque Caſtellano expediat: tametſi nec negare velim, Philippum II. etiam in Caſtellae regnum induxiſſe dominatus partem, et in primis vires opesque Ordinis equeſtris ac Procerum Caſtellanorum, quorum libertas ferme in licentiam abierat, deminuiſſe ac praeterea Aragoniae frenos inieciſſe: ut error recentiorum ſit, qui putant, Regnum Aragoniae, quod cum ceteris Hiſpaniae coniunctum eſt, hodieque liberrimum eſſe. De Luſitanico cenſeo perinde, temperatum eſſe et ad Regis Regnique utilitatem aequaliter comparatum. Licet ab An. cIↄ Iↄ LXXX. usque ad An. cIↄ Iↄc XL. prope herile Hiſpano-

rum imperium recipere coacta ſit, tamen auſpiciis Ioannis IV. libertatem priſtinumque decus recuperavit, et an. cIↄ Iↄc LXIIX. interpoſita Regis Angliae conciliatione, legitimum Regni titulum ſupremumque ius belli huc usque aſſertum poſtliminio, Regis Hiſpanorum conſenſu, accepit. Atque huic inſtituto inſerviet Birodus, literae feciales Luſitanorum et acta publica Hiſpano-Luſitanica. In notitia Franciae egregiam operam navavit Io. Limnaeus edito volumine in forma quarti ordinis Argentorati an. cIↄIↄc LV. cum quo coniungas Baſognii L'Eſtat de la France, an. cIↄIↄc LXIII. Pariſiis editum, unde in compendio ſingularia quaedam et praecipue arma gentilia Regis Procerumque innoteſcunt. Addere hic potes de argumento *Miniſtriſſimi*, ut barbare dicitur, quo titulo primus uſus eſt Mazarinius, licet rem ipſam iam ante eum complexus quoque fuerit Richelius. Lexicon, quod obiter inſero, veteris Franciae Teutonicae, (a qua Gallica, ſeu occidentalis maxime diverſa eſt,) edet Petrus Lambecius, ut hac veſpera ad me Vienna Auſtriorum perſcriptum eſt. In Polonorum iure publico expedit perluſtrare Andream Lipski a Lipe Dantiſci an. cIↄ Iↄc XLVIII. evulgatum. Nec pigebit, quantum ad acta publica, inſpicere Commentarios rerum Lubomirskianarum, raros alioquin et an. cIↄ Iↄc LXVI. editos. Pauli Piaſecii hiſtoriam ſcio tibi eſſe in promptu et ſuſpicor, vidiſſe te Cenſuram Poloniae candidatorum, in qua pleraque docte ſcripta ſunt et, ſi recte calculum

pono,

pono, liber iſte prodiit opera Oſterovskii, *Procancellarii* Polonici, de quo prudentes iudicant, tamdiu florere Michaëlem Viesnivicium, quamdiu florebit Oſterovskius. In Dania pro Lege Regni eſt Receſſus Hafnienſis de an. cIↄ Iↄc LX. Cum Rege, aut pacto rectius Carolo-Guſtaviano, conferatur in Svedicis Receſſus Gothenburgicus, eodem an. cIↄ Iↄc LX. initus. Articuli Vngarorum Pottendorfii editi, ſi quaeſtio iuris eſt, valere debent, licet Caeſarei nolint valere et, ut ipſi loquuntur, *in Dominatum reſolutos* dicant. Sed turbato Vngariae ſtatu exſpectandum eſt tempus, quo ex transactione nova forma Reipubl. iſtius iudicari poſſit. De Anglia certum habeo, ſummam Regni poteſtatem ſimul eſſe penes Regem et utramque Regni Curiam, nec ferri legem, aut promulgari poſſe ſine conſenſu *Parlamenti*, neque id Regi, nec Regem ei ſubiectum eſſe; ſed utrumque utrique ex fide pactorum conventorum et regni conſtitutionibus teneri: ut merito ſuo caſtigetur Cl. Salmaſius et ferme ineptiat, cum per ſe conſtet, ſtatum Angliae ex tribus mixtum eſſe, Rege, *Monarchiam*, Domo, quam vocant, Maiori, *Ariſtocratiam*, inferiore, *Democratiam* exhibente. Batavi bis mari vicerunt et fortiſſime eruptiones fecerunt ex urbe Traiectenſi ad Moſam. Turenius per Thuringiam in confinia noſtra et Bohemiam penetraturus fuiſſet, niſi, accepto nuncio cladium, revocatus fuiſſet. Brandenburgicum poenitet togatae expeditionis et Martiorum, ſive fervidorum conſiliorum. Svedos

dos demerentur Batavi; ſed ambigue ſe gerunt et metiri tamen nimiam potentiam volunt. Brema inprimis periclitabitur. Brunſvigae habetur conventus *Circularis*. Draudii Bibliotheca apud me nullo numero eſt: brevi, ut audio, augebitur. Eizingerus plane ineptit, nec dignus eſt, ut conferatur cum Reidano, qui ſolus aperuit occultas rerum Belgicarum cauſſas. De cetero, quod mea curaveris recte, ſtudioſiſſimum mei nominis te teſtaris et iis rebus efficis, ut nihil tua cauſſa defugere velim. His nunc acquieſce, Maecenas, et bene vale. Kal. Aug. cIↃ IↃc LXXIII.

LXXXXVIIII.

IO. GEORG. BOERNERO,

IC. Dresd.

QVid de itinere ſentias, accepi. Inprimis Vienna me trahit, tum propter ſelectiſſimam bibliothecam Caeſaream: tum propter Lambecium et Schrimpfium, quorum ille *ex Rectore Ludi Hamburgenſis* factus eſt Auguſtiſſimi Caeſaris hiſtoriographus atque conſiliarius, hic numos curat. In rebus bellicis Svedi occupatiſſimi ſunt. Carolus Guſtavus Vrangelius ex nephritide mortuus eſt: in Praefectura generali ſuccedet Helmfeldius. Caeſaris quoque et Saxonis conventus magna omnes expectatione ſuſpenſos tenet. Aut Leopoldus emerget, aut Bavarus fiet moderatior. Cauta ſatis Auſtriaca domus eſt et minas aſpernatur. Batavi ſatis ſecuri ſua defendunt, hoſte propter aquas et tempeſtates pergere non auſo. De maritimo

prae-

praelio iterum auditum eſt; ſed fama adhuc incerta affertur. Svedi cum Danis paulum reconciliati omni ope apparatuque in Veſtphaliam contendunt: certusque ſum, pro inſtauranda Europae tranquillitate conſilio armisque ſtare decreviſſe. Vale et ſaluta magnificum Maecenatem et nobiliſſimum tuum Parentem. d. VIII. Aug. cIↃ IↃc LXXIII.

C.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

PRimo, reditum ex Boiemia tibi fauſtum felicemque eſſe, opto: tum precor, ut conſulta actaque bene vertant. Svedi ſane mirati ſunt, cum de novo iſto foedere inaudiverunt, ut qui cupiant, *Proteſtantes* neutri parti ſtudere, uſque dum tempus magis prodat conſilia Auſtriorum, quos credunt, non tam Imperatoris, quam utilitatis ſuae Hiſpanorumque cauſſa ſuſcipere novam expeditionem. Interea Auſtrii commodum allegant XIII. caput Imperatoriae ſanctionis, quo iuraverit Caeſar atque ſe obſtrinxerit perpetuo ad exteros exercitus ex Imperio depellendos, quocunque etiam praetextu et colore cauſſae eo venerint. Acceditque ſecretus, ut dicitur, *receſſus* pacti inter Auſtrios Gallosque A. cIↃ IↃc LXXI. I. Novembr. inſciis fere ceteris ordinibus, ſancti, quo Caeſar duo excepit, ſi Gallus adoriretur Belgas, quorum alterum fuit, ut Pax Veſtphalica, Olivenſis, Clevenſis, Aquisgranenſis ſancte haberetur: alterum, ne eo bello gravarentur Ordines, neque ex

circulis, aut ditionibus Imperii beneficiariis ſubſidia conſtituerentur. Alioquin extra hunc caſum omnino eſt certum, Caeſarem nullum belli defenſionis cauſa ſuſcipiendi ius habere, in quantum Caeſaris, aut potius nunc Regis Germaniae perſonam ſuſtinet, niſi minimum de ſententia Electorum. Pertinetque huc ſanctio, aut, ut hodie loquimur, *Capitulatio Leopoldina* ibidem a principio. Sed, quicquid eius ſit, malunt plures Ordinum intueri Caeſarem iuri ſuo inſiſtentem, quam nimis fidere hoc rerum ſtatu, exiſtimantes, aeque formidoloſum ab utraque parte periculum imminere, *Proteſtantesque* habere, quo etiam ad futura convertant ſuas cogitationes. Faxit vero DEVS, ut omnia conſilia ſpectent ad domus Saxonicae gloriam atque aeternitatem. d. XIX. Aug. cIↄ Iↄc LXXIII.

CI.
EIDEM.

INter Caeſarem et Bavarum acerbae literae commeant, datumque Turenio negotium creditur, ut pedem retro referat et, Bavaro non abnuente aditum, fines Bohemiae invadat. Nec vanus Viennae metus eſt. Clamat Bavarus, vim fieri Principibus, ſtabiliri etiam in occulto Auſtriorum dominatum. Ceteri Europae Reges ſaltem incrementa huius domus aegre ferunt, ſi non ex iuſta cauſſa, tamen velut gentilitio odio erga Hiſpanos, quibus nimis indulgere putant: eſſe coecutientium ad conſilia et captiones, ut olim loqui ſolebat Bongarſius. Sed valde commutatae ſunt ſuperiorum

rum temporum rationes et alia adeo omnia, quam olim eligenda, cum non de opprimendis, ſed moderandis Galliae viribus agitur, et male cogitata a turbulentis ingeniis recidunt in perniciem ipſorum, reddente vicem DEI ultione, quod experta eſt Batavia primo, dum inſoleſceret; deinde Gallus, cum felicitatem ſuam non caperet; tum ad Chocimum Turcae, qui ab infirma Republica Polonorum caeſi ſunt. Ego hanc ob cauſam Auſtriis precor, ut in praeſenti fortuna moderatos animos gerant Principumque offenſorum animos non armis magis, quam aequitate flectant. Kal. Novemb. cIↃ IↃc LXXIII.

CII.
EIDEM.

Sciſcitatus nuper ſum, quid Petrus Lambecius ſentiret de primo auctore tituli *Archiducis*, et quo tempore idem familiae Auſtriorum illatus fuiſſet, non, quod neſcirem; ſed, quia aliorum ſententias colligere placeret. Reſponſum accepi aliud, quam expectabam. *Diploma* nominari poſtulabam, quod non extare recte eſt confeſſus. Illud vero non conſentit cum vera hiſtoria, quod ſcripſit, niſi forſan erravit, qui ex mente eius ſcripſit, frequentiſſime uſurpaſſe *Archiducis* titulum Fridericum III. Ipſe Fridericum IV. numero extulit, nec refragor, quia in ſerie Caeſarum ponit Fridericum Brunſvicenſem, quem tamen plerique expungunt, quod ab electione rediturus prope Fritislariam, quae quarto lapide a patria mea diſtat, occiſus, nul-

nullam Imperii adminiſtrationem ſuſcepiſſet. Illud vero perperam traditur, quod frequentiſſime hoc titulo uſus fuerit Fridericus. Vidi varia et multa *diplomata*, in quibus Ducis ſolum nomine effertur extatque eo ſanctio publica, Anno cIↄ Iↄc XLII. promulgata in Comitiis Francofurtenſibus, ubi ſine adiectione titulus Ducis commemoratur. Tum vero extra controverſiam eſt, Maximilianum I. qui meo iudicio primus adhibuit titulum hunc, non ſemper adhibuiſſe, metu inuidiae: quam rationem tamen haud recte accommodat Pontus Heuterus. Quod ad hodiernas Auſtriorum res attinet, varia prudentium iudicia ſunt de inuſitatis fortunae ſucceſſibus. De Turenio affertur, Regis ab eo alienatum animum eſſe, quod aditus itineraque Moeni et Rheni haud circumſpectius cuſtodiviſſet. Illud autem pungit Svedos, quod Caeſar cum quibusdam Principibus dictatoria poteſtate agat, queritantibus Bavaro et Neoburgico, invadi ſe occultis artibus et convelli. Eid. Nov. cIↄ Iↄc LXXIII.

CIII.
ADAMO CHRISTOPH. IACOBI, IC. DRESD.

VIx obſignaveram priores literas, cum Chriſtianus Mochla, veteris amicitiae conſvetudiniſque meae conſcius, ad me venit obſecrans, velim ſe tibi commendare, praeſertim hoc tempore, quo in Senatu veſtro de optione Groſtrepnitiana con-

conſilium capiatis. Ego, quantum in me eſt, tribuere officium debui cum induſtriae, tum pietati iuvenis, uſque eo conquerentis adverſam fortunam atque tenues res, ut, non habere, affirmet, unde vitae ſubſidia in poſterum conſtituat. Oro itaque te, Maecenas, per probitatem, quae in eo egregia eſt, et ſtudii ſacri, cui ſe addixit, amorem atque venerationem, iuves auctoritate tua Mochlam efficiasque, ut non magis ille, quam ego collatum beneficium agnoſcam. d. XXIII. Nov. cIↄ Iↄc LXXIII.

CIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

IVNIORI.

Vicit tua benignitas obſequia mea atque effecit, ut prorſus erubeſcerem, cum mitteres non expectatum ac nullo meo merito donum, et una ſignificares, meminiſſe te mei et ſervare perclementis patrocinii morem. Quod, cum alias ſciam, facere te ſolere, tum nunc oblivisci minime debeo, quod eius ſplendidiſſimi muneris, quo me ornandum curaviſti, teſtem pariter ac interpretem Zieglerum eſſe voluiſti, et virum hunc iuris peritiſſimum et memorem in te ſtudiorum maxime elegiſti, cui perferendum ad me dares. Nec facile dictu eſt, quod gaudium, quantas item animo ſpes ac fiduciam perceperim, cum viderem ſchedulam ſigillo annuli tui impreſſam. Nam et haec ſola excitabat ingenitam mihi erga te gentilesque

Digitized by Google

que tuos venerationem, et ſimul renovabat memoriam beneficiorum omnium, quae a te ac tuo nomine in me extant. Itaque ſum animo bono, Domine, et, ut redditum tibi pietate mea qualecunque officium putes, oro quaeſoque, ac tandem de me confirmo, fore in tua pietate, dum vivam, et manere velle in hac voluntate parendi tibi. Illud vero ad privatam et nunquam in eo ſtudio ceſſaturi clientis tui religionem pertinebit, quod a DEO petere precarique tibi velim vitam fortunamque tuam in eodem ſtatu ſiſtat, et Henricos, patrem filiumque, Reipublicae ſoſpitet, noſtris et omnium gentium monumentis celebrandos. Ad poſtremum et velut in ſumma haec vota facio, ut Kalenbergianae neceſſitudines fauſte ac feliciter tibi eveniant, et non magis nova gaudia, quam novum familiae tuae robur afferant. d. XXIV. Nov. cIↃ IↃcLXXIII.

CV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

* * * Nec illud placet omnibus, quod Hiſpanorum Proceres atque Beneficiarii, Bournevillius, et Montereius, foederatas copias, quarum nunc formidoloſa potentia eſt, cum ſummo imperio regendas accipiant. Nempe ita mortales, praeſentium haud certi, futurorum nimis anxii ſumus et erga eos ſuſpiciones concipimus, qui, quamvis nocere nolint, nocere tamen aliquando poſſunt. Bonna intercepta non affecit modo, ſed perculit animum Galliae Regis. Si Noveſium, ubi belli horreum

reum eſt, eripiatur, res eius conclamatae ſunt, nec alia cauſa fuit deſerendi ditionem Vltraiectenſem, quam ut defenſioni huius urbis ac vicinorum caſtrorum invigilet, quanquam iam incertus rumor tulit, Noveſium ab milite Gallico quoque vacuum relictum eſſe. In Polonia Dux belli Sobieskius non pugnaturus, ſi Rex affuiſſet, altero poſt die, quam magna Turcarum ſtrages edita fuerat, mortuus eſt, magno quidem Regni incommodo, ſi morte naturali defunctus fuiſſet. Omne vincendi momentum penes Huſſaros fuit, qui, repetito ſaepius impetu, hoſtem adorti egerunt in fugam: tametſi ego nondum a Turcis Germaniae timeo et ſcio, non velle oppugnatione Germanici Imperii Septentrionis Germaniaeque gentium arma commovere. Id unum vereor, ne, ſi irrita fuerit compoſitio Colonienſis, ex fomite belli Belgici incendium in Germaniam traiiciatur. Ita precor, ut fauſta tua conſilia ſint et omnes res tuae, Domine. d. XXVII. Nov. cIↃ IↃcLXXIII.

CVI.

N. RUMMELIO.

SIc te commendavi Spenero, ut mihi collatum beneficium interpretari velim, ſi te inſinuet in amicitiam Procerum Argentoratenſium. Credo, eo minus defuturum, quod multis candorem ipſius atque in me ſtudia cognita ac perſpecta habeo. Te interim rogo ac pro fide mea hortor, felicitatem itineris tui in pietate et prudentia ponas, et, quae alioquin fallere iuventutem incau-

cautam, cum nondum *exaeſtuavit*, ſolent, tu maturo ac ſupra aetatem iudicio fugias ac devites: demum tibi de me perſvadeas, dum vivam, tuorum fore beneficiorum debitorem. Hic indicem vides Rumelianorum librorum, quorum nullus prae ſe fert oppugnatorem Machiavelli. Ita fac, ut recipiam librum, cui praeſertim inſcriptum eſt de meo aliquid, et honeſte age et libera fidem tuam. Ego ſane, niſi fiat aliter, literas, quas Tibi in teſtimonii vicem dedi, fretus bona ingenii tui ſpe, retractare poſſum. Haec te neſcire nolui, et quia te decet, et, quia mihi convenit te admonere. Kal. Dec. cIↃ IↃc LXXIII.

CVII.
N. N.

ITerum ad me ſcribis, ſimul et gaudio me afficis ac, ut inter varias occupationes tibi reſpondeam, quodam tuo merito inducis. Gratulor vero de aequiore fortuna, quam, DEO auctore, commutaſti. Crede enim mihi, cum priores literas ſcriberes, doluiſſe admodum et tacite a DEO precatum fuiſſe, fortunaret tua coepta annueretque honeſtiſſimo inſtituto. Sempronii lites nihil grave habent, nec mihi vacat legere, quia cum diſpendio temporis et vanitate coniunctae ſunt. De epiſtola ad Senatum Hamburgenſem ſcripta vellem, allegaſſes ſcriptores multo antiquiores. Cetera enim non diſplicent et tuam mihi privatam diligentiam confirmant. Germaniae facies mira. Galli exercitus valde attritus eſt pudetque Regem tot amiſſo-

ſorum in Batavia caſtellorum. De Hiſpanis affertur, profligaſſe Gallum in limite, damnum autem ingens in Burgundia accepiſſe. Tu, quaeſo, recte agas et mihi, ut ſoles, bene in poſterum cupias. Eid. Decembr. cIↄ Iↄc LXXIII.

CVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

QVod ab eo tempore, quo me in admirationem tuarum virtutum convertiſti, conſtitutum habui, ut quotannis tibi felices Kalendas Ianuarias precarer, id ne nunc quidem intermiſſum volo, cum ut obſequia mea perſpicias, tum ut intelligas, non remitti, ſed augeri pietatem meam, cuius ſumma eſt, ut, quia per te omnia conſecutus ſum, DEI beneficio viciſſim conſequaris, quae gloriae ac felicitati tuae expediunt quaeque te praeſtare immortalem poſſunt: demum ita floreas dignitate ac meritis, ut Germaniae de te expectationem ſuſtineas et, quicquid in te magnum ac inuſitatum eſt, retineas tibi et transferas ſaltem in Henricum, filium tuum, decus noſtrum, immo orbis terrarum. Kalend. Ian. cIↄ Iↄc LXXIV.

CVIIII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

RAtiones Gallorum valde ſunt perturbatae et ideo ſiniſtri de Germanis ſermones afferuntur. Gravelius dolet, ſibi ab obaeratis ſuis illuſum eſſe. Turenius, propoſito periculo, Regi moderationem ſvaſit; ſed illius dicta nullo aſſenſu

accepta ſunt, Rege in ſpeciem recuſante, quod aſtu Hiſpanorum victus nunc pro lubitu ſuo conſequi non poſſit. Fallunt enim, qui opinantur, fidele ſimulatum eſſe Hiſpanorum Batavorumque foedus, cum his maxime ignarum vulgus quorundam ſacerdotum, qui ex ſuggeſto clamant, peti religionem *Proteſtantium*. Sed his optanda melior mens eſt et, ſi cuiquam, certe illi, quem Gedanenſes loco moverunt, ſervaturi virum, ſi moderatius ſe geſſiſſet. Cum autem his locum non daret et Reſp. a Burggravio, qui dicitur, admonita, quam impotenti dicacique animo eſſet, haec civitati denunciavit, aut dimitteret virum, aut amitteret partem Privilegiorum. Factum eſt, ut miſſionem acceperit, qui, apud nos cum eſſet, Principes Luneburgicos ferme abalienaverat a nobis, Brandenburgico alias ſat irritato: quanquam nunc ea quorundam ſimplicitas eſt, ut credant, Marchicis redeundi ad nos poteſtatem fore. Compertum aliud habeo et literas ex Pomerania ſcriptas vidi, quae contrarium docent. Nec alia huius irae cauſa eſt, quam quod literae in Pruſſiam perferendae venerint in Berolinenſium manus, plenae earum caſtigationum, quae Ordines cum ſupremo Duce committere potuiſſent. Sed *demagogi* et concitatores iſti ſunt, de quibus alibi ad te ſcripſi. De Svedis nunciatur, ampliſſimam legationem ad Ruthenos miſiſſe Moſcuam, quae occaſionem dedit rumori de matrimonio Caroli XI. et filiae Alexii Michalovizii. Aliam cauſam norint ſapientiores, ſiquidem controverſiae finium ratio-

ratione Livoniae Svedos potiſſimum ad hanc legationem induxerunt. Praeter verum ſentiunt ii etiam, qui, Svedos pro Gallo quid auſuros, affirmant, praeſertim hoc tempore, quo Moſchus formidoloſus, Danus potens Saxoniaque omnis conſentiens eſt. Nam, quod Brandenburgicum ſolicitant, id nec ad Caeſarem offendendum, neque ad turbandum imperium pertinet, cum ſciant Svedi, foederibus, quae ſecus ineuntur, pacis fractae reos agi et, quatenus iuris quaeſtio eſt, iudicio Maieſtatis teneri. Sed vero illud prorſus vanum eſt ac ineptum, quod incerta fama tulit, Pitſodelſium, cum Moſchici legati munus obiret, adduxiſſe in has terras Czaris filium ignotum. Nam id non ſinunt mores Moſchorum, nec ingenium Czaris. In Polonia ſane Auſtriorum conſilia multam expectationem habent. Regis mortem aequo animo ferunt. Reginam ſic intuentur, ut non tam doloris, quam orbitatis remedium quaerant. Eſt enim huic genti iucunda miſericordia et amor multo maximus in Reginas, et iudicium ac reſpectus familiae Regiae. De Anglia et Scotia afferunt Belgarum literae, male affectos Ordinum animos, praeſertim Scotorum, qui tamen an. cIↃ IↃc LX. plenius Regi imperium edicto publico ſanxerunt. Hiſpanus aut pacem cum Batavis flagitat, aut, bellum indicere velle, minatur. Necdum Luxenburgicus extra periculi aleam eſt. Impedimenta iam tum direpta eſſe, pro vero affirmant. Certe in caſtris eius tantae ſunt annonae difficultates, ut quidam ſponſionem facere auſi ſint, fame

debellari poſſe. Scriptum Kal. Ian. anni cIↄ Iↄc LXXIV. quem feliciter tibi et illuſtriſſimae familiae illuceſcere opto.

CX.

HENRICO, L. B. A FRISEN. IVNIORI.

DVdum tibi reſpondiſſem, niſi quaedam occupationes nec opinantem abſtraxiſſent, quarum ut alia ſequuntur alias, ita pro gentili facilitate tua condonabis, ſi quid peccatum eſt forſan, aut iuſto officio non ſatisfactum. Miror autem valde, cur de itinere Dresdenſi nihil ad me perſcripſeris et quid ibi tecum actum fuerit. Sed haec odii plena ſunt et mihi ipſi bilem movent. De iis, quae petis, minime negabo tibi quicquam, aut invidebo. Amicus notus Viadrinae nomen dedit noſtramque repetere in animo habet, et ſolvendae mulctae XII. numos unciales offert, nihil effecturus, ſi vetera conſilia valent. Maior ſpreta iniectione manus relegatus eſt praeter multorum expectationem et meam ipſiusmet. De publicis ſcis, qui ſint rumores. Czaris filium ignotum hic tranſiiſſe, credit vulgus et, ut ſolet, tunc ſibi placet, cum ineptit. Principatus Altenburgicus et Coburgicus ſine omni difficultate ac diſceptatione titulo beneficiario collati ſunt in Gothanum, contra, quam ſparſus rumor eſt, inepto ſane auctore. Nec ignoras, quae emanaverint de Erfurto, vana prorſus et nunc quoque exoleta, ab initio autem ple-

plebeiis ſermonibus et dicta ſic, et recepta paſſim, ut, qui reiicerent, illo ipſo facerent, quo magis approbarentur. Res Gallicae valde turbidae ſunt, Caeſare opibus ac foedere nixo. Turenius eo rerum ſtatu Regi pacem ſvaſit et, quanquam iratiſſimo, propoſuit rationes finiendi belli. Luxenburgii res conclamatae ſunt, ſi *Comes* Valdeccius contra hunc gnaviter 'eſt cautus. Danum Luneburgicosque foedere Auſtriis conciliatos vera fama tulit, nihil auſuris Svedis. Non. Ianuar. cIɔ Iɔc LXXIV.

CXI.

IO. ADOLPHO KIRCHBACHIO.

Literae tuae altera vice mihi redditae ſunt, ex quibus, quid velles, intellexi. De amico ipſe triſtitiam concepi primo: tum miratus 'ſum, quod ſerio mihi non indicaſſet, quid ſecum fuiſſet actum. Nam contra iuſſum ac leges abiiſſe affirmant, ſpretis omnibus et Magiſtratu ipſo, qui manum inieciſſet: neque verbo, nec epiſtola deprecatum fuiſſe. Sed ea nunc ſunt inter ſimulacra ſeculi plerisque et conſtat, incitamenta fuiſſe multis demendi contemptus. De me alioquin certum habeas, non aliter tibi cupere et inſervire velle, quam praeſens affirmaverim. De ſtudiorum ratione Tubingam ſvadeo et muto conſilium ob multas cauſas. Vale. d. VIII. Ian. cIɔ Iɔc LXXIV.

CXII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

STrauchius, de quo ſcripſi, loco motum fuiſſe, reſtitutus eſt, ut vitaretur tumultus plebis. Quippe ea tanto concurſu Podeckum Conſulis domum cinxerat, ut videretur oppugnatura, niſi reſtitutio, feſtinata fuiſſet. Sed interea indignantur Poloniae Praeſules, quorum, ut alias, ita hoc interregno maxime auctoritas valet. Agitur certe de privilegiis atque ſecuritate urbis. Tantum vero abeſt, ut his rebus ingenium emendaverit Strauchius, ut altero poſt die in ſuggeſtum aſcendens per latus quoque collegas Eccleſiaſticos petere coeperit, veluti deſides et praeter officium plurima reticentes. Alioqui in Polonia ſpes eſt, ſi concors conſilium iunctaeque vires manſerint, et idonea ac tempeſtiva electio proceſſerit, Caminieciam recuperatum iri. Ad Rhenum ferme omnia lenta ſunt, non tam diffidentia partium, quam prudentia et opportuna moderatione, ne Caeſareani, qui, defenſuros Imperium veniſſe ſe, affirmant et per interpretem Starenbergium repetunt apud Svedos, offendendi cauſa veniſſe, exiſtimentur. Propterea Montecuculi in ſanctiore foederatae militiae conſilio, expugnandae Bonnae auctor fuit, cum ceteri, ipſosmet Galliae fines tentandos eſſe, ſvaderent. Luxenburgium modica impedimentorum iactura ſenſim elabi, nuncius ex Belgico affertur. Colonienſis adhuc ſtudii Gallici tenax : Anglus etiam contra minas

minas Hiſpanici Legati, cui nomen Freſneo conſtans eſt. Nihilo melius agitur cum Neoburgico, de quo vanus rumor eſt, conſtituiſſe Caeſarem iudicio maieſtatis agere cum ipſo: quod ſane hoc rerum ſtatu eſſet claſſicum canere civili bello et velut repente invecti dominatus ſuſpicionem dare. Iamdum enim grave eſt Svedis et Haſſis Caſſellanis, quod cum Colonienſi tam inclementer actum fuerit: quod huic evenerit, aliis metuendum eſſe: tum vero praeter ius et mores Germanicos efficere Caeſarem, ſi de rebellione Principis per ſe ipſe tantum ac ſine inveterato iudicio Principum cognoſcat. Palatinus, morte Principis Palatini Simerenſis, cernit hereditatem, tanquam agnati. Alſatia ſub militis Gallici licentia perit, dubium, an perditur. Tractus Saraepontanus, et quicquid fines Palatinatus contingit, conſumitur, velut ſeneſcente Germaniae ſuperioris felicitate, et ſolum ruinis Belgicae Germaniaeque inferioris ſe ſolante. Baro Liſola Leodium, quod Belgium invadentibus opportunum, cum Caeſare in gratiam redegit. d. IX. Ianuar. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

VLtraiectum in Ordinis foederati Belgii dignitatem reſtitutum eſt, tum, quia ſuo ſumptu atque opera ſe liberavit a milite Gallico: tum, quia, haud auſpicatum fore, videbatur, eos privare iure ordinis, apud quos prima initia ac fundamenta libertatis Belgicae iacta fuiſſent. In An-

glia res turbantur et plerique Gallicae factionis Proceres proxime a periculo abſunt. Caeſareanos Philippiburgum obſeſſuros, rumor ex Alſatia affertur. In Polonia novus imminet metus a Turcis ac de Regis electione diſſidentia diverſaque ſunt conſilia. Si quibusdam religio obſtare videatur, exemplum ſuppetit Iagellonis, Stephani et Sigismundi, qui Pontificia ſacra primo non ſunt amplexi, neque tamen ad regnum aditus intercluſus fuit. Sunt, qui credant, indigenam, quem Piaſtum vocant, ſuffragiis ſuis nominaturos, nominatim militiae Polonicae *Proimperatorem*. Nam Sobieſcio obeſt matrimonium. Batavi cupiunt, pacem Bredanam eſſe fundamentum compoſitionis Colonienſis, et Anglo offerunt ſatisfactionem pecuniariam, etſi nullam iniuriam attulerint ipſi atque Regno Angliae. Tum affirmant, omnia extra Europam arrepta reſtituturos eſſe: praeterea non gravaturos, quantum ad commercia Indiae Orientalis: adhaec apluſtria et vela demiſſuros: iure autem piſcationis halecum, quod ducentis abhinc annis habuerint, atque in eius certa ac ſecura poſſeſſione fuerint, abdicare ſe non poſſe; dare autem velle ſemel, ut eo modo ſemper ſatisfactum ſibi cenſeant Rex et Regnum, definitam pecuniae ſummam. Aubertus Miraeus multam diligentiam laboremque impendit optimis tabulis, quas magno numero habuit, eruendis: nec ſcio, an facile eius ſimilis fuerit in Belgio Hiſpanico: neque exiſtimo, veteres Belgicae antiquitates quenquam melius cognitas habuiſſe. In rebus

bus tamen externis ſequi exteros perneceſſarium duxit: ſiquidem, in Karolingicis deprehendo familiarius eſſe uſum Iacobo Sirmondo, et in Lotharingicis ante oculos poſuiſſe Io. Iac. Chiffletium, utroſque doctos viros; hunc vero alias a Davide Blondello, et ſaepe praeter meritum, caſtigatum. Nam tametſi huic multum tribuo et, bene ampliterque de antiquitate promerendo magnam laudem conſecutum fuiſſe, intelligo: tamen in rebus civilibus interdum prodit ſtudium partium, nec eam, quam debebat, operam adhibet. Interim iucunda mihi eſt memoria Miraei et non dubito, eum abs te diligi, Domine, qui ſtudiis atque laboribus pulcherrimis effecit, ut diligi pariter, atque commendari debeat, praeſertim iis, qui *diplomatum* perſpectas ſibi rationes eſſe volunt. Sed, cum longe rectius perſpicias, Domine, et magnopere ipſe collaudes Miraei Notitiam Eccleſiarum Belgii, item Annales et huiusmodi monumenta alia, quae ſemper divino tuo atque capaciſſimo ingenio praeſentia ſunt, deſino in fide atque cultu tui nominis, quod, dum literae erunt, omni ſtudio atque diligentia celebrabitur. d. X. Ian. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXIIII.

N. A LEIPZIG,

Viro Nobili.

SI quid eſt, quod dignum putem, ut legas in re militari, velim, tibi ad manum eſſe Henrici

Ranzovii commentarium bellicum. Nec pigebit evolviſſe Vegetium, qui libris quatuor complexus eſt artes bellicas. Frontinus ſtrategematum rationes expoſuit. Aelianus de inſtruendis aciebus erudite et pro captu militari eſt commentatus. Nihil de Onoſandro atque aliis addam, ne te obtundam forſan moleſta iſta antiquitate, niſi tamen cupiditas te inceſſat Salmaſii de re militari librum legendi. Corpus, quod dicitur, iuris militaris Petro Pappo Franzbergio acceptum ferimus. Cetera, quae ad Architecturam militarem ſpectant, reperies apud Freitagium et Schildknechtum: ne nunc de Schola militari Boederi te admoneam, de qua forſan iam antea tibi conſtat, nec ipſe neſcio, ea velut rudimenta ſtudii militaris contineri. Tum vero non faceres praeter rem, ſi hoc tempore, quo tibi vacat, Ioannis Gvilelmi Neumaieri libellum exiguum quidem, ſed iſti inſtituto, de quo me appellas, non inutilem perlegeres. Sed perge in hoc gloriae curſu ac exemplo tuo oſtende, Nobilibus nusquam deeſſe declarandae diligentiae amplificandaeque laudis occaſionem: de me autem tibi perſvade, fore tuis ſtudiis honorique, dum vivam, addictiſſimum. d. XII. Ian. cIɔ Iɔc LXXIV.

CXV.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

DVm in eo res ſunt, ut nihil amplius ſibi metuat Luxemburgicus, haud quicquam memorabile affertur a Rheno, niſi quod compertum

ſit

ſit Palatino, quatenus Principis Simmerenſis hereditatem adit, oriri litem ratione Monzingen et Boekelheim, in quorum poſſesſione iſte fuit, ſaltem titulo pignoris olim obligata Palatino. Quod ſi renuat Moguntinus iſte, gravari non poterit, aut ſi gravetur, hic ex ea cauſa actionem intendet, licet Palatinus non tantundem ſibi nunc timeat a Lothario Friderico, atque olim a Ioanne Philippo, comperto prudentiae Principe. Sed optandum eſſet, ſinceram inter utrosque Principes amicitiam inſtaurari, quam tamen ut ſperem, nulla civili ratione adduci poſſum. Tam alte in Moguntinorum animum deſcendit controverſia *Vilaſangiſtica*, ut illas taceam, quae leguntur magis, quam ſopiuntur. De Gvelfis iſtud prorſus ſingulare eſt, quod dum Caeſari tam fidi ſunt, eius militi hiberna denegent apud Hildeſienſes: quanquam ea concedat Moguntinus etiam iis in locis, quae iurisdictioni iſtius in inferiore Hasſia ſubſunt, praeſertim Frizlariae, cuius iam memoria exſtat in Karolingorum monumentis et quae iam antiquisſimo tempore pertinuit ad Eccleſiam Moguntinam, cui nuper inhiabant Hasſi, dum coaleſceret pax Oſnabrugenſis, ſed, obſtinatis ad poſtulata Moguntinis, minime acceperant. Sed, dum Gvelfi gratiam ſacerdotibus Colonienſibus praebent, una praeſtant *Epiſcopatui* Hildeſienſi patrocinium et conſulunt terris ſuis. Princeps Deſſavienſis iterum ſuſcepit filiam, non vano omine redituri ad Anhaltinos Principatus, ſi poſt hac quoque filiae naſcantur. Vnum mihi hic reliquum eſt, Domine,

ne, quod abs te humilime meo et alius nomine, petam. Eſt hic quidam nomine Stempelii, iuvenis iuris egregie ſciens et valde gnavus in iuridicis, quas habet, ſcholis, qui primarii ſcribae munus, quod nunc vacat, modeſte ac virtute ambit, et per me humilima fiducia fretus interpretem te rogat, Domine, velis ſibi dare efficaciſſimum ſuffragium tuum. d. XIV. Ian. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXVI.

N. MAIO,

Sacerdoti In Svevis.

Martinus Cruſius, qui tuo beneficio ad me venit, magnam ſuorum Annalium partem Caſpari Pruſchio debet. Simul exploratum habeo, Io. Aventino diligentiſſime uſum fuiſſe. Tum vero certum eſt multa accepiſſe a Laurentio Friſaeo, conſiliario, dum viveret, Vurcenburgico. Sed contumelioſus in merita viri optimi ſim, ſi negem, eius quoque opera ac labore indefeſſo plurima ex Svevicis monumentis eruta extare. Nam et illo ipſo Aventinum imitari voluit, qui, uti res Boiicas primis tabulis deſcriptas inſpexit, ita Cruſio idem conandi exemplum prodidit. Ille tamen felicius, quippe qui maiori *diplomatum* copia inſtructus fuit. Praeterea non neſciunt eruditi, ſtudium civilis hiſtoriae ita attigiſſe Cruſium, ut multa in eo deſiderentur. Quanquam nec a Svevis veſtris eam, quam voluit, gratiam iniverit, dum pleraque protulit in publicum conſpectum, quae illi mallent ſilentio praeterita fuiſſe.

fuiſſe. Nihil addo, niſi de Filio tuo, cuius et induſtriam, et optimos mores probo et adiutorem futurum in omnibus me recipio. d. XXI. Ian. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXVII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

DE rebus ad Germaniam pertinentibus conſtat, Svedos et Brandenburgicum defenſionis cauſa foedus iniviſſe, et credunt, Batavos Haſſosque Caſſellanos acceſſuros eſſe. Illi enim Iuliacum et Cliviam reſpiciunt, Saxoniae ius, et cum Caeſare amicitiam, et armorum ſocietatem cumque Danis neceſſitudinem ſecreto metu penſitantes. Interim creſcit Saxoniae noſtrae gloria et in herede Principali augetur quotidie; nec maius apud nos, quam in Vaticano gaudium parit, quod his rebus potentia Galliae refrenetur. Angli adhuc, inſtigantibus occulte Svedis, libera et communia Indiae orientalis commercia poſtulant, non magis, ut Regum iſtorum commodo, quam ut ſuo inſerviant. d. XXIII. Ian. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXVIII.
AMICO CVIDAM.

MIraeus multam diligentiam laboremque impendit ſcriptoribus, quos in Belgio habuit, optimis; nec ſcio, an facile ei laudem induſtriae praeripuerit quisquam. In rebus tamen externis ſequi externos perneceſſarium duxit. In Belgica, non dubito, cum optimis conferendum eſſe, qui per-

perſpexerint quidem tabularia atque cognitas habuerint optimas ſelectiſſimasque hiſtoriae rationes. Fuit enim ingenio idoneo atque capaci, cuius memoria facile omnibus iucunda eſſe debet et lectio utilisſima haberi. Quaeſo itaque te, familiariter utaris hoc auctore, qui bene ampliterque de antiquitate meritus fuit. Vale. d. XXV. Ian. cIɔ Iɔc LXXIV.

CXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

NVnc multa ſunt, quae Batavos bono eſſe animo iubent, poſtquam opera Hiſpanorum effectum eſt, ut pax inter ipſos atque Anglos honeſtis conditionibus inſtauraretur. Quod ſicuti opportune ipſis accidit; ita ſpem facit reſtituendae communis pacis atque tranquillitatis. Siquidem nunc enixius inſtabunt conciliatores, quam ante, et non in ſpeciem, ſed ſerio animum intendent bello componendo, quandoquidem omni ope amicitiaque externorum Regum deſtitutus eſt Ludovicus. Nam, quod fama tulit, maiores, atque antea, copias contracturum, id ſane infirmum telum eſt contra tot coniunctos hoſtes. Svedi, utcunque ſint inimico animo: tamen nihil audent, conſilia pro re ac tempore capientes. Dani Caeſaris ſocietatem amplexi ſunt. Luſitani, niſi laceſſiti ac tuendi regni cauſa, non ſuſcipient bellum: Hiſpani Batavique, coniunctis cum Caeſare armis, fidam firmamque pacem poſcunt, ad quam conficiendam multum pertinet amicitia *Proteſtantium*

Prin-

Principum, licet plerique, praeſertim Epiſcopi, tumultuantes aliter factum optent. Brandenburgicus brevi in poſſeſſione Cliviae erit, deducturis praeſidia ſua Gallis et omnes copias in ultionem Hiſpanorum excire iam paratis. Gvilelmi Principis exemplum habet aliquid ex iniquo; ſed neceſſitate factum toleratur, modo id non in conſvetudinem dominatus abeat et dignitatem iudicii Principum periculo obiiciat ac tollat. Quae cauſa eſt, cur Svedi pro tuenda Pacis Oſnabrugenſis ſanctitate foedus ſolicitent, rati, nec minimum contemni debere, unde vel ſuſpicio ſit futurae Reip. converſionis. Atqui haec ad tuam curam ſpectant, Domine, qui ea conſilia huc uſque dediſti, quorum te nunquam poſſit poenitere, et providiſti, ne Caeſaris auctoritas caperet detrimentum utque ceteri Ordines ſequerentur fidei Saxonicae exemplum. Ita DEVS ſolicitudini tuae curisque adſit. d. XXVII. Febr. cIↃ IↃc LXXIV.

CXX.

IO. ADOLPHO KIRCHBACHIO.

QVae mittenda petis, dubito, an mitti per rhedarium poſſint. Mea opinio fuit, ea, quae tibi debentur, curare optime poſſe fratrem. Te enim reverti huc ad tempus, neſcio, an ſit conſultum. De Tubinga adeunda nondum ſententiam muto. Alſatia veluti ludus Martis eſt. Caeſareani lente agunt, defendere Imperium contenti, ſpecioſo titulo adverſus Svedos, revera tamen,

men, ut ſentiant cum Hiſpanis et Belgis. Vale. Prid. Kal. Mart. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXI.

IODOCO SLAFIO.

Recte omnia curaſti et melius non poſſes: neque committam, ut illa oblivione collocatum mihi beneficium deleatur. Illud vero abs te peto, ut mecum communices, annon in ſcribendo erraveris, cum Angriae titulum omiſiſti. Nam illum in ceteris eius *diplomatis*, quae mihi quidem videre licuit, inveni. Venceslai literas percnixe cupio legere, et cumulabis officium, ſi facias, ut eius copia mihi fiat. *Vittati*, ſtylo ſequiorum temporum, non alii, quam *clauſtrales*, et qui ordini hominum religioſorum ſe addixerunt, intelligi poſſunt. A poetis ſumpta eſt illa appellatio, qui Veſtales ſacerdotes nominarunt *Vittatas*. Aliena enim eſt *Vitrici* notio, quae ad oram ſcripta eſt. Cum autem me ita devinxeris, tum non patiar, te ignorare, accepiſſe me Bedam in antiquiſſimo codice exaratum: ſupplementum tamen in eo deſideratur. Qui tanto mihi eſt gratior, quod primus fuerit, qui inter Anglo-Saxones hiſtoriam ſuae gentis condidit, et Franco-Karolingis ſcriptoribus, et ipſi Vitechindo, Monacho Corbeiae, facem praetulit, cum de originibus Saxonicis commentaretur. Ceterum eius ſcriptum exemplar aſſervatur in bibliotheca Oxonienſi, quae codicum multitudine non cedit Vaticanae. Si huc redieris, oculis aſpicies et ſenties, vicis-

viciſſim tibi me inſervire velle. Nam id fas eſt, qui exploraverim, non te ſtudere tantum utilitati meae; ſed etiam ultro excitare Menzerum, ut nolit mihi deeſſe in ſuppeditandis ſubſidiis ad eruendam hiſtoriam veterum ordinis ſacri Praefecturarum, quae *Commendae* appellantur. Ego ſane certus ſum, earum ante Friderici II. aevum nullum veſtigium extare. De ſtatu publico, omnes ſpes componendae pacis tenet. Nam et Galli apparatus eſt longe maximus, et horrea belli plurima, et Svedorum vires quotidie augentur. Batavi tamen cohortantur Caeſarem ad perſequendum bellum, auctore Auriaco, cuius auctoritas bello corroboratur. Praefecti foederatorum copiarum Argentorati ſecuri ſunt, plerique etiam choreas agunt. Vale. d. II. Mart. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

PEr occupationes itineris, quod Zadelam deſtinabam, factum eſt, ut impedirer, quo minus haec epiſtola tempeſtive ad te perferretur. Itaque oro, ne id inclementer accipias, nedum illud, quod in Miſniam profectus officii cauſa ad te non venirem. Nam id multa nunc non ſinunt, praeſertim civium Academicorum, qui velociorem reditum flagitabant, expectationes. Ita ſoſpitem te DEVS praeſtet. Eid. Mart. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXIII.

IO. HENRICO HORBIO.

MVltum gaudii attulerunt mihi literae tuae; tum, quod ſalvus ex itinere rediiſti: tum, quod illi muneri, cuius permagna auctoritas eſt, impoſitus fuiſti atque virtutum, quas ſemper amavi, fructum cepiſti. Ego, quicquid me vis, tua cauſa faciam et pro honore tuo nitar indefeſſa opera. Illud etiam tuae laudi meritisque tribuam, ut intelligas, non excidiſſe animo meo officia, quae mihi navaſti. Periculum, quod ab Hiſpanis metuis, pietas ac prudentia tua vincent. Scio, moderatum tibi eſſe animum et odiſſe impetus ac lingvae procacitatem, quae nuper magnum Theologum in periculum ac diſcrimen adduxit, commota Gedani turba, quae vim ſenatui minari auſa eſt. Quis exitus ſit futurus, omnes expectatione ſuſpenſi herent. Alioqui non arbitrabor, tibi aliquid ab Hiſpanorum armis impendere, ſiquidem cauſa defenſionis civilis agitur contra Gallum : nec Auſtrii ſinent, ut nunc prudentes ſuperiorum temporum memoria facti ſunt, ut cuipiam vis ex cauſa religionis afferatur, praeſertim, quod nemo magis atque Epiſcopi Pontificii Caeſari debitam fidem obſequiumque violarint. Montecuculius magnam ſibi famam conciliavit, quod ſuperiori anno in conſilio militari auctor fuiſſet expugnandae Bonnae. Gvil. Furſtenbergii exemplum neceſſitate excuſatur: qui evexit, deprimet. Interim vale et mihi, ut ſoles,

ſoles, benevolentiam tuam porro teſtare. d. XX. Mart. cIↃ IↃc LXXIV.

CXXIIII.
PHIL. IAC. SPENERO.

QVod mihi officium tribuiſti et Curlandum, in quo magna mihi ſpes eſt, commendaſti, impenſe gaudeo atque abs te peto, honeſtae meae audaciae concedas, ſi in poſterum quendam Dreſdenſem Patritium, Kirchbachium, in amicitiam tuam inſinuem, qui Tubingam commeabit. Ceterum, quod negotia publica ſpectat, praeclare meminiſti, hoc rerum ſtatu ab Auſtriis nihil metuendum eſſe. Tum vero ipſe non neſcio, fidum ſincerumque et nunc ſolum ad civilem defenſionem pertinens foedus dici oportere. Svedi tamen ea conſilia aulae noſtrae ſuggeſſerunt, ut medium ſe partibus Saxo praeſtaret: quod nec voluit, nec potuit iure, tum ob cauſam defenſionis Imperii; tum ob pactum ſocietatis cum Regibus Bohemiae antiquiſſimum; tum alias ob cauſas, quibus fides eius obligata erat. Sed illud tamen noſtri Saxones proxime miſſi in ſupplementum conqueſti ſunt, Caeſareanos malle aliorum, quam ſuas vires conſumi. Sed ea Auſtriorum circumſpectio eſt: incruento Marte ac lenta providentia, quam praecipites mobileſque Gallorum animi non ferunt, debellare hoſtem volunt. Furſtenbergii Principis exemplum multis modis excuſatur, licet habeat aliquid ex iniquo, ſi reputo modum ex-

ercendi iuris. Gedani diſſidium eſt inter Senatum et Strauchium, cuius vehemens ingenium omnes reprehendunt, et iudicio Theologorum improbatur iſte impetus, quo turba commota vim ſenatui minari coepit. Sed haec dolenda ſunt, dum corrigi non poſſunt. Affini tuo, viro mihi amiciſſimo, literas ſcripſi: precor, ut cures. d. XX. Mart. cIↃ IↃc LXXIV.

CXXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

THeodorus Grasvinckelius, anno quarto et trigeſimo huius ſeculi librum, qui Libertas Veneta dicitur, ſcripſit, nec ingratam iſti Reipublicae operam navavit: literatis autem non ſatisfecit. Nam, qui aequos ſe iudices praebent, et procul amore odioque rem penſitant, diffiteri non poſſunt, plenam Venetae Civitatis libertatem non coepiſſe cum Republica, ſed multis poſt ſeculis acceſſiſſe. Multo circumſpectior in eo genere fuit Hermannus Conringius, qui diſputationem hanc a temporibus Rudolfi I. Habsburgii orditur, quod non ignoraret, plurimum laborare narrationes Grasvinckelianas, et multis indiciis cognoſceret, plerumque incertas, ſaepe etiam falſas eſſe. Mihi conſtat, A. cIↃ cc LXI. nondum plena libertate praeditam fuiſſe Rempublicam hanc, et colligo id ex Monacho Paduano, quem nec vidit quidem diligens ille libertatis Venetae defenſor. Nec illi ſuſtinent ac tuentur meam expectationem, qui, tempore Friderici Aenobarbi plenum maris

ris dominium acquiſiviſſe, approbant: quanquam haud neſcio, ſcriptores Venetos omnes ad haec tempora referre initium illius ritus, quo Duces Veneti mare ſuo dominio obnoxium declarant et *Bucentauro* vecti veluti Reipublicae deſponſant. Auctor inſtituti traditur Alexander III. Pontifex; ſed ius ac dominium non conceſſit, neque concedere potuit, quod in eius poteſtate non fuit. Adhaec nondum eo ſtatu tunc res Venetae erant, ut ante everſum a Latinis, ductu Balduini Flandri, Imperium Graecorum auderent tantum ſibi ſumere. Et ſane neceſſe haberent reſpicere Imperatores Germanorum, quos ab Ottonibus inde plus, quam comiter habuerunt, ut mihi *diploma* eſt in eam rem Ottonis III. quod nec Grasvinckelium fugit, neque piguit Goldaſtum annumerare conſtitutionibus Imperii. Itaque non uno momento, ſed paulatim crevit Reſpublica ad eam potentiam, qua poſtea adepta eſt dominium maris et plenam libertatem. De rebus hodiernis, credam, fatis ſuis admoveri Galliam, ſi Foederati ſint aeque pertinaces, ac Galli mobiles. Nam aut nunc prement Galliam, aut in poſterum deſinent, ſi quidem haud ſcio, an melior occaſio futura ſit, atque hoc tempore, quo ab omnibus Regibus auxilio deſtituitur. Sed, ut nunciis accepi, Auſtrii ita debellare volunt Gallos, ut milites ne conſumant ſuos, quae gloria eſt Auſtriacae manſvetudinis, quam iure in ſaevitiam mutare poſſet impetus in Palatinatum factus et alia, quae poſteritas mirabitur, tam inique et indecore a Rege facta.

 Illud

Illud demum nunc falſum comperimus, quod mendax rumor attulit, Palatinum abdicaſſe ſe dignitate: ſed verum eſt, dolore maximo affectum fuiſſe, cum de occupato Germersheimio audiviſſet. Itaque e re imperii eſt Philippiburgum e Palatinatu aggredi et praeſidium Gallicum exturbare. Neque enim prius ſecurae erunt ditiones Palatini. Sed haec iudicare tuum eſt, Domine: mihi obſequii gloria relicta eſt. d. XXIV. Mart. cIↃ IↃc LXXIV.

CXXVI.

IO. ADOLPHO KIRCHBACHIO.

COmmendationem tuam curavi et Speneri, qui non eſt nullo numero apud Tubingenſes, amicitiam tibi conciliavi: cuius beneficio aditus tibi ad optimos quosque patefiet ac communietur. Illud vero non conſultum duxi, ut formulam ab Aulae Proceribus requiras, quam ſervabis occaſioni alii et fortunae altiori. Nam, dum in ſchola verſaris et commilitonibus aſſides diſcendi cauſa, ſupervacuum eſt commendari. Sed ſi te itineri committere et externa regna adire ac conſequi honorem in republica ſtudes, tum demum Aulae patrocinium opportunum erit. Numos illos, de quibus ſcribis, alias vidi et credo, horum ſimiles Romae, Pariſiis et Viennae reperiri. Interim laudo diligentiam tuam et peto abs te, ſi quid in Germania deprehendas, quod ad me pertinere putes ac perrarum ſit, id mecum communicare haud graveris. Fratrem tuum haud

haud ſecus mihi commendatum eſſe volo, quam a me poſtulas et ego tuo nomine debeo. Vale. d. XXIV. Mart. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXVII.
PHIL. IAC. SPENERO.

VEnit ad te, cuius nuper memini, Kirchbachius, mea commendatione adductus, quem ut officiis tuis complecti et literis ornare velis, abs te peto. Collocabis ſane optimo iuveni beneficium, qui, ſi quisquam alius, mihi carus eſt, tum propter natales egregios et bonos mores: tum propter induſtriam, quam mihi approbavit. Parentem habet virum gravem et Saxonis noſtri Praefectum, qui omnem in eo ſpem ſuam et delicium habet. Tu, quaeſo, fac, ut intelligam, non tibi moleſtum eſſe, quod te tot commendationibus obtundam, quas amor publici boni et officii conſcientia mihi expreſſit. De impetu, quem Gallus fecit in Palatinatum, ſciàs, omnium Principum Imperii animos valde commotos eſſe. Gvilelmus ille Egram perductus eſt: brevi in cuſtodiam dabitur Viennae: benigne tamen Caeſaris iuſſu tractatur. Fratris literae, quatenus eius interceſſionem ſpectant, non recipientur, ut certis nunciis Vienna accepi. De cetero pacem omnes optant et ſapientes ſperant. Vale. d. XXVII. Mart. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXVIII.
ERNESTO GOCKELIO.

Literas tuas multo gratiſſimas accepi, et una cum iis munus, quo me ornaſti. Tui vero nominis dignitatem amplificaſti tantopere, ut unus tu rerum Svevicarum peritisſimus, ac merito, habearis. Diſſertationes, quas flagitas, auſpicii cauſa habitas, paulatim conquiram et faciam, ut intelligas, longe plura me tibi debere velle, quam exiguum hoc officium. De meis recipe vile aliquid et parum elaboratum. Neque enim aliam nunc grati animi ſignificationem dare poſſum et placere tibi, ſcio, ſaltem dantis animum. Ad Rhenum conſilia Gallica valde conturbata ſunt, commotis omnium animis, quod Gallus, nulla data cauſa, armis infeſtarit Palatinum. Mari, diſceſſione Angli facta, nihil auſurus eſt: terra diſtractus coniunctis minor erit. Occupatas Belgii Foederati urbes deſtituit ipſe et veretur, ut defenſioni ſuae ſufficiat. Ego ſane iſto rerum ſtatu ac temporibus difficilimis, multis coniecturis adductus credo, brevi pacem inſtauratum iri. Nam neque hanc aequis conditionibus abnuent Batavi et vehementer poſtulant Svedi. Tam dici non poteſt, quam difficultates pecuniariae ſint apud Belgas Hiſpanosque. Sed tu, quaeſo, perge mihi ſervare veterem benevolentiam et perſvaſum de me habe, fore tui ampliſſimi nominis ſtudioſiſſimum. d. XXVII. Mart. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXVIIII.

CXXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

RVmoris auctor mihi fuit Laurentius Rennhuberus, qui affirmavit, ſe Pragam tranſeuntem ex quodam religioſo Pragae intellexiſſe, Heinſium ibi ignotum velle commorari. Bis, fateor, ſcripſi Viennam eam ob cauſam et quanquam bis reſponſum tuli, tamen de iſto Heinſiano inſtituto nihil ſciſcitari potui. Illud etiam auxit credulitatem meam, quod ille ipſe Rennhuberus Heinſium, dum Moſcoviae Ruthenorum legationem obiit, vidiſſet atque inſuper eo indicio confirmaſſet, non eſſe errorem nominis, quem ſubverebar. Addebantur quaedam adiuncta et prope ſingularia, quibus non plane nihil tribuebam: et tametſi auctori narrationis diffidebam, tamen cupiebam ſaltem huius rei famam ad te pervenire. Alioquin haud neſcio, Domine, id omne, de quo ego ambigo, tibi longe exploratiſſimum eſſe, ac mihi ſufficere, ut ſtudium meum officiumque perſpicias. Sed ex morbo tuo magnum dolorem accepi et prope me perculit iſte nuncius, qui de adverſa tua valetudine venit optoque, ut quamprimum recipias omnes priſtinas vires et, quicquid proſperum ac fortunatum eſt, firmo corpore ac tranquillo animo, praeſertim hac affecta aetate, conſequaris. Nam ſane tua ſalus ad ſalutem noſtrarum literarum pertinet, nec ſcio, an quisquam ſit praeter te, qui ea aggreſſus ſit, quae tu perfeciſti. Quanquam enim non ignoro divinam modeſtiam

tuam: tamen pace tua dicam, tantam ineſſe in epiſtolis tuis ſvavitatem, ut, qui docendo vitam agunt, tibi libentiſſime concedant. Ego ipſe, Henrice illuſtriſſime, a te exempla cepi et quotidie meo animo tuas nativas et ſponte venientes elegantias propono. Sequi volo, aemulari non poſſum. Tantum precor, ut bene valeas, Domine. d. III. Apr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXX.
TOBIAE PEVCERO.

NOn neſcis, Peucere optime, occupationes meas, quae efficiunt, ut tardius reſcribam. De inſtituto Prudentiae civilis, facile credo, te memoria tenere, quae dixi praeſens. Nam et ſcriptores, et delectum una opera tibi ſuppeditabam. In Scholaſticis illis, quae *Metaphyſica* vocantur, ſufficit tum perſpicuitatis, tum exemplorum ratione, certus auctor. Nam captiones vulpecularum te non decent, nec dignae ſunt, ut iis diſtrahas generoſum adoleſcentem. Si tamen a Philoſophia, quae in contemplando ſita eſt, incipias et communes cum aliis diſciplinis notiones ante doceas, non peccabis. Inprimis elabora, ut hiſtoriam civilem, prudentiae matrem, omni diligentia addiſcat diſcipulus: tum ad Grotii doctrinas *diplomatumque* notitiam excolatur. Quod de Friderico III. alii IV. efferunt, ad me curaviſti, nihil habet ex vero et prorſus id a XII. ſeculi ingenio abhorret, quod mecum communicaſti. Sed ego duo abs te peto, primo, ut de novis aliquid perſcribas; deinde ut de Nicolao

colao Heinſio, qui Pragam diſceſſiſſe dicitur non rediturus ad ſuos, me certum facias. Nos hic Caeſaris arma felicia fore, ſperamus omnes in tanta Principum *Proteſtantium* cum Caeſare conſenſione. Gvilelmus Furſtenbergius a te coram, opinor, nunc videtur exemplum mutatae fortunae. Vngariae ſtatum ingemiſco. Vale. Non. Apr. cIↃ IↃc LXXIV.

CXXXI.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

VTrum probanda ſit ea docendi ratio, quae morem Mathematicorum imitatur, praeſertim in ea Philoſophiae parte, quae mores ſpectat, fecit exemplo ſuo Thomas Hobbeſius, vir in recondita hac ſubtilique ſcientia apprime verſatus, ut requirerent harum rerum periti. Ego, quanquam adeo neminem puto eſſe ſine mente et ſenſu, ut non aliquid Hobbeſio tribuat: tamen omne eius inſtitutum mihi non placet. Scio alioquin, Samuelem Puſendorſium plurima ex eius fontibus derivaſſe et, diſpari ductu licet, illuc quoque Grotii rivulos deduxiſſe. Nam, ſi interdum acutius forſan videat Hobbeſius, tamen conceptiones ſunt et contemplationi magis, quam uſui inſerviunt, proboque conſilium Conringii, diſſvadentis nimiam Hobbeſii admirationem, ac multum praeponentis Grotii doctrinas, quae non magis ad Philoſophiam, quam ad omnes bonas literas et quodlibet ius erudiunt. Tum eo magis mihi in deliciis ſunt, quod tuo quoque iudicio ceteris

teris praeferuntur. Ita te Deus ſoſpitet et vires valetudinemque firmet! d. X. Apr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXII.
ERNESTO GOCKELIO,
IC. Vlm.

FOrſan reprehendes negligentiam meam, quod, quae me volebas, nondum curavi. Sed exiſtimare debes, me, quantamcunque etiam in conquirendo operam poſui, nondum omnia, nedum ea, quae te oblectare poſſint, praeſertim a iurisconſultorum Ordine emiſſa, conquirere potuiſſe. Idcirco magnopere te oro, nunc accipias epiſtolam de rebus Belgicis, teſtificandi amoris mei cauſa M. Bittelmaiero, Lindavienſi, traditam, ut tibi dono daret. Ex Belgio affertur, Galli fortunam eſſe commutatam, et Foederatos cum Condaeo pugnam cruentiſſimam commiſiſſe, ac victoriae momentum fuiſſe penes Caeſaris militem. Noſtri Principes, Saxo, Brandenburgicus et Gvelfi, amiciſſimi invicem ſunt, non paſſuri, ut Erfurtum, quod hypothecae nomine Gallo ob impenſas in ſuperiorem obſidionem factas obligatum eſt, a praeſidio Gallico inſideatur. Heidelbergici fides et conſtantia Viennae celebratur admodum, Bavaro veterum beneficiorum prope oblito. Liberationis Guilelmi nondum ſpes affulget et verentur prudentes, ne idem ei, quod coniuratis Vngaris, quippe quos inflammavit, eveniat. Fama hic eſt, Bournevillianas copias, ſi ſubſidiis auctae fue-

fuerint, Philippiburgum occupaturas. Nam aut nunquam ſecurus erit Palatinatus, aut Philippiburgo deducendum erit praeſidium Gallicum. Id ut fiat, opto et tibi precor, ut agas feliciter. Eid. April. cIↃIↃcLXXIV.

CXXXIII.

SAMVELI HVNDIO,

IC. Dresd.

Anglus haud dubie in fide foederis perſeverabit; nec eſt, quod Batavi hinc metuant. Monaſterienſis Antiſtes Caeſari reconciliatus eſt, illo ipſo felix, quod Rabenhaupti aliquot cohortes paulo ante delevit. De Svedis certum eſt, nolle ſe immiſcere: Brandenburgicus et Luneburgicus terrere apparatu ſuo malunt, quam deſcendere in campum, Caeſari tamen fidem ſervaturi. De Gvilelmo nemo nunc amplius dubitat, in iudicium capitis vocatum iri. Nam, praeterquam quod Colonienſem incendit ad factionem Gallicam, alia quoque beneficiario ac cliente Caeſaris indigna admiſit. Quin et Bavarum impuliſſe ad res novas creditur: nec levis ſuſpicio eſt, turbida Vngarorum conſilia foviſſe, demum talia patraſſe, quae oſtenderent nominis Germanici perpetuum hoſtem. Regia Monacenſis, quae cum ſplendidiſſimis Europae certare poterat, nono eodemque fatali die arſit et maiorem partem conflagravit, foedo Bavari, ſi Gallo ſtudeat, omine; culpa autem alicuius puellae ex Gynaeceo, Henriettae Adelheidae, forſan,

ſan, ut iuſto DEI iudicio monitum hoc Gallici cultus et odii Germanorum eſſet. Ceterum, quod de Carlſtroemio ante hunc diem ſcripſi, error eſt. Vnus eorum *Baro* eſt, alter Antiſtitis Svediae filius. Illius proſapia a Guſtavo Adolpho evecta eſt, magno Procerum favore, atque ſuis opibus innixa. d. XXIII. April. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

NIcolaus Heinſius, Danielis filius, adhuc in Belgio ſalvus eſt et ingenio floret, ac facultate pangendi carminis facile aequales ſuos vincit. Accepi fragmentum Petronii Tragurianum, multo emendatius, atque antehac, editum. Ab illo autem viro omnes imitandi exemplum petant et dignum aliquid Romano lepore fingant. Vulgus enim Poëtarum temere has partes capeſſit, nec habet, quo glorietur. Carlſtroemii Thulen, vellem, legiſſes. Cui ſi de eodem argumento adiungeres Iſaaci Pontani et Arngrimi Ionae, Islandi, eruditas diſceptationes, non parum curioſitatem tuam exſaturares. Colonienſis cum Caeſare in gratiam rediit exemplum Monaſterienſis ſecutus: ſane opportune ſibi, pernicioſe Gallis, quorum inſolentia tandem aliquando caſtigatur. Kal. Mai. cIↄ IↄcLXXIV.

CXXXV.
IO. VIETORI.

DOleo vicem tuam, quod chariſſimae uxoris iacturam feciſti, et laetor, quod Bataviam, tanquam curarum tuarum portum, tenes. De me autem rogo te, ſerves veteris patrocinii famam et illuſtriſſimo *Comiti* meo nomine hanc diſſertationem offeras et, ut tu potes, optime commendes, ex qua de pietate mea cognoſcet. Galli hic nobis admodum minantur. Svedorum priſtinae obteſtationes refrixerunt. Nos fide obnoxii iuſtum bellum gerimus ac miramur Leopoldum, potentiae Caroli V. aemulum, et precamur illi in poſterum hanc piam moderatamque mentem. d. IX. Mai. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXVI.
CHRISTIANO NIFANIO.

TAntundem tibi gratulor, quantum tu mihi: ego ſane praeceptori veteri diſcipulus idemque ſtudioſiſſimus dignitatis tuae. De Schatenio indocto pariter et imprudenti homine miror, quod tam audax ſit et usque eo proiectae frontis, ut ſine ratione neget, quae tu praeclare affirmaſti. Scio, nec tu id ignoras, facile ἀνιςορησίας coargui poſſe et convinci. Itaque cape animum, et ini certamen et diſſipa cohortes ineptiſſimarum rationum. Erit penes te victoria, dedecus apud Schatenium et propter veritatem turpis fuga. Vale. Eidib. Mai. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXVII.

CXXXVII.
N. N.

CVra has commentationes ad Proceres atque Patres Vrbis veſtrae perferendas. Additus eſt index, ut ſcias, ad quos pertineant. In Burgundiae *Comitatu* libero et Belgio Hiſpanico Gallus pleraque caſtra occupavit: nec multum obſiſtunt hucusque Hiſpani. Caeſaris Tribuni Capraram non valde laudant. Batavi ſatis habent, bellum tranſtuliſſe in alienum ſolum, quanquam ſine Hiſpanis bellum non finient. Auſtrios valde pungit, quod Poloni amicum Galli elegerunt. Inde Vngari bene ſperant et turbidum optant, ſociis Turcis, inita pace cum Polonis, quam ominantur auctore Gremovillio. Vale. d. XVII. Mai. cIɔ Iɔc LXXIV.

CXXXVIII.
N. IACOBI,
IVNIORI.

QVod eum praeceptorem nactus es, quem tecum optavi dudum, gaudio afficior et ſpem de ſtudiis tuis concipio, fore, ut evadas vir iuris conſultiſſimus. De Lauterbachio quod ſcribis, ita verum eſt, ut univerſa Germania confiteatur, omnibus, qui hodieque ſuperſunt, praeferendum eſſe. Frommanni diligentia etiam valde celebratur et hic pariter, ac Dreſdae innoteſcit. Amicus notus Argentoratum diſcedet, quanquam ego maluiſſem,

eum

eum ad vos commeare. De tabulis atque codicibus veſtrae Academiae quod me ſcire voluiſti, valde me delectat. Neque ignoro iſta acta: tibi autem ſvaſor ſum, ut pleraque colligas ſelectiora *chronica* et ad me perferenda cures. Faciam, ut tibi quam rectiſſime ſatisfiat. Quod ad pugnam cum Gallis commiſſam ſpectat, coarguitur praecipitati conſilii Caprara, quod numerum Tureniani militis non exploraſſet ſatis. Multo vero maius damnum attulit rebus Auſtriacis electio Sobieſcii, quam haec clades. Sed ea ſecreta ſunt, neque per epiſtolam explicare auſim. Tu vale et ſuccisivis horis ſtudia, quae duce me coepiſti, haud intermitte. Nam et ea inſtrumenta ſunt laudis, et ornamenta quoque iuriſconſultorum. d. XX. Mai. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXVIIII.
TOBIAE PEVCERO.

Recte mecum agis et curas probe, quae volo, et ſimul me tibi alias propenſum magis obligas. Acta et formulae multum me oblectarunt, et cauſae iſtius atque diſceptationis, de qua ubique multus ſermo eſt, accuratam notitiam praebent, immo fontes et capita ſunt, unde cetera deducuntur. Iam enim mihi conſtat, Gvilelmum auctorem eſſe motuum et fidem Caeſari fregiſſe, ut Domino beneficiario ac territorii, praeterea ductorem copiarum Gallicarum fuiſſe et cum Caeſaris hoſtibus conſpiraſſe. Nec literae ſecuri commeatus prodeſſe ipſi potuerunt, quod in ſolo Impe-

periali peſſima quaeque machinatus atque auſus fuiſſet. Ceſſerunt tandem his rationibus Tottius et Sparius, ac de iis ad Regem ſuum retulerunt. Interim tibi gratulor, quod eo loco ſis, ubi et incrementa capis quotidie, et gaudeo, quod mei una fideliter recorderis: demum opto, ut tibi amoris mei ſignificationem quamprimum dare poſſim. Meae res, ut olim, ita etiamnum ſunt, et plura de me referet F. qui ad vos commeabit, et praeſens tibi mea ſtudia nunciabit. Fratris tui Cento mihi non placet. Nam, quantum ibi induſtriae, tantum periculi apparet. d. XXI. Mai. cIↃ IↃc LXXIV.

CXXXX.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI,

IC. Dresd.

CVm omnes ſpes tenet reſtituendae pacis, tum illud vero dolore nos afficit, quod Caprara, non ſatis explorato copiarum Tureniarum numero, pugnam conſeruerit, et haud ſcio, quid fuerit, quod diſſvaſerit in ſenatu bellico, et cenſebant alii exſpectanda eſſe Ducis Bournevillii auxilia. Multi ſuſpicantur: plurimi imprudentiam viri ac nimiam credulitatem accuſant. Interim vaſtatur opima regio Palatini et ferro ignique ſaevitur a male ſana Gallorum mente. Illud autem ad laudem Saxonicae fortitudinis pertinet, quod cohortes Principis noſtri fortiſſime dimicarunt, ut Turenius dixerit, talem ſe optare militem in iuſtum exercitum deſcriptum. d. XXV. Mai. cIↃ IↃc LXXIV.

CXXXXI.
EIDEM.

VAlde Palatini curam intendunt Galli. Reſiſtunt quidem Caeſareani et paulo tamen diffidunt ſibi. Hiſpani, quorum lenta ſunt conſilia, ita ſe defendunt, ut nihil, niſi certo hoſtis exitio, agere videantur. Interim Batavi recipiunt vires ac ſub tutela Auriaci nominis refoventur. Securitas ad ipſos, ad Germanos periculum pervenit. Neque tamen dubitaverim, Gallum, auctis quotidie hoſtibus et tam concordi Germanorum ſententia, faciliorem, quam antehac, futurum et pacem, modo aequa offeratur, haud aſpernaturum, praeſertim eo tempore, quo omnia maritima Gallorum commercia conquieſcunt ac omnis eorum navalis militia praeſentiſſimum adiit diſcrimen. d. XXVII. Mai. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXXII.
EIDEM.

REgnum Hieroſolymitanum, quod nullo iure et multo Chriſtiani ſangvinis impendio quaeſitum eſt, anno cIↄ C LXXXVII. eſt amiſſum et, quod ad Pontificis infamiam ac Procerum Chriſtianorum probrum pertinet, a Saladino eſt occupatum. Ita vero et tot ſumptibus, et itineribus, et tot cladibus una dies finem et rebus Chriſtianorum in oriente exitium attulit, dignum, quod de-

fleat poſteritas, exemplum, quippe tot gentium nationumque foedam ſtragem. Nam Saladinus, Saracenorum Princeps, gloriam ac praedas ad veterem dignitatem adiecit: Chriſtiani autem, ut in ſuam quisque gentem deſcripti erant, omnis ſuae dignitatis, honoris atque Regni ipſiusmet iam olim parti iacturam fecerunt. Kal. Iun. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXXIII.
N. N.

Mitto literas, quas deſideraſti, ac te hortor, ut pie circumſpecteque incipias omnia et finias. Errabis, ſi praeceps fueris, et inepties, ſi credulus. De mea tamen amicitia nunquam dubitabis et ſenties, nihil me antiquius habere velle, quam, ut tibi officioſum praeſtare me poſſim. Illud vero quaeſo te, uti mei honeſte memineris ac demum talem te praeſtes, ut magno iam natu patrem et fratres ſororesque tuas reſpicias, qui in te ſpem et perfugium quaerunt. Hoc animo tuo propone, hoc age et nunquam peccabis. Non. Iun. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXXIIII.
AMICO CVIDAM.

Ex Paullo Diacono et Adelmo conſtat, aliam fuiſſe Karolingorum progeniem, atque Merovingorum. Aſſentiuntur omnes medii aevi ſcriptores et hoc ſatis eſt refutaſſe Micraelium, ſaepe alias hiſtoriae temporumque rationes turbantem, etiam in ipſa hiſtoria domeſtica Pomeranorum. Cha-

Charaſteres quoque ſuppetunt civiles, quod non iure ſucceſſionis, ſed violentae exauctorationis titulo, deiecta legitima ſtirpe, pervenerit ad Franciae Regnum Pipinus. Vide Annales Francicos: cetera praeſens exponam. d. VI. Iun. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

VTrum Philippus, Friderici Aenobarbi filius et Henrici VI. frater, legitimum et iure valiturum imperium geſſerit, inter ſcriptores, qui de iure *devolutionis* litigant, magna controverſia fuit. Ego accedam Petro Stockmanno, in ſenatu Brabantiae Conſiliario, qui affirmat, ut probet, *diploma*, quod Philippus Brabantiae Ducibus conceſſit, minime irritum eſſe. Siquidem primo ſuffragiis vicit: deinde reſpectu generis propiorem gradum habuit. Nec enim nihil ratio ſangvinis atque neceſſitudinum valuit, ſi maxime ſucceſſio hereditaria deſiit in Henrico V. Nam, quae de auctoritate Pontificis afferunt quidam, vana ſunt ac pertinent ad Baronii commenta. Vnum vero addo, quod ſapientes ſperant, quamprimum fore pacem, non difficili Gallo hoc ſtatu rerum, niſi Hiſpanus et Lotharingus turbidum praeoptent. d. IX. Iun. cIↄ Iↄc LXXIV.

CXXXXVI.

EIDEM.

REgnum Arelatenſe, quod et Burgundiae dicitur, firmoque ac pervetuſto iure pertinuit

 ad

ad Germanos, a nemine, quod ſciam, prius, atque a Rudolpho Habsburgico pro derelicto habitum eſt. Ad cuius rei veritatem locuples mihi auctor eſt *Monachus* Colmarienſis. Tametſi enim ſub pacto reddendi traditum eſt Gallorum Regi: tamen non vindicavit Rudolphus, aliis bellis moleſtiisque diſtractus, praeſertim iſto ſeculo, quod praeter longum interregnum arma civilia foedaverat. Conſtat quidem et ad aſſerendum Domini animum id ſatis eſt, repetere voluiſſe Adolphum Naſſovium: ſed is viribus impar, mox ab Alberto Rudolphi I. filio, aemulo, impeditus, ab incepto deſtitit, teſte horum actorum *Monacho* Colmarienſe, XIV. ſeculi ſcriptore et, quia has vias atque rationes percalluit, impenſe laudando. Huc usque negligentia argui debuit: nunc prodigalitas reprehendenda eſt Caroli IV. qui multis modis Imperii patrimonium effudit atque diſſipavit, nulla re utilis, niſi quod legem condidit, *Auream Bullam.* Nec immerito in eum invehitur Io. Aventinus et, proditam ab eo Imperii Maieſtatem, ſcribit. De hodiernis Galliae rebus tu ipſe ſcis, Domine, inter lenta Foederatorum conſilia capere incrementa, haud dubie etiam motus Vngaricos, ſi Turcas inter Polonosque pax coaluerit, maiorem auxilii partem averſuros. Nam ita nunc deſperati ſunt Vngari, ut nec pacem oblatam accipiant et dare ſe Turcis in clientelam velint. Culpa in neminem, praeterquam Epiſcopos, transferenda eſt. Mirantur ſapientes, fidelem Lobkowitzii, Schwartzenbergii Hockerique induſtriam

non

non potuiſſe mederi, nedum refrenare impetus Praeſulum Strigonienſis, Colacienſis et Neoſtadienſis, qui fervida inquiſitione cenſuraque totam nunc Vngariam in praeſentiſſimum diſcrimen adduxerunt. d. XVII. Iun. cIↃ IↃc LXXIV.

CXXXXVII.
CAROLO, L. B. A FRISEN.

IAm aliquot hebdomades ſunt, quod nihil ad te ſcripſi, et ſaepe mihi ipſi ideo ſuccenſui, veritus commutationem voluntatis tuae: quanquam fiducia patrocinii tui me erigit. Et cupio, exiſtimes, nulla officii intermiſſione, neque negligentia id eſſe factum. Cumque nunc non alia pietatis meae ſignificatio extet, quam impolita haec commentatio de rebus Belgicis, quaeſo, eam accipias perclementer et, ad meum obſequium pertinere, cenſeas. Mihi enim ſatis eſt, ſi liceat eſſe tuo clienti. d. XXII. Iun. cIↃ IↃc LXXIV.

CXXXXVIII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

EX quo Ioannes Sobieſcius Rex Poloniae creatus eſt, dici non poteſt, quantum immutata fuerint Auſtriorum conſilia, quae eo pertinebant, ut, ſi Lotharingus ad eam dignitatem evectus fuiſſet, haud dubie Gallo duriores leges praeſcriberentur. Nunc vero, cum iſta ſpes praeciſa fuerit, inibunt rationes paulo moderatiores. Optandum vero eſſet, anniti Caeſarem pro Imperii dignitate et recuperando Regno Arelatenſi, quod mala fide

ad hunc uſque diem poſſident Galli, ut qui ſciant, ſolum Imperatorem non eſſe eo loco, ut ſine Imperii aſſenſu partes Imperii abalienare poſſit. Tum vero *Comitatus* liber Burgundicus reddendus eſt Hiſpanis, cum propter Mediolanenſis Ducatus, tum ipſorummet Helvetiorum ſecuritatem: quanquam Salins et caſtellum Andreanum adhuc impetum regiarum copiarum ſuſtineant et Helvetii tandem excitentur. Illud autem ad Germanos pertinet, ut Rhenum tranſeant, et repetant ditiones veteres, et Gallos adigant ad dedendum Philippiburgum: quod ſi retineant Galli, Palatini regio et quicquid adiacet, nunquam ſine ſummo periculo erit. Brandenburgici apparatus militares a Gallo, (qui in ruinam Germaniae, immo orbis dimicare velle videtur,) et Svedis pariter obſervantur, qui ut imperio bene vertant, Numen eſt orandum. Francofurto accepi, Dunevaldium tribus horis fere cum ſuis ſuſtinuiſſe Gallos et diu victoriam ancipitem reddidiſſe. Quin et fama ad Svevos, uti ſcriptum eſt mihi, permanavit, Turenium ſauciatum fuiſſe. Sed Svevica comitia *circularia*, ut vocantur, minus proſpera ſunt usque huc: Rhenana contra et Francica meliores exitus habent. Cetera excedunt forte captum meum et tuo unius iudicio a me permittuntur. d. IV. Iul. cIↃIↃcLXXIV.

CXXXXVIIII.

EIDEM.

DE rebus ad Rhenum venit ſiniſter nuncius, quandoquidem noſtri cis Moenum recipere ſe

ſe neceſſe habuerunt. Brandenburgica auxilia expectantur, quanquam nondum hae copiae ſe movent verſus Albim. Luneburgici quoque certiſſimam ſpem faciunt ferendae opis. Souchianae legiones, cauto ubique Condaeo, nihil agunt atque moliuntur. Interim Turenio omnia fere patent in Germania prima. Quanquam et iſti Vlyſſi tandem Hercules Germanicus intorquebit clavam. Interea te DEVS ſoſpitet, Domine, et privatim publiceque tua conſilia fortunet! d. VI. Iul. cIɔ Iɔc LXXIV.

CL.

IO. CONRADO DIETERICHIO, P. P. Giess.

QVod tam ſero ad te ſcribam, fecerunt occupationes non magnae quidem, ſed variae tamen et animum a melioribus ſtudiis avertentes. Nunc vero tandem vindico me mihi et, cum ſciam, quid tibi debeam, grati hominis officium praeſto ac diſſertationes nuper editas offero exhibeoque. Quas ut recipias, oro te, et ut res meas curae cordique eſſe tibi ſinas, obſecro, deque me tibi perſvadeas, omni ſtudio operam daturum, ut gratum diſcipulum abs te dimiſiſſe videaris. Ita te DEVS literarum nitori mihique ſervet. Eid. Iul. cIɔ Iɔc LXXIV.

CLI.

HENRICO, L. B. a FRISEN.

CVm in rebus Saxonicis verſor, ſaepe mirari in mentem venit, cur Aſcanii, cum Duces

Saxoniae eſſent, nunquam uſi fuerint titulo Palatinorum Saxoniae. Id ſane dubitatione vacat, Marchiones Miſniae eo honore impertitos Caeſarum beneficio fuiſſe et quoque hunc titulum ſumpſiſſe, haud dubio indicio veteris in Saxoniam iuris et, ſi Aſcanii deceſſiſſent, ſibi repetendi: quod tunc demum accidit, cum vivis exemptus eſt Albertus III. ex gente Aſcania Septemvir. In quo argumento quantum poſitum ſit, praeſertim ob controverſiam cum Lauenburgicis, ſuperioribus annis ſopitam, cum reciperentur in pacti *ſucceſſorii* ſocietatem, omnes exploratum habent, quanquam hiſtorici id valde negligenter tractarunt. De publicis mihi quidam narravit ex Belgio redux Svevus, Auriaci res actaque omnia nunc Auſtriis, nec immerito, ſuſpecta eſſe, Anglum niti pro utilitate Galli et his conſiliis conſequi, ut hoſtibus animi creſcant. Recipit tamen ſe Turenius, ne omnes Principes offendat, nec dici poteſt, quam vehementer Verio exprobrata ſit oppugnatio iſta Tureniana, quanquam et neſcio, quid muſſent vulgo de immutato erga nos animo Brandenburgici, de quo tamen pleraeque literae omnia optima nunciant et collaudant erga Caeſarem fidem. Moguntinus autem valde exoſus eſt propterea, quod ſtudet neutri parti et officia recuſat, quae Principem amicum decent: tametſi metus direptionis illi legem ponat et multi ſint Principes, qui nec Gallum, nec Caeſarem optant hoſtem et medios partibus ſe praeſtare volunt. d. XXV. Iul. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLII.

CLII.

N. HEIDERO.

IC. LINDAV.

CVm, pro ſtudio meo erga Heiderianum nomen, ſaepe Patris tui meminiſſem, praeſente M. Bittelmaiero, tum iudicium atque induſtriam eius praedicavi plurimum et, quemadmodum rem cauſamque Reipublicae veſtrae defenderit, expoſui, ut facile intelligeret, quo erga te animo eſſem. Itaque me adduxit, ut ſe tibi commendarem, quod cum tua, tum ipſius cauſa defugere non potui. Nam et benevolentia, et amor tuus erga bonas literas in Saxonia noſtra celebrantur, et vel id ad laudem tibi ſatis eſt, quod Reſpublica Lindavienſis, in te patrem ſibi redditum eſſe, gratulatur. Non ſinit modeſtia tua, ut, quae de te ſentimus et loquimur praeclare, ea omnia nunc ſcribam: id vero conſtat, Patri tuo atque tibi Lindaviam debere, quod in rebus humanis cariſſimum habet. Quae laus quanta ſit, exteri quoque intelligunt et omnibus bonis, qui ſalutem veſtrae Reipublicae amant, magnae voluptati eſt, ac fiduciam petendi facit, ut eximio iuveni M. Bittelmaiero, civi tuo probo atque induſtria mihi cognito, ſubvenias. Siquidem is, tua unius auctoritate hoc aſſequi ſe poſſe, confidit ac per me interpretem orat, ut et ſalutem ſtudiorum ſuorum, et fortunas tibi curae eſſe velis. Ita te DEVS et Remp. inclutam ſervet. d. XXVII. Iul. cIↃ IↃc LXXIV.

CLIII.

CLIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

BRandenburgici veniunt in tempore et, cum in Flandriam deſtinati eſſent, proficiſcuntur ad Rhenum. Doerflingius, vir obſcuro fere loco natus, ſed animo magnus, corriget vitia ſuperioris expeditionis et valeſcet adverſus Gallos. Ipſe Septemvir aderit et veniet in curarum partem, ſibi omnia et Doerflingio permiſſurus et Heidelbergicum imitaturus, qui, dum primores ſuos conſulit, iam providit, quod ex ſuo uſu eſt. Gvelfi, qui proxime Heimburgium ad vos dimiſerunt, animum Caeſari fidum ſervant et non verba, ſed conſilia afferunt, ulturi noſtros, qui nuper in Palatinatu ceciderunt. Ita tandem inter multorum pericula annorum anxii liberabimur, et Monarchia, quae dicitur, univerſalis, amiſſo aculeo, torpebit. Rex tamen ſibi indulget Gallus: inſolens eſt, iactat, minatur. Tottius negotio reſtituendae pacis immortuus eſt. Svedi ſero aeſtimant ſecretam offenſam. Heimburgius, Legatus Gvelferbytanus, in primis invectus eſt Dresdae in eos, qui pecunia a Gallo corrupti eſſent hactenus. Brandenburgicus omnia belli arcana ſibi et Dörflingio ſervat. Palatinus ſingulari fide, quam Caeſari approbat, memorabilis eſt, cum duo tantum caſtra habeat, Franckenthalium et Manhemium, Princeps prudens et conſiliorum belli intelligens, et qui bello tricennali cohortium ductor fuit. d. XXXI. Quinctil. cIↃ IↃc LXXIV.

CLIIII.
RAPHAELI ERICO, I. V. D.

VT ad te ſcribam, fecit affinis tui, Ioannis Berongii, diſceſſus. Is cum hic eſſet, mihi erat amiciſſimus et libris ſchedisque meis libere utebatur, eo quidem conſilio, ut omnia bonae eruditionis inſtrumenta ſibi compararet. Poſtquam autem ſenſi, commutaſſe ſtudiorum rationes et animum applicare voluiſſe ad iuris prudentiam, nec ſvaſi, nec disſvaſi, contentus docuiſſe eas artes, quae in omni vitae ordine ipſi inſervirent. His inſtructus dicebat, non ſibi eſſe hic manendi cauſam: placere ſibi Francofurtum: nihil autem ſine tuo et matris conſilio facturum eſſe. Itaque ſuſcepit iter et, cum omnes arbitrarentur, primo quoque tempore elaboraturum, ut aes alienum, quod contraxerat, diſſolvatur, poſtea cognitum eſt, nihil tale eſſe factum. Quanquam autem ego de fide eius, quae multis modis mihi perſpecta eſt, non dubito: tamen abs te peto, ut, quia hac in re honos atque exiſtimatio ipſius verſatur, auctoritate hortatuque tuo efficias, quo nomina, quae in tabella vides, redimantur. Ego ſane omni ſtudio eum complexus ſum, et uſu, officiis ac conſvetudine coniunctiſſimum habui, et, quam potui, optime conſului meoque munere ſum perfunctus. Ex qua cauſa mihi debet XXX. thaleros, de quibus eo minus ambigo, quod ſciam, impenſas in victum atque inſtitutionis operas omnibus

rebus

rebus reliquis praeferri oportere. Quod pro mea erga te obſervantia et amore erga affinem, neſcire te nolui. Non. Sextil. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLV.
CHRIST. G. CENTGRAFIO.

NOn diſplicet mihi inſtitutum, de quo ſcribis, et opto, ut id quam facilime conſequaris: velim autem id cum cura facias. Siquidem in eo et honor tuus et dignitas Procerum, ad quos pertinet iſte labor, poſita eſt. Indiges enim magno apparatu *chronicorum* et libris variis, quibus origines gentilitiae continentur. Dubito vero admodum, an quis apud vos futurus ſit, qui eorum quidem omnium copiam facere tibi poſſit. Meo conſilio, niſi praeſens fueris, uti non potes, cum et inſpicere identidem, quae tractas, et conſiderare oporteat, quae in eo genere commenteris. Praecipue in hanc cogitationem tibi incumbendum eſt, ut terſe ſcribas, et fucos illos ac pigmenta dictionum omittas, legasque non alios ſcriptores, quam Romanos, ut formam latini ſermonis opus illud habeat. Ita te DEVS ſervet. Ego nunquam deſinam eſſe tuus. d. XI. Aug. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLVI.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

AFfertur Berolinio nuncius, a Foederatis praelium ad omnem poſteritatem memorabile commiſſum

miſſum fuiſſe et Condaeum noſtris cruentam, Batavis etiam luctuoſam victoriam reliquiſſe. Valde ea fama erexit Brandenburgicum, ut maturandi ſui conſilii rationem inire videatur: quanquam ipſe in Cliviam profecturus dicitur, cura belli Doerflingio delegata. Turenius, poſtquam de nova hac expeditione audivit, affirmavit, ut Galli ſolent inſolentes, ſe, ſi veniret, Doerflingio artem commonſtraturum, qua inſtitui atque erudiri poſſit, perinde ac ſi non militem, ſed ſartorem aeſtimaſſet. Varius, ordinarius legatus, comiter dimiſſus eſt, vir apprime literatus, nec prudentiae nullius; legato tamen Hiſpanico ſuſpectus, quod ſcenam hanc callide inſtruxiſſet, cum incautius exiens a circumſtrepente turba parum humaniter Berolini tractaretur. Sed praeter eius ſuſpicionis vanitatem, valde eum modeſtia, Gallis perrara virtus, nobilitavit, nec ſcio, an quenquam licentia magis foedarit, quam Vaubrunnium, cum Berolini commoraretur, non modo ibi ab audacia, ſed etiam nuper in Palatinatu ab iniuria notus. Tottii *Comitis* mortem ipſe Galliae Rex graviter tulit et Svedi dolent amiſſum, quod ſubdubitant merito, an virum peraeque idoneum rebus gerendis et conciliandae paci reperire poſſint. Id profecto mihi dicere tibi, Domine, pro certo liceat, ſi vixiſſet Tottius, pacem multo celerius coituram fuiſſe. Ego nihil magis opto, quam ut hoc temporum ſtatu et tranquillitati, et honori Saxoniae noſtrae tuo ductu conſulatur: tum fauſtum ac felix ſit, quod paciſcendo agetur cum Brandenburgico: demum praeſidia Gallica Erfurto exturbentur, ne olim

olim Gallus actionem hypothecae armatam intendat Moguntino, quod quanto periculo Saxoniae futurum eſſet, vel ex impetu in Palatinatum facto diſcimus et alias exploratum habemus, nunquam Gallorum et Germanorum fidam fuiſſe amicitiam. Interim te DEVS ſervet, Domine, a quo praeſidium atque opem noſtrae Muſae ſperant. d. XIV. Aug. cIↃ IↃc LXXIV.

CLVII.
N. IACOBI,
IVNIORI.

VErnerus Rolevincius, qui in tua manu eſt, peto, ut mihi commodato detur. Quod ut mihi abs te pollicear, induxit me Sigfridus, qui multa de tuo in me animo confirmavit. Ego, quicquid tua cauſa iterum poſſum, omni ſtudio conabor. Mihi enim nunc conſtitutum eſt aliquid evulgare de rebus Saxonicis et varios conferre codices. Vale d. XV. Aug. cIↃ IↃc LXXIV.

CLVIII.
EIDEM.

SErvo librum tuum et, ſi audaci eſſe licet, abs te peto, ut mecum alio libro permutes. De me ſponſor ero, te recepturum eſſe alia forma et magis auctum quoque. Illud autem ne impudentiae, ſed neceſſitati tribuas, ſiquidem non unum exemplar ſufficit: nec celare te poſſum, plura in eo ineſſe fabuloſa. Alioquin valde probo tuum

in

in me animum et credo fore, ut ſtudia tua praemiis, quae te decent, ornentur. Ita vale et mihi tui honoris cupidiſſimo ſave. d. XXI. Aug. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLVIIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI, IC. DRESD.

VEnit ad me hodie M. Balthaſar Kretſchmarus et vehementer rogavit, ut ſe tibi commendarem ac abs te contenderem, ut, pro conſtantiſſima voluntate, quam eius patri declaraſti, viam ad ſacerdotium munire ne graveris. Quod officium ipſi negare non potui; et quanquam ſat multa ſunt, quae mihi nondum ordinariam provinciam adepto curae eſſe debeant: tamen inſerviendum eſſe duxi, quod calamitas eius facit et quia intelligo, profectus non illaudabiles feciſſe. Itaque, Patrone magne, hoc da precibus meis et, ut primum facultas tibi data fuerit, hominem probum doctumque auxilio orna. Dabit is operam, ut intra paucas hebdomadas praeſenti tibi ſtudium probet. Ego vero etiam atque etiam peto, ne hanc audaciam meam reprehendas. Siquidem ita Kretſchmarus noſter ſperat, quod mea commendatio plurimum ponderis apud te habeat et, ſi quisquam, tu profecto ſis literarum atque dignitatis meae amplificator. Sed fatum mihi hanc neceſſitudinem tribuit, ut hoc tale officium civibus noſtris collocem. Dum enim ad te ſcribo, affer-

tur epiſtola a Chriſtiano Moehla, Haynenſi, qui me omnibus modis obteſtatus eſt, ut mea opera tibi atque illuſtriſſimo Praeſidi commendetur. Itaque conſule eius rationibus et illuſtriſſimo Friſio renova memoriam factae a me ſuperiori anno cemmendationis. Nam afficit me miſeriae ſenſus, etſi mihi nulla inde utilitas oſtendatur. Etiam exteri me obtundunt huiusmodi flagitationibus et vix aliquis a nobis diſcedit, qui non a me poſtulet commendationem, quam libens tribuo, ſi doctrina mihi atque boni mores cogniti ſunt. Ex Belgio cruenta Foederatorum victoria nunciata eſt: quanquam diſceptantium partium quaelibet ſibi vendicat hanc laudem. Illud tamen exploratum eſt, Condaeum ſe recepiſſe et ita DEI beneficio *Monarchiam*, quae dicitur *univerſalis*, non impulſam modo, ſed plane everſam fuiſſe. Ita te DEVS ſervet Patrone, ſpem literis et mihi. d. XXV. Aug. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLX.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

DVo ſunt, quae gratulari tibi debeo: alterum, quod familiae inclutae dignitatem novo connubio Schleiniziano feliciter amplificaſti, alterum quod de illuſtriſſimo filio, qui Francofurti ad Viadrum ſtudiorum cauſa commoratur, magna eſt omnium expectatio. Vix enim inde ad me commeant iuvenes, qui non eius meminerint: vix perferuntur literae, quae non decus atque dignitatem collaudent, quod, non poſſum, quin exiſtimem,

gau-

gaudio tibi fore et vehementer placere egregios conatus, praeſertim in ea aetate, qua omnes eum obſervant ac ſperant, Friſiam gentem ſplendore ſuo ornaturum eſſe. Affirmant alii, ſingulari quadam contentione animi conficere ſtudiorum curſum, et mente ipſa atque voluntate ad iuris prudentiam moveri: nec privatim, neque publice otioſum eſſe: auſcultare aſſidue et repetere gnaviter, ac demum in congreſſus et colloquia Profeſſorum venire. Nihil, fateor, maius a privato requiri poteſt, et hoc omne tamen agit, atque perficit cum laude tuus ille filius, in quo te id conſequi opto, ut dicant poſteri, gloriam ex liberis tuae gentis peculiarem et fere hereditariam eſſe. Dat hoc precibus noſtris DEVS, qui nunquam DEVM appellamus, nunquam precamur, niſi Friſiorum ſalutem felicitatemque eidem votis ac precibus commendemus. Quae laus cum tua ſit, oro te, ut in poſterum meis quoque ſtudiis tutelam ac patrocinium cum fratre illuſtriſſimo praeſtes atque auctoritate tua efficias, ut, ſive provinciam, quae brevi vacabit, conſequar, ſive, mutatione facta, Grenio iterum poëtica, mihi vero hiſtorica Profeſſio attribuatur. Vtrumque tui arbitrii eſt, Domine. Mihi ſane benignitas tua ſpem facit, qua fretus opto, ut nulla tibi, neque poſteris tuis felicitas deſit. d. XXVII. Aug. cIↃ IↃc LXXIV.

CLXI.

EIDEM.

FOedus, quod vulgo, nec vere, Chamborticum vocant, Fridenvaldae, quod ſitum in Haſſia inferiori opidum eſt, coaluit inter Henricum II. Galliae Regem, Mauritium, Albertum Marchionem et Philippi Haſſi filium, Gvilelmum. De cuius iuſtitia nec dubitem temere, nec celare te velim, quasdam exaratas manu chartas, neque inelegantes, me fuiſſe conſecutum, in quibus id maxime deprehendo memorabile, quod, cum Principes conſilii capiendi cauſa conſediſſent, conclave repentino fulgore illuſtratum fuerit; inde fragor auditus deliberantium animos perturbarit: quod Ioannes Fraxiancus, Baionenſis, in omen melioris fortunae acceperit et conſternatos Principes magna ſedulitate atque diligentia in propoſito confirmarit. Id etiam Canonherius, Italus, affirmat, dixiſſe Mauritium, Carolum V. ſecum agere tanquam Cauſidicum, non tanquam Imperatorem. Itaque arma ſibi corripienda eſſe, non, ut reverentiam Imperii exueret, ſed, quo ſe contra iniurias muniret. Haec et talia certe ſingularia et plane ſelecta in manuſcripta Scheda ibi reperi explicatius tradita, quae tuo iudicio merito ſubmitto, Domine, et me atque fortunas meas tuae tutelae committo, praeſertim hoc tempore, quo penes te et illuſtriſſimum fratrem eſt mihi proſpicere, et vacantem Profeſſionem mihi tribuere, ut tandem ſciam, quo loco vitae meae rationes conſtituam.

ſtituam. Enimvero id omne ad tuum iudicium pertinet. Ita te DEVS incolumem praeſtet, quem Viennae Saxoniae columen iudicant. Neque id tuis auribus do, ſed ſcribo ſincere et quia, ab hoſtibus ſacrorum noſtrorum tibi tributum eſſe, cognovi. Servet ita te DEVS et Henricum filium, de quo omnium eſt magna expectatio. d. IV. Sept. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXII.

N. N.

Rediit ad nos Rummelius, tui ſtudioſiſſimus, et de te multa mihi atque ſtudio in me praeclare eſt locutus. Cumque eam benevolentiam aliis in rebus ſaepe perſpexerim, nolui committere, ut in poſterum officium meum deſiderares. Quod de Hiſtoria recte ordinanda a me requiris, tale eſt, ut exiſtimem, primo migrationes gentium, deinde ſcriptores cuique ſeculo reſpondentes ac indolem ſtyli *diplomatum* per ſecula, tum viciſſitudines reipublicae in primis noſtrae, et incrementa atque diminutiones accuratiſſime cognoſcendas et memoria tenendas eſſe. Vtque rem altius ordiar, incipias ab Ammiano Marcellino, qui ante monumenta Karolingica omnino eſt legendus. Ea vero ſic expedivit Petrus Pithaeus, ut vel hic ſolus tibi ſufficiat. Cetera in aliud tempus mihi propter occupationes ſunt differenda. Vale et de animo iudica. d. XIIX. Sept. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXIII.

PETRO HOMFELDIO, IC.

Nihil me gratius accidere potuit, quam quod tam prolixum affectum mihi declaraſti, et meum ſtudium atque qualemcunque induſtriam probaſti. Ego viciſſim dabo operam, ut intelligas, me ingenuum eſſe hominem et tuae laudis ſtudioſiſſimum. Illud etiam opto, ut bene cadat, quod Henricum Henninges, qui ſummos viros perſtrinxit et multa temere atque imprudenter effutivit, veritatis reique publicae literariae cauſa coarguere es aggreſſus. Aiunt, nec certo ſcio, an verus rumor ſit, iſto libro viam ſibi munire voluiſſe ad dignitatem Conſiliarii in aula Onolsbacenſi conſequendam. Mores ſane eius atque animum produnt nuper emiſſae ſchedae, inquibus non expectat, ſed expoſcit adverſarium, iudicio ingenii valde audacis. Zieglerus certamine cupit abſtinere: mihi adhuc privata cenſura ſufficit. Nam, in Hiſtoria civili hoſpitem eſſe atque peregrinum, totius contextus operis facile oſtendit. Interim te movebit amor in Strauchium, inter iuris prudentes principem. Ego, ſi quid immiſceat ad Hiſtoriam pertinens, commodum adero et commonſtrabo, qui tantos viros confutare conatus ſit, non ſimulatam iurisprudentiam, ſed veram, ſed omnes bonas literas, omnia eruditionis inſtrumenta animo complecti debuiſſe. Quae Strauchii, Conringii, Ziegleri praecipua felicitas fuit, eadem ut

tibi

tibi contingat, et vindex pariter atque imitator ſis tantorum nominum, precor Deum immortalem. d. XIX. Sept. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXIIII.
SAMVELI HVNDIO,
IC. Dresd.

Valde conturbatus ſum, cum accepi de adverſa tua valetudine: nunc vero impenſius gaudeo, quod meliuſcule habere coepiſti. Nam et id meus in te amor atque ſtudium et ornamenta, quae abs te in rempublicam proficiſcuntur, exigunt. Ego in pulvere hoc ſatis habeo, conniti ad eam laudem, quae ex literis comparatur: id vero iuxta habeo, conſequi poſſim, necne. Epiſtola Belgica ſic ſcripta eſt ingenue, ut tamen circumſpectione uſus ſim, quod verebar, ne offenderem pleroſque. Siquidem ita nunc ſeculum indulget ſibi et ſuſpicionibus, ut optime dicta interdum rapiat in malam partem. Cum de *Epiſcopis* res eſt, facile intelliges, notari F. qui dudum in civili ſchola ſectam E. fecerunt, fuitque paucis abhinc hebdomadibus quidam Viennae Praeſul Merenſis, qui ſcriptum, cui titulus eſt *Detentionis F.* confutare aggreſſus eſt; ſed, cum vix manum admoviſſet, deprehenſus in conſpiratione eorum, qui Furſtenbergium cuſtodia liberare propoſuerant, hodieque, manu iniecta, retinetur. In praelio ad vicum Seneſ commiſſo turpiter fecerunt Hiſpani, quod Batavorum impedimenta diripuerunt atque adeo in

 ma-

maximam Auriaci Ordinumque offenſam incurrerunt, ut credant multi, occupata Gravia et recuperato ad Moſam Traiecto, de pace ſeparatim acturos. Quid Saxones, Gvelfi et, redintegratis viribus, Brandenburgici tentaturi ſint, omnes ſolicite expectamus. Nondum enim magnopere timent Galli, quando extra Galliam cladem accipiunt. Condaeus par pari retulit fere. Turenius veteri dolo vim eludet forſan. De Philippiburgo tamen, utinam et Briſaco, ſperamus, Gallos compulſum iri, ut de ea urbe praeſidia ſua deducant. Nam aut nunquam Palatinatus erit ſecurus, aut Philippiburgum dedi oportebit. d. XX. Sept. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXV.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI,

IC. Dresd.

STat promiſſo ſuo M. Kretſchmarus, obſequium tibi approbaturus. Eo conſilio iterum me exoravit, ut tuam benevolentiam ſibi conciliarem. Nec deeſſe volui, quo meum inſerviendi ſtudium intelligas. Quaeſo itaque te, Patrone optime, facilem te iuveni praebeas et aditum quoque ad Illuſtriſſimi Caroli Friſii gratiam communias. De me non dubitabo, quin, ſicut omni cura atque cogitatione in amplificandam hanc Academiam incumbis; ita nunc maxime hoc tempore tutelam atque patrocinium mihi praeſtes, ut vel Carpzovio, vel Grenio ſuccedendi copia mihi fiat. Vtrumque facere veſtro Senatui integrum eſt. Nam Grenius concionando

nihil

nihil praeclare de Hiſtoria meretur. Quodſi tamen et hoc diſpliceat, Poëſis mihi propter ſtudia humanitatis, quae dudum hic frigent, docenda mihi committatur. Id vero in veſtri illuſtriſſimi Senatus iudicio eſt ſitum: mihi ſaltem pro re ita conſilium capiendum, ut haec alea ceciderit. Conſtitutum etiam habeo ſic demum explorare, hic, an alibi metam ſtudiorum proponere mihi debeam. Ex Belgio ita ambigua afferuntur omnia, ut dici non poſſit. Illud vero pro comperto habeo, inter Batavos et Hiſpanos gliſcere diſſidia, quae ex Condaei uſu ſint et Foederatorum conſilia in primis turbent. Interim te DEVS, Maecenas, tuis et mihi ſervet. d. XXV. Sept. cIↃ IↃc LXXIV.

CLXVI.
N. REVTERO.

DVdum eſt, quod literas tuas accepi et magno gaudio affectum me ſenſi, cum legerem, te eo loco eſſe, ubi et proficias indies, et mei una recorderis. Sed illud dolorem mihi attulit, quod de Vogtio nunciaſti, cuius caſus tanto mihi triſtior accidit, quanto amicior is mihi eſt, ad quem pertinet. Alioqui de me optarem, ut amoris mei ſignificationem dare tibi poſſem, nec quicquam tua cauſa defugerem. Peucerus mihi in deliciis eſt et ſaepe ad me literas perſcripſit. Quod ſi non diſpliceat officium, multum me tibi obſtringes et facies, ut honoris

tui cupidiſſimus eſſe velim. Eid. Sept. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXVII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

ANimum induxi quaedam ad hiſtoriam Saxonicam edere, et primo omnium quidem Vitam Alberti Animoſi illuſtratam. Eo autem ſpero, tuo beneficio me conſecuturum, quod de eo evulgavit Michael Boiemus. Nam una opera et origines Saxonum, et iura et omnem dignitatem brevibus in Boiemum animadverſionibus complectar, ſi tuo conſenſu id fieri poſſet. ad quem de huiusmodi inſtituto referre eſt obſequii mei atque pietatis. d. XVII. Septembr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXVIII.
N. AVEMANNO.

IOannes Iuſtus Martius, quem tibi non ita pridem magnifice cum propter pietatem, tum doctrinam commendavi, conſcripſit diſſertationem de Stephano Razino, quam veſtro Principi dicavit. Cuius ut negotium ſuſcipias atque tuo patrocinio efficias, ut, quemadmodum apud Moſchos Principis veſtri beneficiarius fuit, ita in poſterum inter ſupplices eius clientes habeatur, per me interpretem orat. Nam et hoc exemplo Principi vere magno atque ſapienti pietatem teſtari voluit et tibi obſervantiam approbare. Quod eo minus dubito, quin facturus ſis, quia iam dudum te fama benignitatis et ſtudium iuvandi

vandi bonas literas longe lateque illuſtrarunt. Ita DEVS Principem, vita, fortuna, dotibus maximum teque ſervet. d. XIIX. Sept. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXVIIII.
AMICO IENENSI.

Altera vice rem mihi facis multo iucundiſſimam, quod una opera duos patronos mihi paraſti, quorum alter iam diu primas tenet in Germania, alter et ordinis ſui et aulae veſtrae ornamentum eſt. Strauchium dico atque Schilterum, ſummos viros, et omni cura pro republica et amplificandis bonis literis nitentes. Habuit ſane ſingulare et proprium Iena veſtra, ut ante omnes Academias horum virorum gloria eniteſceret: neque invideo felicitatem hanc et pro tenuitate mea gratulor. De cetero, ſi qua nova habes, noli me celare. Res ſane Gallicae in eum devenere ſtatum, ut non magnopere ſibi timeant ab expeditionibus verſus Rhenum ſuſceptis. In Brabantia cladem cladi reddiderunt, praeterea id conſecuti, ut Batavi Hiſpanique ab ſe diffidant, magno fortunae Condaeanae incremento. De veſtra Academia, velim, mihi animum atque ſententiam tuam explanes. Ita enim multa hic narrantur, conficta haud dubie et cum invidia coniuncta. Tu vero ſcias, me tuum eſſe et honori tuo toto animo deditiſſimum. d. XXX. Sept. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXX.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

ETſi magna vis militum eſt apud Rhenum: tamen vereor, ut Turenianae copiae profligentur, quia aequiore loco conſiſtunt et opportuniſſimos ad elabendum aditus habent: noſtros autem annona militaris deficit et, ſi maxime diffidentia, ac diſſenſiones plane ſublatae eſſent, multa produntur conſilia hoſtibus, ut nuper dixerit Pompone, mirari ſe deſtinationes Auſtriacas, quae multis ante hebdomadis cognoſci poſſent. Cuius vero culpa id factum fuerit, hoc rerum Viennenſi ſtatu facile intelligamus et vicem Caeſaris merito doleamus, qui intra neceſſitudines vix ſalvus atque incolumis eſſe potuit: gratulemur autem DEI et fortunae beneficia, quod inſidias in ſe comparatas reſciſcat et fide Imperii Principum, quaſi ſcuto, muniatur. In cuius parte conſilii ipſe tu, Domine, operam egregiam, cum Egrae eſſes, poſuiſti et poſteritati quoque hoc magnae prudentiae momento admirabilem te feciſti. De Svedis falſus rumor eſt, qui in has regiones permanavit, Caeſaris atque Brandenburgici hoſtes futuros: quanquam cohortantur enixiſſime Caeſarem et ex longinquo oſtendunt robur ſuum, ut conciliatio ſua pondus habeat et pax quamprimum reſtituatur. Militem tanto numero advexerunt propter lites cum urbe Cisbalthiana, Stralſundo, quas a vicino Dano foveri poſſe ſuſpicabantur. Alioquin pro certo habui, ab initio belli Gallici Svedos minari

ri contentos, nec velle arma corripere, nec poſſe, ut nunc res ſunt Germanorum. Vnum te precor quaeſoque, Domine, ut, quia me tuendum ornandumque perclementer ſuſcepiſti, cum illuſtriſſimo fratre ne deſtituas, quando de Profeſſione inſtauranda conſultabitur. Quanquam enim turpe cenſeo prenſare, tibi tamen exponere neceſſitates nec dedecori, neque probro erit. Sane utcunque res meas ſuſtento, nec ſcirem, quemadmodum mihi conſulerem, niſi Frinſinger, aerarii Principalis praefectus, tua auctoritate atque commendatione adductus, mihi de ſolvenda ſalarii parte provideret. Noſter ſcriba Praefecturae Vitembergenſis nec obulum mihi praebet, neque tamen indignor, ſed queror ſaltem, ſed tibi, qui movere poſſis Illuſtriſſimum Fratrem, ut hoc fortunae vitium ordinario beneficio corrigatur. Reddet tibi vicem DEVS et mirabitur poſteritas, Friſios his longe afflictiſſimis temporibus ſaluti ſtudiorum a DEO datos hoc agere, hoc cogitare aſſidue, ut praemia atque nervi Academiae conſerventur, et virtus ac meliores literae quotidie magis et magis excitentur. d. VI. Octobr. cIɔ Iɔc LXXIV.

CLXXI.
EIDEM.

Annus eſt et plus aliquanto, cum ad te ſcripſi, Lobkovicium gratia Caeſaris excidiſſe. Clam enim, in ſuſpiciones vocatum fuiſſe, acceperam. Nunc vero id apertiſſime conſtat eveniſſe viro alio-

quin

quin praeclare merito de Auſtriaca domo. Qui caſus valde me affecit et doleo, magnum Caeſaris adminiſtrum, ſpreta fide, *cum Gallis arcana literarum commercia habuiſſe.* Fuit quintus decimus Octobris dies, cum hora circiter octava ad ſanctiorem curiam ſe comparans a Barone Hochero interpellatus ac nomine Caeſaris iuſſus eſt continere ſe domi ac intra triduum Vienna excedere ſcireque, *omnibus dignitatibus ſe privatum eſſe.* Mox Hiſpanicus Legatus, Spinola, aureum Vellus detraxit atque hoc honore ſane ampliſſimo exuit. Souchius *in eadem navi eſt* et accuſatur *Gallicae conſpirationis*, vel hoc quoque argumento, quod apud Senef Batavos nimis deſtituiſſet, hinc Viennam vocatus *ad dicendam cauſam.* Etiam conſtat, quid Burnevellio nuper in os dixerit Elector Brandenburgicus et exprobraverit, quod Luneburgicis, inſtructa acie pugnantibus, in tempore non affuiſſet. Quin et ſuperioribus menſibus in ſermone omnium erat, quod iis quoque, qui a noſtro Saxone *in ſupplementum Caeſareanis miſſi fuerant*, cladis cauſa extitiſſet, aut, ſi hac culpa vacuus dicendus eſſet, propter alia indicia purgare innocentiam ſuam non potuiſſet. Sed videbunt Imperii Principes, ut pius ille atque rerum ſuarum ſatagens Leopoldus, ne in periculum ac difficultates perfidia quorundam coniiciatur, cum hoc demum tempus ſit, quo recuperari Germanicus honos et reddi brevi pax Europae poſſit. Nam et huc omnes tuae curae atque cogitationes ſpectant, Domine, et gloria fidelis conſilii te

dudum

dudum aeternitate donavit. d. XXIII. Octobr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXII.

PETRO HOMFELDIO.

VIciſti me officiis tuis, et luculentiſſimis ingenii tui monumentis bibliothecam auxiſti dignumque me putaſti, ut perfruerer elaboratiſſimis Schilteri diſſertationibus, quas ſi in concurſu occupationum aulicarum continuaret, rem non foro tantum utiliſſimam, ſed mihi quoque iucundiſſimam faceret. Ita enim recte eleganterque ſelegit omnia, quae in republica atque curia momentum habent, ut nihil magis ex uſu ſcribi, nihil impenſius a me deſiderari potuerit. Quanquam enim mihi hoc non ſumo, ut videri velim peritus iuris ac verſari in iudiciis: tamen a prudentia iuris nolim eſſe plane alienus, nec ignorare inſtituta tribunalium et mores. Quid reddam tibi pro eo munere, animi pendeo. Hoc tantum abs te peto, ut de me ſtatuas, tibi, dum vivam, omni ſtudio addictum, Schilteri etiam Strauchiique, virorum maximorum, perpetuum clientem futurum. Kal. Nov. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXIII.

N. N.

VOcavi ad me, ut iuſſiſti, filios tuos percontatusque ſtudiorum rationes parum reperi, quod laudarem. De maiori natu ſuſpicor, negligentiſſime feciſſe officium hic et praetermiſiſſe

omnia,

omnia, quibus fundamenta lingvae Latinae continentur. Interroganti mihi inſcite reſpondebat et prima elementa ignorabat. Doleo tuam vicem, nec, ut multi ſolent, adulor; ſed indignor ob tam male collocatum tempus operamque, niſi corrigatur, fere perditam. Sed nolo exaggerare tibi domeſticum dolorem, ſcripſiſſe contentus, quod praeter omnem ſpem deprehendi. De minori melius ominor et praeſentio ſpem bonae frugis, ſi affuerit, qui inſtet acriter et hortatu pariter, ac ductu indolem excitet magis. Vidit audivitque omnia natu maximus, nec credo, vanam fore admonitionem, quam abeuntibus impertivi. Alioquin de Gallis accepimus, recipere ſe ac ſubvereri, ne Rheni Moſellaeque itinera a foederatis Germanis claudantur, Batavia ſine ordine adhuc, ſine capite eſt. Oppugnatio Woerdenſis plurimum ſalis aſperſit Auriaci Principis famae. Eo redierunt res Proteſtantium Ordinum, quod neſciverunt recte uti potentia ſua. Vale. d. XI. Nov. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXIIII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

LObkovizius procul aula deliteſcit in Bohemia caſu ſuo perturbatus et incertus futuri. Falſum de eo circumfertur carmen, quod Vienna ad me miſſum cum his literis ad te perveniet, Domine. Miror fortunae vices et paene ingemiſco, Principem fide et prudentia aulica innixum pecunia mutari potuiſſe, ut alienae miniſter poten-

tiae

tiae fieret, aut ſaltem literas de iis rebus, quas taceri oportuit, ad Gallos, hoſtes et publici exitii machinatores, mitteret, qui illibatam nominis magnitudinem ſervare potuiſſet. Alſatiae foedus nunc eſt ſtatus. Omnia deſerta iacent. Regio ampla ac florens plane perditur. In ſuperiori eius parte et Sundgovia hiberna ſibi deſtinant foederatae copiae, quas prohibere omni ope ſtudet Turenius Crequii ſubſidiis adiutus. Eum aggreſſuri erant Foederati; ſed vix conſilium ceperant, quum proditur et Turenio elabendi ac periculum evitandi occaſio datur. Quod cum iniquiſſimo animo ferant Brandenburgicus et Palatinus, inquirunt in proditorem, nec quisquam alius, quam Burnevillius Dux enunciati conſilii eſt ſuſpectus. Sigillatim cupit, ut Philippiburgum obſideatur, quippe ex quo Galli ſubinde eruptionem faciunt agrumque et vicum innoxii Principis exurunt. Haec illi gratia rependitur pro ſuperiori amicitia et tot lapidibus ad muniendum hoc caſtrum miſſis. De animo quoque leviſſimae gentis cognovit, cum nuper Bethunius, Heidelbergae Legati munere perfungens, multa egregia de Regis ſui animo diceret. Nondum mandata perfecerat, cum in regionem Palatinam impetus eſt factus. In Polonia Sobieskius Caminieciam culpa ſua, dum privatus et Vieſnivicii Regis inimicus eſſet, amiſſam tentare velle dicitur: recepturum nunquam credam, nec ſtabiliturum dignitatem ſuam. A Svedis nihil eſt, quod timeamus, niſi quod timeri velint et gloriae ſuae ſervire, plus tamen ſe, quam Gallum, amare. Zieglerus iterum differt iter et valetudini ad-

M huc

huc diffidit, illuſtriſſimo Senatui veſtro, in quo Princeps es, abſentiam purgaturus. Quod ſcribendi officium meum feſtinatio aurigae proxime conturbavit, precor quaeſoque te, ne inique accipias. Interim feliciter agas, Domine, et hunc quoque pietatis noſtrae fructum percipias, ut quam diutiſſime valeas et floreas. d. XIII. Novembr. clↄ Iↄc LXXIV.

CLXXV.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

EST quidam ſcriptor novus apud Gallos, cognomine Mezeray, qui Chaſanum imitatus omni ope probare ſtudet, reges Capetingos, ex quibus propagine Burbonia deſcendit hodiernus Galliae Rex, Karolingorum ſtirpe ortos eſſe. Quod tam ſpecioſe dicit, ut facile imponat vulgo: mihi tamen id nunquam perſvadere potuit. Revera autem id Gallorum conſilium eo pertinet, ut regibus ſuis dent materiam amplificandae dignitatis et moliendi dominatus. Nam ita ſaepe impudentes ſunt, ut praefracte ſcribant, et nomen, et omne ius Karoli M. naſcendi ſorte atque ſucceſſione perveniſſe ad Capetingos. Sed commenta ſunt, nec vacat ea mihi refellere, quae tibi taedium afferre poſſent, Illuſtriſſime Domine. Vnum quaeſo precorque, uti clementer mei memineris et hoc unum ſummae in me benignitati addas, ut tandem mihi ordinarium docendi munus contingat. Quod ſi velis, Domine, non minorem ex mea pietate, quam induſtria fructum capies. Haec enim

nim vota ſunt, ut quam diutiſſime vivas et perpetuo floreas, ac dignos te et ſtirpe tua poſteros habeas. d. XIII. Novembr. cIↃ IↃc LXXIV.

CLXXVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

ETſi hic omnium animos vehementer adhuc perturbat apparatus: tamen in mea ſententia perſto, Svedos contra imperium nihil auſuros eſſe. Quid Viennae factum fuerit, ex reſponſione ad ea, quae Ochſenſtirna in ſanctiori ſenatu propoſuit, perſpectum habeo. Poſtulat pacem a Caeſare et Batavis reſtituendam et ſanctionem, quae in Veſtphalia coaluit, ſancte cuſtodiendam monet. Neque gravabitur Caeſar et Imperium aſſentiri, ſi Galli aequis poſtulatis ſatisfaciant. Galli enim prius in Imperio, quam Belgio, bellum ceperunt ac, erepta Clivia, utriusque maieſtatem violarunt: Belgis etiam, ſatisfactionem in cauſa eorum iniuſta offerentibus, iniquiſſimas conditiones tulerunt, ut tempus et neceſſitas ibi Auſtrium foedus flagitarint. Dudum ea apud animum expendit Vrangelius et dat mitiora conſilia cohortatione. Nam iniuriam accepimus: non primi inferimus; neque Caeſar turbat Ordines; ſed iura eorum defendit. Recordor quidem, foedus iſtud principio Viennae multas difficultates habuiſſe et propter id multa diſſidia in ſenatu Principum fuiſſe: Palatinum quoque, cum in Galliam inclinaret, diſſvaſiſſe; ſed reſponſum a Caeſare tuliſſe,

mirari ſe, quod Palatinus ita cupiat, quem Imperatoriae ſanctionis obſervantem eſſe deceat, ſi maxime reliqui Principes, qui conſilia Gallica fovere credebantur, diſſentirent. Et ſane recordari in mentem venit audaciae et importunitatis Epiſcopi Monaſterienſis, qui eo progreſſus eſt, ut opem Imperii contra Imperatorem invocaret et, ſi hoc ſe deſtitueret, denunciaret, auxilium externum ſibi quaerendum eſſe. Itaque Imperio de concordia gratulor et, quod ſecus conſilia ceciderint, ac Galli voluerunt, merito laetor. Habent ſane Svedi, quod a tergo et fronte reſpiciant. Auriacus Ordinum Batavorum obſequio creſcit et, quod prioribus retro temporibus nunquam creditum eſt, obtinuit Praefecturam generalem militiae terreſtris et navalis Batavae univerſae pro ſe et omnibus recta ſerie deſcendentibus retinendam. Abbas Gravelius Moguntia excedere iuſſus eſt, pari fato, quo Robertus Gravelius, quo nemo importunior Ratisbónae fuit. Idem Perſolio, qui legati ordinarii munere Francofurti ad Moenum functus eſt, contigit. Ita vero et reſtituitur Caeſarea auctoritas, et amoventur callidi exploratores et Imperio vetus gloria, aperto in ſuperiorem Burgundiam aditu, redit. Ita DEVS te et conſilia tua fortunet! d. XVII. Nov. cIɔ Iɔc LXXIV.

CLXXVII.

CLXXVII.

EIDEM.

Conflictor cum malo domeſtico, id eſt negligente famulo et ſic obliviоſo, ut quoque altera vice literas meas non curaverit. Cuius recordari dum in mentem venit, ſane vereor, ne mihi iraſcaris ac aegre accipias. Sed quia aliena culpa erratum eſt, nihil in meo ſtudio deſiderabis et credes, eo me eſſe in te animo, ut vel auditum nomen tuum, vel cogitatur. in me pietatem augeat ac mihi multo ſanctiſſimum habeatur. Vnum te, Domine, vehementer rogo, ne acceſſiones ordinarii ſtipendii adimi mihi ſempiterno clienti tuo patiaris, praeſertim ob aes alienum, quod conflavi denuo emendis libris, qui tuo in primis honori dicabuntur. Deinceps impenſae mihi ſunt faciendae in libros ex patria mea resque meas caeteras advehendas. Vt potes, allaborabis, ut ordinarium docendi munus hic adipiſcar. Id vero omne tuae prudentiae eſt, Domine, ac in arbitrio tuo iudicioque poſitum, utrum Profeſſio extraordinaria retineri a me debeat, nec ne. Nulla opera, nullo labore deero Profeſſioni utrique et cum pietatem tibi, tum diligentiam aſſiduam probabo. Hoc unum eſt beneficium, quo ornari me peto, neque tam mea, quam exterorum et, crede mihi, iuvenum Academicorum cauſa. Ego vero, licet tot ac tantis meritis referre non poſſim gratiam: tamen apud DEVM pro te deprecabor et monumentis in primis commendabo tuas laudes. Turenius ſe recipit: pars

nobilitatis Gallicae a Lotharingo conciſa eſt; clauſi verſus Philippiburgum aditus, ut nunquam opportunius obſideri poſſit, atque hoc tempore, quo nihil advehi commeatus poteſt, neque afferri officina medicamentorum, ſine quibus in foetido iſto paludoſoque loco milites praeſidiarii perſiſtere nequeunt. Anno cIↄ Iↄc LXXIII. occupari, his rebus omnibus deſtitutum, facile potuiſſet, ſi Moguntinus et Palatinus Caeſari et Brandenburgico tranſitum permiſiſſent. Similiter verſus Briſacum obſeſſa ſunt itinera, quod utinam, et tota Alſatia et univerſum Arelatenſe regnum, hucusque mala fide poſſeſſum a Gallis, recuperari poſſet. A Svedis nihil timeo. Adeo ipſi timent et ſubvereri eos oportet, ne, quod in Alſatia nunc Gallo, ipſis quoque in Pomerania et Bremenſi Ducatu, evenire poſſit. Inſtrumentum Pacis Monaſterienſis ruperunt Galli et beneficia eo quaeſita non Germanorum, ſed ſua culpa perfidiaque, et irruptionibus foede atque turpiter amiſerunt. De Lobkovizio varii et diverſi rumores afferuntur. Multi ſimulatum aliquid et ad eludendam Gallorum crudelitatem confictum ineſſe ſuſpicantur, et ſcenam inſtrui hanc credunt ac latere aliquid ingenioſum. Ego precor DEVM interim, ut expeditio Mauritio Duci feliciter vertat. d. XX. Novembr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXVIII.

CLXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

FOrtunae Regis Galliae nunc ita iacent, ut Venetias legatum miſerit, qui pecuniam a Republ. mutuo dandam peteret. Neque id fictum eſt; ſed ex ipſa urbe Veneta perſcriptum. Ex Batavia quidam *Comitis* Valdeccii ſcriba redux ſpem mihi fecit pacis, ſumpturo eum laborem Arlingtonio, quem Rex ad Batavos dimiſit: quanquam haec incerta ſunt et alias conſtat, non levem eſſe ſatisfactionem, quam Trevirenſis et Palatinus poſtulant, iuſta quidem in re atque honeſtiſſima defenſionis cauſa. Monaſterienſis adhuc perſeverat in fide ſua ac ita odit partes Gallicas, ut Caeſari denuo quinque millia militum ſubſidio mittere conſtituerit. Alioqui Caeſareani tot et tantas imperant militares collationes, ut Veſtphaliae impendeant ruinae et plurimi incolarum extorres vagentur. De meo ſtatu, Domine, nolo celare, omnes mirari hic, quod et una opera docendi et diſputandi ſit praeciſa, cum Poëtica tantum pangendi carminis mihi relinquat facultatem: ac ego hoc animo ſim, ut ſtudium, quod tot mihi vigiliis conſtat, non omittam ſaltem privatim ac in ſpem veniam, Sereniſſ. Electorem teque ipſum mihi nunquam gratia ſua defuturum. Ita DEVS te quamdiutiſſime ſoſpitet et ornamenta tuorum meritorum patriae ſervet. d. IV. Dec. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXVIIII.

CHRISTIANO FRIDERICO FRANCKENSTEINIO,

P. P. Lips.

QVod meae rationes tibi non diſplicent et in eadem ſententia mecum eſſe voluiſti et inſtituti operis te mihi adiutorem obtuliſti, teſtatum facis in me excitando et acuendo amorem tuum. Ego, ſi quid in ea cauſa poſſum, nihil magis optabo, quam ut tu in ſuſcepti laboris partem venias atque hunc induſtriae fructum mecum communem habeas, quod ſcriptores rerum Saxonicarum uno volumine coniuncti veniant in lucem. Nam et id praecipue mereris ac tuo iure tibi vindicas, qui intelligam, et ſubſidia tibi eſſe plurima, et ingenium multo acerrimum. Retine itaque hunc animum et iuva me, quoad per occupationes tuas longe maximas licet. Ioannes Palatius eſt iureconſultus, vir equidem non ignarus ſuae artis, nec monumentorum, quae numis continentur, inops; ſed ſaepe multumque credulitate ſua deceptus, dum numos collegit potius, quam iudicavit. Sunt enim inter eos non pauci forma ſpecioſi, ſed, ſi propius inſpiciantur, falſi et aevo in primis Karolingico repugnantes. Nec de ſtylo quid addam, quem, me non monente, quilibet videt eſſe aſperum atque inficetum. Filio tuo, decoro et modeſto doctoque iuveni, omnem, quam poſſum, operam navabo. d. VII. Decembr. cIↃ IↃc LXXIV.

CLXXX.

PETRO HOMFELDIO,

I. V. D. Ien.

CHronicon, de quo ſcripſiſti, vellem veniret in meas manus, ut eius formam ac titulum penitus viderem. Si divinare poſſum, dicam, eſſe vetus Chronicon Schvarzahenſe, cuius codex membrana exaratus mihi viſus eſt. Nam Conrado Vrſpergenſi qui tribuunt Chronicon ſub nomine Vrſpergenſis editum, meminiſſe debuerunt, Conrado Abbati nihil eius operis, praeter continuationem, tribui oportere. Illud vero ſeparati eſt argumenti, quod vitam resque Dagoberti, Francorum regis, explicari in extremo tui codicis affirmaſti. Si enim recordor recte, Dagobertus ille huius nominis primus et in ſerie regum Franco-Merovingorum fuit undecimus, cuius apud me eſt antiquiſſimum et, ut ex ſtylo aevi aliisque indiciis certisſimis cognoſco, haud confictum *diploma*, quod Ferdinandus Furſtenbergius, inter Antiſtites facile doctiſſimus, quaſi fundamentum ſubſtruxit opinioni ſuae de iuribus ſeculi ab Ordine ſacro iam diu ante acquiſitis, quam Karolingi ſuſciperent Francorum regnum. De quo quid habendum ſit, exponam alibi: nunc, te bene rem agere, precabor. Celeberrimus Strauchius et Schilterus reverenter iterum meo nomine ſalutentur. Calumnia, quam ſceleſtus homo Academiae veſtrae impegit, vertat auctori in exitium: vobis virtute veſtra innoxiis proficiat ad maiora incrementa. De caſtigatione Henninges, crede mihi,

M 5 candi-

candido et cordato homini, nihil hic quenquam meditari. d. IX. Decembr. clɔ Iɔc LXXIV.

CLXXXI.

CHRISTIANO FRIDERICO FRANCKENSTEINIO,

P. P. Lips.

QVod de Groſſio, leviro tuo, ad me ſcripſiſti, id eiusmodi eſſe intelligo, ut, ſi inſtituti, de quo audiviſſe te accepi, rationes confectas explicatasque habeam, nolim pro mea ſane in te obſervantia committere, ut ſpe expectationeque ſua ille fruſtretur. Nam et tibi omnibus rebus ſtudium meum conſtare debet, et tunc maxime, quando non magis pro honeſto Groſſii commodo, quam iuſtitia ipſa atque aequitate conſuluiſti. Etſi nunc quidem malo eruere ſcriptores veteres et a Beda inde conquiſitos collectosque emittere in lucem: mox tamen ſubdubito iterum, neque ſcio, an Proceribus noſtris, quos, aliquot menſibus exactis, adibo ipſe praeſens ſciſcitaturus conſilium, id ſit omnino placiturum. Ne tamen interim nihil agerem, ſelegi mihi Michaelis Boiemi de Alberto animoſo proditam hiſtoriam, cum annotationibus recenſendam: miſitque eo ipſe illuſtriſſimus Henricus Friſius mihi ſuum exemplar Lipſiae, ut video, excuſum; ſed ſine mentione preli et impenſae. Quem laborem iam dum ſumpſi et aliquot pagellas excudendas curavi, quia credidi, alius, quam Groſſii, ſumptu editum fuiſſe. Alioqui noluerim tam eſſe audax, ut, te non conſulto ac reniten-

nitente etiam, aliquid in eo genere elaborarem. Ita magnopere cupio tibi rebusque tuis inſervire, neque ullum defugere officium, quod tibi quidem a me poni velis atque optes. d. XI. Decembr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXII.

I. G. H.

De ſplendido iſtoc munere, quod miſiſti, gratias ago. In carmine non reprehendo dimenſionem, ſed ſtylum, qui non eſt vere Germanicus, uti ego eum probo, noſtique ipſe tu, me obiter et velut in transcurſu inſpexiſſe, fretum fiducia peritiae ſcriptoris. Sed, quicquid eius ſit, te ſemper amabo carumque habebo, cum ob bonam indolem, tum ob egregia ſtudia, erga quae priſtinum ardorem ſerva. Eid. Decembr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

NVllum ex omni memoria monumentum animo meo occurrit, in quo legerim, Romanos Imperatores, cum ſe titulis ornarent, Saxonicos ſe appellaſſe: quod ſaepe miratus ſum, et profecto ad augendam Saxoniae gentis dignitatem pertinet in primis. Id vero eſt notiſſimum, Germanicos, Alemannicos, Francicos, Gothicos quam frequentiſſime dictos. Atque id arbitror indicium eſſe Saxoniae nunquam a Romanis in provinciam redactae. Poſtea autem, quam Romae Patriciatum, qui revera ſummus Principatus

cipatus erat, adeptus eſt Karolus Magnus, omni cura atque cogitatione eo incubuit, ut Saxoniam diuturno, et quod triginta annos exceſſit, bello redigeret ad obſequium, et primus, et raro tamen, uſurpavit titulum *Dominatoris* Saxonum: ſiquidem ei ſoli haec a Deo felicitas tributa fuit, ut Saxones in Francorum civitatem adſcriberet. Enimvero ex annalibus Karolingicis facile evincam, *Dominatoris* vocabulum eo aevo non herilem, qui dicitur, Monarcham, ſed ſummum Principem ſolum denotaſſe. Ex Belgio ita ambigua omnia afferuntur atque incerta, ut vix ſciamus, quid credamus quisque et quid ſcribamus recte. Illud vero certum habemus, diſſidia inter Hiſpanos Batavosque gliſcere eiusmodi, ut ex Condaei uſu ſint et praeludia componendae pacis exiſtimentur. Quae, Domine, tuum eſt iudicare et praeſtare conſilio Rempublicam, cui divino auſpicio impoſitus es, ſalvam. Ita te DEVS ſalvum atque incolumem praeſtet! d. XIV. Decembr. clↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXIIII.

EIDEM.

STephanus Baluzius apud Gallos meditatur uno volumine edere omnes ſanctiones Chriſtianas regum Francorum, quae *capitularia* vocantur: ad cuius ſocietatem laboris me invitavit quidam Baluzio familiaris et rogavit, ſi quid eo pertinens in promptu mihi eſſet, communicarem. De qua

re

re deliberanti mihi Iena perſcribitur a D. Homfeldio, Strauchio, non ignaro antiquitatis, percaro, repertum ibi eſſe *chronicon*, quod Dagoberti nomine inſcriptum fuerit, de quo, quae mea ſententia ſit, expoſui per epiſtolam. Nunc vero id ago, ut perquiram omnes ſcriptores Saxonicos antiquos a Beda inde, et ſub unum aſpectum omnes redigere ac notationibus illuſtrare in animo habeam. Nec diſplicet inſtitutum Chriſtiano Friderico Franckenſteinio, viro Hiſtoriae perito, qui ſe recepit omnem, quam poſſit, opem mihi allaturum. Itaque te rogo, Domine, adſis conantibus patrocinio tuo et codicum, ſi qui apud vos ſunt, copiam facias. Ego hoc et aliis nominibus multis tibi, quam debeo, iterum ſolenni formula pietatem obligabo et, ut feliciter hos dies natalitios exigas ac, ut longa ſerie filios nepoteſque florentiſſimos et voto tuo pares numeres, aſſidue precabor. Ex Marchia quotidie huc veniunt cum rebus ſuis, ut ſecuri ſint contra Svedorum metum, quanquam hi nihil audebunt hoſtile, nondum dimiſſo Ratisbona Oxenſtirna, qui ab Imperatore inſigni artificio remiſſus eſt ad comitia, ut intelligat, non eam hodie, quae olim tempore Guſtavi Adolphi fuerit, eſſe belli faciem et cunctatione prudenti ardor ipſius ac Svedorum refrigeſcat. Id vero certum, Holmiae nova comitia ſtatim poſt Kalendas Ian. A. cIↃ IↃc LXXV. indictum iri. Ceterum, quod ad me perſcribi iuſſiſti, de anno gratiae, quem appellant, petitio mea non pertinebat ad Profeſſionem Ordinariam,

de

de qua mihi clementer admodum providiſti; ſed ad Extraordinariam dirigebatur: qua de re tamen nolim poſthac te interpellare, ne benignitate tua abuti videar, contentus votis ac precibus pro te, tua ſtirpe, filiis, nepotibus publice privatimque faciendis. Ita DEVS te ſervet atque omni proſperitate cumulet, literisque et religioni, et Academiae ornandae tuendaeque natos Friſios protegat atqve omni gratia ſua complectatur! Ego', dum vivam, et gloriae tuae praeco, et pro felicitate tua apud DEVM ero deprecator. d. XIIX. Dec. cIↃ IↃc LXXIV.

CLXXXV.

CHRISTIANO SCHVZIO,

Consil. Veissenf.

Accepi diſſertationem cum tuis literis, veritus autem ſum, ne ſuccenſeas, quod non ſtatim reſcripſerim. Quod cum aliter factum eſſet, quam vellem, quaeſo, tribuas meis occupationibus. Decrevit enim mihi Potentiſſimus Saxo noſter Poëticen, ut propter conſtituenda vitae ſubſidia pleno munere fungerer. Alioqui conſtitutum habui Profeſſionem cum alio vitae genere commutare. De Lobkovizio fateor eum ſui valde oblitum eſſe. Pleraque enim conſilia evulgavit, multa etiam decreta Caeſaris contrariis et domui Auſtriacae perniciofis decretis mutavit. Caprarae inſtitutum de Briſaco per proditionem intercipiendo perſcripſit hoſtibus et alia ſe officioque ſanctiſſimi admini-

miniſtri indigna admiſit. Oxenſtiernae quoque odium conciliavit, quod eodem tempore, quo Viennam venit, coniuratio iſta nova detecta eſſet. Cetera nolim epiſtolae committere, ſed me tibi quam optime commendare, qui ſcias, me eſſe tui nominis ſtudioſiſſimum. d. XIX. Dec. cIↃ IↃc LXXIV.

CLXXXVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CVm legi epiſtolam tuam, ita voluptate captus ſum, ut gratularer fortunae meae, quae me ita tecum coniunxiſſet, ut haud gravate communicares, quae ad animi fructum in primis pertinent, et hoc quoque indicio teſtatum mihi faceres, te in ornandis literis atque me iuvando ſingulariter promptum benignumque eſſe. Tum id longe mihi accidit gratiſſimum, quod intelligo, meum inſtitutum tibi non diſplicere, quod eo ſpectat, ut origines Saxonicas accuratius eruam et hiſtoriae pleniori hoc quaſi auſpicio proludam. Nam, quod hactenus moram duco, faciunt multae rationes, quas nondum confectas habeo. Thuringia tota, qua patet, ſine exceptione oppidi, vel ullius urbis, nulla gleba, nec portione dempta, pertinet ad patrimonium Saxonicae domus: quod ius ex *diplomatis* Caeſarum et tabulis inaugurationum eſt deducendum atque iudicandum, niſi quaſi pactis aliter conventum, ut cum civitate Northuſa et Mulhuſa. Id enim ſingulare eſt et in praeiudicium iuris alioquin competentis minime allegandum. Et quidem A. cIↃ IↃc LXVII.

LXVII. a domo Saxonica renunciatum iuri patrocinii hereditarii in Erfurtum; ſed non iuri ex capite territorii a domo Vinarienſi praetenſo. Illud enim ex alia cauſa oritur et propterea ea ceſſio non intelligitur ratione eiusdem. d. XX. Decembr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXVII.

EIDEM.

ANtiquiſſimum Bedae exemplar nactus ſum, quod mihi valde placet ob Saxoniae transmarinae, quae Anglia eſt, antiquitates. Cismarina enim nuncupatur Friſia colligoque ex Zoſimo, ſcriptore egregio, at ſaepe in Chriſtianos Imperatores iniquo, Saxones IV. ſeculo in Batavorum inſulas infuſos, inter Rhenum et Viſurgim late imperaſſe, uſque dum ab ſe emitterent militem in Britanniam et mox eam in ditionem redigerent. Alioqui Saxonia antiquiſſima continebatur inter Albim et Chaluſum, id eſt, ut interpretor, Travam. Saxonia antiqua eſt cis- et trans-Veſerana: recentior noſtra, quae dicitur ſuperior, aucta *Palatinatus* Saxonici dignitate a Friderico Aenobarbo. Vnum addo: Gravia dedita eſt Rabenhauptio, viro tantum laudando, quantum et Moſae exundantis, et coeli moleſtias atque tempeſtates Herculeo labore vicit. Ita vero DEVS tibi tutelam, tu mihi, Domine, poſt DEVM praeſtes atque patrocinium, ut ſolebas, ſerves. d. XXII. Decemb. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXVIII.

CLXXXVIII.
EIDEM.

VEnit in manus meas liber Palatii, Aquila Saxonica inſcriptus, ex quo cognovi, ſcriptorem eum non multum profeciſſe in hiſtoria Saxonica, nec eſt forte, quod collaudem, niſi quatenus Imperatorum Saxonicorum effigies pulchre expreſſit. Henricum Aucupem et Conradum I. inepte Imperatores appellat, vulgus hiſtoricorum ſecutus. Vitechindum non ex Angriae monumento, ſed ex promiſcue collectis libris effinxit. Sponſionem cum quolibet antiquitatis perito faciam, eum nec Karolingica, neque Saxonica monumenta legiſſe, nec, ſi legiſſet, aſſecutum fuiſſe. Id vero per ſe conſtat, non attuliſſe id ſcribendi genus, quod ad hiſtoriam ornandam valet, ut vix mihi temperem, quin affirmem, humanitatis plane eſſe rudem. Cum tamen labore hoc perfungi voluit et dignitati Saxonum id tribuere, facile in conatu acquieſcere poſſumus. Ceteroquin Gravia, de qua ſuperioribus temporibus per errorem ſcripſi, die XXVIII. Octobr. pacta eſt deditionem: poſtea praeſidium Gallicum ex urbe deductum, et *Ducatus* Clivenſis periculo direptionis liberatus fineſque, et aditus Batavorum nunc multo firmius communiti ſunt. Vnum te oro hoc tempore, quo de Profeſſione poëtica ornanda conſultatur, partes meae ſalutis ſtudiorumque ſuſcipias ſuſtineaſque. d. XXV. Decembr. cIↃ IↃc LXXIIII.

CLXXXVIIII.
N. SCHRADERO.

QVanquam facile probo, quae ſcribis; tamen arbitror, neque tu aliter ſenties, eam expeditiſſimam eſſe viam perveniendi ad eloquentiam, quam Cicero praeceptis, uſu atque exemplo commonſtravit. Politianus autem multum ſaepe a dignitate ſermonis receſſit et, dum acumina nimis ſectatus eſt, gravitatem amiſit. Curio, qui in Ciceronis Partitiones commentatus eſt, iam diu ante me affirmavit, totum ineptiis ſcatere. Quod licet ego non dixerim et tibi facile aſſentiar, multa eum complecti egregia et ad antiquitatem pertinentia: tamen, ut tibi imitandum eſſe cenſeam, a me, qui te amo carumque habeo, impetrare non poſſum. Ita vale et viros clariſſimos, duo illa lumina eruditionis reique publicae, plurimum nomine meo ſaluta. d. XXV. Decembr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXX.
CHRISTIANO GVIL. GRAVIO.

PRaeclare facis, quod recordaris ſuperioris amicitiae atque conſvetudinis noſtrae, ſimul et cauſam diſſipati vaniſſimi rumoris oſtendis. Calumnia eſt, fateor, et ſcurrae ab Academia veſtra alienioris improbiſſimum mendacium, quod ut auctori in ignominiam vertat, optandum eſt. Alioqui virtus atque innocentia veſtra facile calumniam iſtam diluunt et, quo animo omnes ſitis, tot

tot ingenii ad poſteritatem victura monumenta nobis confirmant. Ego ſane Academiae veſtrae omnia feliciſſima voveo, et quotidie eius laudes amplifico ac merita ſummorum virorum collaudo. Neque aliter ſenſi unquam, nec ſentiam in poſterum. De meis, quod moram duco, non miraberis, qui ſic occupatus ſim privatim publiceque, ut differendum cenſeam, quod feſtinatum taedio eſſe poſſit. Interim quaedam hiſtorica opuſcula paulatim expromam et lente curabo res meas, te autem rogabo maiorem in modum, ut animum, quem mihi prolixiſſimum declaraſti, deinceps conſerves atque de me exiſtimes, omni tempore operam daturum, ut intelligas, amicitiam, quae inter nos coaluit, ſinceram eſſe et in animo manſuram. d. XXVI. Decembr. cIↃ IↃc LXXIV.

CLXXXXI.

IACOBO RICHARDO.

QVam prae te fers benevolentiam, valde aeſtimo et maiorem in modum te oro, ut eo erga me animo maneas. Ego, quantum potero, ſtudebo inſervire honori tuo. Notae in Grotium nondum editae ſunt, alioqui libens earum copiam facerem. Res Belgicas inſcripſi illuſtriſſimo Georgio Friderico. Nunc tibi tantum mitto diſſertationem Calovianam atque ex meis geminam de Razino et Friderico III. proxime editam. Cetera in tempore ad te venient. Linſius Ienam profectus nihil eorum, quae voluiſti, curare potuit,

 iuve-

iuvenis alioqui doctus et noſtro ordini adſcriptus ob praeclaram eruditionem. His acquieſce et vale! d. XXVII. Dec. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXXII.
M. IACOBI.

DE illo dono, quo me ornaſti, ago gratias et pro eo ſtudio, quod mihi navaſti, promitto tibi omnem meam operam, quam ad honorem tuum conferre quoquo modo poſſim. Vnum te oro, ut meo nomine ampliſſimum annonae Principalis Praefectum, Hahnium, ſalutes ac me de mora reſcribendi purges. In Iuniorem vix aequo ſum animo, qui carmen meo nomine, quod non caret ſuis naevis, excudendum curavit et mihi accurate inſpiciendum non obtulit aliis rebus occupato. Ita vero et mea benevolentia abuſus eſt, et laborem eius cauſa ſuſceptum talem faceſſendo moleſtiam rependit. Parcior enim ſum famae meae, quam ut in eiusmodi mendis obſoleſcat. Scirem, quid facto opus eſſet, niſi adoleſcentiae condonarem. De cetero ſatis diligentiam mihi ſuam, cum pro ſuggeſto ſuo diſputaret, approbavit. Vale, vir clariſſime, et vide, quam ingenue tibi ſcribam. d. XXIIX. Decembr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXXIII.
N. N.

IGnoravi equidem, te in luctu eſſe domeſtico et propterea ſerius dolore tuo afficior, optoque, ut

ut brevi res tuae melius eant et ſors iſta multo acerbiſſima longe meliori in poſterum mutetur. Grotium quod a me exigis, ſatisfacere tibi nondum poſſum. Premo enim opus et lambo quotidie urſorum modo, ut magis magisque expoliam et quaſi aptius decentiusque fingam. Epiſtolam, curabo, ut primo quoque tempore accipias. Interim quaeſo te, ut in iis acquieſcas, quae cum hac epiſtola mittuntur. Vale. d. XXIX. Dec. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXXIIII.

H. H.

ITerum me tibi obligaſti et, nihil magis cupere te, certum me reddidiſti, quam ut mihi ſatisfaceres et cauſam meam tam praeclare ageres, ut ipſe melius non poſſem. Quod ut magnum beneficium fuit: ita mihi incitamentum erit, ut viciſſim et dignitatis, et utilitatis tuae ſtudioſiſſimus eſſe velim. Ego id addam quoque, ut intelligas, quam tibi recte in ſtudiis conſulere nitar. Nam mihi nec leves, nec paucae cauſae ſunt, cur velim, imitari te Ciceronem, ſed eo imitationis genere, quod liberale ſit atque decorum ſtylo relinquat. De Manutio multum abeſt, quo minus reprehendam. Nam ſane in componendis orationis particulis et commutata dicendi ratione eximius eſt. Parum vero mihi videtur ornare verba, ſi abſit inſtructiſſima rerum varietas. Atqui et hanc ſuppeditat Bembus, vir genere et animo nobilis, quanquam optarem, ut de rebus civilibus plures et ad reipublicae utilitatem pertinentes epi-

ſtolas ſcripſiſſet. Vale et me tui honoris cupidum ſemper exiſtima. d. XXX. Dec. cIↃ IↃc LXXIV.

CLXXXXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Nondum ſententiam muto, neque inficior, verum eſſe *diploma*, de quo ſcripſi. Siquidem tunc eiusmodi res ſeculi tributae ſunt *Clero*, non ut tanquam *regalia* poſſideret, (hoc enim non probandum erat,) ſed ut, ſalvo eo regibus iure, tanquam regis fortunaeque beneficia haberent, et reditus tantum inde ad tolerandam vitam compararent: quod ex aliis *diplomatis* ſcio et conficere facile poſſum. De Svedis, an ſint partes electuri, varia ſcripta eduntur, inepta pleraque et indigna, quae legantur. Quaeſtio a capite ſic arceſſenda erat: Svedi, aut quatenus beneficiarii Imperii Principes, aut quatenus ſeparati ab Imperio, arma capient contra Brandenburgicum. Priori modo fractae pacis rei erunt, et lege violatae Imperii maieſtatis poſtulabuntur. Poſterius ſi affirmatur, illo momento, quo intrant Imperii fines, iure ſanctionis Leopoldinae, tanquam hoſtes exturbandi erunt, ut nunc exturbati fere ſunt Galli. Quin et deſinent eſſe conciliatores, in quo multum ſibi promittunt dignitatis, et conſequi utilitatem non minorem poſſunt. Reliqua momenta ad te pertinent, Domine, et excedunt ingenium meum. Ita vero te recte valere et, laetos exigere natalitios dies, precor ex animo, qui, qua ſum pietate erga Friſios, manebo, dum licebit manere inter vivos. De Poetices profeſſione mihi beni-

benigniſſime credita una voluptas et ſolatium eſt, Grotium, ſummum et anteponendum omnibus virum, poëtam quoque fuiſſe et in tragico genere excelluiſſe; et ad reges principesque non raro etiam carmine ſcripſiſſe. Diſſertatio, quae inſcribitur Annotata ad res Pruſſorum, continet ſententiam, quod ſolus tituli uſus non ſufficiat ad interpellandam uſucapionem, niſi alia adſint iuris noſtri argumenta, exempli gratia, repetitorum pactorum, inaugurationum beneficiariarum, cuiusmodi *diplomata inveſtiturarum* appellata, longe plurima ſunt domui Saxonicae in aſſerendo iure in Cliviam. d. XXXI. Dec. cIↄ Iↄc LXXIV.

CLXXXXVI.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

CVm multa abs te beneficia acceperim, Domine, tum ſentio, me omnium fortunarum ornamenta tibi debere. Probas enim ſtudiorum noſtrorum rationes et foves patrocinio ſingulari, ut ſperent, quo auctore ſunt coeptae, eodem adiutore florere poſſe. Itaque et approbare tibi ſuam pietatem volunt, et ſempiterna obſequia teſtari, praeſertim hoc tempore, quo praeteriti anni memoriam renovamus et ſuo quisque cliens domino precamur. Vtque humilimae obſervantiae ſignificationem reſpicias, vovemus tibi aequabilem felicitatem, perpetuam gloriam, conſtantem valetudinem, vitam longiſſimam, familiae incrementa maxima, demum omnia,

 quae

quae expetis, bona quaeque Friſios heroas decent, ſine fine inclutis heredibus ac poſteris tuis continuanda. Kal. Ian. cIↄ Iↄc LXXV.

CLXXXXVII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

GRatulor tibi iterum non copioſe quidem, ſed nec leviter et ex animo, idque cum tua, tum reipublicae cauſa: tua, quod eiusmodi eſt virtus atque nomen tuum, ut omnium ore ac ſermonibus celebretur; reipublicae, quod tu nobis contigeris, qui conſilium pariter et ſalutem Saxoniae afferres. Quae ſane omnia eximia ſunt et ſingularia, eoque magis opto ego ac precor, ut haec ſempiterna ſint bona, quibus in terra nulla maiora eſſe poſſunt. De Svedis, opinor, iam paene raucum eſſe rumorem. Omnes ſane eorum actiones metu et minis continentur. Has autem Caeſar, ut ſaxum fluctus, frangit. Aiunt, iure pacti ſibi cordi eſſe, ut pax Monaſterienſis ne violetur. Atqui ea iamdum violata eſt a Gallo. Tum exiſtimant, Principes Imperii extra ditionem Imperii arma non poſſe capere. Sed cur non poſſint, ſi velint? Adigere eo invitos Principes non poteſt Caeſar. Si autem iſti velint, Svedi non poſſunt prohibere. Ius belli Imperatori et Imperio ſimul convenit, et data iniuria ubique poteſt contra quemcunque hoſtem exerceri. Dolendum autem, Svedos in tanta rerum civilium luce ſuo et Hippoliti a Lapide ingenio indulgere. Adhaec ponunt pacta Voſſemenſia inter Electorem Brandenburgicum

cum et Gallum conventa, quorum ſibi cura eſſe debeat. At per ea non diſſolvitur obligatio Brandenburgici de ope Imperio ferenda. Nam haec in ditionibus et, ut hodie loquimur, in territoriis inhaeret, ut ei, ſalvo iure ordinis, a nemine renunciari poſſit. Separata itaque et ratione principatus facta conventio illam Imperii nomine debitam non tollit. Id etiam prope riſu dignum eſt, quod in Burgundia liberum *Comitatum* Brandenburgico ducere non liceat. Equidem ille ad Ordines ſpectat Imperii, ac ei iure meritoque vindicandus eſt. Hoſpes enim ſit in Imperio, qui neſciat, ratione eius *Archiepiſcopum* Veſontinum etiamnum in comitiis dicere ſententiam, licet nuper revocaverit legatum propter Gravetii importuniſſimi, cum Ratisbonae eſſet, minas, propterea quod liberius quaedam dixiſſet in Gallum, enunciata, ut tunc fieri ſolebat, a Bavari legato. Verum haec tu, Domine, rectiſſime noſti et ſanctiori iudicio expendiſti dudum. Ego repeto vota mea et deſino in pietate, ac voveo tibi felicitatem omnibus numeris abſolutam. Kalend. Ian. cIↃ IↃc LXXV.

CLXXXXVIII.

EIDEM.

BVrgundia Transiurana, quae aliter Gallia Cisalpina dicitur, Karolo Craſſo vita functo, erepta eſt Karolingis, qui eam trecentis ſex et ſexaginta annis tenuerant, poſtquam Rudolphus I. hu-

ius nominis eam occupavit, nec iure, ſed malo et illis quoque temporibus non raro exemplo a Regno Francorum Germanorum abalienavit. Inde ad Saliquos in Conrado II. cuius res actaque deſcripſit Vippo, pervenit. Nam Rudolphus III. Arelatenſis Rex, ut gloriam ſibi ex novo ſucceſſore quaereret, Conradum II. Saliquum regni Burgundiae Transiuranae heredem ſcripſit, ipſe heredum expers. Ita factum eſt, ut regnum hoc continua ſerie recta deferretur ad Henricum V. Imperatorem, publice privatimque infelicem. Hic cum ſine prole decederet, Duces Sveviae, ut Otto Friſingenſis prodidit, iſto regno ſunt potiti, quorum exitio feliciſſimus Imperii ſtatus ita mutatus eſt, ut paterentur Germani illud invadi pariter, ac occupari a Gallis, ut auctor eſt Monachus Colmarienſis, quanquam, quod hi vi fecerunt, iſti iure pati non debuerunt. Verum Burgundia Cisiurana meliori titulo pervenit ad Capetingos, quae tamen poſtea cur et quibus modis ſucceſſionem Capetingorum cum Auſtriorum commutaverit, alibi perſcribam, contentus commendaſſe Flodoardum et Andream Quercetanum, illum X. ſeculi, hunc recentiorem neque ineptum ſcriptorem. De actis publicis iam conſtat, incepti poenitere Svedos et odium apud omnes Imperii Principes, vix toto ſeculo delendum, conciliaſſe. Hi exitus ſunt conſiliorum vehementium. Nemo enim neſcit iam ab A. cIɔ Iɔc LVI. proprium inſitumque odium Svedorum in Germanos Batavosque. Vereor ſane eventus multo peiores, tametſi optandum fuerat, olim ſaltem de noſtris

parti-

partibus bene meritos prudentius incubuiſſe in ſtudium potentiae aequabilis inter Hiſpanos Galloſque inſtituendae. Alia tempora poſcebant aliud conſilium. Sed enimvero tu, Domine, dexteritate tua ſanabis eos morbos, ex quibus respublica dudum aegrotat: nunc vero paulo reſtituta tua praecipue ope recipit vires et melius habet. d. XII. Ianuar. cIↄ Iↄc LXXV.

CLXXXXVIIII.

EIDEM.

ARmatae Svedorum, quos Vitrique, Chriſtianiſſimi Regis orator, donis pellexit, minae paſſim et praeſertim apud Batavos evileſcunt. Miror etiam, ad minandum tam pronos fuiſſe hoc maxime ſtatu rerum, quo neque audere aliquid poſſunt et volunt eſſe conciliatores. Nunc primum enim omnes intelligunt, quo animo ſint erga Imperium: doleo tamen vel *Proteſtantium* cauſa eorum animos ſubiiſſe hunc impetum, ut tam intempeſtive minarentur et iam aperte proderent, ſuam potentiam Gallo venalem eſſe. Illud vero graviter fert Imperium, et in primis ad Saxonis noſtri tuamque curam pertinet, quod hoſpitii militaris ſaepe modum exceſſerint et ratione eius conceſſo Principibus Imperii iure propemodum abuſi fuerint remque eo deduxerint, ut ſuperior Saxonia turbari videretur. Ex actis mihi conſtat, a tempore Caroli Guſtavi haud ſedata Svedorum fuiſſe conſilia et utramque Saxoniam

ab

ab iis irreverenter habitam, ut, cum ab hodierno Electore noſtro pro fide muneris ſui, quod in ſuperiore, ut vocant, Circulo gerit, eſſent admoniti, deſiſterent incepto, per acerbam epiſtolam cum eo expoſtulaverint. Mihi quidem fervida Gardiana conſilia approbat eventus et fama in verum vertit, quod multis abhinc annis accepi, Svedos cupere oppreſſam Germaniam, et Gallo apud Rhenum, ſibi apud Albim Viadrumque imperium conſtituere in animo habuiſſe. Excuſat tamen eos de tot ac tantis comminationibus Oxenſtierna neque ipſe diſſimulaverim, ſic Svedorum, ut totius Europae intereſſe, ne aut Gallica, aut Hiſpanica Monarchia praeponderet nimis. At vanus iſte metus eſt, Auſtriis ad orbitatem redactis et rerum ſuarum plane ſatagentibus, Hiſpanisque ita longa malorum ſerie affectis, ut toto ſeculo neque vires reſumere, neque ſuperiorum malorum oblivisci posſint. Adhaec iuſtus erga Sobieskium, benevolentia ſenatorum et recuperato in Coſacos refractarios imperio innixum, metus ante oculos verſatur, cuius animus a Gallis agitur ad malum. Id quoque privatae aemulationis eſt, quod *Brandenburgici Oligarchiam* metuant, forte, quod *Darmſtatinum* amicum indigne tractaverint. At quis neſcit, praeter iuſſum *Electoris* illud factum eſſe et ea de cauſa Deſſavienſem altera expeditione prohibitum Berolini remanſiſſe. Quis vero Svedos talium iudices rerum conſtituit. Si repeti ipſorum acta debeant, deſcribenti non volumen, nedum epiſtola ſufficeret. Interim bene age, Domine, et con-

conſiliis optimis Germaniae dignitatem orna ac tuere, et poſteritati demum oſtende, Friſiorum gloriam eſſe immortalem. d. XXII. Ian. cIↄ Iↄc LXXV.

CC.

N. N.

QVod tibi non diſplicet, Poëtam me eſſe factum, id apud me pondus habet atque arbitror, te eius artis quoque peritiſſimum, et memini pulchre, aliquid in eo doctrinae genere abs te elaboratum veniſſe in meas manus. Neque illud te indignum, neque mihi indecorum eſt, eo quod uterque ſciamus, veniſſe in huius ſtudii partem ſummos viros, tametſi optandum mihi fuerat Hiſtoriae docendae officio fungi et vires in id intendere omnes, ad quod cum omnis vitae exercitatio pertinuit, tum ipſa prope natura me traxit impulitque. Neque tamen ſic omitto Hiſtoriam et tam Romanam, quam ſequiorem depromo ex poëtis, et cum Silio, Lucano, Romanas Punicasque res attingo; cum Claudiano Auſonioque, Rhenum Albimque traiicio; ex Sidonio Apollinari primos Francorum reges deſumo illuſtroque. Tum vero conſtitutum mihi eſt omnium ſeculorum, praeſertim medii aevi hiſtoriam colligere ex poëtis et interpretari ex hiſtoricis. Quod ideo incepi, quia duxi iuventuti haud inutile, quae non numerum, ſed vim poëtices a me diſcet, eoque intelligit, non poſſe eſſe poëtam, qui non ſit pariter hiſtoricus. Spectat illuc diſſertatio, auſpicii cauſa valvis affixa,

quae

quae tibi offertur. Quam ut cum epiſtola accipias benevole et mihi in poſterum faveas, quaeſo te precorque. Ego, quo poſſum ſtudio, ſerviam tibi et ſine loci temporisque exceptione obſervantiam teſtabor. d. XXVII. Ianuar. cIↄ Iↄc LXXV.

CCI.
N. N.

CVm proxime ea omnium ſpes eſſet, Foederatos, occupata Alſatia, hoſtium tyrannidem enervaturos et recuperandi veteres limites occaſionem habituros, non multo poſt apparuit, commutatam eſſe fortunam et Dachſteinium, quo aditus in eas regiones patet, veniſſe in Gallorum poteſtatem. Adhaec pleraque Hiſpanorum conſilia cunctando ſeneſcunt et, dum pro ſe quisque laborant, univerſi prope perduntur. Argentoratenſes muris ſuis incluſi et in periculo verſantur, et dolent, ſedem belli in Alſatia fieri coeptam. Kal. Febr. cIↄ Iↄc LXXV.

CCII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

PLaudunt ſibi Galli, liberato Briſaco, caſtro antiquiſſimo, et in hiſtoria Ottonum celebrato, ac primis regni Teutonici temporibus in ditionem Germaniae redacto. Quod gaudium ipſorum auxit Dachſteinium, proxime ductu Marchionis Vaubrunii occupatum, quod ad ditionem Antiſtitis Argentoratenſis pertinet et aditu omni

Foe-

Foederatos in Alſatiam ſuperiorem intercludit. Quo factum eſt, ut Palatini res miſerae ſint ac ſpes multo deterior. Siquidem nunc videat fruſtrari ſe expectatione potiundi Philippiburgi, poſtquam irrita Briſaci obſidio fuit. Alſatia veluti cadaver iacet, foedata a Gallis et Foederatis. *Marchionatus* Badenſis a Lotharingis exhauſtus eſt. Francia orientalis iterum expilatur. Summatim, cum defenſio ſperatur, omnia licentiae militis ſubiiciuntur. Itaque optandum, reſtitui pacem, praecipue quod Gallus ipſe ſe eius cupidum oſtendat, et Oxenſtirnae charta vacua, manu ſua ſubſignata, plenam de rebus ſuis tractandi poteſtatem fecerit ac Svedi ex Marchia retrocedere coeperint. Quod ut conſequamur, DEO ſupplicabo. d. II. Febr. cIↄ Iↄc LXXIV.

CCIII.
EIDEM.

CVm de Patriciatu Karoli M. quaeſtio eſt, multi praeſtanti ingenio viri dubitant, an nec ſummus Romae Patriciatus denotetur. Quod ut ego cenſeam, cum alia multa, tum commentarii rerum Karolingicarum hortantur, eratque tunc ſane iſte Romanorum ſtatus, ut non poſſent aliter, quam ut eum ſummum Principem crearent, cuius ope et auxilio contra Longobardos defenſi erant. Nec ratione opus eſt, ubi rerum teſtimonia ſunt in promptu et publica argumenta delati huius ſummi Principatus, quae ſummatim continentur in formula Senatus conſulti, anno poſt natum Servatorem

rem Iɔcc LXXIIII. promulgati. Id praeterea memorabile eſt ac mihi cognitum ex numis, Karolum, dum Romanorum Patricius eſſet, ſimplicem circulum, poſtea vero, quam Imperator inauguratus eſt, inſigne Caeſareum, ſeu coronam a Pontifice impoſitam geſtaſſe. Et commodum hic memini, me legiſſe in Corippo poëta, Patricios ceteros quoque geſtaviſſe circulum, ſed multo minori poteſtatis gradu, quam quo geſtabat Karolus M. iam dum regno Italiae auctus, et urbis Romanae ac S. P. Q. contra Longobardos defenſor ac vindex. d. V. Febr. cIɔ Iɔc LXXV.

CCIIII.

EIDEM.

QVod Europae et praecipue Germaniae intereſt, optandum eſt omnibus, ut pacis conſilia bene et feliciter eveniant. Cuius negotii cauſa miſſus extra ordinem legatus Oxenſtirna omnem curam adhibet, ut exacerbati animi reconcilientur. Etſi enim Auſtrii Gallique valde contra ſe invicem contendunt: tamen aequum eſt, eas offenſas, ex quibus tota Europa detrimentum capit, publicae tranquillitati remitti. Vtrinque tamen adhuc omnia magno apparatu comparantur ad inſtaurandum bellum. Nam, quae pax Batavis, non aeque Principi Auriaco et Caeſari expedit. Galli autem nolunt recipere duriores conditiones et finibus egregie munitis confiſi ſecure afferunt et accipiunt cladem. Brandenburgicus uti eius rationes poſtulant, ita adduci ſe ad pacem

cem forte ſinet et, cum de aliena ſalute cogitat, domeſtica non vult obliviſci. Reliqui Principes partem copiarum, quam quisque Imperii nomine ad expeditiones conferunt, a quibus non eſt, ut timeat ſibi Gallus. Nam eae non ad praelium, ſed ad defenſionem finium tantummodo educuntur. Batavi per Valdeccium a Caeſare flagitarunt, ut Souchio imperatorem ſufficeret, uſu et conſvetudine bellandi coniunctiſſimum, Souchium quippe et contradicendo ſaepe moleſtum, et cunctando ſuis pernicioſum fuiſſe. Nec felicior fuit Bournevillii praefectura, quod intellexi, eius ſocietatem foederatis Imperii Principibus neque iucundam fuiſſe, neque utilem. Lenzius proxime magnis itineribus hanc oram tranſiit, et iam tum Luſatiae appropinquavit. Omnes ſciunt, eum ſtudioſiſſime curaſſe, ut tranſitus ſine noxa eſſet. Argentorati dignitatem Legati ordinarii, ſi vera fama eſt, obtinebit Ablincourtius, rerum ſui Regis intelligens, at ingenio ſcribendae ſatyrae Friſchmanno impar. d. IX. Febr. cIↄ Iↄc LXXV.

CCV.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

EA nunc literatorum fata ſunt, ut ex ſumma contentione ac diſceptationibus longe vehementiſſimis gloriam quaerant. Samuel Puſendorfius provocat Scherzerum et Geſenium, virum ſupremo ſacerdotio praeditum, acerbe inſectatur, imitatus fervidum eorum morem, apud quos docet. Ægidius Strauchius collegas, familiaritate ac neceſſi-

tudine coniunctos, praeter honorem tractat et, quaſi haec iuſta cauſa eſſet, Academias atque publicos ordines committit. Doleo noſtram et rei Chriſtianae vicem et indignor, cum certis nunciis accipio, placere ſibi in ea re adverſarios noſtros ac cupere, ut laceremur diſſidiis. Ego hic rerum mearum ſatago et, praeterquam quod privatim Hiſtoriae me totum trado, publice etiam doceo, quam vim, quodve momentum antiquitas habeat ad poëſin praeclare exornandam. Inprimis eruo poſt Claudianum et Auſonium, Sidonium Apollinarem, poëtas medii aevi, ut oſtendam, non ſolo numero, ſed antiquitate maxime hoc doctrinae genus contineri. Id vero, Domine, celare te nolui propterea, quod vereor, reperiri poſſe, qui inſtitutum optimum in peiorem partem accipiant, quod tamen pertinet ad ſolide erudiendam iuventutem meque admonet, ne committam, ut ſive dignitati, ſive officio meo defuiſſe videar. Ita vero te DEVS incolumem ſervet et tua illuſtriſſimique fratris conſilia proſpera privatim publiceque eſſe iubeat. d. XXII. Februar. cIↄ Iↄc LXXV.

CCVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CArolus Aemilius, Septemviratus Brandenburgici heres, praeter Patris et omnium civium ſpem, ſuperiore anno deceſſit, Princeps eo magis laudandus, quia more veterum Graeciae principum, verſatus eſt in caſtris, neque ſuam a Patre fortunam ſeiunctam

iunctam eſſe voluit, cum ut ad belli artes erudiret animum, tum ut in poſterum praeſidium eſſet ſuis ac in tempore ſuccurreret afflictis rebus. Simulac enim de expeditione Gallica audivit, neque Imperio, neque Patri deeſſe ſe oportere, exiſtimavit, cumque procul armis in tuto loco commorari poſſet, non recuſavit proficiſci in bellum. Praeterea, rebus Imperii in periculum adductis, Viennam diſceſſit et legationem multo labore atque induſtria obivit effecitque prudentia ſingulari, ut factio eorum opprimeretur, qui impediviſſent huc uſque, quo minus Germaniae res felicius gererentur. Ita cum et gratia Caeſaris amicitiaque principum floreret ac ſtuderet maioribus eſſe ſimilis, primum male habere coepit: mox, vehementi morbo, cum nihil contra eum remediis effici poſſet, in honeſtiſſimo bellicae laudis conatu et curſu avitae gloriae ereptus omnibus ſui deſiderium reliquit. d. XXV. Februar. cIↄ Iↄc LXXV.

CCVII.

EIDEM.

IOannes Sobieſcius, qui multo periculo et labore Poloniae regnum inſtaurat, hoc quoque laudi ſuae adiecit, quod Coſacos, certa conditione libertatem ſtipendiumque exiguum ſibi pactos, proxime ad obſequium revocavit. Quod, etſi nunquam crediderunt ſapientes poſſe fieri, praeſertim difficillimo Reipublicae tempore, quo Proceres iverunt in par-

tes et Lithuani Regem deſeruerunt: tamen nunc res minime ambigua eſt, rediiſſe in fidem obſequiumque Coſacos, et recepiſſe privilegia atque immunitates ſuas, et denique ſingulas in militem tunicas veteri exemplo ſtipulatos ſibi eſſe. Itaque nusquam laborat Polonia hanc felicitatem conſecuta, quantam, qui certis nunciis non acceperunt, adduci non poſſunt, ut credant. Ego vero et Reipublicae eo nomine gratulor, et voveo, uti eo Rege et veteres fines recuperet, et avitam dignitatem firmet, d. XXIIX. Febr. cIↃ IↃc LXXV.

CCVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CVm ſaepe cogito, Gallos in colendo ſuo Rege ſtudioſiores eſſe, tum id maxime perſpicio in illis, qui putant, ampullam Rhemenſem coelitus miſſam, ut teſtimonium eſſet praerogativae Regum Gallicorum. Non Auberii Friſtani vanitatem moror, quam velut uno conſpectu videre liceat apud Io. Iac. Chiffletium. Nunc enim mihi tantum res erit cum Vilelmo Nangio, Monacho S. Dionyſii, homine perabſurdo et ſui plane oblito, cum ſcriberet, Ottonem Imperatorem a Lothario, Gallorum Rege, Lotharingiam titulo beneficiario poſſidendam accepiſſe. Quod quam falſum ſit, nullo negotio doceri ex Flodoardo et Sigeberto poteſt. Etenim ex utroque conſtat, Regnum Lotharienſe, quod poſtea in *ducatum* eſt converſum, ab Ottone M. iure belli et transactionis acquiſitum eſſe. Id vero multum abit a beneſi-

neficiario titulo, quod ab optimis et quorum auctoritas apud ipſosmet Gallos valet, hiſtoricis adſcribitur iuri armorum et pactis conventis. Servit nihilominus tempori Auberius et palam contra ſentit, parum idoneus cauſae Regis ſui patronus et hiſtoriae pariter atque omnis humanitatis ignarus. Qui ſane a populari ſuo, Dionyſio Petavio, admoneri poterat, Nangium ſcatere ineptiis, et infeliciter quoque eruiſſe origines Capetingicas, et meruiſſe inſuper, ut a doctioribus Gallis caſtigaretur. Cum vero, auſpicio Caroli V. Lotharingici Duces a regno Germaniae ſeparatas rationes acceperint, tum proximis temporibus ita facies eius *Ducatus* immutata eſt, ut Gallus, poſtquam, recuperata Alſatia, elatior factus eſt, non alia lege Lotharingiam Carolo Duci redditurus ſit, quam ſi eam mercede obſequii beneficiarii recipiendam paciſci velit. Tametſi autem id foret periniquum et vehementer contradicit Caeſar: tamen Lotharingus in periculo verſatur amittendae ſupremi Ducis poteſtatis, quia plerique Foederati animis cadunt. Galli, dici non poteſt, quae belli horrea, quae arma parent; contra Palatinum metus et memoria ſuperiorum damnorum; Badenſem perſvaſio ſecuritatis et res iucundae ab acriori belli cura avertunt. Et Gvelfi adhuc cum Hannoverano, a quo tamen non magnopere metuendum eſt, confliſtantur: reliquis formidinem incutiunt Svedi et audaciam pro muro habent. Duas Brandenburgici expeditiones irritas fecerunt, et ob ſeceſſionem ab ſe A. cIↄ Iↄc LVII. factam odium iramque ſuam explentes, hanc vicem reddiderunt: a quo inſtituto

cur eos religio noviſſimorum cum Brandenburgico initorum pactorum non avocaverit, mirari poſſem, niſi exploratum eſſet, eorum omnia conſilia ſpectare ad incidendum Brandenburgicae et Brunovicenſis potentiae nervum. Brandenburgici regiones iam dudum exhauſtae ſunt. Vnum in praeſentibus legionibus momentum ſupereſt. Eo magis autem Brunovicenſes ipſis extimeſcendi videntur, quia et provinciis opulentis et prompta parataque militia innituntur. Ad haec non ex vano exiſtimant, Daniae Regem et Electorem noſtrum non defuturos eſſe fundatae a multis ſeculis domui et tot neceſſitudinibus innexae. Ceterum Auſtria prudenti cunctatione et tempeſtiva cauſae etiam iuſtiſſimae moderatione praecipitia et fervida conſilia intuetur. Quod ſi in cauſa iniuſta feciſſet olim et Lubecae Guſtavi Adolphi legationem magis comiter habuiſſet, adhuc veteribus finibus contra Gallos Svedosque potentiam ſuam metiretur. Batavi in admiratione defixi legunt audiuntque, quod Svedi non erubeſcant affirmare, ſe citra hoſtilitatem hoſpitia militaria ſuis in Marchia et Pomerania deſignaſſe. Auriacus profecto optat bellum, quippe quo eius auctoritas roboratur, quae pace crebris Senatus Generalis contradictionibus deſtruitur, Souchii vero moroſum, ac diſcors et inutile foederato bello ingenium per Georg. Frid. Valdeccium vehementiſſime accuſavit. Propter eam cauſam Montecuculio Praefectura belli iterum delegabitur. Bavarum Palatini calamitas ad ſanctius erga Caeſarem ſtudium obſequiumque inflexit, unde ſparſus rumor eſt, Gallos odio erga

eum

Digitized by Google

eum ſic mutatos, ut eius heredisque Electoratus Principis e medio tollendi clanculum conſilium ceperint. d. V. Mart. cIↄ Iↄc LXXV.

CCVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SVperioribus annis brevem ad te perſcripſi epiſtolam, qua res actaque Henrici IV. complexus ſum. Eo minus autem id oblivisſci nunc debeo, quod aliud argumentum literarum cogitanti offerrentur mihi veteres epiſtolae Henrici IV. et Gregorii VII. A. cIↄ Iↄ LXXXI. a Reinero Reineccio editae, quibus nihil iucundius eſſe tibi poteſt, ſi in manibus ſunt et eas legere vacat. Optarem, Goldaſtum cum evulgaret *Conſtitutiones* una recenſuiſſe, quanquam huius Monarchia Imperii vaſtus, nec inutilis liber, ad tale argumentum ſpectat ac teſtimonium ſtudii induſtriaeque praebet. Id vero doleo, quod ſaepenumero vir tantam ingenii vim conſecutus iudicium non adhibuerit, quod tamen in expedito fuit omnibus ſubſidiis doctrinarumque harum inſtrumentis aucto ornatoque, niſi forſan interdum ſtipendio conductus id non audebat. Nam ſponte quaedam inſeruiſſe *Conſtitutionibus*, multa vetant, quo minus ego credam. In publicis, Domine, multae ſunt commutationes rerum. Batavi per ludum exhibent aegrotantem Galliam, nec tamen dubitant Galli, familiari gentis more, gloriari, minari, omnia demum conquirere ad terrendum. A Palatino Rex poſtulavit quaedam praeter ius atque omnem moderationem:

accepta repulſa impetum ſtatim in ditiones effudit. Svedorum nomen ſemper crepat iſte populus, at pro certo habeo, Svedos nihil eius cauſa molituros. Arctae ſane horum res ſunt, miles fama, quam re, maior, periculum anceps, metus a vicinis ingens, *Proteſtantium* usque huc in Caeſarem amor et coniunctae vires, Imperii exercitus, auxilia in tam iuſtae honeſtaeque defenſionis cauſa, quae ſcio conſiderari a Svedis, id tamen prudenter obſervari, ut, facta Angli diſceſſione a Gallo, tanto enixius quaerant occaſionem reſtituendae pacis, quod antea non facturi erant. Tum vero credunt, Germanos his rebus opportune admonendos, ut, potentes Imperatores dum accipiunt, pariter et metuant, memores temporum Caroli V. et Ferdinandi II. quorum confirmata potentia in bellum civile deſinebat et, priusquam crederetur, plenioris Imperii fructus proferebat. Nam non facile modum tenet, qui exceſſit, ſi par potentia pari metu conſervatur: ſin alterutrius praeponderat, alterum deprimi eſt neceſſe. Caute ſatis, at nunc non tempeſtive, ubi Germania Gallum pro hoſte habet. Hoc depulſo atque ad honeſtam pacem adducto, et Epiſcopis ad officium redactis, facile providebit, ne internus hoſtis exiſtat. d. VI. Mart. cIɔ Iɔc LXXV.

CCX.

CCX.
EIDEM.

PRaefecturae iſtae ſacrae, quae ad ordinem Teutonicum ſpectant ac vulgo *Commendae* appellantur, inſtitutae ſunt Friderici II. aevo, quod ſicut Germaniae infauſtum, ita ad hanc ſectam militarem fatale fuit. Pauca quidem adhuc eius rei *diplomata* mihi oblata eſſe, fateor: vidi tamen membranam anni cIↄ CCC XXIII. in qua Gebhardus Portfeldius ſe ſcripſit hac formula: *Dei gratia Commendator in Sublinburg*. Cumque opera et conſilio aliorum eo uti vellem, commodum ad me quidam ex patria mea in eandem ſententiam perſcribere voluit, vidiſſe ſe codicem manu exaratum, qui eundem annum Haſſiae *Commendae* oſtendat. Illud tamen non auſim affirmare, ac ſi nullae Praefecturae huiusmodi ceptae eſſent ante annum cIↄ CCC XXIII. ſed quod certe, ante Imperium Friderici II. nullas inſtitutas eſſe, confirmare poſſim. Vtinam vero iſte Ordo iis, quibus olim, ornamentis praeſidiisque redundaret et, quod antiquitus ſuſcepit contra Turcas, idem nunc ſuſciperet contra Gallos. Sed cum id ſperare non liceat, erigat nos expectatio exercitus, tripartito contra Gallos, ſi obſtinati eſſe pergant, inſtruendi. Quanquam ſi vincantur Galli foris, domi tamen propter munitos ubique aditus ſecuri eſſe poſſint: nobis autem, ſi male cadat alea, regionum quoque occupandarum periculum impendeat. d. XII. Mart. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXI.

N. N.

GRatulor tibi ex Svedia reduci et gratias ago pro animo multo prolixiſſimo, quem mihi proxima epiſtola declaraſti. Nam dum conſvetudinis, quae mihi cum Vaſmero interceſſit, recordaris, approbare mihi videris operam, quam in eo recte inſtituendo collocavi. Id vero et me delectat plurimum, et facit, ut magis accendar ad expoliendos optimos iuvenes, in quibus reipublicae ſpes eſt. Lubrica enim plerumque ſunt ingenia eius aetatis, et conſilio prudentiaque iuvanda, ne aberrent temere, aut licentia, quae cum pernicie coniuncta eſt, perdantur. Quapropter, ut praeclare exiſtimas, rectorem deſiderant atque eos ingrediendae vitae auctores, qui et divini humanique iuris intelligentes ſint, et prudentiam civilem perſpectam habeant. Qui cuiusmodi ſint apud nos, non ſcriberem, niſi ex me percunctari voluiſſes, praeſertim ſummi viri, a quo invitatus, cauſa. Nihil diffitebor. Familiam in his ducit Caſpar Zieglerus, ab hoc proximus eſt Gvilelmus Leyſerus, iureconſultus profecto ſolidus et acutus. Poſt eos hunc ordinem ornant Ioachimus Nergerus et Vernerus Theodorus Martini; demum agmen claudit Strauſſius, hoc menſe in Ledereri defuncti locum ſurrogatus. Reliqui maiorem famam exercitatione forenſi, quam ſcientia iuris ſibi compararunt. Nec deſunt nobis, qui diſciplinas optimas doceant; Buchneri tamen hic ſimilem neſcio, etſi eius non in-

epti

epti hic ſint imitatores. Iam enim ſexdecim fere anni ſunt, cum Buchnerus, eximium Vitembergae ſuae decus, deceſſit. Ei ſuffectus eſt Kirchmaierus, vir diligens et cupidus excitandae iuventutis. Mathematicas doctrinas illuſtrant Michael Valtherus et Michael Strauchius. In Philoſophia morum verſatur Chriſtianus Roehrenſeius, Vendeleri ſucceſſor. Quae ad prudentiam civilem pertinent, me occupant et eo quidem magis, quod omnis prudentiae civilis nervus Hiſtoria civili contineatur. Neque enim praeceptiones ſufficiunt, nec obiter allatae rationes, aut ex trivio petita exempla; ſed in eum campum, ubi Hiſtoria ſe aperit, eſt deſcendendum: monumenta omnium aetatum, nationumque inſpicienda: res atque acta imperiorum inveſtiganda optimo et, cuius mihi traditum eſt exemplum, Conringiano more. Sed ne mihi ipſi blandiri videar, reliqua in aliud tempus differo meque tuo nomini commendo oroque DEVM immortalem, ut te nobiliſſimamque ſtirpem tuam, tota Nordalbingica perpetuo florere iubeat. d. XIII. Mart. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXII.

M. ARTOPOEO.

NOli me fruſtrari, et libera fidem tuam. De ſcheda Puſendorfiana mihi ſatisfeciſti et probaſti amorem tuum. Vnus reſtat Trithemius, cuius uſum abs te peto et credo, alienas eſſe a tuo animo ſuſpiciones, quibus fas non eſt indulgere amicos. Nec tamen mea, quam Ziegleri cauſa, librum

librum expecto, cui ſpem feceram eius accipiendi. Ego alioquin hiſtoriam Moſellanicam ita ex *diplomatis* explicatam habeo, ut carere poſſim Trithemio. Ita mihi in omnibus rebus adiutor DEVS eſt et excitat viros boni publici cupidos. Alioqui ſcias, Trithemii fere omnia fabulis ornata eſſe, ubi ſine inſtrumentis publicis loquitur, et eius gentis, de qua ex inſtituto ſcripſit, veras eum origines non habuiſſe cognitas. Suppetunt mihi Chronica Belgica et Colonica, per affinem meum curata diplomatisque inſtructa, ex quibus iudicavi, qualis eſſet. Contendi eum ſaepe etiam cum ſcriptoribus retro priſcis et reperi nihil diſſimile huius moris. In Francicis ridetur quoque a Gallis, quos, fatendum eſt, cumulatiſſima iſtius hiſtoriae ſubſidia habere. De aliis nihil addam, ne, ſtudio me detercre laudes *Abbatis* ſane alioquin docti, putes. Tantum te obſecro, virum mihi ſempiterno amore colendum, Horbium, multa ſalute impertias ac literarum, quam primum a me reddendarum, ſpem facias. Eidib. Mart. cIↄ, Iↄc LXXV.

CCXIII.

IO. HENRICO HORBIO.

SAepe mihi ab eo tempore, quo fratrem doctiſſimum tuum mihi commendaſti, venit in mentem optare, ut veniret huc et vivam tui imaginem afferret. Sed pleroſque ditiſſimos Nobiles nobis eripuit ſeverior ſuperiorum temporum diſciplina, ut iam praeter Coldnerum qui cum Orthio veſtro huc commea-

meavit, vix duo hic ſint, qui liberali mercede conducti aliorum vitam ſtudiaque moderentur, niſi quod proxime Vincentius Garmers, reipublicae Hamburgenſis conſiliarius, ad me ſcripſit, illuſtrem quendam aulae Holſatiae adminiſtrum propoſuiſſe ſibi, filium Academiae noſtrae erudiendum tradere. Eadem, ut accepi, Brandii, Equitis Saxonici et tribuni militaris, mens eſt, quam ſi non inmutatam eſſe ſenſero, faciam, ut intelligas, me tua cauſa nihil recuſare velle, praeſertim quod ea animo tenet frater tuus, quae ad exquiſitam hiſtoriae notitiam doctrinasque inſignium gentilitiorum in primis pertinent. De meis autem rebus ſcribendum eſſe duxi, obtinuiſſe me plenam profeſſoris dignitatem. Mallem equidem, in convenienti mihi eruditionis genere. Nunquam enim eo conſilio me ſtudiis tradidi, ut Poëticam docerem: voluit hoc tamen Potentiſſimus Saxo noſter tamdiu, donec diſceſſu Greniano hiſtorica mihi credi poſſet. Morem geſſi, cum ut ſtudia humanitatis paulum intermiſſa excitarem magis, tum ut privatim in docendae hiſtoriae officio pergerem et ne ſic quidem intermitterem, quod ad iuvandos Academiae cives idoneum atque utile exiſtimarem. A te autem iure quodam meo poſtulo, ut, qua polles Francofurti auctoritate, ea utaris ad ſcriptores a Reubero Freheroque editos denuo excudendos. In quo genere Zunnerus ſe adhuc praeſtat virum et Rempublicam literariam multis modis ſibi obſtringit. Quapropter ei animum addas et in laudabili propoſito confirmes. M. Artopoeus Rationale Goldaſti, quod Dresdenſes noſtri Proceres iam dudum

dum deſiderant, afferet, quod, fac, ut quamprimum rurſus lucem videat. De publicis quantum perſpici coniectura poteſt, Foederati ante pacem, quam expectamus, forſan decretorio praelio experientur. Svedis magnam invidiam conciliavit ſtudium Gallicum. Oxenſtirna deprecatione ſua pro Vngaris Sileſiisque facta irritavit potius Purpuratorum Viennenſium animos, quam emollivit. Brandenburgicus ſane, Svedos adeo praetermiſiſſe officium ſuum, affirmat, ut legato ipſorum conſilio Imperii interdicendum eſſe, putet eoque ſolicitaverit Caeſarem et Ordines, ſi Svedi tam obſtinate et cum ſua iniuria hoſpitia in ſuis regionibus deſignare pergant. Illud certe verum eſt, de ſuperiori poſſeſſione gloriae exiſtimationisque ipſorum multum detractum eſſe, et prius lupos ovibus, quam Svedos Brandenburgicis et Luneburgenſibus ſincere conciliatum iri. Sed haec ſatis. Interim DEVS te in florentiſſima republica florentem ſervet. Caius et Servius, quaeſo, officioſiſſime ſalutentur. *Vterque* Pompeii ſe tibi commendant per interpretem me enixe et profecto ita hic vivunt, ut ultro praeclarum teſtimonium iis impertiri poſſim. d. XVI. Mart. clↄ Iↄc LXXV.

CCXIIII.

CCXIIII.
N. N.
Francof.

NVnc demum mirari poſſes audaciam meam, niſi proximis literis, quas Lipſia ad me dediſti, promiſſa tua confirmaſſes. Itaque ea fide et animi erga me conſtantia fretus, identidem cogito, quemadmodum primo quoque tempore gratiſſimum animum declarare tibi queam. Nunquam enim committam, ut tanti beneficii oblitus videar, praeſertim, quod id ſtudiis meis tribuere voluiſti, ut quoque te adiutore pluribus ornamentis redundarent. Tum vero perſpicis, brevi illud, quod abs te profectum eſt, officium cum publico nominis tui honore coniunctum fore. Ita te DEVS ſervet et ſtudia honoremque tuum praeſidio ornet muniatque! d. XVI. Mart. cIɔ Iɔc LXXV.

CCXV.
N. N.

ABs te accepi duas epiſtolas, quibus intellexi, te ſalutis Klickianae eſſe cupidiſſimum. Cumque mihi eius iuvandi partes impoſuiſti, nihil tua cauſa defugiam et, quantum in me eſt, optimo et cordatiſſimo iuveni ſerviam. Nam et vitam et dotes eius valde probo, et vivam tui candoris imaginem in ipſo contemplari mihi videor: tantum ampliora fortunae ſubſidia illi opto ac te rogo, ut omnes rationes tuas ad eum iuvandum accommodes.

des. Crede enim mihi, fore, ut ad laudem tuam pertineat, talem clientem habuiſſe. Proxime etiam hic fuit M. Artopoeus, doctus atque egregius vir, et verus mecum applauſor tui honoris, quanquam, neſcio, quod triobolare hominum genus Lipſiae muſſare de te aliquid ſiniſtrum, audio: quod tamen infra tuam gloriam ſit timere. Proletaria enim eſt eius hominis antiquitas, qui tibi non bene cupit. De me tibi perſuadeas, et laudis tuae, et dignitatis perpetuum propugnatorem fore. Zieglerus me, cum honorifice tui a me iniecta mentio eſſet, obſecravit, ut te multo officioſiſſime ſalutarem. De cetero hic omnes ſumus ſalvi atque incolumes, et fruimur optata pace, niſi quod Svedi religionis pactorum obliti nuper hoſpitia militaria ſibi in Marchia Brandenburgica deſignaverunt, conducti a Gallo, ut diſtinerent fidentem copiis ſuis Electorem. Quibus praecipitibus conſiliis quantum de veteri gloria detraxerint, vix dici ſatis poteſt. Sanctionem Veſtphalicam violaverunt. Fidem anno cIↃ IↃc LXXIII. Elect. Brandenburgico datam non ſervarunt. Circulum ſuperioris Saxoniae indigne tractarunt. Auxilia proportione ſua debita denegarunt. Contra officium conciliationis fecerunt atque intercedendo per Benedictum Oxenſtirnam Viennae rem eo deduxerunt, ut multo, quam ante, peiori loco eſſet. Doleo veteres noſtros vindices tam imprudenter agere et omnium odia factis iſtis iniquiſſimis ſibi conciliare. Iterim vale! d. XVI. Mart. cIↃ IↃc LXXV.

CCXVI.

CCXVI.

MARTINO DRACHERIO.

SPem mihi facit inuſitata tua humanitas, ut, quam aliis benevolentiam praeſtas, eam ne mihi quidem ſis denegaturus, praeſertim quod Kelleri, qui ſtudiorum gratia apud nos commoratur, obteſtatione eo adductus fuerim. Is, ut iuventae lubricum eſt, per me rogat, uti auctoritatem tuam ſibi praeſtare velis, et collocare deprecationis officium atque mitigare iratum animum patris. Quod recuſare non potui, neque dubitavi, quin ipſe tu aequo animo accepturus eſſes. Errant ſaepe ingenia et prava conſvetudine a rebus ſeriis avocantur: ea vero ſi rerum ante actarum dolore afficiantur et, ad frugem reditura ſe, promittant, dandum eſt aetati aliquid, ea tamen lege, ut tempeſtiva reprehenſione in honeſto propoſito confirmentur. In horum numero cum ſit Kellerus noſter et ſuperioris vitae eum poeniteat, quaeſo te, ut ſaluti eius faveas et hoc quoque officium tribuas, ut ſtudium ſacrum, quaſi pro derelicto habitum, cum ſtudio rerum civilium commutare atque eius inſtituti cauſa iter alio ſuſcipere ipſi liceat. Haec Kelleri mens eſt. Iudicium penes te patremque erit. Ego ſatis habeo navaſſe operam, quam tot repetitis precibus a me flagitavit. d. XVI. Mart. cIɔ Iɔc LXXV.

CCXVII.

TOBIAE PEVCERO.

GRatum mihi laborem ſuſcepiſti, quod proximis literis mihi declaraſti nomina Auguſtae ſobolis. Quanquam enim ea mihi aliunde ſuppetebant: tamen de quibusdam ſubdubitabam. Nunc autem tua opera confirmatus ſum, quae non eſt exigua tuae erga me voluntatis ſignificatio, neque ex memoria mea unquam evelletur. De Caeſaris expeditione omnes bene ſperant, Friderici autem res actaque deridentur. Brandenburgico optamus meliorem fortunam et nihilo deteriores vicinos. Svedi enim contra ius fasque omnium pactorum eum adorti ſunt: nunc tamen retroceſſerunt paulo atque adhuc minantur. Sed ita Imperium offendunt et ſibi ipſis nocent, dum Gallo ſtudent. De Vngaris et Sileſiis male meritos eſſe, ipſe ſcis, eo quod interceſſione pro iis facta modum exceſſiſſe et, dum peterent, arma oſtentaſſe videantur. d. XVI. Mart. clɔ Iɔc LXXV.

CCXVIII.

N. A KOETTERIZ.

IVcunda eſt mihi recordatio ſuperioris noſtrae amicitiae, quam proxima epiſtola confirmaſti et, ne quid benevolentiae erga me tuae deeſſet, decora gratulatione me ornaſti. Ego viciſſim tibi ac ſtudiis precor, ut ab iis ornamenta in patriam ſtirpemque tuam proficiſcantur, et omnes hone-

ſtiſſimi

ſtiſſimi conatus tui ad avitam gloriam, ſingulari atque tuo ingenio propria contentione, referantur. Perſpexi enim, cum hic eſſes, vim divinam animi tui et dotes longe maximas, quae ſane non poſſunt fallere ſpem meam, ſi, ut coepiſti, curſum laudis tuae conficere pergas. Notum certe habeo ardorem conſtantiamque tuam, atque adeo in ſpem venio, fore, ut quamprimum per te Koetteriziorum gens ac tota patria illuſtretur. Quod ut conſequaris, opto et, conſecuturum eſſe, certe affirmo, ſi priſtina virtute continuataque ſuperiori diligentia nitaris. d. XVII. Mart. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXVIIII.

L. IODOCO SLAFIO,

PRETTINENS. ANTISTITI.

Mitto iuvenem ad te vita et doctrina commendatiſſimum, gente Francum, qui propterea non audet repetere patriam, quod ibi omnia ſunt in luctu et ſqualore, belli, optatque, non disiungi longiori intervallo ab Academia. De ſtipendio, quo illum conducturus es, dixi et paratus eſt inire conditiones, quas tuliſti. Hinc ad te venit, ut praeſens, quae tua mens ſit, experiatur. Ceterum *Vittati* vocabulum in momento aliquo ſeparatim extante nondum reperire potui: ut primum autem eius reperiendi copia fuerit, ſignificabo. Credo autem, ut alia, uſu Germanorum ſerius ea notione receptum et ante

XIII. ſeculum non extare. Diploma Dommizenſe avide cupio videre; nec magis me tibi devincire poſſes, quam ſi eius exemplum viro optimo extorqueres. Diploma *Electoris* Venceslai, aut ſaltem ei praeſcriptum titulum communica. Item Alberti III. ultimi Aſcanii titulum vehementer deſidero. Ita DEVS te ſervet. d. XIIX. Mart. cIↃ IↃc LXXV.

CCXX.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

ITerum totis viribus armantur Galli, pars ſub Turenii ſignis penetrabunt in Moſellanicam veteris Lotharingiae portionem, pars ius ac poteſtatem extendere trans Moſam, Condaeo duce, conantur. Nec ſegniora ſunt Foederatorum conſilia; neque dubito, quin denuo armis rem tentaturi ſint, qui tripartito exercitu reſiſtere ſtatutum habent. Permanet in propoſito Brandenburgicus et Svedos fractae pacis coarguit, vehementi ſane epiſtola, ut omnes eorum intelligant deſtinationes. Ipſe diffiteri non poſſum, Svedos proximis annis multum ab ſe Germanorum animos avertiſſe, quod verbis ac foederibus praeferrent amicitiam et factis odia penſarent. Brandenburgico illuſerunt, procul omni Imperatoris foederati reverentia, tantum, ut omnes eius expeditiones irritas redderent atque hoc modo invadentibus Gallis omnia opportuna facerent. Cum iuvandum Imperium eſt, tergiverſantur ac praetextu officii conciliationis ab ſe ſuſcepti auctoritatem

tatem

tatem ſuperioris Saxoniae minuunt, rogata pro portione ſua auxilia denegando. Vereor, ne idem illis, quod olim Luzenburgicis evenit Bohemiae Regibus, tandem quoque uſu veniat, qui amicitia Gallica plus Imperio, quam aperti hoſtes armis nocuerunt. DEVS enim approbare non poteſt iſtas contra libertatem Teutonicam, praeter ius fasque comparatas inſidias, quas nunc non ſapientes modo, ſed vulgus etiam perſpicere poteſt. Sed munus interceſſionis pro Vngaris Sileſiisque, quam bene poſitum ſit, omnes ſciunt. Nam aſperis remediis refricuerunt cicatricem et Caeſaris animum usque eo irritarunt, ut dixerit P. Mullerus, nunquam fieri poſſe, ut permiſſu beneficioque Caeſaris Vngari rurſus libero ſacrorum iure fruantur: vanum irritumque eſſe, quicquid ex Interceſſione Oxenſtirna ſperetur. Non multum abfuit, quin iſte Oxenſtirnae labor urbi Vratislaviae proficeret ad praeſidium Caeſaris recipiendum. Praeterea ex actis cognovi, Oxenſtirnam accurate vim pacis Veſtphalicae, qua Principatus Sileſiae reſpicit, non eſſe aſſecutum, quod maxime miror, quia ex commentariis Sternbergianis, Regi Svediae dudum exhibitis, colligere expeditum erat. Sed haec alio pertinent ac modum epiſtolae excedunt: tantummodo nunc tibi precor, Domine, dignam nomine tuo felicitatem atque opto, ut tua cum ſalutis ratione ſuſcepta conſilia nobis patriaeque bene vertant. d. XIX. Mart. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXI.
N. N.

OPeram mihi egregiam collocaſti, et peto abs te, ut Chronicon Torquati Magdeburgenſe, Thracigeri Hamburgicum, Peterſenii et noviſſimum Olearii Holſaticum, quin et Lubecenſe conquiras. Pretium libens ſolvam. Scriptores Bohemicos Freheri etiam deſidero et Iuſti Reuberi Scriptores, quos ſi comparabis, pecunia ſtatim numerabitur. Rumores de me ipſe ſperno, et pluris eſt mihi mea conſcientia, quam falſus hominum ſermo. Doceo, ut me decet, et credo, quod pium eſt credere. Calumnias non moror et imperitae malitiae tyrannidem deteſtor. d. XIX. Mart. clↄ Iↄc LXXV.

CCXXII.
CAROLO, L. B. A FRISEN.

EDitum eſt et, ut ſuſpicor, ab adminiſtro quodam Brandenburgico ſcriptum Germanicum, in quo vehementer perſtringuntur Svedi, cum quod per latus ſemper oppugnent Reipublicae Germanicae dignitatem, tum quod reconciliatam cum Imperio gratiam ſolo nominis Gallici ſtudio nuper immutaſſent. Quod poſtquam legi, publicae Electoris Brandenburgici epiſtolae, quas comitiis Ratisbonenſibus ſubmiſit, in manus meas venerunt, in quibus cum ipſis de proximis actis, tanquam cum Imperii hoſtibus, expoſtulavit. Etenim id moleſte

moleſte omnes ferunt, talia ab iis contra Imperii leges admitti, quae cives imperii, qui iure, non armis, experiri debent, minime decent: ut, niſi ab ea mente deſiſtant, veterem conſervatae Reipublicae gloriam amiſſuri eſſe videantur. Vt de aliis nihil ſcribam, quae demonſtrant inimiciſſimum erga Germanos animum, hoc etiam argumento, quod *Circulus*, qui dicitur, Saxonicus ſuperior non modo ab ipſorum officio deſertus, ſed etiam iniuria affectus fuerit. Sed ea ad tuas illuſtriſſimique fratris curas ſpectant, Domine: ego nunc tantum auxilium tuum ordinis noſtri cauſa implorabo, ut in ea voluntate, quae iamdudum te immortalem reddidit, erga nos ſpretasque fere Muſàs, atque ideo benignitatem tuam appellantes, permaneas: conſiliis horum reſiſtas, qui in perniciem honoris noſtri novos aſſeſſores Medicorum parant atque meditantur, ut quacunque ratione poſſint, nos turbent locoque moveant. Id enim tuae incomparabilis prudentiae eſt et facit ad fovenda excitandaque ingenia, ſi videant, ſibi hoc tribui, quo honor ipſorum conſervetur. Cognoſce autem ex uno Sam. Pemario omnes, qui nos commoto animo pro concione obiurgavit, Vir cum erga Principem ingratus, tum in nos iniquus. Paſſi ea omnia ſumus et, ut calumniam rixarum ſtudii amoliremur, ne muſſavimus quidem. Nunc vero, cum iterum deturbandi ſumus, continere ſe patientia noſtra non poteſt, quin in tua gratia perfugium ſibi quaerat. Quamobrem id da meis, meo totiusque Ordinis nomine obteſtantis, pre-

 cibus,

cibus, ut rebus noſtris honorique Ordinis, paene ab omnibus oppreſſi, tua opera validoque praeſidio conſulatur. Quod ut ſperamus humilime, qui noctes diesque ſtudiorum liberalium dignitati amplificandae incumbimus: ita omnia vota precesque ad perpetuam illuſtriſſimae tuae gentis felicitatem cumulamus. d. XXVI. Mart. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXIII.
SAMVELI HVNDIO,
IC. Dresd.

CVm miraris inſtitutum docendae Poëſeos, plane in re ſeria ludere atque ingenio tuo indulgere voluiſti. Nam ab omni humanitate alienus ſit, qui penitus neget, Lucanum in poëtis eſſe numerandum. Claudianus, princeps poſt Maronem in carmine heroo et, iudicio Scaligeri, egregius, hiſtoriam compoſuit, neque praeter officium poetae fecit. Ipſe Virgilius tota Aenëide hiſtoriam verſibus continuatam complexus eſt. Ineptiat enim, qui exiſtimet, antiquiſſima Troianorum hiſtoria nihil, praeter fabulas, contineri: quanquam ab ea vanitate non abhorruit Philippus Cluverius, in plurimis ridiculus, dum vult eſſe ſerius. Neque ea mihi mens eſt, ut poëta ſemper veram hiſtoriam doceat; ſed ut mythica, a qua poëtae incipiendum eſt, initium ducat, ibi autem cum vulgo non conſiſtat, ſed ad veram quoque tranſeat eamque verſu ornet. Quod aggreſſus ſuperiori ſeculo Conradus Celtes primus inter Germanos lauream

ream meruit, inſigni atque ad poſteritatem memorabili exemplo. Enimvero, una opera is et poetam eſſe ſe, et hiſtoricum, eruditiſſimis, quos ipſe Hermannus Conringius commendat, verſibus demonſtravit. Quapropter de me ſtatuas, non aliam fuiſſe meam ſententiam, quam quod iuventuti auctor eſſe velim ſtudii elegantioris, et quod momentum non in ſchola modo, ſed in vita etiam habere poſſit. Vsque huc enim, qui opera mea utuntur, non rogant, ut poëſin, quemadmodum in trivio ſolent, doceam; ſed nervos artusque eius ex antiquitate oſtendam, et aureum Ciceronis Topicorum librum non magis in eloquentia civili, quam in poëſi valere, exemplo commonſtrem. Quod uti non ignoras, ita ſupervacuum duco diluere, quod a ſcriba tuo allatum eſt argumentum. Nam qui obit partes tantum hiſtorici, et plane deſerit officium numeri et menſurae carminis docendae, is procul dubio neminem erudire ad eas literas, quae decus ex verſu capiunt, poſſet. Quod cum ego non ſoleam, ſed utilitatis cauſa tantum cum uſu coniungam, nemini, nec illuſtriſſimis Patronis meis, diſplicere poteſt. Quod de philoſophis Angliae commemoras, verum eſt, niſi quod ſaepe nimis a gravi atque utili philoſophandi genere abeunt. Nuper Spinoza in libro, quem philoſophandi libertatem inſcripſit, aliquid monſtri aluit, eoque atheorum doctrinas texit, quae res ſane peſſimi exempli eſt meruitque iſte ſcriptor, ut a Io. Melchiore, Batavo, refelleretur. Hobbeſius, qui multas ſuae philoſophiae reliquias Baconi de Verula-

mio acceptas fert, ſubtilitate ſua animum oculosque paſcit, praeſertim in Statera Morum, quanquam nec inelegans de Cive opus, ſaepe tamen caute legendum eſt. Quod in Samuele Pufendorfio deſiderant eruditi, qui, quantus quantus eſt, Hobbeſianus eſt. Quid Grotio enim debeat, legendo facile quilibet experiatur. A rixis et conviciis iſtis prorſus abhorreo et doleo, ſeculum eſſe, calumniari. In ſeriis et, quae ad conſcientiae tribunal pertinent, maxime mihi iudicii gravitate ſe commendavit Sanderſonus, Anglus, qui et tacite et prudenter ſaepe, noſtrum caſtigat Balduinum, virum ceteroqui incomparabilem et de re Chriſtiana immortaliter meritum. In publicis, Domus Auſtria ductu Montecuculi iterum tentabit aleam: tripartito exercitu rem agent Foederati. Auriacus bello creſcit et belli continuationem ante alios ſvadet. Benedictus Oxenſtirna in explicanda ſanctione Veſtphalica ſe, quaſi in ſchola, Viennae exercuit et contra, quam putabat, exercitus eſt. Svedos, opinor, conſilii violenti poenitet; ſed vicit aurea armatus haſta Vitrus. Videant ipſi etiam, ne ita victi a noſtris iure armisque vincantur. d. XXVII. Mart. cIↃ IↃc LXXV.

CCXXIIII.

PETRO HOMFELDIO,

I. V. D. Ien.

LAudo ingenium atque dotes multo cumulatiſſimas; ſed fortunam tuam merito doleo

et

et ominor, eam proludere maximis honoribus tuis. Nam et haec mea hic ſors fuit. Multi odio atque invidia in me irruebant. Omnia forti invictoque animo tuli atque ita tandem, fortunante DEO, vici. Crede mihi, non aliter tecum actum iri. Virtute ſane ac ingenio, quod tibi feliciſſimum contigit, eluctaberis. Eſt DEVS, erunt patroni, qui opem tibi ferant non minus, atque ſummi viri, Strauchius et Schilterus. Tantum perfer omnia et ſuſtine, et gradum gloriae, qui tibi patet, ne deſere. Non piguit Lipſium Iena diſceſſiſſe. Nam vix eum Batavia acceperat, cum colebat virum et mirabatur. Eadem fortuna uti tibi ad Freſones redituro eveniat et quamprimum honoribus ampliſſimis orneris, DEVM precor et, ſi illa diſcedendi certa fixaque mens eſt, oro te, ut mihi favere et ſcribendi officium continuare pergas. Ego faciam, ut intelligas, cum homine ingenuo et dignitatis tuae ſtudioſiſſimo, amicitiam te contraxiſſe. Ita te DEVS ſervet et inſtitutum conſiliaque tua ad ſalutem gloriamque tuam dirigat! d. XXVIII. Mart. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXV.

N. N.

QVod periculum in iure publico facere ſtatutum habes, praeclare facis et opto, ut ſerves laudabile inſtitutum. Ego, ſi quid conſilii afferre poſſem, non ducerem inutile, ſi de Landgraviatu Thuringiae et ſingulari ratione iuris in eum genti Saxonicae convenientis diſputares. Nam de hodier-

hodierno ſtatu, quo armis adhuc dubiis cauſa diſceptatur, nemo prudens diſputare auſit, nec ſinet facile doctor tuus celeberrimus, ut tale quid ſuſcipias: quod ego ſcriptis epiſtolis committere malo, quam publicis ſchedis. Vnum te rogo, aes alienum, quod apud Heberum conflaviſti, diſſolvas, quia ad fidem tuam liberandam pertinet et ego memini, me vadem tuum eſſe factum. Vale. d. XXIIX. Mart. clↄ Iↄc LXXV.

CCXXVI.

IODOCO SLAFIO.

Diploma Venceslai tam evidens atque perſpicuum eſt, ut libens mutem ſententiam ac tibi iam ultro aſſentiar. Id autem certo adhuc inveſtigare non potui, quando *Vitrici* vocabulum ea notione receptum fuerit, ut denotaret *Eccleſiae Curatorem*. Nam quod, occaſionem a *Presbyteris Laicis* deſumptam eſſe, exiſtimas, id nullo antiquitatis indicio probaveris. Nullus enim locus eſt, qui talis ſignificationis documentum praebere poſſit. *Apoſtolorum* ſermo et uſus Patrum firmant hanc ſententiam, atque non alium pro *Presbytero* habent, quam qui ordini ſacro adſcriptus eſt et noſtra conſvetudine dicitur *Eccleſiae miniſter*. Neque ſecius uſurpant Clemens Romanus ad Corinthios, Irenaeus, Clemens Alexandrinus, Irenaeo aequalis: ex Latinis Tertullianus et, qui ſunt veteris ac probi aevi. Recte itaque Calvinum caſtigavit Gvilelmus Laudus, Praeſul Anglus eruditis-

ditiſſimus. De Venceslai titulo non poſſum, quin moneam, te non recte ſcripſiſſe, ſiquidem Saxoniae *Ducatus* ante Angriae et Veſtphaliae *Ducatum* ſcribendus fuit. Rogo igitur te, accurate et fideliter de hoc negotio reſcribas mihique ſatisfacias. Forſan autem Albertus III. titulum *Electoris* quoque adſcripſit. Certe non conſtat, id feciſſe Fridericum Bellicoſum: an primus autem, nolim temere affirmare. Nam, poſtquam Venceslaus ab Imperii poſſeſſione deiectus eſt et Aurea Bulla per Sigismundum, Caroli IV. filium, ſolenni confirmatione robur accepit, minor *Electorum* erga reliquos Principes metus invidiae fuit atque ab eo tempore forſan primum omnes et ſinguli eligendi Imperatoris ius conſecuti Principes uſurparunt *Electorum* titulum et, quia hic recentior eſt, poſt ſumma Imperii miniſteria ſcripſerunt. Quod de ampliſſimis Angriae et Veſtphaliae *Ducatibus* et, quamobrem amiſſi fuerint, ſciſcitaris, non poteſt te fugere, Gvelfos & nominatim Henricum Leonem, cui Bernardus Aſcanius a Friderico Aenobarbo ſuffectus eſt, iis ſententia Friderici fuiſſe exutum et maiorem eorum partem *Eccleſiae* Colonienſi attributam, quanquam non tam iure, quam vi, *Archiepiſcopus* Colonienſis eos Saxoniae veteris, id eſt, Angriae et Veſtphaliae *Ducatus* obtinuit. Iure enim pertinebant ad Gvelfos, aut, ſi his iudicio Imperatoris abiudicati erant, Bernardo Aſcanio, qui A. cIↃ c LXXX. a Friderico Aenobarbo Saxoniae, Angriae et Veſtphaliae Dux creatus eſt, una

cum

cum Saxonia optimi iſti *Ducatus* obvenire debuerunt. *Diploma Commendae* Dommizenſis ne differas mittere et ordinem tituli, quem per incuriam diſpoſuiſti, corrige. Haec autem aequo animo accipe et mihi fave. d. VI. April. cIↃ IↃc LXXV.

CCXXVII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

QVanquam in ſpem pacis multa oſtenduntur et forte exiſtimari poſſit, novum belli Gallici apparatum eſſe conatum ultimae neceſſitatis atque haud dubie hoc anno terminari oportere: tamen occupata nuper inſidiis arx Leodienſis, quae ad invadendos Foederatos opportuniſſima et praeſidio Traiectino ad Moſam utiliſſima eſt, ac horreum belli de integro Philippiburgi aedificatum atque excurſiones, quae ex eo quotidie fiunt, immaniſſimae et conditiones periniquae, Caeſarem ac Foederatos merito in perſequendi belli iuſtiſſimi curam cogitationemque avertunt. Palatinus tentandae iterum Alſatiae auctor eſt, neque ea conſilia Galli inulta ſinunt et, quicquid pagorum vicorumque ſupereſt, crudeliter exurunt. Dachſteinium, quod in ſuperiorem Alſatiam aditum munit, ſolo aequarunt, ubi reperta ſunt veſtigia Dagoberti, antiquiſſimi Francorum regis, qui arcis Dachſteiniae fundamenta iecit. Vnde non vano iudicio hiſtorici rerum Alſaticarum iudicant, olim *Dagobertſteinium* fuiſſe appellatum. Ipſe ego huic ſententiae ſubſcripſi dudum et in ea me noviſſimae

ruinae

ruinae Dachſteinienſes confirmant. Sed quia atrociora minantur Galli, Caeſar in media Francia orientali comparat annonam, et Wurceburgi, Bambergae ac Francofurti ad Moenum aedificat belli horrea, ut ibi et refici commeatus militaris poſſit, et copiis tutus ac ad alimenta ſuffecturus locus ſit, ſi in agros Gallorum populationibus atque incendiis foedos egrediantur. Montecuculi cum ſummo et libero imperio rurſum praefectus eſt Caeſaris exercitui, de quo eſt eo maior exercitui expectatio, quod ſuſceptae A. cIↄ Iↄc LXXIII. expeditionis ductor feliciſſimus fuit et, quo ſuperba Gallorum verſus Bohemiam in irritum caderent conſilia, aſtu militari potius, quam vi effecit. Svedorum animos paulo iterum reverentia ſubit optantque cum Brandenburgico concordiam. Si poſſent, Tottium ab inferis excitarent, Oxenſtirna tantis deſtinatis impari, ut qui vix longo tempore cum aequare experiendo poſſit, cuius et Koppii habiti vehementius ſermones, cum utrique per Sileſiam iter facerent, multos in admirationem rapuerunt. Apud Batavos multorum erga Principem Arauſionenſem diffidentia et in Fagelium, ſanctum eius conſiliarium ac ab Hollandiae penſionibus, odium eſt. Vicefordius magnam ſibi labem aſperſit et Petri Grotii liberum commeatum adepti famam novus rumor foedat. Ceterum, Domine, te DEVS ſervet, lumen reipublicae et totius poſteritatis aeternum decus. d. IX. April. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXVIII.

CCXVIII.

V. A.

COmes Montecuculi opima Vngariae dynaſtia, tanquam rei bene feliciterque gerendae auctoramento, a Caeſare donatus Vienna diſceſſit: qui quanta ſpe Foederatos erigit, tanto terrore Gallos complet. Revera enim fato ita benigniore datum eſt, ut contra ſenes Gallici belli ductores ſenex ille Vlyſſes excitaretur, et fortitudini Germanorum prudentiam veterani imperatoris et conſilia multo ſaluberrima adiungeret. Plurimum enim refert, ut recuperet Germania veteris Auſtraſiae fines et Caeſari expedit haec divinitus proviſa Germanorum concordia ad vetus Alſatiae peculium recuperandum. Nec eſt, quod metuat ſibi a Svedis Germania, qui omnibus inviſi eſſe coeperunt et in Sileſiae finibus ſpectris oſtentisque terrentur. Multi proripiunt ſeſe: plurimi etiam ex ipſorum exercitu moriuntur, adeo, ut certis auctoribus compertum ſit, XII. millium etiamnum vix numerum explere. Croſſam tentaſſe dicuntur, ſed repulſi praedandi opportunitate carent et nihil perinde, ac victus inopiam et rei numariae difficultatem conqueruntur. Quae ſane turbida ac infauſta Regni a Karolo XI. ſuſcepti initia ſunt, venitque hic in mentem recordari, quod mihi quidam familiaris et ſiderum motus ac divinandi peritus vir affirmavit, Karolum XI. fore Regem infelicem. Vtcunque autem id ſit, tamen expendenti praeſentes res omnino videtur nimis

nimis celeriter impetus Svedorum efferbuiſſe, ut forſan non ſine ipſorum detrimento evaneſcere poſſit. Danus, licet occulto recipiendae Scaniae deſiderio incenſus, prudenter conſilia moderatur et non vigentem, ſed armis concuſſam Svediam aggredi in animo habet, Hiſpanos imitatus, qui non prius bellum contra Gallum decreverunt, quam vires opesque eius a Batavis et Caeſare labefactatae eſſent. Nec fefellit eos opinio et ex miſeria Gallorum commoda ſibi pararunt nutantemque Monarchiam opportunitatis memores fulſerunt. d. XVI. April. cIↃ IↃc LXXV.

CCXXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SPes pacis ſenſim evaneſcit et quanquam conſentientibus omnium votis dudum expetitur, ac ſcio, hoc et proximo menſe de ea ante finem Maii reſtituenda adeo non dubitatum fuiſſe, ut quoque in hanc ſententiam depoſitis pignoribus certaretur: tamen immutatae ſunt Foederatorum voluntates, poſtquam Svedi conciliationis obliti ſe immiſcuerunt. Novi Principem, ſummorum conſiliorum participem, qui dixit, aut Svedos e finibus Germaniae eiiciendos, aut nunquam ſperandam eſſe tutam pacem. Sed ita graviter ſtatuere nulla ratione utili *Proteſtantes* poſſunt, ut qui ſciant, non manere ſemper eundem rerum ſtatum atque eo vehementi ac turbido inſtituto novis motibus cauſam praeberi. Verum ita ſuo malo experti ſunt Svedi, non inane eſſe nomen Caeſaris,

Digitized by Google

et totam fere Europam tacite cum iis expoſtulare ac culpam non reconciliatae pacis reiicere in ipſos. Dani ſane et Brandenburgicus ac Brunſvicenſes Duces hoc ſpectant atque hoc agunt, ut Gothi in antiquos fines denuo cogantur. Palatinus Birckenfeldius ſolus adhuc inter Germanos Principes ſequitur ſigna Gallica et invitus a Rege retinetur, neque miſſionem impetrare in hunc diem poteſt et, ne fidei erga Imperium violatae accuſari poſſit, in Comitatu Ruſcinonenſi contra Hiſpanos militabit. Hamburgenſes cum aliis rebus, tum permittendo Gallis Svedisque licentiam conſcribendi militis, tantam Hiſpanorum invidiam atque odium in ſe concitarunt, ut proxime Hiſpaniae Regina literis acerbe ſcriptis minas tollendorum ex Hiſpania commerciorum addiderit, ſi moniti hoc facere non deſiſterent. Vnum vero hic nos omnes gaudio perfundit, Domine, quod, inter tot mala atque calamitates publicas, tu, illuſtrisſimusque frater tuus et inclutus Kannius, ſupremus aulae Praefectus, noſtram Academiam novo beneficio augere atque eius ditandae auctores eſſe potentisſimo benignisſimoque Principi voluiſtis. DEVS vos ſervet et immenſa liberalitate poſteros veſtros ornet muniatque! d. XXII. April. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXX.

EIDEM.

HEnricus Illuſtris, Miſniae Marchio atque invicto animo Princeps, cum adhuc in Ludovici

vici Sancti, Thuringiae atque Haſſiae *Comitis* provincialis, poteſtate eſſet, praefecturam ordinis Mariani, qui et Ioanniticus dicitur, anno, ſupra milleſimum ducenteſimum, tertio et vigeſimo, ipſo Ioannis praecurſoris die, inſtituit atque conſecravit in oppido Domitſchenſi. Summam *diplomatis* teneo: *diploma* nondum videre potui, abnuente eius copiam facere Praefecto, ſive, ut appellant *Commendatore*, nec viam ſcio, qua honeſte extorqueri poſſit, quod tamen inſignem hiſtoriae Saxonicae partem mihi facit. Quae ad hodiernam rerum faciem pertinent, ita comparata ſunt, ut, niſi noſtri acrioribus animis atque ſine cunctatione longiore direptiones Gallicas a finibus Germaniae arceant, opimior eius pars conflagret. In Svedia ordines fere diſſidentes Montecuculi permulſit: in Francia orientali Antiſtes Vurceburgenſis mortuus moram *Circuli*, ut dicitur, conſiliis attulit. Cuius de obitu dum ſcribo, venit in mentem recordari Erneſti Gothani, quem ante mortem non parum affecerunt hoſpitia militaria, quae in eius finibus Brandenburgicus deſignavit. Interim ſperamus omnes, finita huius anni et utinam noſtris partibus feliciter! expeditione, pacem Nimmegae inſtauratum iri et eo redigi Gallum oportere, ut, praeter cuique debitam ſatisfactionem, aut reddat Briſſacum et Philippiburgum, aut ſolo aequet. d. VI. Maii, cIɔ Iɔc LXXV.

CCXXXI.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

AEgidius Strauchius meliore, ac nunc eſt, fortuna dignus ab ordine noſtro ſuperioris ſuae conſvetudinis et vitae ſine contentione actae teſtimonium petiit. Quod illi nec potuimus denegare et ſinguli optamus, ut iſtis motibus liberetur. Rex enim Io. Sobieskius, vult, urbe excedat; nec abnuunt Proconſules et qui cum magiſtratu ſunt: obſtat autem plebs ac illi ſibique perniciem affert. *Monachi* quidam taedio tumultuum alio conceſſerunt, ut male ominari animum ſubeat, niſi auſpiciis Saxonicis ſalvo atque incolumi exire liceat. Doleo vicem viri certe eruditiſſimi et in quo, neſciam, quid deſiderari poſſit praeter ingenium ſedatum, quod, publico bono illi ut tandem contingat, precor. Nam iſta ab ſenatu plebis ſeceſſio facile urbi in exitium vertet, niſi melioribus conſiliis impetus compeſcatur. Quantum autem ingemiſco Strauchii cauſa, Domine, tantum ordini noſtro gratulor ac univerſo Senatui Academico, quem tu illuſtriſſimusque frater tuus, et inclytus Kannius, ac tota curia veſtra, novo beneficio auxiſtis, et venerationi familiarum atque nominum veſtrorum obligaſtis, ut, quando ius noſtrum vobis perſolvere non poſſumus, omnes votorum numeros abſolvere tamen geſtiamus. Ita te atque illuſtriſſimam ſtirpem, DEVS mihi, Academiae, patriae ac toti Germaniae, quae veſtris conſiliis laetatur,

ac robur et incrementa recipit, conſervet. d. VI. Maii. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXXII.
L. IODOCO SLAFIO,
Prettin. Antist.

Animum tuum ingenuum, iuvandi mei cupidum, collaudo: miror autem, tergiverſari Menzerum, dum recuſat Latini *diplomatis*, quod deſidero, copiam facere. Oraculum, cuius meminiſti, Timotheanum nihil tuam cauſam iuvat adeo, ut ipſe Bellarminus fateatur, *Epiſcopi* et *Presbyteri* nomina tempore *Apoſtolorum* communia fuiſſe: niſi quod monet erudite Martinus Chemnitius, alios *Presbyteros* cenſuris ſacris praefectos fuiſſe, alios docendi et diſpenſandorum myſteriorum munus obiiſſe. Inde vero tantum abeſt, ut conficias *Presbyteros Laicos*, ſive profanos, ſi lingua Romana appellare voles, ut quoque contrariam inferre nullo negotio poſſim. *Vitrici* vocabulum brevi, opinor, eruam ac oſtendam, non Prettini tantum, ſed alibi etiam denotaſſe Curatorem, ſeu, ut barbare loquuntur, *Vice-patrem.* Quod de viciſſitudinibus Saxoniae dubitas, non equidem valde miror. Res enim multis modis impedita eſt atque obſcura. Id vero certum habeo, primo Aſcanios in Saxoniae Transveſeranae, ſeu Veſtphaliae, poſſeſſionem nunquam veniſſe: deinde neque Angriam in ditionem ipſorum redactam fuiſſe: tum ex Cisveſerana Brunſvicenſem et Luneburgen-

genſem tractus, qui auſpicio Friderici III. *Ducatuum* dignitate aucti ſunt, peculii antiqui Gvelforum reliquias manſiſſe. Quanquam ergo *diplomate* inaugurationis Friderici I. Aſcaniis addicti ſunt antiquiſſimi Veſtphaliae et Angriae *Ducatus:* tamen ad eos non pervenerunt. Nova tamen Saxonia, ſive Tranſalbina, cuius hodieque pars eſt Lauenburgum, iam ante in ditione Aſcaniorum fuit. His, quaeſo, acquieſce et praeſens hic plura a me expecta. d. VI. Maii. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXXIII.
EIDEM.

FEre hoc ſeculum eſt, ut non tam iudicio, quam ſola animorum contentione plerique eruditi ſcribant: hiſtorici etiam eſſe velint, qui ne ſciant quidem, ubi hiſtoriae ſit nervus. Quod vel hoc indicio expertus ſum, quod, cum opus mihi de ſtatu Thuringiae editum offerretur, animum cupiditas inceſſerit evolvendi, quae ſcriptor iſte de *Palatinatu* Saxoniae, ad Thuringiae *Landgravios* atque ab his ad *Marchiones* Miſniae, poſtea ad Aſcanios ac demum poſtliminio ad Marchiones noſtros delato, tradidiſſet. Sed nihil tale reperi, quod vel maxime ad ſtatum Thuringiae atque incrementa eius pertinebat. Haud fallor, ſi exiſtimo, non aliam eſſe cauſam, quam quod hiſtoricorum vulgus interiores huius iuris rationes ignoravit. Ego, cum deficiant *diplomata*, iudicio hiſtoriae ac ratione ſufficiente id mihi conſecutus

eſſe

eſſe videor, ſi dicam, *Palatinatum* non prius ad Thuringiam fuiſſe adiunctum, quam proſcriberetur Henricus Leo ac *Ducatu* Saxoniae privaretur. Quod cum accideret, *Ducatus* quidem in Bernardum Aſcanium eſt collatus, *Palatinatus* autem, tanquam ex alia cauſa quaeſitus, pervenit ad Thuringos, iam dudum titulo Nordthuringiae partem Saxoniae Cisveſeranae, ubi tunc *Palatinatus* erat, complexos et Gvelfis, quibus auferebatur, vicinos. Nemo id clarius, nemo id apertius expreſſit, quam *Monachus* Lauterbergenſis, a Reinero Reineccio et Madero editus. Is vero *Palatinatus*, poſtquam ad Miſnenſes *Marchiones* devolutus eſt, titulus tamdiu uſurpatus legitur, donec *Ducatus* Saxoniae cum eo, auctore Friderico Bellicoſo, atque *Electoratus* coniungeretur. Nam ab hoc tempore *diplomata* Friderici Bellicoſi, quae quidem ego vidi, non exhibent *Palatini Comitis* titulum, quem tamen ante ſumptam *Electoris* dignitatem uſurpavit. In *diplomate* autem nihilominus inaugurationis beneficiariae *Palatinatus* Saxoniae comprehenditur indicioque id mihi eſt, nunc Saxoniae *Ducatui* poſtliminio ita innexum eſſe, ut nec poſſit divelli ab eo, nec debeat. DEVS te ſervet et conſilia tua fortunet.. d. XIII. Maii. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXXIIII.

TOBIAE PEVCERO.

QVod Saxo ſe interpoſuerit inter partes diſſidentes, rumor eſt, neque eo loco res ſunt, ut tam celeri et non ſuffectura ſatisfactione ac-

quieſcat Brandenburgicus, multis foederibus innixus ac iuſta cauſa fretus. *Diploma* Rudolphi I. Caeſaris mecum, quaeſo, communica, ut non ſignum modo, ſed rem habeam. Eo me obligabis valde et facies, ut, qui alioqui tibi deditus ſum, eo magis probare officium cupiam. d. XXI. Maii. cIɔ Iɔc LXXV.

CCXXXV.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

NOn diſplicet mihi inſtitutum tuum et hortor, ut, quod ſententia patronorum incepiſti, praeclare conficias abſolvasque opus. Ego, quantum in me eſt, curabo, ut cum honori, tum utilitati tuae provideatur. Neque ullum tibi meum officium deerit, ut intelligas, me eſſe tui ſtudioſiſſimum, modo tecum afferas Scriptores Bohemicos, quibus carere non poſſis, in primis Hagecium et Dubravium; item Caſparis Peuceri carmen, quod in tua manu eſſe ſcio. Promiſit quidem Stubritius, cauſarum patronus, ſe elaboraturum, ut codicum aliquot manu exaratorum particeps fiam: quorum ſi tu non rogatus copiam feceris, eo gratior hoſpes eris. Eſt ſane, crede, egregium iſtud argumentum, ad quod te huc usque exercuiſti et in quo Conringius parum praeſtitit, ut ex eius de Finibus Imperii opere videre licet. Itaque cape animum te dignum, neque, ut vulgus ſolet hiſtoricorum, exſcribe, ſed, ductu meo, excerpe ac iudica, ut non pulveri, ſed poſteri-

ſteritati ſcripſiſſe videaris. d. XXV. Maii. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXXVI.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

DEcreto Patrum ultimo huius menſis die habiturus orationem ſum, quae ad renovandam Potentiſſimi Principis noſtri memoriam pertinebit. Laborem cum pietatis, tum obſequii cauſa defugere non potui, qui ſciam, ei me omnem honorem atque omnia fortunae beneficia debere. Tantum doleo breve tempus, quod mihi conceſſum eſt, ſiquidem non orationem, ſed hiſtoriam a me tantus Princeps exigit. Sed quia nunc aliter fieri non potuit, in pietate acquieſcet. Ego ſane in ea ſententia permanebo, ut poſteritas intelligat, tota cogitatione huc incumbere velle, ut laudes noſtri Principis in futura ſecula propagentur. Nec tamen tua et aliorum conſilii principum merita oblivione delebo; ſed huc omnes induſtriae ingeniique nervos intendam, ut Friſios, a quibus tanta in me extant merita, ſempiternis monumentis commendare poſſim. Quod ut tranquilla Republica et tuis ſalutaribus conſiliis liceat, DEVM oro et, ut Friſiae gentis praeſes cuſtosque ſit, votis precibusque fatigo. Nam haec tempora ſunt, ut religionis legumque ſocii priſcum morem mutent, et vita factisque barbaros imitentur. Quae ut cura tua emendes, rogo, et Svedorum turbidum ingenium prudenti moderatione ſiſtas, nos autem perbenigno, ut ſoles, patrocinio tuo tuearis. Ita te DEVS nobis

Digitized by Google

et gloriam poſteritati conſervabit, quae eſt ſumma optatorum. d. XXIX. Maii. cIɔ Iɔc LXXV.

CCXXXVII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

PLane modum ſupergreditur audacia Svedorum, ius in armis ferentium ac tantum eo nitentium, ut velificantes Gallo ſub iugum redigant Germanos, paeis Veſtphalicae, foederis eum Brandenburgico A. cIɔ Iɔc LXXIII. initi, ſuſceptae conciliationis neceſſitudinumque omnium obliti. Quae cum fiunt indigne ſatis et praeter officium, quod deſerere non debuerunt, tum ſpero, Domine, iam eſſe tibi cognitum, pleroſque Brandenburgici ſubditos miſericordiam implorantes crudeliter tractaſſe, nec ſacro ordini pepercisse, ut omnes intelligerent, non religionis nunc, ſed dominatus cauſam agi. Quae fama totam viciniam pervaſit: plurimos etiam ad perfugium in Saxonia quaerendum compulit. Elector tamen ſub poena capitis denunciavit ſuis, ut armis uſque ad hoc tempus abſtinerent: non ſtudio in eos occulto, ut putat vulgus, nec metu, ut iudicant ſapientes; ſed ut impunitate trans Albim allectos opportunius ulciſcatur, cum fama ſit Magdeburgum petere conſtituiſſe, quo intra aliquot dies Elector ipſe veniet, quem dixiſſe mihi allatum eſt, aut non eſſe Numen in coelis, aut vindicare oportere Svedorum perniciosiſſimas molitiones. Atque nunc demum experiendo diſcunt *Proteſtantes*, verum eſſe, quod ſupe-

ſuperioribus temporibus prudentiſſimus Hiſpaniae miniſter, Ludovicus Mendoza de Haro, affirmavit, Hiſpanos quidem olim infirmandae Germaniae conſilia iniviſſe; Svedos autem eam, tradita in poteſtatem citeriore Pomerania et aliquibus caſtris ex ulteriore additis, certe vinculis conſtrinxiſſe. Quapropter multi optant, praeſertim Auſtrii, Brandenburgicus, Luneburgici et Danus ipſe, ut Germania revellat iſtos compedes et neſcientes recte uti ſuis rebus merito ſuo mulctet. De Gallo non dicam, cui nihilo ſecius noſtra libertas, ceſſa Alſatia, vendita eſt: ſed cuius inſolentiam eo aequiore animo patiamur, quia plane ſeparatas ab Imperio rationes habet: contra Svedi uni Imperio iure legibusque illigati nulla ratione ſe purgare poſſunt, niſi quod forte ſpeciem habeant, Brandenburgicum nimis potentem eſſe futurum. Sed qui res eius accuratius perſpiciunt animis, fateri neceſſe habent, ab eius potentia non magnopere eſſe metuendum. Regiones enim ipſius afflictae exhauſtaeque ſunt, ac ſine foederibus inane robur. Quis autem credat, eius Foederatos paſſuros, ut, quantumcunque etiam, hoc eſt, in exitium Germaniae Principum impendat. Neuter eorum invaſit Germaniam; ſed uterque defendit: peſſimo contra exemplo turbarunt Svedi et Dani, quorum praerogativam non tam indigne ferunt ac dolent, eorum auctoritate atque conſenſu utcunque adhuc Germaniam fulciri. Haud aliter oderunt, quam Galli, erepturi, ſi poſſent, ipſam eligendi dignitatem, ut eo opportunior turbandi

occa-

Digitized by Google

occaſio eſſet. Docuit ſanctio Veſtphalica et proxime Ratisbonenſia conſilia Electores in rem praeſentem deduxerunt, quam bene cuperent Electoribus. Idem Galli conatus eſt, qui cum nullo Principum iniquus egit, quam cum Rhenanis. Colonienſi ipſimet ſat care conſtitit recuperatio Reinbergae. Obtentu huius enim incautum Principem in tantum diſcrimen adduxit, ut *Electoratus* ille hodie a Gallis, Hiſpanis, Batavis certatim vaſtetur. Ea praemia rependit Gallus; nec meliora dant Svedi, nati hoſtes, non facti. Religionem, ſacra, ritus iactent: facta ſane eiusmodi ſunt, ut barbari vix imitentur et immane quantum a religionis dignitate abeant. Interim Saxonem noſtrum Brandenburgicus vocat in partes et confert operam Caeſar, Luneburgici quoque *circuli*, ut dicitur, coniunctionem dirimere, et Svedos comitiis eius prohibere parati ſunt, ut exemplum ad noſtrum Principem tranſeat, quem partes eligere omnes volunt. Prudentiſſime autem in rebus arduis paulum mora ducitur et, ſi tandem res mutari non poteſt, iuſta cauſa non deſeritur, praeſertim tam iuſti ac rerum ſuarum ſatagentis Caeſaris, qui omnes ſuperiores Gallorum iniurias Svedorumque etiam, niſi ceſſent, eſt ulturus. Quod ut bene eveniat, praeſertim Saxoniae noſtrae, DEI tuique, Domine, conſilii opus erit. Academia mihi partes impoſuit orationem habendi, quae ad gratulationem cultumque natalis Potentiſſimi Saxonis noſtri ſpectat: quae mittetur, ubi excuſa fuerit, etſi metuat ab incomparabili iudicio

dicio tuo. Forte me et breve tempus, quod vix octo dierum fuit, excuſabit. Heinſius tuus ad thermas Germanicas exibit e Batavis, ut quidam perſcripſit. d. XXIX. Maii. cIↃ IↃc LXXV.

CCXXXVIII.

ERLANDO B. DRYSELIO.

GRatulor tibi felicem ad tuos reditum et, quia ſolitam benevolentiam ſervas, conſtantiam, quam gente tua dignam probas, vehementer laudo. Illud porro abs te, ut poſſum, enixiſſime peto, librorum, quos mihi promiſiſti, ut quamprimum copiam facias: de cetero mei recte memineris. Schefferum ſaluta, cuius Lapponiam legi, nec obiter. Pufendorfium pari officio excipias meo nomine, virum doctiſſimum. d. XXXI. Mai. cIↃ IↃc LXXV.

CCXXXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

PRincipem Auriacum convaluiſſe, nequaquam nunc ambigitur. Multi, praeſertim Seelandi, dolore affecti ſunt ob inexpectatum eius morbum: alii id ſecuritatis remedium putaverunt, quia verebantur, ne Princeps hereditariam Praefecturam adeptus praetextu hoc omne Foederati Belgii ius in ſe transferret: quae ſuſpicio ex eo aucta eſt, quod Geldri, licet caute abnueret Princeps, Principi plus, quam ex formula foederis Vltraiectini licebat, tribuere conſtituiſſent. Nec dici poteſt, quantam hoc Fagelio, rationum Belgicarum praefecto,

Digitized by Google

fecto, invidiam conciliavit. Argentoratum propter mobiles eius Populi voluntates valde ſibi timet et, praeter Germanos ex pagis Imperii deſcriptos, milites aliquot Bernenſium ac Tigurinorum turmas, ex foedere ad cuſtodiam pontis, quo Rhenus ibi iungitur, accivit, ut non obſcuris indiciis appareat, quantum in ea urbe ſitum ſit. Fateor, A. cIɔ Iɔc LXXIII. cum DEVS Montecuculi expeditionem fortunaret, Turenium plus ab uno Francofurto, quam toto exercitu Caeſareo, ſibi metuiſſe. Haud ſecius Argentoratum proximo anno cIɔ Iɔc LXXIV. incuſſit formidinem, cum Gallum pro hoſte iudicaret, et aditum Foederatis in Alſatiam muniret. De motu Burdigalenſi quod allatum eſt, ſane indicium eſſe poteſt Galliae multum exhauſtae et ſerio optantis pacem, etſi externe ſuperbiens more ſuo videatur. Erneſtus, Dux Gothanus, d. XXVI. Mart. ab hora II. pomeridiana mortuus eſt, Princeps pius, ſapiens, conſtans. Kal. Iun. cIɔ Iɔc LXXV.

CCXXXX.

N. N.

DOleo vicem tuam, quod uxorem multo cariſſimam et mihi beneficio, cum apud te commorarer, cognitam amiſeris: et ſane me ita ex longinquo afficit iſte luctus tuus, ut non magis poſſit, quam ſi me ipſum tangeret. Illud tamen me ſolatur, quod omnia tibi ea remedia ſuppetant, quae ad ſapientes pertinent, quodque ſcias, ea lege nos eſſe natos, ut migremus ex hac vita; nec perire hos,

hos, qui migrant, ſed praemitti nobis, ut libentius ſuccedamus. Id ergo uſu probes et animo infixum teneas, meliore ſui parte ſupereſſe uxorem tuam ac reliquiſſe tibi liberos, virtutis ſuae imagines et in quibus poſteritati ſit victura. In primis de Nicolao tuo praeclare exiſtimo ſperoque fore, ut aliquando te inviſam. Adhuc enim ea conditione ſum et, quod abs te olim profectum eſt conſilium, ſervo, ne feſtinando praecipitem fortunae meae rationes. Illuſtriſſimo Georgio Friderico res Belgicas dicavi, ut ſit grati animi monumentum atque teſtimonium oblivionis ante actarum rerum. In poſterum te eodem officio honorabo ac fratrem meum Ioannem Antonium, medicinae faciendae cupidum, commendabo, ut, quemadmodum ego olim, ita et ipſe ſumma benevolentia tua adiuvetur. Non. Iun. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXXXI.

FRIDERICO SCHRADERO,

HELMSTAD.

VErum eſt equidem, quod ſcribis, a ſtylo ſcribendi ſuperſtitionem abeſſe debere: curam tamen eius omnem abiicere et, quem ſibi nativa indole cultum vindicat, negligere prorſus ac nullum imitandae antiquitatis delectum habere, praeter officium eſt docti viri. Neque ſic emerget, praeſertim, qui ad ſcribendam Hiſtoriam ſe applicat, niſi ope ſtyli ac prudentiae civilis, cuius lau-

laudis fructum Germanis dudum praeripuerunt Galli Belgaeque, niſi quod Iulei veſtri doctores quaſi proprium ſibi reddiderunt iam a Caſelii inde aetate et conſervarunt usque ad hunc diem. Ego nunc, quod tibi mittam, nihil habeo; praeter orationem ſubito conſcriptam, cuius copiam tibi facio et abs te peto, ut more tuo ſuſcipias et ſtudiis meis porro faveas: in primis honoratiſſimum Parentem tuum, Conringium, Vffelmannum, avitae Academicae conſvetudine notum, ac Buſmannum, cui reſponſionem debeo, reverenter meo nomine ſalutes. Quanquam etiam ſummos viros coram alloqui ſtatutum habui: tamen alia me prohibuerunt, praeſertim Kirchmaieri iter, qui proxime in Bohemiam profectus ſcriptionis publicae curam hic mihi auctoritate publica delegavit. Horneium, magni Horneii nepotem, quaeſo, viciſſim ſalute impertiaris. d. IX. Iun. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXXXII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SI unquam alias conſilia Epiſcoporum diſturbata feliciter fuerunt, haec ſunt tempora, quibus Caeſar expertus eſt eorum fidem, quam ſtudio nominis Gallici labefactarunt: ii maxime, qui Caeſari ſummis beneficiis devincti erant. In quorum amicitiam cur Svedi venerint, ac ſpem remque omnem in diſcrimen adduxerint, mirandi cauſa eſſet, niſi exploratam eius gentis invidiam erga florentes Germanorum res haberem. Nam et A. cIↄ Iↄc LXV. Epiſcopum Monaſterienſem vel invito

vito Gallo ad arma adverſus Batavos capienda ſtimulabant. Inde Bremam oppugnabant, quod negotium Duces Brunſvicenſes ita perturbabat, ut, niſi Vrangelius incepto obſtitiſſet, praelio experiri neceſſe habuiſſet. Interea connivebat Epiſcoporum et totius Germaniae Vlyſſes, Io. Philippus Antiſtes Moguntinus, et Furſtenbergius, qui iam tum *Monarchiam* Galli, terrarum orbe maximam, in animo moliebantur atque ideo in ſinu gaudebant. Ipſe Caeſar, quaſi nondum firmata potentia, Auersbergii, cum adhuc floreret, conſilio Svedis permittendam urbem cenſuit. Quanquam enim ſemper privatim commonebat Leopoldum, omnem operam dandam eſſe, ut liberae Imperii urbes in iure atque dignitate ſua confirmarentur: tamen veritus, ne Svedi ab audacia ius repeterent, e re Caeſaris fore duxit, non obniti; ſed ſumptis armis animisque obnitebantur Brunſvicenſes, quaſi Camilli Germanicae libertatis. Quae cum non ſucceſſiſſet, alia conſilia ceperunt et non ſervandi civis, quod laudi eſſet, ſed hoſtis propugnandi cauſa, Brandenburgicum aliquoties diſtinuerunt, necdum ea ſententia deduci poſſunt, affirmantes, oportere Brandenburgicum foederi Auſtrio renunciare. Id ſi faxit, omni modo ſatisfacturos eſſe, haud ſecus, ac ſi in eorum poteſtate eſſet, dare leges Electoribus. Siquidem ſuperiori anno quoque minis Electorem Saxoniae, nec multo poſt Brandenburgicum armis deterrere ſtuduerunt. Quod qui non moleſte ferat Princeps, eum fortunae ſua oblivisci exiſtimem. Quae cauſa induxit tandem Imperii

Principes, ut auctoritate publica proiectam exterorum audaciam compeſcerent, ac Blumium, Legatum Svedicum, dimittendum ad ſuos e republ. eſſe cenſerent. Eam nempe ex militari conſilio capiunt gloriam, ut intelligat poſteritas, quantum ex priſco more mutaverint. Nam quae recte fecerunt, fidem colentes ac rem Germanicam adiuvantes, ea vertunt laudi et perinde, ac debent, gratis animis aeſtimantur: ubi autem veteris neceſſitudinis ac ſummae coniunctionis obliviſcuntur, non religio, quam multi iactant, ſed res factaque inſpiciuntur. Vnum eſt, Domine, quod hoc rerum ſtatu rebus Saxonicis cum primis expediat et ſtudio Caeſaris amicitiaque foederatorum Imperii Principum, ac tua cura effici poſſit, ut ea urbs, ex qua A. CIƆ IƆC LXXIII. tot minae ac pericula Saxoniae intendebantur, ad Saxoniam redeat et patrimonio Saxonis adiungatur, cum propter ancipitem Praeſulum fidem, tum mores multo fallaciſſimos. Quod vix eſſet, ſperarem, ut, ſi in vivis eſſet Io. Philippus Moguntinus, qui cum Caeſaris honori favere videri vellet, revera Gallo obnoxius erat et, niſi is fuiſſet, et certe tuis conſiliis locus datus eſſet, nondum Erfurto potiretur. Eius ſucceſſor, Lotharius Fridericus, longe infra Vlyſſem iſtum, a quo totus *Electorum* ſenatus et ipſe Palatinus, alioqui ſagax et rerum providus, ſibi metuebat, proxime deceſſit, minori auctoritate apud ſuos, maiori probitatis gloria apud noſtros. Eſt ſane Thuringia vetus Miſniae *Marchionum*, nunc Saxoniae *Ducatu*, *Electoratu* atque *Palatinatu*

natu praeditorum, proprium ac perpetuum peculium, quod ut repetatur, cum occaſio ſit, omnium intereſt ſalutis. Venit hic in mentem recordari eius, quod Galli dicunt, Alſatiam eſſe pulchrum Regis ſui hortum, in quo nihil deſiderandum ſit praeter amoenam domum, quae eſſe poſſit Argentoratum. Quod cur bene convenienterque de Thuringia et Erfurto, inter ſe comparatis, dicere nunc poſſim, tu melius, ac ego, intelligis, Domine, et, non domum tantum, ſed murum Thuringiae et arcem ſalutis publicae eſſe Erfurtum, perſpectum habes. Cneius a Tito aulico loco motus eſt, quod Tremovillius matrimonio aliam inducendam ſvaſiſſet, quanquam et ea nunc foecunditatis experta eſt. Quod mirum eſt eius viri prudentiſſimi alioqui et iuris conſultiſſimi fatum, cuius dum memini, ſubit ſimul mirari Chriſtophori Forſtneri conſilium, Duci Mompelgardio datum, quod foedum adhuc oculis obverſatur. Montecuculi arduum aliquid in animo habet et, quod ille in Alſatia, id in Belgio agitat Auriacus Princeps. d. X. Iun. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXXXIII.

FRIDER. IAC. LEICKERO.

QVam praeſens ex ingenio ſtudioque tuo voluptatem cepi, eam abſens quoque excitas, et, quo in me animo ſis, pulchro exemplo confirmas, tu praeſertim, qui expectationi meae cumulate ſatisfeciſti et hoc ſuperiori noſtrae conſvetudini tribuere voluiſti, ut intelligerem, te mei

nondum eſſe oblitum. In quo officio ut perſeveres, te moneo et hortor, et ut Patrem, auctoritate et conſilio ſummum, virtute induſtriaque tua aſſequaris. Nam infra laudem tuam eſt, ibi conſiſtere, ubi vulgo ſolent. Erecto es animo et hoc proprium perpetuumque habes, quod tibi decorum et ſtirpe tua dignum eſt, cuius gloriam tu unus maxime tueris et, quod ſine aſſentatione ſcribo, in primis illuſtrabis. Magnifici Hundii, patroni mei, mandatum curavi equidem, ſed res aliter, quam cogitaveram, evenit. Martius etiam, cuius meminiſti, iam ante aliquot hebdomadas mercede conductus ad Miſenenſe oppidum proficiſci ſtatutum habet, quanquam affirmabat, ſi prius ſciviſſet, libenti animo obſecuturum fuiſſe. Itaque, hoc quamprimum reſciſcat ut Patronus, tu fac: ego hoc negotium pro ea, ac debebam, induſtria explicare non potui meque adeo excuſatum habeat. Illud demum abs te peto, ut Patrem plurimum ſalutes. Vale. d. XI. Iun. cIↃ IↃc LXXV.

CCXXXXIIII.

HERMANNO HAXTHVSIO.

Redditae mihi ſunt literae tuae d. XII. Iunii, quae magno gaudio me affecerunt, praecipue quod patrocinium mihi praeſtitum in fratre meo continuaturus videaris. Me tandem Saxonia amplexa eſt et aulam in primis conciliavit. Nam qualem tuum animum Caſſellis, talem illuſtriſſimorum Friſiorum Dresdae ſum expertus, qui et res meas tuentur, et ſtudia benigne fovent. Die XIII. Maii iuſſus

Digitized by Google

iuſſus ſum pro natali Saxonis orationem in templo arcis habere, in praeſentia Procerum et Patrum, quae ut futuris nundinis tibi afferatur, curabo, Patrone. Alioqui nondum ſtatutum habeo in Academia permanere, quia aliquoties ad hanc vitam commutandam, oblato Hiſtoriographi Electoris munere, ſolicitor: recuſavi tamen uſque huc, memor tui ſapientiſſimi dicti, vitam Academicam tutam eſſe et honeſtam. Saepe nihilominus erigor in eam ſpem: mox, ut humanae mentes ſunt, muto ſententiam, quae vera cauſa eſt, quod adhuc in Academia matrimonium recuſem, cuius tamen ineundi hic plurimi auctores mihi fuerunt. De cetero Saxonia noſtra adhuc tranquilla eſt: vicina Marchia autem a Svedis vexata exhauſtaque, quo nomine omnium odia atque invidiam ſibi excitaverunt. Praeterquam enim quod fortunas diripuerunt, ſtuprarunt quoque foeminas et foedum in morem graſſati ſunt, ut Turcae foedius non poſſint. Nulli ſacerdoti pepercerunt, Lutheranos Reformatosque iuxta habuerunt, quam labem toto hoc ſeculo non eluent, pacis publicae, pactorum cum Brandenburgico initorum ſuſceptaeque ab ſe conciliationes obliti. Quod cum recordari in mentem venit, horreo plane ac barbariem averſor, tanto magis, quod fortiſſimum fideliſſimumque Imperii Civem, cuiusmodi eſt Elector Brandenburgicus, iuvandi Imperii hoſtis cauſa oppugnaverint. Sed non impune ferent iniurias et lacera turba, ſi Brandenburgicus et Caeſar in Sileſia copias contraxerint, nullo negotio diſſipabitur, quanquam Saxo noſter non vult im-

plicari bello et ſtudet neutri parti, et, quod haec eius mens ſit, legato Brandenburgico noviſſime declaravit. Conſilium recuperandi Erfurti ſuppeditavit Praeſul de Goes, ordinarius Caeſaris legatus ; ſed protinus ſubmonuit Moguntinos, urbem curae haberent ac novo praeſidio firmarent. Tales ſcenas inſtruunt Catholici, ut in ſinu gaudeant, ſi Proteſtantibus illudatur. Quanquam enim foedera civilia huc usque ſincera ſunt, quae inter Catholicos et Proteſtantes coaluerunt : tamen ſaepenumero huiusmodi ar es interveniunt, quas tuto non licet perſcribere, quia incertus ſum, an literae perferantur. Illud hic plane novum eſt, quod apud Neuſolam in Vngaria Turcarum exercitus conſiſtat, qui dum Polonis minatur, ſimul a Gallis inſtigatur, ut Caeſarem diſtineat et, facta irruptione, a ſocietate belli contra Gallos ſuſcepti abſtrahat. Sed nunc finio et, ut cum nobiliſſima coniuge ac tota incluta familia diu ſuperſis ac feliciſſimus ſemper agas, ex animo precor et de filio Nicolao magnam ſpem gloriae literarum concipio. d. XVI. Iun. cIↃ IↃc LXXV.

CCXXXXV.

N. N.

NOn perturbatione quadam animi, ſed conſulto ad te ſcripſi ; etiam, quia priores literas tabellarius non curaverat, aliter ſcribere non potui. Eae autem heri demum redditae ſunt, culpa et oblivione hominis, cui perferendas dederas, qui famulo meo flagitanti dixerat, niſi monuiſſem, plane ſe fuiſſe obliturum.

liturum. Tum vero, ne exiſtimes, me tam eſſe excordem, ut eorum, quae inter nos dicta ſint, oblivio me ceperit, qui ſemper commodis tuis ſtuduerim, neque mutem animum, ſi occaſio honeſta te iuvandi detur. Illud autem velim te recordari, promiſiſſe te reditum et operam conferre voluiſſe. Facile enim intelligis, me alioquin occupatum vix omnibus ſufficere poſſe, praeſertim hoc tempore, quo Latinam et Germanicam orationem pro natali Principis Saxonis habitam prelo exprimendam curavi et, abſente Kirchmaiero, diſſertationum Academiae nomine ſcribendarum curam ſuſcepi. Amove ergo de me ſuſpiciones, quanquam et has diffidentia Parentis tui facile poſſet excitare, qui eum librum, quem deſideravi ornandi honoris tui cauſa, negat. Is mihi ex Sileſia Vratislavia afferetur; ſed multo tempore opus eſt, donec accipiam. Nam Scriptores Bohemici a noſtris fere diffident et accurato examine ſunt comparandi invicem atque iudicandi. Nam ſola Manlii auctoritas non eſt ſuffectura et *diplomata* merentur, ut cum ſcriptoribus Bohemicis conferantur. Praeterea, quod de Grenio dixiſti, non ita ſe habet et in concionando perſeverat, contentus titulum hiſtorici uſurpare. Hinc ego eum tanquam Concionatorem publice laudavi, quod mitto, ut legas. d. XVII. Iun. cIↄ Iↄc LXXV.

CCXXXXVI.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

ORatio, quam pro natali Saxonis habui, nunc ad te perfertur, quae intra paucos dies a me ſcripta et memoriter recitata eſt. Propoſueram quidem habere longiorem; ſed tempore excluſus non poteram, quia paulo ſerius, quam vellem, hoc inſtitutum a Patribus Academiae renunciatum fuit. Quae cauſa alium forte induxerit, ut laborem plane defugeret: quod ego non auſus ſum, licet parem tenuitatis ingenii excuſationem afferre poſſem. Nam ſciebam, vel omnia prius mihi deſerenda eſſe, quam ut Principi in maxime pio officio deeſſem. Quapropter, Domine, eam occaſionem accipe commendandi me Potentiſſimo Principi Saxoni et levandi tenuem meam fortunam. Ego, dum vivam, et Principis maxime pius civis, et Friſii nominis humilimus cliens praedicatorque ero. Svedi, cognito Brandenburgici adventu, retroceſſerunt, foede in Marchia graſſati et ferme, ut olim Wurzenae, ita in quibusdam Marchiae oppidis libidine omnia impleverunt. Vrangelius tantum aſpera Regis Svediae mandata mitiori ratione temperavit. Brevi Imperii hoſtes iudicabuntur. d. XVII. Iun. cIɔ Iɔc LXXV.

CCXXXXVII.

N. N.

INduxit me tandem ingenii tui virtutisque fama, ut, quam nominis dignitatisque tuae ſtudioſus ſim,

ſim, literis exprimerem atque aditum mihi et aliis ad tuam benevolentiam communirem. Multis enim nunciis de humanitate tua prorſus ſingulari huc allatum eſt. Nam, quae merita tua ſint et dotes maximae, ipſe ſcio et laetor, talem Principi virum contigiſſe, qui et bonas literas tueatur et ornet. Quo animo cum ſis, unum da mihi, ut abs te impetrem. Verſatur apud nos iuvenis, Gothani Principis, dum in Moſcovia ageret, beneficiarius, haud leviter eruditus atque ſtudio ſacro deditus, nunc ad te profectus, ut cognoſceres praeſentem atque patrocinio tuo, quod uterque longe maximum ducimus, amplectereris. Quod ſi non defugias, optimi iuvenis cauſa putabo mihi beneficium collatum et, dum vivam, gratum memoremque me tibi exhibebo, qui alioquin opto, ut tibi mei obſequii ratio conſtet. Ita tuum Principem teque DEVS ſervet! d. XIX. Iun. cIↃ IↃc LXXV.

CCXXXXVIII.

N. N.

ITerum abs te accepi beneficium, quod petitioni meae locum dediſti, qua quidem facilitate id conſequeris, ut omnes boni te collaudent, ego vero petendi moleſtiis te prope obruam, ac Sempronium denuo per te in Caii amicitiam inſinuari cupiam. Quod, eo minus dubito, quin facturus ſis, quod ſumma eius familiae dignitas ſit ac ſplendor. In primis autem illud eximium ac ſingulare in eo ineſſe, cenſeo, quod animo ſit modeſto

ac vere Germano et diſcendae iuriſprudentiae cupido. Adiuva itaque conatum hunc et teſtimonio ornatum optimis viris commenda. Ita vale ac nihil eius, de quo ſcripſi, iuvenis cauſa praetermitte. d. XXI. Iun. cIↃ IↃc LXXV.

CCXXXXVIIII.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

Laurentii Vilelmi deſcriptio futilis eſt, nec ea melior Schmidii videtur, ſi aliquot Imperatorum Salicorum *diplomata*, quae in hac continentur, excipio. Olai Vormii liber eſt curioſus, ut omnia fere huius viri opera, in quibus Muſeum numero et antiquitates Runicas. *Declaratio* Innocentii X. iam dudum vanitatis eſt convicta, nec Lipſia Liberata aliquid, praeter verba atque expoſtulationum formulas habet, niſi quod Svedorum animos ancipitemque fortunam illo quoque tempore memorabilem oſtendat. Scriptum tripartitum iam dudum ab Oldenburgicis ſolide eſt confutatum; acta ipſe domi ſervo. Iſidorus Iſolanus ſtyli rerumque dignitate vincitur a Bernardo Sacco. Ericium Puteanum ſane deſtituit iudicium pragmaticum in rebus Inſubricis; ſtylus coeteroquin elegans, ſi quis Laconico delectatur. Commendo tibi hiſtoriam belli Colonienſis a Michaele Iſſelt ſcriptam, ubi fontes, quos alibi de Gebhardo Truchſeſio non perinde reperias. Librum poëticum vidi et miratus ſum viciſſitudinem ingenii humani. Scriptores Reuberi, Piſtorii et Siculos abs te poſtulo. Ab auriga quatuor thaleros accipies: de

de cetero ſumptus tuos curabo. Spes Scriptores Bohemicos nanciſcendi me feſellit. Hagecius aliunde mihi miſſus. Bohemicos itaque imperti, quia tuus honos agitur. Accurate enim tuo nomine elaborabo. d. XXII. Iun. cIɔ Iɔc LXXV.

CCL.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

IN Marchia multo aliter res cadit, atque putarunt Svedi. Nam, praeterquam quod multa ipſis adverſa ſunt, DEVS ipſe iniuſtam cauſam deſerere videtur. Dum enim huc uſque pugnarunt, aut diffugerunt, aut caeſi captique ſunt. Ità uno tempore dignitatem veterem et Germanorum gratiam amittunt, ſero experti, in fervidis conſiliis non ineſſe rationem. Sed mari melius ſperant, rati, ita litora ſua et fines eſſe communitos, ut Batavi in continentem exſcendere prohibeantur. Ad Rhenum cunctatur Caeſareae militiae imperator, Raymundus Monteculi: contra ad Moſam fervet Auriacus et ardenti animo erigitur ad pugnam. Io. Sobieſcius, Poloniae Rex, Svedos a conſilio invadendae Pruſſiae dehortatur. In Vngaria nondum deſinunt motus et Turcarum exercitus, qui proxime apud Neuſolam conſtitit, Auſtriis formidinem iniecit: nunc autem deprehenditur, Poloniam rurſus totis viribus eſſe aggreſſuros. Quod ut bene vertat Polonis et hoſtibus in exitium cedat, omnes precamur. Illud autem cordati mirantur, quod Auguſtus

guſtus magnifico titulo Poſonii, iam quaſi de Turcis et haereticis triumphatis, ſibi in Regno Vngariae plaudere ceperit. Quod omen multis ſiniſtrum videtur. De cetero venit ad te, Domine, M. Vagnerus et ſe gratiae tuae permittit, neque alius nunc eſt animus M. Frenzelii, humilime orantis, ut, ſi nulla ſpes honoris Academici affulgeat, ſacerdotiis tandem opimioribus benignitate Principis et tuo favore ornetur. Ego DEVM oro, ut omnia fortunae proſperrimae incrementa perpetua tibi et ſtirpi tuae eſſe velit! d. XXV. Iun. cIↃ IↃC LXXV.

CCLI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SVedi armis Brandenburgici feliciter ex Marchia, quam inſtinctore Vitrio ſtupris et irruptionibus foedarunt, eiiciuntur. Vrangelius, tribunus, et Vangelinus capti ſunt, aliquot cohortes caeſae, pleraque ſigna erepta, quae Caroli, Svedorum Regis, nomen praeferunt. Quae fortuna imperatorem Vrangelium conturbat, virum ſuperiorum temporum experientia temperatum et prudentem, ſi eius conſilio voluntateque negotia publica conficerentur. Nam omnis fortuna nunc deſerit Svedos et ruſtici, quos, abſente Brandenburgico, indigniſſime tractarunt, quaſi audacia furentes diſcurrunt et Svedos contrucidant. A Sileſiae finibus imminet praefectus generalis Koppius, cuius tamen non magna apud externos auctoritas eſt atque infeſtum ingenium Vngari deteſtantur,

et

et milites ipſimet, quibus eſt praepoſitus, moleſte ferunt. A ſeptentrione eos Batavi oppugnabunt, bello auctoribus difficili, quod iam omni apparatu litora communiverunt Svedi et Dano, quem nova ſpe ad neutras partes inclinaturos ſe ſperant, pacem ſervaturo, nullam exſcenſionem timent. Eſt quidam, qui ex Haſſia ad me perſcripſit, mirari ſe, cur Sereniſſimus Saxo noſter ad pellendos Svedos operam viresque non conferat, quod Circulus Saxoniae ſuperioris turbatus eſſet. Cui reſpondi ego, quia neque Circulum, neque Imperium bello appetant: ſed ex foederis ſingularis formula eiusque diverſa interpretatione occaſionem ſuſceptarum inimicitiarum arripuerint, cui rei ſe immiſcere ſit praeter Saxonicam prudentiam, quae ſuperiori anno ſatis Caeſaris Imperiique auctoritatem contra Gallos defendiſſet: quanquam et ipſi Haſſo-Caſſellani exemplum ſtudii neutrarum partium, turbato ſuperiori Rhenano tractu, quo ipſi continentur, prodiderunt. Qua quidem ratione ego ſatisfaciendum eſſe duxi ei cum primis, qui tuae quoque virtutis admirator eſt, Domine. In Vngaria exercitus Turcarum, qui apud Neuſolam conſtitit, rebus Auſtriis metum attulit, quamvis illius profectio ad Poloniam dirigatur. Illud tamen in omen ſiniſtrum accipio, quod Auguſtus, hoc anno d. XXIII. Maii inciſo in columna titulo ſibi depulſis Turcis et ſubactis plane factioſis, praecipue ſacrorum repurgatorum cultoribus, Poſonii publice ſit gratulatus. Nimirum ea agunt, Praeſules, quibus in nulla cauſa fides. Caeſari iuſtum obſequium reli-

relictum. Ceterum de Servio multum ſibi ſpondent atque confirmant, cui Metropolitanum honorem deſtinant. Ego mentem minime turbidam opto: tibi autem, Domine, omnia ſalutis fortunarumque incrementa, proprio ac perpetuo iure retinenda, precor. d. XXV. Iun. cIↃ IↃc LXXV.

CCLII.

EIDEM.

SI, quoties ad te ſcribo, ignarus multorum, quae tu ſcis optime, et improvidus futuri, quod tu perſpicis rectisſime, et ſaltem certiori coniectura aſſequeris, poenas pendere ignorationis meae deberem, iuſtae mihi cauſae forent, propter quas ſcribere in poſterum deſinerem. Nunc, quia ea eſt in me propenſio tua, ut ſtudia mea tibi commendata habeas et reſcribendo interdum teſteris, nullo modo te offendi tenuitate ingenii mei, animum addis ac gentis tuae decus incomparabili benignitate ſuſtines ac tueris. Ego ſane reverenter abs te peto, uti in hac ſententia perſtes atque in clementia ſolita perſeveres. Nam nec ulla virtus te altius efferre poteſt et totus orbis, qua literas aeſtimat ac colit, eam praedicat merito et miratur. Id vero perſpicacisſimam prudentiam docet, quod eas conſervandae Saxoniae noſtrae tranquillitatis rationes explicaſti, quas nemo poſſet te melius, et ego, dum vivam, memoria tenebo ac literas tuas ſancte cuſtodiam, nec aliter, quam monumentum ſapientiae tuae et theſauros, qui me bonitatis tuae admoneant, ſervabo. Quod de

de ſilentio vis earum rerum, quas non expedit emanare in vulgus, ultro obſequor, quanquam id mihi enunciare permittes, ut gloriam, quam, ex literis Graecis, ſine quibus nullam eruditionem eſſe ſolidam recte cenſuiſti, comparatam, ad ceteras doctrinae laudes adiunxiſti, pasſim circumferam et in hac duntaxat parte mandati tui leges perfringam. Ceteroquin Svedos animoſe perſequitur Brandenburgicus. Plurimi Germanorum diffugiunt et, quia vel oculis ſtudium dominatus Gallici cernunt, ſigna deſerunt. Chriſtianum Albertum, *Holſatiae Ducem*, ob inſtructas machinationes contra *Danos*, *Rex Daniae* adortus per latus petit Svedos. Io. Adamum Kielmannum Kielmanſeggium, Praeſidem ſanctioris conſilii Gottorfienſis, cuſtodia retinet, virum ſolerti et ad res agendas erudito ingenio praeditum et, niſi Principem ſuum ab amore Regis Daniae penitus avertiſſet, fideliter munere ſuo defunctum. Nam et huius artibus et Svedorum opera ſupremum Ducis Sleſvigae ius adeptus, cum quaedam non optima machinaretur, ſe contra Regem efferre viſus eſt, Svedorum patrocinio innixus forte, quod hi vinci non poſſe crederentur. Ipſe Dux a periculo non abeſt, etſi quidam compoſitionis litium ſpem faciunt: contra alii vulnera ſuperioris belli Svedici refricant et quod Pater eius, Fridericus, Dux, fidem beneficiariam Regi Daniae, tunc requirenti pro ea, qua illo tempore erat, conditione non liberaſſet et poſtquam Filius Albertus de onere *dominii clientelaris* exemptus fuit, oblitus amicitiae et pa-

cta-

ctorum, conſilia publice noxia cum Svedis communicaſſet. Iamdum omnia caſtra oppidaque Dani, praeter Tonningam, quae et anno cIↄ Iↄc LX. paulo ante, quam pax coaleſceret, in diſcrimine verſabatur, obſidente cum Eberſteinio belli Danici tunc Praefecto. In Sabaudia diem obiit Carolus Emanuel, Dux omnium rerum negligens, niſi quod Gallico nomini totum ſe tradidiſſet. Vidua eius, licet Aurelianenſis et neceſſitudine Regi Galliae innexa, utili conſilio partibus Gallicis Auſtriisque mediam ſe praeſtabit, ut mihi a viro quodam non imperito eſt perſcriptum. Moguntinenſes praeſules Carolum Caſparem, Principis Trevirenſis fratrem, *Baronem* Domianum Hartardum, communibus ſuffragiis poſtulaſſe *Metropolitanum* perhibentur. Quo factum, ut ſpe exciderit Derenbachius, Antiſtes Bambergenſis, qui prenſaſſe quoque dicitur illam ipſam tota Germania eminentiſſimam dignitatem. Quibus nunc acquieſce, Domine, et propenſo patrocinio me, ut ſoles, fove ac ſtudia resque meas ſuſtenta. Ego DEVM orabo, ut invidenda nominis tui gloria perpetuo conſervetur. d. IX. Quintil. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLIII.

CHRISTIANO SCHVZIO.

NOn moleſte feres diuturnam moram, quam, non oblivione tui, ſed occupationibus impeditus huc usque duxi. Cum autem memor ſim promiſſi de munere literario ad te perferendo, nunc tandem exſolvo fidem et magnopere peto,

peto, ut aequi conſulas. Quod cum Sagittario de me ſermonem honorificum habuiſti, ago pro officio gratias et opto, ut Profeſſor Hiſtoriarum hic de provincia ſua quamprimum decedat. Videbit, quae ſim in Hiſtoria editurus. Svedi in vicina regione foede graſſati ſunt et, ſi ita pergant, parum aberit, quin vetus gloria prorſus contaminetur. Legatus eorum Blumius e Senatu Imperii dimiſſus: Viennae et Luneburgi nihilo minus eſt conſultatum. Ego ſane miror, gentem eam hoſtis Imperii cauſa Imperium in ſe concitare et ex animis delere ſuperiora beneficia: quanquam audio ſenſim retrocedere et Brandenburgico offerre iterum ſatisfactionem. Sed quae horum ſcio et ſentio, non licet tuto perſcribere: id vero affirmare, pia et iuſta bella DEVM reſpicere; impia et iniuſta, qualia nunc Svedi incipiunt, averſari. d. XIV. Iul. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

TErreſtri maritimoque apparatu Brandenburgicus Foederatique ipſius in ultionem irruptionis Svedicae vires operamque conferunt, nec ſcio, an unquam periculoſiori ſtatu res eius gentis fuerit, atque nunc eſt, poſtquam tota Marchia pulſis neque maris, neque terrae ſecura poſſeſſio reſtat. Varnemunda, propugnaculum exigendis vectigalibus non Ducatui modo Mecklenburgico grave, ſed commerciis Roſtochienſibus quoque exitioſum Brandenburgico eſt deditum. Viſmaria,

ria, portu commodiſſimo et quem prudentes Straleſundenſi praeferunt, praedita urbs, neſcio quo fato, in diſcrimine verſatur, poſtquam pars Batavae claſſis exſcenſionem minatur et Brandenburgicus cum victore exercitu in propinquo conſiſtit, urbem natura opibusque validiſſimam, nunquam occupaturus, niſi occaſione Panici Svedorum metus et diſtractarum terra marique virium mutetur. Hannoveranus tandem ſine fuco promiſit, ſuam Caeſarisque et Imperii communem cauſam fore. Quod eo magis laetum noſtris partibus evenit, quia iſte Princeps comitia Circuli inferioris Saxoniae conſiliis, in diverſum nitentibus turbavit, quippe a Gallo conductus, ut Svedis Brandenburgicum invadentibus retinendi Ducatus Bremenſis armatus ſponſor eſſet. A Caeſare pactus dicitur Eisfeldiam, quae Moguntini iuris eſt, ex Grubenhagenſi Principatu, qui in Hannoverani ditione eſt, detracta et ab Ottone, Duce Brunſvicenſi, XIV. ſeculo *Eccleſiae* Moguntinae vendita, ut habet chronicon Saxonicum vetus: quanquam alii volunt, pignori ſolum oppoſitam, quod utique negant Moguntini et haud provident, ut ſpe praeoccupatum Ducem fruſtrentur. Reimundus Montecuculi aſtu atque inſidiis Turenium debellaturus creditur. Sane enim cum vafro et uſu ſenectaque confirmato hoſte bellum gerit, quem niſi receptu commeatuque intercludat et opportunitatem itineris verſus Philippiburgum Briſacumque praeripiat, haud magnopere nocebit Gallis, quippe cautis et nunquam permiſſuris, ut cohortes animo viribusque noſtris diſpares anci-

piti

piti certamini obiiciantur. Tum vero nunquam Turenius, ut noſtri ſolent, ex iniquo loco et ad receptum perdifficili pugnabit, ratus, hanc eſſe ſalutis viam, quam ratio ſecure elabendi monſtret, unde maius damnum perveniat ad hoſtem, quam ſi iuſta acie cum eo congrederetur. Ad haec nuncius acceptae cladis Svedorum valde Gallis animos minuit Regemque Ludovicum in primis perturbat, ut nihil optet, nihil agat enixius, quam ut, conciliatore Anglo, poſtquam ea ſpe Svedi culpa ſua exciderunt, pax reſtituatur. Neque eo ſecius laborat Rex Svedorum, malo ſuo expertus, praecipitis fervidique conſilii eventum. Simul et poenitet Gallos magni militum impendii, quo ipſis ſtetit expugnatio caſtri Limburgenſis, miranturque rei militaris periti omnes, cur iſte Rex, qui ſua quoque experientia edoctus ſciat, puncto temporis mutare fortunam belli et conſilia hoſtis, tot arces caſtraque, ſuo cuique tempore reddenda, et tanta quidem iactura militum, quos praelio ſervare melius poſſit, et nunc minori, ac olim, numero habeat tam ſecurus futuri eripiat. Sed, cum avum Henricum Magnum imitari ſtudet, tanquam impar aemulus, irridetur. Interim te, Domine, tuamque gentem DEVS fortunet et contra omnes calamitates muniat atque tueatur.
d. XIX. Quintil. cIɔ Iɔc LXXV.

CCLV.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

THeophraſti Paracelſi liber de Republica perrarus eſt et paucis viſus; ſed minime aſſecutus dignitatem, quae quidem viris reipublicae negotium ſcientibus debetur. Plus ex uno libro Polybii, quam toto Paracelſi volumine, addiſces. Similiter Cardanus ſaepe ineptit, cum ex medica officina digreditur ad arcana reipublicae, remediorum gnarior, quam actionum civilium. Venit mihi hic in mentem recordari Platonis, qui in libris ſuis de Republica nihil niſi ideas et nomen DEI ingeminat, ut vix bene operam poſuerit Sebaſtianus Foxius, Hiſpalenſis, quod eum annotationibus illuſtravit. Vtinam vero Ariſtotelis de Rebuspublicis opus, iniuria temporum deperditum, adhuc ſupereſſet! Quam iacturam libris Politicorum ab eo editis utcunque ſolamur, quos eleganti et nitida Paraphraſi Latina donavit clarisſimus vir, Dn. Daniel Heinſius, ac digni ſunt, ut a quovis diligentisſime legantur, qui ſcientiam civilem conſequi ſtudet. Monumenta Oſchazienſia fragmentis quibusdam continentur. Chronicon Lauterbergenſe a Madero editum eſt. Leuthingerus, cupio, a te ut commodo mihi detur. Nam et eius mihi uſus erit in contexenda hiſtoria tua. Scriptores Graecos accepi; ſed Iſidori Peluſiotae priores quatuor libri deſiderantur. Illos ſempiternae memoriae tuae ſervabo et futura occaſione primam plagulam tibi mittam, et pretium

tium typographi ſignificabo. Bohemicos Scriptores hac hebdomada cum rhedario Vratislavienſi accipiam et ita res tuae recte procedent. Vale! d. XXIII. Iul. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Diverſa parte Danus Batavique Svedis imminent, ut tranſitu receptuque prohibeantur. In Rugiam immiſſa claſſis dicitur, quae Svedos mari in Pomeraniam ingreſſuros arceat. Viſmariae propugnaculum, quod Valfiſch appellatur, obſident Batavi et a clivo, qui urbem reſpicit, tormentis verberant. Oppidani interim male habiti, parum abeſt, quin factionibus collidantur. Varnemundam Svedi ultro deſeruerunt, perterriti adventu Brandenburgicorum, atque ſe Viſmariam proripuerunt, non citra deditionis periculum, ſi Foederati inſtent et vim terra marique adhibeant, et, quod nunc poſſunt, Svedos impediant, quo minus annonam et milites advehant. Quodſi fortuna eorum partibus ſtaret, Svedis aditus cum verſus Bremenſem Ducatum, tum ſuperiorem maris Baltici partem clauderetur. In Svedia ſane diſſidia orta ſunt inter Proceres. Multi belli iuſtitiam aſſerunt, multi negant. Hannoveranus, quod Bremenſis Verdenſisque Ducatuum patrocinium, Galli, qui Svedos in bellum impulit, ſtudio ſuſcepit, adhuc ſuſpiciones movet, aut terretur armatis in vicinia copiis, aut mixtis metu monitionibus a propoſito revocatur. Vrangelius, generalis

legatus copiarum Svedicarum, ob rem male geſtam a Svedis in ius vocatus eſt. Error enim nunciorum fefellit, quando nuper ſcripſi, captum fuiſſe. Vangelinus Priezam abductus eſt, qui, dici non poteſt, quam male audiat, quod per heluationes atque ignaviam cohortem ſuam amiſerit, ſuper menſa alioqui gloriatus, ſi Elector Brandenburgicus cum quinquaginta millibus militum veniret, non refugere ſe praelium cum ipſo committendum, qui ſimul atque in conſpectum Electoris venit, valde increpitus patientia ſe ſolari neceſſe habuit. Imperator Vrangelius taedio et moerore conficitur, belli pertaeſus et maximarum, quas providet, calamitatum. Vnum Foederatis acerbum eſt, quod Lockenizium propugnaculum, quod Marchiae aditum aperit atque uliginoſo et fere inacceſſo loco ſitum eſt, adhuc in Svedorum poteſtate ſit, proxime a praefecto praeſidii, cum defendi potuiſſet, deſertum. Hoc enim iamdudum ad Pomeraniam pertinere ac ſibi deberi, affirmarunt Svedi, cuius poſſeſſio niſi repetatur, nunquam tutus Marchiae limes erit. In Ducatibus Britanniae Ciſmarinae et Normanniae plebs tumultuatur, ob tributorum, quae imperantur, gravitatem. Condaeus non audet copias explicare, ſed recipit ſe et tergiverſatur: quin et rumor affertur, turmas aliquot, praerepta itinerum commoditate, caeſas. Crequius in Turenii ſubſidium properat: Montecuculi conſilium eo ſpectat, ut caſtra Gallica annona commeatuque priventur. Quandoquidem locus non ſinit, ut pugna conſeratur, non multo

aliter,

aliter, ac olim Iulius Caeſar, ex eadem cauſa, cum Vercingetorige, Gallo, praelium circumſpecte detrectabat. Ceterum clades apud Ratenoviam accepta a Svedis vehementer Gallos perculit, contra hi ex Polonia ac Tranſſylvania impetum minantur, nec vacat ſuſpicione, quod Sobieskius proxime quaedam aſperius dixerit in Auſtriam domum et cauſam belli a Turcis in Poloniam tranſlati in Caeſaris miniſtros reiecerit. Nempe Galli et Svedi, cum in Germania non inveniant ſubſidia, apud Sarmatas Scythasque quaerunt. Interim te DEVS, Domine, ſoſpitem florentemque tuam domum praeſtet. d. XXIII. Iul. cIɔ Iɔc LXXV.

CCLVII.

EIDEM.

Si anno cIɔ Iɔc LXXIII. Galli, cum poſſent, Batavis pacem, aut inducias roganti Caeſari dediſſent, non eſſet, cur a Batavorum exſcenſione ſibi timerent et cladium apud Obernachium, quod ditionis Antiſtitis Argentoratenſis eſt, atque apud Rencherlochum recordarentur. Reuterus enim, praetor navalis, cum claſſe oras Gallicas petiit, invitatus a rebellibus, quorum ductor eſt *Marchio* Monteſpanius, Regi infenſus et demendae ignominiae vehementer cupidus. Nec Caeſaris Praefectus negligens, neque improvidus eſt, qui, quanquam iuſta acie dimicare nondum potuit, virtute tamen Lotharingi iunioris aſtuque militari, et clauſis itineribus interceptaque annona, copiis Gallicis

plurimum damni attulit caeſisque aliquot cohortibus ſuperiorem gloriam, quam expeditione in Vbios ſuſcepta A. cIↄ Iↄc LXXIII. comparavit, praeclare aſſeruit. Qui ſimul ac audit, Turenium a veſtigio diſceſſiſſe, ſtatim paratus eſt, movere caſtra et ſigna inferre in hoſtes. Hinc multi Gallorum elabuntur et fuga ſalutem parant, plurimi morbis et inopia conſumuntur. De Turenio allatus eſt rumor, iactu tormenti in acie pugnantem occubuiſſe; qui omnino vanus eſt, et forte ludi cauſa de cautiſſimo duce et earum artium, quibus vitari ictus et parari effugia poſſunt, gnaro ſparſum. De Vaubrunio autem non negabo, eſſe ſauciatum, quippe temere multa aggredientem et magis, ut apud Rhenanum propugnaculum Argentoratenſe Anno cIↄ Iↄc LXXIV. apparuit, audaciae aliquando, quam rationi et conſilio innixum. Tum vero Turenius hoc rerum Gallicarum ſtatu iuſta acie non pugnabit. Si enim adverſaretur fortuna et funderetur exercitus, de tota Alſatia Gallica actum eſſet. Nihilo verius eſt, quod de Doerflingo a Svedis capto vulgo tradunt opinionumque vanitates ſtudio partium alunt. In agrum Trevirenſem Luneburgicos converſos revocat ad ſocietatem Auriacus, praelium cum tergiverſante Condaeo commiſſurus. Leodienſium res eo ſane ſtatu ſunt afflictiſſimae. Bremenſis *Ducatus*, perterrito plane Hannoverano et tandem neutras partes amplexo, brevi in Foederatorum ditione poteſtateque erit. In Holſatia pleraque oppida Gottorpienſis Ducis Regi Daniae ſacramento beneficiario adiunguntur. Dantiſci

plebs

›lebs impedit, quo minus Strauchius Gryphisval-
liam proficiſci poſſit : vereor, ne fortuna ſuperi-
›r triſti exitu terminetur, quem tamen ego fauſtum
elicemque eſſe optem. Pro te autem atque gente
ua, Domine, nullum pietatis officium praetermit-
am, ac DEVM orabo ſemper, ut Friſii publice
rivatimque floreant Reique publicae ſuperſint.
. XXX. Iul. cIↃ IↃC LXXV.

CCLVIII.

IO. EBERARDO BVSMANO,

P. P. HELMSTAD.

ANnus eſt, ex quo reſponſionem tibi debeo, non
oblivione quadam veteris amicitiae noſtrae,
d, quia exiſtimatum, hoc anno futuram mihi te-
um colloquendi occaſionem et inviſendi Academi-
n veſtram. Quod quo minus adhuc potuerim,
rohibuit Kirchmaieri noſtri ad thermas Bohemicas
ſceſſus. Siquidem datum mihi negotium eſt ſcri-
ionis publicae, cuius moris non potes eſſe oblitus,
odo non ſit grave recordari, illud munus hic Pro-
ſſorem Poëſeos cum Oratore commune habere.
ihi enim, neſcio, qua commutatione fortunae, at-
buta eſt provincia haec, non quo putem, in ea mi-
conſeneſcendum ; ſed, quia tunc rationes capeſ-
ıdi pleni muneris ita ferebant. Grenius, doctus
ıe modeſtusque rerum divinarum interpres, tem-
ris gratia Hiſtoriam docet et, quia oratorem ſa-
ım ſpondet, mihi ſucceſſionis ſpem facit. Tibi

autem de ſuſcepto doctoris Ebraei munere eo magis gratulor, quod ex longinquis itineribus ſalvus atque incolumis rediiſti. De opuſculo, quod recudendum curaſti, ago habeoque gratias. Vidi id, antequam edidiſſes, Dreſdae apud ſummum patronum meum, Henricum Friſium. Ceterum de Gallicarum rerum converſione hic mira exaudiuntur, et nixo alioquin potentia ſua et creſcenti quotidie magis Leopoldo ſuo merito Germania applaudit. Venit ad te civis Academicus, natione Sileſius, probus modeſtusque iuvenis; at, quae Sileſiorum Saganenſium calamitas eſt, patrocinii domeſtici expers, qui deſiderio videndi patrum doctorumque veſtrorum tenetur, cui, non dubito, quin viam ad benevolentiam collegarum munias. Ita te valere opto petoque, ut celeberrimos viros, Conringium Schraderumque ſalutes meo nomine plurimum: tum vero inprimis Vffelmannum, veterem amicum, cum Gieſſae ſtudiorum cauſa ageremus. d. V. Sextil. cIↃ IↃc LXXV.

CCLVIIII.

N. N.

CVm ſpes me certa teneat, literas, quas Kalendis Novembribus ad te exaravi, fideliter redditas eſſe, id ſcribere pertendam, unde ſtudiis tuis magnam fore acceſſionem, ſpero. Etenim, ſi tibi, cum poſſem, ſvaſor et auctor ſtudiorum non eſſem, partem viſcerum meorum abrum-

abrumpi, crederem. Quare, ut de integro meum in te amorem agnoſcas, duodecim dono dedi declamationes, orationum et aliquot mitto ideas. Habeo plures et, ſi recte rationes ineo, ducentarum numerum excedentes, quae ut iuſtam ſervant magnitudinem, ita, animum eruditorum explere, pro certo habeo, quarum exempla, cum tempus tulerit, a me accipies. Omnia ex me ſtudiorum eloquentiae arcana percontaberis, ſi uno mecum anno in Academia vixeris. Rara enim ſunt eloquentiae ſubitae ſubſidia, quorum ut non nego mihi eſſe parum, ita non committam, ut, quicquid eorum mihi conſtiterit, te celare auſim. Iam in eo tantum verſabor, ut, quomodo prudentia civilis pura oratione exprimi poſſit, oculis tuis quodammodo ſubiiciam. Huc opus fuerit legere orationes Ciceronis, Declamationes Fabii, Epiſtolas Plinii Iunioris, qui aut patroni cauſarum fuerunt, aut orandi cauſas praecepta dederunt. Alia enim oratoris dictio eſt, alia iureconſulti. Ille elegantiam linguae; hic veritatem conſequendam proponit: ille huius utilitati ſervit et decori: hic tamen ſine eo eſſe poteſt. Faciam periculum. Minus recte dixeris certe *Vaſallagium*, cum *ius fiduciarium* oratori dicendum fuiſſet, eodemque modo *proferre* apud Latinos dicitur, quod nos in foro *producere* vocamus. Hiſce vale! d. VI. Aug. cIↃ IↃc LXXV.

CCLX.

CCLX.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

RES Siculae Fazelli placent, eo quidem magis, quod Marini Frecciae, qui Caroli V. in regno conſiliarius fuit, commentarii feudales, ut dicunt, in mea ſunt manu, unde plurima egregia poſſunt deſumi, praecipue ad ſtatum et iura legesque penitius cognoſcendas. Scriptores Gallicos, quos miſiſti, plerosque aliunde comparatos habeo, tantum nunc deſidero Reuberi Piſtoriique ſcriptores, quos promiſiſti, alioqui pacto convento nolim ſtare et repoſcere pecuniam. Quod aequius eo eſt, quia impenſas operarum diſſertationis tuae curabo, noſtique ipſe, inops eſſe et avidum iſtud hominum genus. Hagecium et Boreckium accepi, quo iam tum utor. Tantum mihi deeſt Dubravius, quem ſi nactus fuero, exhilarabis me primo quoque tempore. d. VI. Auguſt. cIɔ Iɔc LXXV.

CCLXI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

NOn poſſum ſatis mirari caſum Turenii tota Europa callidiſſimi Praefecti militaris, et cuius ictus cauti, conſilio, an arte Paſſavienſi, dubium, niſi apud Sasbacum cognitum fuiſſet, iactu globi e tormento campeſtri emiſſi, parte laeva, quae in thoracem vergit, tactum quidem et proſtratum, ſed omnium minime transfixum fuiſſe.

Quod,

Quod, cum nunquam credidiſſem, poſſe fieri, tamen tot literae ex diverſis locis miſſae, tot publici nuncii atque ipſi transfugae ex caſtris Gallicis confirmarunt, ut non amplius pro incerto rumore haberi debeat et praedicari Germanorum virtus, quae talibus factis infra Argentoratum demonſtrata eſt, et iis quidem menſibus, quibus priſci Romanorum Imperatores nomina dederunt, ut intelligi poſſit, nunc quoque noſtri Caeſaris auctoritatem eſſe vindicatam atque recuperatam eam gloriam, qua Germanos, antea disſidiis et mora impeditos, Galli audacisſime privabant: vulgus quidem ſi penſito, etiam perditi lixae calonesque, qui ſic abiecte de noſtris loquebantur; Tribunis tamen uſquequaque opinionem foventibus et Rege ipſo, cum ludicro delectaretur, connivente, at iam experto, inſolentiam Gallicam frangi poſſe armis Germanorum. Aiunt, Regem, accepto mortis Turenii, cuius emiſſarius, Vaubrunius, pari fato functus eſt, nuncio, dixiſſe, maluiſſe ſe duas clades accipere, quam unius Turenii facere iacturam. Sed tot incendia, atque horribiles direptiones tandem vindicari oportuit, ut conſtaret, ferociam Gallicam fortitudine Germanica poſſe profligari. Acerrime pugnarunt Praetoriae, Souchia et Lotharingica, cohortes. Dux Lotharingiae, Carolus iunior et Dunevaldius, Gallos pertinacisſime oppugnarunt, neque torpuit Hermannus, *Marchio* Badenſis, locorum, ubi dimicatum eſt, gnarus et rei tormentariae ad Imperium pertinentis praefectus, idemque tormenti in Turenium ex-

excutiendi auctor. Maximus in eo praelio peditum uſus fuit, vires identidem inſtaurantibus Gallis et ultra plures dies noſtris victoriam ambiguam reddentibus. Neque melius in Sicilia rem geſſit Vivonius, qui in Africam ad Mauros ſe recepit, infidam gentem inſtigaturus ad conturbandos ibi Hiſpanos. In Catalaunia ubique plerumque Hiſpanos deſtituit fortuna. Felicior eſt *Comes* Schombergius, cuius genus ex Germania veriſſimis argumentis ducitur, Regique ſuo percarus eſt. In Britanniae *Ducatu* ſeditio nondum conquievit: opportunum id Batavis foret, ſi occaſione uterentur et multitudinem concitatam, ſpe recuperandae libertatis, erigerent firmarentque. Princeps Auriacus cur moras nectat, multi ſane mirantur et ſperant cunctando praeclarum facinus eſſe facturum. O ſi Gallia nunc eo eſſet loco, quo eſt Germania. Alias leges ferret nobis et vix remitteret aliquid de iniuſtiſſimis poſtulatis: at Germani, viciſſe contenti, ut Veneti aiunt, victoria uti neſciunt, parati accipere qualescunque conditiones, et ſe defendere ſatis habentes. Verum id ad tuas curas pertinet, Domine, mihi ſatis eſt, applaudere Leopoldo et gratulari Germaniae hanc ſortem, qua priſtinum decus, quod tam indignis modis Galli obtriverant, feliciter recepit ac fortiſſime defendit. Ita te DEVS ſervet fortunetque, Domine. d. VI. Auguſt. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXII.

CCLXII.

MARTINO STVBRITIO, IC. Bvdissinino.

QVae tua eruditio eſt, profert ſe in omnes vitae partes et Hiſtoriam attingit maxime, ſi cum cura et conſilio iſtud negotium ſuſcipias et Gudenum falſi convincas. Optem autem, in tuis eſſe manibus illuſtris Seckendorfii ſcripta, ex quibus Sagittarius omnia fere, quae ad eam cauſam faciunt, deprompſit, et tu pro ingenii dexteritate id latius exſequi et ſtruere fidem argumentis exquiſitiſſimis potes. Quanquam et eo pertinet diſceptatio, A. cIↄ Iↄc XLVI. inſtituta, quae circumfertur paſſim, ubi multa invenies, quibus rectiſſime ad tuendam noſtram cauſam utaris. Nolim etiam diſſvadere lectionem Serarii, viri medii aevi intelligentis, et *diplomata*, quae occaſionem accuratius ſcribendi praebent, ſuppeditantis, ut Moguntinorum cauſam ex ſcriptore Moguntino oppugnare iusque Saxonicum aſſerere queas. Quod tametſi ipſe tu, vir conſultiſſime, habeas perſpectiſſimum, tamen promptitudinis meae teſtandae cauſa adiicere volui, ut laudabilem viam ingreſſus in propoſito honeſtiſſimo confirmareris. Ita te DEVS ſervet et honorem ingenii monumentis, quae ſola victura ſunt, poſtquam natura nos mortales genuit, ad ſeros poſteros tueatur. Tu vero, ut ſoles, mihi fave et Leuberum, iureconſultum, ſalvere iube. d. XI. Auguſt. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXIII.

CCLXIII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

CHodorovſcius, Nobilis Polonus, diffidens rebus ſuis, quas ſcit eſſe afflictiſſimas, praeſidium ab Senatu veſtro petit, poſtquam ſacra noſtra amplexus eſt, ut cum animi tranquillitati conſuleret, tum meliores doctrinas myſteriaque rectius intelligeret. Qua in ſententia ſi permanſurus eſt, ut ſpondet egregie et ſanctiſſime coram coetu publico hic affirmavit, non male equidem beneficium collocabitur. Nunc cum id nemo ſcire accurate, aut providere certo poſſit, ſperamus tamen quisque pro ea, qua advenas ſacrorum noſtrorum ſtudioſos amplectimur, charitate, ipſo te auctore atque duce, Domine, qui nunquam de benignitate tua remittis, et hanc laudem propriam ac peculiarem habes, ut literarum religionisque ornamenta conſerves ac patrocinio tuo ſpem egenorum ſuſtentes. Ego alioquin praedicator laudum tuarum, nihil conſequi ſtudebo, quam, ut Chodorovſcius tibi calamitatis ſuae levationem acceptam ferat, et hoc ſentiat, hoc dicat omnibus, tui perbenigni patrocinii fructum ſe coepiſſe. Poſt Turenii Vaubruniique cladem obitumque diſſipata etiam ſunt ſupplementa Crequiana, nec multum intercedet temporis, quo minus Galli, qui inique Germaniam invaſerunt, tota Germania profligentur. Etiam in Svedos aliquid conſulitur, licet induciis leniant adverſam ſortem, exiguo forte tempore, niſi

mi-

mitius ſtatuatur. Vrangelius, militiae imperator, miſſionem petiit. Scriptum novum acerbum ſatis proxime editum fuit. Ita DEVS te ſervet, Domine, et faciat, ut omni vitae ſtatu perpetuo tui ſimilis ſis et felix, atque fortunatus cum tota illuſtriſſima ſtirpe, cum illuſtriſſimo fratre propinquisque tuis, pro quibus non unus ordo, ſed qua patet literarum reſpublica, apud DEVM deprecatur. d. XIII. Aug. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

VElitationes, de quibus ſcriptum eſt, proxime tandem ſecuta eſt pugna, decretoria ſane et multis diebus dubia, priusquam fortuna penitus in Germanorum partes inclinaret. Henricus Turenius prope Sasbacum, qui eſt vicus infra Argentoratum, ictu globi proſtratus cecidit, nullum verbum locutus, perfodi ſane non potuit, ea arte, ut non ex vano creditur, uſus qua A. cIↄ Iↄc XXXI. Tillius apud Lipſiam multique eius Tribuni uſi fuerunt. Etſi enim eum hac ſuſpicione liberat Adolphus Brachelius, tamen ſuppetunt indicia, quibus contrarium mihi liceat pro vero, affirmare. Neque dubitem, id de Turenio credere, ut qui ſuperiori anno, cum dimicaretur a Luneburgicis apud Enſishemium, impavidus periculi, inter ſigna ictusque tormentorum diſcurriſſet, ut merito dixerit Chauvetius, praefectus Luneburgicus, non ſic periculo ſe fuiſſe obiecturum, niſi cor-

pus contra telorum iactus muniviſſet. Quanquam autem ea incerta ſunt ac diverſis opinionibus iactantur, tamen meruit Turenius, ut eo fati genere defungeretur, vir quidem experientiae militaris maxime et calliditatis plane ſingularis, ſed maligno erga eos animo, qui partes ſui Regis amplexi non fuiſſent. Fuit enim incendiarius Gallicus, in Germaniam immiſſus, non tam ut cum viris, (hoc enim ſaepiſſime detrectavit,) quam ut cum urbibus tectisque, quibus ignem ſubiecit paſſim, certamen commiſſurus videretur. Quid enim Palatinatus eſt, niſi cadaver? Nec melior Alſatiae facies futura erat, ſi diutius vixiſſet. Nam nec *Epiſcopatui* Argentoratenſi pepercit, ſive odio in Antiſtitem, cuius conſilio Rex Galliae bellum coeperat, ſive, ut Germaniae tandem parentaret incendiis extorqueretque his modis pacis conditiones. Fecerit autem mandato Regis violentius, an ingenio ſuo, nunc inquirere nihil refert, poſtquam cognitum eſt, Germanos fortitudine ſua vaferrimas ſenis artes viciſſe et decus noſtrae nationi, cui ubique convicia ab hoſtibus dicebantur, recuperaſſe. Eidib. Aug. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXV.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

MIraberis, quare non reſponderim, ſed eius rei culpam in aurigam conferes, qui ſerius curavit, more ſuo cunctator. Indicem, quem miſiſti, remitto paulo emendatiorem. In hiſtoria Saxo-

Saxoniae, quatenus ad Anglorum ultimam memoriam pertinet, compendii cauſa legas Danielem Langhornium in Elencho Antiquitatum Albionenſium. Skenaeus non multum profuturus fuit Salmaſio, ſi quidem is non tradat, quis in regno Angliae ſummam poteſtatem habeat, ſed iura, inſtituta, leges Scotiae ſeparatim atque fori ratione complectatur. Id vero neſcire non potes, Angliae regem ſic alligatum eſſe legibus, ut ſine conſenſu Regni Ordinum nihil ſtatuere de republica nullamque legem poſſit condere. Theſaurus Adenburgeri multa continet, quae noviſſime ſunt mutata, ab auctore tamen, neſcio, quamobrem ea haud notata fuerint. Brevi Elzevirianae Reſpublicae Francofurti recudentur. Obſidio Rigenſis, cuius copiam feciſti, quaedam ad ius gentium idonea capita continet. Quaeſo te, ut libellum, cuius titulus eſt Epitome Rerum Germanicarum, editum a quodam *Canonico* Conſtantienſi, tibi compares, qui eſt egregius et nihil diſſimulat, neque in Pontificiis partibus. De ceteris alias moneberis. d. XXVI. Auguſt. cIɔ Iɔc LXXV.

CCLXVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CVm Svedis male agitur rumorque affertur, Sedinum brevi Brandenburgico deditum iri, rebus ibi male proviſis et civibus metu attonitis, ac plane animo caſuris, niſi mari milites ſubvehantur. Mecklenburgica regio ferme omnis direpta

eſt faciuntque Brandenburgici, ut peiores Svedis habeantur, ut qui, non modo ob vaſtationes in Svevia Franciaque orientali admiſſas, ſed etiam ob noviſſimam expeditionem male audiant. Svedi ſane pacis conditiones offerunt et viribus numeroque impares ſe vident: Danus bellum indixit ac totum ſeptentrionem fama perculit. Apud Rhenum dux Duras, rei bellicae imperitus, ipſismet Gallis odio eſt, plerique Parſiis omnes moleſte ferunt ac non pauci turbant, quod Rex ſuorum ſangvine, quem in Germania temere huc usque profuderit, ambitionis ſuae cauſa abutatur. Ita cum Turenii morte omnis Gallorum fortuna converſa eſt credoque, fato ita eveniſſe, ut equo Turcico inſidens, dum exploraret, globo perfoderetur et documentum daret poſteris, iniuſta bella non eſſe inulta, ac Turcicae ſimilem Gallorum *Monarchiam*, proſtrato Turenio, penitus collapſam eſſe. Is enim, ſi vixiſſet diutius, certe omnia inſtauraſſet et forte vix loco, quem aequiorem habuit, ut Caeſareanus equitatus pugnare non poſſet, moveri ac forte nunquam trans Rhenum reiici potuiſſet. Quod non diſſimulant viri prudentiſſimi et mirantur ſuperiorum rerum commutationem. Ea victoria iam ſenſim effert Caeſareanos, ut quibusdam malam gratiam referant et amicorum agros populentur. Magis ſibi Wurtembergicus ab his, quam ab hoſtibus, timet. Sed eos excuſat forte necesſitas bellica, alioqui tota fere Europa, niſi qua in partes Gallicas diſtrahitur, Leopoldo, qui aegrotanti Germanicae Reipubli-

publicae ſpiritum reddidit, merito applaudit et in cauſa iuſta tot foedera ac victorias gratulatur. d. XXVII. Auguſt. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXVII.

SIGISM. GERLACHIO,

Ivr. Candid.

Magno beneficio me ornaſti, neque ſcio, utrum maius aliquid tibi debere poſſim, quam quod tam liberalis fuiſti. Taedet vero me ſortis meae, qui nihil habeam, quod nunc tibi rependam. Quanquam ad officium meum pertinebit, ut, cum in praedicanda tua facilitate totus ſim, tum omne ſtudium operamque ad te ornandum conferam. Peto ſane abs te, ut, ſi plura eiusmodi monumenta habeas, eorum copiam facere ne graveris. Apud Rhenum cum Turenii clade omnis Gallorum fortuna converſa eſt. In agro Trevirenſi feliciter pugnavit Georgius Gvilelmus, Hiſpanique maiores animos ſumunt. Leopoldus opibus ac foederibus inſiſtit, quae totam Europam futurorum expectatione ſuſpenſam habent. In Svedos ſane graviſſime conſulitur et verendum, ne deteriori conditione ipſorum res futurae ſint, quam unquam antea, poenitetque eos conſilii praecipitati et dolorem affert *Proteſtantibus*, qui proſpicere animis futura et, quo conſilia ſpectent, cum animo conſiderare debent. De *Ducatu* Bremenſi actum eſt, quippe ita ab hoſtibus circumdato, ut facilime eripiatur: quibus rebus Saxoniae inferioris et Veſtphaliae, ut dicitur, *circulo*

res afflictae perditaeque erunt. Sed plura nunc tempus non ſinit. d. XXIX. Aug. cIɔ Iɔc LXXV.

CCLXVIII.

N. N.

Rediit ad me iuvenis Sileſius, liberaliter a te collegisque tuis celeberrimis habitus, qui, cum ſermones doctiſſimos ſaepe repetit, tum ſibi gratulatur vidiſſe eos viros, quos fama paſſim illuſtravit. Aegidio, cuius meminiſti, ſaniorem mentem opto, alioqui in eorum numero duco, quos Graeci appellant demagogos, homines ſane animi impotentes et, quod miretur poſteritas, Sacris ad libidinem turbasque abutentes. Nemo enim cordatus ferat, Aegidium eo abreptum, ut religionis praetextu Reipublicae iura petat et Magiſtratum cum plebe committat, ac denique ſumma imis miſceat. Quibus rebus id conſecutus eſt, ut quum velit, nunc non poſſit urbe excedere, veritus, ne vim plebs concitata faciat atque exiturum armis ſummoveat. Exercitatio tua mihi minime diſplicet, etſi non paucos ſcio, quibus ea diſplicuit propterea, quod diſceſſeris a communi ſecta et Vasmuthio nolueris eſſe ſimilis. Ego ſane de me fateor, Scaligeri, in omni doctrinarum genere ſummi viri, ſententiam antea mihi viſam eſſe meliorem, non tantum, quia magni viri, Grotius Bochartusque amplexi ſunt; ſed quia etiam Hieronymus atque Euſebius iam multis ante ſeculis, aſſenſu comprobarunt. Ceterum, quod pace tua ſentiam, deſerui partes Scaligeri et multis rationibus teneo,

teneo, Esdram ſolum vindicem eſſe atque inſtauratorem Ebraei *characteris*. Nec temere auſim negare, quod de polyhiſtoris Conringii opinione ſcribis. Extant ſane numi, ante Esdram, ut credo, cuſi, qui formam literarum Ebraearum, quas magiſtri *quadratas* vocant, praeferunt: extant contra alii, in quibus inciſae ſunt literae Samaritanae. Sed, utrumlibet amplectaris, mihi perinde erit, neque propterea veteri cum amico rixabor, qui ſciam, una mente atque animo poſſe coli amicitiam inter eos, qui ſententiis diſſident. Prodiit hic non neminis diſſertatio, certe plena acerbitatis, quam per iuniorem Schraderum curavi. Miror Theologorum odia, quae nec cum morte finiuntur. Vale et celeberrimos tuos collegas ſalvere iube. Vffelmanno de nova provincia per te interpretem gratulor optoque, ut omnia illi ex animi ſententia ſuccedant. d. IX. Sept. cIↃ IↃc LXXV.

CCLXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

HElmfeldius, qui Rigam ſuperiori tempore defendit contra Ruſſos, cum duobus millibus et quingentis Finnis Sedinenſi urbi impoſitus eſt, qui deſtitutus ſubſidiis, quae mari expectat, aegre urbem defendet. Trans Rugiam iunctae ſunt Danorum Batavorumque claſſes. Per Vagriam tranſitus a copiis terreſtribus impedietur, ac bello ſociali omnes Svedorum vires oppugnabuntur. Circumſpecte ſane, Domine, conſilia moderatur Grei-

ſenfeldius, non imprudenter Regem ſuum hortatus, ut, redacta in poteſtatem tota Cimbrica Cherſoneſo, aditum ſibi communiret et ſuperiorem patris fortunam optimo exemplo corrigeret. Quo magis eſt mirandum, quid Svedos in eam mentem impulerit, ut milites in Sileſiam immittere vellent, niſi inopinatus Brandenburgici adventus et Finnicae cohortis, cui Vangelinus, rei militaris vir imperitus, praefectus erat, clades ac immutata conſiliorum facies, ab audaciori incepto revocaſſet. Nam, qui in umbra ſtudiorum adoleſcimus, eam rem ſatis mirari non poſſumus ac profecto credimus, Auſtrios cum ſociis omnem operam collaturos, ut impetus iſte iactura Germanicarum, quas Svedi poſſident, regionum in poſterum relangveſcat. Quod, tametſi ego non optem, tamen ipſi ſua culpa fecerunt, ut res, quae ante hac floruerunt, electis temere partibus, in praeſentiſſimum diſcrimen venirent. Dux Hannoveranus nunc certo tandem Caeſareas partes eſt amplexus. Dedita Auguſta Trevirorum, Traiectum ad Moſam aggredientur Batavi, quanquam ſubiraſcantur Caeſareani et Luneburgici, quod ad hoc usque tempus ceſſaverint diſtinere Gallos, et Condaco tantum ſpatii dederint, ut contra Montecuculium proficiſceretur, qui tamen nondum reficere potuit res Gallorum quotidie in deterius euntes. d. XI. Sept. cIↃ IↃc LXXV.

CCLXX.

EIDEM.

Dedita Auguſta Trevirorum, Foederati nova laetitia affecti ſunt, tanta vero Ducis Hannoverani conſternatione, ut ultro eum ſocietatis Gallicae poeniteret et praeſidium de Verdenſi urbe deduceret. In illa obſidione inuſitatus Ducis Cellenſis, Georgii Gvilelmi ardor apparuit, qui, hortante Lotharingo, nunquam deſtitit urgere obſeſſos, usque dum praeſidiarii, abiectis armis, antiquiſſimae ad Moſellam urbis dedendae ſignum darent. Necdum cadere animo Creqvius, ſed in praecipuum, quod in colle ſitum et muris parietibusque firmum eſt, templum defenſionis cauſa ſe recipere conatus eſt. Credo enim, mori potius, quam in poteſtatem Ducis Lotharingici, quem A. cIↃ IↃc LXX. *Ducatu* exegit, venire voluiſſe. At neque haec ſpes relicta eſt, deterritis periculo caedis, qui cum eo in *metropolitanum*, quod dicitur, ſacrarium confugerant. Qua deditione itinera Lotharingiae aperta ſunt ac merito verentur Galli, ne Foederati copias in Galliam, dudum ibi hiemare cupientes, traducant. Tantum miramur cunctationem Batavorum, qui Luxenburgicum laceſſere auſi non ſunt, atque id certo eſſe indicio poteſt, eos, cum terra pugnandum eſt, neque calliditate, neque audacia cum Germanis Gallisque conferri oportere. Nunc tamen non dubitaverim, quin, occupata ad Moſellam urbe clauſisque Gallo aditibus, movere caſtra et Lu-

neburgico, quod enixiſſime flagitant, robore aucti inferre ſe in hoſtes, aut tendere in hoſtis regionem velint. Ceteroqui in rebus Danicis, quibus hic menſis forte ad res magnas gerendas fato conſtitutus eſt, inſtigante Auriaco, quem eo propter odium in Svedos devinxit Brandenburgicus, nihil ſtudii promptitudinisque iuvandi omittunt, eſtque nunc tandem iactum fundamentum, Svedici Imperii tota Saxonia inferiori et Veſtphalia Regi Carolo XI. auferendi, quam opportunitatem praeſtat ſociale bellum et nemo magis, atque Auſtrii Brandenburgicique ad hoc uſque tempus optaverunt. Itaque hanc fortunam moderate ferant, quia ſaepe moniti oratique moderata conſilia ſpreverunt, Regisque ſui indolem machinationibus perverterunt et ſimulatione conciliationis inſidias inimiciſſimumque animum texerunt: ita demum ſapient ii, qui patriae ſalutis obliti, Svedis ad turbandam Germaniam verſis, ſive palam, ſive occulte ſtuduerunt. In oppido Gadebuſchio, quod ditionis Mechlenburgicae eſt, ſunt inter ſe collocuti Chriſtianus V. et Brandenburgicus. Pars copiarum Danicarum ſummo Brandenburgici, inſtrumentum bellicum ad Viſmariam obſidendam comparantis, imperio parebunt; pars recta in Bremenſem *Ducatum* contendunt; alii militiae navali reſervantur. Monaſterienſis Epiſcopi adventus omnes ita perculit, ut plurimi cum fortunis, quas colligere potuerunt, exceſſerint. Dici non poteſt, quibus tormentis, quove genere armorum inſtruxerit exercitum, ut forte, praeter Stadam, nihil impetum eius morari poſſit. Tractus, qui dicitur vetus,

vetus, iam tum eſt in Monaſterienſis poteſtate. Inſulam Pole, quae in mare proſpicit portuique Viſmarienſi adiacet, occupavit Brandenburgicus et plenam annonae militaris reperit. Hos fructus feſtinata Svedorum expeditio regno Svedico peperit, et famam iuxta, ac ſuperiorem felicitatem, uno tempore abſtulit. Ceterum, Domine, ut in tuis conſiliis moderatio ineſt, ita DEVM oro, ut gloria, quam inde comparas, nunquam intermoriatur. d. XVII. Septemb. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXI.

E I D E M.

Niſi in Germania brevi pax coaleſcat, magna forſan et temporum et voluntatum commutatio erit. Nam ubi omnes regunt, nullus paret. Prudentes quoque exiſtimant, tunc optime Germaniae conſuli, ſi bellum cum Gallo coeptum finiatur, non modo quod maiori Ordinum detrimento geritur; ſed etiam, quia Galliae fines ita clauſi ſunt, ut nulla vi aperiri poſſint. Creſcit interim Caeſar, quem alioquin Germani nec nimis potentem, neque nimis imbecillum optant. Neutrum enim expedit et praeſenti rerum ſtatu hoc minus. Medium enim, facilius hic ſit, cogitare, quam aſſequi, praeſertim ubi ea facies eſt rerum, ut potentiſſimi Reges naſcantur, ex quorum converſione ceterorum conditio fortunaque pendet. Non. Sept. cIↄ Iↄc, LXXV.

CCLXXII.

IOACHIMO FELLERO,

P. P. Lips.

NOn diſplicet Poëta, quem mihi commendaſti, et opto, ut quamprimum honore ornetur. Ego, quoad poſſum, nunquam illi defuturus ſum vel tua cauſa propterea, quod contractae Lipſiae familiaritatis amicitiaeque obliviſci, mihi nefas putem. Niſi quod viciſſim tibi oneri ſum et maiorem in modum peto, ut Petro Gallinsky, probo atque docto iuveni, auctoritate conſilioque tuo ſubvenias, qui a me per epiſtolam requiſivit, uti ſe tibi accurate commendarem. Quod optimi hominis cauſa defugere non potui, nec dubito, quin mea cauſa ſis effecturus. Arbitratur etiam, ſibi honori fore, ſi ad Menkenii, quem Rectoris Academiae munere perfungi audio, patrocinium munire viam velis. Sed ignoſce audaciae meae, et diſſertationem de obitu Pacuvii Vitembergenſis, Neandri, a me ſcriptam recipe et mihi, ut antea ſoles, fave collegasque tuos ſaluta. d. XI. Octobr. cIↃ IↃc LXXV.

CCLXXIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI,

IC. Dresd.

LVculentam ſane voluntatis in me tuae ſignificationem dediſti ac ſubtimenti animum addidiſti.

diſti. Eſtque haec tua laus propria et peculiaris, quod eruditos patrocinio complecteris et me cum primis foves. Quem animum ut retineas clientemque, cum opus eſt, adiuves, enixe rogo. Ceterum, quod ad curam inſtitutionemque filiorum tuorum pertinet, opto, ut peritus tibi contingat et plane talis, ut ſpei tuae ſatisfaciat. Pauci enim ſunt, qui intelligunt erudiendi artem, pauciores, qui in ſtudio humanitatis perſeverant. Alioqui Dresdae eſt aliquis, nomine Stubelius, Magiſtri honore auctus, eruditus iuvenis et apud magnificum Hundium munere praeceptoris functus, quo non poſſim invenire aptiorem. Verum, ſi hic alii iam tum ſe obſtrinxit, videbo, ut de docto atque diligenti homine filiis tuis provideatur. Cupio enim, ut et recte proficiant, et traditam a Patre gloriam feliciſſime tueantur. Oldenburgeri theſaurus pro theſauro carbones affert et ſane ineptus eſt ſaepe ac non vult Conringius eum ſibi imputari. Albertus craſtino die ex prelo exit, ut quamprimum ad te veniat. d. XV. Octobr. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXIIII.

EIDEM.

ID vero, quod de ornanda praeceptoris domeſtici ſparta abs te ſcriptum eſt, ſedulo curavi. Eſt hic quidam M. Hilſcherus, probatus et moratus iuvenis, nec imperitus bonarum literarum, qui eo per me affectat viam. Sed haec certe praeſidia, quae a me requiruntur, ſibi non comparavit. Nam

Nam optem talem tibi virum, qui penitiſſime perſpectas habeat docendi rationes. Alius mihi hic notus eſt, quem perſvadebo, ad ſuſcipiendum hoc munus, peritiorem certe atque ex ſcholis meis profectum. Commentatio mea de Alberto nondum exiit, quae eſt operarum noſtrarum tarditas. Svedorum res plane in deterius eunt et, quod ſemper futurum credidi, ſi praecipiti conſilio partes eligerent, plane in exitium ruunt, ſane illorum culpa, qui impetum pro ratione adhibuerunt. Aditus, quibus in Pomeraniae viſcera penetratur, non magno impendio ſunt occupati. Ordo Academicus de praemio luculento tibi dando conſilium init propterea, quod Principem Saxoniae ad tam inſignem liberalitatem hortatu tuo induxiſti. Ego alioqui valde gaudeo, mea tibi probari. d. XXII. Octobr. cIɔ Iɔc LXXV.

CCLXXV.

M. HEIGELIO.

PLacet mihi animus tuus eo magis, quia cum utilitate Hiſtoriae coniunctus eſt. Probo enim Baluzii inſtitutum, cum, quia alias ſcio, eum in monumentis Karolingicis eſſe verſatiſſimum, tum, quia ex longinquo ſtudiis meis favet. Sunt mihi quidem numi et *diplomata* ad eam hiſtoriam pertinentia, ſed ea, non dubito, in Baluzii quoque manus veniſſe, qui in regno literis ac eiusmodi ſupellectile florentiſſimo vitam ducit. Cetera, quae ad Saxonica pertinent, attigi in vita Alberti animoſi, quae nunc

nunc e prelo exit. Id etiam pro certo habeo, Karolingos in oras has profectos, cum a Sorabis, quibus poſtea ſucceſſere Saxones, incolerentur. Cuius fidem mihi faciunt numi e vicino loco eruti ac ad me allati. Interim vale et Vagenſeilium, virum celeberrimum, a me ſalvere iube, cum eo clariſſimum Arnoldi, cui quamprimum copioſe reſpondebo. Raptim, cum rationes publicae eſſent conficiendae. d. XXVI. Octobr. cIɔ Iɔc LXXV.

CCLXXVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Accipe tandem, quas promiſi dudum, in Boiemum animadverſiones et de pietate mea cognoſce. Cum enim ſaepe virtutum tuarum recordor, tum plane miror reconditam prudentiam tuam et ſcio, tibi curae cordique eſſe literas, quibus ipſe tu dignitatem longe maximam attuliſti ſermonesque frequentiſſimos, de utilitate Hiſtoriae, de imperiorum initiis, de progreſſione urbium atque incrementis, de commutatione fortunae atque temporum, de converſionibus et viciſſitudinibus familiarum, de pacis bellique negotiis, et cauſis momentisque aliis, quae nemo te melius aſſequi, nemo te rectius iudicare potuit. Neque hic admiranda cognitio tua finitur; ſed in res abditiſſimas penetraſti Hermetisque myſteria omnia exploraſti usque eo, ut nihil te fugiat, quod vel ſcire te deceat, vel indagare mortalium induſtria poſſit. Res Svedorum non afflictae modo, ſed

etiam

etiam deſperatae ſunt. In Rugiam ſe receperunt, ut brevi omnes copiae deleantur. Miror praecipitia iſthaec conſilia et audaciam, donec erunt, poenitendam. Nam nulla alia ſecuritatis reſtituendae ratio inibitur, quam ut ultra mare redeant et in montes ſilvasque reiiciantur, qui Germaniam, hoſtis cauſa, diſturbarunt. Quanquam ego ipſis opto mitiorem fortunam et celerrimam pacem, qua ſola ſe ſervabunt, negata haud dubie peribunt et dudum parta magno famae regnique detrimento amittent. d. VI. Nov. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXVII.

ERNESTO BAKIO,

Doctori Theol.

Ex quo coepi praeſens te noſcere, magnopere ſum laetatus, cum, quod conſpectu tuo fruerer; tum quod virtutes tuas propius intuerer. Vix a nobis diſceſſeras, cum Academici cives frequenter ad me commeant, rogantes, uti per me ad patrocinium Bakianum via ſibi muniatur. Quibus, ut meus quidem animus eſt, deeſſe non potui coepique adeo fiduciam, non tibi poſſe hoc, quod ſuſcipio, bonorum iuvenum cauſa diſplicere, horum maxime, qui te usque eo aeſtimant, ut difficilimis afflictiſſimisque temporibus ad te unum, quaſi portum, confugiant. Inter eos ſunt Martius, Crogius, Magiſtri honore auctus, et, qui has ad te literas curat, Scheffinius, iuvenis apprime doctus et humaniorum literarum peritus, inopia

opia afflictisque patriae rebus huc adductus, ut omne fortunae praeſidium in mea commendatione tuaque propenſione ponat. Proinde, Patrone, da hoc meae petitioni, ut praedictos honeſtiſſimos ac perdiligentes iuvenes auxilio tuo ornes, in primis autem hoc Scheffinio, quem Sileſia ad nos dimiſit, tribuas, ut honeſta mercede ad obeundum privati praeceptoris munus conducatur. Ego, ſi quid viciſſim ad tuas utilitates conferre poſſim, nunquam praetermittam et dabit operam Scheffinius, ut cum ſempiternus tuae benevolentiae praedicator, tum apud DEVM, pro incolumitate tua perpetuus ſit deprecator. d. IX. Nov. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

FOeda per Hollandiam tempeſtas borealem partem inundavit, ac vicos domosque demerſit, ac merces quamplurimas in cellis abditas obruit atque corrupit. Foedum ſpectaculum auget recordatio belli Gallici et renovat dolores nondum meliori fortuna mitigatos. Ager Bremenſis paluſtris alioquin et lubricus vix obſidentium veſtigia ſuſtinuit: ad haec morbus caſtra inceſſit infecitque, ut obſidio plane ſoluta fuerit primo vere, cum clementius coelum erit, repetenda. Vna enim haec reſtituendae ſecuritatis via creditur, ut Svedi reiiciantur in ſuos montes, qui, ſpreto iure, et viribus fortunaque impares, talis belli concitandi cauſam dederunt. Brandenburgicus arcem Voldgaſtianam, veterem

Voldgaſtianae propaginis ſedem, deditione accepit. Sedino panicus metus eſt iniectus et ignem tormentaque Brandenburgici formidat. Stralſundium expectat fortunam et propter Svedos extremum rei navalis periculum, quod a Danica claſſe, in Rugiam exſcenſura imminet, non adibit. Viſmaria, muniтiſſima ad ſinum Codanum urbs, aegre liberabitur a Svedis, qua expugnata, Stadae deditio ſequetur facilius et bellum ſociale felicius finietur. Vrangelius ſpe animoque cecidit. Solus Koenigsmarckius erigit ſuos et adhuc in officio conſervat Stralſundenſes, ac omnibus modis demeretur atque prolixiſſime ventura ſubſidia pollicetur, tali, opinor, eventu, quali initio bellum eſt coeptum. Interim te DEVS ſervet, Domine. d. XII. Nov. cIↃ IↃC LXXV.

CCLXXVIIII.

AMICO CVIDAM.

Recte tibi conſulunt, qui auctores ſunt adeundae Viennae, ſi modo emergendi ibi locus eſt. Raro enim vacant munera, quae ambis, et vix occaſio erit hoc tempore vivendi alieno ſumptu. Nec ſcio, an illic ſit, qui mercede te conducat ad prolem erudiendam. Sinzendorfius filium natu maiorem dimiſit Vratiſlaviam, addito vitae ſtudiorumque moderatore. Vindiſchgraezius difficilis eſt omnibus, qui ex eius auctoritate nutuque pendent. Bruningus et Portnerus non aucti ſunt ſobole, eoque non egent domeſtico praeceptore. Ille quoque per ſe curat

curat negotia ſua, iſte vero agnatum a ſecretis habet et ſedulo facit ſua, et accurate exigit, quae facere clientes ſuos iubet. Legati, qui eo veniunt, plerumque ſecum afferunt, quorum miniſterio utantur. *Reſidentium*, quos vocant, duo ſunt et curatores negotiorum principalium, qui *Agentes* nominantur, vix plures, quam tres, aut quatuor; reperiuntur, quibus nolim te offerre operam, ſi, perſequi ſtudia, conſtitutum habes. Non ita pridem eo venit Princeps Gothanus, in Italiam profecturus: illum quatuor Friſii ſtipabant, quibus te itineris comitem adiungere potuiſſes, ſi tanto peregrinandi ſtudio teneris. Vindiſchgraezius, ut audio, ex aula Caeſarea ad conventum Mulhuſanum deſtinatur. A Saxone illuc mittetur Gersdorfius noſter. Vale. d. XII. Nov. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXX.

N. N.

HEino, iuvenis eximius ac utriusque noſtri ſtudioſiſſimus, literas tuas dudum mihi attulit magnaque laetitia me affecit, cum, quod laetarer, te mihi paratum eſſe amicum; tum, quod iucunda eſſet conſideratio eorum, quae ad me curaveras, ingenii tui monumentorum. Itaque rogo te, uti porro hanc mihi benevolentiam navare ac plane de me exiſtimare velis, fore me honoris tui cupidiſſimum ac petere abs te, ut novo auctoramento hanc amicitiam confirmes et Heinium pariter, atque hunc ex ludo Thomano, qui Lipſiae

 eſt,

eſt, profectum tuique audiendi avidum patrocinio ornes. Pater ei probus in vicino oppido eſt, qui filium hunc Gymnaſio expoliendum tradit, famae induſtriaeque tuae laude excitatus. Neque eum haec ſpes fallet et uberem ex inſtitutione tua fructum referet, ſi doctrina tua dignum ſe praeſtiterit ac diligenter, uti ſpero, partes ſuas obierit. Ceterum vitae ſubſidiis amplioribus deſtituitur, et cum animo conſtitutum habet ferre grave onus, et diligentia ſuperare, praecipue te auctore atque duce ad ſtudium ingrediendum. Nec ſinent, quorum neceſſarius eſt, ut operam ingratis ponas ac, quantum in ipſis eſt, oblivione ulla deleatur. Ipſe ego meritis tuis laudem pro eo, ac debeo, rependam et, quos mihi commendaſti multum atque diligenter, vel ſola tua cauſa, adiuvabo. Vita Alberti a me edita eſt, in quam breves animadverſiones extare volui, quas ut accipias aequo animo et mihi prolixiſſime faveas, ac manu exaratum codicem de rebus Luſaticis, qui in tua manu eſt, transmittas, enixiſſime te ſane rogo. d. XIV. Novembr. cIↃ IↃc LXXV.

CCLXXXI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

NOndum Viſmaria dedita eſt propterea, quod cives firmati ſunt auctoritate cuiusdam Ludovici ſacerdotis, quas partes multo ante, quam huc venit, in caſtris Svedorum obiit, et mature ſe moribus atque obſtinationi militari aſſvefecit, re talem ſe prae-

praeſtare volens, qualem olim praeſtitit Chamierus, ſacerdos Hugenotticus, cum Montaubanum obſideretur. Quanquam enim alias collaudatum eſt officium civis, quod Principi tali rerum ſtatu ponitur: tamen nunc ea eſt conditio rerum Svedicarum, ut ſacerdos omnia extrema urbi imminere cernat et ſciat, non eſſe ſupremo Svedorum imperio obnoxiam, ac ea de re ſaepe monitus ſit, Caeſaris hoc Imperiique eſſe decretum videatque, quotidie domos igni deleri. Sed retinet ingenium, et omnium capita atque fortunas in periculum vocat. Interim Brandenburgicus cunctationem Dani permoleſte fert ac per Baronem Kneſebeckium hortatus eſt, uti obſeſſos urgeret ac omnibus modis ad deditionem compelleret. Eo conſilio quasdam cohortes cum tribunis obſidionum peritis Regi ſubmiſit, qui cur eiusmodi hominibus careat, vehementer mirantur viri belli prudentes. Koenigsmarckius quidem ſpem liberandi Vismarienſibus fecit; ſed mox intellexit, ſe opinione ſua deceptum ac ſe in Rugiam recepit. Batavi denuo quartam eius pecuniae partem, quam ſubſidiorum nomine ab ipſis ſtipulati ſunt foederati Principes, depenſuros ſe, receperunt, cauſati calamitates ex proxima eluvione ortas. Vicofortius, qui ſcelus in Principem molitus eſt, quaeſtioni ſubiectus ſemina novae coniurationis protulit in lucem. Nunc certe ea ſententia eſt Caeſaris et Principum, non eſſe aliud diſcordantis patriae remedium, quam ut Svedi expellantur. Interim, Domine, te DEVS ſervet et gentem tuam, nunc quoque Stolbergenſibus

ſibus neceſſitudinibus immixtam, augeat. d. IV Dec. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXXII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

SOlicitat meam operam commendationemque M. Seidelius, qui Miſnae commoratur, notus mihi et, cum hic eſſet, familiaris atque humanitatis et Graecae lingvae apprime peritus, niſi quod mores ab aulica elegantia alieni ſunt, qui probi tamen et vere ingenui. Patria ei eſt Zviccavia, neque ipſi illiberale ingenium contigit, quod privata inſtitutione diu acuit atque praeparavit. Si tamen M. Stubelium conducere poſſis, non diſſvadeo, quatenus doctrinam ſpecto. Aetate ſane Seidelio eſt minor et moris elegantia dignoſcitur. Alioqui neſcio, quae fama tulit, te minus belle habere: quod vehementer doleo atque opto, ut quamprimum convaleſcas et propter notam controverſiam me illuſtriſſimis Proceribus commendes ſimul ac purges. Ita te DEVS cum nobiliſſima familia conſervet, ac annos aetatemque tuam cumulet benigne et proroget. Futuro *Paſchatis* ſacro, aut paulo poſt, quam *Decanatus* munere perfunctus ero, praeſens a Senatu veſtro iuſſa et leges accipiam. Publice nunc praelego Moſellam Auſonii, et diſſerendo fere commentor, ut neſciam, quomodo ſpecimen operae meae illuſtriſſimo Senatui veſtro, ſemeſtrium laborum rationes repoſcenti, exhibeam. Forte enim fingat calumnia, me pro lubitu hoc facere

et

et omittere obſequii gloriam, quod ſane impium foret et plane beluinum. Iterum te DEVS ſervet, Patrone maxime. d. X. Decembr. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXXIII.

N. N.

Ipſe mihi iraſcor et ſuccenſeo propterea, quod tantam moram interpoſui, priusquam tibi reſponderem, non tergiverſatione quadam, aut oblivione amicitiae tuae, quam ſcis coli a me et ſingulariter obſervari; ſed occupationibus inopinato me impedientibus, quibus ita me diſtractum fuiſſe, fateor, ut in hoc uſque tempus reſponſionem differre neceſſe habuerim. Itaque ignoſcendi locus eſt et oro te obteſtorque, ut cunctationem meam ne moleſte feras et de me ſtatuas, honoris tui fore ſtudioſiſſimum, ac omnes rationes atque conſilia eo referre velle, ut, quacunque etiam re poſſim, tibi inſervire ſtudeam eo magis, quod apud exteros praeclare de me exiſtimaſti et honorifice es locutus. Quale officium nemo alii, niſi amiciſſimus ponit, quod ſane eiusmodi eſt, ut viciſſim pro te anniti cupiam, non quia mihi hoc tribuam, ut fortunis tuis ego, ipſe in his terris peregrinus atque advena, conferre aliquid poſſim; ſed quia ad me pertinere cenſeo, ut quamprimum teſtatum faciam, quid tibi debeam eo nomine, quod immerenti operam multo gratiſſimam collocaſti et, quanti mea ſtudia aeſtimares, in Auguſta Vin-

delicorum oſtendiſti. Illud vero per iocum te ſcripſiſſe, arbitror, quod carmina, quae rudi invitaque Minerva pangere ſoleo, a me flagitas, tu quidem, inter poëtas optimus et dudum hoc laudis asſecutus, ut, qui eam artem docent, ipſe tu eos docere poſſes. Alioqui diſſertationes oratione proſa tibi non invideo ac de me nihil magis opto, quam, ſi Georgius de provincia decedat, ex poëta evadere hiſtoricus et hoc demum conſequi, in quo maximam aetatis meae partem conſumpſi. Ita te DEVS cum nobiliſſima familia conſervet. d. XV. Dec. cIɔ Iɔc LXXV.

CCLXXXIIII.

FRIDER. IAC. LEICKERO.

ABunde meae expectationi ſatisfeciſti proximis literis, et, cum de tali hoſpite, quem colui ſemper et magnopere aeſtimavi, tibi gratulor, tum impenſe gaudeo, Lipſiam ſtudiorum ſedem tibi contigiſſe. Illa, ut auguror, ornabit te et acuet animum vitaeque civili magis praeparabit. Veni enim diu in hanc ſpem et animo providi ornamenta, quae diligentia promeritus eſſes. Illud autem cumprimis laetitia me afficit, quod memoriam meae conſuetudinis ſtudiique in te ex animo delere noluiſti. Esſet ſane mihi nihil optatius, quam in poſterum e longinquo etiam inſervire, praeſertim in eo eruditionis genere, quo me ſcis eximie delectari. Verum, quia pro te ipſe omnes rationes ingrediendorum ſtudiorum intelligis, me non eges monitore, ami-

co tamen perpetuo coniunctiſſimoque frueris. Quod alioqui de Alphonſo Delbeneo ad me perſcripſiſti, verum eſt prorſus atque auctori ea laus convenit, quam ei de ſententia celeberrimi Franckenſteinii tribuiſti. Vix enim ullum reperi ſcriptorem, qui perinde eſſet curioſus atque diligens in inveſtigandis Burgundiae Transiuranae rebus, ac ille quidem fuit, argumentum profecto graviſſimum complexus, unde interioris hiſtoriae Germanicae initia cauſaeque aperiuntur. Nihilo ſecius laudandum eſt opus de ultimis S. Aegidii Comitum originibus, Caſſellis mihi viſum lectumque, hic, quod fateor, non viſum, quod ſi tuo beneficio, conceſſuque ad me perveniret, aeterni monumentum amoris futurum eſſet. Ita te DEVS patriae patrique ſummo ſpem ſervet. d. XV. Decembr. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXXV.

CHRISTIANO FRIDERICO FRANCKENSTEINIO.

QVod a me flagitas, non abnuo prorſus, etſi de Chytraeo exiſtimo, rem eſſe difficiliorem, ac recordor, Chytraeum ipſum lente proceſſiſſe ad hoc opus et primo breviter ſtrictimque, ſub Sudioſi nomine tituloque Cranzli continuationem exorſum eſſe; deinde ſeparatis et minori forma concinnatis diſſertationibus, quarum plerasque aſſervo, iuſto volumini, in quod deinceps redactae ſunt, bene

feliciterque praeluſiſſe; ſed, poſteaquam ad exitum perduxerat, operae eum navatae poenituiſſe propterea, quod intellexiſſet, invidioſiſſimam fuiſſe et quaedam, quibus propago Lauenburgica attingitur, partim metu, partim ſtudio immutari oportuiſſe: vix autem, quaſi pertexere hanc telam volentem, talia monere auſum, ut credam, id prudenter diſſimulari. Tum vero in primis extimeſcenda eſt offenſa in rebus noſtri ſeculi, praecipue, ſi fontes cauſaeque aperiendae ſint. Alioqui fateor, mihi ſuppetere materiam et agitaſſe me ante hoc conſilium, quam literae tuae exoptatiſſimae ad me perferrentur. Omnino tamen cenſeo, opus Chytraei utiliter recudi poſſe et, quae ego pari inſtituto editurus ſum, non continuationis titulo, etſi revera continuatio futura ſit, ſed Chytraeani imitatione exempli Saxoniam Vandaliamque inſcribenda eſſe. Fabricii continuatio multo eſt facilior, quia uni argumento immoratur et a Chytraeo multis modis vincitur, niſi quod huius ſtylus decorumque pragmaticum non ſemper expectationi reſpondent: quod ſane in viro literis divinioribus dedito minus eſt mirandum. Scio tamen, id diſplicuiſſe Thuano, et eum, ſi nonnunquam integras ex eo paginas deſcripſit, immutata ſolum ſtyli facie explanaſſe ornatius atque perpoliviſſe; tum civilis iudicii vim expreſſiſſe magis et interiores actorum rationes explicaſſe diligentius atque tenuiſſe. Quae cauſa eſt, cur de Brachelio non admodum praeclare ſentiam. Merae enim narrationes ſunt, quae longe abſunt a laude

laude hiſtoriae civilis et fere ex Germanico in Latinum ſermonem converſae, ne quidem ſufficiant in republica mediocriter verſato. Thuldeni autem, qui eum continuat, ineptae et Breveri demum pueriles fere mihi videntur. Ego vero, celeberrime vir, nihil in me ſuſcipio, priusquam munere praeſidis ſapientiae Ordinis perfunctus fuerim optoque praeſens tecum colloqui et, ſi tale quid conabimur, vires atque conſilia ſociare. Ita valere te cupio et peto, ut pro ſingulari erga me animo veniam morae, qua in reſcribendo uſus ſum, benigne mihi facias credasque, tui nominis familiaeque nobiliſſimae ſempiternum fore cultorem. d. XVI. Decembr. cIↃ IↃc LXXV.

CCLXXXVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

AVſtriorum in bello perſequendo conſtantia et Batavorum continuatum foedus, odiumque Dani in Svedos implacabile, et Brandenburgici contra vicinos aemulos animi firmitas aut brevi aliam faciem Germaniae Cisbalthianae totique Septentrioni induent, aut Svedos ad deſperationem adigent, in qua ipſis ſaepe quidem nutantis praeſidium fuit fortunae; ſed quod nunc ſane futurum eſt periculoſiſſimum, ubi nihil ex propinquo amicum, omnia hoſtilia vident. Gallum urgent et rationibus impellunt ad maturanda pacis conſilia, quorum ipſi, ſi paci ſtuduiſſent, moderatores

res atque arbitri eſſe potuiſſent. Deſerti autem nunc a ſociis propterea, quod ſocios oppugnarunt, obliti Guſtavi Adolphi moris, qui, utcunque acri militari animo eſſet, tamen diffidens viribus ab initio cunctabatur et, legatis Principum, qui a Caeſare ſeceſſionem ex cauſa gravi atque neceſſaria fecerant, ad ſe profectis, velut imparem ſe tantae domui prudenter excuſans, reſpondebat, arma et pecuniam non eſſe ſibi ſuffectura; nec prius ſe bello, et quidem iuſtiſſimo, ſe immiſcuit, quam haec omnia ultro et periculo ſuo offerrent. Iena, Brandenburgici conſiliarius ſanctior et gratia validus, omnia conſilia ad extremam Svedorum perniciem confert, ſentiuntque vicini aliquot, ſtudium in Svedos accipi in malam partem et, milite per hiberna apud ipſos diſtributo, tacite vindicari. Thuringia, qua tantum Ducibus agnatis noſtri Saxonis paret, onere maliſque feſſa eſt, neque Ienae, Muſarum ſedi, parcitur. Svevia non ſecus, atque ab hoſtibus tractatur. Nihilo meliora ſunt Franciae orientalis fata, praeſertim qua *Comitibus* et civitatibus Imperii ſubeſt opprimunturque multi ſperantes libertatem. Viſmaria adhuc inter ſpem metumque haeſitat, ex qua pendet fortuna Dani et futuri conſilii ſucceſſus, quem opto rei Chriſtianae pariter, ac publicae eſſe ſalutarem, et tuae curae expectationique reſpondere. d. XVII. Dec. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXXVII.

CCLXXXVII.
EIDEM.

EX quo Danus Viſmariam deditione accepit, venit apud omnes in opinionem fortitudinis atque gloriae. Vſus eſt cum primis opera Ducis Holſatiae Ploenenſis, qui tenuem rem ſtipendiis militaribus et proximo bello valde dignitatem ſui nominis amplificavit, omnium iudicio dignus, qui militiae Danicae cum ſummo imperio praeficiatur. In urbe ſalis et ligni inopia fuit maxima, et periculum caedis, ſi, propugnaculo, quod urbi iungitur, expugnato, urbs apud Codanum ſinum egregia impetu caperetur. *Landgravius* Hornburgicus repreſſit Koenigsmarkium apud Volgaſtum, qui Princeps eſt re tenui, animo contra maximo. Ego nunc hoc de Gvelforum Duce, Henrico Leone, ſpecimen offero tibi atque exhibeo, quod cur ad Guntherum direxerim, cauſa eſt, quia alioquin ius diſputandi ex Hiſtoria mihi non conceditur. Credo tamen, tuo et Fratris permiſſu beneficioque, in poſterum eſſe impetraturum. d. XXIV. Dec. cIↄ Iↄc LXXV.

CCLXXXVIII.
N. N.

GRatum eſt cum primis mihi atque honorificum, quod amicitiam, fratre meo interprete firmatam, ſancte conſervas et, quid apud nos agatur, ex me ſciſcitari conſtitutum habes. Ego quidem bene valeo et cupio, ut aeque recte habeas, flore-

floreasque, et doctrinae meritorumque fructum in aula orientalis Friſiae Principis capias. Ioannes Strauchius, ſummus vir, Gieſſae Haſſorum ab omnibus colitur et gaudet rebus praeſentibus, et ſecure nunc contemnit invidiam, ſeculi malum, aulae peſtem. Henninges, adverſarius Ziegleri, adhuc turbat et, eo ſilente, collegam eius, Gvilelmum Lyſerum, pungit ac vellicat. Cauſam dedit diſſertatio de Dominio eminenti nuper edita, quam forte ipſe tu vidiſti. In aditu libri fecit quoque mei nominis mentionem et profitetur, ſe expectare, quae ego editurus ſim in Grotium, perinde, ac ſi ego iſtum mihi adverſarium deſtinarem et tempus inutili contentione perdere decreviſſem. Quapropter etiam tibi gratulor, quod in Hiſtoriam tuae gentis incumbis et res actaque temporum, unde omnis prudentia animam viresque ducit, perquirere ſtudes. In qua parte Friſiae ille Livius, Vbbo Emmius, exemplum inſigne tibi tradidit, quanquam ſaepe ſtudet partibus eius Reipublicae, ſub qua vixit, animoque eſt iniquo in Friſónes Orientales. Is autem, ubi difficilima eſt Friſiorum Hiſtoria, praeſertim in medio aevo, uſus eſt Eggerico Beninga, Grimershemio, quem nullo negotio poſſis tibi comparare. Minus accurati rerum veſtrarum ſcriptores ſunt Cornelius Kempius et Suffridus Petrus, quorum alter ineptiis ſuis Emmio ſtomachum movit, ut eum peracerbe caſtigaret. Adhaec veteris Saxoniae Hiſtoria gnaviter tractanda eſt tale opus ſuſcepturo ac ab ultimis Anglo-Saxonum originibus repetenda, ſpectantque

que eo res Oldenburgicae, connexae ſaepe cum veſtris atque ita copulatae invicem, ut neutrae ſine iis intelligi poſſint. Nec *praetenſiones* Oſt-Friſiae Principis in Dynaſtiam Ieveranam feliciter eruet, qui omittet curam hanc atque cogitationem. De Belgicarum rerum commutatione veriſſime ad me perſcripſiſti, perculitque in primis infortunium iſtud foederatos Principes, qui non exiguo Batavorum ſumptu bellum huc uſque geſſerunt contra Svedos. Aeque verum eſt, quod exiſtimas, Svedorum lapſas res non aliter, quam pace, fulciri poſſe. Eam vero expugnatio Viſmariae et Bahuſii valde remorabitur. Brandenburgicus agitat conſilium Sedini obſidendi, occupato nuper Volgaſto domum reverſus, ut opportunam anni tempeſtatem opperiretur. Nec fallet eum ſpes, ſi humani iudicii ratio habetur. Itinera enim Pomeranica paſſim occupata ſunt, Viſmaria, unde exſcenſio fieri poterat, intercepta, claſſis auxilia deſunt. Atque hoc ſane induxit Gallum, ut pacis conſilia feſtinet, ne ſociali bello Auſtria potentia, quae Svedos amicos, non vicinos optat, nimis ſe efferre poſſit. Caeſar et Hiſpani ſua impenſa alere bellum velle ſe, receperunt, Mulhuſium, miſſo Vindiſchgraezio, qui utriusque Saxoniae Duces ad bellum hortaretur. Non enim prius Sileſiae fines tutos reddi, putant, quam illi e Pomerania excedere cogantur. Steinbockius ob conſilia de claſſe non emittenda in iudicium capitis eſt vocatus. Ego doleo, praecipitibus quorundam in ſeptentrione conſiliis, rem eo eſſe deductam, ut in comitiis

pro

pro Imperii aggreſſoribus iudicati fuerint. Id ſane conſtat, Albim, ubi Magdeburgici fines aperit, occupare voluiſſe, eoque non Marchiam et ulteriorem Pomeraniam turbaſſe ſolum; ſed in viſcera Germaniae penetrare voluiſſe, in Galli pro hoſte habiti gratiam. d. VI. Ian. cIↃ IↃc LXXVI.

CCLXXXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SEro ad te perfertur mea gratulatio, quam Kalendae Ianuariae exigebant. Nunc vero dolore temperatur, poſtquam de adverſa tua valetudine accepi. Igitur DEVM obſecro, ut diu te ſoſpitem eſſe iubeat et patriae conſervet, praeſertim miſeris his temporibus, quibus conſilii prudentiaeque tuae indigemus. Belgae, nuper inaeſtimabile damnum aquis paſſi, ſperant, quaerunt, urgent pacem, quippe ex ditiſſimis pauperrimi facti, ut paſſim ibi querelae audiantur et calamitates tantae ſint, ut vix ſibi iam ſufficiant eae regiones, alioqui florentiſſimae; ſed ſuperiori tempeſtate eluvioneque proſtratae paene ac perculſae. Pacem, inter Danos Svedosque coalituram, Viſmariae Bahuſiique expugnatio remorabitur. Tum Carlsburgi deditio animum fecit Luneburgenſibus: neque Svedis ſecius erit difficilis Brandenburgicus, cuius ſanctior conſiliarius, Iehna, vir animo conſiliisque acer, miſſionem petiit, propter moris inſtitutique Sveriani, ut creditur, diſſimilitudinem. Steinbockius in diſcrimen capitis vocatus eſt propterea,

pterea, quod impediviſſet claſſis Viſmariam liberaturae apparatum. Gardie contra floret, civili ingenio cultuque aulico inter omnes Svedos excellens et demerendis regibus natus. Brandenburgicus, pro commoto in Svedos animo, vix nomen gentis moderate fert et uſque eo indignatur, ut Sedini veteris obſidionem moliatur. Ducatus Bremenſis eripietur omnis, ſi terra gelu durata viam per loca uliginoſa muniat. Vsque huc enim terrae lubricum aditum prohibuit et metus erga Vismariam, cum ditionis Svedicae eſſet. Interim, Domine, votis precibusque te, vitam, vires, valetudinem, quam opto eſſe proſperam et firmam, commendo DEO immortali. d. VII. Ian. cIↃ Iↄc LXXVI.

CCLXXXX.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

DVdum intelligo, ad me pertinere, ut de anno feliciter exacto tibi gratuler et DEVM orem, ut poſteros annos felices quoque et fauſtos tibi eſſe iubeat, et gloriam tui nominis ornamentaque eodem tenore conſerveret, quae deſtinas, quaeque agis, approbet fortunetque, ut, te fratreque ſalvo, ſalva ſint omnia, floreant ſacra et literae, quae curis meritisque tuis famae aeternitatem rependent. Nec fieri poteſt, ut vota noſtra, quae pro te ſuo quisque loco facimus, irrita ſint, quippe quibus coelum ipſum expugnamus et DEI gratiam tibi, alioquin pro DEI ſtudiorumque honore nitenti, conciliamus et hoc cogitamus, hoc optamus aſſidue, ut Friſii fama feli-

citateque perpetua floreant, et firmi contra ſeculi mala ſtent et, virtute ſua freti, invidiam vincant fortiter ac triumphent. Haec pietatis meae ſumma eſt, quam perpetua pietate teſtabor faciamque, ut brevi literatus orbis, qui paſſim Friſios admiratur, intelligat. Ita te DEVS, illuſtriſſime heros, cuſtodiat, protegat, tueatur! d. VII. Ian. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCLXXXXI.

ERNESTO BACKIO,

DOCTORI THEOL. MAGDEB.

VAlde gaudeo, valuiſſe petitionem meam, cum ut fortunis iuvenum, quos tibi commendavi, conſuleres, tum ut auctoritate conſilioque praecipue iuvares. Haud dubito, quin eodem animo erga eos in poſterum ſis futurus, ſi voluntate moribusque non mutati fuerint et tales ſe tibi probaverint, quales mihi dudum vitae innocentia laudabilique propoſito ſeſe probarunt. Neque aliter exiſtimabis de Ioanne Chriſtoph. Heinio, Saganenſi Sileſio, quem dignum iudico eo munere, de quo proxime ad me ſcripſiſti. Iuvenis eſt compoſiti animi, doctrinae elegantis et Graecae pariter, ac Latinae lingvae apprime peritus; neque in antiquitate et prudentia civili hoſpes. Praeterea verſatus eſt in Caſſelianis ſcriptis et, me conciliatore, in Chriſtophori Schraderi, oratoris Iulii, amicitiam feliciter ſe inſinuavit. Veniet ad

vos,

vos, ut primum libuerit tibi, et ſummam felicitatis ſuae partem tibi debebit, ſi enitaris atque efficias, ut regendis adoleſcentum ſtudiis adhibeatur. In patria eius res miſerae ſunt et usque eo afflictae, ut nulla cauſa ſit, cur ibi luculentam functionem ſperet. Itaque experiri fortunam conſtituit et docendo accipere mercedem, iis quidem conditionibus, quas ad me perſcripſiſti. Quanquam autem ſtudio ſacro eſt addictus, et profectus in eo non plane nullos fecit: tamen in rebus ad liberalem inſtitutionem pertinentibus eximie eſt exercitatus, ac res ſuas atque ſtudia non leviter, ut multi, ſed accurate diligenterque tractat. Supervacuum eſt denique eum laudare, qui re oſtendit ſe eum, quem optas, et beneficii tanti memor ſemper colet te atque venerabitur. Ita te DEVS ſervet et hunc poſterosque annos felices tibi ac fauſtos eſſe iubeat. d. IIX. Ian. cIↃ IↃc LXXVI.

CCLXXXXII.

N. N.

MVlto mihi gratiſſimus eſt animus tuus, quem mihi duabus ſane epiſtolis confirmaſti, quibus me, dudum amicitiae cupidum, excitaſti langventem paulo atque inflammaſti. Itaque omni ſtudio operaque faciam, ut intelligas, viciſſim pro te honoreque tuo anniti velle. Moram condonabis homini certe occupatiſſimo, nominis alioqui tui ſtudioſiſſimo et nullam, crede, occaſionem praetermiſſuro, quae ad te quidem ornandum pertinere videatur. Ioannis Palatii ingenium

miror. Quanquam enim apparet, eum non eſſe indiligentem et pro captu gentis curioſum: tamen multis indiciis cognovi, in ultima aeque ac medii aevi antiquitate non eſſe tam verſatum, quam nitor typi iconumque prae ſe fert quidem, qui oculos eruditorum delectat, vulgi certe perſtringit, aut faſcinat. Si vir eſt, eruat res Longobardicas et penitius numorum ope rimetur, cum propter regnum Italiae, ex quo inſigniores urbes detractas Veneti poſſident, tum propter hiſtoriam Caroli Sigonii, ſummi viri, ſi aſſentandi Pontificibus ſtudium ſeparo. Quid de eo in Hiſtoria Saxonica ſentiam, monebit, opinor, commentatio mea in vitam Alberti a Boiemo deſcripta. Nam plus ſemel ineptiis ſuis ſtomachum mihi movit piguitque me in eo confutando operam ponere, qui neque veteres codices, neque tabulas vidiſſet unquam atque expendiſſet. Fragmentum, cuius copiam feciſti, optarem, eſſe integrum. Placet enim et veris argumentis mihi ſe commendat. Vale et ignoſce feſtinationi, et ſchedas accipe, quas ad te M. Bitelmaierus curat. d. X. Ian. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCLXXXXIII.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

Accipies, quod deſideras, et moram mihi non vertes vitio, qui in hunc usque diem tot rebus implicitus fuerim, ut opuſculum perficere non potuerim. Tribus certe *quaternionibus* conſtabit:

ſtabit: primum ad te perferri curabo futura die Veneris. Tantum mihi expone, quemadmodum ſcribi debeat diſputationis initium. De cetero miror, cur librum Leuberi, diu a me expetitum ad me non mittas: item epiſtolas, quas ſemel iterumque flagitat Daumius. Viciſſim enim gratificari amico aequum eſt. M. Vogelius Dreſdam ſe brevi conferet, et idem negotium aget atque ſuſcipiet. Fac ergo, ne opinio auctoritasque noſtra apud virum obſoleſcat, qui ubique aeſtimatur ob literas, quas Philologi colunt. Pecuniae plus non poſſum polliceri, quam quae Gerſchwaldio eſt danda. Vale! Opto ſane, tibi fauſtum eſſe et felicem, ac cum honore tuo in primis coniunctum hunc annum. d. XII. Ian. cIↃ IↃc LXXVI.

CCLXXXXIIII.

IO. IACOBI.

QVod de ritu Academico ad me perſcribis expeditum erit et facile, ſi nomen initiandi excitatae indolis pueri quamprimum per te fiat notum mihi atque manifeſtum. Sumptus non excedit numum uncialem. Partem Academiae Rector, partem Ordinis ſapientiae Praeſes accipit, contra, quam Lipſiae eſt receptum, ubi cum eo ritu nihil commune habet Rector. Sigfridus proxime ad me ex Pruſſia dedit literas, ac te perofficioſe ſalutat vehementerque dolet, literas ab ſe aliquoties ſcriptas non eſſe perlatas. Vnum te rogo, ut patrono, de quo ſcripſiſti, operam

meam atque ſtudium commendes, ac te mihi amiciſſimum moneo hortorque, ut ſummos honores, quos Ordo noſter confert, ne recuſes ſuſcipere, atque exiſtimes, me regimen illius adeptum, nihil ſane eſſe praetermiſſurum, quo diligentia tua ornari poſſit. Ita vale et literas ad Flavium cura. d. XIV. Ian. cIↄ Iↄc LXXVI. quem fauſtum eſſe tibi et acceſſione honoris munerisque ſacri felicem opto.

CCLXXXXV.

N. N.

SVmmo cum gaudio intellexi, iucundam eſſe tibi memoriam ſuperioris amicitiae ſtudiorumque conſvetudinis, cuius fructum cum cepiſſe te mihi ſignificas, tum cordate admones, ab eo tempore, quo Hiſtoriam ſcribere exorſus fuerim, paulo immutatam eſſe mearum rerum faciem et multo maius exercitationi meae acceſſiſſe ornamentum. Noſti, me animo eſſe ingenuo et iuvandae iuventutis cupido, ut ſemper cogitem, non quemadmodum mihi, ſed quemadmodum aliis recte atque in tempore inſervire poſſim. Eo laetior tua mihi epiſtola fuit, quae prolixiſſimum affectum non declaravit modo, ſed etiam confirmavit. Itaque viciſſim enitar et efficiam, ut ſentias, homini ſtudioſiſſimo beneficium collocaſſe et munere tali me ornaſſe, quod nulla oblivio delere poſſit. Si quid a me repoſcis et vehementer expectas, rogo te, uti exiſtimes, paria me facere, ſi mittam tibi aliquid earam rerum, quas non pla-

ne

ne nullo ſtudio monumentis commendavi. Si privatas exercitationes, ſcriptas ſolum et auditorum cauſa inſtitutas, tibi placere intellexero, faciam, ut, data commoda occaſione, ad te curentur. Nam ego nuncium miſi dudum iis ſtudiis, quae acumen potius exercent, quam animum, gaudeoque, te in eadem eſſe ſententia et veram ſolidamque eruditionem complecti, ac legere ſcriptores optimos et omnem rimari antiquitatem, cuius in vita uſus eſt maximus viroſque intelligentes delectat cum primis atque ornat. Mentiuntur enim doctos viros, qui, dum in ſuis quisque ſtudiis verſantur, nihil ab ſua origine repetunt et rivulos tantum conſectantur. Melior tibi mens eſt, digna quidem tua gente et de qua tibi gratulari convenit. Vale cum patre maxime venerando et familia ampliſſima, deque me ſtatue, eius et tui perpetuum me cultorem fore. d. XVI. Ian. cIↃ IↃcLXXVI.

CCLXXXXVI.

N. N.

Plane ex voluntate mea confeciſti, quod abs te nomine M. Schmidii, ſtudiorum cauſa apud nos commorantis, deſideravi. Is, ut ingenuus eſt, multum eius rei cauſa tibi ſe debere, profitetur. Pomarii carmen, de quo ſcribis, me ſane applauſorem non habuit; neque eſt eius dignitatis, ut ſtomachum movere debeat, niſi quod ſtudium rixoſi hominis praefert. Relinquatur auctori ſuo, aut, qui eum inſtigaſſe videri poteſt. Scri-

ptum, quod a Titio adornatur, multos hic expectatione ſuſpenſos tenet. Rumor, crede, de inſtituto, ſed, neſcio, quo auctore, eſt diſſipatus. Ex me nemo tale quid cognovit. Audio tamen, a civibus veſtris, Titii ſtudioſis, eſſe huc perſcriptum. Quod an ita ſe habeat, forſan erit occaſio ſciſcitandi. Arbitror, certamen ingratum fore, ut qui audiverim, Aiacem illum nolle in poſterum dimicandi cupiditate cuiquam eſſe moleſtum. Vtinam vero tandem id fieret et publicae tranquillitati ſedatis conſiliis conſuleretur! d. XX. Ian. cIↃ IↃc LXXVI.

CCLXXXXVII.
ERNESTO BAKIO.

Dimitto ex ſcholis meis, quem deſideraſti, Heinium, iuvenem probum, modeſtum, doctum et ingenii, quantum per fortunam licet, capacis. Ei providebis haud ſecus, atque aliis, qui tibi a me commendati ſunt. Nam et pari ſtudio faciet officium, et talem ſe geret, qualem tu voles, pronus in officium, et mei in te amoris verus teſtis atque certus interpres. Vale. d. XXI. Ianuar. cIↃ IↃc LXXVI.

CCLXXXXVIII.
HENRICO, L. B. A FRISEN,
IVNIORI.

Mandavit mihi illuſtriſſimus Parens tuus, ut ſtyli exercendi cauſa inter nos colloquamur et ſcribamus. Quod cum ſine impietate defugere

re non poſſim et ſciam, ad illuſtriſſimae tuae gentis curam pertinere, duxi, opportune admonendum. Equidem reſpubl. a tuis ſtudiis permagna ſibi ornamenta ſperat ac, me non monente, interpellat, ut Scaevolam imitans eloquentiae pariter, ac iuris peritiſſimus evadas. Vnum te oro quaeſoque, ut, ſi libet et vacat, per epiſtolam diſſeras, quemadmodum vera et civilis eloquentia ſit comparanda. Ego, ſi ab Cicerone diſceſſerim, in primis Caeſarem laudo et ſequendum puto, lenem ſane ſcriptorem ac profluentem, et Grotio quondam illuſtriſſimoque Patri tuo amatum. Ex Muſeo. d. XXIII. Ian. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCLXXXXVIIII.

EIDEM.

NEgotium, quod, auctore mihi ſanctiſſimo, ſuſcepiſti, neque mihi moleſtum eſt et gaudeo, tibi gratum fuiſſe. Praeterquam enim, quod intellexi firmitatem animi tui, cognovi etiam de ardore, quo incitaris ad gloriam, et non modo dignitate generis, ſed quoque ornamentis ingenii diſtingveris a vulgo ac proficis quotidie, et vincis aequales tuos. Retine igitur hanc laudem, velut propriam tui nominis ac praecipuam, ut ſtudiis, quae tractas, non tu magis, quam reſpublica, cui natus es, fruatur. Eo conſilio toleranter feres moleſtias, quas hac aetate non minuit iuriſperitia, ſed auget, ut, rempublicam capeſſens tanto maiori honore utilitateque cumuleris. Quod ut tibi uſu veniat et contra taedia, quae ſumma ſpes lenit

 quo-

quodammodo et conſolatur, paratus ſis et conſtans, opto petoque, ut pro bonitate tua mihi declares, quam horam deſignatam mihi velis, qua ſtudia mea tibi probare poſſim. d. XXV. Ian. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCC.

AMICO HELMSTADIENSI.

GRatulor tibi ingreſſo hac viam, qua et a vulgi lubricis auctoresque ſuos fallentibus veſtigiis diſceſſiſti, et totam mentem Deo ſtudiisque optimis conſecraſti. Quae ratio, pro temporum horum conditione, utiliter a te ſuſcepta eſt et mihi in primis, tui ſtudioſiſſimo, probatur. Diſſertationes meas dudum ad te curare volui, quas, prout in manus venerunt, facili animo accipe et de me exiſtima, nihil fore tam arduum, quod amori tuo tribuere nolim. Summe venerando Bakio etiam aliquid imperties et confirmabis, fore, ut inviſam, ſi vicerim hiemis moleſtias, quae ſane graves tam longo tempore mihi fuerunt. Celeberrimus Conringius ac Schraderus perofficioſe ſalutentur. Calixti liber de Iubilaeis perquam gratus fuit, diligentiae luculentus teſtis. d. XXVII. Ian. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

FIrma tua valetudo et fauſtus illuſtriſſimi filii adventus uno eodemque tempore plurimum gaudii voluptatisque mihi attulerunt, niſi quod ſumma

ma benignitas tua me pervicit, ut ſplendidum donum, abs te miſſum, fidenti animo caperem et, licet rubore ſuffuſus, voluntati tuae acquieſcerem. Intellexi quidem, operam, quam libello inſcribendo navare volui, gratam tibi probatamque fuiſſe, non, quod mihi placere ſtudeam; ſed, quia propenſiſſimo patrocinio opeque fultum altera vice ornare pro tua bonitate voluiſti. Cuius rei memoriam ſemper conſervabo et, quanquam alioqui tuus ſum debitor: tamen plus pollicebor, non equidem tibi, ne promittentis audaciam graviter feras; ſed illuſtriſſimo filio tuo, cui omni mea opera atque honeſtis ſtudiis inſerviam, ut ornamenta, quae ab eo respublica ſibi ſperat, vera ſolidaque laude cumulatiſſima conſequatur. Quam de ſtylo vis, cum primis adhibebo diligentiam atque enitar, ut monitis pariter, atque uſu civilis eloquentiae dignitatem tueatur. In Hiſtoria praecipue Habsburgicorum Caeſarum Principumque Imperii, eorum maxime, qui creandis Caeſaribus ſummum obeunt munus, iucunde verſabitur et minime in ſalebris haerebit. Sed, quia haec ſtudia explent quidem iucunditate animum, ſola autem non ſufficiunt tractaturo rempublicam, bene atque gnaviter ea de re commonebo, et rationibus exemplisque demonſtrabo, quod perbenigne mihi mandaſti, ut ſciat atque ſentiat, non poſſe regendis reipublicae conſiliis adhiberi, qui non ſit iuris peritus. Itaque imitabitur Scaevolam, genere et iurisprudentia illuſtrem virum, cum ut ſummae tuae ſpei, tum ut gloriae ſuae prorſus ſatisfaciat. Hoc

Hoc agam, hoc nitar, hoc certe a DEO immortali impetrabo. Nam in honore tuae ſtirpis vertit ſalus omnium, et conſiliis tuis tranquillitas noſtra atque moderatio Saxonis et felicitas Saxoniae continetur. Quibus rebus priſcam dignitatem ſervas et aemulis etiam ac hoſtibus pacis admirabilem te reddis, ut nulla ſit gens, aut natio, quae non optet tuam incolumitatem, quaeque non intelligat, tua auctoritate atque prudentia conſenſum atque concordiam in Saxonia viguiſſe. In vicina Marchia adhuc fervent belli conſilia et brevi magna erit Pomeraniae citerioris commutatio. Inſtat, urget Caeſar, ut Sedinum obſideatur, quod quin ſe ſit dediturum, minime dubito. Proxime Guldendloevius, Norvegiae Prorex, Svedos in Norvegia caſtris exuit. Omnia ipſorum, credo, brevi momento vertentur, niſi pace refloreſcant, cuius tantae erunt difficultates et tam lentae, ut interim forte Svedi de reliquis Germaniae portionibus periclitentur. Ceteroquin te DEVS ſervet, Domine, et res actaque et conſilia omnia fortunet, ut Saxonia te conſilii principe floreat et illuſtriſſimo filio tuo, in eandem fortunam genito, applaudat. d. XXIX. Ian. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCII.

CHRISTIANO SCHVZIO.

HAud mediocriter me delectant literae tuae et legentem ſubinde retinent commendantque ſe mihi in primis cum ob lectionem, tum ob iu-

iudicium tuum. Rachelii diſſertationem vidi, quam in eo capite probare non poſſum: puto tamen fore inutile, ſi quis cum ipſo ſuper re dudum transacta contendat. Pari enim aequoque iure fruuntur *Reformati*, ex quo ſanctio Veſtphalica coaluit, etſi prioribus retro temporibus multo aliter fuit, et Svedis debent hoc beneficium, quod ſane eſt maximum. Conringii libellum perlegi, eruditum atque elegantem: ſed, multis Ebraice doctis, litem moveret vereor, ne Vaſmuthius iterum indignetur. Puſendorfius quid nunc agat, quae patiatur, hoc rerum ſtatu, ignoro, quo totus ſeptentrio immutat faciem, auctore conſilii Sempronii, qui redintegrat afflictam Danorum fortunam et Viennam quoque in iuſtam ſui admirationem advertit. Svedis diviſa conſilia ac intempeſtiva nocent. Eo minus ſperanda eſt pax, quam neque Caeſar cum iis deſiderat, neque temere ſociales Principes. Vnum Svedos ſolatur, quod, dum foris perit auctoritas, domi ſe reges faciunt et iura ſua firmant contra plenum imperium Regis. Plura ſentio, quam ut ſcribere expediat. Kal. Febr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCIII.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

NOn diffido quidem tibi; ſed certe miror, quid fuerit, quod, cum literas miſſurum te receperis, nullas tamen miſeris, nec indice ſubiecto pretium deſignaveris. Illud multo magis ad curam meam pertinet, ut abs te poſtulem, libros cum primis ſele-

ctos

ctos conquiri. Nam ex proximis, ſi a Dionyſio, quem media parte tineae eroſerunt, diſceſſero, parum fuit, quod accepi. Chronicon Glacenſe minus profecto, quam debuit, me oblectavit. Nam plenum eſt ineptiarum et iudicii prudentiaeque expers. Demoſthenis orationes neque omnes, neque eleganti prelo expreſſae erant. Haud meliora ſubiuncta Chronica fuerunt. Epigrammata non perinde mihi commodo ſunt, ac Philoſtratus et Michael Epheſius. Quare ſummam adhibe curam et Miraei diplomata mihi, nulla interpoſita mora, transmitte, ut cognoſcam, te mei eſſe vere ſtudioſum. d. III. Febr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

PVdet me incuriae et culpam deprecor, quam proxime admiſi, cum a nobis diſcederet ab ſecretis tuis Lichtverus, vir promptus atque expeditus in curandis mandatis tuis. Ego, quae praecepiſti, fideliter facio et, ſi ex ſcholis iuridicis Scharſchmidii dimiſſus eſt Henricus tuus, dicendi uſum exercitationemque commonſtro. Loquimur Latine ſoli inter nos et eo familiarius de omni genere civili; neque ſcribendi officium intermittimus. Vita, mores, ingenium, ſtudia, magnam mihi certamque ſpem faciunt, eum fore illuſtriſſimum filium tuum, quem tu, Domine, resque publica expectant. Ita te DEVS gentemque tuam perpetuo atque conſtanter ſervet. d. IV. Febr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCV.

CCCV.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

CVra operaque tua mihi grata eſt, ſi libros a me expetitos fide mea curabis. Perezii Relationes, de quibus ſcripſeras, exigenti reſpondit curſor publicus, eas ſibi non fuiſſe redditas. Indices remitto, viſos mihi aeſtimatosque. Pecuniam prius non accipies, quam librorum pretium mihi perſcribas et codices Herckero advehendos tradas. Noſti me ſolvendo promptum paratumque, ſi certus ſum rei, de qua inter nos contrahitur. Schedelii Chronicon accepi: ſolvam, quod eo nomine impendiſti. Chronicon manu exaratum Miſniae Cocceiique Dagobertum prima occaſione emas. Pecunia certo reddetur. Herckero non poſſum negotium dare, niſi ut fidem meam voluntatemque bibliopolae declaret. d. VII. Febr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

INcertum eſt, quid de Conventu Neomagenſi ſperemus, prompto ad pacem Gallo, ut Svedos periculo eripiat, quippe qui in eo negotio, quod ad ſalutem ſuam pertinet, nihil lente agendum eſſe, cenſent. In Norvegia multos eorum manipulos profligavit Vlricus Fridericus Guldenloevius et Iemptiam, regionem opimam ac fertilem ademit Ruſenſteinius, ſi verus rumor eſt, qui Hamburgo ad me perfertur. Ineunte vere Scaniam, credo, adori-

entur

entur Dani et denuo tales conſiliorum rationes explicabunt, ut belli ſedes ab ea quoque parte in Svedicis regionibus ſit futura. De caſtro Opslohio, cuius arx Agershuſia dicitur, intercepto error eſt. Nam in utraque Norvegia res ſuas egregie firmavit rex, plura auſurus, cum naves Batavae ſubſidio venient. Haud melior Gallorum fortuna apud Meſſinam fuit, poſtquam Reuterus, praetor navalis Batavorum, et Monteſarchio Hiſpanus, perniciosa Vivonnae conſilia irrita fecerunt Gallorumque triremes toto mari Siculo feliciter atque animoſe disiecerunt. Magna enim Italiae ſecuritatis pars ex Meſſina pendet et, ea rerum facie, Hiſpanorum illud imperium ſummum paulo liberius ſpiritum ducit, ut, comparata diu ad premendum Gallum, conata meliorem exitum ſortiantur. Sane enim Gallo conditiones forent graviores; neque is tam imperitus eſt, ut non ſentiat vim ſeriemque talium conſiliorum, quae irruptione quadam in Brabantiam ulciſci conſtituit. Ceterum, ut bella ſunt inter reges atque principes: ita non deſunt concertationes inter eruditos, praeſertim Theologos, quos decebat moderationis atque concordiae eſſe ſtudioſiores. Helmſtadienſes enim, neſcio quo *Programmate* Theologi irritati, acrem moliuntur defenſionem. Conringium, Gvelferbyto reducem, gravior morbus lecto affixit, etſi ſpes eſt eo liberatum iri. Is edidit diſſertationem de Siclis, qua Vaſmuthium, Kilonienſem, acerbe notat et haud ſecus, ac virum improbum, perſtringit. In Italia Ioannes Palatius de integro edet Aquilam Franci-

cicam,

cicam et Saxonicam: his addet Svevam Brunſvicenſem atque Auſtriacam: demum Vagam pollicetur et geſta Pontificum uſque ad hodiernum Clementem IX. Lis inter eum et D. Veielium exorta eſt, quae forte in vanitate deſinet, ut qui videam, Palatium ineptiis colorem quaerere multo ineptius, quam ut viro tam docto conveniat. In Anglia, ubi ſuperiori anno deceſſit eius regni Hippocrates, Villius, Henricus Oldenburgerus gnaviter fovet diligentiam regiae ſocietatis curioſae. Batavia inter armorum ſtrepitum ſqualet et hoc ſtatu ſibi ipſi paene disſimilis eſt. In Gallia Stephanus Baluzius magnam curam laboremque Capitularibus Karolingicis impendit, cui fragmentum Lotharii I. Florentia eſt transmiſſum, cuius copiam feci D. Thiloni, qui an curaverit, adhuc me latet propterea, quod nondum eſt reverſus. Verum te, Domine, DEVS ſervet et conſilia fortunamque tuam contra morbos et ſeculi mala tueatur! d. XI. Febr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCVII.

EIDEM.

PArvo temporis intervallo cohortes Caeſaris iterum conſiſtent apud Rhenum, ductu Lotharingiae Ducis ampliſſimam fortunam ſperantes, iamque ex hibernis exeunt et, relicta orientali Francia, caſtra movent, ſub novo Imperatore magnum animum ardoremque oſtentantes. Nihilo ſegnius ſe comparant Batavi, neque ex vano dixit Valdeccius, recentem hanc magis formidandam fore expe-

ditionem. Eo minus Danus negligit occaſionem et exercitum, quem in Germaniam duxit, maiori parte conſumptum reficit ac tantam pecuniae vim cogit, quantam nullus ante ipſum. Batavis tamen in cuſtodiendam potentiae maritimae aequalitatem intentis paulo diffidit, Trompio affuturus, ut propius obſervet imperium foederatae militiae navalis. Hamburgenſes adhuc more ſuo obſtinati ſunt, necdum eos emendare potuit Haubaeus, qui Brema illuc venit, ut a ſtudio in Svedos tandem aliquando avertat. Sed ſui ſimiles parum ſunt dicto audientes, quod malo ſuo experiuntur, conſtituta in fortunas ipſorum poena a Brandenburgico et Praeſule Monaſterienſi. Sedino magnus terror illatus eſt, accepto nuncio apparatus tormentarii, quem curat Brandenburgicus, cupidus eius potiundae urbis. Straleſundium metu et morbis conficitur, ac dolet moleſtias difficultatesque ſuas, et queritur impeditam mari navigationem. Viſmariae Praefectus ob urbem Danis deditam a Svedis in ius vocatus eſt, Phrygum conſilio, quod ab ea gente poſt res afferebatur. Bavarus vires potentiamque Auſtriorum auctam cernens moderatius conſilium capit, veritus, ne Caeſar aut Regno Bohemiae, aut Palatino aliquando Palatinatum ſuperiorem repoſcat propterea, quod aeque, ac alii illius regionis ordines, tributa militaria pendere neceſſe habent, praetextu ſanctionis, ut vocant, *circularis*, revera ideo quod Egoniſtarum factioni acceſſit et, auctore Hermanno res et conata Gallorum fovit atque ornavit. Neque ſinet Caeſar,

ſar, hanc ulciſcendi opportunitatem ſibi eripi, quandoquidem Galli vires diſtractae ſunt ac imminutae. Neque eo ſecius laborant Svedi, omnes Germaniae, quas poſſident, provincias amiſſuri, niſi pacem ſeorſim faciant afflictisque rebus in tempore conſulant. A tergo Moſchus eſt, optans invadendae Livoniae occaſionem, a Caeſare atque Brandenburgico per legatos inſtigatus. Quo ſtatu magnopere cupit Palatinus, ut Philippiburgum, unde tot damna ſibi illata ſunt, obſideatur, Princeps conſtans, ſed in coarguendo vehemens ac difficilis, et bene meritos, tanquam exprobrantes, aſpiciens. Eid. Febr. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCVIII.

EIDEM.

DE Pace Neomagi coitura rurſus eſt ſilentium. Hiſpani cum primis remorantur conſilia et lingva magis, quam manu, contra Gallos pugnant. Caeſar ipſe, repetitis ex proxima memoria exemplis, eorum inſolentiam exaggerat et, quam haud reverenter a tempore pacis apud Pyrenaeos montes compoſitae cum Germaniae Principibus, conciliationis ſtudium interponentibus, egerint, graviter per Marquardum, Praeſulem Aichſtadenſem, pronunciandum curat et Batavos iam tum ea de re commonefacit. Duces Luneburgici rogant Batavos atque orant, uti Dano validam claſſem ſubmittant, et propterea nervos intendant. Quo ſtatu miſera erit conditio Sundii, urbis cis-Balthia-

nae, quae naves vix hoc tempore in tutum deducere poteſt propterea, quod imminent Dani et, ſimul ac ex portu ſolvunt, protinus circumſiſtunt atque belli iure capiunt. Sedini veteris praeſidiarios infecit morbus, qui multos quotidie abſumit, ut neceſſe habeat reficere ſaepius ac ſupplere. Ioannis Friderici, varii Principis et virtuti fratrum diſſimilis, et, quod vix alius quisquam auſus eſt huc usque, in clientelas Saxonis, quas in Thuringia habet, iniqui, mors optata ſane Gvelfis ac vicinis perfertur. Interim DEVS reſpiciat Germaniam ac in ſupplicationibus, quas frequenter indicit religioſiſſimus Princeps noſter, ineſſe fortunae remedium iubeat, teque Domine et filium, qui ſumma virtutis documenta dat, tuae ſtirpis monumentum eſſe velit. d. XIIX. Febr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCVIIII.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

PLacet mihi tuum conſilium, ſi prudentiae eruditionisque augendae cauſa peregrinaberis, et animo conſiderato pietateque in DEVM munito, ad hoc utile ſane et viro in vita verſ[illegible]o dignum propoſitum aggrediaris. Nam, qui vagantur et curſant, ac tecta tantum et lapides vident, hominesque intuentur potius, quam aeſtimant, ii plane ineptiunt et tempus duntaxat perdunt. Tu ita omnia ages atque inſtrues, ut in patriam reverſus teſteris, te profeciſſe et reipubl.

inte-

interiores rationes, inſtituta, mores, reditus perſpexiſſe accuratius atque cognoviſſe. Simul rei Chriſtianae ſtatum, ritus atque religionem contempleris, exempla in illuſtri poſita expendas et, quatenus ad inſtitutum tuum pertinent, obſerves, et praecipue pacis bellique negotia, eorumque initia atque cauſas in animum demittas et, ubi imperii vis ac robur ſit, quibus conſiliis innitatur, quos adiutores miniſtrosque habeat, quibus modis firmetur etiam et conſervetur, qualia foedera ſint et commercia, rerumpublicarum nervi, animo teneas fideliter et cuſtodias tua patriaeque cauſa. Prudentia univerſalis et Hiſtoria univerſalis conſtant accurata reipublicae rerumque in coetu DEI geſtarum notitia. Quod poſterius deficit in hiſtoria Polybii, alioquin civili et univerſali. Eam in rem videas Dieterichii Hodoepericon et legas de eodem argumento Boecleri diſſertationem conſiliaque publice deſcripta. de XIIX. Februar. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCX.

HENRICO, L. B. A FRISEN,
IVNIORI.

PRincipes creandis Imperatoribus ſacri, qui olim *Septemviri*, nunc, vocabulo non ſatis quidem Latino, recepto tamen paſſim et doctrinae gratia retinendo, *Electores* nominantur, iura ſummi civilis imperii, quae Maieſtatis vocant in ſcholis, nunquam habuerunt; neque tunc etiam, cum Karolus

 IV. Lu-

IV. Luzelburgicus, conſtitutione de Septemviris lata ſanciret, in eos admitti crimen perduellionis, ſive, ut dicitur, laeſae maieſtatis. Nullam enim per ſe legem ferunt. Nihil ſuo nomine ſoli definiunt. Nihil ſuo arbitrio moderantur. Cum Imperatorem ſuffragiis deſignant, DEO et ſacro Imperio adſtrictos ſe, iurisiurandi religione fatentur. Nec iura Imperii ſeparata ab aliis; ſed privilegia ſolum habent, quae deſignatus inauguratusque Imperator confirmat. Nec forma Imperii ſinit, neque patitur coniunctum *Ariſtocratiae* temperamentum, ut ipſis iura maieſtatis tribuantur. Et illo ſane tempore, quo Karolus auream *Bullam* promulgavit, iura Maieſtatis ſic comparata erant, ut ne quidem Imperii Principibus coniunctim communicata eſſent. Quo minus cum *Electoribus* ſeparatim a Principibus reliquis communia eſſe potuerunt. Ius faciendae Imperatoriae ſanctionis, ſive *capitulationis*, ab exceſſu Maximiliani I. adepti ſunt et non aliter, quam privilegium, ſive, ut in comitiis loquuntur, *praeeminentiam* habent. Quanquam et hoc in dubium vocant Principes et perpetuam *capitulationem*, conſenſu Principum faciendam, iam pridem flagitant, innixi ſanctioni Oſnabrugenſi, quae iura leges ferendi, pace belloque negotia ordinandi atque huiusmodi alia, quae Imperatori non ſunt reſervata, omnibus Imperii Ordinibus largitur. Sententia Scharſchmidii haud dubie ex fontibus Boecleri hauſta eſt atque derivata. His, quaeſo, acquieſce et, ut ſoles, devinctiſſimum clientem tuum complectere. d. XIX. Febr. cIↄ Iↄc LXXVI. CCCXI.

CCCXI.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

PRaeter meam culpam accidit, ut Herckerus in exponenda pecunia tam difficilis eſſet. Vacat ſuſpicione amicitia, quam certis fidei pignoribus non ita pridem corroboravimus, ut neuter alterius officium accuſare debeat, tu quidem eo minus, quod conſtantiam meam multis rebus perſpectiſſimam habes. Ex libris, quos advehendos tradidiſti, nullus aeque mihi placuit, quam Xylandri Plutarchus, ex quo omnem paene Hiſtoriae Romanae, ſi ea intercideret, iacturam reſarcire poſſem. Demoſthenis *Scholiaſtes* in eruendo iure Attico, quod ex ſolo Samuele Petito nemo intelligat penitus ac declaret ſatis, prae aliis mihi probatur. Pari gaudio Ariſtophanem lego, in quo Attici leporis praecipuum eſt exemplum. Stephanus in Geographia haud levis adiutor mihi eſſe poteſt, quanquam de eo affirmare tibi poſſum, multa mendoſa in eo reperiſſe, quae in loco caſtigabo, verae ſententiae praeſidia allaturus. Origines Murenſes multis modis me delectarunt, in quibus inveni aliquid, quod diſſertationem brevi evulgandam ornare poſſit. Vnum te id rogo quaeſoque, ut, qua decet, fide omnem rem cauſamque expedias et libros, indice ſubiecto comprehenſos, omni diligentia compares. Septem nummos unciales Herckerus affert, qui et fidem pro tredecim proxime advehendis interponet ſuam, ſi M. Ludewig promiſſi immemor aes alienum non diſſolvat. Ce-

tera, de quibus inter nos conventum eſt, ſerio cura. Theocriti *Scholiaſtes*, Demoſthenes cum Vlpiani rhetoris annotationibus, adhibito commentario Budaei in vocabulis difficilioribus iuris Attici, Iſocrates Volfii, Ariſtophanes Biſeti, cum inſtitutionibus Henrici Stephani, ad accuratam lingvae Graecae notitiam erudiunt. Strabo pariter Geographiam et Hiſtoriam docet, quicum coniungas Stephanum Byzantium. Raphaelis Volaterani libri octo Vrbanorum quoque eo utiliter leguntur, conferendi cum Solino et Mela, qui commentariis aucti egregiis atque luculentis. d. XXI. Febr. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXII.

N. N.

CVm ſaepe optaverim ſcire, quid agas, tum ipſe commodum me admones, quo loco ſint res tuae. Ego ſane, te ſalvum eſſe ac ſoſpitem, gaudeo: neque vero mediocriter doleo, ſpem tibi non ſupereſſe optimam, nec videre te, quomodo emergas. Sed hoc moderate ferendum eſt. Si ad me venias, pro viribus te iuvabo: quanquam et tunc mora opus eſt propterea, quod non uno momento ſe dant occaſiones, uti homines volumus. Hominum de me inique ſentientium ſermones perinde mihi ſunt, ac ſaxis fluctus. Verberant et impellunt immotas rupes. Pluris enim mihi mea eſt conſcientia, quam perverſa iudicia hominum. Edidi non pauca. Hiſtoriam illuſtravi publice. In res Belgicas, vitam Alberti Animoſi commentatus ſum.

ſum. Scripſi de Gvelfis. Integros libros nondum evulgatos concinnavi. Scripſi epiſtolas civiles magno ſane numero, quas poſteritas videbit. Luſatiam brevi eruam, argumentum perrarum, neque Conringio ex inſtituto tractatum. Natali Principis Saxonis in templo arcis gratulatus ſum. Quotidie diſſertationes nomine Academiae, ſcriptore me, in lucem veniunt, in quibus obtrectatores quaerant ſine ſtudio, quid reprehendant. De barbaris, exempli gratia, *Tzar*, et ſimilibus, lex Hiſtoriae vult iubetque, ut uſurpentur: perinde ac Thuanus vocabulum *Proteſtantium* ac ſimilia uſurpavit. Id oratori non licet, quod vulgus ex Trapezuntio, interprete Rhetoricorum Ariſtotelis, diſcere potuit. Reipublicae Amphictyonum peſſime ominor, cuius cives, dum aliena agunt, ſummos Principes offendunt, perituri meliori parte, niſi Caeſarem legesque Imperii, in melius mutati, revereantur. d. XXV. Febr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN, IVNIORI.

SAlvum te ac incolumen rediiſſe, gaudeo; neque dubito, profectionem eam magno tibi uſui fuiſſe propterea, quod ex belli expertis cognoviſti praeſens, quae de bello recte gerendo alias legiſti. Eſt enim hoc ingenii tui, eſt hoc proprium tuae laudis, ut, quanquam in toga honorem tuae gentis tuen-

dum ornandumque ſuſcepiſti, tamen belli quoque artes ſcire geſtias, Romanos imitatus, qui rempublicam tractanti huius auctores conſilii fuerunt ac praeclare cenſuerunt, omnes, qui negotia conficere legationesque obire ſtudeant, belli non omnino eſſe debere imperitos. Quamobrem prudenter abs te factum eſt, quod ita diſpoſuiſti tempora atque diſpenſaſti, ut, ſi quid ſtudiis ſubducas, id opportune conferas in meditationes belli ac demonſtres, poſſe te otium in Academia tributum inter pacis bellique artes partiri. d. V. Mart. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

OMnia ſumma ingenio conſequitur filius tuus, princeps iuventutis et te avoque dignus omnino filius, in quo non unius familiae, ſed omnium ſpes ſita eſt. Quod vere tibi gratulor et privatim gaudeo, eum, ſi ita pergat, doctrinae ſtudiis ipſos quoque doctores ſuos brevi eſſe ſuperaturum. De iure quotidie diſſerit et accurate meditatur. Quid recte, quid perperam in republica fiat, praeclare aſſequitur. Hiſtoriam omnium gentium pervolvit, et facta eventaque comparat egregie ac diſtingvit, partibusque ſuis ita fungitur, ut boni omnes ab ipſo exemplum petamus. In Briſgovia proſpera fuit fortuna Caeſaris: Briſaci rector Monglas captus : multi Gallorum caeſi. Stadam diverſa parte aggredientur Foederati: *Ducatus* Bremenſis et Verdenſis ceſſuri ſunt ex pacto et ſententia Caeſa-

Caeſaris Luneburgicis, praefecturas Vildeshauſen et Ordinghauſen cum magna pecuniae vi accipiet Antiſtes Monaſterienſis Chriſtophorus Bernardus. In aula Berolinenſi immite reſponſum tulit Seckendorfius. Pomerania morbis et inedia perit. Sedinum, excitis in ultionem omnibus Marchiae incolis, in ſummo diſcrimine verſatur. Magnam ſolicitudinem Brandenburgico iniicit propugnaculum Lockenizium, ſuperiore anno Svedis deditum. Qua de cauſa proxima hebdomade ſupplicium de auctore deditionis eſt ſumptum, etſi is culpam contulit in Principem Deſſavienſem, cui dignitas ſua et neceſſitudo Auriaca patrocinium in ea aula adhuc praeſtant. Interim te DEVS ſervet firmum contra omnia ſeculi mala et proſperet ſummam fortunam. d. IX. Mart. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCXV.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

MEa opinio eſt tibi ample et graviter tractandum eſſe negotium, quod utilitatis meae cauſa ſuſcepiſti. Geographos a Stephano editos ad argumentum veteris Hiſtoriae adhibere mihi licet. Leges Lindenbrogii ad iura priſcorum Germanorum noſcenda valent, non tamen ſufficiunt, neque mihi, ex fontibus eorum capita ducere ſolito, admirationem excitant. Diplomata Miraei aliunde mihi copioſeque conſtant, eaque re in primis me oblectant, quod ſcriptor illorum Iodoci Coccii meminit, quem in Stemmatis Belgicis ſaepe,

ſaepe, nec ſine cauſa eſt ſecutus. Itaque operam nava inſigniorem et Pauſaniam, Michaëlem Epheſium, Heliodorum, Victorem Schotti, Philoſtratum, Apollinarem ad me cura. Bocatium et Macrobium iam ante habui, quam mitteres. Aratus in Anglia melior auctiorque prodiit. Cetera, quaeſo, cura, expedias et libros gravitate ſtudii pretioque dignos Herckero perferendos tradas. De his, quae promiſiſti, fac, ut praeſens videam. De Voſſio nolo te monere, ne obtundere te videar. d. XI. Mart. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXVI.

N. N.

PRivigno tuo, homini probo atque induſtrio, hoc officium tribuo, ut, quanta poſſem opera, eum tibi commendem, non, quod exiſtimem, eum teſtimonio indigere; ſed, quia rationes eius poſtulant, ut ex me quoque cognoſcas, eius conſvetudine uſuque nihil eſſe mihi iucundius. Eo conſilio honore Magiſtri eum ornandum cenſui, ut diligentiae fructum caperet et ſponte ad decus excitatus magis magisque confirmaretur. Quod ut ipſi bene vertat, ſupplicabo DEO immortali tuamque ſalutem pariter, et honorem votis precibusque eidem commendabo, nihil dubitans, quin de ſtudio privigno fideliter navato more tuo recte benigneque ſis exiſtimaturus. Eid. Mart. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXVII.

CCCXVII.

CHRISTIANO SCHVZIO.

HIc annus initium erit maioris belli. In claſſem Danicam, auxilio Belgico fretam, omnes Foederati eriguntur, quam reget Trompius, Reuteri aemulus apud Batavos, eoque maiora auſurus apud Danos. Greifenfeldius, arcanorum in Chriſtiani V. aula antehac arbiter, cuſtodia tenetur, quod ſive rerum novandarum ſuſpectus, ſive Svedis ſpatium colligendarum virium dare voluiſſe viſus eſt. Oenopolae filius apud Fridericum III. valde, apud Chriſtianum immodice crevit, ſi in felicitate modum tenuiſſet, ex Comite Princeps futurus, adeo Regi, quem nunc offendit, in deliciis erat. Caeſar aut nunc oſtendet ſe *Monarcham* Gallo, aut fortaſſe nunquam. De carmine habeo gratiam et vellem, eſſe laetum in eo nuncium. Nunc, ut vices ſunt mortalium, moneat nos humanae viciſſitudinis. d. XXIV. Mart. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXVIII.

N. HEINIO.

DIſſidium, quod inter Caium et Moevium exarſit, funeſti ominis loco accipitur a cordatis, qui optant, vulnera Eccleſiae ſanari, et dolent, cicatrices obductas ſolo litigandi ſtudio refricari. Thraces mihi videntur imitari, quos tamen a domeſtico bello abhorruiſſe conſtat, feros licet ac pertinaces homines. Sed nunc omnis amor ex oculis ſublatus

tus Chriſtianorum erga ſe et diſcordia aut dividit animos, aut turbat. Multi famae, multi irae, pauci conſcientiae ſerviunt. Quod temporibus his luctuoſis valde me afficit atque angit; neque tam mea, quam religionis cauſa, quae quantum emolumentum ex concordia, tantum ex diſcordia detrimentum capit. Gaius nimius animi et impatiens quietis eſt, qui quae facienda ſint, ſcit rectius, quam facit, vir expertae ambitionis et toto vitae genere ſibi diſſimilis, ut, quam iactat, pietatem non in animo, ſed in labris natam, forte exiſtimare poſſis. d. XXV. Mart. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN, IVNIORI.

NOn diſplicet inſtitutum, Domine, neque deero in tradendo infelicis diſcordiae exemplo. Verum exiſtimo, illuſtriſſimo Patri tuo gratius fore, ſi de argumento, heri ad deliberandum ſumpto, aliquid ſtudiis tuis decorum atque dignum commenteris. De concertatione autem iſta infauſta, niſi leviter ſtrictimque, et quatenus in ea aliquid tranquillitatis reipublicae verſatur, non perſcribas. d. XXXI. Mart. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXX.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

ARtes intelligo, quas uſurpas. Eas praevidi animo, neque tamen poenitet me impenſae operae, qui plus indoli meae, quam calliditati pravae dare

dare ſoleam. Fuit, qui me in ea ſententia confirmaret, affirmans, abiturum te dixiſſe, quae promiſiſſes, non ſervaturum. Facias, quod libet: ego mei ſimilis ſum et laetor, habuiſſe de te merendi occaſionem. Suſcepi pro te honorifica et perfeci. Nihil tibi invidere volui. Nullum beneficii fructum eripui. Diſſertationem diſtuli, occupationibus impeditus, non ut tibi officerem, aut commodis tuis, quae, quoad mihi licebit, curabo. Eo magis miror, enunciaſſe te hic cuidam, me moram duxiſſe tam longam, non alia ex cauſa, quam quod ſubveritus eſſem, te munus hiſtorici Principalis conſecuturum. Quod longe ab ingenio meo eſt alieniſſimum, optoque, ut tale quamprimum conſequaris. Quin et mihi gratulabor, tibi ex diſciplina mea dimiſſo hanc evenire fortunam, dummodo promiſſorum ſis memor et rectius de me ſentias. Propterea, ut intelligas, nihil mutatum eſſe animum, curavi dedicationem, Titii, in quo ſpem eius curandae collocaveras, plane oblitus. Bongarſius dominum ſuum repetet: ne putes', eſſe tuum donum. Manlius mendis ubique ſcatet, quas vix toto anno repurgabo. Curavi ſcriptores Marchicos, ei aequales. Vnde a me illuſtrabitur. Vale. d. XXXI. Mart. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

HElmſtadii nuper admodum Henricus Meibomius, Henrici, percelebris Hiſtorici, nepos, Geor-

Georgio Gvilelmo, Duci Luneburgico, velut Gallorum triumphatori apud Moſellam, verſu gratulatus eſt. Eundem imitandum ſibi propoſuit Ioachimus Ioannes Maderus, recuſo Onuphrii Panvinii commentario de triumpho, quo Duci ſuo laetum omen affert, eo praeſertim anno, quo Academia Iulia ſecularem ſuum natalem ritu decenti ſolennique celebrabit. Francofurti ad Viadrum Ioannes Chriſtophorus Becmannus hero ſuo, ad Sedini obſidionem profecturo, meditatur aliquid pari inſtituto, ac molitur in animo commentationem de oppido atque Academia Viadrina. In Petri Schumacheri arculis Hafniae repertus eſt numus, qui et nomen eius, et regni inſignia tenuit: quod eo factum quidam ſuſpicantur, ut haec teſſera Regis cum progenie peſſundandi eſſet. Verum, quia aliter res cecidit, quam deſtinavit Schumacherus, rex alium numum curavit cudendum, *cuius altera parte cernitur noctua, infauſta avis, ac proditionis imago credita, cum chartis luſoriis :* altera parte admiſſus error deſignat perditam fortunam et verba haec *Verſehen iſt verſpielet.* Ipſe eum Berolino miſſum vidi et legi hac forma. Sane quam profuit legati Brandenburgici, qui commodum Regi Daniae tunc affuit, conſilium, ut ſuſpectus ſceleris Greifenfeldius daretur in cuſtodiam, fuga elapſurus, ſi reſciviſſet, aliquid rerum ſuarum emanaſſe in vulgus. Apud Rhenum habebit, quod agat, Rochefortius. Aliquot velitationes proxime iterum feliciter noſtris ceciderunt. Lotharingus magna auſurus in procinctu ſtat, inſtat, urget:

urget. Ceſtella *Epiſcopatus* Leodienſis et pleraque alia Gallus diffiſus ſibi, et militum indigus, iam dum ſolo aequavit. Idem inſidias in caput Brandenburgici comparavit, quod induxit Principem, ut religione conſcientiae iurisque iurandi ſibi obligaverit viros a curatione annonae atque cellae penuariae, ſubmonitus, ut provideat ſibi. Gallorum Regi hoc ſtatu expedit mori, et lapſae fortunae rebusque miſeris praevertere, aut accipere ingloriae pacis conditiones. Interim te DEVS ſalvum incolumemque ſervet, atque illuſtriſſimam familiam contra quosvis caſus, morbos et ſeculi mala efficaciſſime tueatur. d. VII. April. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXII.

TOBIAE PEVCERO.

M. Bremſius, vitae morumque praefectus duorum nobilium ex Norvegia, Viennam inviſet ac perluſtrabit, quibus mea cauſa auctor adiutorque eris fidelis conſilii et, ubi commodiſſime vivant, ſubmonebis. Ego, qua poſſum occaſione, id demerebor et navabo operam, cuius te minime pigeat. Edidi pleraque, quae ad te curabit frater. In Dania Greifenfeldius nuper admodum Seiani fortunam eſt expertus. Brandenburgicus ex podagra vehementiori convaluit, in Svedos iterum ducturus, quem imitantur Luneburgici. Ita iam actum eſt de Svedis. Cum Gallis brevi eadem ludetur fabula et diſcet Ludovicus malo ſuo, Leopoldum, per ſe miti inge-

nio Caeſarem, eſſe tunc Leonem, dum pugnatur contra hoſtes. d. VII. Apr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXIII.
IO. FRIDER. VOLHARDO.

ITane mutas amorem, animum, fidem? Incertum habeo, quid ſit, quod ne quidem reſcribere volueris. Magis miror, abs te quaedam eſſe mutilata, quae plena integraque tibi tradita fuerunt. Ego igitur graves ſane cauſas habeo, cur in te officium deſiderem. In primis peto, ut codicem Donationum piarum Miraei afferendum cures: item chronicon Anhaltinum Brotuffii aliaque iuſſu meo ad te perſcripta. Ita explorabo, quale ſit amicitiae pignus, quod diſcedentes mutuo dedimus et ego, quantum in me eſt, omni ſtudio ſervabo. d. IX. April. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXIIII.
EIDEM.

MVltum amori meo tribuiſti, quod commentarios rerum Anhaltinarum mihi dono dediſti. Eos ſervabo in poſterum et nomini memoriaeque tuae conſecrabo. Pauſaniam, Michaëlem Epheſium, Nicetam, Zonaram atque Scriptores Freheri abs te expecto, quibus aegre careo. XII. numos unciales, quos mihi debet M. Ludevig, meo nomine iuxta formulam exige. Si Dilichium mihi comparabis, permagnum ſane officium es navaturus. Xylander de Synchroniſmis aurem tibi vellit. Interim de me ſtatuas, nullam mihi occaſio-

nem ereptum iri, qua tibi et ſtudiis tuis inſervire poſſim. d. XI. April. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCXXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

APud Rhenum Moſellamque valde turbatae ſunt inſtituti Gallici rationes. Verſus Philippiburgum omnes aditus Luxemburgio ac Rochefortio intercluſi omnium paene animos ſuſpenſos reddunt. Princeps Condaeus, factam ſibi a Rege contumeliam, exiſtimat: nec ſimplex offenſae cauſa et Regi ſane nunc pernicioſa. Hiſpaniam erexit felix claſſis Indicae adventus. Rex Angliae, alienior a Batavis una atque altera ex cauſa, non meliori utetur fortuna ac Svedi, ſi ex conciliatore hoſtis fiat. In Daniae Regno odia intra neceſſitudines haerent. Eo profectus Dux Hannoveranus, *quem falſus rumor diu mortuum tulit*, ut ſororem, quae illum in partes Foederatorum inflexit, inviſat ac tueatur. Nam et in matrem ſuam iniquo eſt animo Chriſtianus V. et omnia ſic agit et moderatur, ut propriam Chriſtianis Danicis uſitatam ſeveritatem praeferat. Brandenburgicus et magna, et multa tormenta convehenda curat, minatus, urbem in cinerem redacturum, niſi ſe dedat. Stadae res erunt miſerae et ſine dubio veterem dominum mutabit. Ceterum pro te DEVS excubet et illuſtriſſimum heredem tuum tibi et reipublicae ſervet! d. XIV. April. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCXXVI.
N. HEINIO.

PRaeclaram mihi collocaſti operam et opuſcula multo gratiſſima collegiſti, praeſertim Georgii Calixti, viri de antiquitate meritiſſimi, et, ſi Dorſchaeum excipias, nemini in eo ſtudio poſtferendi, quin etiam hoc maioris, ſi ad laudem Theologi adiungas, quae oratori elegantiam decusque ſcripturae afferunt: quam artem accepit a Ioanne Caſelio, ſummo viro et tali, ut Melanchthonem noſtrum unus iſte et imitari, et aequare poſſit: cuius libellos te legere nunquam pigeat, aut poeniteat. d. XVII. Apr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXVII.
M. IOANNI SCHEDIO,
Starizensi Sacerdoti.

CVrſim perlegi, quae ad me perferri curaſti. Non equidem refragor inſtituto; ſed collaudo operam ſtudiumque tuum, niſi quod monitum te velim, literas Graecas interdum perperam eſſe ſcriptas et pleraque loca non reſpondere ſuis ſcriptoribus. Alioqui non dubito, te legiſſe Ioannis Meurſii Solonem, praeclarum opus, quod materia uberioris notitiae eſſe poſſit. Ad quam eruditionis partem Cragius Emmiusque conferunt plurimum, et delectant magnopere credoque, hos lectos pariter, atque expenſos abs te eſſe. Ita valere te iubeo et retinere animum ad

or-

ornandas literas propenſum. d. XXI. Apr. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXXVIII.

IOANNI IACOBI.

DVdum perſpectum habes, me tibi fidelis conſilii auctorem eſſe et magnopere cupere, ut virtus diligentiaque tua praemio ornentur. Offero me ultro ac ſcio, magnificum Patronum noſtrum nihil tale, in quo honos tuus vertit, eſſe diſſvaſurum, praeſertim me Ordinis praeſide, quem alioqui in clientum numero vir ſummus habet. Tempora vix meliora, aut tranquilliora experieris, atque haec, quibus nunc colimus vitam resque noſtras ſuſtentamus. Maiora ac difficiliora reſtant, quae proſpiciunt prudentes et pii omnes deprecantur. d. XXV. Apr. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXXVIIII.

IO. CHRISTOPH. FVGMANNO.

QVam laetor proſpero tuarum rerum ſtatu, tam doleo, ſiniſtrum aliquid de Ordine noſtro te ſuſpicari. Nemo, quem quidem ego ſciam, a te eſt abalienatus, niſi quod plerique ea in ſententia fuerunt, te non eſſe rediturum; alii affirmarunt, te abiturum, multos ex Ordine inſalutatos reliquiſſe, forte, quod novo munere auctus de ſtatione tua deceſſiſſe videreris. Me, fateor, allocutus es, ad me ſcripſiſti; neque hoc inficior: ſed unus ego ſententiam aliorum convellere non ſum auſus. Neque ita ta-

men ſpe tua cecidiſti et redux explorabis animos mentesque omnium ad honorem tuum converſas. Ipſe ego, quoad poſſum, pro te nitar et faciam, ut intelligas, me tuae dignitatis longe eſſe cupidiſſimum. Vnum te rogo, ut operam tuam conferas ad virum, quem mihi commendaſti egregium, Ordini candidatorum adſcribendum. Daſſovius et Profeſſor extra ordinem eſt factus, et in Senatum ſapientiae, me eius praeſide, cooptatus. De expeditione Brandenburgica omnes bene ſperamus. Caeſareanis aliquot cum Gallis velitationes iam ex ſententia ceſſerunt: ut appareat, Carolum iuniorem Lotharingum magna eſſe auſurum, ſuo et publico rei bene gerendae auctoramento. Danica claſſis in auxilia Batava et praetorem inde accitum, Trompium, erigitur, ſubmoto ex aula Petro Schumachero, qui deſiit eſſe Greifenfeldius, poſtquam ſecundam fortunam ferre non potuit. d. XXVII. April. cIↃ IↃC LXXVI.

CCCXXX.

M. N. HEINIO.

Sacerd. Magdebvrg.

AVſpicato et feliciter creavi te et renunciavi doctorem ſapientiae, quem Magiſtrum vocant, in conventu civium frequentiſſimo et conſpectu illuſtrium hoſpitum, quorum de tua virtute eſt opinio recta, et iudicium meritis conſentiens, et plane ac omnino luculentum. Haud inficior, periucundam mihi futuram fuiſſe conſvetudinem tuam, ſi venire huc

huc et ſalutare Patres per tuas tibi occupationes licuiſſet. Sed abſenti honorem habui poculumque libavi, more amicorum, qui hoc amicis dare ſolent, et inter epulas abſentibus etiam applaudunt ac bene precantur. Ego DEVM oro, ut novum decus tibi fortunet proſpereque evenire iubeat, ne non coetum ſacrum pietate et doctrina ornes multaque ipſi commoda afferre pergas. Ita te DEVS ſalvum ſemper ac ſoſpitem praeſtet. d. XXX. Apr. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXXXI.

ADAMO CASPARI DE ARZAT,
CONSIL. VRATISLAV.

NVnquam auſus fuiſſem ad te ſcribere literas, niſi Godofredus Kuffender, eleganti et modeſto ingenio iuvenis, hoc mihi negotium dediſſet, qui, me auctore, ſummum in ſapientiae ſtudiis honorem recte ac ſine repulſa obtinuit, non qui inanis iactantiae, ſed verae atque ſolidae laudis incitamentum eſſet. Itaque me rogavit Ordinis praeſidem praemiisque dandis praefectum, darem hoc petitioni ſuae et tibi commendarem. Vnum vero te et crebro memorat, et grata mente collaudat benefactorem, qui nullam iuvenis ornandi occaſionem praetermiſeris omniaque eius commoda pro eo, ac fieri potuiſſet, curaveris. Qua in re cum illi gratulor, tum ego nomine ipſius te obteſtor, uti perſeveres in ea benevolentia et ſubſidia, quibus indiget, conſtituas, ut ad metam, quam ſibi pro-

poſuit, feliciter contendat. Quo facies, ut ille tuus cliens perpetuus, ego tanti beneficii praedicator ſim futurus. Quod, opto, ut uterque noſtrum conſequatur et non modo tu, verum etiam tota Respublica Vratislavienſis, tuis curis atque conſiliis, ſub Auguſtiſſimo Leopoldo floreat atque hunc fructum capiat feliciter ac retineat conſtanter. d. II. Mai. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXXXII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

MVltis modis et praecipue negotiis magiſtratus Academici, quem per ſemeſtre ſpatium geſſi, impeditus fui, quo minus obſequii, quod abſens literis ſcribendis teſtor, ſignificationem tibi darem. Nunc vero iſta moleſtiarum mole liberato iucunda eſt priſtini inſtituti ratio, cum ut pietas mea, tum ut conſtantia tibi approbetur. In Italia, praeterquam Sabaudia, quae factionibus conturbatur adhuc, antiquitatis ſtudium cum primis refloreſcit. Siquidem Barberinus, ſummo vir ingenio et praecipuus inter eos homines, quos galerus ornat, tria ſcriptorum veterum, qui de Geographia Graece commentati ſunt, volumina prelo excudenda curat, Holſtenii ex aſſe heres et, dum talem ſe praeſtat, dignus eo viro heres, qui illos ſane luculentos et poſteritati profuturos codices collegerat. Romae Nazarius evulgaturus Diarium eſt, quo literatorum vitae meritaque illuſtrabuntur. Multum vero illud a Veneto, quod in lucem prodiit, eſt diverſum et, ſi recte

acce-

accepi, multa continet ſingularia ac merito ſervanda. Ibidem Svareſius, editis in aram Septimii Severi annotationibus, inſigne eruditae curioſitatis antiquitatisque ſelectae ſpecimen praebuit. Ceterum in Germania noſtra, praeſertim in vicinia, non, quomodo literis, ſed, quomodo ultioni conſulatur, conſilia habentur. Decimus Maii dies, ut ferunt, repetita Brandenburgici, qui nec Svedorum audire nomen, nedum ferre poteſt, expeditione inſignietur. Stada brevi dedetur, ſi militarium appropinquationes operum fiant. Pufendorfius, qui vehementi ſcripto confutavit rationes Brandenburgicas, nunc, velut extorris et Caeſari ſumme inviſus, quaeritur, qui hoc operae Svedicae auctoramentum eſt conſecutus, ut in praeſentiſſimo periculo verſetur. Interim te, Domine, DEVS resque tuas fortunet, et patriam, cui regendae ornandaeque Princeps te impoſuit, conſiliis ſalutaribus tueatur. d. IV. Mai. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCXXXIII.

LVDOV. CASIMIRO DIEZELIO,

THEOL. COMIT. HOHENL.

Filius tuus, Henricus Fridericus, praeſtanti ingenio iuvenis et multis induſtriae exemplis mihi notus ac percarus, inſigni honoris acceſſione eſt cumulatus meo quidem hortatu, cum et bene illi cupiam, et optem his ſtimulis incitatum, contendere ad eam metam, cuius conſequendae optimam viam ra-

tionemque tenet. Itaque confido, non poſſe tibi diſplicere meum conſilium, cuius cauſas intelligis eſſe honeſtiſſimas et ſane ad filium tuum ornandum pertinere. Abhorreo enim a turpi lucro et ſolum quaero, quemadmodum commodo honorique civium Academiae ſtudeam: neque poenitet me operae, cuius, ut alii multi, ita et filius tuus inſignem fructum cepit. Nam et in literis, quae humaniores dicuntur, egregie profecit, et Philoſophiām, non levem illam, ſed ſeriam et gravem, praeclare didicit, et monumenta antiquitatis atque libros optimos diligentiſſime evolvit, rationi obtemperans, cum alii rapiuntur affectibus, et monitis tuis ſane obſequens filius, in quo omnia recta et modica reperio, quae in probo ac erudito iuvene requiras. Vnum abs te peto, uti conatum filii optimum approbes et mihi honoris ſuſcepti auctori ne iraſcaris. Faciam, ut et ſpei tuae, et filii laudi ex aſſe ſatisfiat, ſi, qualis nunc eſt, talis in poſterum eſt futurus. Ita te DEVS ſervet, venerande vir, et patriam omnibus belli moleſtiis liberet ac laudi conſtantiaeque Francorum aeternum hoc decus rependat, quod eorum ope virtuteque externus Galli dominatus a cervicibus Germanorum eſt depulſus. d. VII. Mai. clↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXIIII.

IOACHIMO FELLERO.

Doleo tuam vidui vicem et revera illacrimor orbitati tuae hoc magis, quod ſcio, unum in terris deli-

delicium tibi eſſe ereptum. Nam et ſociam amiſiſti, qua meliorem eligere non poteras, et feliciorem non optabas. Grave id, fateor, eſt vulnus, quod acceſiſti, cuius ſanandi ratio difficilis eſt et permoleſta. Omnia leviter feramus, ſi ex longinquo inceſſunt nos atque tangunt: ſed ſi pars viſcerum, ſi conſors vitae laborumque eripitur, tunc demum mala noſtra noſcere incipimus, tum certe indignamur ac nobis ipſis diſplicemus. Quod etſi ego experiendo non didici, ſentio tamen aliena miſeria affectus et ſaepe ſcire cogito, quale ſit, quod pati cogeris. Itaque medicinam pete a Philoſophia, quae ipſum hoc doctrinae genus, quod profitemur, meditatione mortis comprehendit. Nata eſt uxor tua mortalis et aſſecuta ſempiterni aevi gloriam. Non te deſeruit, ſed praeivit, quam lacrimis et perpetuo queſtu proſequi, non viri ſit, nedum poëtae, quem nullus caſus deiiciet, aut expugnabit. Quapropter ſume animum et collige vires. Sufficit meminiſſe virtutis, quam plorando non recuperabis. d. VIII. Maii cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXV.

N. N.

Literae tuae magnopere me oblectant, cum, quia ſalvum te atque incolumem mihi nunciant; tum, quia una ingenii tui inſigne quoddam monumentum attulerunt. In primis autem tibi de tali filio gratulor, cuius ingenium amoenitatibus poëticis praeparatum ſpem mihi non facit modo egregiam;

giam; ſed etiam confirmat, Maronianae imitatione gravitatis. Cui quantum inſervire hic potero, tantum vel tua ſolius cauſa debebo. De victu ac habitatione opportuna providebo itaque inſtruam, ut ſentiat, tuam auctoritatem apud me valere plurimum et non tam verbis, quam rebus experiatur ſtudium meum atque fidem. Academia noſtra, pacata adhuc republica noſtra, floret; vicinia autem bello diſtrahitur atque exhauritur. Brandenburgicus d. XXVIII. Mai. auxilio Danico Svedos denuo infeſtabit armis et videbit, ut tota citeriori Pomerania eiiciat, quo procul habeat, quos antehac amicos dubios, poſtea hoſtes habuit. Nempe huius gentis arcanum nunc vulgatum eſt, poſſe ab uno Germaniae Principe profligari. Stada brevi dedetur Luneburgicis, ut ſic demum intelligant, quantum pondus ſit apud Germanos, praeſertim ſi conſentiant contra externos hoſtes. Danus, ſubmoto ex aula Petro Greifenfeldio, conſilia iterum firmat auſpicatis initiis, antiquos fines, praecipue Scaniam, recuperaturus. Sed ego Regis improvidae ingemiſco adoleſcentiae et praecipitia Regni Ordinum conſilia, quae ad Muciani Romani prudentiam exigenda fuerant, non probo ac vehementer miror. Vna ſpes in pace ſupereſt; ſed prius, quam ea componatur, forte omnium rerum ſuarum iacturam in Germania Svedi facient, difficili Brandenburgico et occaſione ſua uſuro. Primum, opinor, impetum ſuſtinebit, ſiquidem poſſit ſuſtinere. d. VIII. Mai. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXVI.

CCCXXXVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

ILluſtriſſima coniux tua heri et venit Vitembergam, et abiit, vix duabus commorata horis, quas, optaſſem, ei non fuiſſe inſvaves atque iniucundas. Cuius inſtituti quas cauſas habuerit, ipſa praeſens et graviter expoſuit, ac fidem cuiusque et curam aeſtimavit. Ego ſane et ſtudui antehac, et in poſterum ſtudebo tibi atque illuſtriſſimo filio pietatis diligentiaeque meae rationes probare. Neque defui officio meo et omnes vires meas ad ornandam eius dignitatem impendi. Non enim ignoro, unum illum Henricum tuum et patriae ſuae ſpem, et familiae tuae eſſe munimentum, quem opto incedere per veſtigia tua atque avi ſanctiſſima; eiusque ſummi acerrimique ingenii, quod aetas firmat, ipſe ego teſtis eſſe poſſum. Noſtrum hoc umbratile vitae genus non contempſit, nec longius eſſe ſibi optavit. Salutantium honori, ex veteri Germanorum conſvetudine, aliquid indulſit, et animi cauſa deambulavit, non prius tamen, quam privati ſtudii partes impleviſſet. Qua ex cauſa ſaepe dixit, cupere ſe verſari inter externos et procul eſſe loco, ubi frequentius inviſeretur. Quod ſi ei tribuas ac permittas, Domine, affirmavit, exiguo tempore curriculum gloriae, quod reſtat, confecturum eſſe. Tantum ei peregrinaturo tali viro opus eſt, qui non modo doctoris, ſed etiam aſſidui comitis rectorisque munere fungatur. Nam, ut ſe dant occaſiones:

ita

ita ſaepe moventur animi ac mutantur, niſi praeſenti monitore confirmentur. Quod ut tibi ac principi illuſtris iuventutis filio tuo fauſtum atque proſperum eveniat, dum vivam, votis precibusque a DEO immortali contendam. d. XI. Mai. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXVII.

EIDEM.

POſtquam inſula Gothilandiae expugnata rem Svedicam inclinavit, Brandenburgicus cepit animum invadendae citerioris Pomeraniae, cuius omne praeſidium eſt in Rugia, commeatibus plena et ſitu viriſque valida ad reſiſtendum Danis, ſi forte in eam cum claſſe invehi atque exſcenſionem facere conabuntur. Koenigsmarckius omnia litora viris, opere atque vigiliis egregie fortiterque communivit, ea animalia imitatus, quorum, ut ille ait, morientium morſus ſunt acerrimi, ut prius perdat hoſtes, quam pereat. Rumor huc perlatus eſt, arcem Volgaſtenſem, loco atque munitionibus firmam et, qua in mare proſpicit, itineri navali aptam, atque operiendis Sedini finibus opportuniſſimam, ab eo eſſe recuperatam contra, quam memorant Berolinenſium literae, Alarti tribuni, qui tuendae arci impoſitus eſt, fidem conſtantiamque praedicantes. Sed, quantacunque etiam Koenigsmarckii virtus ſit, tamen erit tempus, quo aeque, ac Vrangelius, defendendae Pomeraniae ſpem abiiciet et requiem in regno transmari-

no

no quaeret. Nam, arce Visbyenſi, qua nulla in Gothorum annalibus celebrior eſt, intercepta, Svedi, alioqui diſcordia ab ſe diſſidentes, aditu commodiori intercluduntur, resque iam eo deducta eſt, ut Danica claſſis inter Scaniam atque Rugiam libere commeare et omnes opportunitates hoſtibus praeripere poſſit. Rugia hucusque Svedorum horreum fuit, quae ſimul ac occupata fuerit, omnes viae inſideri poterunt, quibus hinc annona in Pomeraniam invehitur. De Lotharingo, Caeſarearum copiarum ſummo praefecto, magna ſpes eſt, auctore DEO iuſtaque cauſa fretum, magnas atque memorabiles res eſſe confecturum. Initium expeditionis Hagenoae obſidio futurum creditur, inde viam ad Lotharingos, gentem ſuam et ingenio ſtudiisque ſibi obnoxiam, facturus, ut tandem in viſceribus ſentiat belli vim Gallus et conditionibus multo aequioribus cum ipſo Germanisque tranſigat. In Belgio Hiſpanico non irae modo indulſit ſuae; ſed etiam ferocivit, impetu, ut ſolet, pro virtute uſus, caſtra Conde et Bouchain Hiſpanis eripuit, poſt, quaſi victor, in Galliam regreſſus, ludibrium cordatis debere voluit, Belgis, quos inter Vahalim Moſamque foede vexandos diripiendosque curavit, miſeriae imaginem relinquere. Ei in mari Siculo Reuterus, praetor navalis Batavus, vicem reddidit multasque eius naves ſubmerſit ac delevit: ceteras profligavit ac Hiſpanis animos fecit, erecto in aemulationem laudis Trompio et Svedis toto mari omne ſuum foederatique regis robur obiecturo. Interim, Domine,

mine, DEVS omnia tibi et tuis conſiliis fauſta et illuſtriſſimae tuae genti fortunata atque honorifica impertiatur! d. XIX. Mai. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXXXVIII.

N. N.

CVm nuper hac tranſiret illuſtris Seckendorfius, literas mihi reddidit, qui eſt ipſi a ſecretis, quas cum viderem a te ſcriptas, multis modis ſum laetatus, cum, quod ſalvum te atque incolumem, tum, quod aulae gratia adhuc florentem nunciarent. Ego in fortuna mea, ſaltem mediocri, acquieſco, niſi quod hoc iniquo fato ex Hiſtoria diſputandi omnis paene aditus mihi eſt intercluſus, more inſtitutoque noſtri Ordinis, quod credo te habere exploratum. Omnia hic tranquilla ſunt, civium numerus modicus, facultates plurimorum non magnae. Vicinia bello conturbatur, quod Svedis auctoribus, qui regni arcanum vulgarunt, apud Verbellinum ab uno Germaniae Principe victi, et non pro hoſtibus, ſed praedonibus habiti, cum numus ad conſervandam eius victoriae memoriam cuderetur. Vnum iis in Rugia praeſidium ſupereſt, unde annona in Pomeraniam plane exhauſtam infertur. Gothilandia, quae aditum Svediae aperit, erepta eſt: reliqua in extremo diſcrimine verſantur. Ita ſero et ſuo malo experiuntur Auſtriorum conſiliorum pondus et potentiae magnitudinem, quam antehac prope irridebant Gallico foedere ſubnixi. Leopoldus, ſuis viri-

viribus, et Foederatorum ope conſiliiſque rectiſſimis fultus, auget quotidie atque amplificat res ſuas. Galli praecipitans aeſtus brevi deferveſcet et cogetur in antiquos fines, ſi Dux Auſtraſiae feliciter pugnabit. Vale, fautor honoratiſſime, et Illuſtri Seckendorfio ad ornandam patriam nato me plurimum commenda. d. XXIII. Mai. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXVIIII.

ALTERIVS NOMINE,
AD N. N.

NVnquam deſiderio meo, neque expectationi Germaniae ſatisfacies, Conſangvinee cariſſime, et vitam tibi inſvavem reddes atque iniucundam, niſi quamprimum efficias, ut bellum, quod patriam diu afflixit, nunc tandem ductu tuo in Galliam transferas, Scipionem imitans, qui, Annibalem Italiae infeſtum non aliter profligari poſſe, cenſuit, et hanc utilem Reipublicae inivit viam Italiamque hoſte liberavit. Quod cum et ſalutaris ratio et felix eventus comprobaverit, non eſt, cur dubitandum putes, eandem tibi agendam eſſe cauſam, in qua mea et Imperii dignitas vertit. Idcirco te hortor atque iubeo, ut ab eo propoſito ne deduci te patiaris, quin hoc velis magnopere atque hoc elabores, ut inclinatis imperii rebus in tempore conſulas et omnem belli trahendi ſuſpicionem invidiamque a me pariter, atque a te amoveas. d. XXVII. Mai. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXX.

VINCENTIO GARMERS,

IC. Hamb.

POſtquam filius tuus, uſu vitae ſtudiorumque nobis coniunctiſſimus, in hanc Academiam commigravit, valde laetum id mihi accidit, ut qui cupiam, eum amplificare paternam laudem et ad verum decus remque publicam capeſſendam, non leviter, a quod multi ſolent, ſed pleno gradu contendere atque huc eniti, ut tuam ſpem honeſtis laboribus aequare poſſit. Ego, quoad poſſum, et proſpicio, et conſulo ipſius rationibus, libris et, quibuscunque poſſum, ſtudiis operam, officiumque libens praeſto: hortor demum ac moneo, ut per tua veſtigia incedat, et inceptum laudis curſum perficiat recte atque abſolvat. Neque fallit hanc meam ſpem, et cum in ſtylo, Hiſtoriaque, non ineptiente illa et vana; ſed civili ac vera, proficit indies et, quicquid usquam egregium reperit, obſervat, diſcernit et confert. Populorum inſtituta et leges, rerum publicarum converſiones, incrementa atque inclinationes, fata imperiorum et vices aſſidue cognoſcit, et non tantum in commentarios refert; ſed etiam in animum demittit. Polybium, qui unus hiſtoriae ſcribendae rationes tenuit, legit diligenter et iam non dubitat, ſolum Thuanum fuiſſe, qui eius vim iudicii inter recentes exprimere potuerit, et gravitate rerum atque maieſtate aequaverit.

verit. Nec tamen omittit Thucydidem, Tacitum aliosque: ſed in Hugone Grotio quoque Belgii Tacitum miratur, et in eius de iure belli et pacis libris perpetuum exercendae induſtriae campum invenit. Reliqua mihi non ſumo, quae ad ſcholas iuris pertinent, et nunc doleo, Svedos vulgaſſe regni ſui arcanum et, ab uno Germaniae Principe victos, nihil poſſe ſine Germanis. Intempeſtive invaſerunt Germaniam, cum armata eſſet: iniuſte, cum partibus conciliandi fungerentur: imprudenter, quia armis virisque tanto negotio ſuffecturis deſtituebantur, nunc ab omnibus deſtituti, poſtquam, irato Numine, et Catones, et Scipiones ſuos amiſerunt. Ex Saxonia nihil eſt, quod ſperent. Anglus errore alieno cautior erit. Polonia vix ipſa ſibi ſufficit, nedum ut pro Svedis arma experiatur, reſpublica alioquin a bellis inferendis alienior et nunc ſatis habitura, ſi bello Turcico, quod Auſtriaca prudentia concitavit, ſe explicare poſſit. Gallus nunquam antea magis, quam nunc, ſibi timet verens, ne ductu Caroli bellum in viſcera ſua transferatur: quod niſi fiat, irridebit Gallorum poſteritas Germanos, bella inutiliter et in ſuo tantum ſolo gerentes. Bavarus ipſe et conſilia et animum commutavit, Auſtriae nunc addictior et, ſi neceſſitas ferat, caſtra coniuncturus. Nulla, niſi in DEO et pace ſpes eſt, optoque ego, ut prolapſum culpa ſua regnum ex his moleſtiis quamprimum expediatur ac in priſtinum ſtatum, quod tamen vix, ac ne vix quidem futurum eſt, reſtituatur. In extremo epiſtolae DEVM oro quaeſoque, ut te

nobiliſſimamqne familiam tuam ſervet ac contra ſeculi mala, invidiam atque omnes calamitates defendat, hancque tuis, ſane illuſtribus, meritis gratiam rependat, quo intelligat poſteritas, Hamburgenſem rempublicam tuis conſiliis ſervatam auctamque eſſe. d. XXVIII. Mai. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXXI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

TAedet me pigetque temporis, quo fructus literarum, quas perpetua pietate ad te ſcribere ſoleo, mihi ereptus eſt. Qua ex cauſa dolorem capio vehementerque angor, niſi quod tua clementia animum mihi facit ac iuſtam ſolicitudinem levat. In Dania magna accidit perturbatio, poſtquam Greifenfeldius, cui recuperatae Danorum gloriae laudem poſteritas adſcriptura erat, in cuſtodiam datus eſt propterea, quod conſilia Regis hoſtibus enunciavit ac eidem domi invidiam, foris exitium paravit. Quod conſilium multo perditiſſimum inſtruxit Kielmanſeggius, vir unus omnium Cimbrorum verſutiſſimus, qui, oſtentato proditionis praemio, novum hominem, nullis imaginibus decorum, a Regis ſui fide, peſſimis certe artibus, avertit atque huc fortunae deduxit, in exitiumque coniecit. Is, ut accepi, oenopolae, haud tenuis fortunae, filius, literis ſe tradidit, externosque adiit, et Gallos Italosque inviſit. Redux laudem ingenii uno atque altero ſpecimine ſibi comparavit, ac a Rege Friderico III.

hanc

hanc inivit gratiam, ut curandae bibliothecae praeficeretur. Quas partes recte obiit et Fridericum, pronum alioquin in literatos Regem, valde ſibi devinxit; apud Chriſtianum vero, eius filium, immodice crevit, ut tandem non caperet fortunam, quam aeterno cum dedecore corrupit. Bavarica Tanaquil, infelicis conſilii femina, Henrietta Adelheidis, plane eius aulae faciem obitu ſuo immutavit, etſi Galli non dubitant ſuam ibi cauſam agere, quam tamen nullo in hunc usque diem ſucceſſu agunt, ut in capita eorum recidat, quod in alios machinati ſunt. Trompio, Reuteri aemulo, belli navalis Danici praefectura eſt commiſſa, magna auſuro et talia, unde pendet maior ſpes Foederatorum Principum, quos inter Luneburgici conventu Brookdorfiano Stadae obſidionem certo decreverunt. Brandenburgicus valde laboravit ex podagra, quam indignatio in Svedos ſumma excitavit. Nam et irae immodicus, et verborum ad ultionem pertinentium nimius eſt, cum vel audit Svedos nominari, vel cogitat de Schumacheri, qui deſiit eſſe Greifenfeldius, factione. Interim te DEVS ſervet, Domine, et moderati fidelisque conſilii ſempiternum fructum capere Saxones iubeat. d. XXXI. Mai. cIↃ IↃc LXXVI.

.CCCXXXXII.

E I D E M.

AVguſtus Caeſar, qui non magis utilitati ſuae, quam aeternitati Imperii conſuluit, nuper foederibus, nunc novis neceſſitudinibus domum

Aa 3 ſuam

ſuam firmat, quae ne orba relinquatur, omnibus precibus a DEO contendere Germani debent. Hoc imperante ea laus Germanis parta, quam nunquam putaverant externi hoſtes, qui nunc, velut amiſſo aculeo, minus in poſterum erunt formidoloſi, digni, in quos falſiſſime diceret ac ſcriberet Alexander Iulius Torquatus, acri vir ingenio et ſatyris faciendis famam adeptus. Neſcio, aevi noſtri, an Imperii, maior felicitas eſſe poſſit. Vtrumque enim literis pariter, ac belli artibus illuſtratur: utrumque ſumptu ac benignitate Leopoldi fovetur. Is tandem exemplo doceat poſteros, omnes Caeſares fortunatos fore, qui Germaniae concordi imperaverint. Nulla enim expeditior eſt exteris reſiſtendi via, nulla tutior retinendae tranquillitatis. Carolus Dux, de quo tota Germania bene ſperat, Scipionem imitabitur, et, perfractis Alſatiae clauſtris, hoſtem tot munimentis defenſum in viſceribus ſuis quaeret, niſi tamen mons Breſacus, priſcis Germanis aeque, ac Cteſiphon Romanis, creditus fatalis limes, progreſſuros arceat: quae una eius regis cura eſt, poſtquam amicis ſociisque omnibus deſtituitur. Hiſpani, per Picardiam ingreſſi, multam praedam retulerunt, vicos pagosque igni foedarunt. In Svedia omnium rerum eſt converſio. In curia Ordines, in pago lemures tumultuantur. Koenigsmarckius huc usque erigit orientales Pomeranos, non cauſa, ſed fortuna, quae duobus abhinc annis apud Seneffium apparuit, ad res audacius gerendas ſublatus. Brandenburgicus non ſuis, ſed foederatorum viribus Caeſarisque auctoritate

ritate fretus, ob infelices aliquot ſuorum velitationes, veluti macie extabuit, diſſimilis ſibi et ſollicitudinibus confectus. Inſtituti tamen conſiliique rationem eandem tenet, ut, eiectis Svedis, tandem neceſſitate perpetui militis alendi liberetur. Svingae amni impoſitum propugnaculum deditum eſt Luneburgicis. Stadae non melior fortuna erit. Eſt ibi volumen ſcriptorum Germanicorum, nondum editorum, quos haud dubie fiſco inferet Caeſar et Vindobonenſi bibliothecae attribuet: quam fortunam revera invideo et opto, apud Saxones manere. Sed non aliter cum eo, ac nuper cum bibliotheca Bremae aſſervata agetur, quam repetiit Haubaeus, unde Flacium, dum Centurias ſcriberet, plurima deſumpſiſſe, ſcio. Tibi, Domine, felices annos, ſalutares curas, familiae perpetua incrementa et in filio illuſtriſſimo munimentum eſſe, opto. d. II. Iun. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXXIII.

HENRICO ENGENHAGIO,

Theol. Lvbec.

Filius tuus, cuius in me propenſa voluntas et magnus ſtudiorum amor eſt, propter arctiorem vitae doctrinaeque conſvetudinem huc me adduxit atque excitavit, ut de moribus eius atque inſtituti rationibus ad te referrem. Etſi autem hoc aevum fere licentia corruptum eſt: tamen ita ſe gerit atque honeſte moderatur, ut neque vivat libe-

rius, neque levibus ſodalitatibus indulgeat, infra ſe exiſtimans, ſi tale quid ab aliis admittitur, quos cum ſapientes nullo loco numerant, tum ipſe vivat prudenter et cavet. In ſcholis iuris aſſiduus eſt et toto die occupatus, brevi daturus ſpecimen; ſi tuo aſſenſu ſuffragioque comprobetur. Nec alienas a ſe exiſtimat literas, a quibus omnis ratio honeſtae laudis proficiſcitur. Excolit eloquentiam, res actaque temporum, conſilia eventusque in hiſtoria contemplatur, non eo modo, quo multi ſolent: ſed quatenus rempublicam capeſſere volenti, et initia cauſasque civilium actionum rimanti expedit. Ego, poſtquam ab Hinckelmanno mihi commendatum ſenſi, ſtatim omnibus modis ornandum putavi, neque etiamnum deſino et pro viribus iuvo inſtruoque. Libri, muſeum, aditus ad me liber patet: operam, quam a me petit, non recuſo, ut intelligas, optare me et magnopere eniti, ut cum ille filius tuus eius honeſtae diligentiae fructum capiat, tum vero ſenium tuum optatiſſimo hoc praeſidio nitatur. Ita te DEVS inclytamque rempublicam veſtram, et ſacrorum ordinem, quem multis ornaſti meritis, volens, propitius ſervet. d. VI. Iun. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCXXXXIIII.

CHRISTIANO DAVMIO.

VOeglerus, integris moribus perpolitoque ingenio iuvenis, in patriam abiturus, hanc mihi ad

ad te reſcribendi occaſionem dedit. Eius honori faveo eo magis, quia abs te miſſus eſt, vita animoque talis, ut nullum boni civis officium neglexerit ac diſciplinae Daumianae, qua rectior optari non poteſt, rationem ex aſſe tenuerit. Itaque in poſterum orna et reducem patrocinio tuere propterea, quod praeſidiis indiget, quibus per iniquitatem horum temporum caret. Ego publice in Moſellam Auſonii commentor, in quem ſi, praeter Vineti, Scaligeri Freherique notas, ſelectum aliquid habeas, quaeſo te, uti eius mihi copiam facias. Cupio etiam videre, quae Kirchmaiero, collegae meo, commodo dediſti ex Barthianis ſchedis ad Victoris epitomen illuſtrandam comparata. Maxime autem deſidero ſcriptores belli ſacri, quos audio in tua eſſe manu et gaudeo. Quos ſi ad paucos menſes communicares mecum, et ſtudium benevolentiamque declarares, maximo beneficio me obligares, celeberrime vir. Bona fide, ſi accepero, reſtituentur. Vale! Feſtinantiſſime. d. VII. Iun. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

PRoximus ſupplicationum dies inſtituti mei rationes turbavit propterea, quod auriga non ea, quam mihi condixerat, hora abiit, non ut falleret, ſed ut opportunitate exeundi, quae, clauſis portis, interdum deeſt, uteretur. Quod pro benignitate tua, qui clientis animum bene cognitum habeas, in-

terpretaberis. Ego Ludovico, funeſtiſſimi, quod geritur, belli auctori, idem, quod olim Guicciardinus Sfortiae, ominor, paratis in ultionem Germanis atque iterum, edita Gallorum ſtrage, famam, ductu Caroli Lotharingi, adeptis. Svedorum quidem partibus fortuna affuit, cum, mare Balthicum emenſi, ad vias aditusque Albis pervenirent: ſed, quia milite cuſtodiisque omnia clauſa firmataque itinera fuerant, fruſtra conſilium fuit eo magis, quod Svingae propugnaculum, haud parvum rebus Germanicis momentum, quo adventus hoſtis opportuniſſime arceri poteſt, iam tum Luneburgicis deditum cognoverunt. Sane divinum aliquid eſt in nominibus et natalibus magnorum Principum, et experiendo didici, menſes eos Caeſareis fauſtos fortunatosque fuiſſe, qui Caeſarum auſpiciis nativitateque illuſtrarentur. Atqui hic dies, quo ad te ſcribo, Domine, Auguſto noſtro ſacer eſt, et omnia laeta proſperaque pollicetur, et ſpem poſteris atque Familiae munimentum. Quod ut uſu veniat Auſtriae Germaniaeque, foedere concordiaque ſociatis, et Saxoniae tuisque rectiſſimis conſiliis multa et magna commoda incrementaque afferat, et illuſtriſſimum Henricum tuum, per veſtigia tua incedentem, confirmet augeatque, tota mente animoque Deum, illuſtrium familiarum Statorem, obteſtor. d. IX. Iun. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXXVI.

CCCXXXXVI.

GEORGIO HENRICO A LVCKOVENN,

CONSIL. VINDOBON.

SI, quantum mihi eſt nomen tuum, tanta felicitas inſerviendi opportunitasque eſſet, dudum mihi plauderem, vir illuſtris. Nunc, cum mihi tale quid uſu venire haud potuerit, ſubtriſtis ſaepe quaeri fortunam meam coepi et prope iraſci, donec Hammerus, pubis magiſter, auſpicatum mihi nuncium attulit, velle iubereque te, uti propinqui nobilis cuiusdam ſtudia vitamque moderarer. Quod non defugio et, quoad poſſum, operam polliceor atque confirmo. Quin et hoc tua cauſa ipſi debere volo, ut arctioris meae conſvetudinis familiaritatisque fructum capiat, et iis literis, quae ſummum nomen famamque tibi conciliarunt, recte feliciterque erudiatur. Vnum id vero tuarum partium erit, vir excellentiſſime, ut certa praeſcripta ratione hanc vitam ineat et pravas ſodalitates, quae veluti peſtis ſerpunt, iuſſu conſilioque tuo vitet, neu monenti hic difficilem ſe durumque praeſtet. Interim ego te, vir illuſtris, vires, valetudinem, bona in rebus humanis optima, DEO votis precibusque aſſiduis commendo. d. XII. Iun. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCXXXXVII.

Digitized by Google

CCCXXXXVII.

SAMVELI HVNDIO,

IC. Dresd.

Mitto tibi carmen, honori nuptiarum Principis a me ſcriptum, non equidem aſpectu tuo dignum, ſed doctrinae et ſtudii mei monumentum. Addidi diſſertationem funebrem, neque alia mihi nunc ſuppetit fere materia ſcribendi, poſtquam ita fines circumſcripti ſunt ab Senatu veſtro, ut poëticos egredi non liceat et poëtae etiam probro ſit tranſire in aliena caſtra, cuiusmodi nunc hiſtoriarum exiſtimantur; quanquam in docendo non poſſum non afferre antiquitatis monumenta, quae mihi Auſonii, poëtae Chriſtiani atque nitidi, Moſella abunde ſuppeditat, in quam, non dubito, quin Marquardi Freheri commentarium egregium certe et hiſtoriae Germanicae, quae a Rheno Moſellaque prima initia ducit, perutilem, poſſideas. Is vero quantum Gvilelmo Kyriandro acceptum ferat, ipſa libri lectio te monebit. Liber per eſt rarus, nunc tamen in mea manu verſatur, quem dono ſacerdotis Trarbacenſis ad Moſellam accepi. Broverum deſidero adhuc, cuius neque volumina omnia edita ſunt, neque edita in noſtris etiam regionibus facile offeruntur, niſi qua in compendium redegit Ioannes Philippus Vorburgius, vir apprime doctus ac diligens in primisque communis patriae natus. Tamen eius libri copiam fecit Trevir quidam, haud imperitus rerum propter Rhenum Moſellamque geſtarum. *Caeſarei*

ſarei locorum difficultate inviisque faucibus montium impediti, et Lorgio in ſupplementum Luxenburgici equitatus profecto, ſe recipiunt. Nunc intelligunt vicini Reges, quantum in Germaniae Principibus ſitum ſit, ſi loco numeroque Germaniae Principum eſſe velint. Ita, Maecenas, valere te opto, DEVMque quaeſo, uti morbos atque omnes calamitates a familia tua avertat propitius teque ipſum, ſtudiis noſtris decus atque ornamentum, tueatur. d. XVI. Iun. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXXVIII.

N. N.

Valde mihi probatur ſtudium tuum, quod in conquirendis opuſculis diu multumque, nec ſine gaudio meo, navaſti: quorum alterum legi iamdudum alieno beneficio communicatum, more meo, quo ſolent interdum eſſe homines in aliena caſtra tranſeuntes; alterum legam propediem et hoc tribuam memoriae ſcriptoris, cuius mihi omnia placent. Chronicon Bergenſe iam aliquot abhinc annis venit in meas manus; ſed Valbeccenſe, Marienthalenſe et alia quaedam eius viri nanciſci nondum potui. Quin et Gobelini Coſmodromium ab eo editum deſidero admodum, et abs te peto, ut indicem eorum, quae adhuc Helmſtadii veneunt, ad me cures. Maderi induſtria pulcherrima eſt et magnopere me oblectat, cupioque, ut quamprimum ex te intelligam, ſi quid emittat, qualecunque ſit, etiam in argumento ſacro. Scriptor, quem repetita

vice

vice tibi ſignifico, eſt Ludovicus Hilleſſemius, qui commentatus eſt ſtylo non indecoro de vita ſancte inſtituenda. Ex Graecis ubertate dictionis Chryſoſtomus et Nazianzenus ſe maximopere commendabunt. In Baſilio etiam aſſiduus fuit magnus vir, Ioannes Caſelius, vir ad ornandam patriam natus: praeter hunc David Chytraeus, vir ſcribenda patriae hiſtoria magnam praecipue auctoritatem conſecutus. In publicis Germaniae negotiis eſt quaedam viciſſitudo, de qua praeſens ex me cognoſces. Ita valere te iubeo et ſalvere Bakium, tranquillo ingenio virum. d. XVIII. Iun. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCXXXXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

IN hoc tanto conſiliorum viriumque apparatu Foederati haud dubia ſpe ſibi deſpondent Philippiburgum et Stadium. Illi Faius, vir acris et pertinax; huic Hornius, in praecipiti gentis ſuae fortuna conſtans, eſt impoſitus. Vtrique animum minuit Germanorum concors firmumque propoſitum. His clades Luxenburgii, et in mari, cum Trompius invaderet, fuga atque octo navium, quae Svedis magno impendio conſtant, iactura fiduciam ſane quam ſingularem addit. Brandenburgicus, more ſuo, lente feſtinat et occaſionem rei bene gerendae captat; affirmans, ſi praeter ſe et Doerflingium quisquam ſuorum conatorum conſcius eſſet, id crimini daturos ſibi poſteros et fore, ut aut ipſe enunciet, aut

aut Doerflingius ſit proditor. Domizium, quod Albis parte continetur, dedi ſibi poſtulat, mandatis a Caeſare eo perlatis, ut Sveones omnino Albis aditu intercludantur, *Ducatum* Bremenſem et Verdenſem vix aegreque recuperaturi. Batavi Traiectum ad Moſam, unde Vahalis Moſaeque tractus, perpetuo poteſt infeſtari, circumſidebunt, ut, quia iniquo loco ad pugnam congredi non audent, caſtro eo capto, excurſiones in Gelriam impediantur. Ii vero indigne ferunt de armis ſui haud benignos ſermones, et diſtractas ab eo Galli vires et profligatam mari Siculo claſſem gloriantur. Comes Valdeccius in tribunum externum menſae adhibitum falſe dixit propterea, quod tam temere de ſe atque Batava militia iudicaſſet. Interim Gallus, quaſi ſiniſtrum aliquid praeſagiens ſibi, legatos ad Neomagum Gelriae dimiſit, magna ſpe obtinendae pacis, quae tanto melius coaleſcet, quanto aequior ſatisfactio expectatur, quam non precibus et, ut Sveones cupiebant, novo exemplo, poſt pacem, ſed iuſtis armis ante pacem, more inſtitutoque gentium, poſcent Germani et parabunt. Tibi precor, Domine, ut tam ſalutari inſtituto utilem operam conſiliumque naves, et hoc gloriae tuae alioquin omnibus numeris perfectae abſolutaeque addas, ut Germania tandem externo bello liberata plaudat ſibi merito ac de recuperata pace gratuletur. d. XXII. Iun. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCL.

CCCL.

EIDEM.

SVeonum res a Kalendis inde Iuniis toto mari conclamatae ſunt. Navis praetoria per imprudentiam navarchi merſa, propraetoria a Trompio et Nicolao Iuelio ſuperata, igni ab alio ſuperatam neſciente ſubiecto conflagravit: aliae captae, reliquae in clauſtra Sveonum maritima ſe receperunt. Quibus rebus et Scania periclitatur, in quam primo quoque tempore exſcenſionem facturus Danus eſt, et Pomerania expectat novas fortunae vices. Brandenburgicus, Princeps ſane Martius atque animi plenus, ea ex Sveonum clade ingentem animum capit, regia velut pompa invectus, cum diem XVIII. Iunii ſuperioris anni victoria inſignem, ritu ſolemni decentique celebravit. Longe alia fortuna in mari Siculo fuit, ubi Batavorum praetor, Haenius, quem Reutero ſuffecerant, cecidit pleraeque naves bellicae ipſorum aeque, atque Hiſpanorum perierunt. Neque tamen animos deſpondent Batavi et cenſent, bellum eſſe perſequendum, auctore conſilii Henrico Gvilelmo. Recte ſatis et eo quidem tempore, quo Germania omnes vires ad externum dominatum profligandum expedire poteſt, et iure debet. Traiectum ad Moſam et Philippiburgum Stadiumque brevi obſidentium virtuti praemia rependent: et Saxoniae ad decus roburque priſtinum proderit auxilium, quod, rumor fert, Caeſari miſſum iri, luculento ſatis auctoramento ac tuis conſiliis, quae admi-

admiramur, illuſtrandis utili peridoneoque. d. XXVIII. Iun. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLI.

EIDEM.

LOtharingus, qui hoc anno ſupremum militiae Caeſareae imperium iniit, mutatos tribunorum pecunia Gallica animos, neque verbis, neque exemplo ſuo emendare poteſt. Illi enim cum ſtudent utilitati ſuae, tum cupiunt trahi bellum, Caeſare etiam invito et cupiente urgeri bellum, ſi ea mandata quidem ſeria ſunt, quae in caſtra perferuntur. Nam, poſteaquam Bavari neceſſitudinibus et conſiliis Auſtriis ſe immiſcent iterum, Palatini commoda aut impedientur, aut certe differentur. Caeſaris alioqui mite atque moderatum eſt ingenium, et conſilium tale, quale Adriano olim, qui imperium intra terminos coërcere ſtudebat, Traiano diſſimilis, qui proferre eius fines omnibus modis laboravit. Accepi a viris uſu et conſilio gravibus affirmaſſe Imperatorem, nec eius terrae, quam Foederati occupaturi eſſent, particulam optare: agerent fortiter et experirentur iuſtis armis ac viderent, quomodo parta tuerentur: ſibi ſatis fore, ſi Principes ſint concordes et in fide ſua et Imperii vivant. Ex quo magna ei laus conciliatur et auctoritas amore benevolentiaque creſcit. Aula ipſa heri exemplum ſequitur et, perlato cladis Sveonum nuncio, non praefert, nedum intendit laetitiam, frui con-

tenta bono ſuo, ſive, quia non expedit declarari, quae penitus ſentiat, ſive, quia non conducit unius potentiam nimis augeri. Sveonum alioqui conclamatae res ſunt. In Scaniam exſcenſio facta eſt. In Pomerania omne robur in caſtris Stetinenſi et Sundenſi firmarunt, eo iam a Brandenburgico redacti, ut in aciem deſcendere non audeant. Apud Stendaliam, Gazko, Tribſae Paniſque aditum, partim fuſi, partim fugati ſunt, neque eſt, ut ſperent, vires attritas adeo proſtratasque in tempore refecturos. Stetinum quoque cadit animis et Sundium viribus diffidit. Hac tranſiit, qui pro vero affirmavit, Koenigsmarckio receptum intra moenia denegaſſe. Anklamium brevi dedetur et, ut initia ſunt, ita, exiſtimo, cetera fore, poſtquam Sveones nec ſuis, neque externis viribus poſſunt eſſe tuti. Stadium, ſi expugnatum fuerit, amovendae diſcordiae cauſa ſolo aequandum eſſe dicitur. Chriſtianus Mecklenburgicus, ut fama eſt, ſtudium nominis Gallici non impune feret et iam fama eſt, adminiſtratione *Ducatus* Sverinenſis ei interdictum in magno civium gaudio, qui Fridericum fratrem, animo, vita ſacrorumque ſecta placentem, ſibi praeeſſe cupiunt optantque. Ita vero DEVS te fortunet, Domine, et aetatem viresque firmet, conſilium demum et res actaque proſperet, ut non modo nos, ſed etiam poſteritas tuarum curarum fructum capiat. d. XIV. Quinctil. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLIII.

CCCLII.
EIDEM.

OMni ratione ſe ad bellum comparat potentiſſimi Saxonis noſtri heres, non modo quod Auſtriis, maiorum exemplo, ſe totum tradit; ſed etiam quia Germanicum nomen, quod Saxones cum primis omni aetáte ornarunt, fide quoque ſua et omnibus viribus tuebitur. Opto, hoc bene evenire Principi patriaeque, et tibi, cuius amat conſilia et colit, ut et fortunata ei expeditio et populo Saxonicae ditionis honorifica ſit atque ſalutaris. Etſi enim varia eſt belli fortuna et praeter ſententiam multa accidunt in caſtris: tamen ſua et maiorum pietas innocentiaque Principem, bona cauſa fretum et Caeſaris ſtudioſum, firmum contra caſus providumque damni praeſtabunt, ut affini Dano felicitate victoriisque haud inferior ſit, et palmis Gallicis onuſtus revertatur. Landskronium aeque, ac Helſingburgum Sveonibus erepta ſunt, Scania haud ſecus periclitatur monetque alios, intuta eſſe imperia, quae civium benevolentia non muniantur. In Norvagia, qua in meridiem vergit, non ſunt reſiſtendo copiis Guldenloevianis. Navale robur imminutum plane eſt atque exhauſtum. Natalis Caroli, inauguratio, initia belli, malorum omnium plena: contra Chriſtiano haec omnia benigne promiſit fortuna et usque huc implevit. Lacrimis maior calamitas eſt, quam niſi pax emender, Sveones perierunt. Brandenburgicus adeo compulit in anguſtias Koenigsmarckium, ut Da-

nis ex mari Rugiam infeſtaturis, tota Pomerania, qua Sveonibus paret, in praeſentiſſimo diſcrimine verſetur. Nec video, quibus modis periculo ſe expediant, deſtituti ab omnibus, quia perniciosa conſilia, quae antea latuerunt, nunc tandem imprudentius vulgata ſunt. Recte Germani, quos in partem conatorum veniſſe gloriabantur ſecurius, omni ſuſpicione ſe liberant et cauſam Imperii aperte ſuſcipiunt, et illuſtria domus Saxonicae documenta imitantur. Interim DEVS te ſtirpemque tuam poſteris admirabilem ſervet ornetque. d. XXI. Quinctil. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI,

IC. Dresd.

CVm abhinc aliquot hebdomadibus literae tuae mihi redderentur, magno ſane gaudio affectus ſum et, quale tuum de erudiendo bonis literis filio conſilium eſſet, cognovi. Eo conſilio ipſum monui ſtatim et voce exemploque hortatus ſum, ut Livium imitaretur et in omnibus ſcribendi partibus ad eius ubertatem omni cura ſtudioque ſe fingeret, ut quo nullus aevo Auguſto vel praeſtantior, vel gravior remque publicam tractaturo aptior ſcriptor vixiſſet. Quod Georgium Trapezuntium, magna doctrina ingenioque virum, adduxit, ut unum eum omnibus hiſtoricis, ſaltem ſtyli ratione, anteferret. A qua ſententia neque Buchnerus noſter abhorruit

et

et Boxhornius quoque affirmavit, omnem civilem eloquentiam, quae cultum nativum et quandam dicendi maieſtatem prae ſe ferat, ex Livio maxime comparandam eſſe. Itaque hoc agimus, ut dignos nos tali ſcriptore praeſtemus, et commutemus eius ſententias atque expoliamus, et non verba tantum, ſed vim atque omnem ſcribendi dignitatem uſu aſſiduo imitationisque hoc inſtituto conſequamur, non immemores Libanii rhetoris, qui declamandi ſcribendique arte Iulianum ad laudes ſummas formavit, ut omnes retro priores Imperatores eruditione, quam a vita ceteraque eius doctrina ſeparo, quam longiſſime ſuperaret. Reliqui ſcriptores aut prudentiae, aut delectationi interdum ſerviant. Nam parum in Livio eſt, unde regendae reipublicae artem arcanaque imperantium hauriamus. Proinde condimento opus eſt et ii ſcriptores coniungendi, qui erudiunt in primis vitam et exemplis inſtruunt, atque ex interioribus cauſis initiisque exempla petunt converſionum publicarum aeſtimantque rerum civilium momenta. Sed id ſupervacuum eſt longius perſequi. Nunc aevi noſtri felicitati convenit gratulari Leopoldo ſuis Germaniaeque concordis viribus tuto, ad cuius militiae ſocietatem brevi ſe adiunget heres noſtri Saxonis, imitaturus maiores ſuos, quorum fidei fortitudinique magnum decus haud ingrata poſteritas rependit. De Philippiburgo per Luxenburgium liberando ſpes omnis evaneſcit, non paſſuro Lotharingo, ut decus eius urbis recuperandae ab eo duce, cui Belgae perpetuum exitium optant, ſibi eripiatur: quanquam praefecti

 ipſius

ipſius non ſatis fideliter munia obire dicuntur; et Vienna accepi, plerosque in ius ab ſenatu militari Caeſareo vocatos eſſe. Fortuna Sveonum, quae ex praelio navali pendebat, plane imminuta, Regi Daniae atque Brandenburgico magnos animos fecit. Iam duo *Ducatus* amiſſi viresque mari attritae foedum omen praebent. Scania Pomeraniaque in tali diſcrimine verſantur, unde ſe vix expediant. Ego opto, ut quamprimum reſtituatur pax, ne Stadium proxime deditum lites aemulationesque ferat inter foederatos Principes, quibus amovendis ipſe tu, vir ſumme, operam una impendis et honorifica legatione fungeris, qui labor ut tibi bene reique publicae, quam ſalutaribus conſiliis moderaris, feliciter eveniat, DEVM immortalem precor. d. XXIX. Quinctil. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

ARiae, munitiſſimi ad Liſſam, Flandriae amnem, oppidi, obſidio a Gallis incepta, magnum et periculum Hiſpanis, et invidiam Auriaco conflavit. Sed huius iamdiu apud ſuos paene laborantem exiſtimationem vindicavit Valdeccius, poſtquam, coniunctis cum Hiſpano caſtris, eam urbem liberavit. Illud profecto Hiſpaniae grave eſt, quod Madriti etiamnum reperiuntur quidam, qui pecunia Gallica conducti multa enunciant, quae non ſunt e republica, et Regis adeo aetate abutuntur. Dani

conſilia

conſilia uſu et ardore, quem hoc bellum exigit, meliora ſunt. Landskronii arx adhuc reſiſtit Danis et dici non poteſt, quam rurſum vires animosque Sveones colligant, quos erigit confirmatque Koenigsmarckius, neque non ex Flandria novam ſpem oſtendit Gallus, quae quorſum evaſura ſit, brevi experientur, quorum intereſt. Hornius Stadii deditionem pactus et rebus, et honori ſuo conſuluit ſatis. Brandenburgicus, partem imperii maris Balthici ſe conſecuturum, ſperat, novae acceſſione potentiae, ad quam Danico Batavoque foedere excitatus, praecipuum aliquid tota Germania obtinebit. Malunt enim, quorum refert, Principem Germaniae pollere mari, quam Svedos. Germani nec omnes contra ſentiunt, et plerique faſtidiunt etiam creſcentem indies potentiam, quam Dani vicinia ſatis poteſt moderari, etſi ille nunc totus commodis dignitatique Brandenburgici favet, Rugiam, invaſurus, ut ab onere eum allevet magis et iuvet. Ita DEVS vero te ſervet et res conſiliaque fortunet.

CCCLV.

EIDEM.

Conſilia Belgarum commutavit fortuna, neque prohibendi facultas fuit, quo minus Aria Gallis dederetur. Caeſarei exercitus res in arcto ſunt ac multi putant, noſtros tantam potentiam non adepturos, ut ſint reſiſtendo Gallis, viribus et concordia firmis. Francofurtenſes, qui ex propin-

pinquo foederatae militiae conditionem perſpectam habent, ſane male ominantur. Cives Stralſundenſes metu confuſi ſunt. Gosmannus, praecipuus eius urbis ſacerdos, ut Berolino ſcriptum eſt, pro ſuggeſto dixit, dubitare ſe, an hoc rerum Statu pro Sveonibus, qui iniuſtum bellum incepiſſent, deprecari DEVM poſſit. Anclamum ſub tormentorum ictibus laborat, cuius deditio metum vicinis urbibus, ardorem hoſti intendet augebitque. Stetinum, diſtractis Sveonum viribus, iam intercluſo duabus partibus commeatu, affligitur animoque cadit plebs in primis, inſolens ante contumaxque, nunc, ubi ſerio rem agi videt, deiecta Stadiique exemplo territa, quod diu defendi potuiſſet, niſi fame laboraſſet. Pacis redintegrandae conſilia evaneſcunt eruntque Gallo ex ruinis Sveonum plures hoſtes. Interim DEVS et Saxonicam expeditionem, et tua omnia rectiſſima conſilia fortunet. d. XI. Sextil. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCLVI.

M. SAMVELI IORISCHIO,

SACERDOTI MAGDEB.

MIror depravatos hominum mores, quibus ita ſe fingunt quidam, pravi ſane ac degeneres, ut omnis recti exempli officiique ſui obliviſcantur. Doleo vero, eam tibi moleſtiam accidiſſe, ut cum tali ingenio in dicenda convicia prono conflictari neceſſe habeas. Totus ordo ſenatusque noſter iſthac impudentia graviſſime eſt commotus et, quantum dotes

dotes tuas egregias, quas praeſens in examine omnibus approbaſti, aeſtimat, tantum malitiam calumniae deteſtatur, nunc tibi conſilium dare contentus, ut excelſo animo levitatem obtrectatoris contemnas: ſi vero ne ſic quidem corrigatur adverſarius et manſvetudine patientiaque tua abutatur, litem illi intendas et certum atque inſigne eruditionis tuae, praeclare in conſeſſu noſtro demonſtratae, teſtimonium expectes. Ipſe Academiae Rector, celeberrimus vir et honoris tui in primis cupidus, magnopere te laudat ſalutemque tibi plurimam nunciat. Summe venerandum Bakium, peto, iubeas meo nomine ſalvere. d. XII. Aug. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLVII.

IO. CHRISTOPH. HEINIO.

DOleo, eam tibi accidiſſe moleſtiam, de qua ſcribis, et opto abs te laetiores nuncios et corrigi domeſticam fortunam. Ex patria tua affertur, privilegia trium principatuum, quos vacuos fecit mors Georgii Gvilelmi, de integro a Caeſare eſſe confirmata. Si Helmſtadium iter inibis, fac, ut ſciam. Habeo enim, quae tibi committam nomine meo curanda. M. Drebeſius nondum ſe liberavit aere alieno, niſi quod in ſpem venio, fore, ut pecuniam mihi ſolvendam tradat Chriſt. Baleken. Atque id ut faciat, tu meo nomine vehementer rogabis. M. Iulius etiam bonam adhuc partem mihi debet et cupio, ut eo nomine mihi ſatisfiat. Diſſertationes pleraſque tibi miſiſſem, niſi, brevi ad nos te rediturum, in-

tellexiſſem. Vtere igitur occaſione et Magiſtri honores a Senatu noſtro pete. Ampliſſimum Papium ſaluta plurimum, virum vita et more egregium, eoque mihi impenſius aeſtimatum, quia bene tibi cupit. Vale. d. XIII. Sextil. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLVIII.

ADAMO CASPARI DE ARZAT.

LAeto libentique animo literas tuas accepi non ita pridem, cum quia meam commendationem valere voluiſti, tum quia notum teſtatumque feciſti, quam ad ornandum iuvandumque M. Kupffenderum propenſus eſſes. Quo beneficio nihil ſane poteſt eſſe illuſtrius, neque ulla mihi gratior iucundiorque recordatio accidere potuit. Ea enim uterque, ego et Kupffenderus, mente ſumus, ut nihil ingrati accipere velimus, omni ſtudio occaſionem teſtandae obſervantiae noſtrae captaturi, ut ſentias, quantum ſummae auctoritati nominis tui debeamus. Ipſe ego civibus tuis nulla in re, qua tibi, vir generoſe, inſervire poſſim, concedam et unum id precabor DEVM, ut Reſpublica Vratislavienſis ſumma cum laude ſub iuſto moderatoque Leopoldi imperio floreat et prudentiae gloriam, ſibi velut propriam peculiaremque ſervet, hoc praeſertim tempore, quo res Chriſtiana viris, circumſpecto animo praeditis, eget ac lapſa fere, praecipitibus quorundam conſiliis, fortuna eſt. Turbata bello vicinia totus-

totusque ſeptentrio ad arma concitatus conficit ſe et conſumit. Pro quibus olim foedera inita ſunt, contra eos, fortunae ſuae oblitos, nunc diriguntur. Interim creſcit Leopoldus, ſumptis iuſte armis, et contra externos hoſtes altum magnumque animum eſt teſtatus, Germaniam ſempiterno beneficio ſibi obligaturus, ſi, quod brevi ſperamus fore, Philippiburgum, inſolentiae Gallicae refugium, Gallis eripiatur et tandem Teutonica arma in hoſtiles terras inferantur. Batavi haud optime res ſuas curarunt apud Moſam, more ſuo moram ducentes, aut ſpem conatumque remittentes. In mari Balthico novum aliquid molitur Anglus et occulto conſenſu conſpirationeque, Gallorum Sveonumque conſilia fovet et, ut illa gens ingenia fert, fidem ſuſceptumque conciliationis munus utilitate metitur. Neque Dani res tam proſpero ſunt loco, ut vulgo affertur. Obſidionibus arcium caſtrorumque exhauſtus militum flos eſt. Trompius Rugiam irrito ſucceſſu oppugnavit. Brandenburgico Anclami deditio aliquot millium impendio conſtitit. Galli potentia nondum eo reducta eſt, ut de provinciis Germanicis decedat. In mari Siculo per ſocordiam Hiſpanorum libere graſſatur ac toti Italiae iuſtum metum infert. Mihi privato homini, cuius audaciae, quaeſo, ignoſce, quietem pacemque Europae, in primis autem Germaniae, optare ſufficit et hoc votis meis conſequi, ut Vratislavia perpetuo felix ſit tuque ſalvus incolumisque cum nobiliſſima tua proſapia floreas. d. XXX. Sextil. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLVIIII.

CCCLVIIII.

N. N.

D*iu eſt, quod ſuperioribus tuis, ſane eruditis, reſpondere mihi integrum non fuit.* Praecipue autem me delectavit, quam commodum attuliſti, dubitatio, a qua te facile expedire poteſt Chronicon Veingartenſe. Novitii enim ſcriptores ſaepe rumores ferunt, transferuntque alii ad alios, quos ex incorruptis monumentis refellere in expedito eſt. Ei Principi nimia potentia cauſa exitii fuit, quaeſito iniuriae praetextu, ut ſecurius ſubverti poſſet, a quo imperator ipſe ſibi metuebat. Ipſum vero non ſecus, ac priſcum Germanorum Principem, Inguiomerum, fortuna magis, quam virtus deſeruit. Ita vero neceſſitari parendum fuit, erectis in augendas ſuas res Praeſulibus, et, quod illo tempore non arduum erat, terras regionesque ipſius invadentibus, ex quibus fere totam Angriam et magnam, Veſtphaliae partem detraxit Antiſtes Colonienſis, pari ferocia aviditateque ceteri, hoſtes, aut veteres aemuli. Nam et occaſione ſua in primis utebatur Monaſterienſis, cuius ſucceſſor hodiernus nihilo remiſſior eſt, neque ulli priorum retro Antiſtitum aſtu conſilioque concedit, nuper admodum toto Verdae *Ducatu* et caſtris *Ducatus* Bremenſis potitus. Plura parat: maiora, ſi fortuna affuerit, conſequetur. Non peraeque creſcunt *Proteſtantes* et ipſi ſe conſumunt ſaepius, quam iuvant. Nunc tamen conſenſu conſpirationeque conſilia inſtruunt contra Gallos,

Gallos, hoſtes adhuc ſatis inſolentes. Interim Sveones ſuccumbunt, etſi totis viribus nunc demum iterum fortunam ſuam inſtaurant. K. Sept. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCLX.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Montalius Comes, Eſtradii Filius, qui huc usque Caroli caſtrum cum praeſidiariis tenuit, Traiectum ad Moſam a praeſentiſſimo periculo, obſidionisque moleſtia expedivit, vir ad fallendos Batavos ſive natus, ſive induſtria factus, quippe quos altera vice deluſit. Nec melior rerum Siculárum facies eſt per ſocordiam Monteſarchii, non ita pridem ab ſenatu Madritiano in ius vocati, quo ſtatu tota Italia periclitatur. Fovent conſilia Angli et clanculum iuvant Gallos Sveonesque, pari metu foederatae potentiae et communi utilitate, ſi foederatos reges, viribus pecuniisque exhauſtos tueantur. Marquardum Rotſteinium ab obſidione Gothenburgi abſtraxerunt atque exſcenſionem huc usque Danorum impediverunt, ipſique Trompio, qui Rugiae litora infeſtat, magnum metum iniecerunt. Sveones etiam inſtaurant fortunam et apud Halmſtadium quatuor millium Danorum ſtragem ediderunt. Anclami expugnatio plus, quam duo millia militum, abſumpſit. Iam Brandenburgicus, pari fortuna Demminum atque Dammam occupaturum ſe ratus, Sedinum omni aditu intercludet. Stralſundium Sveonibus adhuc tutum eſt refugium, nec Trompio tentata in conti-

tinentem Rugiae exſcenſio feliciter ceſſit. Danus, verens, quorſum ea res evaſura ſit, ſubſidia a Foederatis flagitavit, Sveonibus, ſi in aciem deſcendat, impar, quae timoris ei periculique haud vana eſt cauſa. De Philippiburgo quamprimum occupando omnes nunc bene ſperant, ad quorum utilitatem expugnatio pertinet. Prudentes paulum diffidunt et, liberato Traiecto, niſi propior appropinquatio operum fiat, male ominantur. In primis in ea obſidione Ducis Lotharingiae cura Badenſiumque *Marchionum* apparatus et Verthmulleri aſſiduitas, laudantur. Namque hi aliquoties in periculum venerunt; neque tamen deſinunt, vel ſui ipſorum commodi cauſa. Actum eſt de *Marchia* Badenſi, ſi caſtrum illud ſuſtineat impetum foederatae militiae ſpatiumque capiat parandae ultionis. Nec prius in Lotharingiam perveniet Dux Carolus, quam deditum fuerit. Quae ratio tanti eſt momenti, ut Caeſareis animos fecerit eosque in ſpem potiundi caſtri impulerit: quanquam nunc cum ſuis in campum Dux deſcendit, ſpe metuque pari, poſtquam Galli a Moſa aſcendunt ac impetum pro virtute habent, et defenſionis quoque laudem conſtantia tuentur. Palatinus ſuſpectam ſibi tot impedimentis cunctationibusque fortunam mente animoque moeſto contemplatur, ex qua aegritudine mortem illi haud pauci augurantur, Principi ſane ſuae indolis, id eſt, virtute ſua valido, quem etſi omnia deſerunt, fortunam tamen patiendo vincit. Batavorum iactura atque irrita obſidio non magnopere angit Germanos et illos

mo-

monet, quantum debeant foederi Germanorum, quibus tamen, excepta duntaxat Hollandia, ſtipendia perſolvere recuſarunt, tumidi nimis futuri et ſeparatas rationes inituri, niſi talibus eventis obſtinatio emendatur, quod equidem futurum ſperamus. Antiſtes Monaſterienſis, priorum retro ſeculorum Epiſcopos imitatus, *Ducatum* Verdae et caſtra aliquot *Ducatus* Bremenſis pacto eſt conſecutus non ſecus, atque aevo Friderici Aenobarbi idem ille *Epiſcopatus* ex ſpoliis exuviiſque Henrici Leonis crevit admodum auctusque eſt. Ille tamen ſuae familiae, quae in Veſtphalia exiguas iurisdictiones haber, luculentum patrimonium adiicit, cupiens quoque, ut hereditarius iſte *Epiſcopatus* fiat, ſi obtinere poſſit. Ferdinandus, Antiſtes Paderbornenſis, Furſtenbergius genere, proxime deceſſit. Ceteroquin hic faciendus eſt mihi finis et deprecanda neglecti huc uſque officii offenſa, qui diſtractus Ordinis ſapientiae negotiis, quae ne nunc quidem me deſtituunt, non potuerim exequi, quod ſerio ſemperque debeo et volo. Kal. Sept. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCLXI.

E I D E M.

ITerum florent Danicae res, expugnata Bahuſia, quae totius Norvagiae aditum aperit, ſitu invicta, ſi aqua dulcis, cuius inopia laboravit, curari potuiſſet. Caſtrum Malmoënſe perinde, ac Stadium, terra marique a Danis interclusum, obſidione non urgebitur;

bitur; ſed fame ad deditionem compelletur. Proximo conflictu Dani victores in caſtra redierunt, caeſo Aſchenbergio, praeſentis animi viro et bellorum uſu periculisque tam confirmato, ut uni illi praefecturam militiae Norvagicae commiſerint. Pomerania iamdum pro amiſſa habetur. Lockenizium, firmum natura operibusque propugnaculum, quod ſuperiori anno per iniuriam Brandenburgico ereptum eſt, ſe dedidit. Dammum metu eſt deſertum. Recta iam Sedinum via patet. Omne gentis eius robur adhuc in Rugia eſt reliquum, quam iterum maiori impetu tentabit Trompius. De Philippiburgo rumor allatus eſt, praeſidium Gallicum deceſſiſſe. Luneburgici novum conſilium ineunt, quem admodum apud Moſellam arma expediant et ſeparati a ceteris inſolentiam hoſtium aggrediantur. Nam haud omittenda opportunitas eſt, quam et tempus hoc, et fides atque fortitudo Foederatorum poſtulata finiantur. d. VIII. Sept. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLXII.

M. PETRO MEDERO.

PRivigno tuo, homini probo atque induſtrio, hoc officium tribuo, ut, quanta poſſim opera, eum tibi commendem, non, quod exiſtimem, eum teſtimonio indigere; ſed quia rationes eius poſtulant, ut ex me quoque cognoſcas, eius conſvetudine uſuque nihil eſſe mihi iucundius. Eo conſilio honore Magiſtri eum ornandum cenſui, ut dili-

diligentiae fructum caperet et ſponte ad decus excitatus magis magisque confirmaretur. Quod ut ipſi bene vertat, ſupplicabo DEO immortali tuamque ſalutem pariter, et honorem votis precibusque eidem commendabo, nihil dubitans, quin de ſtudio privigno, fideliter navato more tuo, recte benigneque ſis exiſtimaturus. d. XVI. Octob. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLXIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

POſtquam altera vice me expedivi moleſtiis curandi *Magiſtrorum* epuli, et animum paulum allevavi a luctu domeſtico, qui mihi ex patria nunciatus eſt, rurſum inibo muneris mei rationes et fide ſanctiſſimoque cultu tenebo, a principio oraturus Numen, ut illuſtriſſimi filii tui iter fortunet et ſalvum atque incolumem redire iubeat, quo non tibi ſolum ac familiae tuae, cuius laudes toto terrarum orbe perſpectae ſunt; ſed etiam patriae, quae ab eo officium requirit, fructum peregrinationis afferat aetasque tua ingraveſcens in hoc, quaſi Stirpis tuae fulcimento, bene feliciterque conquieſcat. Commune hoc votum mecum habet Schilterus et, cum proxime hic me inviſeret, fide ſtudioque mei ſimilis optat, ut omnia laeta proſperaque Henrico tuo, per quem ſummae generis tui acceſſiones futurae ſunt, uſu eveniant. Tibi etiam gratulor, ingreſſo iterum felicis conſilii viam, ut qui non modo Saxonem in iuvandae Auſtriae ſententiam auſpicatiſſime adduxeris; ſed etiam in ea confirmes et non tantum de au-

guſta domo; ſed etiam de univerſa Germania bene merearis. Vnum Philippiburgum Gallis ereptum perinde aeſtimari debet, ac iuſta ipſorum clades, quin immo in maiori numeranda eſt, quam ſi integer exercitus proſtratus fuiſſet. Nam et Caeſaris apud Rhenum auctoritas, et Germaniae libertas iterum firmata novos animos addit Germanis, famamque vehementer auget, ut afflicta et prope oppreſſa reſpublica paulatim vires capiat magisque ad defenſionem erigatur. Ac erat ſane tunc, cum de deditione ageretur, magna et memorabilis adventus Saxonum expectatio, cuius rei laudem tu tibi merito vindicas, quod omnes tuas rationes pro tuenda Auſtriae Germaniaeque dignitate ſemper conſtitutas habuiſti. Par Gvelforum et Antiſtitis Monaſterienſis ardor eſt, quippe qui Saxonico exemplo inflammati rurſum contendunt contra Gallos, Hiſpanica Batavaque mercede conducti, ut utriusque gentis per ſe imparis hoſti, et ob ſolutam Traiecti ad Moſam obſidionem ſpretae paſſim irriſaeque cauſam ſuſcipiant: quanquam puto, e Republica noſtra fuiſſe, quod Batavi, rebus infectis, a Traiecti ad Moſam oppugnatione deſtiterunt, quippe nimium difficiles, cum Foederatis pecunia ſolvenda eſt, et ſane futuri inſolentes, ſi, recuperata illa urbe, omni metu ſolicitudineque liberati eſſent. Quod eo minus miror, quia diffidunt Auriaco, cuius intereſt trahi bellum debilitandi populi cauſa, nimis alioqui facile inſoleſcentis. Brandenburgicus, taedio laboribusque defeſſus, Stetini obſidionem differet, contentus aditus itineraque urbem verſus clauſiſſe, qua ſi non potia-

potiatur, expectanda eſt ingens commutatio fortunae, non ingrata iis, qui metuunt, augeri vicinorum vires. Marchiam non aliter, quam cadaver, licet intueri. Milites deſerunt ordines. Subditi diffugiunt, pertaeſi onerum, neque Danis extrema aeſtas tam fortunata fuit, quam ſperaverunt. In Moſchorum minis parum praeſidii ineſt. Nam et mobilis natura populus eſt, et infidus, ſi irruptio non ſucceſſerit, nullo negotio in pacem inflectendus. Interim DEVS reſpiciat Europam, et Germaniam honeſtis, ſalutaribusque conſiliis tueatur, ut hic annus, quo Caeſaris potentia maxime inſtaurata eſt, poſtera tempora pari felicitate ſibi reſpondentia habeat, tuque, Domine, omnia ex animi tui ſententia conſequaris. d. XXI. Octobr. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCLXIIII.

EIDEM.

RES Sveonum perfidia Dunkamii, transfugae, valde confirmatur augeturque. Plerique enim tribuni ab imperio militari Ducis Holſati Ploenenſis ſunt alieniores, quippe qui opum comparandarum ſtudio multos offendere creditur, non vane ſuſpectus etiam odii in Greifenfeldium, cum potentiae aulicae modum non teneret, comparati, ſive, quia eius neceſſitudines refugiebat, ſive, quia opum eius cupiditas ſtimulabat. Vereor ſane ego, ne hiems magnam Danis commutationem da-

mnumque afferat propterea, quod Sveones per ſummas difficultates ad Scaniam recuperandam eniti decreverunt. Brandenburgicus, poſt perplexam difficilemque de Sedini obſidione deliberationem, aegre recedentis ſpeciem prae ſe tulit, poſtquam eruptionibus ita fatigatus eſt, ut non duxerit e re ſua obſidionem continuare. Polonia ad anguſtias redacta et de praeſidiis tam per luxuriam, quam per diſcordiam deiecta, pacem ignominioſam iactura Camienicii, munitiſſimi Podoliae caſtri, redemit. Batavi pacem exoptant et Danus ipſe futurorum anxius. Galli, quos improviſo metu Lotharingus obruit, quippe in *Comitatum* Burgundiae tendens, et certa ſententia firmoque iudicio Imperii partes obiens, cunctationem legatorum Caeſareorum accuſant, ridiculo more feſtinare cupientes, quod lente, nec ſine mora moleſtiaque tranſigi poteſt, hoc praeſertim tempore, quo occaſio datur ad res Germaniae quam optime conſtituendas, et intereſt omnibus ſatisfieri, qui funeſto illo bello detrimentum acceperunt. Interim dolendum eſt, omnem prope ſublatam eſſe concordiam et certamina nihilo infeſtiora inter Theologos exardere, ac prope videri multis ex religione artem eſſe factam. A quibus diſſidiis ut animum avertant pacique ſtudeant, pro auctoritate ſua Principes anniti debent. Ita te DEVS ſalvum ſoſpitemque praeſtet. d. XXVII. Octobr. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCLXV.

CCCLXV.

EIDEM.

Valde pertimeſco temporum noſtrorum fortunam, ſi redux ex Pomerania miles a vicinis noſtris per hibernum tempus, quod alioquin grave eſt atque moleſtiae plenum, refici et contra ruinas firmari debet. Nam militia Germanica non ſane eo valet, ut Germanis iugum ſervitutis imponat, niſi tamen publicae utilitati nunc id condonandum eſt, ut ex temporum horum ſtatu atque neceſſitate, quae ſaepe legem non recipit, conſilium capiatur. Caeſaris honor, ſecuritas extremi limitis, de cuius recuperatione agitur, afflictae Brandenburgicorum res conſumptaeque in univerſum fortunae ſpeciem, coloremque habent. Quod quale ſit, et an eiusmodi conſilium mutari poſſit, tuae eſt ſummae prudentiae, qua polles, ad corrigendam fortunam animo viribusque promptiſſimis. De Sedini oppugnatione haud ſibi conſentiens fama percrebuit, excepto, quod, igni iniecto, multarum aedium ruinae editae ſunt, pari civium periculo atque damno. Omnia ibi iacent. Victus, aditu ad urbem intercluſo, difficilis; inopia omnibus atque ſingulis gravis, ut, mea opinione, ultra futurum ver ſe atque dignitatem urbis tueri non poſſint. Koenigsmarckius, ſaepe multumque iis conſideratis difficultatibus, praefectura militiae ſe abdicare in animo habuit, niſi magnis promiſſis ad retinendum munus ab Sveonibus Gallisque perſvaſus fuiſſet. Interea aut ſpe-

randa pax, aut Pomerania Sveonibus, quos praeceps fervidumque conſilium in tantum periculum coniecit, certiſſime eripietur, promeritis hanc poenam, quam culpa ſua, ut Gallo officium navarent, ſibi arceſſiverunt. Danus totis viribus in reficiendum exercitum incumbit, Malmogiam, ſine qua Scaniae poſſeſſio vix tuta erit, occupaturus et omnia, quae a tempore pacis ſeptentrionalis erepta ſunt, recuperaturus. Batavos, qui magnifico ſumptu tot Foederatis ſtipendia pependerunt, difficultas rei numariae impeditorumque commerciorum adeo perturbat, ut, a proximo anno plures moleſtias comparandae pecuniae ſibi accidiſſe, affirment, quam deſperatis Albani temporibus. Hi certe pacem extorquebunt, in qua tamen moram interponi optandum eſt, ut Galli potentia magis frangatur, nec occaſio inſequendi Gallos et in Lotharingiam Burgundiamque ducendi omittatur. Non multum temporis effluxit, cum apertus eſt ad regiones Galliae aditus et huc fortunae pervenerunt Foederati, ut quinto lapide a Caſtro Nanceiano conſiſterent, quae felicitas ut perpetua ſit et conciliandae Germanis gloriae amplioris inſtrumentum, ac tota ea expeditio cum primis nomini commodoque Saxonico bene eveniat, ac heredi Saxonico expediat et ad immortale decus proficiat, patriae cauſa DEVM precor, ut ſoſpes ſalvusque ab Helvetio limite belliquc glorioſis laboribus ad Saxones ſuos revertatur; idque in gaudium maxime tuum incrementaque ſtirpis, et fortunatiſſimum florentiſſimumque ſtatum cedat, utque tuus eadem felicitate filius ſenſuque

gaudii

gaudii nunquam immutati fruatur. d. X. Nov. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLXVI.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

STudioſe colo amicitiam, quam ab eo tempore, quo Ienae fuiſti, nullis literis, quas quidem ego acceperim, renovaſti, neque codicem reddidiſti, quod tamen ad fidem tuam liberandam pertinet, neque in ceteris rebus, ut ſane te decebat, mihi ſatisfeciſti. Spero autem de te recte et eo minus dubito, quia ingenuum tuum atque a mobilitate vulgi remotiſſimum animum iamdiu perſpectum habeo. Bernardum, ſummum belli ducem, laudaturo expedit legere in primis ſcriptores Gallicos, qui partim de Ludovici XIII. rebus, partim de recentiori imperii ſtatu non inerudite, ſed lingva vernacula, ſunt commentati. Nam in primis tibi convenit, ut fontes prudentiae militaris ibi inquiras, ubi optimos invenias. Quod inſtitutum ut conſequaris, omnes Achillis Hectoriſque laudes, Vlyſſis Lyſandrique artes in illo uno reperias. Illa vero ſummo iudicio leges atque diſſimulabis, quae ad offenſam Gallicam cum primis ſpectant. Nihil enim dubito, quin, ſi diutius vixiſſet, iis lacertis, quibus Auſtriam concuſſit, fulturus fuiſſet, cum a Gallis Sveonibusque gratia optime merito non optima referretur. Sed plura non auſim, qui, me etiam non monente, ſcias, multa ſcire prudentem, non omnia exequi debere. Vale. d. XIV. Novembr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLXVII.

N. N.

POſtquam animum meum a luctu, qui me ferme depreſſit, paulum tandem allevo confirmoque, gratiam tibi referendam eſſe, ſentio, cum quod nomini meo diſſertationem erudite conſcriptam dicare, tum quod una, quam carum me habeas, oſtendere tam luculenter voluiſti. Iis vero rebus fit, ut magis te diligam et prolixe de te ſperem pluraque talia, nec indecora ingenii tui monumenta, expectem. Navabo tibi, quodcunque poſſum, officium et digna viribus tuis molienti opportunus adiutor ſum futurus. Non minori mihi voluptati fuit, quod accepi, pulchre te ſtetiſſe et a moleſtiis dubitantium gnaviter te expediviſſe, ac plane omnibus, qui tui exercendi cauſa conveniſſent, ſatisfeciſſe, ut non ſine applauſu de provincia diſputandi deceſſeris. Quod tale eſt, ut non poſſim non mea tuaque cauſa laetari. Ita Vale. d. XV. Nov. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLXVIII.

IO. CHRISTOPH. HEINIO.

DOleo, ex religione artem hiſtrionum fieri, quae cum per ſe levis ſit et contempta, tum minime decet Theologos, et cordatis profecto omnibus ſtomachum, ceteris riſum movet. Miror ſeculum, licentia prorſus corruptum, adeo, ut ſacras controverſias

verſias pro ſuggeſto explicandas ad ſcenam inſtruat et lites ineptiasque etiam theatro ſpectandas exhibeat. Mirabitur poſteritas hunc diſputandi morem et, dum repetet, quae inter ſacros viros geſta ſunt, averſabitur. Sed id paene me in ſtuporem abripit, quod pueri quoque ad peragendam fabulam adhibentur tenerique illi animi corruptelis depravantur, quos decebat formari ad pietatem. Inſinuant enim ſe vitia, cum ſpecie theatri blandiuntur et vincunt, cum vel in conſpectum eius aetatis admittuntur. Intereſt igitur ad honorem ordinis et publicum exemplum, talia omitti et pueros ad honeſtatem inſtitui, ne ad ſeculi inania ſcenarumque ineptias invitati, turpitudine ſe contaminent. Mitto tibi diſſertationem de virgine natu magno propoſitam et volo, ut credas, quod abs te accepi, brevi cum foenore eſſe rediturum. d. XVII. Nov. clↄ Iↄc LXXVI.

CCCLXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Poſtquam legati, quorum conſilia cum fortuna ſuorum Principum coniuncta ſunt, magnis itineribus Nimmegam diſceſſerunt, ſpes eſt, fore, ut bellum varie huc usque geſtum finiatur propterea, quod plerique Principes ita de praeſidiis ſuis deiecti ſunt, ut, bello continuato, non dubitem, in maiora pericula venturos, rebus ubique miſeris ac tam exhauſtis, ut, niſi Batavi ſumptus collaturi ſint, ne di-

 gnitati

gnitati quidem ſuae ſervire poſſint. Quod facit, ut ſapientes exiſtiment, Batavos haud noſſe vires ſuas, qui intra quinque annos tantum pecuniae expenderint, quantum intra plures annos vix parare potentiſſimi reges poſſint, adeo, ut, ſi maior militiae pedeſtris cura eſſet, ſuis ſane opibus et ſuis etiam ſolum armis bellum, quantumcunque futurum ſit, ſuſtinere valeant. Quod ipſe Gallus reputat et cum primis Batavos, populum in pacem pronum, et multiplicandis uſuris aſſvetum ac ſedulum, ſolicitat ad hoc negotium, qui ſi ſeiunctas a noſtris rationes habere vellent, de Sicilia actum eſſet et iam tota Italia periclitaretur. Danus et Brandenburgicus bellum abrumperent, et Germanis, iamdudum miſeram inopemque rempublicam habentibus, leges dicerentur. Quem morbum ita perſpectum habuit Henricus M. ut gentilitium et proprium Germanorum Imperii dixerit, et unum Hiſpanum pari tunc faſtigio ſtantem timendum duxerit, ceteros foederatos non magnitudine, ſed audacia iudicaverit, affirmans, fieri non poſſe, ut tantum corpus diu bellaret et, quod uni aerario reditus ſuos inferre non poſſet, ſua mole caſurum. Quae ambitioſa ſententia ſi cum auctore ſuo deſiiſſet, Germaniam fortunae ſuae non poeniteret: nunc, quia nepos ex eadem cauſa deſpexit Germanos et pro libidine invaſit, dolendum eſt, omnes vix uni eſſe pares, qui dum promittit ſibi victoriam, ſimulacris nomini Germanico obtrectat, dignus, ut longiori bello de propiore periculo moneatur et, collatis in univerſum auxiliis, infeſtetur. Auriaci ad honorem id ſane intereſt, qui tot ſatyris convici-

isque

isque proſciſſus eſt, ut dici non poſſit. Germanos, quorum cum ratione coniunctos impetus plus ſemel expertus eſt, iam tandem dicteriis laceſſere omiſit, Auſtriis plurimum tribuens et Hiſpanis iratior, quod tantos ex Germania hoſtes pro ſalute Batavorum propugnanda excitaſſent. Vtinam vero, ſicut coaleſcentis inter Principes pacis concordiaeque ſpes affulget: ita inter Theologos acerbius diſſidentes conciliari poſſet, qui ex religione ludum artemque hiſtrionum faciunt, malo pariter exemplo, ac damno coetus divini. Quas corruptelas cordati execrantur et mirantur ſimul, pueros ad tales ineptias inſtrui, ut prorſus appareant vitioſi mores et publice noceant, quibus pietas ac modeſtia, non iſtae tales nugae, erant inſtillandae. Ita vero te DEVS, conſiliis nitentem ſalutaribus, pro ſalute et honore Saxoniae, cum tota gente tua ſalvum, ſoſpitem ac laetum ſervet. d. XXIV. Nov. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCLXX.

EIDEM.

PVlchrum auſpicatumque conſilium iniviſti, quando vicit ſententia tua, quae valuit ad prohibendum militem, qui apud nos hiberna deſtinaverat, iam revocatus retractusque, magno huius regionis bono, ut intelligant exteri, et animos et vires Saxoniae eſſe ſufficientes, quibus et honorem et commoda civium tueantur. Praeterquam enim quod iniquum eſt facientem impenſas foris Saxonem domi accipe-

accipere damnum, alienum quoque eſt a ſumma eius dignitate, quam in hac ditione gerit, quae inſidiis forte petitur, neque permittendum eſt, ut poſtulatis eiusmodi convellatur, factumque adeo ſumma ratione eſt, quod externum militem aditu arcendum cenſuiſti. Caeſar, benigne patriae cupiens, eandem in ſententiam nunciandum curavit, videret vicinus ille poſtulans, ut alio copias duceret, non Saxoniae ſane detrimento hibernaturas. Illi cum ita viſum recte ſit, merito connubium cum Philippi Gvilelmi filia eſt gratulandum, qui Principi offenſas ſuperiores condonavit, et Palatinam Baioaricamque domum, contracta hac neceſſitudine, Auſtriae feliciter illigavit et quicquid ad Rhenum Danubiumque potentiae patet, ſuae addidit, maieſtatemque Auſtriae munivit. Verum Principi Mompelgardico neutras partes amplexo non ceſſit ſua fides feliciter propterea, quod Luxenburgius oppidum arcemque in aditu Burgundiae Tranſiuranae ſitam deditione in poteſtatem ſuam redegit, Princeps cum familia exceſſit fideique Helvetiorum ſe permiſit. Sveones, in Blekingia Chriſtianopolin occupaturi, cladem non ſane levem acceperunt, verentibus interim Danis, ne frigus robora virorum proſternat obruatque. Sveones enim hiemis inclementiam tolerabunt. Dano omnia in eo conſilia ſtant, ut Malmogia potiatur. Kalend. Decembr. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCLXXI.

CCCLXXI.

CHRISTIANO SCHVZIO.

CVr tam ſero tibi reſpondeam promptus alioquin ad colendam dignitatem tuam, cauſae duae mihi ſunt ad excuſandum efficaces, partim privatus luctus, qui me perturbavit ac ferme oppreſſit; partim ratio muneris Academici, quod hunc ſane mihi fructum attulit, ut rationes meae ſaepius conturbarentur. Id vero minime eo valet, ut nomen amicitiae deletum cupiam. Tantum enim abeſt, ut abiecte de vobis ſentiam, ut quoque laetari debeam, veſtras voluntates longo ſilentio meo non eſſe immutatas. Tum vero ſubinde me delectant et plane recreant graves et luculentae tuae diſſertationes, quibus ut dignum aliquid rependam, annitar in poſterum, nihil dubitans, quin in hac exercitatione, quae argumentum inſigne et periucundum complectitur, conquieſcas. Quod de fortuna Gryphis Danici abs te ſcriptum eſt, ego quidem non negabo, nec protinus aſſentiar, quippe in eam ſententiam adductus, ut credam, ambitione avaritiaque ex gradu aulae praecipitatum fuiſſe. Eo rem inſtigavit Dux Ploenenſis novitate hominis offenſus, quod modum conditionis excederet neceſſitudinesque Principum ambiret. Occaſione utebatur hac. Diſſvaſerat bellum Sveonibus inferendum Greiffenfeldius, ad quod Caeſar, Brandenburgicus, Batavi, praepotentes Foederati regem inflammabant. Quod cum huius opinionem non falleret, primum, nec fauſtum

ſtum regis abalienandi initium fuit. Inde odia, ſuſpiciones movebantur. Mox capita accuſationum inſtructa ſunt, quae et dignitatis, et opum iactura luit vir infelix, modeſtiam modumque ſervaturus, ſi recte ſuis rebus conſulere voluiſſet. Sed ſubeſt ultionis divinae ratio, ut conſtaret, ipſum quoque de faſtigio potentiae deiectum, qui Petrum Rizium, a quo non parum adiutus erat, nihil tale meritum, multis modis laeſiſſet et auctoritatem non ipſius modo; ſed totius equeſtris ordinis labefactaſſet, munera contra, quam ipſe ſvaſerat, ſacra pariter, ac profana, venalia reddidiſſet et novorum tributorum vexationumque artes, quae poſt auctori in exitium verterunt, reperiſſet et talia admiſiſſet, quae ſui oblitum indicarent. Cetera non capit epiſtola, neque ea te fugiunt; nobiliſſime vir, quem bene feliciterque agere opto. d. VI. Decembr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLXXII.

IO. PHIL. SLEVOGTIO.

CVpio tibi gratificari, ſi et voto meo, et promiſſo tuo ſatisfeceris, quod, ut pro amore noſtro te facturum, ſane credo: ita, ut libros, qui tibi ſuppetunt in rebus Thuringicis et Hiſpanicis, quamprimum ad me cures, enixe peto. Sed paulum morae ducendum eſt, antequam perficiam, quod ſolicitaſti. Neque enim fieri poteſt, ut tale quid, intra tam breve tempus, publica luce dignum pollicear refertque tua, ut mihi ſubmittas, ſi quid eius argumenti habeas. Novi curioſitatem tuam atque ſtudium rimandi

di indefeſſum, ut, ſi quid te fugiat, id fortuna temporum abſtuliſſe videatur. Muneri tuo, quod ad pragmaticas literas ornandas pertinet, impenſe gratulor et, ut eius magnum fructum capias, opto. Dania, quae proxime copias ſuas cum Svedicis commiſit, adhuc in ſpem Sveonum tota Scania pellendorum erigitur. Auſtria neceſſitudine ſibi coniungit praepotentes familias creſcitque indies, quia partis acquieſcit, quae prudentiſſima eſt ratio creſcendi. Cum Hiſpanis in Sicilia male agitur; neque tamen Galli iſtis turbis aliud, quam Italiae metum odiumque intendent. Hodiernus Pontifex eo animo eſt, ut Hiſpanis, quorum id intereſt, non poſſit diſplicere. Batavi ob praetoris ſui iam hereditarii auctoritatem non poſſunt ſe a bello expedire, niſi magis honorificae conditiones a Gallis proponantur. d. XX. Dec. cIↃ IↃc LXXVI.

CCCLXXIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CAeſar, ducta Eleonora Palatina, ope conſilioque novi ſoceri, cuius nomen amicitiaque plurimum valent apud Bavarum, foedere, quod hic diu abnuit, praepotentem finitimumque *Electorem* coniungere ſecum opportune prudenterque ſtudet. Quod ſimul expedit Neoburgico, ſarcienti iacturam, quam prenſando Poloniae regnum fecit, et offenſionis, quam Gallis obnoxius incurrerat, memoriam delenti. Eius Pater, Volfgangus Gvilelmus, obſtinatione

tione ſua impedivit, quo minus transactio Iutrebocenſis felicem exitum haberet, non renitente Brandenburgico, etſi propenſum ad ſatisfactionem animum prae ſe ferebat. In Scania non anceps modo, ſed adverſa Danorum eſt fortuna, venitque res eo, ut partes bello diſſidentes paria damna inferant ſibi, et accipiant. Ipſi Reges ardentes ultione congreſſi ſunt, neque a periculo abſuerunt. Dani omne aciei ſuae robur dextra ala firmarunt: Sveonibus occaſio et aequior locus profuit, et receptus opportunior colligendi vires ſpatium dedit. Ita factum vero eſt, ut praeſentiſſimo periculo Malmogia, quam Scaniae Hafniam dixerim, eximeretur et pes in eius provinciae, ex qua tota Sveonum ſecuritas pendet, poſſeſſione firmaretur. Interim pari ferme clade diſceſſum eſt et Brandenburgici ſpes, quae ad fortunam Danicam dirigitur, non parum imminuta apparet. Ego vero et patriae, et tibi gratulor, Domine, quod heres *Electoratus* a gravi periculoſoque morbo convaluit, et conſilia tua cum ratione ſuſcepta feliciter eveniunt, quibus recte continuandis et annos multos, et vires integras aſſidue precor. d. XXII. Decembr. cIↄ Iↄc LXXVI.

CCCLXXIIII.

N. N.

Literae, quas per Schluckebirium, iuvenem ingenuum, mihi afferendas curaviſti, et gratae, et acerbae mihi fuerunt: gratae, quod a te mittebantur

bantur, cuius merita quotidie animo meo obverſantur; acerbae, qui fratris cariſſimi obitum nunciarunt. Nam ereptus eſt mihi frater, cuius ſine lacrimis recordari non poſſum, cuius navatum in Academia ſtudium, mores probi, vita integra atque omnes inſtituti ſane optimi laudatiſſimique rationes, mihi apprime placebant. Etmullerus, Doctor Lipſienſis, ſummum in arte medica nomen conſecutus, audita fratris morte, palam dixit, medicinam in eo feciſſe iacturam inſignis atque luculenti ornamenti. Caſpar Zieglerus, iureconſultus, qui ex multis rebus ingenium eius perſpexerat, ob tam iniucundum nuncium ipſe mihi dolorem teſtatum fecit et, quantum de eius induſtria ſperaſſet, ſimul indicavit. Haec de illo omnium opinio fuit, non vulgi, ſed ſummorum profecto virorum, quibus ipſe hic applauſor graviſſimus contigiſti. Ego huc uſque fortunae temporum diffido et coelibis vitae rationes ſervo. Res in vicinia afflictae ſunt atque ad tenendum hoc inſtitutum movent. Theologi noſtri et Iulii iam contumelioſe dicunt in ſe invicem et omnis prope manſvetudinis obliviſcuntur. Tibi quamobrem haec certamina diſpliceant, intelligo, atque modeſtiam, qua reſpondes adverſario tuo, apprime laudo, ac tibi fauſtas felicesque Kalendas et principi tuo victorias perpetuas triumphosque ab vicinis hoſtibus reportandos, precor. d. XXX. Decembr. cIɔ Iɔc LXXVI.

CCCLXXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

RVrſum debeo tibi gratulari, quod Kalendas Ianuarias auſpicato omnia laeta proſperaque evenerunt, ut fructum conſilii cum dignitate ceperis atque ex moleſtiis, quas pertimeſcebamus, patriam expediveris, et cum praeſidiis domi inſtauratis benevolentiam Auſtriam coniunxeris, resque omnes fide et auctoritate tua firmaveris. Quod ut magni excelſique animi fuit: ita opto, ut in ſenſum eius gaudii omnes alliciantur ac ipſe tu virtutibus tuis, quibus reſpublica fulcitur, ſemper atque ſincere perfruaris. Germania concordi conſilio confirmatisque animis hoc anno pacem ſperat, quam converſae in Sicilia res et accepta Danorum clades forte remorabuntur. Niſi fortiter obſiſtat Landescronium, tota ex Dani expeditio in Scaniam ſuſcepta ſine dubio inanis erit et, niſi tepor ſolvat inuſitatum gelu, Seelandia periclitabitur, in quam, traiecto freto, Svecones inferre ſe diripereque Daniam poſſent. Sero iam rex apud ſe reputat Ducis Ploenenſis conſilium, ne is praelio fortunam committeret, ſvadentis, quem nunc aegre ductorem militiae repoſcit, ob repudiatas ſententiae ſuae rationes et plerasque alias cauſas, offenſum. Siciliae male conſulit Caſtel Rodrigo, non intentus in occaſiones et fato quodam ſuo infelix, qui, cum Belgas regeret, etiam proditor patriae habitus fuit. In Polonia gliſcentia inter Ordines

dines diſſidia plus reipublicae nocent, quam apertum bellum, quae Auſtriis addicti fovent regemque diſtrahunt ac impediunt, quo minus Svedicis turbis ſe immiſceat Galloque illuc inſtiganti gratificetur. Turcae non abhorrent a continuandis cum Caeſare induciis Auſtriisque ſpatium dant firmandarum virium, ne, ſi ii diverſa parte diſtineantur, numero potentiaque ſint infra Gallos, qui futura aeſtate Ludovicum Condaeum copiis, contra Germanos educendis, ſummo cum imperio praeponent, nondum Turenii ſui obliti, quem, ut Turcae ſupremum militiae ſuae praefectum, virum ſane fortunae et fortitudinis apud eam gentem ſingularis, nuper Boſſinae mortuum, ab inferis excitari cupiunt; ita illi Turenium ereptum ingeminant, dum diſparem animo ſucceſſuque Luxemburgium contemplantur. Bavarum nondum potuit Neoburgicus ad eligendas partes adducere, etſi adhuc id ſtudet conſequi et occaſioni invigilat. Batavi veterem conſtantiam prae ſe ferunt et ſuam Hiſpanorumque ſecuritatem una ratione prudentiſſime metiuntur. Multorum ſententia eſt, Valentianas in periculum venturas, niſi diligenter Hiſpani ſe cuſtodiant et minorem copiarum numerum augeant. Dioeceſis Trevirenſis hoſpitiis militaribus valde oneratur. Quicquid ultra iacet, exhauritur a Gallis, qui haud exiguis viribus magna moliuntur, ut imparatos aggrediantur opprimantque. Interim tibi, Domine, ſalvo ſoſpitique patriam conſiliis florentem praeſtare, et Henricum tuum, ſpem fiduciamque noſtram, fortuna dignitateque parem habere, et

reducem ampleĉti liceat, quod ſerio DEVM precor, qui ſum tui faſtigii et gentis tuae perpetuus admirator et cliens. d. V. Ian. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXVI.

NICOLAO, L. B. A GERSDORF.

ORo DEVM, ut ſalvum te ſoſpitemque cum gente tua praeſtet remque publicam conſiliis tuis fulciat, ut decus tuum, quod ſummis in patriam meritis diu effulſit, nulla temporum caligine obſcuretur. Quo fiet, ut literae noſtrae, velut deiectae ac temporum calamitate moerentes, ſuas denuo vires recipiant, quippe quas tu ornas quotidie et firmas. Quare omnia vota noſtra velut ad te confluunt et tibi familiaeque tuae, et neceſſitudinibus, quas admiramur colimusque, Gersdorfianis gloriam felicitatemque perpetuam impetrabunt. d. V. Ianuarii cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXVII.

N. N.

AEſtimanti tuorum beneficiorum, quae in me extant, magnitudinem, venit in mentem recordari eius pietatis, quam hoc praecipue tempore ſuis quisque patronis declaramus. Cuius fructus eo magis ad te pertinet, quia non modo liberalitate tua me tibi obſtrinxiſti; ſed etiam ad ſuperiorem benevolentiam plane cumulum adieciſti. Mihi haec volun-

voluntas tua ſemper erit ad memoriam inſignis et patrociniis manſurum in animo monumentum relinquet. Nunc tantum in pietatis ſignificatione conquieſcam, DEVM oraturus, ut et gloriam et felicitatem tuam perpetuam, et cum firmo gaudio longiſſimoque aevo coniunctam eſſe velit. d. VII. Ianuar. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Bibliothecae Florentinae praefectus, Antonius Magliabechius, ad me curavit. Navinae diſſertationem de face volante inſcriptam, cuius meteori ſuperiore anno per Italiam viſi cauſas rationesque ſolicite inveſtigavit et luculenta demonſtratione explicavit auctor: Quae mihi eo gratior fuit, quod fragmentum Lotharii, vel eiusdem Magliabechii beneficio, ad me perlatum fuit, quod cenſeo eſſe verum, etſi nunquam antehac editum et magna parte mutilum deprehenditur. Forma dictionis, ſubiecta res atque totum argumentum ex antiquitate Karolingica ſunt deſumpta. Accepi, eo in formulis Marculphi de integro edendis uſurum Stephanum Baluzium, inter Gallos rei Karolinae peritiſſimum. In aula Regis Galliae continuandi belli difficultates ſic apparere coeperunt, ut cogitatio atque conſilium ſuſcipiatur de munitionibus Alſatiae ſolo aequandis. Caeſar, cauſa et armis ſuperior, merito cupit trahi bel-

 lum,

lum, Lotharingiam recuperaturus, quam honeſta ratione reſtituendam petenti A. LXXI. inſolentisſime eſt contradictum, quando parum abfuit, quin Vindiſchgraezii ab Caeſare et Imperio ad repetendum miſſi auctoritati illuderetur. Comes Penneranda, qui Belgii Hiſpanici abalienationem ſvaſerat, e vita deceſſit atque Ioanni Auſtrio ad ſupremum adminiſtri ſanctioris gradum nuper admodum aditus eſt patefactus, prono in eum rege Carolo II. ignaro futuri, eoque inſidiarum ſecuro. Dux Valenzula et *Marchio* Villa Sierra, operam fideliorem contra Gallos navaturi, paſſim odio ſunt, quod perturbandi regni occaſionem darent, ſi ſpe ſua Auſtrius fruſtraretur, quem recipi ſvadet ratio temporum atque eius regni publica neceſſitas. Dano arx Elzenburgenſis ad fretum ſita a Sveonibus erepta eſt: oppidum dirutum plane ac vaſtatum. Quod induxit Foederatos, ut ſtatuerint regi laboranti auxilia mittere, urgente in primis Brandenburgico, qui, ex regis fortuna ſuam pendere, gnarus, rerum in Pomerania converſionem pertimeſcit Batavosque iterum in odium bellumque contra Sveones perſequendum accendit. Adeo fervent conſilia et adulto vere maiora, quam antehac, belli mala minantur, a quibus tutam Saxoniam conſiliis tuis praeſtitiſti, Domine, et aeternum genti tuae decus nomenque in toga peperiſti, quod una atque eadem felicitate in poſteris tuis continuari, opto precorque. d. XXVI. Ian. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXVIIII.

CCCLXXVIIII.

N. N.

AMor tuus, quo me amplecteris, plane eximius eſt atque ſingularis, cum, quia mihi novos amicos paras, tum, quia declaras, probari tibi induſtriam, quam afferre ſoleam ad commentationes antiquitatis. Quod eiusmodi eſt, ut et in amando te viciſſim, et colendo nomine tuo ardentior eſſe debeam, quanquam in utriusque officii parte nemini hic concedere volui et omni loco temporeque praeclare et copioſe de laudibus tuis commemoravi. Clariſſimi Navinae diſſertatio maximam legenti mihi voluptatem attulit. Omnia eius viri egregia ſunt atque elimata, ingenium acre, iudicium exquiſitum, curioſitas laudabilis, diligentia ſingularis. Eſt hic aliquis in vicino oppido Kembergenſi, quod lapide uno diſtat a caſtro noſtro, medicus et mathematicus non inglorius, nomine D. Ambroſius Rhodius, qui ante plures annos Chriſtianae, urbe Norvagiae meridiem verſus, regio ſtipendio conductus, publice in Gymnaſio docuit, cuius commentationes conatu ſimiles manu exaratae ad me pervenerunt; ſed earum iudicium in divinationibus potius, quam rationibus eſt ſitum. Nam de terrae motu, quo Ao. cIↃ IↃc LVII. maior Norvagiae verſus meridiem pars quaſſata eſt, talia ſcripſit et ſenſit, quae nec aequant expectationem meam, neque dignitatem Navinianae demonſtrationis attingunt, cuius ſane in diverſo argumento maior

vis et gravitas valde mihi nunc probatur. Sed tamen eius, de quo ſcripſi, memorabile eſt iudicium quoddam, de oſtento quodam Kal. Aug. A. cIↄ Iↄc LVII. in Norvagia viſo, unde praeſagivit Regi Daniae Friderico III. quod eo anno infelix bellum cum Sveonibus auſpicatus eſt, plenam ac herilem poteſtatem, quod eventus A. cIↄ Iↄc LX. approbavit. Non ignoro, inter meteorum et oſtentum plurimum intereſſe: miror tamen, divinationem, licet caſu magis, quam ratione iudicioque nixam, poſſe ultra ſapere, quam demonſtrationes ſinant: quae mihi nunquam placent, niſi per ſe, aut proxime et rationis plena coniectura ex aſſe, quae poſita ſunt, ſequantur: cuiusmodi eſt, quod de ſiccitate aeſtatis prodidit doctiſſimus Navina, facem volantem inſecuta, ut ſic exitu quoque laudem auctoris comprobaret. Filii tui exercitatio periucunda lectu mihi fuit, cui quale tributum a natura ingenium ſit, vel ſolus ille conatus copioſe oſtendit, ſpero et opto, patri ſimillimum fore, ut virtutes tuae pariter in filii animum demittantur. Quod ad Fauſti nomen resque geſtas attinet, non auſim refellere ſententiam vulgo proditam; neque tamen ſum neſcius, plurima de eo narrari fabuloſa, ut ſane ineptiunt, qui, in vicino pago, cui Bradae nomen eſt, eſſe commoratum, tradunt: quam vanitatem ex noſtrorum hominum, qui ſtudiorum cauſa apud nos verſantur, animis nondum penitus evellere potui. Cuiusmodi eſt, quod Henricus Meibomius de pueris Hamelenſibus prodidit et Saxones noſtri de Ludovico Saltatore non abſimile aliquid ſatis lepide comminiſcuntur. Vulgaria enim chro-

chronica ab ignaris hiſtoriae viris ſcripta editaque tam ab ſe diſſentiunt ſaepe ac nugantur, ut me quisquiliarum taedeat. Ipſe tu noſti, celeberrime vir, Manlii auctoritatem multis et variis rumoribus praetexi ſolitam fuiſſe. Etiam Camerarius, ſummus vir, quaedam ſcripſit, ut accepit, non certe omnia ad hiſtoriae fidem. Vierio, ſine rationibus argumentisque temporum commentanti non protinus aſſentior, quippe nimiae credulitatis non ſemel mihi comperto. Inſtrumenta publica ac documenta veritatis, certa indicia actorum luculentaque veſtigia expreſſa, ſcire cupio: quae vel nulla hic ſunt, vel certe ſuſpecta mihi videntur. Non tamen refragabor diſſentientibus, praeſertim in re non magni momenti, neque cum rationibus imperiorum coniuncta. Contra, quam id tibi, in hiſtoria Bohemorum verſanti, contigit, in qua pactum ſucceſſionis A. cIↄ Iↄc XVII. d. VI. Iun. inter Matthiam, Caeſarem, regemque Hiſpaniarum, Philippum III. ſuper regno Bohemiae initum, merito ſciſcitaris, quippe in quo omnis Bohemicae converſionis fontes atque capita inſunt adeo, ut hiſtoriam ſcripturus ſuperioris temporis ab eo ordiri neceſſe habeat, quippe quod tale fuit, ut tumultus altero anno ſecuti cauſam daret, ſumpto religions, ut fieri ſolet, praetextu, revera, ut libertas armaretur, ne regnum populusque aliquando in ſervitutem Hiſpanicam redigeretur, a quo ne ſic quidem expedire ſe potuit, quando praelium ad Album montem A. cIↄ Iↄc XX. commiſſum, totam Bohemorum fortunam, ductu in primis Buquoii, immutavit. Haec et talia ſcriptores

 cur

cur praetereant, cum ab iis initia ducenda fuerint, ego ſaepe ſoleo mirari. Tabulas reperies Latine deſcriptas in deductione Bohemica A. cIↄ Iↄc XX. in lucem emiſſa. Auctor conſilii, qui tunc in aula Viennenſi omnia poterat, fuit comes Ognate, qui ſummovendi Cleſelii ob moderationem Hiſpanis inviſi et ſuſpiciones alias haud leves perquam exoſi, propoſitum eſt conſecutus tantum, ut Hiſpanicae *Monarchiae* turbis delectanti gratificaretur. d. XXVI. Ian. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXX.

SVB IMAGINE CORN. TROMPII, VELVT VICTORIAM CHRISTIANO V. DAN. R. NVNCIANTIS.

QVae fortuna claſſis tuae fuerit, Potentiſſime Rex, e filio meo, quem pugnae ſocium habui, cognoſces. Sveones fuſi fugatique ſunt. Navis praetoria, urgente me, ſuorum culpa merſa; propraetoria, poſtquam egregie dimicaverat, igni iniecto periit: aliae naves captae, aut diſſipatae. Ex quo magnam laetitiam capio et ſpero fore, ut Sveones ea clades moneat, bellum, quod foederatis tuis moverunt, ideo eſſe infelix, quia iniuſtum fuit. Quanquam fama eſt, iterum conſiliis viribusque munire ſe coepiſſe, quae res quorſum evaſura ſit, brevi intelligemus. Me iuſtitia armorum tuorum conſolatur animumque mihi facit, ut nullum pro te foe-

foederatisque tuis periculum recuſem, praeſtemque me tibi et fidum, et obedientem praetorem. Illos ultio, nos honor tuus ad pugnandum ſtimulabit ac, niſi me omnes rationes fallunt, victoriae fructum cumulabit. Tuis Batavorumque viribus ſtabo contra deſperationem firmus, ac DEI ope tuisque auſpiciis vincam. d. XXVII. Ian. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXI.

NOMINE ALTERIVS.

SAlvum te agere ac ſoſpitem, id primum eſt, quod ex literis tuis laetus libensque percepi. Alterum illud laetitia ac voluptate me afficit haud vulgari, cum, te eum in modum diſponere tempora tua, intelligo, ut totum illud, quo nunc coeleſti beneficio frui tibi datur, otium partim evolvendis iuris legumque, tum optimorum utiliſſimorumque ſcriptorum commentariis; partim in hominum doctrina atque ſapientia praeſtantium eruditis ſermonibus collocare ſerio inſtituas, omiſſis ſpretiſque inanibus illis ac ludicris naeniis, quae deſidiae irritamenta ſicut a plerisque maleferiatis uſurpantur, ita generoſam ac bene natam indolem neque capiunt facile, nec animos ad honeſta et magna aſpirantes tenere diutius poſſunt: ad ingenii vero cultum et prudentiam virtutemque animis ingenerandam, tum ad ſolidum aliquod decus parandum nihil quicquam proficiunt. Quare, non opus eſſe, puto, te uti horter anxie moneamque, quam ſemel inſtitiſti, non ſine profectus alicuius minime

poe-

poenitendi opinione, optimarum ſcientiarum veraeque adeo gloriae viam pergere porro perſeveres. Quinimo certum habeo atque confido prorſus, cum tantum iam ſpatii, DEI ope atque induſtria tua, in hoc pulcherrimo laudis ac doctrinae ſtadio confeceris, eo te animo fore in poſterum, qui, quam a me pridem accepiſti, domeſticam diſciplinam exiſtimationemque nonnullam, inde iam partam, minime ſis dedecoraturus, praeſertim, cum ita apud animum tuum ſtatuere debeas, non tam eſſe ad gloriam amplum et magnificum egregios adeo in ſtudiis feciſſe progreſſus, quales perpaucos tui ordinis ac loci hac aetate conſpicias, quam turpe atque pudendum, ſi vividos illos ingenii induſtriaeque tuae nervos non eousque intenderis, quo te et parentum vota, et publica omnium expectatio vocat hortaturque. Paucis igitur ut abſolvam, (quando epiſtolam, non orationem ſcribere exorſus, ipſum tamen epiſtolae modum, amori curaeque, pro te ſuſceptae, indulgens, paene exceſſi,) ita te habere velim, placere mihi apprime, quam ſtudiorum tuorum viam iniiſſe te ac rationem ſignificas, in qua porro ſi, quo coepiſti impetu, ſtrenue perrexeris, nullum mihi dubium eſt, quin ad eam, quam conſtitutam habes, metam non longiſſimo temporis ſpatio feliciter ſis perventurus. Me quidem nihil exhilarabit perinde, ac ſi te quamprimum ex illo, qui te exercet in praeſens, ſcholae pulvere erutum ad altiora quaedam provehere valeam aliquando, ubi laborum tuorum, non ſine perenni quadam voluptate, fru-

ctum

ctum capere poſſis quam locupletiſſimum. Id quod ſerio ac toto pectore voveo exoptoque. d. V. Febr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXII.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

CVra operaque tua mihi grata eſt ſi libros a me expetitos fide mea curabis. Perezii Relationes, de quibus ſcripſeras, exigenti reſpondit curſor publicus, eas ſibi non fuiſſe redditas. Indices remitto, viſos mihi aeſtimatosque. Pecuniam prius non accipies, quam librorum pretium mihi perſcribas et codices advehendos tradas. Noſti me ſolvendo promptum paratumque, ſi certus ſim rei, de qua inter nos contrahitur. Schedelii chronicon accepi. Solvam, quod eo nomine impendiſti. Chronicon manu ſcriptum Miſniae Cocciique Dagobertum prima occaſione emas. Pecunia certo reddetur. Herckero non poſſum negotium dare, niſi ut fidem meam voluntatemque bibliopolae declaret. d. VII. Febr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXIII.

EIDEM.

LIpſiam te veniſſe, gaudeo, quippe quam urbem amo caramque habeo, cum ob literarum, tum ob mercaturae ornamenta, quae coniuncta maiorem animo voluptatem afferunt. Simul a te pro

veteri

veteri amicitia peto, ut Iodoci Coccii Dagobertum prima occaſione mihi transmittas. Praeterea gratum facies, ſi mea impenſa ſcriptores Graecos, Dionyſium Halicarnaſſeum, Demoſthenem, Plutarchum, Ariſtophanem, Sophoclem, Stephanum de Vrbibus, Platonem denique ad me cures. Nam editiones reperi non proletarias, quarum copiam ut mihi bibliopola faciat, his literis, tanquam publicis fidei meae teſtibus, confirma. Tum vero Origines Monaſterii Murenſis, Hiſtoriam antiquam Pithoei, Exercitationes Salmaſii in Solinum, nomine fideque mea para. Viciſſim enim tibi inſerviam et, ſimulac rurſum ſperata conſvetudine frui poſſimus, honeſtum atque prolixum meum ſtudium rebus factisque teſtabor. Ita vero te iubeo ſalvere et principium Moſellae trado: indices ſequenti hebdomade certo perferentur. d. XV. Febr. cIↃ IↃC LXXVII.

CCCLXXXIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

ALlatus eſt mihi Iodoci Coccii Dagobertus, opus haud ineruditum et tale etiam, ut ex eo Alſatiae hiſtoria perſpici plane cognoſcique poſſit, et quod legatis Nimmegae, de pace tractantibus cauſamque Alſatiae diſceptantibus, lucem antiquitatis pariter utilitatemque inſignem afferat. Saepe enim ſermones incidunt de Alſatia, in hac Alſaticarum rerum perturbatione, quorum fundamentum in hiſtoria Dagoberti eſt conſtituendum, ad

quod

quod ſi rerum recentium notitia adiungatur, tota eius hiſtoriae ratio ſibi conſtabit. Obſervavi doctiſſimum virum, Aubertum Miraeum, in Stemmatis Belgicis eo libro perſaepe uſum, quippe quem fugere non potuit, multa egregia atque digna memoratu ab illo auctore prodita fuiſſe. Nam Bernardi Herzogii chronicon vulgare eſt, ac multis in rebus ineptum, ut ſunt pleraque Germanica a viris nulla doctrina iudicioque praeditis ſcripta, ſi forte Stumphii Helveticum et Lehmanni Spirenſe exceperim. Ceterum ſtatus Alſatiae miſer eſt ac deſperatus, Gallis ubique vaſtitatem hoſti facientibus et iam prope pro derelicto illum *Landgraviatum* habentibus, quem recuperari vehementer eſt optandum, praeſertim hoc tempore, quo Galli in ſummas anguſtias rediguntur. Scriptum Teutonicum, quod nuper fiſco inferendum curavit Saxo, multos pro rege Gallico quaeſitos colores oſtendit, qui ſimul, atque retecto velo, nativa facie produnt ſe ac penitius inſpiciuntur, argumento ſunt auctoris ſtudio Gallico depravati et iuris iuſtitiaeque obliti. Puſendorfii pro Sveonibus ſuſceptus labor cordatis indicat conquiſitas verborum formulas plus apud eum ſcriptorem, quam rationes valuiſſe, tantum ut cauſae regis ſui ſerviret, cuius calamitas brevi maior futura eſt, quam huc uſque fuit. Sedinum pecunia premitur, eandem, credo, quam ſuperiori anno Stada, fortunam ſubiturum. Eo enim valet Brandenburgici conſilium, ut hac urbe, ex qua reliquarum converſio pendet, potiatur. Interim, Domine, tibi bene reique publicae feliciter omnia tua conſilia eveniant,

ut

ut non noſtros tantum, ſed etiam poſterorum animos in magnam tui admirationem convertas. d. XVI. Febr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

NActus ſum Eugippii hiſtoriam a Marco Velſero editam, cuius nomen tamen conſulto omiſſum eſt: nec ſcio cauſam, nec ſcire operae pretium duco, cur latere voluerit Velſerus. Forte tamen, quia diffiſus eſt antiquitatis rationibus, quarum pleraeque ibi ſunt eiusmodi, ut merito mihi ſuſpectae videantur, niſi in mendoſa lectione praeſidium ponatur. Is auctor, alioqui Anaſtaſio Dicoro ſuppar, mihi ſane eſt in deliciis ac in prmis dignus, ut propter tempora regnum Attilae inſecuta evolvatur, lucem Iornandi, cuius optimus in tua bibliotheca codex eſt, allaturus. In Hiſpania Ioannes Auſtrius, qui cum fortuna mutat animum atque e Valenzulae odio atque aemulatione eſt eluctatus, ruentis Belgii reliquias cura vigilantiaque ſua colliget et firmabit, nactus occaſionem redigendi eo Galli, ut omnia, ſuperioribus annis erepta, reſtituat et Montereium, virum belli expertum fidumque, vel illuc, vel in Siciliam mittat. Alſatiae derelinquendae conſilium vix ipſi Galli audacia furentes celare poſſunt: prius tamen omnia fere in cinerem redacta cupiunt, ut, in hac rerum vaſtitate perturbationeque, aditus verſus Burgundiam Lotharingiamque tueantur.

tur. Brandenburgicus Auriaco deſtinat uxorem Radziviliam, terrarum in Lithuania inſigniorum heredem, eo conſilio, ut illis Cliviae permutandae facultatem conſequatur; ſed vix dubito, quin conditionem quaerat in Anglia eamque praecipue in oculis ferat. Sed, quale id ſit, alii exiſtiment, tuque ſigillatim, Domine, qui et provides Saxoniae, et commoda ſumma ratione iudicioque procuras. Ego, ad pietatem obligatus tibi gentique tuae, in votis conquieſco et pro te felicitateque tua DEVM aſſidue deprecor. d. XI. Mart. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCLXXXVI.

EIDEM.

QVae ſuperiori aeſtate multo ſudore atque ſanguine quaeſita ſunt, ea, parum abeſt, quin viciſſim adimantur, poſtquam Daniae rex uni praelio omnem fortunam ſuam commiſit. Tota Scania, inſignis et culta regio, onere belli paene oppreſſa eſt: oppidum Elzenburgum direptum: caſtellum, cui tuendo Schonfeldius impoſitus erat, deditione captum, nec parvum Norvagiae periculum imminet, ei praeſertim, quae in meridiem porrecta iacet. Nam itinera gelu durata facile tranſitum praebent, et Dani clade affecti vim ſane impetumque pertimeſcunt. Chriſtianiae cura defenſioque mandata eſt Meerheimio, ad quam, intercepto Hallo, aditus communitus foret. Cetera vaſta ſunt atque deſerta, quae, ſi non expediant, intacta relinquentur. In Pomerania nihilo minor converſio eſt timenda,

Ee cum,

cum, quia expeditio Brandenburgici nimis eſt invidioſa; tum, quia iſte vicinis ſuis oneri eſt; túm, quia privatis rationibus militat et, non tam Imperii, quam patrimonii ſui augendi curam habet. Nam ſi is recuperaverit Pomeraniam atque ulciſcendi cupiditatem expleverit, non magnopere laborabit de ceteris, commodis ſuis conſuluiſſe contentus. Quo ſtatu in animis procerum pecunia dominatur et pleraque in illa aula ſunt venalia. Conſilia regit Gladbeckius. Tituli praerogativa eſt penes Gladbeckium, cuius fides neſcio in quam ſuſpicionem vocari coepit. Ita nunquam deſunt aulicis artes ac expeditae viae ad aemulos evertendos. Otto Gvilelmus Koenigsmarckius publica ſententia citatus venit in diſcrimen omnium poſſeſſionum, quas in Germania habuit amittendarum propterea, quod militiae Svedicae non eſt renunciaturus. Chriſtianus Auguſtus, Norburgicus Dux, ex Anglia revocatus bello navali Danico operam navabit. d. XX. Mart. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXVII.

M. IO. GEORG. HAHNIO.

GRave argumentum eſt, cui ſtudium navabis, nec ſcio, an per te ipſe expedire poſſis, et peto, ut liberam hanc monitionem ne permoleſte feras. Nam prudens ſciensque tibi ſcribo, ut, priusquam experiaris, me auctore intelligas nihil leve a te ſuſceptum eſſe. Nec tamen reprehendo conſilium tuum, neque ab inſtituto te dehortor, ut qui cupiam

am ingenii tui vires indies excitari. Ego quidem in te iuvando nihil praetermittam, et cauſas rationesque propoſiti data occaſione coram exponam. Adeo omnia mihi tua curae erunt, ut exiſtimare posſis, me de te ſtudiisque tuis bene mereri velle. Equidem, priusquam aggrediaris, longo ſtudio uſuque omnes interiores ſeculi Karolingici rationes complecti te oportet. Boecleri hiſtoria Karolina non eſt ſuffectura, niſi ipſos videas fontes, quibus irriges illum late patentem campum. d. XXII. Mart. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCLXXXVIII.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

CRedo tibi, cum ſcribis, te vacare culpa, quod quaedam eorum, quae ad me curaſti, mutilata fuerint, quanquam indicia ſunt, ex quibus intelligam, recens eſſe recidentis factum, quod te fortasſe fugit morbo impeditum, quo minus caveres fraudem. Spero autem, cetera tibi curae fore, ut, quod toties abs te petii, tandem iure meo conſequi posſim. Nam Codicem donationum piarum Auberti Miraei non poſſum non flagitare, qui cupiam, omnia eius opera in manu mea eſſe. Praeterea Pauſaniam, Michaelem Epheſium, Apollinarem Sidonium, Chronicon Marchicum Angeli, Anhaltinum Brotufii, hiſtoriam Burgundicam Nicolai Burgundii, hiſtoriam Braſilianam Lerii, Iureti Symmachum, veteres Grammaticos, Nonni paraphraſin a Sylburgio editam, Xylandri de IV. *Monarchiis* videre

geſtio. Chronicon Alſatiae, in primis Herzogii, ob cauſam fortunamque Maii iuvandam, fide mea mitte. Ita opto te valere et cum primis Auberti Miraei Codicem Donationum expecto, ut in finiendo opuſculo, quod altera hebdomade accipies, ſervire mihi poſſit. d. XXII. Mart. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXVIIII.

CHRISTOPHORO ARNOLDI.

CLariſſimo viro, Antonio Magliabechio, Magni Ducis Florentiae praefecto bibliothecae, multum tribuo debeoque, cum, quia ille praecipue luculentis ſubſidiis literas iuvare poteſt; tum quia exemplo demonſtravit ſuum in me ſtudium amoremque ſingularem. Ea de cauſa viſum eſt mihi rependere officium et dono illi dare diſputationes duas, alteram de Moſellae principio, alteram de re Poëtica: quarum prior iam proxime ad te curata eſt, poſteriorem afferet Buſchius, cuius omnis quaeſtus lucrumque in emendis et vendendis diſputationibus eſt ſitum. Opuſculum meum de Vitricis Eccleſiae nondum perfectum abſolutumque erat, quando is feſtinabat abitum: id vero brevi ad exitum perducetur, ut commodis bibliopolae ſervire poſſit. d. XXIII. Mart. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXX.

CCCLXXXX.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

PVdet me diuturni ſilentii et poenitet morae, quam non quidem malitia quadam animi, aut oblivione ſummorum tuorum in me beneficiorum; ſed neceſſitate temporum, conſilio declarandae tibi pietatis interpoſui. Quod etſi perperam a me factum eſt et culpa non vacat: tamen pro ſingulari benignitate mihi condonabis eo magis, quia tacite ſemper pro tua incolumitate DEVM ſum deprecatus, neque potui inficiari aegritudinem animi, quando nuper accepi, te non meliuſcule habere. Quo animo, donec vivam, ſum futurus, et ſerio ſeduloque id agam, ut ſanctiſſimus tibi cultus conſtet et ſaepe repetita ſignificatione tibi declaretur. De nuncio mortis Brandenburgici allato non reſpondet eventus et aliis nunciis contrarium affertur. In Pomerania magnum aliquid molitur. Socii venient Luneburgici, aditusque inter Sundium et Sedinum, obſidione Gryphisvaldiae intercludent. Accepi Stetinenſes, etiamſi ad ultima redigantur, non Brandenburgico, ſed Luneburgicis ſe eſſe dedituros. Vnum nunc abs te peto, Domine, ut vile aſpectuque tuo indignum hoc ingenii monumentum benigne accipias, et hoc clienti tuo des concedaſque, ut in tutela tui nominis conquieſcam. Ego votis precibusque conſequi ſtudeo, ut ſalvus ſoſpesque ſemper floreas, ſemper de Academia reque publica bene merearis. d. XXVII. Mart. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCLXXXXI.

VINCENTIO GARMERS,

IC. Hamb.

SAepe doleo fortunam, quae dominatur in rebus humanis et optima conſilia vel eludit, vel corrumpit: ea praeſertim, quae referuntur ad augendam ingeniorum gloriam, quam ſi quisquam alius, certe filius tuus, naturali quadam indolis bonitate, unus ante alios nobis demonſtrare potuit. Is heri animi cauſa extra urbem diſceſſit et, poſtquam rediit, paulo largius bibit. Tum vero forte fortuna accidit, ut honorem ſuum a quodam homine, cui nomen Himmelio eſt, laeſum ſane exiſtimaverit et ſumpto gladio adverſarium aggreſſus fuerit. Quod ſimul ac mihi et Zieglero innotuit, uterque in ſubiectam aream deſcendimus et omni opera, nec ſine periculo meo, confligentes dehortati ſumus. Sed neque auctoritate, neque obteſtationibus noſtris ſedari impetus potuit, usque dum filius, quem eximie ſemper dilexi, duello proſtratus magno cum dolore noſtro caderet. In quo, quantum amiſeris, ipſe ego ſcio optime, qui dotes eius cognitas perſpectasque habeo. Credo tamen, te pro tui animi magnitudine hunc caſum moderate laturum. Nam ea die, qua vitam amiſit, ſacrum carmen DEO, ſervatori ſuo, cecinit animamque votis et precibus, quanta potuit religione, conſecravit et quatuor ante diebus epulo ſacro paſtus pie ſoliciteque vitae ſuae rationes inivit. Quare in ſpem erigor, cum iam cum Chri-

Chriſto, inferorum victore, triumphare et ſeculi pericula inſidiasque tutum deſpcere. Tuae vero moderationi gravitatique convenit, fortiter pati, quod mutare non potuiſti, eo magis, quod magni viri omnibus fere aetatibus ſeculisque, aut non procrearunt filios, aut non diu retinuerunt. Etenim, quo quisque eſt futurus melior reique publicae utilior, eo citius eripitur ſaepe rebus humanis et meliori ſede collocatur. Quare para munique animum tuum ad patientiam, et de me ac Zieglero ſtatue, nihil a nobis eſſe praetermiſſum, quo vel iuvari, vel inſtrui ad literas moresque optimos poſſet. Cum occumberet, Mullerus, eius honoris ſalutisque cupidus, extra urbem eſt verſatus, quod reducem valde conſternavit et mihi prope periculum attulit, quando pars mucronis excuſſa caput meum feriebat, neque impetus dimicantium ſedari poterat, priusquam infelici exitu duellum terminaretur. Ego dolore tandem abſtineo, ne dolorem luctumque tibi excitare videar, qui tui nominis virtutumque maximarum ſum aeſtimator. d. XVIII. April. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCLXXXII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

MIſerrimus Belgii ſtatus eſt, ex quo pugna apud Casletum, antiquum Flandriae oppidum, commiſſa, Batavis male cecidit, decepto nunciis Auriaco, quod putaret, neſcio a quibus aucto-

ribus perſvaſus, tuto hoſtibusque ignorato itinere cum exercitu ad liberandam Omeram eſſe perventurum. Sed Galli, conſilio proviſo, vires in tempore firmarunt et, Luxemburgii cohortibus auċti aequoque loco freti, Batavos, intercluſam dumetis viam ingreſſos, oppugnarunt et plus quam tria millia eorum confecerunt impedimentisque exuerunt. Capta tormenta, triginta currus cum cetero apparatu erepti ſunt. Auriacus, ſpe ſua falſus, primo Popperingam, deinde Yperam, plurimis ſuorum deſideratis, ſe recepit. Galli in primis equitatu valuerunt, etſi, propter iniquum locum, peditatus opportune fortiterque dimicavit, et tormentis, arte operaque baliſtarum in Batavos converſis, hoſtem ex impeditis viis aegre eluċtantem verberavit multosque ſane multos proſtravit. Quae fortuna non modo Batavos ordines vehementer angit; ſed etiam offendit ac totam Rheno finitimam oram, pericula rapinasque metuentem valde perturbavit. Fuitque hoc foedum omen inauſpicatumque initium expeditionis huius anni a Principe ſuſceptae, quem nimia credulitas feſtinatioque in tale atque tantum diſcrimen adduxerunt. Id quod eiusmodi eſt, ut Anglia non ignara periculi ex propinquo etiam ſibi imminentis, ſi Gallus in tota Flandria viciniſque litoribus dominetur, iam conſultet de ea regione in fidem patrocinii accipienda, non invitis Hiſpanis, qui nec ope Batava ſe tueri ſatis huc usque potuerunt. Ita vero Valentiana, Cameracum, Omera, in Galli poteſtatem pervenerunt, unaque ſpes ſupereſt in copiis Caeſareis, quarum pars, iuſſu Caeſaris, in auxilium

lium Hiſpanorum properat, ſperoque fore, ut hac aeſtate iſtius hoſtis inſolentia tandem coërceatur. De cetero protervum Curlandi factum pro eo, ac debeo, graviter fero omnesque cordati mecum exiſtimant, eius ultionem, in talibus rebus adhiberi ſolitam, non defuturam. Nam, quanto magis illuſtriſſimus filius decus auget et amplificat, tanto magis importuni inconſideratique Sarmatae minuetur. Venit hic mihi in mentem, quod nuper dixiſſe accepi Ducem Georgium Gvilelmum, externos Germanis tacite ſemper infenſos, raro fidos eſſe. Id vero, tu, Domine, pro tui magnitudine animi, vinces rationesque expedies, quibus Scythica temeritas in ordinem redigatur, iis profecto conſiliis, quae puto eſſe idonea et fortunata cum primis opto, de quibus generoſiſſimus Arnimbius, in praeſentia iureconſultiſſimi Ziegleri, graviter et honorifice mecum, quem ſcit tibi fide et ſancto ſilentio obnoxium, communicavit. Ita te DEVS ſervet, Domine, et illuſtriſſimi filii cauſam tueatur. d. XX. April. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXIII.

N. HVLSEMANNO.

Malo queri licentiam corruptosque mores horum temporum, quam invidiae periculum adire atque eos indicare, quorum vita diſplicere poſſit. Nos, quibus datum eſt publice docendi negotium, quantum in nobis eſt, facimus et curamus, ut ſoluti aberrantesque in viam reducantur. Sed quo-

tusquisque eſt, qui dicto ſit audiens, quique talem ſe praebeat, qualem cupiamus. Cuius mali origo nulla alia eſt, quam neglecta educatio et depravata ſodalitas, quae iſto aetatis lubrico, velut venenum, ſerpunt atque animos corrumpunt. Fuitque hic eiusmodi maleferiatus homo quidam, Himmelius, qui, duello commiſſus, Garmerſio iuniori vitam eripuit et atrociſſimum totique Academiae lugendum ſcelus admiſit, ut non ſecus, quam intra neceſſitudines, triſtem illum caſum defleamus. Interim Bandecovio meliorem fortunam adepto gratulor, et abs te peto, ut M. Danzio, modeſto, docto et frugi viro, praeſidium afflictae rei apud vos quaerenti, opem conſiliumque afferre ne graveris. Nobiliſſimus Vaſinerus, volo, ut meo nomine perofficioſe ſalutetur. d. XX. April. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXXIIII.

N. GARMERS.

NEfaſtus pariter Academiae, ac neceſſitudini tuae dies fuit, quo iuniori Garmerſio, iuveni egregio et ad ſumma nato, orbati ſumus. Quem caſum omnes pro eo, ac debemus, graviter ferimus et velut in domeſtico luctu comploramus. Is cum verbis et ſignis honorem ſuum laeſum a quopiam protervo homine exiſtimaſſet, non potuit ſibi temperare, quin armatus armatum adverſarium repelleret. Aderamus in tempore, ego et iurisprudentiſſimus Zieglerus, dehortabamur confligentes et, quantum in

in nobis erat, nec ſine periculo meo, ſaluti eorum ſtudebamus. Sed neque valuit auctoritas noſtra et me hoſpitemque omnis ſpes fefellit. Ita factum eſt tandem, ut propinquus tuus, quem haud aliter, ac filium, dileximus, gladio proſtratus caderet et ſubito expiraret, proditis tamen indiciis, quae animum in DEO defixum teſtarentur. Paulo ante quoque ſacrum viaticum ſumpſerat, et Servatori ſupplicaverat, et plane ſic vitam inſtituerat egeratque, ut de ſancta eius migratione nemo velit, nemo debeat dubitare. Tuum eſt, conſultiſſime vir, pro tui altitudine animi, moderate id ferre et rerum humanarum varietate inconſtantiaque te conſolari, quem ſcio eius familiae, cui noſter ereptus eſt, propinquum esſe, nec obliviſcor ſermonum eius de te honorifice habitorum. Quin et gratulatus ſum mihi eum habuiſſe auditorem, de quo omnia maxima ſperabam et merito illuſtri familiae pollicebar. Sed dominatur fortuna in rebus humanis, et affligit nos ſaepe et conturbat, uti meminerimus, nos eſſe mortales et coeleſtia cogitemus. Dum haec ſcribo, ad me venit eleganti ingenio iuvenis et pro miſeria horum temporum orat, uti Hamburgum abituro teſtimonium impertiri tuamque benevolentiam conciliare velim. Quod non potui defugere venioque in ſpem, te pro humanitate tua effecturum eſſe, ut patrocinii tui fructum capere is poſſit. Ego, quoad poſſum, in omni genere viciſſim tibi non ſum defuturus. Vale. d. XXII. Apr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXXV.

CCCLXXXXV.

IAC. FRIDER. LEICKERO.

ETſi literae, quas ad me curaſti, ſerius redditae ſunt: tamen ne ſic quidem mihi diſplicere potuerunt. Illa vero tua ſingularis in rebus patriae inveſtigandis diligentia magnopere eſt laudanda, nec ſcribere ſatis poſſum, quanto gaudio me affecerit optimum iſtud utiliſſimumque inſtitutum tuum. Quod quo ardore animi cepiſti, ea conſtantia tene et dignum hoc nomine tuo praeſta, ut ſocietatis *Ganerbicae* origines, iura privilegiaque publice et feliciter exponas. Cuius ſanciendae haec cauſa ratioque fuit, quod rebus fatali interregno lapſis nemo tranquillo reipublicae ſtatu frui poſſet. Itaque alii foederibus, alii collatis in commune caſtrum bonis ſaluti ſuae conſulere voluerunt. Horum ergo, qui in communionem ſuarum rerum certis legibus, ac ſuſcipiendam defenſionem conſenſerunt, ſocietas *caſtrenſium* nomine appellata fuit, illo in primis tempore, quo diplomata ſolum Latina exarata in curiis Germanicis valuerunt. Vidi et legi tabulas, in quibus Caſtrenſes de Fridberg, qui nobis communes heredes, vulgo Ganerbii nominantur, quos neceſſitas tuendi ſe contra praedones ſic coniunxit, ut hoc tale ſalutis praeſidium ſibi paciſcerentur. Nam, qui ſinguli non erant reſiſtendo, ſocietate freti opes copiasque ſuas contra praedonum arces, quarum plurimas diruit Rudolphus Habsburg. multa cum laude tutabantur. Quod inſtitutum ratio uſuſque compro-

probavit, nec prius rebus ſuis in univerſum bene ſecureque Germania uſa eſt, quam pax publica novis Maximiliani I. auſpiciis confirmaretur, cui acceptam tranquillitatem ferimus. Atque eo libentius huius recordor, quia in omnibus rebus conſiliisque Saxonum et ſententiam amplexus, et auctoritatem ſecutus fuit. In reliquis, ad forum iuris pertinentibus, utaris licet Vernero Kyllingero, Chriſtophoro Beſoldo, Paulo Matthia Vernero, qui mea opinione utilem in eo argumento operam poſuerunt. Tu vero cumulum adiicias et, quod uſu tractationeque huius negotii conſecutus es, palam facias, ut, ſi nemo alius, quanquam nemo tam ingratus erit, certe Trefurtum tibi ſuſcepti laboris gloriam rependat. Quod de praefectura Imperiali addendum putaſti, quaſi ea non adeo ample ſit intelligenda, ut ad denotandam territorii poteſtatem valeat, id recte quidem exiſtimas et nuper a me eſt declaratum, cum per occaſionem Moſellae de praefectura decem Alſaticarum Imperii civitatum commentarer. Id autem eiusmodi eſt, ut ad protectionem *Abbatiae* Qvedlinburgenſis porrigi non poſſit, quippe quae non ex communis protectionis patrociniique *clientelaris* iure, ſed ex ſpecialibus pactis conventis aeſtimanda eſt atque iudicanda. Meminit huius rei Vehnerus. Tabularum exempla mecum communicavit iudex curiae provincialis, Spoorius, cum eſſet in vivis. Ita vero ſalvere te iubeo remque hanc bene agere precor, unum illud in extremo te, pro ſanctiſſima amicitia noſtra, flagitans, ut Dillichii, quem te nactum eſſe audio, copiam mihi facere

facere ne graveris. Feſtinanter. d. II. Mai. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCLXXXXVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

HAud benigna eſt fortuna, qua utitur Daniae Rex, fere de praeſidio retinendae Scaniae deiectus. Ploenenſis, malo ſuo doctus, militiae ſocietatem praefecturamque ſuperiori tempore adminiſtratam conſtanter recuſat. Gottorpini reſtitutio acriter, etiam a Luneburgicis, urgetur, quippe non paſſuris cum toto ſuo circulo, ut cum Principe Germaniae libero et pro portione Sleſvicenſi nemini obnoxio, ſic agatur, quod putent, praeter officium ſuum eſſe, ut tale exemplum tractandi Principes quoque clientelares et beneficiarios poſteritati prodatur. Trompium, ut ego accepi, aegre ſinent Batavi in Daniam commeare. Brandenburgicus omnibus modis ſe comparat ad expeditionem Pomeranicam. Koenigsmarckio, Vrangelii aemulo, Galliae Rex ſex millium imperialium penſionem decrevit, qui nihil omittit, quo commoda regni Svedici tueatur. Lotharingus iam progreſſus eſt contra Gallos. In coelo ſpectamus ſidus cometam, quod ſeptentrioni et forſan Sarmatiae inſigne malum denunciabit. Expeditio heredis Saxonici omnium animos mentesque in expectationem admirationemque avertit; praeſertim *Electorem* Brandenburgicum, quod certis auctoribus ſcio. Itaque DEVS et vires, et fortunam Principi noſtro et conſiliis tuis perpetu-

am

am laudem impertiatur. d. V. Mai. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCLXXXXVII.

IO. CHRISTOPH. HEINIO.

NOn eſt, cur tibi ſuccenſeam propterea, quod nihil non tibi debere volo: et ſane etiam quaedam intervalla requirunt noſtrae utriusque occupationes. Buſmanni feſtis gaudiis vere gratulor. Arduum enim eſt in ea re aliquid definire, a qua omnes vitae rationes pendent, et unde felicitatis etiam quaſi artus et nervi ducuntur. Atque ego quidem opto, ut haec omnia Buſmanno ſecunda contingant. Nobis nuper III. feria *Paſchatis nefaſtum omen attulit, quando duo iuvenes commisſi ſunt, alterque gladio confectus animam efflavit.* Diſſertationes duas funebres tibi tradet auriga. Opuſculum de Vitricis ſumptu ſuo edendum curavit bibliopola Elertus, quod cuiusmodi ſit, alii viderint, quorum id intereſt. Ego ſtudium, conatumque probare volui, et iam totus quoque ſum in libris elegantibus et raris, qui ab exteris ad me curati fuere. Ex Italia bibliothecae magni Ducis Florentiae praefectus per Arnoldum mihi afferri iusſit unum atque alterum Italici ingenii monumentum, de quo non poſſum, niſi praeclare, exiſtimare. d. VI. Mai. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCLXXXXVIII.

CCCLXXXXVIII.

N. TESMARO.

IAm ſaepe et ſatis aperte declaraſti, quam bene mihi velis quamque pro conſtanti affectu tuo me complectaris, cuius ſtudii te non pigebit faciamque ego, ut ſentias, omni occaſione tuam exiſtimationem, quam honeſtiſſimis rebus hic ſemper tutatus es, mihi cariſſimam fore. Adhuc enim memoria teneo fidem diligentiamque tuam, mihi cum ſumma laude demonſtratam. Hortor etiam, ut ſtudia illa diſciplinarum optimarum hic incepta perſequaris bonasque literas, et prudentiae inſtrumenta ad rempublicam tractandam in primis valitura adhibere pergas. Magnus enim eſt Princeps, ſub quo natus es, qui et fortes viros fovet, et eruditos amat. Para ergo te ad ea vitae munia, quae laudem cum utilitate coniunctam habent, ac de me exiſtima, pro veteri voluntate atque amicitia in omnibus tibi rebus me ſtudere velle. Eid. Mai. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCLXXXXVIIII.

N. N.

REdit ad te filius, vita, moribus, ingenio egregius et ſic mihi carus dilectusque, ut unum eum amarem praeter ceteros atque ornarem. Me audivit aſſidue, ut diſertus fieret ac prudens: Theologos adiit, ut pius rerumque diviniſſimarum gnarus redderetur: Philoſophos ceteros coluit et ſectatus eſt, ut controverſias quaslibet mo-

re

re Academico diſceptare poſſet. His rebus inſtructum tibi et patriae remitto, ac opto, ut uberrimos fructus referat fructumque meae conſvetudinis capiat. Ita et mihi et tuae familiae, quae ornamenta ſperat, omnibus modis gratulabor. d. XVI. Mai. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCC.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Brevi ſpecimen receptorum finium daturi ſunt Germani, ſi deſtinata in Lotharingiam irruptio, quae, ob ſuperiorem Batavorum cladem dilata eſt, foederatae militiae bene vertat atque eo redigatur Gallus, ut Alſatiae retinendae ſpem amittat. Quo pacto crudelitas in toto Veſtraſiae tractu praeter belli morem admiſſa opportune vindicabitur in auctorem, quem iam feſtinatae expeditionis poenitet, quod Angli, quorum id ſane intereſt, bellum minari coeperunt, niſi Gallus induci ſe patiatur ad reſtituendum omnia ea, quae proximo bello magna et militum, et ſumptuum iactura occupavit. Batavi, quorum totus exercitus apud S. Omeram periturus fuiſſet, niſi laborantibus Comes Naſſavius in tempore ſuperveniſſet, conſilia ad obſidiones urbium verſa laetiori eventu, quam ante annum, comprobaturos ſe receperunt. Interim Caeſar ad praecipuos Principes literas ipſe ſcribit comiterque appellat et, quibus poteſt modis, demeretur plusque ea arte conſequitur, quam olim vi conſecutus eſt Carolus V. Septentrionis re-

ges foede ſe conſument, nec ulla ratio ſuppetit, qua urbs Sedinenſis, pertinacia, quam viribus firmior, eluctari ex malis queat. Berolini gloriantur, Quinctilem et Sextilem menſes ad perficienda cogitata opportunos eſſe ſibi futuros. Adolphus Ioannes, Palatinus, in poſſeſſionem totius Bipontinae regionis mitti cupit et magnopere contra cauſam Sveonum contendit. Etiam quoddam inter eruditos eſt gloriae certamen et accendunt ſe invicem laudabilibus exemplis. Stephanus Baluzius Capitularia feliciter abſolvit. Freſneus Gloſſarium Graeco-Barbarum eſt auſpicatus. Apud Sveones ex codice manu ſcripto, quem redemit Gardius, prelo deſcriptus eſt Vlphilas redivivus, primus Gothorum Antiſtes, in quo ea gens, antiquitatis ſuae amans, ſibi mirifice placet. Barberinus Romae et Cotelerius Pariſiis plurima, necdum edita, Graecorum monumenta edent. Epiſtola Polycarpi, nuper in codice manu ſcripto reperta, à Rullaeo evulgabitur, multo vero plenior, quam ea, quae iam circumfertur. De aliis, cum idoneum tempus nactus fuero, Domine, perſcribam, nunc DEVM oraſſe contentus, ut te et illuſtriſſimum filium, cum univerſa familia, ſalvum ſoſpitemque conſervet, et luctum obitu Molzhaniae natum leniat ac brevi cum laetioribus rebus commutet. d. XXVIII. Maii. ClↃ IↃc LXXVII.

CCCCL.

CCCCI.

CHRISTOPH. ARNOLDO,

P. P. ALTORF.

Est vis quaedam, quae ducit homines et trahit ad conſenſum laudis, cuius etſi nihil ego mereor; tamen ea ratione inducor ad obſervandos eos viros, qui et auctoritate, et meritis in eo genere plurimum valent. In quibus merito ſuo numerandus eſt vir clariſſimus, Antonius Magliabechius, meo ore ſermoneque non civibus modo Academiae noſtrae; ſed etiam proceribus aulae Saxonicae notus atque celebratus. Is vero quod ad me ornandum conferre voluit, ex te intellexi ſatis, fuitque hoc eiusmodi, ut cogitarem, quemadmodum illi viciſſim meae voluntatis obſervantiaeque ſignificationem darem. Eo conſilio in rebus Mecklenburgicis adduxi eius nomen et laudavi. Palatius, ut fere ille in noſtra Teutonum hiſtoria ineptit, ita paulum eſt caſtigatus. Quod de Bohemorum moribus addis, fateor, peſſimi exempli fuiſſe. Vera belli cauſa non tam religio, quam dominatus externi cauſa fuit. Religionis, ut fieri ſolet, praetextus ſolum quaerebatur non aliter, ac ſuperiori ſeculo apud Belgas foederatos accidit, qui ob immodica tributa, quibus nervi commerciorum, quae ſola Belgium ſuffulciunt, debilitati ac proſtrati fuerant, defecerunt. Occaſione utebatur Fridericus V. ab uxore, a Ludovico Camerario aliisque, ad prenſandum illud regnum inſtiga-

ſtigatus, praecipue ab illius foederis, quod *Vnio* tunc dicebatur, ſociis, qui de Auſtria plane labefactanda conſilium ceperant. Olfaciebat conſilium Saxo noſter et, quia cauſam civilem ſubeſſe, non ignorabat, conſilia ad eius honorem pro conſtantia ſua referebat. Id vero adeo exacerbaverat Palatinum, ut *clientelas*, quarum aliquot a Rege Bohemiae fiduciaria lege pendent, Saxoni praeter omne meritum abiudicaret. De quibus alias ad te latius commentabor non ex ſchedis vulgo obviis; ſed ex actorum fontibus, quos ne quidem Adolphus Brachelius eſt conſectatus. De Ludovico Saltatore lepida eſt narratio et recte a te ipſo reiecta. Nam haud negabo, Gibbichenſteinium illo ſeculo, quo Henricus III. Saliquus rerum potiebatur, carcerem principum perduellium fuiſſe, ut ex Ditmaro Merſeburgenſi et Vippone ſatis ſuperque conſtat: at, quo minus credam, Ludovicum in eum carcerem fuiſſe coniectum, vel hoc maxime me adduxit, quod Henrici III. filius non ea tunc polleret auctoritate, diſtractis factione Saxoniae Principibus, qui in partes Pontificis inierant, non paſſuri, ut neceſſarius Princeps, turbata ſane republica, et, ubi nemo alteri audiens erat, eum ad modum tractaretur. Paulus Langius multas et Moguntino *Clero* acceptas fabulas effutivit, a quo cur diſcedamus, graves ſunt rationes, cum, quia fide aliena retulit, (*cauſam dicunt*, inquit) tum, quia priſcis monumentis deſtituto non temere aſſentiar. Status reipublicae, acta Henrici IV. Saliqui aliud indicant et noſtra etiam monumenta tacent, ne nunc id addam, ne quidem per naturam

turam potuiſſe fieri, ut eo modo ſe vindicaret a vinculis et liberaret. Speculatus ſum loci ſitum et facile de fabula iudicavi. Saltatoris nomen aliunde eſt inditum. Haec celerrime, et cum Antiſtes Onoldo-Brandenburgicus a nobis diſcederet, ac de te et Vagenſeilio praeclare exiſtimans loqueretur, ſubito in chartam coniiciens monenda eſſe duxi, celeberrime Polyhiſtor. d. XXIX. Maii cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCII.

M. IO. GEORG. HAHNIO.

ET ingratus, et iniquus in te eſſem, niſi ſtuderem honori tuo propterea, quod multum mihi in eo ſitum eſt, ut res tuas adiuvare ornareque poſſim. Iter meum diſtuli et ſpero, fore, ut prius, quam illud ineam, Lipſiae praeſentes inter nos colloquamur. Si in ea re, in qua multum potes, mihi commodare velis, ut Dillichium conſequar, non modo tibi, ſed etiam nobiliſſimo Leickero, iuveni ad magna nato, plurimum debebo: tum vero omne ſtudium viciſſim utrique cumulatiſſime praeſtandum ſpondebo atque pollicebor. Volhardum, miror, non expletis amicitiae partibus, nec diſſoluto aere alieno, diſceſſiſſe. Aliquid meorum illi commodo dedi, quod niſi recipiam bona fide, faciam, ut intelligat, non poſſe me iuris mei oblivisci. De morbi moleſtiis, opto, ut quamprimum expediaris et plane convaleſcas. Res Mecklenburgicae forſan tibi non

diſplicebunt, quas, dono tibi datas, libenti animo cape. Mihi ex Italia proxime Magliabechius inſignia et luculenta opuſcula perferenda curavit, qui praefectus eſt bibliothecae Florentinae et de eruditis paſſim bene meretur. Inde non potui, quin eius laudi tribuerem, quae legere tibi liceat in iis pagellis, quibus Mecklenburgica ductu meo ſunt deſcripta. Fritſchium bibliopolam adeas et ab eo contendas, quaeſo, ut totum Lambecii opus ad me curet, cuius octavum et nonum libros mittendos expeto, ut una opera illi omnia perſolvam, quae nuper admodum debere coepi. Ita et ſalvere te volo, et opto, recepta valetudine diu bene proſpereque in rebus humanis agas. d. XXX. Mai. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Nondum Lotharingus irruptionis conſilium expedire potuit et, rei magnitudine melius ponderata, alia via contra hoſtem contendere conſtituit. Anglus minatur in ſpeciem: revera et ſentit cum Gallis, et favet Sveonibus, qui neceſſitudine Ducis Eboracenſis contra Danum in tempore ſe muniverunt. Omnia tentabunt et aeſtatis damna iterum futura hieme ſarcient, haud ignari molis, quae nuper in Daniam advecta eſt, quam vel cedendo frangent, ut meliorem reſiſtendi occaſionem captent. Nam ita exacerbati nunc ſunt Sveones, ut fere compoſitionis Danicae negotium averſari videantur. Tantum belli cum Germanis

coepti

coepti ſero poenitet, quo et a Caeſaris gratia, et ab amicitia *Proteſtantium*, in qua omne eorum auctoritatis pondus erat, intempeſtive ſe diſiunxerunt, veriti quidem, ne, ſi Brandenburgicus ad Gallum opprimendum valuiſſet, redux cum ſociis ſe oppugnaret; ſed eae certe ſuſpiciones fuerunt. Beckmannus, Puſendorfii quondam collega, nunc adverſarius publicus, edito nuper acerbo ſcripto non dubitavit affirmare, omne calamitatis Svedicae initium a Secta Puſendorfii proficiſci, quippe quem et depravatae doctrinae, et religionis contemptae exemplum genti illi prodidiſſe refert: haec initia, has cauſas eſſe tantorum malorum, cum quibus etiamnum conflictentur. Quin immo procaci licentia in proceres ipſos invehitur et, cum Londini Scanorum fuiſſet, inique iudicaſſe, calumniatur. Venit hoc tempore quidam rerum Svedicarum haud imperitus, qui et aliquandiu ibi commoratus eſt, patria Marchicus, neque in aula Berolinenſi hoſpes, qui viam ad tuam gratiam affectat, Domine. Notus eſt Schroedero, Principis *Electoris* comiti, ac ſtudet tibi in omni re ſervitium probare. Quod eo minus tacendum duxi, quia, ſeriam vitae rationem amplexus, omni animo et viribus ad tuum aulaeque obſequium contendit. Nec volui illi refragari, petenti a me commendationem, qui bonitatem clementiamque, dotes in fortuna tua maximas, exemplo meo perſpectas habeam iudiciumque mihi eius rei nullum ſumam, niſi quod ſummo et ſanctiſſimo tuo iudicio probatur. Ita te DEVS, Domine, et filium nobis patriaeque ſervet et totam fami-

liam perpetuo tueatur. d. XXXI. Mai. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCIIII.

N. N.

Filius tuus, qui ſtudiorum cauſa hic fuit, ob ſumptus in honorem Magiſtri factos hic aes alienum contraxit. Cuius diſſolvendi cauſa, ſaepe quidem a me et collegis meis eſt interpellatus; ſed is ſpem noſtram omnium fefellit et contra, quam decet, pecuniam abs te miſſam intercepit et conſumpſit. Quare petimus omnes et ſinguli, quorum intereſt, ut fidem filii tui liberes et quamprimum efficias, ut nobis ſatisfiat. Alioquin Ordo noſter decrevit petitionis ſuae cauſas ad Principem Barutho-Brandenburgicum referre, qui pro ſua gratia erga hanc Academiam non ſinet, ut promiſſi fides quoquo modo convellatur. Nam diutius neque connivere poſſumus, neque iure debemus. Ita vero DEVS te ſervet, et filio tuo mentem firmam et promiſſi tenacem impertiatur, qui et inanibus verbis nos lactavit, et tergiverſationibus etiamnum eludit, et, quod maximum eſt, tuam voluntatem iuſſumque ſpernit. Quod eiusmodi eſt, ut neque DEO, neque Principi, neque bonis placere poſſit, nobis eo minus, quia Ordini noſtro eſt fraudi. d. XIII. Iun. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCV.

CCCCV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

AD Sveonas in anguſtias cogendos omnia comparat Danus, iure ceſſurus in *Ducatu* Bremenſi, ut Foederatorum ope de Scania decedere cogantur. Qua erepta, ſuperioris potentiae nervus incidetur et Gallos in primis ea ſociorum fortuna conturbabit. Conſilium de mittendis in Pomeraniam auxiliis irritum eſt factum, poſtquam naves, quae Gothenburgo, eius limitis firmiſſimo maritimoque caſtro, ſolverant, a Danis ſuperatae maiori parte perierunt. Nec felicior praefecti navalis, Seebladii, conatus fuit, qui praetoriam periculo eripere non potuit. Etiam in continenti res ipſorum ſunt afflictae propterea, quod magna vis ex tota inferiore Saxonia et Veſtphalia Haſſiaque, ſub Principum ſuorum ſignis illuc affluit resque iam eo ſpectat, ut ad priſtinum ſtatum redigantur, non futuri in poſterum Galli adiutores. Interim non vacant culpa Batavi, de quorum ſupremo praefecto multi et varii ſermones querelaeque miſcentur. Viennae, Caſſellis, Casfeldii, Coloniae Agrippinae in eius officio plurimum deſideratur: neque id neſcit ipſe et animum contra rumores immotum ſervat: ſumptus tamen paene immodicos facit et magnifico aulae cultu Principem Cellenſem imitari ſtudet. De Gallis ſentio, brevi fore, ut careant fructu regionis Alſatiae. Monglaſſius ex inferiori parte diſceſſit, non reverſurus, poſtquam omnia Saravi

ravi itinera propemodum occupavit Lotharingus: ſuperior in eodem diſcrimine futura eſt, ſi aditus montis Briſaci intercludantur fineſque Lotharingiae et Burgundiae aperiantur. Spirae Nemetum nuper mortuus eſt Gvilelmus Badenſis, Princeps ſenio et prudentia gravis, et de Auſtria domo toga belloque praeclare meritus. Auguſta ſclopo exterrita abortum fecit et, quantam ſpem foecundo utero attulit, tantum triſti hoc caſu ſolatium Auſtriae Germaniaeque eripuit; quanquam erexit animum Imperator fortunamque ſuam meliori ſpe ſolatus eſt. Merito enim pro ea domo vota nuncupamus, quae conſiliis et potentia Germaniam munivit huc usque et, cum turbida eſſent ſuperiora tempora, inſtaurandae tranquillitati operam navavit. Nec dubito, quin, ſi magnus ille Grotius ad hoc usque aevum vixiſſet, omnes vires ſtudiaque in laudem et commoda Auſtriae impenſurus fuiſſet, ut qui, artibus Barneveldianis inſtitutus, non poſſet neſcire Galliae non optima in animo molientis conata. Nunc deſino pro te et gente tua DEO ſupplicare contentus. d. XVII. Iun. cIↃIↃc LXXVII.

CCCCVI.

E I D E M.

LOtharingus, collecto exercitus robore, in Mediomatricum finibus conſiſtit Crequium novis et magnis ſubſidiis auctum traiecto Salia expectans. Sed is cum ſtativa ſaepe mutat, tum pugnam recuſat, ceteram fortunam regis adventui,

tui, ut fama tulit, permiſſurus. Anglus clanculum conſilio apparatuque navali Sveonas iuvat: quod graviter ferunt Dani, quia opinione citius claſſe infeſtantur ſentiuntque damnum, quod proxime apud Bornholmiam, decem amiſſis navibus, acceperunt. Vnde ex priori victoria minor laetitia ad eos pervenit, praeſertim, quod Batavi illis auxilia non ſunt miſſuri, quippe veriti, ne in periculum offenſae Angliae et commerciorum nuper cum Sveonibus inſtauratorum veniant. In Scania Monaſterienſes, veterani milites, ad illuſtrandam expeditionis famam ſe occupaturos Malmogiam, ſperant pacti a Rege, ut ſeparatim militiae munia obeant, ut eo diligentius, quae muneris ſui ſunt, exequantur. Laborat caſtrum annona militari et, priusquam obſideri coeptum eſt, pecora abacta praeſidiarii militis calamitatem augent. Interim lento greſſu ſe recipiunt Sveones atque ancipitem exitum praeſtolantur. Stetinenſes, ut mihi Stargardia ſcriptum eſt, more ſuo duri contumacesque, mori ſe malle, quam deditionem facere, affirmant. Pecunia recens ad illos perlata eſt; ſed commeatu deſtituuntur. Interim Neomagi magna in perficiendo pacis negotio conſtantia nuper admodum obſervatur, quod ut rei Germanicae bene eveniat, opto, tuaeque gratiae me permitto, Domine. d. XXII. Iun. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCVII.

CCCCVII.

N. POLANTO,

SACERD. ZEITHEN. IN MISN.

CVpio equidem omnibus modis deſiderio tuo ſatisfacere, non modo tua; ſed etiam generoſiſſimi Schleinizii cauſa. Cuius filius etſi ſponte ad virtutem incitatus diligentiae laude aequalibus ſuis praeſtat: tamen recte cenſuiſti, auctore ei ad continuandas ſtudiorum rationes opus fore. Nam in tali ingenio et familiae nobiliſſimae, et patriae certe ſpes verſatur. Haud enim neſcio, ab aliquot inde ſeculis Schleinizios de Saxonia togae bellique ſtudiis immortaliter meritos fuiſſe. Opto igitur et perquiro iuvenem illi rei idoneum ac melioribus doctrinis plane excultum. Pauci enim ſunt, qui ſolidas elegantesque literas tractant, prius de meta cogitantes, quam verae laudis iter ingrediantur. Itaque mora opus eſt, ut delectum ingeniorum habeamus, et nobiliſſimo Patrono ſtudium obſervantiamque probemus. Initia hiſtoriae civilis, ſtudia eloquentiae et diſciplinarum animo tenere eum oportet, qui illud munus eſt ſuſcepturus: quod profecto haud leve eſt et ad dignitatem nobiliſſimae Schleiniziorum gentis ſpectat. Ego, quantum in me eſt, nihil defugiam et prima quaque occaſione te eius rei certum reddam. Interim vale et generoſiſſimo Patrono animum inſerviendi cupidum, quaeſo, confirma. d. XXII. Iun. clↃ IↃc LXXVII.

CCCCVIII.

CCCCVIII.

CHRISTIANO SCHVZIO.

DVdum carui fructu literarum tuarum, mea praeſertim culpa propterea, quod ego uſque huc in eo genere tardus remiſſusque ſemper fui. Nunc vero, ubi amici ratio poſtulat, ut ei tua benevolentia concilietur, faciendum mihi putavi, ut huius cauſa ad te ſciberem. Scio enim, te pro auctoritate tua, qua in aula Halenſi vales, eum adiuvare et commendare aliis poſſe. Nomen eſt M. Kubelio, qui prius ludum Burkenſem eſt moderatus, cuius opes copiasque omnes nuper incendium abſumpſit. Quare ad aulae patrocinium confugit et precibus conſequi ſtudet, ut ſcholae eo caſu ſane miſero atque infelici deiectae ſubſidia Principis conſtituantur. Quod cum eiusmodi ſit, ut ad publicas ſenatus ſacri curas pertineat, non dubito, quin venerandi Olearii pro pietate ſua illum complectantur. Alioqui fortuna publica temporum noſtrorum finem tandem bello et laetiorem faciem Germaniae pollicetur. Malmogiae expugnandae periculum in ſe ſuſceperunt Monaſterienſes, veterani milites et ſeparatim militiae munia obeuntes. Holſatiam tranſeuntes valde afflixerunt ſubiectos illi imperio ditionique homines, alioquin tributis Danicis vexatos, ut vel maximam eius belli molem ſuſtinere videantur. Rex enim hoc ſibi licere exiſtimans, pecunias in Gottorpini regiones, quaſi ſuo iure inauditoque exemplo cogit. Sveones non tam virtus, quam felicitas deſeruit,

pro

pro quibus tamen clam palamque annititur Anglus, ideo plerisque ſuis haud parum exoſus. Mari paulum res ſuas inſtaurant Sveones, poſtquam Batavi, poſtulatis Anglorum victi, claſſem ſuam cum Danica non coniungere, ſtatutum habent. Lotharingus caſuum belli haud ignarus actus Crequianos tandem auctori in exitium vertet et occupatis Saravi itineribus apertoque Moſellae aditu, repetet ſua virtute et armis, quae Galli, cum bellum Batavum molirentur, eripuerunt. Erit forſan tempus, quod Lotharingi neceſſitudines in maius provehat, ac quisquam unquam cogitavit. Certe unus ille, ante ſpretus ab omnibus et deſertus, Auſtriae publice felicis, privatim nutantis, decus ſane maximum eſt atque fulcimentum. In quo genere Hiſpanica prudentia ſic enituit, ut ſola illa prudentiae laudem poſtulet et conſilia lenta, ſucceſſu proſpera Europaeque ſalutaria reddat. d. XXIV. Iun. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

ETſi Lotharingum, longius progreſſurum, difficultas locorum adhuc valde impedit: tamen omni apparatu expeditionem quotidie auget et anguſtos praeruptosque aditus ſe ſuperaturum ſperat. Alſatia inferior, mutata Brochii fortuna, iam paulo melius habet et a Gallis, magno ipſorum malo, eſt deſtituta: ſuperior quoque levationem calamitatis putat fore, quod cohortes Imperii, tranſito Rheni ponte, Briſaco monti pariter,

et Burgundiae metum intulerunt. Ceteri Foederati in Brabantiam movent, hoc maiori Gallorum periculo, quia nulla ratio apparet diſtinendi hoſtis, poſtquam Sveones in tantas anguſtias ſunt redacti, ut ſibi ipſis vix ſufficiant, et Batavi HiſpaniqueRegem Angliae perpetuo interpellent, nec ſine minis ſubmoneant, ut, nullo partium ſtudio, reconciliandae pacis munia obire pergat. Quod de inſtauratis mari Sveonum rebus proxime allatum eſt, id nullo eventu comprobatur: neque connubii cum Eboracenſi Principe ineundi ſpes perfici potuit. Danus maximas ſperandi cauſas habet, cur Malmogia, quam terra marique adortus commeatum eo ſubvehi prohibet, deditionem ſit factura. Interim cum Duce Gottorpino eiusque imperio ſubiectis tam male agitur, ut verbis exprimi non poſſit. Eo rerum utique miſero afflictoque ſtatu Batavi in novam ſpem veniunt, primo quoque tempore pacem ſub clypeo, quae optima eſt pacis conficiendae ratio, coituram eſſe. Nam Gallis non expedit conſumi diuturno bello, neque molitiones Bethunianae ſucceſſum habent. Turca tam abſurdus non eſt, ut Caeſarem petat, Germania armata et concordi, quoniam nondum bello Ruſſico ſe expedivit et bellorum cum Germanis nuper in Vngaria et in Polonia geſtorum eventus cogitat expenditque. Stetinum, quod altera vice ultima paſſurum affertur, adventu Luneburgicorum Caeſareorumque, etiam non vult flecti, ut prae ſe fert, intra ſacrum et Saxum ſtans, et diminutionem privilegiorum metuens, ſi eo potiatur Brandenburgi-

burgicus. Quod ſane caput in pace Nimmegenſi ex utilitate Saxoniae ſuperioris tractandum videtur: tuo autem arbitrio permitto id merito iudicandum. Interim te DEVS, Domine, nunquam non florentem, pacis bellique tempore, nobis ſervet et gentem tuam firmet ſtabiliatque in filio, cuius ſalus omni privata fortuna ſane potior maiorque omnibus eſſe, et mihi cum primis, debet. d. XXVIII. Iun. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCX.

EIDEM.

CAeſarei manipuli, qui hac tranſierunt perrecturi ad Brandenburgicum, huius agri ruſticos multis damnis affecerunt, plerosque etiam, tanquam difficiles, baculis multarunt. Apud Stetinum ruſtici ſupra aliquoties mille coacti, opus faciunt et contrariis cuniculis viam aditumque Brandenburgicis muniunt. His Luneburgici et Monaſterienſes ſe adiunxerunt: illorum aliquot cohortes, itinera Mecklenburgica obſervare iuſſae, impediunt, quo minus annona ad Sveonas perferatur: et horum dux caputque eſt ipſe Antiſtes Chriſtophorus Bernardus, Gryphisvaldiam oppugnaturus. Stetinenſes ultima expectaturi ad tertium uſque lapidem incendiis omnia vaſtarunt, ut Brandenburgicis adventantibus ſolicitudinem pariter, ſolitudinemque facerent. Die XXVIII. Iunii Princeps *Elector* conſilium militare habuit, prius extrema omnia tentaturus, quam re infecta diſce-

ſcedat, cauſae ſuae fiſus Foederatorumque auxilio nixus. Si Sveonum iam eae vires fortunaque eſſet, ut vel duo millia exponere inferreque in urbem poſſent, crederem, nunquam deditionem, facturos eſſe. Nam et religioni, et libertati ſuae timent haud obliti ſuperiorum offenſarum, quas ulciſcendi locus dabitur, ſi caſtrum ad deditionem compellatur: quanquam cives minus obſtinati futuri videntur, quam Senatus praeſidiumque urbi impoſitum. Malmogienſes inſigni virtute animique magnitudine ſe defendunt. Anglus, clanculum a Gallo conductus, conſilio, viris et pecunia Sveones iuvat: unde ei apud ſuos magna invidia conflatur. Praeterea id ſibi Rex ſumit, ut arbitratu ſuo diſſolvat comitia, exemplo antehac inaudito. Batavi ordines generales Omlandiae ſeparatum gubernandi ius poſcenti conceſſerunt, contradicentibus occiduis Friſonibus, qui eam provinciam nolunt ita ſeiungi, ut ſua ſibi comitia habeant peragantque. Lotharingus inceptum occupandae Lotharingae nondum perficere poteſt, Crequio tot et tam validis cohortibus aucto aequiorique loco freto, ut putet fore, ut noſtri trans Saravum ſint retroceſſuri. Opinio tamen eſt, ſi Batavi Hiſpanique in Brabantiam moveant magnoque cum exercitu contra hoſtem contendant, meliorem Lotharingo occaſionem ſuppeditari, ut tandem res ſuas Caeſariſque ex animi ſententia conficere queat. Ceterum tibi, Domine, tuaeque familiae DEVS omnia fauſta proſperaque impertiatur. d. VI. Iul. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCCXI.
N. POLANTO.

QVem ad te dimiſi iuvenem, Knochii nomine appellatum, eum, priusquam abiret, teſtimonio meo ornandum duxi. Patria Thuringus eſt, natalibus honeſtis, vita integra et proba, moribus et ingenio compoſitis, doctrina mediocri eaque eleganti et civili. Quibus virtutibus facile me ſibi conciliavit, nec dubito, quin eandem ob cauſam generoſiſſimo Schleinizio ſe ſit probaturus. Animum quidem ad iuris prudentiam applicavit; ſed literas humaniores prudentiaeque et hiſtoriae artes haud neglexit. Propterea laboris patiens eſt, et modeſtus, et peritus inſuper ingeniorum bene fingendorum. Igitur abs te peto, eum excellentiſſimo Patrono commendes meoque nomine iuves inſtruasque. d. VI. Iul. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCCXII.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

SVeonum claſſis altera vice ductu Nicolai Iuelii profligata tanto metu confudit Stetinenſes, ut iam omnes defendendae urbis conatus irriti eſſe videantur. Ex eius fortuna et occaſione temporum conſilia inibit Sundium eo magis, quod Trompius, ſublatis Texelii anchoris, victrici Danorum claſſi ſupervenit et fuſos fugatosque hoſtes perſequi ſtatutum habet. Verum a Malmogiae obſidione reiecti ſunt Dani. Multi tri-

tribuni uſu belli inſignes atque animoſi ceciderunt: ut omittam gregarios, quorum ultra quingentos deſiderati ſunt. Lotharingus, machinis atque omni inſtrumento bellico et commeatu ſubſidiisque auctus, traiiciendi Moſellae opportunitatem expectat, quam omnium opinione habiturus eſt, ſi foederati ex compoſito agmina moveant hoſtemque diſtineant: quanquam vulgi Batavorum ſiniſtra opinio eſt de expeditione Auriaci, quem trahere bellum augendae potentiae cauſa ſuſpicatur, ac de eius legato non melius exiſtimat. Fama tulit, Gvilelmum Ludovicum, Ducem Virtembergicum, deceſſiſſe et Academiae Tubingenſis ſeculare ſacrum luctu impeditum ac dilatum fuiſſe. Dux Hannoveranus a Sveonibus alienior redditus copias cum Foederatis coniunget et Dano animum viresque faciet. Quibus rebus Auſtria ſibi merito gratulatur, militia felix; ſed domi orba, nec ſine periculo metuque creſcens. Imperante Maximiliano I. Germania ex barbara facta eſt culta: potiente rerum Leopoldo ex ebria redditur ſobria, quando ubique in aulis Principum ebrietas in vitio ponitur. Eccleſiae *Proteſtantium* neque fortuna, neque perfugium eſt verſus orientem et meridiem; ſed recipit ſe verſus ſeptentrionem. d. XII. Iul. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXIII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

ET Academia, et ego a duobus hominibus, altero Magiſtro philoſophiae, altero Iudaeo nuper

 ſacris

ſacris noſtris initiato frequentiſſime interpellamur, ut, poſtquam illis difficilima fortuna horum temporum nullam ſpem apud nos reliquam fecit, noſtra humilima commendatione efficeremus, ut petitioni ipſorum locum dare ne gravareris. Quod etſi ego quidem aegre a me impetrare potui, et ea in cauſa pertimeſcere coepi iram tuam, quae hac petendi importunitate audaciaque excitari poſſet: tamen gratia tua fretus non ſuſtinui deeſſe his viris, qui unum in te perfugium quaerunt ac tantis in anguſtiis verſantur, ut iam deiecti proſtratique tuo unius ſummo ſanctiſſimoque patrocinio allevari a miſeria atque erigi in ſpem meliorem poſſint. *Magiſter, de quo ſcripſi, patria eſt Vitembergenſis, annis curisque confectus propterea, quod, conſumptis omnibus vitae ſubſidiis*, non habet, unde ſpiritum trahat, niſi de munere ſacro, quod prenſat, ei proſpiciatur. Nomen ipſi eſt Geſelio, cuius deſiderii ſummam Academia illuſtriſſimo Senatui exponet idque ego iamdum facere ingreſſus ſum, qui in aliena calamitate me libenter praebere ſoleo credulum promptumque. Alter, et quem praecipue commendare debui, Salomon Maier, plane inops exhauſtusque eſt, vir ceteroqui probus et in ſuſcepta religione conſtans, niſi quod non habet, unde vitam toleret familiamque hic coeptam conſervet. Quare rogat, ut pro ſumma auctoritate, qua pollet Senatus veſter, ei beneficium ex rationibus frumentariis aerarii Principis decernatur. Quod ſi impetraturus ſit, conditioni ſuae acquieſcet et in rituum noſtrorum pietate, quam amplexus eſt, perſeverabit.

bit. Cuius opera his temporibus Academiae utiliſſima fuit, quando Iudaeus aliquis, Iſaac nominatus, poſtea autem ad coetum noſtrum aggregatus, Polonicae militiae inter impedimenta ſerviit, inde profectus, vicinas regiones obiit et tandem infauſtis auſpiciis huc delatus in pago Academicae ditionis quatuor hominum caede manus ſuas imbuit. Quem unus ille accurate ſciſcitari et ex legibus ſuae ſectae exquirere potuit, eaque in re ordini ſacro inſigne ſtudium navavit. Erit DEVS, qui hoc eumulatiſſime rependat tibi, qui hanc gloriam dudum peperiſti tibi, ut exiſtimem, benignitatis laude nihil maius tibi contigiſſe, et credam, eius fructum univerſam gentem tuam eſſe percepturam. Ego Numen ſane oro, ut nunquam exhauriatur, ſemperque gaudeas tuis beneficiis, quae miſeris afflictisque collocare ſoles. Apud Malmogiam fere tria millia Danorum caeſa obtritaque ſunt. Praelium navale Kalendis Quinctilibus conſertum, quo centum abhinc annis nullum acrius inter vicinos ſeptentrionis reges fuit, Sveonibus male cecidit. Septem naves maiores captae, reliquae partim ictibus perforatae et merſae; partim ſubiecto igni incenſae; partim profligatae in clauſtra maritima ſe receperunt. Stetinum ad ultima redactum iam deſperat auxilium, quod mari ſibi ſubmittendum promittebat. Vicinum propugnaculum, a vectigali nominatum, proximusque ad ſtationem, quae urbi imminet, aditus eſt occupatus: nec dubito, quin brevi urbem eadem fortuna ſit conſecutura, intercepto verſus mare et Viadrum itinere, ut nullus quoque iam pa-

bulandi locus relinquatur. Ad quod inſtitutum magnopere contulit huius aeſtatis ſiccitas, quae Baroni Sverinio, tribuno maiori, paludes virgultaque uliginoſa ingredienti viam aditumque muniuit. Lotharingo omnis cura in eo poſita eſt, ut trans Moſellam belli ſedem firmare poſſit, quod propoſitum conſequeretur, ſi Foederatorum in Brabantiam expeditio Germanicis Belgicisque rebus bene vertat. Quod opto et omnia mea tibi quam humillime commendo. d. XX. Iul. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXIIII.

N. N.

NOn te fallit tua opinio, quando ſcribis, omne illud inane vanumque mihi videri, quod ab uſu tractationeque rerum prorſus eſt remotum. Nam publicae converſiones nos in tempore monent, quae rerum privatarum ſint futurae viciſſitudines, et neſcire ea, quae in patria cuiusque agantur, prorſus etiam eſt indecorum. Id vero miror, me ex his animadvertiſſe literis, reperiri, qui ſubdubitent, quo loco ſint res navales Sveonum, quorum ſane claſſis laetis auſpiciis eſt profligata. Etenim iniuſtam eorum cauſam deſerit fortuna et inſolentiae ſuperioris conſpirationumque Gallicarum, quibus dignitas Germaniae petebatur, iam tandem meritas poenas pendunt. Facile enim talem commutationem providi animo, quam effugere potuiſſent, ſi maturis rectisque Caroli Guſtavi

ſtavi Vrangelii conſiliis locum reliquiſſent. Sed de eo vel abiecte, vel contumelioſe ipſi loquuntur et propemodum in mortui cineres poenam vindictamque ſatis temere expoſcunt, eique ſoli cladem Ferbellinenſem adſcribunt, quae omnem ipſorum fortunam, coepta conatusque eorum ambitioſiſſimos turbavit, quorum ipſos iam ſero poenitet pudetque. Faceſſant nunc alio et conturbatae reipublicae hunc fructum capiant, ut poſteritas recordetur, eos aliquandiu in Germania ſedes habuiſſe, et, quod quietem pati non poſſent, amiſiſſe. His vero rebus Brandenburgico praemium ſingularis conſtantiae fortitudiniſque immortale rependitur, qui recte agendo vim aſtusque Sveonum ſuperavit, iamque in limine ſtat Pomeraniae, quae omni iure ad eum pertinuit, recuperandae. Tribuni maioris, Sverinii, virtus dexteritasque, qua ex paludibus virgultisque et impendentibus periculis eluctatus eſt, valde apud nos celebratur. A Rheno Gallos inter et Caeſareos velitationes tantum nunciantur, ſperoque, brevi fore, ut Foederati apud Moſam Moſellamque arma victricia circumferant et ſuperbum Galli dominatum coniunctis viribus reprimant atque infringant. In *Ducatu* Virtembergico vita et propoſito ſanctiſſimus Princeps, Gvilelmus Ludovicus, deceſſit et Academiae Tubingenſis Seculare luctu lacrimisque impedivit. d. XXIV. Iul. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCCXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

MAgnam laudis poſſeſſionem occupavit Lotharingus, poſtquam, reiecto Eſtradio, qui poſtremos militiae ordines infeſtaverat, Moſellam traiecit laetisque auſpiciis movit, dignum aliquid expectatione facturus, ſi trans Moſam in Campaniam usque Gallicam tendat. Iisdem caſtris magna cum laude verſatur Heres Saxonis noſtri iuſtiſſimique belli ſocius eſt et adiutor: quae fama tanta eſt, ut in caſtra Brandenburgica permanaverit Princepsque ipſe miratus fuerit, quod ad ſocietatem periculi bellici tam prompto firmoque animo acceſſiſſet. Iam enim maxime ibi ſe aperit gloriae campus et fructus ſe oſtendit domui Saxonicae ampliſſimus, qui, ſi nullus alius, hic certe futurus eſt inſignis atque optimus, ut contra vicinas aemulationes ſuis ſemper conſiliis viribusque muniatur. Cum Sveonibus miſere agitur. Nam et praelium terra d. XIV. Iulii conſertum haud ipſis proſperum eveniſſe, accepi; Danos ſolum ſtationes in campo tutatos fuiſſe et cladem clade penſaſſe. Sveones deſiderant Helmfeldium: ſi vera eſt fama, eius iactura illi regno graviſſima erit. Omnia prope in ipſorum exitia conſpirant. Brandenburgicus in eo laborat acriter atque vehementer, ut de Pomeraniae citerioris et ulterioris praeſidiis deiiciantur. Stetinum ſane in tantas anguſtias eſt adductum, ut non poſſit non deditionem polliceri. In campis Catalaunicis ſigna

con-

contulerunt Montereus Comes et Nevallius: huic autem receptus ad ſalutem profuit, quanquam Galli feſtis gaudiis hinc inde victoriam ſibi arrogatam celebrarunt. Foederatorum expeditio in Brabantiam magnum terrorem atque trepidationem Gallis attulit. Siquidem hoc àgunt et ſtudent Hiſpani, ut Galliae Regi magnae et difficilis ſatisfactionis praeſtandae neceſſitas imponatur. Illorum mores exemplumque ſequuntur Brandenburgicus et Danus. Ceteri ſine dubio per ſe celerius hoc, diu multumque expeditum, pacis negotium confecturi eſſent. Interim pro tua felicitate, Domine, vota precesque DEO immortali nuncupo et opto, ut illuſtriſſimus frater, quem non belle habere accepi, quamprimum convaleſcat et illuſtriſſimo filio tuo omnia feliciter eveniant. d. XXVII. Iul. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCXVI.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

NOn abeſſem a culpa vitioque ingrati hominis, ſi tuorum ſane maximorum beneficiorum recordatio mihi non quotidie iucunda eſſet, cum, quod omnes tuae rationes cum ſumma benignitate conſentiunt; tum, quod in actionibus tuis tuendam literarum dignitatem tibi propoſuiſti. Nam et Academicos nos induſtriae ſubſidiis et ingenii promptiſſimi laude vincis, meque aliquid conantem exemplo tuo magis magisque accendis adeo, ut cenſeam, me plus ex tua dignitate, quam meis laboribus conſecuturum. Quare oro DEVM, ut hanc gloriae

poſſeſſionem tibi perpetuam eſſe velit et tuae familiae propriam, cui augendae natus eſt Chriſtianus tuus, in quo amando iuvandoque ſemper diligentiſſimus ſum futurus. Equidem huic et natura, et fortuna maturam indolem, quaſi quodam aetatis privilegio, tribuerunt, ut ceteri habeant, in quem intueri poſſint quemque ſequi debeant. Si quid ergo ſtudii in me eſt, non melius conferre potero, quam ad ornandum hunc filium, cuius et animus, et opera excitatumque ingenium perquam mihi placet. Ceterum libri, quo antiquitates Eccleſiarum Britannicarum continentur, auctor eſt Parquetus, Antiſtes Cantuarienſis, vir reconditae doctrinae et ab Vſſerio, eius cive etiam mihi proditus, qui non ex ineptis ſchedis, aut vanis incertisque rumoribus; ſed optimis praeſtantiſſimisque Angliae tabulariis ſubſidia ſibi eximia comparavit. Spenerus, amicus meus, quid de rixis Theologorum ſentiat, ex ſubiecta Epiſtola videbis. *Me quippe his rebus non immiſceo et, quantum in me eſt, cupio optoque, ut his litibus ad exitium eccleſiae ſpectantibus finis imponatur, ne res in extremum deducta diſcrimen autoribus labem pariter, atque Academiae aſpergat.* Obſidio Caroloregiae non metu, ſed iudicio ſoluta eſt, ne Hiſpani conſiliis difficilibus et moroſis ſpem pacis remorari poſſent: quod futurum fuiſſet, ſi ea urbs, pactione Aquisgranenſi A. cIↃ IↃc LXXVI. Gallis ceſſa, in eorum poteſtatem rediiſſet: quamquam alii, id auctoribus Anglis accidiſſe, exiſtimant, quippe cum quorum rege Auriacus neceſſitudine

con-

coniunctus eſt et matrimonium ibi fortunaeque ſuae incrementa ſperat. Ita magnae et ſumptuoſae expeditiones irritae ſunt, et in miſeria civium Germanico Imperio obedientium terminantur. Stetinum proxime a deditione abeſt et ad exitium uſque eſt pertinax, poſtquam Koenigsmarckius ſpem ipſis fecit Brandenburgici in Pruſſia per manipulos in Polonia collectos diſtinendi, quod neſcire non poteſt, actum de ſe eſſe, ſi Stetinum dedatur. Sed haud temere rumori aſſentiar, quando iam omnes vires ſuas perdiderunt Sveones, nec in ullo vicino praeſidium collocare poſſunt, toto mari profligati. Schulzius, Cellenſis conſiliarius Sanctior et in curia princeps, et quondam Senatus Imperialis, qui Viennae eſt, aſſeſſor, Auſtriae, ſi quisquam, ſtudioſus, e vita migravit, cui primus gloriae gradus eloquentia fuit, quam ſumma laude in comitiis demonſtravit, qua peperit ſibi tantum nomen, ut, priusquam reipublicae negotia tractaret, doctor fuerit harum literarum, quas humaniores appellamus quasque tu, Patrone, ornas et foves. d. XXIV. Auguſt. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCXVII.

N. IVNGHANSIO.

Abeunti id unum mihi praeter opinionem accidit, quod Hubnerus manuſcripta, eaque affecta ſolum et notis, quas univerſe nemo intelligit, ſignificata, quae ciſtae incluſeram, non recte curavit, nec tantum me fructu diligentiae; ſed fere

etiam

etiam utilitatis fraudavit. Abs te igitur omnibus modis contendo, ut repetas, quod non tam dolo, quam tumultuaria diligentia eſt omiſſum. Nam tres plagulas, cum iisque Liberi Baronis Friſii epiſtolam et indices meos tres deſidero, adeo quidem, ut redire neceſſe habeam, niſi recipiam, nec velim pacto continuandae Sleidani epitomes ſtare, niſi quamprimum reſtituantur. Itaque fac, ut ſciat Hubnerus et ſolicitate circumſpice, ut accipiam, quae mea ſunt: cuius te operae non pigebit, quem futuro vere Italiam inviſurus comitem aſciſcere decreverim, ut ephemeridem itineris cuſtodias, ſumptu patrocinioque cuiusdam ampliſſimi viri, qui propoſitum hoc urget. Volhardi fides periclitatur et ſubvereor, ne vidua Kleriana brevi ipſum in ius ambulare cogat, quippe quae, viginti numos unciales ab eo ſibi deberi, affirmat. d. XXIV. Aug. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCXVIII.

CHRISTIANO IACOBI,

ADAMI CHRISTOPH. FIL.

REm feciſti pulcherrimam, quod de ineundis ſtudiorum rationibus, in quibus neque tibi ingenium, neque mihi voluntas deeſt, meam quoque ſententiam perquirendam eſſe duxiſti. Etſi enim ultro honori commodisque tuis ſtudeo, et vias occaſionesque omnes tibi inſerviendi circumſpicio: tamen non poteſt mihi diſplicere iſte conatus tuus pro-

propterea, quod ad laudem tuae induſtriae permultum momenti habet magnamque mihi de te ſpem praebet. Tua enim refert, ut, quanta potes diligentia, familiae tuae decus amplifices aetateque tua recte utaris. Scriptores, quos tibi commendavi, et tranſitionis et connexionis artem docent, quo numero ſunt Iacobus Hugues et Horatius Tuſcanella. Particularum ſignificationes expoſuit et diſtinxit Horatius Turſellinus. Adiuncta, ſive epitheta nominum et verborum Ciceroniana ediſſeruit Iacobus Cellarius, vir in eo genere accuratus diligensque. Geometriam tractanti applaudo et volo, ut inſtitutum, cuius te nunquam pigeat, perſequaris. Siquidem hac ſcientia nobiliſſima maximeque laudata ſemper fuit. Nihil temere quoque facias, ſi, dum literas publice afferri ſolitas legis, locorum ſitus intervallaque in ſubiecta tabula demonſtrari tibi a docto fideli que viro petas. Multum enim tua intereſt haec te ſcire, ſine quibus doctrina civilis perfici abſolvique non poteſt. Nec hiſtorici munere fungatur, qui eius quidem ſtudii rationes ignoraverit, quod eo pertinet, ut cuiusque loci ab alio diſtantia, provinciarum fines poſitusque, et viae itineraque omnium terrarum probe teneantur. Quod, nihil dubito, quin privata induſtria conſequaris ſciasque, me vehementer gaviſurum, ſi omnia tibi bene atque ex animi ſententia ſuccedant. Vale et magnificum parentem ſaluta. d. XXX. Auguſt. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXIX.

CCCCXVIIII.

N. N.

TEr abs te ſalutatus non defui partibus meis et ſtatim te nobiliſſimosque iuvenes, fidei tuae commendatos pro eo, ac par eſt, reſalutandos curavi. Literas diſtuli uſque in hanc occaſionem, quod tamen, non putabis, ulla erga te officii oblivione factum; ſed quia priores tuas expectavi, ut de ſtatu tuo et quo in loco conſiſteres, accurate ſcirem. Illud vero mihi vehementer acerbum fuit, quod de nobiliſſimi Braunmanni exceſſu audire contigit, qui ſummam mihi expectationem fecit et exquiſitiſſimas vitae rationes cum doctrina ſolida coniunctas habuit. Videor mihi eius probitatis diligentiaeque imaginem in muſeo meo intueri quotidie, et prope immoderate eius obitum fero. Niſi religio melior me imbuiſſet, fata ipſa in culpam vocarem, quae iuvenem, ſummo ingenio, pietate incomparabili, moribus optimis praeditum, non familiae tantum ſuae; ſed univerſae patriae eripuerunt. Sed ita agitur nobiſcum. Multi vivunt ineptiis corruptelisque depravati homines: boni atque omni laude eximii moriuntur. Atque hunc dolorem fere conſopitum nolo refricare, ſanctiſſimis eius manibus bene precari contentus, ut, quale monumentum in cordatorum animis ſtruxit ſibi et firmavit, tale praemium in coelo conſequatur. Ego mecum conſtitui futuro vere Italiam petere et in omnes vitae civilis par-

tes occaſionesque animum intendere. Eo conſilio magiſtrum illius lingvae mihi aſcivi, et lego ſcriptores optimos et animi cauſa interpretor. Iam in manibus eſt Strozza Pallavicinus, qui hiſtoriam concilii Tridentini monumentis commendavit, et non ſolum Paulum Sarpium Servitam; ſed etiam Ioannem Sleidanum ſatis ſpecioſe caſtigavit multasque reconditas rationes in lucem produxit, quas non exiſtimo nullius eſſe momenti. Tum magni aeſtimo hiſtoriam Vittor Siri, quam tamen integram nanciſci nondum potui. Nec Franciſcum Guicciardinum elogiis ornabo, quippe quem merita ſua commendant, dignusque eſt, ut ab unoquoque legatur cum ob Etruſcam elegantiam, tum ob prudentiam plane ſingularem. Hiſtoriam Mantuanam Lambecii optarem continuari; ſed, ut Dreſdae audivi, eo ſcripto offenſam auguſtae viduae incurrit, quod non dubito, quin cognitum habeas. Hieroclis Pythagorica et, quae extant de providentia et fato, illuſtria morum capita complectuntur, quorum exemplum ab Elerto expecto. Dreſdae enim avidiſſime perlegi et probavi. Athenaeum, Freheri tomos IV. rerum Germanicarum, et Matthaeum Pariſium, per Schulzium Hamburgenſem meo ſumptu ex Batavia curabis et, ſi id feceris, ſummo beneficio tibi me obligabis. De cetero, quae facies Europae ſit, propius in itinere tibi licet explorare. Brandenburgicus omnibus modis tentat expugnare audaciam Stetinenſium, quos ultima paſſuros fama eſt. Nova tormentorum ſuggeſta excitat idem, ut igni ad obſequium redigat operaque praeſtru-

cta

cta deiiciat. Miror, homines, deſtitutos auxilio et ſolis Koenigsmarckii promiſſis erectos, tantum ſibi ſumere poſſe, ut de hoſte maximo etiam abiecte, quaſi deſperati, loquantur. Schombergius, conſiliarius Saxonicus, qui hodie hac tranſiit Berolino redux, affirmavit, dixiſſe Principem *Electorem*, ſi vel tertiae partis regionum ſuarum impendio ea expugnatio ſtare ſibi deberet, urbis potiundae locum fore. Qua ſubacta, tota Pomerania facile tranſibit in eius poteſtatem. Sereniſſimus Daniae Rex Kalendas Iunias Iuliasque feliciſſimas habuit, Sveonibus toto mari profligatis. Alterutri praelio durior fortuna fuit; neque ſic tamen Dani animis ceciderunt et ſtationes in campo fortiſſime tutati ſunt. Damnum obſidionis Malmogienſis iamdum ſupplementis novis refectum eſt. Iacturam militum duae victoriae navales ſarciverunt nomenque veſtrae gentis nobiliſſimum maxime formidandum reddiderunt. Nihil Regi carius conſtat, quam opera auxiliumque Monaſterienſis Antiſtitis, qui proxime in conventu Bremenſi obtinuit, ut Rex atque Luneburgici iure ſuo in *Archiepiſcopatum* Bremenſem cederent, ſubſidia belli pecuniamque in ſatisfactionem accepturi. Quod ut fieret, Caeſaris nomine effecit Vindiſchgraecius, ut eo modo omnis recuperandae eius ditionis ſpes Sveonibus praecideretur totumque Antiſtitum Pontificiorum robur eorum potentiae opponeretur. Galli enim pro audacia ſua fortunaque horum temporum minantur adhuc, omnia pro Sveonibus in antiquas poſſeſſiones

reſti-

reſtituendis, experiri velle. Qui tanto nunc loquuntur inſolentius, quod Caroloregiae obſidio irrita fuit, ex qua ſpes Caeſareae expeditionis pependit. Sed ſive tergiverſationi praetoris, ſive molitionibus Anglorum pro Gallo annitentium ſive ſtudio recuperandae celerius pacis factum ſit, profecto fateri me oportet, occaſionem adigendi Gallos ad amplectendas conditiones pacis Imperio Foederatisque eius honorificas, fere omnem nunc amiſſam eſſe: quanquam haud inficior, propter Hiſpanorum difficilia et moroſa poſtulata, hoc admiſſum videri poſſe, quippe quod ii, recepta Caroloregia, ſumere maiores ſpiritus et omnia poſt pacem Aquisgranenſem occupata caſtra repoſcere ſtatutum animis habuiſſent. Rector Belgii Hiſpanici, Dux Villa Hermoſa, animo in Auriacum certe eſt offenſo miſſionemque muneris ſui petit, ſuſpectum habens legatum eius, quaſi conſilia interiora enunciaret hoſtibus et penſiones ab Rege acciperet. Auriacum quoque connubii in Anglia ſpes et cognatio cum Regia ſtirpe, et ſucceſſio, ſi illa deficeret, Anglo in Gallum prono conciliant obligantque. Sed non eſt animus ea perſequi, quae tu in vitae luce quodammodo intueris. d. XXXI. Auguſt. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXX.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Verberato continuis ictibus vallo iam ita fracta eſt pertinacia Stetinenſium, ut animis cadant.

 Eos

Eos ad obſtinationem incitatos accendit magis et confirmavit ſacerdos, qui ea de cauſa in caſtris Brandenburgicis male audit. Lilienhoeckius Gedani regis Poloniae auxilium ſolicitavit; ſed, ut credo auctoribus haud levibus edoctus, repulſam tulit. Gedanum male ſibi conſuluit, poſtquam regem, ſex millibus ſtipatum, contra morem antiquum et conventa pacta, in urbem admiſit: quod non futurum erat, ſi Senatum inter atque populum concordia fuiſſet. Spira Nemetum pari exemplo ſibi timet, quod Antiſtes eius urbis, idemque Princeps *Elector* Trevirenſis, Ioannes Hugo, deſignatus inauguratusque eſt iudex tribunalis Spirenſis, cum quo ei ob antiqua privilegia non convenit. Batavi urgent pacem et primi forte erunt, qui ceteris eius ineundae exemplum tradent, immo, quantum in ipſis eſt, leges ferent. Difficilimi ſunt Hiſpani, in quorum regiones Galli ferro ignique graſſantur perinde, ac ſi haec maturandae pacis cauſa ſola atque ſufficiens futura eſſet. Caeſareus exercitus, traiecto Saravo, in Alſatiam tendet, ſubſidio venturus copiis, quibus cum imperio praeeſt Dux Saxo Iſenacenſis. Caroloregiae obſidio ſoluta eſt in regis Angliae gratiam, celeriorem pacem promittentis, ſi omiſſum eſſet conſilium paci duntaxat impediendae moraeque trahendae aptum. Ita rebus infectis Lotharingus retroceſſit, indignantibus Hiſpanis adeo, ut Villa Hermoſa, regendo Belgio Hiſpanico huc usque impoſitus, de legato Auriaci abiecte locutus fuerit miſſionemque muneris

peti-

petierit. Dani adhuc mari prae Sveonibus valent Colmariamque, Gothiae meridiem ſpectantis caput, civitatem portu et operibus firmam navigationeque, et commerciis florentiſſimam occupaturos ſe ſperant. Proxime hic fuit Saxo noſter et cives imperio obedientes ſubiectosque, in primis Patres Academiae ſummo beneficio affecit et, ubi domicilia et bibliothecam viderat, clementiſſimus hoſpes noſter eſſe voluit. Affuit prandenti Princeps Serveſtanus, Carolus Gvilelmus, opem et conſilium petens, poſtquam litem cum *Reformatis* coeptam Brandenburgicus ſuam fecit et ſuſpicionem haud vanam attulit hoſpitiorum militarium, per futuram hiemem ibi deſignandorum. Ego vero, Domine, pro incolumitate tua et felicitate itineris Filii tui tota mente animoque vota nuncupabo. d. VI. Sept. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXI.

IO. GEORG. BOERNERO,

IC. DRESD.

COmmendationem meam apud te valuiſſe, vehementer gaudeo et cupio in omni re cauſaque viciſſim, quoad potero, gratificari. Ex quo enim Dresda reverſus ſum, maximam laetitiam ex literis tuis cepi, quod veterem amicum et nulla ſua culpa miſerum tam benigne acceptum Halenſibus quam prolixiſſime commendaſti. Quod ad commutatas Europae res attinet, haud ſine

cauſa querimur, Auriacum Caroloregiae obſidionem ſolviſſe et Gallis cum magis inſoleſcendi occaſionem, tum vires amplificandi ſpatium dediſſe. Atque id vehementer offendit Hiſpanos adeo, ut Lotharingum fere taedeat ſumptuoſae expeditionis et Villa Hermoſa muneris ſui miſſionem petat: quanquam non deſunt, qui Auriacum excuſant, affirmantes, non metu, aut ignominia; ſed iudicio factum eſſe, quod vulgo, tanquam probrum, obiiciatur. Nam, ſi Caroloregia, quae pace Aquisgranenſi ad Gallos pervenit, armis recuperata in ditionem Hiſpanicam rediiſſet, pacis conficiendae negotium difficilius redditum fuiſſet, quippe maiora et plura poſtulaturis Hiſpanis, quam ratio ſocialis militiae latura eſſet. In Hungaria rapinis tumultibusque omnia miſcentur, auctoribus Gallis, nec video, quomodo exitio ſuo Hungaria eripi poſſit. In Polonia diſcordi, in Turcarum potentia Ruſſicis armis diſtracta Tranſylvanique ignavia nullum certe praeſidium eſt futurum. Interim rebelles, qui ſic nominantur, totum agrum igni foedant, omnem gratiae reconciliationem deſperantes. Dunque ita diſtinetur Caeſar, vires Gallicas aequare non poteſt, ope ſubſidioque Foederatorum deſtitutus. Etenim Auriacus, propter magna et multa ſua commoda ſpesque ampliſſimas in Anglum propendet, cui etiam neceſſitudine eſt coniunctus. Angli autem ſummum ſtudium in Gallos amorque pecunia emptus neminem fugit. Sveones ut pacem, ſuperiori tempore propemodum iam coaleſcentem, facta irruptione, diſturbarunt: ita credo, fore,

ſore, ut propter eos Gallus tandem in pacem conſentiat, non paſſurus, ut potentia navalis ipſorum prorſus deleatur, quae Kalendis Iuniis et Iuliis tantam iacturam accepit, ut toto hoc anno debilis ſit Danisque impar. Stetinum male ſibi conſulit, quando Batavi pro Brandenburgico nituntur, ut ſatisfactionis cauſa illud dedatur, quorum negotiatores promiſerunt, ſi vel in cineres redigatur, effecturos, ut pulchrius inſtauretur: etſi, inclinante hoc tempore anni mihi non videtur, vi ad ditionem poſſe compelli. Tranſiit hac rei militaris peritus, qui affirmavit, conſilium hoc non fuiſſe ex utilitate Saxonis, quod ad eam urbem obſidendam pertinuiſſet. Sed ea non dedita nihil ſecure eorum, quae nuper in Pomerania occupavit, retinebit. Schuzius, Cellenſis, proxime deceſſit, vir prudentia, conſilio, uſu maximus partesque Auſtrias ſemper amplexus, cuius obitum, non dubito, quin graviter ferat aula Vindobonenſis. D. XXVII. Auguſti Saxo noſter Academiae multa et magna clementiae benignitatisque monumenta reliquit, quando convivio exceptus non aliter nobiſcum egit, quam literarum atque ordinis noſtri Pater. Kal. Septembr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

SCriptor libri, qui ad vitam ſancte inſtituendam pertinet, cuius nomen, cum non ita pridem tibi praeſens eſſem, animo non occurrebat, Lu-

Digitized by Google

dovicus Hilleſſemius appellatur. Is pari cura et ſtyli, et pietatis laudem retinuit et, quod Cicero ad Marcum, idem ille ad filios ſuos extare voluit publicae admonitionis monumentum. Quem cur filio tuo legendum commendem, multae ſane cauſae ſunt et vel haec praecipua, quod verſatur in argumento pio nitideque deſcripto, quod cum Ciceronis Officiis et Plutarchi Moralibus, utilitate et tractatione optima coniungi poteſt. Veniatque in hoc medium, ſi placet, Lactantius, quo nemo gravius, nemo elegantius myſteriorum capita explanavit. Franciſci Balduini Conſtantinus et leges Stoici per aurigam afferuntur, ut facultas inſpiciendi ſit et iubendi, quid ex eis deſcriptum velis. Sedinum adhuc in ſummis eſt anguſtiis et brevi erit occaſio, ut de eius deditione, quam iam ante factam falſus rumor ſparſerat, ad te perſcribam. d. XIV. Sept. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXIII.

IOACHIMO FELLERO.

Abs te aliquoties ſalutatus non potui officium negligere, rogatus praeſertim a duobus amicis, qui, Lipſiam tranſituri cupiunt videre rem librariam Academiae Lipſienſis. Quibus ut hoc concedas, peto, et amicitiae quodam iure exigo, nihil viciſſim omiſſurus, quod me flagitare velis. Scharſchmidium vehementer perſtrinxit Puſendorfius, quod, non dubito, quin legeris. Vinterus, prae-

praefectus ſcholae oppidanae, cras nuptiarum ſolemnia celebrabit. Hekelius, qui Dreſdae commoratus, obſecravit me, ut te ſalutarem. Is fortunae ſuae rationes poëſi conſecratas cupit et Vittenbergam ſibi deſtinat, ac ſine dubio profeſſionem ſpectat, cui tua commendatione pondus afferri poteſt maximum. Ego enim, ſi fortuna aliquando meum inſtitutum commutaverit, illi vel tua cauſa non ſum defuturus. d. XVI. Septembr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXIV.

N. N.

MAgnopere probo animum, quem mihi declaraſti, propenſiſſimum et pro eo, ac par eſt, ſanctam inviolatamque amicitiam viciſſim tibi ſpondeo et polliceor, cupioque omni tempore occaſionem mihi dari, qua ſtudium operamque tibi navare poſſim. Illud autem tecum graviter fero, quod ſint homines tam iniquo animo, ut non modo non ament prudentiam iuris publici; ſed ne doceri quidem patiantur. Quam fortunam ſemper tecum communem habui adeo, ut apud Saxonem delatus fuerim, quaſi non recte de dignitate ſtirpis, quam ab alio, quam a Vittekindo multi ducendam exiſtimant, loqui et ſentire conſveviſſem. Purgavi me et, in quo ea quaeſtio vertat, et, quod iuri dignitatique Saxonicae fraudi eſſe non poſſit, idoneis ſufficientibusque argumentis oſtendi: neque ſic tamen mea ſententia periculo vacavit, niſi ope patrocinioque

purpurati cuiusdam iis ex moleſtiis expeditus fuiſſem. Itaque haec miſſa facio et nihil plane mihi indulgeo, ne praepotentium offenſas incurram, hoc praecipue tempore, quo repentinus caſus ſuam eripere hiſtoricis libertatem poteſt. Fallax, infidum ſuſpicioneque plenum eſt ſeculum et cauſas odii ſaepe quaerit, dum non habet, et, quibus omne officii genus debebat, acerbitatem inſectationesque rependit. Quod tibi praeter omnem culpam accidit perinde, ut mihi, cui ius poteſtatemque publice diſputandi invidia ademit. Cumque ea de cauſa Dreſdam peterem et, quid de litibus Academiae ſentiret Aula, cognoſcerem, ſilentio acquieſcendum duxi. Interim nihil ago. Diſputare non audeo. Scribere eſt periculoſum et diſſidii cauſas captare patronis videntur, qui de his ac talibus rebus eos interpellant. Igitur certa ratio me huc induxit, ut firmo animo patiar, quod mutare non eſt integrum, ne collectam gratiam recuſato obſequio effundam. Ipſa etiam eruditio interior multis inviſa eſt, nec multi curant, qualis conditio eorum ſit, qui cum docendi moleſtiis conflictantur. Sive enim quid conamur, odio eſt; ſive conari deſinimus, negligentiae loco ducitur. Saepe mecum reputo, quid ſummis viris, Hortledero Bruſchioque, acciderit, qui optimis meritis ſummum ſane periculum adierunt. Credo, pleroſque praepotentes proceres, quorum gratia adverſarii noſtri ſe muniunt, ad hanc ſuſpicionem de noſtris ſtudiis conceptam temeritate Oldenbur-

geri

geri excitatos eſſe, de quo, accepi, Viennae dixiſſe purpuratos, ſi bellum confectum eſſet Gallicum, vel in Indiam profugo animadverſionis ſuae exemplum expectandum fore. De Pufendorſii offenſis praeſens aliquando tibi Lipſiae commemorabo, quippe quod in his regionibus omni prope ſpe gratiae honorisque excidit. Et nuper quidam in vicina Academia in Thuringiae rebus non modo non ſatisfecit; ſed plerisque etiam talem ſuſpicionem movit, ut mirarer, cum audirem. Commodum tunc uſu venit, ut de iure publico, quod in Academiis docetur, mentionem facerem. Vix hoc dixeram, cum alius ſubiecit, iis rebus et a iure civili abduci iuventutem, et praeiudiciis impediri, et novis opinionibus corrumpi. Excuſavi hoc, ut potui: ſed alius reponebat, abditas eius artis rationes aulas ſibi ſervare et, quae ab Academiis doceantur, ab unoquoque iuris perito poſſe intelligi, ſi ad conficienda negotia adhibeatur. Vna opera notabatur quidam fama meritisque egregius vir, qui, inſtaurato hoc ſtudio, viam ad diſſidia Principum muniviſſet. Hinc vehementius in Scharſchmidium dicebatur, qui hoc ageret ſtuderetque, ut ſuis auditoribus ius civile privatum diſſvaderet, publico contentus. Ego, quid ille faceret, ignarus pro cauſa Profeſſorum pro viribus ſteti atque de tua cauſa ſic exiſtimavi: cedendum eſſe quodammodo tempeſtati, cum, quod iureconſulti, praecipue Bornius, quem tamen, non credo, tibi in ea re eſſe adverſum, maxime in aula valent, tum quod iuris

publici titulum in odium praeiudiciumque tuum interpretari poſſunt. Tum vero, mea opinione, ad diluendum obiecta ſufficit, quod non iuris publici formam rationemque, prout ad iurisconſultos pertinet, ſed eius tantummodo Imperiique actorum hiſtoriam, legibus prudentiae civilis ornatam inſtructamque exponere voluiſti. Eo ſenſu ius publicum intellectum, id eſt, finibus commentationum hiſtoricarum et publicarum comprehenſum, ad iuris peritiam, quippe quae eo ſe non porrigit, nullo modo ſpectat: etſi hiſtoria, quam philoſophia civilis expolit et quaſi animat, omni iure haec complectitur et tractat. Hinc fundamenti rationes depromit iurisconſultus et, quatenus ab hiſtoria civili edoctus de iuſto iniuſtoque tandem ſententiam dicit. Ne nunc dicam, multum intereſſe inter iurisperitum et iuris prudentem, quanquam vix conſultum ſit de induſtria irritare crabrones, quos temperamento iuſtae moderataeque defenſionis a nobis avertamus, quo et muneris, et dignitatis noſtrae fines ſic caute circumſpecteque tueamur, et litigandi temere rixandique ſuſpicionem, quam nullo etiam merito philoſophis ſaepe tribuunt imputantque, rerum noſtrarum ſatagentes evitemus. d. XIX. Sept. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

RVgiae oppugnatio ſimul incepta et confecta eſt, quae non modo Sundii horreum, ſed etiam

iam praeſidium fuit, quo futurum ſperat Brandenburgicus, ut Sedinum pertinaciae cauſas mutet, commutataque Sveonum fortuna, moveatur ad faciendam deditionem. Ea res ſic geſta eſt. Dani, claſſe ad litora appulſa, milites in planiciem, quae inter duos montes interiecta eſt, ſumma cum ratione conſilioque expoſuerunt. Nam Koenigsmarckius, in Sedini fortunam erectus, commodum vires diſtraxerat atque inter Sundium et Gryphisvaldiam cum parte copiarum conſtiterat auctor idem et hortator, ut ultima expectarent Sedinenſes, ſpe pacis Nimmegae coaleſcentis freti, iuxta quam in poteſtate ditioneque Sveonum manſuri eſſent. Cum enim auxilium amplius polliceri non poſſet, hanc reperit fallaciam, ad incautum et per ſe firmum propoſito populum in fide Regis Svedici retinendum. Interim Dani a Brandenburgico ſubmoniti inſtantisque hiemis periculum veriti, omnes vires ad invadendam Rugiam comparant conſiliumque exſcenſionis feliciter exequuntur. Multi Danorum per anguſtum locum ſubeuntium ceciderunt, quos tamen Sveones celeritate hoſtis praeoccupati aditu prohibere non potuerunt. His rebus commonefactus Koenigsmarckius obviam hoſti proceſſit, contractis undique auxiliis ultimam belli fortunam tentaturus. Sed propulſatus Sundium cum parva manu ſe recipit, quod, adempta Rugia, non habet, unde annonam accipiat et res defenſioni neceſſarias. Atque haec converſio effecit, ut Sedinenſes iam obſtinationis ſuae poeniteat vulgusque deſinat vehementius di-

cere

cere in Brandenburgicum, et plane etiam noſſe ſortem ſuam, in qua fortuna maxime dolent, tot impenſas ab ſe pro Sveonibus factas, pecuniam in primis mutuo datam, quam, dedita urbe, nunquam eſſent recepturi. Quae opinio eos non fallet. Optandum ſane eſſet, ut pari felicitate Gallicum iugum ab Alſatia, quae iterum incendiis foedatur, depelli poſſet, quod Germanis magnae laudi ſaluique futurum eſſet. Sed, ſive Batavi non ſervarunt propoſiti perficiendi fidem, ſive occaſio a noſtris neglecta eſt, ſive loci et annonae difficultates obſtiterunt, res Germanica ad Rhenum nimis videtur eſſe inclinata. Lotharingi conatis ſemper praevertit Crequius et aditu interclufit noſtros, quem ferro aperire difficilimum erit. Nec melior ſucceſſus fuit apud Baſileam, ubi copiae foederatae magna impedimentorum militarium iactura ſe receperunt et locum, quem ad reprimendos Gallos delegerant, Gallis ſubſidio Crequiano auctis permiſerunt. In quo negotio probavit inſignem rei militaris prudentiam Monglaſſius et duram ſuperioris aeſtatis fortunam bene ſapienterque emendavit. Batavi difficultates numarias et prope ignaviam tribunorum queruntur, resque ibi miſeriores ſunt, quam ut dici poſſit. In Moſchorum caſtris Coſaci fidem officiumque deſeruerunt. Poloni, tanquam otioſi ſpectatores, in dubia incertaque pace conquieſcunt. Turcae, Coſacis in fidem aſſumptis, adhuc tamen diffidunt viribus Moſchique potentiam ſubverentur, fatalem quippe ſibi et pernicioſam futuram, ſi Coſaci

pro

pro more ſuo rurſus fidem mutarent partesque Moſchorum de integro amplecterentur. Interea te DEVS ſalvum ſoſpitemque, cum filio totaque illuſtriſſima familia, praeſtet. d. XXI. Septemb. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXVI.

ANDR. ERASMO SEIDELIO.

TVa conſvetudo mihi eſt iucundiſſima et mirifice heri me colloquium tuum recreavit, dum Caſtorem et Pollucem ex Tranquillo et Valerio Maximo illuſtrandum ſumeremus, Caeſaresque ipſos poſt mortem triumphantes in numis intueremur, et antiquitates haud vulgares ſic ſatis quidem diligenter erueremus. Quod eiusmodi eſt, ut tibi gratias agere neceſſe habeam, quod multum ſtudii ad hiſtoriam Romanam a me expoliendam doctiſsimis pariter ſermonibus, et duraturis ad poſteritatem monumentis conferre voluiſti. Numos ipſe tibi praeſenti reddam: interim delectationis fructum mihi uſque ad diem craſtinum concedas. Cunctatio Tiberii a me in bonum omen accipitur et probum maturumque aliquid pollicetur. De coena Platonica aeſtimabis bonum erga te animum meum et credes, me ſemper tibi deditiſſimum fore. d. XXII. Sept. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXVII.

CCCCXXVII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

EX thermis Teplicenſibus reverſo tibi gratulor, quod ſalvum ſoſpitemque iterum Dreſda te excepit, et fortunae ac ſaluti publicae, cui tu maxime prodeſſe ſoles, ex animi ſententia ſervavit. Sveonum imminutae res, occupata Rugia, non modo populum Sedinenſem; ſed etiam Sundenſem, cui ex ea inſula omnis annona affertur, dubium atque ancipitem relinquunt. Tum vero Iemptiam, veterem Norvagiae partem, ductu Guldenlovii Dani feliciter receperunt et inſulam Aroſchiam, ac montana circumiecta in poteſtatem ſuam redegerunt. Apud Rhenum Moſamque omnia inſolenter faciunt Galli, et conditiones pacis iam in armis ferunt, ſive quod Foederati commeatus penuria laborarunt, ſive quod fato quodam limes potentiae Germanicae noſtrorum temporum expeditiones irritas reddit atque infelices. Pars copiarum, quae prope Baſileam conſtitit, magna cum inſtrumenti bellici impedimentorumque iactura ſe recepit, et Gallici tribuni Monglaſſii, novis ſupplementis aucti impetum ſuſtinere non potuit. Interim hoſtis pro libidine oppida vicosque exurit, et Hiſpanorum tarda ac difficilia ad pacem ingenia iam demum accendit ſatis. Anglus, qui ſpecie honoris conciliandi Gallicis rebus conſulit, clanculum pecunia ad id negotium conductus novum cum Rege Luſitaniae foedus pepigit, quod terrori Hiſpanorum datum eſt, qui minantur, publica-

blicaturos fortunas mercatorum Anglicorum, niſi rex per univerſum regnum edicat, ut milites eius faceſſant quantocyus armaque ponant. Ille firmus contra perſtat in ſententia muneris conciliandi et publice populo ſuo miſeriam, privatim ſibi divitias parat. Hamburgi plebs excitavit motum contra Seniores, de quorum fide haud recte exiſtimant, more vulgi turbidi et diſcordantis, ſi non ab uno capite regatur. Danum, Brandenburgicum, Luneburgicum prope infeſtos habent et, male ſecum agi, putant, quod ſub Caeſareis auſpiciis cum elegiſſent belli ſocialis partes, tum ingens damnum commerciis totique urbi dediſſent. Accedunt diffidentia, ſuſpiciones, peſtes rerumpublicarum, maxime earum, quae populares nominantur. Paucis abhinc diebus raros ſelectosque numos omnis generis accepi, ſane idoneos illuſtrandae antiquitati Romanae veterum et conſequentium temporum. Nicolai Leuthingeri hiſtoria Marchica, quae ne Berolini quidem integra eſt, aſſervatur in bibliotheca Seidelii ſenis, conſiliarii antehac Brandenburgici, nunc in Pomerania commorantis. Cuius filius in Italiam tendit et tuo patrocinio ornari geſtit, ſi revertatur, quod certa ex ratione patriae utile futurum reor. Duos libros, Patrone, quorum Dreſdae mentionem feciſti, perferendos curavi omneque meum ſtudium obſervantiamque approbare tibi volui, id unum porro abs te petens, ut datam occaſionem me ad honorificentiorem locum evehendi, negligere hoc tempore ne velis. Quod ut ultro promiſiſti, ita, ut hanc benevolentiam mihi reipſa confirmes,

firmes, omni pietate rogo. d. XXVIII. Septemb. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCCXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

MAgna mutatio impendet Pomeraniae, poſteaquam Rugiam vicinasque inſulas Dani in poteſtatem ſuam redegerunt vindicantque iam praedationes a patre, Ioanne Chriſtophoro, factas, in filii Ottonis Gvilelmi caput, ut una Sveonibus hanc vicem reddant, quippe per quos factum eſt, ut et inciperetur, et aleretur Gallicum iſtud patriaeque funeſtum bellum. Sedinum prope ultima patitur, pertinacius futurum, ſi Dani aditu in Rugiam prohiberi potuiſſent. Luneburgici forſan ſubeuntes partem valli occuparunt, quae res quorſum evaſura ſit, cordati cives facile intelligunt deditionemque optant, quam ut perſcribam, credo, brevi futurum eſſe, haud quidem, ut laetari velim alieno malo, quanquam eius ipſi ſibi auctores Sveones fuerunt; ſed, ut haec cauſa ratioque maturandae pacis eſſe posſit. Gallus enim tametſi calliditate ſua conſilia Foederatorum ad Rhenum Moſamque antevertit: tamen utilitatis ſuae foederisque cauſa Sveonum vicem dolet, ut qui in poſterum conatus ſuos contra Auſtriam adiuvare nequeant, ſi e finibus iſtis eiiciantur. Nam in Poloniae regno, inopia et diſſenſionibus perturbato, nihil reperit ſibi profuturum, quanquam Sveones morae trahendae cauſa, Sedinenſibus ſpem fece-

fecerunt auxilii ex Livonia per Poloniam ſubmittendi: tum gloriati ſunt, ſi illac tranſeant, ſocias Polonorum aliquot cohortes eſſe acceſſuras, quas fruſtra tamen expectarunt. Miſera quippe eius regni, bellis morbisque exhauſti, conditio eſt, adeo, ut ne ſibi quidem hoc rerum ſtatu ſufficiat agnoſcatque, verum eſſe, quod fama in Polonia vulgavit, male agi cum Polonia, ſi Auſtrios infenſos habeat. Crequius totam ſuperiorem Alſatiam cladibus, ruinis atque incendiis foedavit; nec melior fortuna inferiori imminet. Briſgavia, vetus Auſtriae patrimonium, ferro ignique vaſtatum: Saxo-Iſenacenſis cohortes fuſae fugataeque: impedimenta militaria inſtrumentumque bellicum captum: vici pagique eius regionis exuſti: muri urbium ſolo aequati: omnia denique miſera perditaque propemodum videntur. Sola urbs Argentoratenſis fugientium reliquias excepit et tutata eſt, quas in univerſum deleturus fuiſſet Crequius, ſi receptu verſus eam caruiſſent. Auriacus omnibus Foederatis fere eſt ſuſpectus, maxime Hiſpanis, qui pariter ab hoſte ſociisque ſuis belli moleſtiis vexantur. Alii ſolutam Caroloregiae obſidionem, alii omiſſam adoreindi hoſtis occaſionem, nonnulli ſtudium in Gallos haud incertis indiciis proditum obiiciunt: multi etiam affirmant, ab eo tempore, quo Beulingum ad Anglos dimiſiſſet, frigidam regis iſtorum propenſionem erga Hiſpanos apparuiſſe atque interiorem communicationem cum Villa Hermoſa, rectore Belgii Hiſpanici, omiſſam fuiſſe. Sed utcunque haec ſe habeant, purgavit ſe in Senatu Belgii Foederati Ordi-

num Auriacus et conſilium Mariae Eboracenſis domum ducendae iniit, quod brevi eſt perfecturus, ut vel ſic oſtendat, quam regi iſti, qui obnoxius eſt Gallis, ſtudeat placeatque. Batavis et moleſtias, et diffidentiam excitat Antiſtes Monaſterienſis et, invitis ipſis, Comitem Bentheimenſem, ſacrorum *reformatorum* deſertorem, in fidem patrocinii accepit atque ita ſe geſſit, ut controverſiae Embdanae haud quaquam laetus ſit exitus futurus, cum non Embda modo; ſed etiam Omelandia, e regione Friſiae ſita inſula, temere et praefracte ſacri Imperii iurisdictionem declinet et mandatae Antiſtiti executioni omnibus modis renitatur. d. IV. Octobr. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCXXVIIII.

N. N.

SEdinum ad ultima redactum, accepi miratusque ſum civium calamitate prope confectorum pertinaciam, et ſperantium auxilia vanitatem. Sed brevi ipſos poenitebit conſilii praecipitis et audaciae, quae iuſtam quoque cauſam, qua ipſi tamen nullo modo gloriari poſſunt, deſtituit, laudemque ſuperiorem eius urbis corrumpit atque in praeſentiſſimum periculum adducit. Meminiſſe debuerunt, bellum ſociale, Caeſaris Imperiique nomine geri contra iniuſtos violatores fidei pactorumque oblitos, ipſisque, etiamſi vires ad reſiſtendum ſuppetant, pertinaciaque ſe, tanquam muro adhuc muniant, cauſam tamen iuſtam prorſus deeſſe. Nam, ſoluti ſacramento a ſupremo domino et tam diutur-

na obſidione fatigati fractique, ſine ratione ultima expectant; neque fortes ſe, ſed audaces temerariosque demonſtrant. Interim urbs ruinis foedatur et cum rem integram incolumemque nanciſci potuiſſent, colore fidei Sveonibus praeſtandae furorem tegunt peſſimeque conſulunt ſibi. Credo tamen, Rugiae occupationem ipſos monituram, ut tandem ſapiant exitiumque ſuum avertant: quanquam hic fuerunt male creduli, qui, totam Danorum fortunam commutatam fuiſſe, affirmarunt; ſed tam inepte et abſurde, ut merito ſuo a cordatis irriſi fuerint exploſique. Orationis, quam meditaris, accipe formam hanc et quaedam quaſi partium lineamenta. Elogia Principis et expoſitionem tuae induſtriae reſervo, niſi id, quod affectum habes, mihi transmittere limamque meam expectare velis. De cetero, ſi ſtudium tibi navare poſſum in conditione circumſpicienda, re experieris, tranſacta hieme, animum tuorum commodorum multo cupidiſſimum. Vale. celerrime. d. VI. Octobr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXX.

N. IVNGHANSIO.

PAulus Fridebornius auctor eſt illius eteoſtichi, cuius in epiſtola meminiſti. Decepit enim te, qui aliter tradidit, non malitia quidem ingenii, ſed ignoratione Chronici, quod is edidit, in errorem adductus. Sedinum adhuc ſe defendit pertina-

ciaque ſe armat : ad ultimum tamen non reſiſtet. Sveones de Scania decedunt et movent verſus Norvegiam, ubi male rem gerunt. De rumore proxime diſſipato, miror, quid fuerit, quod ei cauſam dedit : mihi, quoquo modo res cadat, bene ominabor. Paſerinio in Italiam profecturo utinam comitem me adiungere per gratiam patronorum liceret ! Vale. d. IX. Octobr. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCCXXXI.

L. BAGGERO,

Theol. Dano.

Simul ac literas tuas legi, mirifice recreatus ſum, eo magis, quod ſententiam, quam de militia foederata ſcripſeram, iam eventus quoque approbavit et potentiſſimi Regis veſtri, in Rugiam exſcendentis, arma totamque expeditionem ſic fortunavit, ut in ſpem veniam, fore, ut hoſtes tandem omnibus cum impedimentis ſuis e finibus Germaniae eiiciantur. Eritque vel una haec ratio ſufficiens expugnandae Sedinenſium pertinaciae, quod, intercepta Rugia, quae Sundii ſemper horreum fuit, auxilii ab Sveonibus expectati vanitatem vident. Quorum tanta in hunc usque diem audacia fuit, ut Regis ſui fortunae confiſi abiecte probroſeque de Brandenburgico loquerentur, eique per dicterium quoddam famoſumque carmen in vallo ſtantes illuderent, et quaſi violatorem templorum, quae, directis in urbem tor-

tormentis, deiecerat, criminarentur. Mora obſidionis tracta eſt promiſſis Koenigsmarckii, qui in ſpem auxiliorum, ex Livonia Poloniaque ſubmittendorum, oppidanos a Brandenburgico alieniſſimos erexit; ſed magno ſuo malo, dum inter Sundium et Gryphisvaldiam conſiſteret. Quin his rebus evenit, ut Dani occaſione uſi interim militem exponerent in Rugiam et reſiſtentes, quos ad tuendam inſulam reliquerat, ſic diſtractis viribus, impares propulſarent. Neque Dani modo; ſed etiam Norvagi veſtri, quos una obſequii fides coniunxit, magnam fortitudinis laudem ex huius anni expeditione ceperunt. Nam conſilia Sveonum anteverterunt et, erepta Iemptia, res ſuas praeclare ſtabiliverunt hoſteſque reſiſtere auſos fortiſſime profligarunt. Veſtervickum igni vaſtarunt. Narcopiam diripuerunt vicinasque oras depraedati ſunt more belli conſilioque ad id ſuſcepto, ut hoſtes, tale quid facturos per fortunam, ſi potuiſſent, ſic quoque praevenirent. Diſpar militiae ratio exitusque apud Rhenum Moſamque fuit, cum ob annonae penuriam, quae Caeſareis permoleſta accidit, tum ob ſociorum, qui, privati commodi cauſa, opportunitatem expugnandae Caroloregiae aggrediendique hoſtis, omiſerunt, negligentiam forte atque tergiverſationem. Quod Foederatorum miniſtri graviter pro eo, ac par eſt, ferunt, verentes, praeoccupatum a Crequio Lotharingum propoſitum vindicandae Alſatiae hoſpitiorumque, ibi deſignandorum, conſequi non potuiſſe. Cuius rei cauſas tibi rectius explorare licet, verſaturo inter

Batavos et liberae gentis lingvae commercium habituro. In rebus ſtudiorum veterem, quam noſti, legem conſvetudinemque ſervamus. In numorum antiquitate valde mihi ſatisfecit Triſtanus adeo, ut vel unus ille huius ſtudii dux auctorque idoneus eſſe poſſit. Carolus Patinus quantum debeat Antonio Auguſtino et Laevino Torrentio, ipſe tu, me non monente, recordaris: in labore tamen diligentiaque eius nihil temere reprehendam, cuius etiam extat Fulvii Vrſini editio, qua rectiſſime in huius ſtudii parte utimur. Matthaeum Hoſtium de ponderibus et menſuris, neſcio, an videris, cuius legendi ratio maximopere valet ad Budaeum de aſſe evolvendum, quo viro, illo quidem aevo, nihil maius Gallia habuit. Siquidem eius opera factum eſt, ut Athenae quaſi Pariſios commigrarent, auſpiciis Franciſci I. magnum nomen meriti, ſi curam providentiamque rei literariae aeſtimare ingredior. Nobiliſſimo Braunmanno hiſtorias Italicas cum primis legendas commendo, cum ob delitias lingvae, tum ob prudentiam maxime reconditam. Puto, operae pretium facturum, ſi Machiavelli opera, detractis, quae vitium habent, diligentiſſime perluſtret et cum novis exemplis contendat, atque ex praeteritis de inſtantibus iudicet ſententiamque dicat. Res praeſentium temporum uſu tractationeque accuratius explorabit hoc felicius, quod audivi apud Batavos aliquid edi, quo fontes capitaque proximarum converſionum continentur. Id vero an ita ſe habeat, tibi ex propinquo ſciſcitari integrum erit. In eloquentia civili mo-

morem teneat inſtitutumque ſuperioris laudis et, ſi utile videatur, concionum viginti et plurium ideas de rebus hodiernis, animi cauſa a me privatim ſcriptas, prima quaque occaſione perferendas, expectet. Vale, nobiliſſime vir, et Braunmannum et Iacobſerum ſaluta. Eid. Octobr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXII.

N. IVNGHANSIO.

SEdinum uſque ad diem Martini, qui in faſtis eſt, impetum forte, vix certe diutius ſuſtinebit. Rugium deſeruit Koenigsmarckius fortunamque Sedinenſem receptu hoc magis afflictam reddit. Sundium difficili eſt animo ad intromittendos Sveonas, quippe quod monet terretque exemplum Sedini, iam in vaſtitatem ſolitudinemque redacti. Novum iſtud hominum genus, de quo ſcribis, inepte eruditione ſua ſuperbit atque ingenio ſuo indulget, quod infra meam tuamque iram eſt. Vale. d. XIX. Oct. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SVeones, Danis novo ſupplemento auctis impares, de tota Rugia deceſſerunt, ac ad moenia Sundii uſque milites intromittere recuſantis ſeſe receperunt. Ob eam cauſam in ſummo diſcrimine eſt Sedinum, quod praeter vaſtitatem, quam ibi fecit hoſtis, pulveris pyrii penuria labo-

rat cernitque iam omnia extrema ſibi inſtare. Plerique honoratiores cives deditionem optant; ſed vulgus in ſententia ſua etiamnum perſtat, quod tamen vel unus repentinus caſus mutare poteſt. Brandenburgicus in conventu Neomagenſi comiter poſtulat, ut ſuis regionibus ſic in poſterum caveatur, ne ex Pomerania, qua ſpectat orientem, infeſtari poſſit: quod eo dirigitur, ut Sveones plane ex iis finibus eiiciantur. Eodem valet Dani conſilium, a quo Auſtria, veteri renovatoque in Sveones odio, non abhorret. Hiſpani etiam hoc volunt maximopere et cupiunt, ut omnia in Germania amittant, ut amicitiae Gallicae has poenas pendant. Verum exercitus Caeſareus parum feliciter rem gerit, praevertente ubique Crequio et hibernorum commoditates praeripiente. Sive enim vigilantia, ſive fides in plerisque tribunis deſideratur. Queri fortunam ſuam neceſſe habet Lotharingus, quod proxime montem Cocharum florem ſuorum amiſit. Sane multi tribuni in ſuſpicionem negligentiae, quidam etiam proditionis venerunt: nec multum abeſt, quin Caplierius iudicium repetundarum Viennae ſit ſubiturus. Ex vicinia diverſi rumores perferuntur, qui eo valent, ut tua prudentia contra onus hoſpitiorum militarium fines noſtros muniat, quae, capto Sedino, forſan ſolicitabuntur: cetera conſtantia fidesque patriae, Auſtriusque amor et neceſſitudo facile tutabuntur. Ego in primis tuis conſiliis laboribusque omnia laeta proſperaque, et aetatem omnibus moleſtiis reſiſtentem ſem-

ſemperque validam opto. d. XIX. Octobr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXIIII.

DAVIDI PEVCERO.

SAepe conſilium cepi ſcribendarum ad te literarum, quod ut perficiam, fratris tui abitus me induxit. Noſtrae res hic ſunt eiusmodi, ut antehac fuerunt. Pace et otio ſimul omnes fruimur ac laetamur. Id vero mirari ſubit, quid ſit, quod celeberrimus Lambecius opus bibliothecae Vindobonenſis non perſequatur. Varii hic, ut fieri ſolet, rumores iudiciaque circumferuntur. Expeditio Ducis Caroli cur tam infauſta fuerit, tota Europa, quae ſeceſſionem a Gallo facit, miratur. Inopia annonae militaris, Auriaci tergiverſationes, non ſatis ab Hiſpanis proviſae, Caeſarem optimum haud dubie ad indignationem commoverunt. Multi affirmant, iudicium repetundarum inſtituere et curati aerarii militaris rationes a Caplierio exigere velle. Plures inedia, quam ferrum confecit, ſolutis in riſum hoſtibus et occaſiones ubique praeripientibus. Cladem in Alſatia iamdum bis uno fere tempore accepimus, Gallosque ſive fato, ſive incuria inſolentiores reddidimus, quippe qui iam prorſus iniquas conditiones Hiſpanis Ducique Carolo ferunt, ius in armis oſtendentes. Solus Danus mari victor fuit, profligatis paſſim Sveonibus; ſed pro Scania ultima ſane, mea opinione, paſſuris. De Rugia diſceſſit Koenigsmarckius, quod Sedino maximum terrorem incuſſit: etſi

eius cives adhuc difficiles ſint atque obſtinati. Credo fore, ut brevi eorum deditio omnem fortunam Svedicam convertat. Danis auſpicato cecidit exſcenſio in Rugiam, ſine qua miſeri plane futuri fuiſſent. Sobieſcius Brandenburgicum pro Strauchio deprecatus eſt, regnumque inopia et morbis bellisque exhauſtum ſubtriſtis intuetur, exiſtimatque, Poloniam ſine amicitia auxilioque Auſtrio iacere. Kamieniciae iactura vel ſola tanta eſt, ut nunquam reſarciri poſſit. Brandenburgici ſpes omnis ex Sedini deditione pendet, quam ſi caſus mutaret, irrita quoque tota eius expeditio futura eſſet. d. XXIV. Octobr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXV.

IOACHIMO FELLERO.

ET pietati meae, et honori tuo convenit, ut Thomaſianas neceſſitudines tibi gratuler, quibus familiam nuper lapſam fulcis iterum, et ſic ornas, ut rebus tuis non melius conſulere potuiſſe videaris. Afficior quodammodo ſenſu felicitatis tuae et voveo, ut perpetua conſtansque ſit, ac una mente animoque ſponſi colatis inter vos ac mutuo diligatis. Non enim modo amicus amico; ſed etiam poëta poëtae bene precor, ego quidem infelix et ſpe tua minor; fide tamen amicitiaque nullo vatum inferior. Te autem hortor, ut ante nuptias ritu veteri ſacrifices, ut vires artis tanto felicius experiaris ſummaque ope enitaris, ut ſoceri decus per te incrementa capiat, et nova quaedam gens ea-

eaque parentibus haud ignobilior, in nomen familiamque tuam coaleſcat. Vtere ergo rei bene gerendae occaſione et opes, copiasque poëtae omnes expone, ut poëtriam re factisque declarare poſſis. d. XXXI. Octobr. clↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXVI.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

IAm aliquot abhinc diebus certior factus ſum, Titum in ſpem potiundi ſacerdotii aulici evectum, eo conſilio ad vos diſceſſiſſe, ut orationis ſacrae ſpecimen daret. Qui nuncius cum minime vanus videretur, tum ſane mihi ſummopere gratus fuit propterea, quod credam, ita futurum eſſe, ut expectationis meae fructum capiam, ſi patrocinio tuo honeſtos meos conatus iuves. Nec dubito, quin pro ſumma tua auctoritate commoda mea tuearis, ut reditus LX. aureorum a Marco nullo meo merito intercepti iterum dependantur. Quod omni ſtudio operaque non tibi quidem, cui nihil, praeterquam grati animi officium praeſtare poſſum; ſed filiis tuis in laudem familiae tuae natis rependam et, quae decet clientem, fide induſtriaque ſtudiis ipſorum ornandis operam navabo. Pietatem quoque cum votis pro te faciendis, tum monimentis ingenii edendis demonſtrabo. Ex Svedia affertur, Regem ex febri eſſe mortuum; nec ſine veneni ſuſpicione eo, quod ſunt veriti proceres, ne ſtudio populi pleniorem regendi poteſtatem nanciſce-

ciſceretur, eiusmodi commutationem fieri paſſi fuiſſent. Quod ſi accidit, prout rumor tulit, iam totius Pomeraniae iacturam fecerunt. Sedinum enim ad extrema redactum tandem ſe continere non poteſt, quin deditionem faciat. Princeps Auriacus neceſſitudine Anglica contra diffidentiam ſuſpicionesque Foederati Belgii ſe firmat, cuius ad ſuos reditus vel certam ſpem pacis, vel metum longioris belli eſt allaturus. Caeſarei cis Rhenum hiberna intrant: ſtationes praetorianorum Auguſtae Vangionum diſponentes. Pontificii ſacerdotes pro concione minantur bellum, affirmantes, arma in *Proteſtantes* verſum iri, quanquam Caeſar moderationem prae ſe fert et Principes Imperii obteſtatur, ut conſilia operamque conferant ad pacem honeſtam ſtabilemque obtinendam nomineque Germano dignam. d. VIII. Nov. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXVII.

HERM. CONRINGIO.

CVm ſaepe tuorum recordari meritorum mihi in mentem venit: tum de illis patriae in univerſum gratulor ac voveo, ut bona ſemper integraque valetudine fruaris. Valde enim me perturbavit doloreque propemodum confecit iſte nuncius, qui de morbo tuo allatus iam omnem ſpem praecidiſſe mihi videbatur te appellandi in poſterum coramque ſalutandi. Diu enim eſt, quod cogitare coepi, quemadmodum tibi officium probarem; ſed ita huc uſque fortuna mecum egit,

egit, ut vel invito mihi ſuſcipiendi itineris opportunitatem tertia vice eripuerit. Proxima enim aeſtate neceſſe habui Dresdam proficiſci, cum, ut me contra dominatum hominis tibi haud ignoti firmarem: tum ut praeſens indicarem, eum talia agere hic et moliri, quae ſufferre longius et perpeti nemo poſſet. Cum tui mentio fieret crebra et honorifica, non potui committere, ut ſilentium eius rei vitio mihi dares. Abituro enim plerique ſummo loco viri dixerunt, ut te quamprimum per literas nomine ſuo ſalvere iuberem precarerque confirmatas vires, valetudinemque optimam et conſtantem. Qua pietate cum defungi animus eſſet, in tempore ad me venit curatoris annonae aulicae filius, M. Hahnius, rogans, ut ſibi ad te alloquendum aditum patefacerem, quod defugere non potui; neque tamen, ſumme vir, moleſte feres. Studet enim, tibi approbare obſervantiam ſuam et vel tuo conſpectu apud noſtros gloriari. Illud vero te fugere non exiſtimo, quid in vicina Bohemia Auſtriaque ſacerdotes Pontificii agant, qui pro concione res eiusmodi proferunt, quae ad diffidentiam ſuſpicionesque excitandas plurimum valent. Bavarus per legatum pronunciavit, maiora parari, quam ut res *Proteſtantium* ferant. Nec plane ſpernendum duxerim, quod Antiſtes Monaſterienſis iniquis poſtulatis vicinorum Principum animos commoverit, quod Gvelphi veſtri pro ſumma prudentia iam pridem perſpexerunt. Sed, utcunque illi putant, ex Sveonum ruinis omnem *Proteſtantium* fortunam

pende-

pendere: tamen eos fallent ſua conſilia, nec ſinet Caeſaris, ſe et Imperium defendere ſatis habentis, orbitas, ut hominibus ad turbas concitandas natis tale quid indulgeat: etſi ſuſpicamur, ex Vngaria nihil laetum Sileſiae impendere, pro libitu moderante omnia Collonitſchio, ut una lege religioneque hereditariae regiones contineantur. Quo ſtatu Sedini deditio optanda eſt, ut pariter contra externas inteſtinasque molitiones Germania muniatur. Sveonibus autem ſuis cur tam male conſuluerit Gardius, cauſae equidem in expedito ſunt et certe tibi accuratius notae. Nam cum hoc bello regi ſuo pleniorem potentiam ſtruere firmareque contra partes diſſidentium Ordinum vellet, tum praecipiti conſilio nimiaque fiducia, omnem prope regni iſtius fortunam convertit. Ioannes Sobieſcius, cuius affinis, *Marchio* Bethunius, nuper admodum Vngariam, accitis contractisque ex Polonia auxiliis, conturbavit, et Poloniae ſuae et Gedanenſi urbi Stephanum Bathorium referre geſtit. Andream Olſovſcium, ſummum eius gentis virum; ſed illi urbi valde infenſum, amiſit graviterque obitum hunc tulit, non ſecus, atque nos iacturam Schuzii, ſanctiſſimi aulae Cellenſis adminiſtri pro eo, ac debemus, querimur ac deploramus. Auriaci ad ſuos reditus Batavos non magis, quam totam Europam in novam ſpem erigit: plerisque etiam metum intendit continuandi atrocius belli. De quibus et aliis coram loqui, et tuam audire ſententiam iudiciumque multo exquiſitisſimum, privatim opto, tuo patrocinio me ſtudia-

que

que mea commendans. d. X. Novembr. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CVm e Rugia, quae tota eſt Danicae ditioni ſubiecta, proxime ſolviſſet Rex Chriſtianus V. coorta eſt tempeſtas tam gravis, ut nuncii Hamburgum perlati fuerint, eum periiſſe. Sed ſalvus incolumisque in Daniam rediit, non ſine magno eius aulae gaudio propterea, quod omnis ſpes ex illa expeditione pependit. Scaniam enim ad ultimum defendent Sveones non paſſuri, ut ex continenti infeſtari poſſit. Ex Norvagia enim difficile impeditumque iter eſt per montes et paludes, quibus paſſim aditu intercluduntur: neque ultra Iemptiam facile Norvagi movebunt caſtra, deterriti montibus vaſtisque ſolitudinibus, per quas annona militaris inferri non poteſt. Interim Dani tributis immodicis conſumuntur, recepturi libertatem, ſi quid Regi adverſum accidiſſet, ut ſunt repentini caſus mortalium, qui voluntates rectiſſimas ſaepe cumulant. Populus enim a peregrino milite per agrum vexatus maleque habitus iniquam ſortem queritur, optatque pacem, Dano a conditionibus non alieniori, ſi Sveones de Scania et Pomerania decedere vellent. Sed iam eius res firmat Rugia, ſine qua tota huius anni expeditio fruſtra fuiſſet. Duo millia ſuorum Brandenburgico ſubmittet propterea, quod inter eos conſtitutum eſt, ut obſidio ne ſolvatur,

prius-

priusquam deditionem Sedinenſes fecerint. Nec fieri poteſt, ut urbs liberetur, nec elabatur Koenigsmarckius, omni aditu interclufus et ſibi ipſi non ſuffecturus. Francofurto ad Moenum permoleſtus eſt Moguntinus et eius multa privilegia petit, amicitia Caeſaris nixus, cuius in eo magnum ſitum eſt momentum. Credo ego, bellum maioribus viribus geſtum iri, ſi Sedinum occupatum fuerit; neque, ut nunc res ſunt, emergent Sveones iacturaque eius urbis multa immutabit conſilia et Gallum foederatum ſic proſternet, ut ab ea parte nihil in poſterum auxilii ſperare posſit. Crequius, hiberna ſuperioris Alſatiae tutaturus, propter pabulationis inopiam multas moleſtias eſt perpeſſus. Aliquot millia equorum fame confecta intolerabilem prope foetorem excitarunt adeo, ut de movendis verſus montana caſtris conſilium capere neceſſe haberet. Noſtros, cum e Galliae finibus retrocederent, iam quaſi inedia debellatos, nullo negotio plane debellare potuiſſet, ſi viribus ſuis confiſus occaſionem quaeſiviſſet. Reverſo etiam haud difficile fuiſſet Philippiburgum intercipere, annona tunc atque milite deſtitutum. In Catalaunia afflictas Hiſpanorum res inſtauravit Montereius, nec fortuna Gallorum in Sicilia tam proſpera iam eſt, atque non pridem fuit, niſi quod in Belgio res Hiſpanorum male geritur, quanquam Monaſterienſes pro Hiſpanis ſtrenue laborant et Traiectenſe praeſidium omnibus modis impediunt, quo minus tam crebras eruptiones faciat. Ceterae eius actiones

in

in Bremenſi Friſioque agro ſunt ſuſpectae. Ottersburgam exquiſitiſſime munivit. Inſigniorem Viſurgis partem, ceſſo a Danis in compenſationem ſumptuum nomine auxilii factorum Carsburgo, quam in poteſtatem redegit et ipſum quoque ius *patronatus* in Bremenſem ditionem, non ſine metu indignationeque vicinorum Principum, affectavit. Auriacus, plebis ſtudiis nixus, et Foederatis, et Ordinibus Belgicis multas, nec inanes ſuſpiciones movit creditque, unum potentiae, quam pleniorem optat, praeſidium in Anglia futurum. Rex Poloniae ab Auſtriis alienior Poloniae, et in primis Gedano Stephanum Bathorium referre ſtudet, cuius conſilia firmavit Andreas Olſovſcius, nuper Gedani, nec ſine Regis, quem Viennae offenſus poſtea in Auſtriae odium erexerat, dolore et publica comploratione mortuus. Dum haec ſcribo, affertur, Sedinum in ſummis eſſe anguſtiis et Buſtio per occulta itinera ad Koenigsmarckium digreſſo cumque ſpe auxilii reverſo, manus iniecisſe, expectantes eventum praeſcripti temporis, quo ex promiſſo liberentur. Interim Bethunius, Sobieſcianae coniugis frater, coniuratos Vngaros ad res novas moliendum accendit, Rege id excuſante, quod neque ſuo, neque reipublicae conſilio hoc tale fiat, ex quo quid futurum ſit, facile liceat ominari. Ego in pietate acquieſco et conſiliis actionibusque tuis bene precari contentus in religione cultus perſevero. d. XI. Novembr. cIↄ Iↄc LXXVII.

Kk CCCCXXXVIIII.

CCCCXXXVIIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

QVod tam liberaliter et benevole mentem atque ſententiam de honeſto inſtituto meo declaraſti, egregium, duco, eſſe beneficium omnibusque modis praedicandum. Igitur ſummo ſemper ſtudio efficiam, ut fidem ſtudiumque conſtantis clientis tibi probem et filiorum tuorum commoda non ſecus, ac mea, curem. Etenim maximae felicitatis loco habiturus ſum, ſi, quorum patri plurimum debeo, eorum fortunae ſtudiorumque liberalium adiutor eſſe poſſim. Libros abs te miſſos Zieglerus noſter, more ſuo iocans, cum ſchedas librosque meos intueretur, reddidit, uno conſilio animoque mecum rebus tuis bene precatus. Fuitque eadem Melchioris Thilonis pietas, cum non ita pridem me inviſeret tuaeque bonae valetudini inter familiare colloquium vota nuncuparet. Ex Batavis accepi, Auriacum iuratam ſilentii fidem regi affini Carolo II. dediſſe, quod legatis Foederatorum haud vanam ſuſpicionem movit, etſi ille prae ſe fert, omnem operam daturum, ut hi intelligant, honeſtam ſtabilemque pacem ſibi cordi eſſe. Crequius noſtris, opinione ſua deceptis iamque hiberna intrantibus, ad Friburgae, caſtri in Briſgoia munitiſſimi, obſidionem ſe comparavit. Vallum continuis tormentorum ictibus verberare dicitur, ut, priusquam forte noſtri ſubſidio veniant, deditionis nuncius afferatur. Quod DEVS prohibeat ab Auſtriis ma-

malum, etſi non deſunt, qui hanc fortunam optent, verentes, ne meliore rerum facie belli conſilia ad ſpem dominatus convertant, quando Caeſar patiatur, Sacerdotes ſuae ſectae tam licenter ſoluteque concionari, et hoc rerum ſtatu peſtem exitiumque noſtris ſacris denunciare. Manipuli Polonici, qui nuper admodum ſe in Hungariam effuderant, diſtracti diſſipatique ſunt, ſiquidem Caeſar de iniuria ſibi illata ad rempublicam perſcripſit. Rex Sobieſcius interim, Gedani quaſi procul agens, connivet: ſi pleno iure regnaret, vim ſane Auſtriae facturus mihi videretur. Sed imperator eius militiae nec leges ab rege accepit, et mala publica tot ac tanta ibi ſunt, ut vix ſuis ſumptibus iſtud regnum ſe ſuſtentet. Sedinum iamiam creditur deditionem eſſe facturum, poſtquam de metu irruptionis Moſcoviticae in Livoniam eſt allatum, civesque et praeſidiarii inter ſe diſſidere incipiunt. d. XVI. Nov. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCCXXXX.

M. P. KVBELIO,

LVDI BVRGENSIS MODERATORI.

ET vitam, et doctrinam tuam ſic probavi ſemper atque dilexi, ut te omnino mea amicitia dignum putarem, venique in ſpem, fore, ut ſtudiorum, quae ſumma cum induſtria inceperas, rationes maiori fortuna conficeres locumque pubis docendae honeſtiſſimum ſine iactura facultatum tuarum teneres. Sed, quia de hoc praeſidio

dio calamitas incendii te deiecit, in patientia atque bonis literis, tanquam in portu, conquieſces. Itaque miſeriae tuae pariter et honori tribui, quod Schulzio, viro ad quemlibet bonum iuvandum ornandumque prompto, te commendandum eſſe, duxi. Ceterum de via atque ratione, quam in partiendis coetus Chriſtiani intervallis exponendisque rerum temporumque viciſſitudinibus a me deſignari tibi cupis, ſic exiſtimo, ut dicam, te negotium ſane optimum utiliſſimumque ſuſcepiſſe. Priusquam vero ad legendam Hottingeri hiſtoriam te compares, auctor tibi ſum, ut compendium hiſtoriae Gothanae ſumas diligenterque evolvas. Inde ad Caſauboni exercitationes Blondellique Pſeudo-Iſidorum te conferas, hisque iungas Dallaeum, praeſtanti iudicio virum, in quibus ſi pro eo, ac par eſt, verſatus fuiſti, non poeniteat operam dare Hottingero, ſaepe tamen nimis ſuae ſectae partibus ſtudenti adeo, ut, ſi ad noſtrum usque tempus hiſtoriam producturus fuiſſet, offenſam Theologorum noſtratium etiam ſedato ingenio praeditorum evitare non potuiſſet. Demum ad Baronium, virum infinitae lectionis, omnibus in univerſum ſubſidiis inſtructus venias, qui forſan a nullo alio, quam a Cauſabono, confutari potuit, quamvis non pigendam ea in re operam nuper Trebbichovius navarit. d. XXI. Novembr. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCXXXXI.

CCCCXXXXI.

IOANNI IACOBI,

IVR. STVD.

PRo ſummo tuo in me ſtudio praecipis gratulationem, cuius eventus etiamnum ex fortuna pendet cuiusque fructus ſolum ſperari debet, ne inconſulta temeritate mihi prius plaudam, quam res ex animi ſententia confecta fuerit. De tuo autem ingenio rectoque animo exiſtimabo, credere te, quod amico optes quodque ſcias mihi, ſi fortuna conatibus reſpondeat, gratiſſimum fore. Neque diffiteri poſſum, undique ad me perferri gratulationes, quas etſi in omen quis accipere poſſit: tamen ego in DEI praeſidio patronorumque ope omnia colloco, quorum voluntati refragari non poſſum, ſi ita conſtitutum volent, ut mihi nova profeſſio decernatur. In primis ſummo Maecenati noſtro, qui in omnem iuvandi mei occaſionem intentus eſt, magnam felicitatis meae partem acceptam fero benevolentiamque eius maximam quotidie collaudo, ſimul et voveo, ut quam diutiſſime rebus humanis ſuperſit, vir et vita, et munere, et meritis ſanctiſſimus, filiosque ſe haud inferiores reipublicae relinquat. De rebus, quarum incerta expectatio eſt, prudenter ſiles, exiſtimans, privati eſſe pro fortuna publica deprecari, ut hoſtes aemulique *Proteſtantium* vafris conatibus inceptisque deſiſtant, quippe quorum haec ratio iam ſe prodit, ut regna a barbaris everti malint, quam locum dari *Proteſtantibus*, quorum tamen omnia con-

ſilia ad pacem pactorumque fidem ſpectant. Patrono obſervantiam, cultoribus ſtudium meo nomine confirma in primisque Chriſtianum noſtrum hortare, ut in cepto laudis ſtudiorumque propoſito perſeveret. Alioqui M. Neandrum, iuvenem probum atque eruditum, ſummo Patrono noſtro per te commendo, poſtquam in finibus caſtri huius ſacerdotium vacare coepit. d. XXIII. Novembr. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCXXXII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

CVm gratiae tuae, cuius praeſens abſensque multos et magnos fructus cepi, ſubinde recordor, tum rogando inſtare debeo, ut diuturni ſilentii veniam mihi facias et pro ſumma, qua polles, auctoritate ſtudia mea tuearis. Ego viciſſim tantum tibi pietatis praeſtabo, quantum animo viribusque meis aſſequi poſſum, magnumque clientum tuorum numerum ad certamen hoc adiungam omnique tempore ſtudebo, ut tuorum ſane meritorum memoria nulla unquam mea oblivione culpaque obliteretur. Haec ſcribenti nuncius affertur, illuſtriſſimum filium tuum in duello, quod propter impotentem Ranzovii animum declinare non potuiſſet, fortiter ſtetiſſe et irruentem in ſe adverſarium alacriter excepiſſe, et non modo feliciter repuliſſe, ſed etiam ad referendum ex arena pedem adegiſſe. In Germania, commutandae *Proteſtantium* rei multa, nec levia indicia ſe produnt, vexationes Friſiae verſus orien-

rientem ſitae, a Monaſterienſi Epiſcopo coeptae munitionesque non pridem *Ducatu* Bremenſi; in quem etiam ius *patronatus*, more iurisperitorum appellatum, poſtulare auſus eſt, excitatae toti inferiori Saxoniae metum incuſſerunt. Parem ſuſpicionem movit Antiſtitis Gurcenſis, noſtros haud aliter diſcriminis ratione, ſed inuſitato hodierni in Imperio moris exemplo, *Acatholicos* nominantis intempeſtivum verbum. Pleraeque ſunt harum non inconſultae temeritatis ſuſpicionum voces, quae paſſim in Auſtria a monachis ceterisque eius ſectae hominibus pro ſuggeſto iactantur, quippe qui lenitate Caeſaris adeo abutuntur, ut integrum Hungariae regnum everti malint, quam *Proteſtantibus* locum dari. Similiter Gedani Rex Ioannes III. diſſidentis populi occaſione uſus, multa audet mutare, quae libertati iuribusque ſacrorum adverſantur. Quae eiusmodi ſunt, ut diffidentiam inter principes pariant atque a DEO inſignibus armorum converſionibus puniantur. Nam et tota huius anni expeditio irrita, et intercepta proxime Friburga Sveviae, Marchiae ſuperiori ac regionibus finitimis calamitoſa accidit. Oro itaque DEVM, ut Germaniae concordiam; tibi autem familiaeque tuae ſempiternam felicitatem praeſtet. Sedinum, quo propius ab exitio abeſt, eo magis de integro ſe obfirmat ad reſiſtendum, ultima pro Sveonibus paſſurum. Aliquot tibi commendari geſtiunt: Neander ſacerdotium prenſans, quem curae atque aetas gravant, et Gleichmannus, iuvenis ſtudioſus, ſubſidium ſtudiis a Prin-

cipe *Electore* petens. Praeter hos Hekelius ſtudiorum ornandorum in te omne praeſidium ponit. d. XXIII. Nov. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCXXXXIII.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

QVod tantum operae tibi ſumis, ut omnes Sileſiae antiquitates commentariosque ſcriptos pariter, et editos perveſtiges, rem ex mea ſententia conficis atque omni laude dignam. Ego, quoad tempus negotiis vacuum ſinit, Sleidani telam pertexo, labore, opinor, haud inutili. Te autem rogo ſimul, et hortor, ut duo manu ſcripta opuſcula mihi reddenda cures amicitiamque fide tuearis. Res Gedanenſes quorſum ſpectent, ſententiae ſunt diverſae. Alii, Regem in ſpeciem pro Strauchio anniti, putant; alii, occaſionem labefactandi iuris ſacrorum captari, ſuſpicantur. Ita nempe ubique hoc agitur, ut ritus Chriſtiani *Proteſtantium* explodantur, quibus vafris conatibus mature eſt obſiſtendum. Malunt enim plerique tota regna everti, quam *Proteſtantibus* quietem dari, qui tamen in fide Principum ſuorum ſemper perſtiterunt. Gedanum profecto, cur ſibi timeat, cauſas multas et graves habet. Si recipiat Strauchium, diſcordia peribit. Plebs enim pertinax eſt et prius omnia experietur, quam ut erroris veniam ab Senatu petat. Vnum itaque diffidentis urbis remedium eſt, ut, auctoritate regis interpoſita, decretum oblivionis ſanciatur. Quod ſi hic, plebem forte blanditiis captans, recuſabit, metus dominatio-

minationis iam cervicibus impendet. Alioqui contra Stephanum, de quo ſcripſiſti, fortiter quondam ipſa ſe defendit, externum patrocinium circumſpectura, ſi privilegia violarentur. Generoſum Arzatium ſaluta, quem tibi favere opto gratulorque honeſtis conatibus tuis. De Epiſcopo Monaſterienſi multae apud nos querelae, videturque iam aliena ſcena inſtrui, dum quaedam de eius atque aliorum Antiſtitum molitionibus haud optima indicia ſe produnt *Proteſtantibus*, quae moneant, ut non facile iis fidant, qui ex utilitate ſua et temporum fortuna conſilium ſumpturi videntur. d. XXIII. Nov. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCXXXXIIII.

SIMONI REVTERO.

ETſi ſemper te hortatus ſum, ut pietatem DEO, fidem hominibus praeſtares, et omni ope huc annitereris, ut honeſte muneris tui partes obires; tamen indulſiſti ingenio tuo, quod omnibus bonis hic diſplicuit et plerisque moris tui gnaris etiam odio fuit. Zieglerus, vir cordatus et prudens, malum perverſumque hominem plus ſemel nominavit. Peiskerus, infamiae ſuſpicionem indiciaque criminis in patria tibi obiecti prodita fuiſſe, affirmavit. Iuvenes Academici vel memoriam tui nominis deteſtantur. Senatus Academiae de maleficio tuo, cum aedes effringeres, etiamnum cognoſcit vitaeque male actae rationes haud ſatis mirari poteſt. Ego ipſe, quo animo eſſes, iam ſum expertus. Nam cla-

ve adulterina muſeum recluſiſti, ciſtam aperuiſti, patrimonii mei partem expilaſti, libros varii generis et argumenti ſurripuiſti atque a vero Domino abalienaſti. Quod non putaſſem unquam, immo ne quidem ſuſpicatus fuiſſem, niſi, motus iuvenum ſtudioſorum allatis de te querelis, ad perquirendas colligendasque res meas inductus, fraudes fallaciasque tuas cognoviſſem. Quare iuris et exempli intereſt, te huc citari, ubi deliquiſti nominique tuo labem aſperſiſti. Niſi te ſiſtas, Senatus Stargardenſis opem implorabo et quamprimum de facto tuo in patriam perſcribam, ut totus orbis, ubiubi etiam conſiſtas, intelligat, quomodo mecum egeris. Praeterquam enim, quod divinum Numen in te vindicabit, iuſtitiae quoque refert in te ſtatui exemplum, ne ſive oblivio, ſive indulgentia mentem tuam malignam in maiora ſcelera impellat. Vt tamen videas, me ſic quoque pro honore tuo anniti velle, ſignifico tibi, ſi ablata reſtituas mihique ſatisfacias quamprimum, ſurreptamque pecuniam et libros reſtituas, accuſationem publicam me non eſſe inſtructurum. Ita de me crede et, quid factum velis, expone. Capita accuſationum iam confecta ſunt, niſi quod iudici nondum exhibui, quod fiet, ſi indiciis, quibus mihi proditus es, convictum dabo. Lacerum tuum librum nuper miſſum non cupio; ſed quod meum eſt, repeto: quod reddes, niſi ad dicendam furti cauſam evocari velis. Strophiolum in Turcia confectum et numos aureos argenteosque redde ſatisfactionemque cura. Hic imaginem et lineamenta quaedam accuſationis capitalis

lis contra te inſtituendae tibi licet videre, quae et forma, et ritu forenſi ad te perferentur, niſi reddas mihi, quod furtim abſtuliſti. Vita ergo periculum et exiſtimationi, in qua poſt DEVM omnis felicitas humanarum actionum ſita eſt, conſule. d. XXVII. Nov. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

HErmannus Conringius, qui omni voluntate ſtudiisque clientibus admiratoribusque tuis ſe coniungit, ſummo officio reverentiaque te ſalutat et literas ab ſe ſcriptas, affirmat, quibus planius uberiusque tibi quaedam exponat, in quibus ipſi non ſis facile defuturus. Ego cur tam longo tempore nihil ſcripſerim, cauſam mihi tot contrarii inter ſe pugnantesque ſermones dederunt, ut, quid de converſis Germaniae rebus cogitarem, plane incertus eſſem. Ex patria mea et finitimis regionibus, undique ad me perfertur, *monachorum* vulgus pro ſuggeſto paſſim minari *Proteſtantibus* et, ſi interceptum foret Sedinum, de exitio libertatis ſacrorumque noſtratium divinare. Ipſa tota inferior Haſſia *Ducatusque* Brunſvicenſis magnopere, nec forſan ſine cauſa, a Monaſterienſi ſibi timent, affirmantes, ſi Caeſar ita connivere pergat, omnium animos ab ſe abalienaturum. Sveviae ordines, qui ritibus ſtudiisque a Pontifice ſeiunguntur, credunt, abſcondi Antiſti-

tiſtitum malevolentiam, quae tanta ſit, ut cupiant, Gallo dari occaſionem evertendi res, fortunasque Ducis Virtenbergici et *Marchionis* Durlacenſis, atque adeo conſulto fieri, quae caſu fieri credamus. Briſgoviam interceptam, nec a Caeſareo praeſidio defenſam, neque ab exercitu, qui hiberna intraverat, liberatam, fraudi eſſe ſibi, in primis queruntur: exinde peti ſe totisque viribus oppugnari poſſe: Caeſari, his rationibus retinendi Philippiburgi conſilium deſtinari, quo conſumpti iam ad Rhenum Principes in inſidias, Antiſtitum molitione comparatas, praecipitentur: unum ſupereſſe in Svevia Virtenbergicum, opulentum et inter noſtros praepotentem, quem oppreſſum velint: Mompelgardicum iam ad extrema redactum eſſe: Palatinum et Darmſtatinum infinitis damnis affectos facile poſſe debellari: civitates, ad Imperium ſpectantes, tributis confici: Francofurtum vexari: Argentoratum inter hoſtes et defenſores ſuos periclitari, ac omnia demum eo referri, ut non ius in poſterum, ſed vis tantum ſit valitura. Haec dum ita aguntur, angi *Proteſtantes*, non obſcuris indiciis ſuſpicantur. Nobis equidem deditio Sedini non expedit, quanquam Luneburgicorum intereſt, exiſtimantium, Svedicam potentiam non quidem in Pomerania ſubverti; ſed certe infirmari oportere, ut ſecure poſſideant, quae in ſua ditione ipſis nuper ſint erepta; idem Dano et omnibus Foederatis profuturum, ut cetera Sveonibus, excepto Sedino, relinquantur. Ex eo enim excurſiones poſſe facere in totam viciniam repetere-

tereque armis ablata. Itaque ad ſervandas Germaniae leges, eo intercepto, adigi licentiamque ſuperiorum temporum inhiberi. Sundium et Gryphisvaldiam iis ſufficere poſſe, ut vires paulo debilitentur et aequabilis potentiae ratione conſtituantur, ut nihil in eo limite, niſi *Proteſtantium* foedere ſubnixi, audeant. Contra Gallus promiſſis luculentis in ſpem defenſionis eos induxit et Sveones ampliora quoque privilegia ipſis pollicentur, ſi ad ultimum reſiſtant, quod, ferme credo, futurum eſſe, his rationibus: quod annonae pulverisque pyrii inopia nondum laborant: tum vallum interius praeſtructaeque ex integro munitiones, et excitati paſſim ſubtus terram cuniculi ſubterranei aditu hoſtem arcent: adhaec non ignari ſunt, obſidentium non tantum eſſe numerum, ut, ſumma vi impetuque facto, ſe oppugnare queant: praeterea deſperant gratiam ob convicia Brandenburgico dicta et ignominiam, quam in obſidione accepit. Contra a Sveonibus in ſpem eriguntur amplificandorum commerciorum, ſine quibus etiam dediti nunquam effloreſcant: amorque libertatis et ſacrorum avitorum tantus eſt, ut ruinas aedium templorumque alto animo ferant magisque ad ultionem accendantur. Interim Europa pacem optat atque, interpoſita Regis magnae Britanniae auctoritate, annitentibusque Auriaco et Batavis et moderantibus poſtulata, ſenſim paulatimque Gallis ex ſententia conſequetur. Te vero, Domine, vis coeleſtis Numenque divinum diu ſuperſtitem ſervet, ut, quod patriae, etiam reſtitu-

ſtituta pace, intereſt, ſummo et ſalutari conſilio impertiaris. d. XXX. Nov. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCXXXXVI.

GEORGIO SCHVBARTO, P. P. Ien.

CVm aliquot abhinc hebdomadibus literas tuas per mihi gratas accepiſſem, tum valde iis laetatus ſum atque exiſtimavi, omni in re me tibi operam ſtudiumque navare oportere. Gaudeo enim, te ab opinione ſenſuque vulgi disiunctum famae et meritis Boſii honorem atque officium tam diligenter ſervare, ut ſimul Schiltero, quem ipſe vivus obſervavit in primis et coluit, te totum traderes fructumque hunc nobis et melioribus doctrinae ſtudiis afferres. Illud autem tecum doleo, iniquius cum Boeclero, reconditae eruditionis viro, actum fuiſſe. Ego, quoad inveſtigare potui, accepi, opuſculum a peregrino et proletario homine deſcriptum non laedendae quidem ſummi viri exiſtimationis, ſed quaeſtus lucrique captandi cauſa in lucem exiiſſe. Nam ut iſtud hominum genus eſt, ex re quavis commoda ſua parat, intereſtque reipublicae legibus cum illis agi, qui in poſterum tale quid conabuntur. Schilteri diſſertatio de argumento publice utili et fructuoſo, ſpem mihi egregiam facit, praeſertim hoc tempore, quo occultis Antiſtitum conſiliis noſtrarum *Eccleſiarum* libertas petitur, Pontificiis, ut fere ſolent, ex fortuna animum ſumpturis. Quae cuiuſmodi ſint, fa-

facile quisque divinamus et Principes ipſi, quorum dignitas agitur, praecipere conſiliis poſſunt, ii maxime, qui vicinum habent Antiſtitem Monaſterienſem. De cetero tuam de Comitibus Palatii Caeſarei diſſertationem, quam ad inſigne luculentumque, necdum vero editum ſummi Reineſii monimentum adiunges, avide expecto, quippe quae amplum ſplendidumque argumentum complectitur et digna eſt, in qua vires tuas experiaris. Illud vero te non fugit, Comites Palatii apud Francos et Comites Palatii ſacri, iure Romano proditos, multis modis inter ſe differre: iidemque, cum adiectione Palatii Lateranenſis nominati, non tantum memoriam, ut vulgo creditur; ſed etiam ius validumque titulum ſupremi dominii Imperatorum in urbem Romam conſervant atque adeo, mea opinione, Pontificem etiamnum conſtituunt in mala fide. Rolletius, ut audio, non eſt ipſe Pufendorfius, ſed quidam eius partium, homo eruditus, ſed vehementior. Schilterus perofficioſe ſalutetur. Ἀντίδωρα utrique accipietis, ſi aliam provinciam nactus fuero. Eid. Dec. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXXVII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

SEdinum, ex cuius ruinis vicinum atque ob commercia diu aemulum, Sundium ſine dubio creſcet magis atque effloreſcet, conditionibus fere in hanc ſententiam perſcriptis deditionem fecit: uti civitas in poſſeſſione omnium iurium, ſacrorum

rum pariter, ac profanorum relinqueretur: in rebus et reditibus templorum ſcholarumque nihil mutaretur: Senatus, cives, ſacra et civili dignitate homines ſimul et ſine exceptione oblivionis decreto comprehenderentur: ſuis quisque bonis, ſive Svedici miniſtri, ſive cives eſſent, ſecure fruerentur: nemo ob praeteritam muneris adminiſtrationem interpellaretur, aut loco moveretur, ſi ea fide, qua Sveonibus, officii partes praeſtiturus eſſet: praeſidium de urbe, explicatis vexillis et ſonantibus tympanis, more militari decederet et cum impedimentis in Livoniam deduceretur. Omnium ante actorum venia facta impunitateque ſub ſigillo pacti conventi promiſſa, urbs ſe dedidit d. XVI. Decembris huius vertentis anni, quem huic urbi quondam praedixit fatalem fore Fridebornius, Pomeraniae Duci ab epiſtolis, vir praecipue hiſtoriae Pomeranicae gnarus. Quae fortuna induxit Anglos, ut iam pro Sveonibus diligentius laborent, ſpe ſtudioque inducti ad conſervandas reliquias, quae in Germania ſuperſunt. Gallus, niſi compedes iniiciant Helvetii, non modo Flandriam Hannoniamque ſuae ditionis faciet; ſed etiam *Ducatum* Mediolanenſem, quem defendi illorum totiusque Italiae intereſt, magna vi copiisque oppugnabit. Nuper occupato Gillaino, mons Hannoniae Italiaque in periculo verſantur. Ypera ceteraeque Flandriae civitates nihilo tutiores ſunt futurae. Affertur regem primo vere ad occupandas Moſae urbes profecturum, ut hinc aditum ſibi muniat ad Rhenum in poteſtatem redigendum.

Sed

Sed tandem expergiſcetur Anglus et cum vicinitatis cauſa Flandriae, tum neceſſitudinis Auriaco Foederatisque officium praeſtabit, Europaē pacem pro eo, ac poteſt et debet, recuperaturus. Vngari factioſi regem ſibi deſignarunt omniaque tumultu et caedibus complent, connivente Polono, ut gratificetur Gallo, Auſtriis in ſpem ultionis per Imperatorem Ruſſorum exercendae, erectis, ut forte eum poeniteat tandem aliquando partium Gallicarum, non modo, quod ſemper creditum eſt, Poloniae firmamentum eſſe poſitum in amicitia Auſtriorum; ſed etiam, quia foedera antiqua Polonos inter atque Vngaros inita mutuam eamque perpetuam defenſionem ſanciunt, resque Galliae non ſunt eiusmodi, ut in republica diſcordi maliſque publicis prope conſumpta, plenam ac regiam poteſtatem conciliare poſſint. Interim te cum incluta familia ſervet tuaque conſilia fortunet DEVS immortalis. d. XXI. Dec. cIↄ Iↄc LXXVII.

CCCCXXXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SEdinum, quod nullo impetu capi potuit, ea de cauſa deditionem fecit, quod Sveones, metu a Ruſſis iniecto, nec diſtinere Brandenburgicum, neque urbi laboranti ferre auxilium poſſent. Etſi enim per Samogitiam ex Livonia inferre ſe in Pruſſiam *Ducalem* incurſionesque in circumiacentem agrum facere conſtituerant: tamen hanc occaſionem minae Ruſſorum eripuerunt, ad Livo-

niam oppugnandam profecturi, ſi Pruſſiae bellum iſti molirentur. Similiter brevi experietur forſan Sobieſcius, quam vicem ipſi huc usque conniventi, aut potius tacite foventi conſilia Polonorum, qui factioſis Vngaris ſe adiunxerunt, redditura ſit Auſtria, quippe quae Ruſſici belli molem in eum conferre ſtudet: nec negandum eſt, multas ipſi fore cauſas, cur plus a Ruſſis, belli in Polonia ſucceſſibus ad maiora audenda ſublatis, quam a Turcis, timendum eſſe, putet. Quorſum vero Vngarorum iſte motus evaſurus ſit, qui, Gallis conſilia et vires ſubminiſtrantibus, bellum atrociſſime perſequuntur, non auſim temere coniectare, quanquam e republica futurum eſſet, ut Auſtria vehementiſſima Antiſtitum conſilia procul haberet, nec libertati ſacrorum vim faceret licentiamque iſtorum hominum, dies noctesque immodica cupientium, caſtigaret atque inhiberet. In quam ſpem cum venire non poſſint facile *Proteſtantes*, tum prudenter atque opportune foederibus defenſionis ſe firmant, praecipue hoc tempore, quo is demum ſecurus eſt, qui tempeſtive metuit. Eo minus Auſtria, aut finitimus quidam Princeps ſuſpicari poteſt de negotio defenſionis proxime Eulenburgi confecto. Licet id omni iure, et probat ſummam ſalutaremque tuam, et ſanctioris conſilii ſociorum prudentiam, quae animo praecipit non modo, quae eventura ſunt; ſed etiam, quae evenire poſſunt, ut maxime non eveniant. Antiſtes Monaſterienſis ſuopte ingenio varius et audax, vicinisque ſuſpectus et gravis, dicitur caſtri Bremerverdenſis ope-

ra

ra ſolo aequaturus. Simul et mandata Caeſaris, a propoſito intempeſtivarum in Friſia, qua ſpectat in orientem, actionum, quodammodo avertunt retrahuntque invitum. Interim te DEVS bene ac feliciter agere iubeat, ut nihil ſuſcipias ac modereris, quin ex animi tui ſententia ſuccedat patriaeque utile ſit et glorioſum. d. XXI. Dec. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCCXXXXVIIII.

HERMANNO CONRINGIO.

DEcem dies ſunt, cum literas tuas accepi, eo quidem mihi iucundiores, quod animum tuum nulla offenſiuncula immutatum confirmarunt. Cum enim in patrio ludo verſarer deque nomine tuo et ſummis meritis perfrequenter audirem, tacite famam tuam veneratus ſum coepique optare aſpectum et conſvetudinem tuam. Sed quia parens meus, aetate curisque confectus, flagitabat, ut vicinae Academiae nomen darem, de conſilio neceſſariorum meorum Gieſſam miſſus ſum, ac eos proſequendi ſtudii auctores habui, qui omnia tua et legebant aſſidue, et pro merito commendabant. Diterichius, quocum Parens meus in Academia Marpurgenſi familiariter vixerat, me prope filii loco habuit et bonis literis ſic erudivit, ut non minus illi, quam vero Parenti, debere velim. Eodem tempore Iacobi Leblei, iuris prudentiſſimi viri, benevolentia permagnum mihi momentum attulit. Is tui honoris adeo cupidus erat, ut, habito de tuis laudibus ſermone, aliquo-

ties iuris peritiſſimum Taborem offenderit. Etſi vero horum virorum benevolentia me ſummopere adiuvit: tamen parens, ab amicis perſvaſus, a propoſito me dimovebat cupiebatque, ut Theologi officium et partes ſuſciperem. Igitur huc migrandum erat, ut diſputando acuerem animum: quod eiusmodi erat, ut bonarum literarum prope oblivіſcerer ſuperiorisque ſtudii gloriam inepto iſto et proletario, ut vulgo apud nos eſt, philoſophandi more obſcurarem. Domum reverſus in ſpem ſacerdotii, a quo tamen alieniſſimus ſemper fui, erigebar. Cum autem patroni intelligerent, ſtudia mea alio ſpectare, ſimul autem ſub id tempus Gymnaſium patrium docto viro ornandum videretur, mihi, vix vigeſimum aetatis annum egreſſo, negotium datum eſt, ut, ſaltem exercendi ingenii cauſa atque ad tempus illi praeeſſem. Vix fungi eo munere inceperam, cum fatali quodam meo malo incurri offenſam ſacerdotum, aegre ferentium, a me commendari ſcriptores in parte religionis a noſtris diſſidentes, et laudari in primis externos eosque mea opinione optimos atque ſelectiſſimos, in iis vero ſtudiis, quae humanitatis atque antiquitatis fines non egrederentur. Tum vero primum tempeſtas mihi incubuit, quam vix, Patrone, nec ſine animi dolore recordari poſſum, quod lubrica, necdum matura aetate in religionis depravatae ſuſpicionem vocarunt, praeſertim iſte, cuius nomen conſulto non adſcribo. Vndique literae et nuncii advolarunt ſecus, atque cogitavi, ancipi-

tes

tes et varii, qui meam maxime exiſtimationem tangebant, nec finis, aut modus erat invidiae ac livoris. Sed ita me defendi, ut ne hiſcere quidem auderet ſuperbus literarum contemptor, qui multa mihi commoda eripuit, nec minus indigne, quam inique, mecum egit. Itaque diutius me continere non potui, quin aulae rem exponerem et, quas conſilii rationes conſtitutas habeam, tempeſtive et pro eo, ac decet, reverenter ſignificarem. Ii vero iam audaciae fraenos iniecerunt et in ſpem multo meliorem me erexerunt. Ego inter has lites munio me ſcuto conſtantiae, et partes officiumque praeſto, ſi maxime etiam ringantur. De cetero tibi morem geſſi et excellentiſſimos Friſios nomine tuo, quod vehementer amant, reverenter ſalutavi, ſimul et Zieglerum ac reliquos tuae dignitatis ſtudioſiſſimos viros, iuſſu tuo perhonorifice appellavi. Sedinum, quod huc uſque Brandenburgici fortunam fregit, XVI. die huius menſis, certis utilibusque conditionibus, in deditionem conſenſit, nullo ſane impetu expugnandum, niſi de omni ſpe afferendi ſubſidii diſtinendique in Pruſſia Brandenburgici deiectum fuiſſet. Vrbs etſi libertatem cum in ſacris, tum profanis iuribus privilegiisque pacta eſt: tamen in moerore et ruinis iacet, reſumptura vires et priſtinum ſplendorem, ſi ditionis Svedicae manſiſſet, Gallo pecuniam, Sveonibus commercia favorabilia ſuppeditaturis. Vereor etiam, ne opes Batavorum eo migrantium iura dignitatemque antiquorum civium opprimant, dum plures ege-

 ſtas

ſtas impediet, quo minus de integro aedes extruendas curent. Interim Princeps ille Elector utrique Saxoniae circulo videtur fieri formidabilis, eo magis, quia in animo habet omnes regiones ſuas uni addicere, conſtituto iure primogeniturae, quod fulcimentum eſt Principum Germanorum. Foedus defenſionis Eulenburgi nuper ictum oratori Caeſaris permoleſtum accidiſſe, audivi, eo quod eius non eſſet cauſa, cum, quod Caeſar nihil praeter officium ageret conſuleretque in Principes: tum, quod Brandenburgicus contra hoſtes aggreſſoresque arma cepiſſet, atque adeo nemini iuſtam ac ſufficientem ſuſpicionem moviſſet. Quicquid eius ſit, opto ego iuxta cum omnibus bonis civibus, id felix fortunatumque eſſe. Is enim demum hodie ſecurus eſt, qui tempeſtive metuit. Nam etſi de Caeſare, alioqui motibus Vngaricis etiam diſtracto, nihil ſuſpicari debeo: tamen ea ſunt Antiſtitum, quibus ſubinde indulgetur, ingenia, ut nihil modicum cupiant, quos tu omnes praeclaro illo libro tuo hoc anno edito docuiſti, quo pacto inter Ordines religione diſſidentes concordia, multis impendiis redintegrata, conſervetur. In primis autem obteſtandus eſt DEVS, ut reſpiciat patriam iugo Gallico oppreſſam, quando noſtri fere conſilia poſt res afferunt occaſionesque negligunt, aut ſententiis ab ſe diſſident, aut ſubſidiis annonae expeditionisque non inſtructi, rebus infectis revertuntur, ut proxime Carolo Lotharingo evenit, cautiori in poſterum futuro, ſi coeptorum fortuna ex rebus Hiſpanorum Batavorum-

vorumque pendeat, qui plane ſpem eius optimam feſellerunt. Et, poſtquam retroceſſit, conſumptis inedia pluribus, in Alſatia nihilo felicior fuit caſtrumque Briſgoviae munitiſſimum liberare non potuit, magno et Caeſaris, et ſuo detrimento. Quo rerum ſtatu Rex Angliae vicinorum duorum Regum potentiam moderabitur, ut neuter deprimatur prorſus atque evertatur, idemque cupiet, ut cum regibus ſeptentrionis agatur. Helvetii demum providebunt, ne *Ducatus* Mediolanenſis, ex quo tota Italia debellari poſſet, invadatur ac veteri Domino eripiatur. Regis Poloniae, conniventis in rebus turbidis Vngariae, tacitum erga Auſtrios odium Moſchorum Imperator, in Podolia viribus fortunaque auctus, ulciſcetur. Verum haec tibi, ſumme vir, fiducia tuae ſingularis erga me benevolentiae, quam perpetuam ſpero, qui DEVM ſupplex veneror, ut tuum decus patriae reique publicae aeternum praeſtet, et ſacrum natalitium eſſe tibi pariter fauſtum et Kalendas etiam Ianuarias proſperas tibi evenire iubeat, ut te ſemper ſalvum ſoſpitemque habeamus. d. XXIII. Dec. cIↄ Iↄc LXXVII.

Zieglerus noſter aliquid commentatur de Diaconis et Diaconiſſis. Opuſculum Reineſii poſthumum de Comitibus Palatii Lateranenſis edendum literae Iena ſcriptae ſignificarunt, de quo viro iudicat inter Belgas Antonius Borromanſius, eum ſummi iudicii, ſed aſperioris ingenii fuiſſe, ſine dubio ob acerrimas atque vehementisſimas cenſuras. Dixit mihi D. Nergerus, qui et

ſalvere te iubet, abs te ſibi ſcriptum, me a viro quodam contumelioſe appetitum, quod an ita ſe habeat, ſcire in primis cupio, nec tu me, ſi ita eſt, ſumme vir, celabis. Feſtinanter, ut vides, quod admiratori tuo facile condonabis, dumque, epiſtolam obſignaturus finio, Dreſda affertur, Saxonem noſtrum Brandenburgico hoc officium tribuiſſe, ut propter allevandum militiae onus magnam vim numorum uncialium dono dederit, ſimul et duas cohortes ſubſidio mittendas promiſerit, magno cum utriusque aulae gaudio, quo amicitia et pax continentur. Secretus metus eſt erga Polonos, quaſi pro Sveonibus aliquid ſuſcepturos. Gallus, dum in Italia Hiſpanis molitur bellum, Helvetios Rhaetosque a veterno excitabit ceterosque, quorum intereſt. Verſus Flandriam obex ab Anglo obiicietur. Quod ut fiat pacisque conſilium fortunetur, faxit DEVS, tibique felices Kalendas Ianuarias evenire iubeat.

CCCCL.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

ITerum tua et patriae cauſa gaudeo, quod felicibus conſiliis vicinam *Marchiam*, una voluntate ſtudioque Saxoniae coniunxiſti, et aulae Berolinenſi amplificandae pariter et praedicandae tuae laudis cauſam dediſti. Multum enim ea re tributum eſt Brandenburgico, ſubverenti, ne per ſummam iniuriam a Polonis invadatur, cui, iam dedito Sedino, novum ſubſidium Saxonia praebet et inter

ter arma etiam novit beneficiis vincere, ut ne quid detrimenti reſpublica capiat, quin potius amicitia concordiaque adverſus dolos aſtumque externorum regum muniatur. Gedano accepi, legatum Gallicum dixiſſe, eam fore huius belli aleam, ut Sveonibus ſolis male ceſſura ſit, quod pro horum conditione temporum, mutari non poſſet. Interim Galliae Rex non modo vim reprimit; ſed quoque infert, et celebritate armorum conata foederatorum ſemper antevertit, iamque de opprimendo *Ducatu* Mediolanenſi, ex quo totius Italiae ſalus pendet, conſilium capit. Quae res quorſum tandem exeat, ſuſpenſus ſum, niſi Serveſta mihi renunciatum fuiſſet, Principem Auriacum Deſſaviam ſorori, Henricae Catharinae, perſcripſiſſe, ſocerum regem, Carolum, partes ſuas foederatorumque *electurum*, niſi aequas conditiones accipere velit Chriſtianiſſimus rex, quae una ratio eſt ſufficiens, ut omnes in ſpem pacis, inſtanti anno recuperandae, inducat: quod, ſcio, Domine, te velle quoque ac optare cum Purpuratis, qui hanc gloriam nomini veſtro comparaſtis, quod inter publicos patriae motus vos ſoli opes viresque Saxoniae pace firmaſtis. Quae ut perpetua ſit vobis et peculiaris tua, Domine, precor DEVM et voveo, ut omnibus fortunae beneficiis, cum illuſtriſſimo fratre familiaque univerſa ac tota aula, firmo ac perpetuo quodam gentis tuae iure, fruaris. d. XXVII. Dec. cIↃ IↃc LXXVII.

CCCCLI.

CCCCLI.

SIMONI REVTERO.

MIror audaciam, quod tam praefracte ſcribis, te integrum purumque eſſe, nec Academiae, cuius tabulae ad citandum te affixae deſcriptaeque brevi ad te venient, teneri te, impudenter ſatis affirmas. Nam, quod de invidis atque aemulis tuis memoras, per eſt ridiculum. Iurati teſtes, in quibus ne quidem ſuſpicio invidiae reſidere ulla poteſt, contra te producuntur. Non enim rumoribus; ſed rerum argumentis iam convictus es, quod impulſor fueris effringendarum aedium et poſtea, non ſine perfidiae labe, contra ſacramentum civis Academici, hinc te proripueris. Si tu citatus venias, pari modo ordineque iuris legitimo te rerum ſurreptarum et pecuniarum librorumque furtim ablatorum convictum dabo; nec verbis, ſed iure experiar, ſique id defugias, acta inquiſitionis eo mittam, ubi in poſterum es commoraturus. De me, quid videris, quid audiveris, libere intrepideque dicas. Servio Principi *Electori*, ſervo fidem, ſtudeo honori commodisque patriae, averſor malos, odi leves proiectosque homines; contra amo bonos, etiam illos, qui difficili fortuna utuntur et propter virtutem quoque invidiam ſuſtinent ac omnia iniqua patiuntur. Tu vero male agendo quale incitamentum laudis tibi promittere potes, fidei, honeſtatis oblite? Miſſa iſta rhapſodia in iudicio contra te valebit, ſi iuratis multorum teſtimoniis in ruborem ageris. Haec tempeſti-

ve

ve in animo cogita et ſatisfactionis rationes ini. Honor, ſalus, omnia tua in diſcrimine verſantur. Si vero, ablatam pecuniam reſtituturum te, recipias honeſtasque rationes reddendi erepta accipias, non vocaberis meo nomine in ius factaque iſta tua, ſane turpia, oblivione delebuntur, cum hoc animo ſim, ut iuvare potius unumquemque velim, quam quoquo modo deprimere. Quod ſi facere refrageris, omnes opes copiasque meas pertinaciae tuae opponam faciamque, ut credas, vere dixiſſe hoſpitem, quae tu tibi perſvadere non potuiſti, qui tamen in publico ſenatu, tanquam reus violatae fidei deſertorque vadimonii ob tumultum publicum, es damnatus. Quae acta, forma modoque iudiciario patronis tuis mittam, ſive velis, ſive nolis, ſi mihi non ſatisfacias. Credas, me nihil incepturum, ubi non ſciam, iure me victurum. Igitur haec in animum demitte et eſto fortunae tuae faber. Adhuc tempus eſt, ſi vel promittas, te ſatisfacturum. d. XXVIII. Dec. cIɔ Iɔc LXXVII.

CCCCLII.

N. IVNGHANSIO.

SEro mihi redditae ſunt literae tuae, quas curandas M. Hahnio dederas, ex quibus intellexi, te Spangenbergii chronicon ſelegiſſe mihi vendendum, ſi argenteum numum expoſiturus pro eo eſſem. Quod non refugio et fateor, me omnia eius viri opuſcula habere, praeterquam illud Chronicon

nicon Mansfeldenſe, dummodo integrum ſit et nulla parte detritum atque imminutum. Nactus etiam ſum codicem eius manu ſcriptum, in hiſtoria Aſcania, quod viri eius induſtriam cum primis mihi, in ea perdiligenter verſato, approbavit. Verſus, quos miſiſti, in poëtam infelicem ſcriptos legi; ſed quorum auctor non debuit neſcire, V. capitis veniam eſſe factam, ea tamen lege, ut ad virgas militum damnaretur, non ut ictus acciperet; ſed quo eius poenae ſimulacrum eſſet, quam ſubeunt milites ordinum deſertores. Sedinum honeſtis conditionibus ſe dedidit omniaque iura et privilegia ſalva ſibi fore, prius pactum eſt, quam in hoſtis poteſtatem veniret. Id certum eſt, Sveones de tota Pomerania Rugiaque deceſſuros, ſi Danus ea ſit reſtiturus, quae in Scania occupavit. In Livonia ſibi timent a Ruſſis, qui ob veteres finium controverſias bellum minantur. Vngarorum impetus, poſtquam reiecti ſunt ab oppugnatione Beſſermini, relangveſcit omniaque conſilia factioſorum confuſa ſunt ac inter ſe pugnantia, poſtquam Eperieſſini occupandi occaſionem neglexerunt. Interim ope auctoritateque Regis Angliae ſubitam pacem ſperamus, quae ut redeat afflictae Germaniae, et tibi tuisque rebus nulla felicitas deſit, ſub hoc tempus, quo amicus amico bene ſolet precari, tota mente atque animo DEVM precabor. d. III. Ian. cIɔ Iɔc LXXVIII.

CCCCLIII.

CCCCLIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

HEri coenavi apud iure conſultiſſimum Zieglerum, fuitque tunc nominis tui recordatio nobis iucundiſſima, optavimusque ambo, ut res tuae perpetuo florentes integraeque eſſent, ac illuſtriſſimus Senatus veſter in priſtina gloriae felicitatisque poſſeſſione firmaretur. Multum enim ad aulae Saxonicae laudem atque noſtratis Academiae incrementum accedit, ſi vos omnes atque ſinguli, quorum patrocinio maximo atque ampliſſimo fruimur, proſpera et conſtanti valetudine ſitis, hocque etiam ſtudiis literarum tribuatis, ut per manus quaſi nobis tradita, veſtro beneficio uſque ad ſeram poſteritatem conſerventur. Simul oro DEVM, ut familiam tuam ſalvam ac incolumem praeſtet filiosque ad paterna exempla excitatos confirmet, ut ſplendori ornamentoque patriae ſint rectoque ſemper curſu incedentes tandem in ſummo honoris faſtigio collocentur. De pace Germaniae ſpero et credo futurum, ut hoc anno, quem DEVS reipublicae Chriſtianae patriaeque in primis fauſtum eſſe iubeat, revocetur atque reſtituatur, et, ſopitis belli, quod ſuperiori tempore coeptum eſt, moleſtiis et calamitatibus, nullam iniuriam impetumque hoſtis in poſterum pertimeſcamus. Certum habeo, Sveones de tota Pomerania Rugiaque deceſſuros, ſi hac conditione

re-

recipere Scaniam ac retinere proximos et quaſi domeſticos regni fines poſſint. Gallus interim, toti Flandriae inhians, graviter minatus eſt, aut conditiones aequas acciperet, aut bellum, communibus Angliacque coniunctis viribus, contra ſe gerendum expectaret. Sed DEVS reſpiciat patriam teque, eius inſigne decus et fulcimentum, praeſenti auxilio corroboret ac tuetur. d. IV. Ian. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLIIII.

N. TESMARO.

QVae Conſiliarius reipublicae veſtratis, ampliſſimus vir, Georgius Hegenvaldus, pro ſuo in me animo benevolentiaque ſingulari, per te, quaſi novae amicitiae interpretem et conciliatorem, perſcribi pariter, ac curari iuſſit, ea, cum auctori ornamento ſint, tum mihi diſplicere non poſſunt. Ex quo intelligis facile, quam libenter acceperim, quae eius nomine miſiſti, qui ſcias, diligenter a me obſervari viros, quotquot auctoritate ſua rem literariam iuvant ornantque. Paucos enim hodie videas, qui iuriſprudentiam cum bonis literis, a quibus tamen, velut a fontibus, omnis liberalis doctrina dimanat, ita coniungant, ut prodire in publicum ac dicere pro roſtris et dare ſpecimen iuventuti cum dignitate queant. Quare eius viri nomen mihi carum eſt et cupio, ut illi affirmes, me honoris meritorumque ipſius ſtudioſiſſimum fore. Deditionis Sedinenſis capita prius vidi, quam

quam abs te miſſa ſunt, carmina fere plus pietatis, quam ingenii oſtendunt optandusque eſt poëta inſignior, vel Sabinus aliquis, qui gravius aliquid ſplendidiusque pangat. Ego a vobis remotior duntaxat in voti religione conquieſco ac DEVM precor, ut Brandenburgicus ille Achilles hanc laudem Germanis perpetuo memorandam relinquat, quod pro ſalute et gloria Imperii tot pericula adierit et iuſtam cauſam armis defenderit, Sedinumque, ſine quo nunquam tuto eſſe licuit, ad deditionem redegerit ac lucem libertatemque Germanicam reſtituerit feliciter ac firmarit. Fuitque hoc tale opus, ut tota Europa miretur et barbari, magnitudine famae exciti, veniant Principisque ſummi facta venerentur. Is enim Gallos, quos antea a ſociis deſtitutus non potuit, per latus Sveonum quoque vicit et Auriacum. ex quo Belgii ſalus pendebat, contra aemulos firmavit, ſeditiones gliſcentes extinxit, concordiam reduxit et ſpe expectationeque maiora effecit, hoc glorioſior, quod deditae urbi ignovit et omnes ſuperiores offenſas iniuriasque, velut pater, condonavit; omnia privilegia, tam ſacra, quam profana, reliquit et conſervavit, ac talem ſe praebuit, ut fortitudo et clementia, ſummo ac inaudito quodam laudis certamine, in eo eniteſcant. Nec, ut vulgus rerum ignarum putat, Saxonia illi hanc laudem invidet, ſed gratulatur et vovet, ut Saxonica fides in amicitia Brandenburgica magis magisque exſplendeſcat. Sangvis Germanus tot foederibus neceſſitudinibusque copulatus Germanica

nica concordia aletur in poſterum et ſic augebitur, ut externam vim, minas, invidiam, odia, non pertimeſcat. Quod DEVS ratum eſſe iubeat et vicinos inter cognatosque Principes tranquillitatem ſervet. Vale. d. X. Ianuar. cIↄ Iↄc LXXVIII. quem tibi opto eſſe ſalutarem.

CCCCLV.

GEORGIO HEGENVALDO,

Consiliario Stargard.

PErgrata ſunt mihi ea omnia, quae mittenda curaviſti, quippe quae eiusmodi eſſe video, ut ſummum ſtudium curamque auctoris probent et non modo in curia foroque; ſed etiam in reconditis illis literis, quibus ad interiorem doctrinam erudimur, praeclare verſatum oſtendant. Cum ergo vel eo nomine ſis mihi obſervandus, tum ſtudebo ſemper honori tuo et exiſtimabo, nihil tam difficile fore, quod tua cauſa ſuſcipere conficereque non debeam. Illud vero te rogabo, ut iuvenibus, qui egregia et vitae ſcholisque utilia didicerunt, opem patrociniumque praeſtare ne recuſes, cum quod tuae prudentiae auctoritatisque ſit iuvari honeſtos viros ac identidem excitari; tum quod poſteritati ſerere quaſi arbores et, quid huic profuturum ſit, animo proſpicere neceſſe habeas, qui eo ſis loco, ut ad ornanda ingenia permagnum pondus afferre poſſis. Idque eo ſpectat, ut tibi et ampliſſimo Senatui Stargardienſi commendem Danielem Teſmarum, iuvenem et vita, et doctrina,

na, quoad hic vixit, egregium et ita celeberrimo Valthero noſtro ac mihi deditum, ut non poſſemus aliter, quin eius in ſtudio inſtitutoque honeſtiſſimo acquieſceremus. Quare tuae dignitati et prudentiae convenit, ut per te munus, quod vehementer optat, conſequatur levetque tandem ſic vitae privatae moleſtias, ac de patria ſua, ſuſceptis docendi partibus, pulchre beneque mereatur. Nam eum maxime puto ornandum, qui DEI cultum veramque religionem cum artibus optimis coniunxit omnemque operam ad viros ſummos audiendos ſemper contulit, ac talem ſe praebuit, ut patriae fructum ſane maximum ſit allaturus. Ita te DEVS, familiamque tuam florentiſſimam ſervet. d. X. Ianuar. cIɔ Iɔc LXXVIII.

CCCCLVI.

M. IO. IAC. STVBELIO.

Accepi ab amico honoris tui cupidiſſimo, Chronicon quoddam Freibergenſe, librum manu ſcriptum, eſſe in tuis manibus. Quem ſi pro amicitia veteri mecum communicares, pergratum officium mihi navaturus eſſes, cumque is ſim, ut ſtudere velim commodis tuis fortunamque florere, nihil tua cauſa, quod viciſſim honeſte poſſim, facere recuſabo. Laërtium, cuius editio penes te eſt, uſibus meis aptior, vix auſim nominare, ne aures tuas obtundam ac prope extorquere videar. Ego, ſi placet conſilium, libros alios dabo, pretio non inferiores, ut videas, me nihil abs te petere

impudenter. Sumus enim quiſque iuvandis aliis nati et pro eo, ac par eſt, mutui debitores. Tu fac, ut ſentiam, quid tibi videatur. Me ſtudiis officiisque certantem ſemper experieris et, ſi quid ſit, qualecunque etiam ſit, ubi tuo honori utilitatique ſervire poſſim, de me exiſtimabis, curaturum. Nos pacem ſperamus, opera Angli reſtituendam. Sveones e Germaniae finibus excedent. Hoc belli ipſorum auctoramentum erit. d. XVIII. Ianuar. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLVII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

POſtquam inter me et Hubnerum bibliopolam conventum eſt, ut Sleidani coeptam hiſtoriam perficerem, ita ſum impeditus, ut omnes horas, quas a munere docendi vacuas habeo, illi labori impendam. Subvereor autem, ne iniuſſu tuo periculum adeam petoque abs te eam ob cauſam, ut primas eius inſtituti lineas, quas curabit Hubnerus, aequo animo contempleris. Si enim, probare te, intelligam, nec periculo mihi futurum, nomini tuo, ut antea, ita in poſterum erit ſacrum. Recentium enim rerum ſumma capita attingo, ſtudium iramque procul habens et perſonam ſuſtinens, quam res munusque poſtulare mihi videtur. Imperio Germanico ultima prope ſunt expectanda, ſi pax irrita fuerit Bavarusque partes Gallicas amplectatur. Dani conſilia et fortunam clades in Rugia accepta convertit, partim ſecuri-

curitate eorum, qui Koenigsmarckium aditu arcere poterant; partim diſſenſione tribunorum, cum Rumohrius, meliore fortuna dignus et ſub Gallicis, Luneburgicis Daniciſque ſignis ſumma cum laude meritus, praeter ſpem omnium cecidiſſet et, quod dolendum, inultus, quando nec legatus ab eo conſtitutus, nec locus ad receptum idoneus fuerat. Septem millia profligata ſunt: omnes autem capti, aut caeſi: pauci, ſumptis cymbis, effugerunt. Flos Pruſſicae Nobilitatis eſt proſtratus, robur cohortis Stralſundicae amiſſum et longo bello durati milites veterani multiſque expeditionibus inſignes, vel occubuerunt, vel deſtituti ſponte ſe dediderunt. Cum de ea ſtrage ad Brandenburgicum nuncius perlatus eſt, omiſſis laetitiae inſtrumentis diſceſſit a Marchione, Ioanne Friderico, agnato, propter metum non expectatum et Sedini in primis ancipitem fortunam ſi Koenigsmarckius vires reciperet. Verum proxime id grave Sveonibus accidit, quod Dani navem, pecunia onuſtam, quae a rege Galliae miſſa fuerat, interceperunt. Maxime enim in eo regno ſunt difficultates numariae diſſidiaque procerum, quae fortaſſe recuperatio Rugiae, magno eius regni bono, finiet. Bavaro nova ſpes in regno Hungariae facta eſt, ſi in eam ſententiam induci ſe patiatur, ut ſua caſtra cum Caeſare contra turbantes Vngaros coniungat. Angli novum iter per ſeptentrionem deſtinant aiuntque, fabulam eſſe de nova Zembla proditam et multo alia explorari, quam quae adhuc affirmentur. Quod

quale ſit, tempus docebit, ſi navigationis conſilio, de quo multa pollicetur Henricus Oldenburgerus, ſcriba ſocietatis Curioſorum, plenus exitus reſpondeat. d. VIII. Febr. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLVIII.

HERMANNO CONRINGIO.

QVod pro ſummo tuo in me ſtudio verboſiorem epiſtolam meam ac fere ieiunam aſpectuque tuo indignam haud ſpernendam putaſti, illud facit, ut in ſpem veniam tuae benevolentiae conſtanter retinendae, quam apertiſſime mihi declaraſti, quod ad Baronium legendum et ratione, et exemplo utiliſſimo me es cohortatus. Nam vir iſte, etſi adverſarum partium eſt: tamen ſumma navatae operae laude fraudari non debet, quippe qui, mea opinione, primus fuit, qui hiſtoriam Eccleſiae univerſe reſpondentibus temporum actorumque publicorum intervallis, conſtitutis ad eam rem optimis exquiſitiſſimisque ex omni antiquitate ſubſidiis, ad poſteritatis memoriam propagaret. Neque tamen neſcio, annales eius multis erroribus ſcatere, quorum tu inſigniores aliquot, quantum ad iurisdictionem imperatorum ſumma cum iudicii laude abs te vindicatam ſpectant, dudum et notaſti, et luculentiſſime confutaſti. Dum haec ſcribo, ſimul obſervo, non habuiſſe, quod coniectaret de auctore VII. Reſcriptorum, quae, in Chriſtianos promulgata, Vlpianus collegit, ſuppreſſorum. Ego ſane nihil dubito, quin Trebonianus, qui multos alios veterum iure-

con-

conſultorum libros ſuſtulit, iis intempeſtiva quadam ſedulitate nos privaverit. Praeterquam autem, quod alioqui magnam eruditionem cum prudentia coniunctam demonſtrat, iis quoque in rebus calliditatem prodit, quibus Pontificiorum utilitatibus commodisque ſerviendum erat. Nihil enim non conquirit, quod ad aſſerendas ſectae ſuae ſuperſtitiones quoquo modo pertinere putat: cuiusmodi illud eſt, quod Petrum, cui primatum omnibus modis confirmare ſtudet, in eodem lecto cum Servatore Chriſto more Romanorum accumbentem fingit, ut ſingularem illi praerogativam, quae ab eo ad ſucceſſores Pontifices transmiſſa fuerit, tribuat comprobetque. Quare Caſaubono maximo eum refellenti audiens ſum: non tamen capio, quid ſit, quod dubitet, utrum Servatori diſcumbenti cum diſcipulis tres potius, an quatuor lecti collocati fuerint. Nam, quod quini in lecto reclinati fuerint, minime raro eſt factum, ſed in vulgaribus coenis ſaepe multumque uſu venit, praeſertim cum viliores eſſent, qui diſcumberent, ut ſane tunc Servator lautitias pompamque magnificam non conſectabatur. Sed his te non obtundam, nec diſputabo, ne fines epiſtolae egredi videar. Illud vero te non fugit, quam multa verbis etiam non mutatis ex iſtis fontibus in areolas ſuas deduxerit Dorſchaeus, vir inter noſtri aevi Theologos doctrina lectioneque ſummus, et cum Georgio Calixto in ſeculi huius laudem poſteritatisque admirationem referendus. Tuum concordiae ſacrae ſarciendae ſtudium cona-

tumque indefeſſum probo ; ſed vereor, ut confectas des eius conſilii rationes, quando tempora noſtra ita miſera ac in diſſenſiones prona ſunt, ut nulla prope reconciliationi diſſidentium partium ſpes ſuperſit. Putantque noſtri, has deſtinationes eſſe tales, ut ad exitum perduci non poſſint, id quod omnium ſeculorum memoria ſatis teſtatum facit. Alioqui tua vel ab hoſtibus laudantur, et nuper Theologus quidam honorificam tuae ad Novenum Antonii animadverſionis mentionem fecit, legoque ipſe cum ſumma voluptate. Vt vel hoc ſit, cur de meo in te ſtudio obſervantiaque nihil dubites credasque, fucos a me eſſe alieniſſimos et recti mihi tenaciſſimam honorique tuo addictiſſimam mentem. Nec aliter ſentit Zieglerus, vir priſca fide et cuius conſvetudine prorſus recreor ſermonibusque doctiſſimis ſaepe teneor : utrique autem vel nominis tui recordatione frequentiſſime exhilaramur. De ſtatu reipublicae recte divinaſti, niſi quod Anglus Bavarusque belli ſocialis melius gerendi ſpem faciunt omnesque velut in Gallum conſpirant. Iſte tandem promiſſis opinionibus in partes Auſtrias trahitur : illum prope poenitet amicitiae Gallicae, quippe auctori periculum allaturae, ſi Hiſpanos ſuccumbere patiatur. Rugia per Koenigsmarckium, qui Danis Brandenburgicisque ludus et iocus erat, recepta iterum Sveonibus animos fecit Polonumque magis in ſtudia eorum inclinat : quanquam metus erga Turcas et Moſchos illi ante oculos eſt aguntque hoc Auſtrii, ut eum

his

his artibus diſtineant. Rumohrius, praefectus militiae Danicae ſupremus, imprudenter hoſti copiam pugnandi fecit, non conſtituto legato, unde poſt confuſio orta trepidatioque fiduciam reſiſtendi eripuit, nec rebus ita proviſis, ut poſſet eſſe receptus: cumque is arcere aditu venientem poſſet, mox ſecurus fortunae et virium rem Danicam ſeque ipſum perdidit. Septem millia profligata: omnes aut caeſi, aut capti: pauci, ſumptis cymbis, effugerunt. De Engelmannianis monui Zieglerum, qui omne ſtudium tibi pollicetur credoque ego, ad ſupremum Senatum provocationum, qui Dresdae eſt, ubi illuſtres conveniri ad ultimum ſolent, litem eam devolvi oportere. Sique id tibi videatur et, prout auguror, eveniat, cauſam tuam ſimul Adamo Chriſtophoro Iacobi, iureconſulto illic magni nominis viro et gratia potentiorum valido, patrono in primis meo, pro virili commendabo. Ita vero te DEVS nobiliſſimamque familiam ſervet ac te diu florere iubeat valetudinemque firmam praeſtet. d. X. Febr. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLVIIII.

N. IVNGHANSIO.

Ziegleri teſtimonium ad te curavi per Lemardum, quem exquires apud Gleichmannum. Miror hominum iſtorum moram negligentiamque, dum, quod ſuſcipiunt, non obeunt cum cura, munus. Ab Hubnero, cupio, ut mittatur Valcnierii hiſto-

ria Germanica, qua uti poſſum in eo inſtituto perficiendo. Boernero hac tranſituro Berolinum omni opera te commendabo. Paſerinii, pignoris loco dabis diſſertationem, ut in ſpem veniat epiſtolae certo ad eum perferendae, ſi a negotiis magis vacuus ero. Pacem ſub clypeo coituram tota Europa ſperat et redituram Patriae tranquillitatem fortunamque meliorem. d. XXII. Febr. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLX.

GEORGIO SCHVBARTO.

QVae de Comitibus Palatii ad me perſcripſiſti, ea omnia recte atque diligenter inveſtigavi, neque ratio ſcribendi apud Francos recepta, et conſuetudo uſusque pragmaticus te ſinunt in eo genere dubitare. Nunquam enim legas, Francos dixiſſe Comites Palatii ſacri, ut quidem ſoliti ſunt Romani. Poſtea tamen, et aevo circiter Friderici Aenobarbi, id Germani quoque coeperunt imitari; ſic tamen, ut nemini inter utroſque Comites diſcrimen obſcurum eſſet. Ac de illo Francorum Palatii munere multa et digna obſervatu tradidit Hincmarus, fineſque cognitionis ipſorum luculenter et bona fide deſcripſit. Alioqui titulus codicis Iuſtiniani de comitibus et archiatris ſacri palatii, recte ſe habet et Theodoſiano codici, antiquitati illorum temporum et ſtylo ſophiſtarum, qui panegyricis Auguſtorum ſcribendis operam dabant,

bant, ex aſſe convenit doceṫque, ſcriptionis formam aetatis iſtius uſu comprobari. Neque vero paria faciunt Comes palatii ſacri et Comes Palatii ſacri Lateranenſis. Alterum enim ſcripturae verae et priſcae reſpondet ; alterum eo minus, quod in Donatione Conſtantini, quae, me iudice, non eſt ſeculo Karolino antiquior, ſine adiectione ſacri effertur Palatium Lateranenſe. τὸ ἡμέτερον βασιλικὸν παλάτιον, τὸ λατερανέσιον et quae ibi ſequuntur. Nec te pigeat legere editum eo commentarium, unde hauſit Limnaeus, quae de duplici Palatio Lateranenſi eſt commentatus : quorum rationes cur Freherus, qui tamen Pithoei, ſumma et doctrina, et fide, et moderatione viri, opuſculum manu animoque verſavit, invenire haud potuerit, miror. De Iureconſulto Italo, Maximiliano I. percaro, cuius mentionem facis, in tabulis Academiae noſtratis in haec verba, libro IV. concepta, ſcriptum eſt : Vincentius Ravennas Italus : neque nullum ibi vel veſtigium Petri Thomaſii adhuc invenire potui, nedum ut diplomatis a Maximiliano confecti ſpem facere tibi queam. Privilegium Maximiliani I. Friderico, ſeptemviro ſapienti, anno ſeculum quintum decimum finiente impertitum, non plus docet declaratve, quam, quod is ius tribuendorum inſignium gentilitiorum eſt conſecutus, eo modo formaque, quae in diſſertatione de Friderico III. expreſſi. Reliqua adiicere nec utile, nec conſultum videbatur. Etſi enim Comites Palatini hoc beneficio Caeſarum nanciſcuntur, ut largiri eiusmodi

Mm 5 in-

inſignia poſſint: tamen nos ſupra communem Palatinorum conditionem evecti Principis privilegium interpretamur, et ad Palatinatus Saxonici, quatenus ad patrimonium eius ſpectat, ἐξοχὴν, ſummae poteſtatis aemulam, unde, ius adminiſtrandi interregni et plura iura alia, velut a fonte derivamus, dirigere haud incertis indiciis ſolemus. Nam ille princeps, qui in loco patris a Maximiliano diligebatur, quippe et conſilio perſpicaciſſimo, et prudentia maxima, et virtute auctoritateque ſingulari efficere poterat, ut auguſta dignitas in ſtirpe Auſtriae perſeveraret, excelſius aliquid obtinuiſſe, eſt putandus. Hinc et ultra ditionem Saxonicam non eſt productum, ut iurisdictionis patrimonium principale definientis ratio agnoſceretur. De arte ſcutorum atque inſignium elaborata quaedam promiſit Spenerus, operamque meam occupavit, cuius liber his, credo, nundinis in lucem exibit induxique ipſe eum in hanc ſententiam; nec dubito, quin tibi ſit profuturum, quanquam non nego, multas eſſe Heraldicorum coniecturas, quae mihi per omnia ſeſe non probant: de quibus, ſi otium fuerit, te monebo. Vale et ſtudiis honorique noſtro favere deinceps perge. d. XXII. Febr. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLXI.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

Fidei meae convenit pietatiſque intereſt, et ad patrocinii tui, quocum maxima beneficia ſemper

per

per coniungis, gloriam pertinet, ut voti per epiſtolam nuncupandi rationes conficiam omnibusque clientis partibus et officiis fungar. Precari enim DEVM ſoleo pie ac diligenter, ut illuſtriſſimam gentem tuam perpetuo tuetur et conſervet, malaque publica et luctum ab ea avertat, ut de poſſeſſione felicitatis et gaudii, quod ſuperioris anni caſus ſaepe turbarunt, nunquam dimovearis. In primis etiam hoc tibi tribuat, ut illuſtriſſimi filii gloriae, quam abs te acceperunt, propagatores ſint rerumque optimarum in patria auctores. Nam id videtur quaſi per me precari velle noſtra Academia, cui tot beneficia abs te attributa ſunt, ut eorum fructum atque proventum ſempiternum debere tibi tuaeque ſtirpi velit. Simul DEVS Saxoniam reſpiciat efficiatque, ut tuis conſiliis omnia tuta proſperaque reſpondeant, et pax maiori Germaniae parte erepta quamprimum reſtituatur; praecipue autem tuorum ſummorum atque immortalium meritorum memoria nunquam exoleſcat familiamque inclytiſſimam omnibus rebus affluentem et valetudine ſucceſſuque firmam praeſtet, ſeroque repetat coelo, in quod nomen famaque dudum ſunt evecta. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXII.

AVGVSTINO EGENOLPHO,

SCHOLAE DRESD. RECTORI.

CVm literae tuae mihi redderentur, valde ſum gaviſus, ſiquidem benevolentiae tuae nec volo,

nec

nec poſſum oblivifci, ac ſaepe etiamnum recordor ſermonum mutuo habitorum, quibus uterque utrique amorem ſtudiumque erga bonas literas teſtabamur. Quem conatum ſane eximium ac laudabilem, non verbis modo declaraſti; ſed rebus factisque etiam comprobaſti, dum frugi homines diſciplina tua excultos nobis ſaepe tradis et quaſi per coloniam huc mittis, qui, non dubito, quin, confectis ſtudiorum rationibus, praeſtituri ſint officium, quod probos liberalesque viros decet. De Graunio habe, non diſplicere mihi eius ingenium et mores, cum propter ſtudia humanitatis, quae vulgus adoleſcentum fere ſpernit, tum propter induſtriam, quam ab eo tempore, quo hic fuit, teſtatam mihi fecit. Eget autem vitae ſubſidiis queriturque, non eſſe ſibi, unde ſcriptores antiquos luculenter editos ſibi comparare queat. Quare auctor ei fui, ſupplicaret illuſtri Senatui ſanctiori, ut per quem ſtaret, quominus difficiliori fortuna uteretur. Faveo enim bonis et modeſtis adoleſcentibus, quorum hoc noſtro aevo magna eſt inopia, pluresque levibus malunt indulgere ſodalitatibus, quam Profeſſoribus operam dare. Quod malum a miſero ſtatu temporum et contemptu literarum proficiſcitur, ex quo fit, ut audacia ſe contra leges arment licentiamque perditiſſimam facile in laude ponant. Erit Hercules, qui haec monſtra profliget tandem, ut pietatis doctrinaeque ſtudiis conſulatur. Neſcio autem, quo fato eveniat, ut eiusmodi carcinomata huc deferantur et contagione ſua lubricae aetatis iu-

ve-

venes contaminent ſaepe ac perdant, uti quidam Gedanenſis hic vixit, qui infandam impietatis labem turpiſſimasque illecebras in adoleſcentum animos inſinuare ſtuduit, et unum, meae curae commiſſum, eo adduxit, ut, cum antea multa de eo reipublicae pollicerer, nunc, deſperato ſimilis, tantum de bello loquatur. Cuius, dante DEO, ſi brevi futurus eſt finis, videbunt proiecti homines, quid admiſerint, ut eos, cum veteri iſto, vitae factique taedeat ac pigeat, non meliori ſorte dignos, quando doctoribus non ſunt audientes. Melius enititur ac contendit Graunius ſpemque mihi egregiam facit, cui vel tua cauſa nihil denegabo. Vale, celeberrime vir, et de bonis adoleſcentibus bene mereri perge. d. XXVII. Februar. cIɔ Iɔc LXXVIII.

CCCCLXIII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

CОncede hoc, Domine, audaciae meae, ut, pro amore erga literas utiliſſimamque iuris artem commendare tibi liceat Ioannem Chriſtophorum Gleichmannum, cum, quod eum ob ſtudia humanitatis et hiſtoriae Romanae ſemper dilexi ac in familiaritatem quoque recepi : tum quod vi quadam naturae diligentiaque ſingulari ad iuris prudentiam contendit auctusque ſubſidiis doctrinae haud vulgaribus Zieglero iureconſulto ſpem inſignem facit. Quinquies publice ſtetit diſputans et luculentis ſane his ſpeciminibus auditorum benevolentiam ſibi facile conciliavit. Sae-

pe

pe etiam et cum laude eas peregit partes, quas opponentes, quos nominamus, ſolent, adeo, ut iureconſultorum ordo illi poteſtatem fecerit aperiendi ſcholas et erudiendi iuventutem. Eget autem vitae ſubſidiis et miſero difficilique hoc tempore nullum in fortunis domeſticis praeſidium habet: quo fit, ut tibi ſupplicet, Domine, atque ea in re inſtitutoque honeſtiſſimo, gratioſiſſimum animum tuum promereri cupiat. Quod, ut ſpero pro eo, ac humilimi tui clientes debent, Gleichmannus mecum ſpondet et pollicetur, illuſtriſſimae gentis tuae admiratorem, ſempiterna parendi lege obnoxium, eſſe velle et patriae, cuius charitas omnia complectitur, uſui ſemper fore. Rumor de invaſione Iutrebocenſi nullus eſt. Vltro ceſſerunt Brandenburgici, cum viderunt, ſerio rem agi, non paſſuris noſtris, ut hoſpitia illic ſibi deſignent. Anglus pro pace adeo annititur, ut ex Belgio ad me perſcriptum fuerit, iam de Flandria Rhenaniſque regionibus actum fuiſſe, niſi audaciam auctoritate ſua Anglus inhibuiſſet, qui per expeditos curſores hoſtem ab inſtituta profectione dimovit adduxitque ad revertendum in Galliae ſuae fines. Helvetii non minus in ſuſpicionem adducti conſilio obniti coeperunt. Interim cum piratis Algierenſibus foedus ſocietatemque pepigit, ut per latus noceat Anglis. Sicilia brevi tota redibit in poteſtatem Hiſpanicam, diffiſis ibi fortunae ſuae Gallis. Motus Tranſylvaniae metusque Turcarum apud Polonos, ſpesque pacis cum Moſchis faciendae factioſos Vngaros de omni praeſidio deiecit.

cit. Diſceſſus regis Poloniae ex urbe Gedanenſi nec laetus, nec bono omine inſignis fuit. Kal. Mart. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLXIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SPes pacis ſenſim evaneſcit multisque paſſim nunciis ſignificatur, hoc anno gravius acerbiusque bellum fore, quam ſuperioribus annis fuit: praeſertim, cum in eo ſit Anglus, ut ab Auriaco perſvaſus in partes trahatur, demonſtrata periculi ratione ob Gandavum interceptum, ſiquidem his rebus futurum ſit, ut brevi tota Flandria, ex qua facilis in Angliam traiectus eſt, in poteſtatem Gallicam redigatur. Ardet enim vindicta Galliae Rex et celeritate Foederatorum conſilia occupat occaſionesque more ſuo antevertit. Tum callide conſilia conatusque eludit adeo, ut, cum prae ſe ferret, auctoritati dehortationibusque Regis Angliae daturum, ut reverteretur in Lotharingiam, mox, attonitis metu Hiſpanis auxilioque ſufficiente deſtitutis, ante Gandavum, vaſtam populoſamque urbem, conſtiterit armatus indigentemque maioris praeſidii ad deditionem paciſcendam compulerit fineſque ſuos ita firmaverit, ut confectas ſuae defenſionis rationes habeat Anglumque ipſum non facile pertimeſcat. Sveonibus, per Lithuaniam ingreſſuris in Pruſſiam impreſſionemque facturis, tranſitus eſt denegatus, edito a Polonis ſcripto, quo cauſae continentur, cur id recuſare neceſſe habuerint. Spes nihilomi-

minus relinquitur, futurum, ut ex Livonia milites annonamque in Rugiam advehant propterea, quod Rex Daniae ſummis viribus claſſem comparat ad eam tam inſignem opportunamque maris Baltici inſulam, in qua olim Dani regnarunt, recuperandam. In Tranſylvania coepti a Beldio motus in perniciem factioſorum Vngarorum vertunt. Imperator Turcarum edixit, ut Beldius hoſtis loco habeatur Apafiusque locum et dignitatem Principis tueatur, hac lege, ut turbis Vngaricis ſe ne immiſceat. Gedani diſſidia ob Strauchium excitata nondum ſopiri poſſunt. Rex Ioannes III. omnibus opem ſuam poſcentibus comem facilemque ſe praebuit eaque arte proceres et plebeios pariter ſtudiis factionibusque diviſos emunxit, diſceſſurus nec opinantibus ſevera mandata dedit, ut, ſeſe deluſos, ſcire poſſent. Cum finio epiſtolam, ex Batavis affertur de ſummis filii tui laudibus, quibus omnium admirationem ſibi conciliet atque ita enitatur et contendat, ut ſummum aeternumque decus polliceatur. Quod DEVS fortunet inſtitutum, et cum patriae ſalutare et glorioſum; tum familiae tuae utile tibique ſemper iucundum eſſe iubeat. d. XV. Mart. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLXV.

LAVRENTIO BAGGERO.

BRaunmanno, praeter expectationem meam mortuo, brevi epiſtola ultimum officium pro eo, ac debui, perſolvi, quod nobiliſſima familia, non dubi-

dubito, quin bene accipiat honorique meo faveat. Etſi feſtinanter, vere tamen fideliterque has partes peragere volui. Oro tamen DEVM, ut mala calamitatesque et funerum triſtiſſimorum caſus a gente Braunmannia avertat, et omnibus fortunae beneficiis cumulet firmetque contra adverſa. Scholas hiſtoricas, quas aperui, nondum deſcribendas curavi: efficiam tamen, ut ſimul exemplum dictatorum et concionis civilis ex genere ἐπαινετικῷ nanciſcaris. In Rugia male rem geſtam eſſe, non ignorabis, cuius cladis cauſa fuit hoſtium contemptus nimiaque ſecuritas, quae prope res regis optimi fortiſſimique per Rumohrii imprudentiam in illo limite convertit. Gedani diſſenſio Senatum inter et plebem eo procedit, ut urbs fato ſuo peracerbo urgeatur. Tribunitii homines palam dicunt, niſi reſtituatur Strauchius, omnia in diſcrimen ventura. Rex Sobieſcius ſpecie officii emunxit cives donaque largiſſima accepit, diſceſſurus autem poſtulata graviſſima iis reliquit. Factio Vngarorum, qui deſciverunt, hoc rerum ſtatu eo minus virium habet, quod Turca ea ex cauſa in Tranſſylvanum Apafium animadvertit. Nec Polonis bene vertet ſtudium Gallicum, quod Turca non vult ſuperiores conditiones ratas habere. Galli audaciam inhibet auctoritas Angli, et occupatio Friburgae, quam Lotharingus purgare non poteſt, niſi quod perfidiam praefecti caſtro cauſatur, Helvetios ab eo rege abalienavit usque eo, ut maluerit uſu doctus, eam retineri in poteſtate Caeſaris, quam ſibi dedi.

Auriaci matrimonium, quod antea plerisque ſuſpectum erat, certe firmamentum eſt expeditionis ſocialis et inſtrumentum infringendae potentiae Gallorum, et maturandae pacis. Non enim expedit omnes habere hoſtes et commercia maritima, in quibus eius regni nervus, labefactari prorſus ac everti. Alioqui, ſi defenſioni tantum incumbat fineſque tuetur, fere omnibus reſiſtendo erit. d. II. Mart. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXVI.

CHRISTOPH. ARNOLDO.

Gratum mihi et periucundum munus fuit, quo me ſuperiori anno, cum ad Saxones reverteretur Kirchmaierus, donandum curaviſti, quippe quod fuit eiuſmodi, ut cum amarem ob auctorem ſtudio mihi coniunctiſſimum; tum diligenter perlegerem ob variam multiplicemque, qua abundat, eruditionem. Ego vero nihil habeo, quod tibi reddam: ſpero autem, futurum, ut copioſe te remunerari poſſim. Iam verſor in hiſtoria noviſſima et pertendo complecti annalibus proximas res eventaque eo modo ordineque temporum, quo coepit Strauchius, vir, cum apud nos eſſet, exquiſiti ingenii, ſed minus moderati et, cum ad ſacras controverſias ſe applicaret, maxime rixoſi: quo non mitiores ſunt ii, qui aetate etiam confecti laceſſunt ſe invicem et, ubi eos diſputandi ſatietas cepit, verborum contumeliis lacerant ſe et vexant. Ita vero fit, ut bonae literae ſtudiaque optima et in-

interiores doctrinae antiquitatis negligantur, et tantum non contemptim habeantur adeo, ut Hercules optandus ſit, qui monſtra iſta domet, aut, ſi domantibus reſiſtat, profliget. Quo animo, cum in vivis eſſet, ſane fuit ſummus Reineſius noſter, qui unus mihi inter Saxones noſtros eruditionem omnibus numeris partibusque expletam nactus videtur, et multis modis vicit Barthium fontesque aperuit reconditae doctrinae: ut vel haec cauſa fuerit, cur Colbertii gratiam ſibi conciliaverit. Is ſumma ratione reprehendit rixoſos homines et ſaepe ob inſcitiam ſatis acerbe notavit, cuius opuſculum de Comitibus Palatii Lateranenſis, quod nondum lucem vidit, Schilterus, qui pleraque eius viri monumenta accepit, Schubarto edendum tradidit: quem hortatus ſum, pergeret alacriter atque in eo utiliſſimo inſtituto perſeveraret. Zieglerus, unus omnium inter Saxoniae iureconſultos doctiſſimus, de Diaconis et Diaconiſſis aliquid confectum habet, quod nundinae Lipſienſes tibi ſunt allaturae. Hermannus Conringius, pro ſummo pacis Chriſtianae ſtudio, rurſus aliquid eo de argumento emittet, cuius inſtitutum probo; ſed vereor, ut confectas det huius propoſiti rationes propterea, quod ſeculum eſt valde contentioſum et controverſiis ſupra, quam dici poteſt, praeſertim in Germania noſtra, delectatur. Quo id, tandem conſequentur ſacris dediti, ut male abiecteque de iis exiſtiment viri aulici et uſu rerumque tractatione occupati, quando ita cum plurimis agitur, ut ex religione artem faciant: quem

 peſſi-

peſſimi exempli morem ſcio etiam diſplicere cordatis eo, quod nimis altercando veritas plerumque amittatur. Maiorem mihi ſtomachum facit ille tibi haud ignotus Reinhardus, qui bellum Theologorum in venas viſceraque Saxoniae tranſtulit et inſignes viros commiſit, cumque iam, incitatis aeſtu animis, gliſceret brevi exarſurum, hac lege ſopitum potius, quam reſtinctum eſt, uti noſtras ille nihil ederet, quod non cum ſupremo Senatu ſacro communicaſſet. Cenſeo enim, id iure facere Principes, ut contentionum tandem modus finisque ſit, et manſvetudini aliquid tribuatur. Kilonienſes novam Chronologiam, Beroaldinae, opinor, ſimilem, moliuntur. Vidi unam plagulam, ex qua non bene licet divinare de ſumma operis. Multum quippe abeſt, quo minus ad laudem huius artis iis rebus, quibus illi ſperant, perveniatur. Puſendorfius, qui doctrinas capitaque morum in formam artis redegit, Theologos placitis ſuis et loquendi formulis offendit: mea tamen opinione fere omnes ea in arena impares adverſarios habuit. Scherzerum Lipſienſem non ſemel provocavit: cum reliquis acerrime etiamnum diſceptat. Sed Grotii libri de Iure Belli et Pacis magis in vita valent, plenique ſunt rationum et exemplorum ex omni memoria deſumptorum. Quandoquidem in omni genere eruditionis vir perfectisſimus fuit, nullo Theologo minor, ſi apparatum antiquitatis lingvarumque ſpecto; et iurisperitis, qui nihil ſapiunt, praeter leges et inſtituta Romanorum, maior; praeterea omni-

omnibus ſubſidiis inſtructus, quae vix in hominem cadunt et ita in omnium populorum hiſtoria verſatus, itaque in poëtis, praecipue tragicis et comicis, et oratoribus antiquis, profanis item, et Chriſtianis ſcriptoribus exercitatus, ut vi iudicii omnes populares ſuos ſuperaverit et ſuae gentis Theologos Gallicis ne quidem aequandos putaverit, cum rationes eruditionis per ſe iniret ceteraque omnia pari felicitate exequeretur. Ita enim, quae ab interpretatione recepta abeunt, quaeque myſteriorum ſanctitati adverſantur, vel leviter eruditus facile intelligat animoque aſſequatur. Chriſtianus Daumius ſuperiori anno operam contulit ad edendos Hieronymi et Gennadii dialogos. Addidit Martini epiſcopi profeſſionem de Trinitate, quae tamen neque formae ſtyli, neque doctrinae talis epiſcopi congruens eſt planeque diverſum auctorem praefert. Subiunxit varias lectiones, partim ex Barthiano manuſcripto depromptas, partim ex codicibus inter ſe collatis deſumptas. Vellem, aliquid de antiquitate homiliarum in opuſculo, cui titulus eſt : *Divorum Patrum homiliae*, tradidiſſet et, quantum Alcuino, quantumque Paulo Diacono debeant, et quale ſit diploma Karoli M. eam in ſententiam datum, ex tabulis et annalibus diſſeruiſſet. Rumor de diſſidiis impreſſioneque Brandenburgicorum in noſtros fines Iutrebocenſes falſus eſt. Brandenburgicus ſuos ex hibernis excedere iuſſit, obſervaturos Koenigsmarckium, qui ſpretus irriſusque a Danis inſulam Rugiam recepit, viresque collegit crebroque in finitimas regiones excurſiones facit, Vis-

mariam intercepturus, niſi conſpiratio in tempore detecta fuiſſet. Niſi Anglus, interpoſita auctoritate, reconciliet partes, difficiliori bello, quod avertat Numen, Europa implicabitur. Sed, quae hic ſentiam, literis non tuto credam. In extremo te quaeſo, Magliabecchio ſalutem dicas eique, velut ſuſcepto meorum officiorum vadimonio, renuncies, in nulla re operaque, ſi quid velit, me defuturum. Ita te DEVS ampliſſimamque familiam ſervet. Non. Mart. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXVII.

PHIL. IAC. SPENERO.

INdices ſcriptorum, qui de Inſignibus gentilitiis commentati ſunt, reddidit mihi Orthius, ut leves ſodalitates vitaret, alio profectus. Inciderat enim in diſſolutos homines, qui ad ſuperiores vitae ſtudiorumque rationes mutandas licentia, quam ſpecie libertatis perſvadent, multum potuerunt. Fuitque aliquis perditiſſimus nebulo Rennepagius, qui deteſtandam *atheorum* impietatem inſtillare voluit ſchedasque, quibus improbitas continetur, diſtribuere et iuventutem corrumpere in animo habuit: cuius venenum, non dubito, quin ſerpſerit, quando ſodalitas nullum aliud vitae inſtitutum ſuſcepit, quam, quod imprecaretur, et in tabernis ageret, et pergraecaretur. Si confluerent, dirae deteſtationes et deierationes, quaſi teſſera conventuum fuerunt, honeſtatem pro ludo ha-

habuerunt, nec aliter de DEO rebusque divinis exiſtimarunt. Accepi, Rennepagium, monſtrum hominis et a malo genio in eam mentem impulſum, dixiſſe, ſi omnia fortunae praeſidia ſe deſtituerent, unam ſalutis viam eſſe per contemptum oraculorum DEI. Ferreus ſit, qui non lacrimas fundat, cum vel talia audiat, praeſertim ab adoleſcentibus et iuvenibus DEO reique publicae operaturis. Sed, quia ex religione ars facta eſt et in Academiis nihil, praeter contentiones disputantium, valet, ſervitusque affectuum et libido dominantur in animis, non miror, ita rem agi. Non quidem ignoro tuos conatus maxime ſalutares; ſed noſtro, tam miſero rixoſoque ſeculo, non eſt, quod futurum ſperem, ut meliores vitae Academicae rationes incantur. Exempla a iurgiis ſacrorum hominum, quae mali exempli ſunt, petuntur ab incautis, quae eo progrediuntur, ut quotidie lites ex litibus ſerantur. Hinc non posſunt non divini coetus res ire in peius, cum fides, qua DEO coniungimur, non ad vitam, ſed ad doctrinam controverſiasque explicandas refertur, et caritatis manſvetudinisque, a quibus recte vivendi initia proficiſcuntur, nullum eſt pretium. Gedani motus, vereor, ne in ſeditione exitioque urbis deſinat propterea, quod tribuni ac plebs minantur, omnia extrema prius paſſuros, quam committere velint, ut Strauchius ſacerdotio, in quod eum reſtitui poſtulant, mulctetur. Nos alioqui, ſi ſacra duntaxat bella excipio, pacate inter nos colimus et diligimus. Potentiſſi-

mus Saxo retinendae concordiae cauſa edixit, ut nihil in poſterum emittatur, quod non cum ſupremo ſenatu ſacro Dresdenſi fuerit communicatum. Germania, credo, fatis ſuis admovetur, Gallo occaſiones antevertente et in Flandria ſic ſuis rebus advigilante, ut ab Anglo, ex quo tamen poſt DEVM totum pacis negotium pendet, ſibi non timeat et, celeritate viribusque arctius contractis, ſaltem defenſionis ſuae rationes confectas dare queat. Nec graviter feret iacturam Siciliae, ſi prohibeat aditu regionum ſuarum hoſtes oſtendatque, ſe, praeoccupatis finitimis caſtris factaque paſſim agrorum vaſtitate, omnibus poſſe eſſe reſiſtendo. Rugiam, fiducia loci et virium, ſimulque vitam ſummo cum dedecore et commutatione rerum Danicarum amiſit Rumohrius. In Tranſylvania Beldius rebellat Apafio. Pro hoc Turca nititur vultque, ut motibus Hungaricis ſe non immiſceat. d. X. Mart. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXVIII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

Accepi, rationes ſacerdotii Greeniani confectas eſſe atque ea de cauſa in ſpem venio potiundi eius muneris, quod diſceſſu ſuo vacuum reliquit, tuo quidem in primis patrocinio, quo magnum ad res meas momentum attuliſti maximumque inſuper allaturus es, ſi auctoritate tua efficias, ut acceſſio, quae mihi ex reditibus praefecturae Vitem-

Vitembergenſis conſtituta, poſt autem, neſcio cuius acerbitate, praecepta fuerat, aequiori conditione mihi reddatur. Cupio autem his beneficiis frui, ut habeam, quod in ſumptum bibliothecae ſuppeditare poſſim: etſi non neſcio, plerorumque invidorum de me eſſe fabulam, quaſi hae artes ſint hominis diteſcere volentis, quod quam alienum a me ſit, vita mea frugi impenſaeque in libros factae teſtantur. Quare parſimonia ſuſtento otium literis tributum, nulla commoda, quae a vitae meae inſtituto abeunt, conſectans, nulli lucro inhians, ut tempus, cuius intervalla partior, ne mihi ulla culpa mea eripiatur. Cuius ſtudii rationes ſtudebo tibi demonſtrare et patriae, ne homini otioſo aut ingrato beneficium collocaſſe videatur. Sigillatim tibi et collegis, quos muneris ſocietate conſvetudineque vitae coniunctos habes, obſequii omnes partes pro eo, ac debeo, ex animo conſtanterque explebo ac fatebor, a vobis, tanquam a fontibus, omnem ſtudiorum meorum felicitatem dimanaſſe. Lites diſſidiaque, ut hic ſaepe inter omnes ordines gliſcunt, me a pacis concordiaeque ſtudio nunquam abſtrahent talemque me probabo, qualem tua et ſummi Theologi, Geieri, monita eſſe volunt. In Flandria omnia conclamata ſunt; nec iugum a regionibus Burgundicis, propter quas Caeſar bello tam difficili ſumptuoſoque ſe immiſcuit, prius depelletur, quam Anglus, Auriaci neceſſitudine foederisque novi religione inductus, omnes regni ſui vires in earum defenſionem impendat. Si Polonia, ut rationes barbarorum fuerunt, bello Turcico implicabitur,

Sveonum res in finibus Livoniae ſummo in diſcrimine verſabuntur. Koenigsmarckii impreſſio in *Ducatum* Mecklenburgicum facta Brandenburgicum et Luneburgicos ad arma excivit adeo, ut Sveones retrocedere coacti ſe receperint in clauſtra ſua, et militem ex Livonia transportandum expectent Danicaeque claſſis impetum multis et veris rationibus pertimeſcant. Conatur quidem Angliae Rex utrosque Reges conciliare; ſed vereor, ut potentiae aemulatio id ſinat, quae tanta eſt, ut voluntati illius pacem ſvadentis conditionesque eam in ſententiam proponentis aegre ſint ceſſuri, quanquam id Germaniae expedit, quae diſtracta minus reſiſtendo eſt Gallis, qui, ſubacta Flandria, Rhenanis Moſellanisque provinciis facile iugum imponet, niſi ſociali bello inhibeatur. Nec melius vulgo ſperant de expeditione Lotharingi, atque ante annum, quippe qui pleraque non providit, quae cauti Duces ſolent occaſionemque liberandae Friburgae ſummo cum Auſtriae Germaniaeque damno neglexit, etſi in plerisque ſe purgavit culpamque partim in ſocios, partim in ſuos reiecit. Interim DEVS fortunet conſilia compoſitionis Neomagenſis et te patriae ſalvum praeſtet, et ſpem deliciumque tuum, Chriſtianum omnesque liberos tuos ſvaviſſimos perpetuis fortunae beneficiis cumulet diutiſſimeque tueatur. d. XXII. Mart. cIɔ Iɔc LXXVIII.

CCCCLXVIIII.

CCCCLXVIIII.

CHRISTIANO SCHVZIO.

SEptem dies ſunt, quod abiit Greenius, necdum ſucceſſorem nactus eſt propterea, quod more inſtitutoque Academiae prius commendandi ſunt potentiſſimo Saxoni habiles aptique ad hoc munus viri, quam de ſurrogatione in aula ſtatuatur. Ego hoc ſane ingenio ſum, ut nihil de re incerta conſtituam, quanquam non facile dubito de Principis voluntate me ornandi, nec diffido collegis magnum ea in re pondus habituris. Miror autem, quid ſit, quod multi poëticae munus prenſent, cum tamen ne unus quidem hic ſit, qui affirmare poſſit, ſe eſſe poëtam. Hoc tamen dico, ſi mihi poëtica placeret, nihil aliud in ſapientiſſimo ordine futurum, quod ei poſthabere velim. Audivi, fratrem tuum, qui ludum Grimmenſem cum laude moderatur, ſi non refugiat, prae ceteris impetraturum. De Veiſio veſtro, viro omni doctrina expolito, multi ſperant, quem, ſi a fratre tuo eruditiſſimo et certis auctoribus mihi laudato, diſceſſerim, credo multum poſſe afferre adiumenti ad eam artem, in qua ſola inopiam ingenii mei confiteor libens. De pace Germaniae ſpem amitto, poſtquam Flandria rurſus belli Gallici molem ſuſtinet, quam deſtitui prorſus et ſubigi ab hoſte, magno cum detrimento dedecoreque ſuo, non patietur Anglus, etſi mavult fungi partibus conciliatoris et populum ſuae ditionis ad bellum Gallis in-

inferendum ſupra, quam dici poteſt, in cenſum, mora et quaeſita cunctandi occaſione quodammodo temperare. Foedus eam in ſententiam ictum eſt; ſed rex nondum ratum habuit ſolemni more formulaque ſubſcribendi, et exemplaria permutandi. Quod ſi ab eo impetrabitur, dum Gallus pertendit eſſe difficilis, in ſpem venit reconciliandi Danum Sveonemque, ut robur omne belli in Flandriam transferatur, nec diſtrahatur potentia Germanorum tranſitus Sveonum, quem propoſuerant animo, in Pruſſiam recuſatus a Lithuanis, edito ſcripto profeſſis, quamobrem id ſibi non liceat. Rex Poloniae non ſine cauſa ſibi metuit a bello Turcico. Brandenburgicus Spoenium dimiſit ad fines Rheni, nec ſibi timet a Sveonibus, quorum tantae ſunt difficultates, ut bello in poſterum gerendo vix ſint ſuffecturi. Rugia per Koenigsmarckium, inſtigantibus et minantibus Sundenſibus, recepta pertimeſcit claſſis Danicae impetum: quam ſi ſervaſſet legatus Daniae Regis Sveonesque, magno malo contemptim habitos, et lanienae etiam in univerſum inſolenter deſtinatos, ab aditu inſulae, quod facile potuit, reiecifſet omniaque in tempore curaſſet, iam confectae eſſent belli Svedici rationes. Ita vero DEVS annuat Germaniae largiaturque pacem, Saxoniamque firmet teque etiam inter praecipuos amicos florere ſemper iubeat, d. XXIII. Mart. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXX.

CCCCLXX.

N. PASERINIO.

DVdum ſubvereor, ne diuturnum ſilentium meum in malam partem accipias, quaſi id agam, ut muneris, quo abs te auctus ſum, nulla a me ratio habeatur more eorum, qui nihil tam facile, quam navata officia obliviſcuntur. Sed longe alia mihi mens eſt ſpondeoque tibi, ad omnes praeſtandi grati animi occaſiones promptum futurum et, ſi qua tibi prodeſſe, aut inſervire in re poſſim, nihil praetermiſſurum. De ineunda ſtyli civilis ratione ſic ſentias, ut omne ſtudium in eo ponas, ut pure copioſeque dicas de quolibet argumento ad rempublicam pertinente, imiterisque aevi Auguſti ſcriptores optimos, ut non verba magis, quam rerum verborumque compoſitionem ſcite exprimere queas. Quod uſu tractationeque huius argumenti nullo negotio efficies, et cum primis connexionum tranſitionumque formulas, quibus iungendae aptandaeque ſunt periodi, prorſus familiares tibi reddes eo modo moreque veterum, quo ſuperiori noſtroque aevo imitati ſunt Hadrianus Cardinalis, Iovita Rapicius, ex noſtris Ioannes Sturmius, Ioachimus Camerarius, Auguſtus Buchnerus. In prudentia civili comparanda legendi ſunt aſſidue Hiſtorici et, facta quadam ſcriptorum veterum recentiorumque contentione, virtutes, eventa horumque cauſae, initia inveſtiganda et velut in locum communem redigenda: hinc ad uſum referenda et, quae conve-

veniunt, obſervanda ita, ut praeiudicia hic multum valeant et, mea opinione, ad coniecturas rationesque civiles maximum momentum afferant. Hoc pacto converſionem Vngariae ex actis inter Ioannem Scepuſium et Ferdinandum I. ſequiorumque temporum, in quae Matthias et Ferdinandus II. inciderunt, facile divinavi, cum acta anni cIↄ Iↄc LXII. contendi et, quo haec eruptura eſſent, conieci. Similiter de actionibus Galli integrum tibi ſit iudicare, qui, quod abalienare coepit Anglos occupatoque Gandavo ſpe pacis fruſtratus eſt, non bene ſibi conſuluit, cum maioribus incrementis ſane perniciem ſibi paret. Quod vel Meſſinae caſus te docere poſſit. Sed in umbra hac ſtudiorum in voluntate mea ſtudioque bene merendi acquieſcas, et bene feliciterque agas Iunghanſioque, amico optimo, renuncies, tres numos unciales pro Dactylotheca primo quoque tempore curaturum. d. IIII. April. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXI.

IO. GEORG. BOERNERO.

ET literae, et munus, quo abs te affectus ſum, mihi gaudium attulit animumque tuum veterem et prorſus ſingularem, ſemperque officiis demerendum confirmarunt. Pro utrisque ſpondeo operam ſtudiumque inſerviendi paratiſſimum, cupioque teſtari, non ingrato beneficium eſſe collocatum. Hubnero abs te graviter monito pondus afferat ſententia Ciceronis, affirmantis, hiſtoriam

nec

nec inſtitui poſſe, niſi praeparato otio, nec exiguo tempore abſolvi. Ipſe Strauchius annum fere impendit tempusque ita partitus eſt, ut ceteris occupationibus non eriperet. Ceterum a Gallis derelicta eſt Meſſina, nec melius cum Flandria agetur, ſi Anglus ad capeſſendum ſociale bellum acceſſerit et tandem cogitaverit, quibus modis a Rege Galliae, non dicam, circumventus, ſed prope deluſus fuerit. Luneburgici contra Gallos Sveonesque magnis impendiis ſummisque cum difficultatibus iterum ſe ad expeditionem comparant. Sveones, terra marique intercluſi aditu, non magnopere ſpetant de ſuis rebus. Galli forte curſum armorum defenſione Friburgae morabuntur, quam recuperari fixum ſtatutumque eſt in animo Caeſaris, cui melius ominari liceat, quod a factioſis Vngaris nihil ſit hoc anno metuendum, et Ioanni, Poloniae Regi, gliſcentibus ſaepe domi querelis impendenteque bello Turcico, brevi notum ſit futurum, quanti aeſtimari debeat amicitia Auſtriorum. Ordines eius regni coniugem, Mariam Caſimiram, aegre quoque aſpiciunt et auctorem mali conſilii interpretantur, profecturamque in Galliam vetant inire iter, ne ex regno, pleno et herili iure nixo, aliquid in liberam Polonorum rempublicam, quod nocere exemplo poſſit, transferatur. d. V. Apr. cIↃ IↃC LXXVIII.

CCCCLXXII.

CCCCLXXII.

N. IVNGHANSIO.

TRes numos argenteos pro Dactylotheca Gorlaei afferendos aurigae dedi, ſiquidem eius pretium, ſcio, non eſſe amplius tribus uncialibus numis. Paſerinio ſcripſi in eandem ſententiam et, quod me voluit, curavi. De itinere nihil addidi, veritus offenſam patronorum, quibus eſt poteſtas iubendi, mihi autem duntaxat parendi gloria relicta. Gallorum fortuna in Sicilia eſt conclamata, nec dubitabo, quin eius conſilia valde convertat ſocietas Angli cum Hiſpanis Batavisque, inter Europae reges maximum pondus habentis ad moderandam eius Regis potentiam. De pace inter Danum Sveonemque ſeparatim Londini tractatur, quae ut eveniat, opto, nec ſtatus Svedicus concedit aliter ſentire, quando nec in Germania, nec in Polonia ſubſidium habent Anglumque ſpe ducendae Principis Floracenſis demereri ſtudent. d. V. Apr. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

DE pace inter Danos Sveonesque ſeparatim facienda magna ſpes Londino affertur, quando Sveones, diminutis mari rebus, diffidunt fortunae et, maioribus Dani ſociorumque viribus urgeri ſe, praeſentiunt, nulla ſubſidii, neque in Germania, neque tranſitus in Polonia expectatione relicta, niſi quod An-

Anglum omni ratione demerentur ſtudentque neceſſitudine connubii Ducis Eboracenſis eum Regem ſibi devincire, quem ſciunt maximum pondus moderandae potentiae habere, hoc praeſertim tempore, quo queruntur, omnia *Reformatorum* conſilia ad ſuam perniciem comparata eſſe. Gallorum in Sicilia res convertit ſocietas Angli, quam is cum Hiſpanis Batavisque contraxit, ut certa ſtabilisque pax aequis et ad ſecuritatem Europae pertinentibus conditionibus ineatur. Foederatos ad Rhenum vel una Friburgae obſidio forte tota hac aeſtate remorabitur. Rex Poloniae ob uxoris conſilia non omnibus Senatoribus peraeque gratus eſt adeo, ut eum impediverint, quo minus in Galliam proficiſcatur illique in os dicant, ea ſe libertate loqui contra Ioannem, qua is ipſe ante locutus fuerit contra Michaëlem, quem ob mollitiem regni Sardanapalum nominant optimeque ſentire incipiunt de Lotharingo, quem forte ex longinquo iterum fortuna oſtendet. In Valachia reperti codices Graeci, praeſertim Chryſippi, Pontifici Romano dono dati ſunt, videntibus Italis ludum fortunae omenque rerum Gallicarum, quod Meſſinam, tantis impendiis defenſam, ſponte ſua dereliquerunt. d. V. April. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLXXIV.

IO. HENRICO CVNRADO,

CONSILIAR. LICHTENSTEIN.

VOlhardus, idem cliens tuus, et idem, quoad recte agit, amicus meus, iam mecum eſt, ſaepeque de

opibus et copiis tuarum antiquitatum Sileſicarum mihi narrat, promptumque pariter ingenium ac ſummum in te ſtudium quotidie, nec ſine gaudio meo maximaque cum tua laude vere atque ex animo teſtatur. Tantum abs te petit, ſumme vir, ut confectum des conſilium, tibi reique publicae literariae et patriae multo utiliſſimum futurum, ſecumque communices, quae, me auctore, magis elaborata elimataque fieri poſſint, ut publicam videant lucem redeantque cum gloriae foenore ad Patronum. Quam gratiam quin abs te inituri ſimus, nihil dubitamus propterea, quod amor tuus in literas incomparabilis eſt, quem cum multis rebus declaras, tum quibuslibet bonis probare ſtudes neminique obſcurum eſſe ſinis. Nihil hic novi eſt, niſi quod magnis viribus omnia in vicino agro compararentur ad Sveones tota Pomerania Rugiaque pellendos, quippe qui, quod Gothi veteres apud Iſtrum, id ipſi nuper apud Viadrum Albimque ſunt moliti: quibus moleſtum accidit, quod respublica Polonica tranſitum denegat conſtanter, quae ſcit, plus ſibi ſitum eſſe in amicitia Auſtriorum et ſtudio Brandenburgici, quam in dubiis Sveonum rebus, quae cum ad Galli commoda dirigerentur, iam propemodum coeperunt eſſe conclamatae. De Lotharingi expeditione hoc anno melius ſperamus, quod magnum ſocietatis Anglicae pondus eſt futurum, quando non ſine cauſa Gallus ſuſpectus eſt vicinae iſti genti, alioquin ſuſpicaciſſimae, cui Gallicum foedus adeo fraudi fuit, ut eam poeniteat navatae operae et nimiae credulitatis. Rex tamen Carolus optat retinere conciliationis auctoritatem, ſi facilior

ſit

ſit Gallus, venitque in ſpem tranſigendae controverſiae inter Danos et Sveones. Maxime enim horum intereſt, ut lites non ferro, ſed iure in poſterum iudicentur. Spectant enim fata ſua et magnam vicinorum vim Rugiaeque, quam caſu potius, quam ratione receperunt, vehementer timent. Interim DEVS annuat nobis concedatque, ut aut Germania pace fruatur, aut Auſtria perpetuis victoriis nobilitetur Sileſiaque iure et legibus ſub mitiſſimo Caeſare utatur, tuque in primis diu ſuperſis et floreas, Patrone. d. X. Apr. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXV.

N. N.

CVpio ſatis facere mandatis tuis et, quantum in me eſt, *Baroni* Kannio rependere officium ſtudeo: quod etſi non eſt eiusmodi, ut herois gloriae per omnia reſpondeat; tamen mentem animumque indicat hominis familiae tuae et Kannianis neceſſitudinibus obſtricti. Si quid autem in ea arte, quam doceo, non poſſum fama herois dignum, efficiam, ut oratione proſa pietatem ſignificare mihi liceat, qui obſequio et voluntate inſerviendi promptiſſima nemini tuorum clientium concedere velim. Simul oro DEVM, ut cum illuſtriſſima coniuge te ſervet, ſalvumque et ſoſpitem praeſtet, ut cum alii multi, tum ego in primis patrocinio tutelaque tua frui poſſim. d. XII. Iun. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXVI.

PHIL. IAC. SPENERO.

SAepe multumque dolui, te cum ingeniis a manſvetudine alienis conflictari, quae, ut mihi videtur, ſilentio poſſunt placari. Multa etiam ſperni oportet, ut intelligant intempeſtive ſeduli homines, non eſſe cauſam, cur ob lites, quas ſuſcitant, magnopere aeſtimentur. Te fulcit tua pietas famaque in aula noſtrati inſignis, quam recte pieque agendo ſervare rara aevo noſtro, eoque magis invidioſa laus eſt, cuius fructum nulla unquam poſteritas tibi eſt ereptura. Pari animo tuus affinis Horbius, vir doctrina, more inſtitutoque ſanctiſſimus, ſe tibi foedere quodam pietatis coniunxit, cuius benevolentiam pro eo, ac debeo, plurimi facio petoque, ut meo nomine illi et Klickio multam ſalutem dicas. Vicinum vobis Argentorati fatum hic aliquandiu expectationem noſtram ſuſpendit: nunc autem e periculo ereptum prudentius fortunam ſuam ſuſtentabit. Gallica fides ambigua et fallax eſt; Germanorum autem lenta auxilia plerumque plus apparatus, quam ſucceſſus habent. In Norvagia meridiem verſus et Scania Svedi vires colligunt. Ibi ductore Guſtavo Ottone Steinbockio multas Danicas cohortes confecerunt: hic Chriſtianſtadium, inſpectante Danorum exercitu, caſtra Svedica invadere non auſo, expugnarunt. Brevi autem Rugia periculum adibit, quam diverſa parte aggreſſi ſunt Foederati. Saxonia noſtra pace fruitur et fini-

finium controverſiam cum Brandenburgico feliciter ſopivit. Is Princeps, milite, viribus omnibusque prope fortunae ſubſidiis deſtitutus planeque exhauſtus ſpem facit, iterum ad Rhenum ducturum, ſi confectas propoſiti in Pomerania Rugiaque rationes ſit habiturus. Sed haec inania ſunt creduloque vulgo placent, mea opinione, arma Gallica ita non ſiſtentur, nec receptus Luxenburgi tantam laudem Auriaco conciliat, qualem vulgo ferunt. Eid. Iun. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLXXVII.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

NOn dubito, quin pro tua in me voluntate cauſam meam in ſenatu veſtro agas, non modo, quod me ornandum tuendumque ſuſcepiſti; ſed etiam, quia nemo melius rebus meis conſulere, nemo certe felicius opitulari poteſt. Qua in re fidetam certa ſum animoque tam conſtanti, ut omnia ad obſervantiae gloriam referam itaque prorſus me geram, ut hominem ſummae tuae dignitatis ſtudioſiſſimum decet. Quod Flavii conatibus reſtiti, factum eſt vitandae offenſionis cauſa. Ego enim ſic affectus ſum erga omnes, ut nemini cupiam per me exhiberi moleſtias, etſi ſaepe aliis quid tribuendum eſt, qui ſolent facili de cauſa ſtomachari, praeſertim cum omnia controverſiae capita mihi non ſunt perſpecta. Cur tam raro ad vos perſcribam, cauſa mihi fuit ſuſpicio offenſae, quam plerique mihi attulerunt, affirmantes, taedere Patronos ineptiarum, quas

ſcribendis literis perſaepe cumulemus. Itaque tu pro ea, qua polles auctoritate, me de ſuperiore importunitate purga meque commenda praecipue illuſtriſſimis Friſiis, qui ſua gratia praeſidioque in hunc usque diem me firmarunt. Si ferret occaſio, ut, collata aliqua ſumptus Principalis parte, ingredi Italiam perficereque utile hoc inſtitutum posſem, tu tibi hoc omne vindicares, quanquam, quid ea in re faciendum ſit et utrum id flagitare expediat, nec ne, forſan in poſterum, te auctore, certius explorabo. Alioqui vehementer id me perturbavit, quod Chriſtianum tuum, cui omnia proſpera evenire opto, noluiſti tranſire Vitembergam, quam redux tamen, opinor, inviſet tribuetque aliquid noſtris Muſis. Ad extremum Academiae, quae militarium hominum armis petitur, prodeſſe tua auctoritate iam potes erexitque me in primis, quod, una cum ſummo Theologo, Geiero, auctoritatem tuam apud Principem *Electorem* interpoſuiſti, ne coetus ab uno homine diſſipetur, remunerabitque operam DEVS, qui ex hac ſchola viros emiſit, qui religionis literarumque cultu totam Germaniam propeque Europam illuſtrarent. d. V. Quinct. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

BElli, quod in finibus Germaniae trahitur, fortuna difficilis et varia eſt ſentiuntque iam Sveones, quod fortuna ſuperiore fiduciaque elati num-

nunquam fore crediderunt. Quin male affecti fuerint erga communem patriam, dubitari non poteſt, pigetque me tot illatarum ſane iniuriarum recordari, quae hunc exitum habuerunt, ut in auctores vindicarentur. Paulo ante Ferbellinenſem cladem inſolenter domi foriſque locuti ſunt de Germanis. Sternbergium ab Caeſare miſſum, conſulto morati propeque ludificati ſunt. Blumium in comitiis, proiecto pudore, ſuffragia ferentem foverunt blanditiisque ad Principum gratiam arrepere conati Caeſaris ſummam in imperio auctoritatem imminuere contra iuris prudentiaeque rationes coeperunt. Quid in Cimbricà Cherſoneſo, ſuſcitante cauſas odii Kielmanseggio, machinati fuerint, vix tutum eſt literis mandare. Mea opinione vicinum Daniae Germaniaeque robur ſenſim labefactare, et tandem frangere prorſus ac diſiicere in animo habuerunt, ut ſic Gallo in ſuperiori limite ſpatium daretur opprimendae libertatis. Sed conſilia diſſidiis inteſtinis procerum corrupit DEVS, ut Steinbockius Vrangeliusque navalis pariter, et terreſtris militiae curam omitteret: quo factum eſt, ut iſte pro eo, ac debuit, claſſem non emitteret in mare ad eripiendam e periculo Viſmariam; iisque rebus aditus ad *Ducatum* Bremenſem, magno Foederatorum bono, intercluderetur; hic autem culpa cunctationeque amitteret opportunitatem perderetque fortunam apud Ferbellinum, unde ita ipſorum res converſae ſint, ut nondum inſtaurari poſſint, niſi quod victoria apud Rugios, ſuperiori

menſe Ianuario deportata, eos aliquanto erexit iterumque confirmavit. Scaniam vero non facile amittent, quam ad exitum uſque defenſuros, ſcio. Maioribus viribus bellum Galli gerunt, quibus pro hodierno rerum ſtatu nullam ſatisfactionem extorquebit Caeſar. Belgio Hiſpanico, ſi vellent ſique rationes civiles Anglicae vicinitatis aliaque Europae momenta ſinerent, intra quatuor hebdomadas potiri integrum eſt: quanquam non modice dolent, quod, populo Anglico adverſante, eum regem, connubio praeterea Auriaco coniunctum eoque etiam Foed. Belgis ſuſpectum non perinde, ut antehac, in aere ſuo habeant. Proxima Keilerani propugnaculi aditusque Rhenani occupatio toti prope ſuperiori Germaniae incuſſit metum. Dux Virtenbergicus, Marchio Anſpacenſis aliique Crequium in viſcera Imperii ducere velle ſuſpicati ſunt. Vigor quidem in Lotharingo ineſt: ſed conſilio non aequat Montecuculium, qui A. cIↄ Iↄc LXXIII. et LXXV. immortale facinus fecit et, ob firmos munitosque Galliae aditus, nunquam induci ſe paſſus eſt, ut in Galliae fines moveret: quod dum contra videbatur Carolo iuniori, exhauſto longa profectione et inopia taediisque conſcripto milite, vix defenſioni ſatisfecit amittendique Philippiburgi periculum adiit, ſi Crequius, id non proviſum eſſe, ſciviſſet, magnoque demum Caeſaris detrimento Friburgam Briſgoviae amiſit. Forſan iniqua Vngarorum fortuna iis exprimit vota pro hoſte Caeſaris mutatque fortunam. Alioqui incredibile Europae, praecipue autem Germaniae, gau-

gaudium attulit iſte nuncius, quod Caeſar filio auctus Gallo poſthac ſpem eripiet captandae Auguſtae dignitatis, ut qui dudum iniit conſilium orbitatis Auguſti, in perniciem exitiumque publicae ſecuritatis vertendae affectandaeque in Germanos poteſtatis. In compoſitione pacis Neomagenſis reſpicienda noſtris in primis ſunt haec capita: primo, inſtauratio libertatis X. Alſatiae civitatum Imperio addictarum, ut praefecturae in eas ſummae renunciet Galliae Rex: deinde liberatio Ordinum Imperii ab obligatione beneficiaria erga *Epiſcopatum* Metenſem. Inter occupationes et feſtinanter. d. XVII. Auguſt. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXVIIII.

EIDEM.

PArui voluntati tuae et literas, quae culpam erroresque meos ingenue fatentur et dolent, ſcribere deſtiti, quibus pariter et Sleidano a me aucto tuoque ſanctiſſimo nomini inſcripto veniam dabis. Quaeſo enim te, ut me non patiaris deteriori loco eſſe, ac quondam Buchnerum tuum, qui, etſi gravi ſenio et magna eruditione valebat prae aliis ſummeque exſplendeſcebat: tamen abs te contendit, ut patronus ſibi adiutorque eſſes. Quam gratiam niſi abs tua aequitate inibo, nullas ſtudiorum rationes in tuto ſim collocaturus. Concede ergo mihi, ut Sleidanus audaciae culpam effugiat tuaque in primis auctoritate et praeſidio, fide et

vita coniunctorum tibi Procerum nitatur. Aliquando, fateor, liberius loquitur; prorſus autem ſine odio atque inſectatione, et Polybii forſan ac Cominaei more, qui pragmaticon hiſtoriae omnium optime expreſſiſſe mihi videntur. Etiam in hoſtibus Gallis colui virtutem prorſusque laudavi. Sveonum acta non potui praeterire, etſi puto, magis dolenda, quam reprehendenda eſſe. Scripſi tamen de iis, ut bonus civis, religionisque amorem iuſtitiae pro eo, ac decet, hac in cauſa remiſi. Sed ad Danica tranſeuntem deque Gottorpinis rebus exponere volentem, operae de medio curſu revocarunt. Fontes capitaque non ex rumoribus; ſed ex ſcriptis pragmaticis epiſtolisque et actis haudquaquam dubiis, aut incertis, hauſi. Sed iudicii gloriam tibi uni, Domine, relinquo et DEVM oro, ut corpus domumque tuam ſemper cuſtodiat benigniſſimeque tueatur; praecipue autem illuſtriſſimo filio tuo totique genti tuae omnia proſpere largiatur, ut fama nomenque tuum nunquam ex poſteritatis monimentis, nedum ex animo meo deleantur. Eid. Octobr. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXX.

IVSTO FRIDERICO SCHOENERO, IC. SVINFVRT.

NVnquam tam audaci mihi eſſe licebat, ut ad te literas darem, niſi Nicolaus Crauſius diligentia et virtutibus ſuis effeciſſet, ut eius commen-

dan-

dandi occaſione uterer peteremque ipſius nomine, ut, te auctore et patrono, ſubſidia perſequendis ſtudiis neceſſaria conſequatur. Ratio enim honeſta me admonet, ut ignotus ego pro iuvene optimo literisque egregie expolito, apud te intercedam. Me ſane laudis ſuae teſtem nactus eſt, ex quo hic fuit, et ſummos in philoſophia honores merito eſt adeptus. Ingenuas artes, lingvas eximie tenet, nec hiſtoriae, quae vulgo negligitur, eſt ignarus: praeſertim eius, quae in re Chriſtiana momentum habet. Omnino enim Theologis etiam prodeſſe prudentiam, quae magno cum damno a plerisque intermiſſa eſt, dum ex religione artem diſputandi facere ſunt conati, qua ex re tot vulnera coetus divinior accepit, ut vix ſanari poſſint. Inprimis autem dolendum eſt, animos Principum quoque diſtrahi divellique iſtis factionibus. Tantum de Fabricio Sedinenſi multa eam in ſententiam afferre poſſem, ſi id agerem, ut admiſſos errores tibi, iuris prudentisſimo viro, exponere conſtituiſſem. Mihi ſatis ſit in Crauſio doctum, modeſtum et ſedatum iuvenem tibi exhibere, quem ſi patrocinio ornaveris, de me tibi perſvadebis, omni tempore honoris et famae tuae praedicatorem eſſe futurum. Ita te DEVS cum inclita republica florentem ſervet! d. XX. Octobr. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXXI.

CCCCLXXXI.

CHRISTOPH. ARNOLDO.

QVae ad me curavit ſummus vir, Antonius Magliabechius, recte ad me perlata ſunt, quibus, neſcio, quid rependam ſatis, tibi in primis, qui virum omni doctrina excellentem aevoque noſtro clariſſimum, mihi conciliaſti. Bartholomaei Scalae hiſtoriam avidiſſime legi, qui multis in rebus, quae ad res Florentinas pertinent, me confirmavit, nec rerum Teutonicarum, quae in Carolorum, Ottonumque ſecula incidunt, plane ignarus fuit. Nam et recte Karolum M. pro Gallo, id eſt, Franco-Gallo habet et vere tradit, Romanorum Imperium auſpicio ductuque Ottonis I. quem magnum nominant, primo ad Germanos perveniſſe. De Pontificibus etiam nihil diſſimulat prorſusque ingenue mea opinione ſcribit. Stylus etiam ſatis elegans eſt et gravis, probatque, eum vixiſſe aevo haudquaquam inglorio et rudi: quod recte demonſtravit Iacobaeus, nec pluribus verbis eam ad rem conficiendam mihi nunc eſt opus. Sed in ea parte, qua Blondum ſecutus docet, Imperatores Romam tendentes ferrea corona inſigniri ſolitos, ab illo iure diſſentio fabulamque aliena fide allatam libens ipſi condono. Illud etiam ex ipſo perſpexi, Baptiſtam Saccum non alio, quam Platinae nomine ab eo appellari. Simul et Henrici Noris diſſertatio egregium viri iudicium multamque doctrinam mihi approbavit. Ricciolum merito caſtigat, dum Graeca Latinaque

que monimenta ſcriptoresque probos aut non recte inter ſe confert ſemper, aut interdum non dextre interpretatur: quale id eſt, quod de Thule affert, Islandiam quam eſſe ſuſpicatur, quod nullis veris ſolidisque ſane fulciat argumentis. Extremo Cynelli bibliothecam volantem abs te integram expecto clariſſimumque Magliabechium ſalvere iubeo. Koenigii bibliotheca non eſt talis, quae eruditis ex aſſe ſatisfaciat propterea, quod de multis non recte exiſtimavit et pleraque omiſit, quae adduci maxime ac enarrari oportebat. Theonis Smyrnaei et Alexandrini ne meminit quidem. Sed haec tibi in aurem, cuius honori faveo, petoque abs te viciſſim, ut faveas meo. Prid. Non. Nov. clɔ Iɔc LXXVIII.

CCCCLXXXII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Erexiſti me valde literis tuis perbenigne ſcriptis, quod rationes meorum ſtudiorum minime tibi diſplicent conatumque etiam hominis tibi deditiſſimi probas. Semper enim memoriam tuam ſancte diligenterque conſervavi, et dotes etiam, quibus nemini aequalium tuorum ſecundus es, colui miratusque ſum, ac DEVM quoque oravi modis omnibus, ut tua virtute tuisque conſiliis nunquam egeamus. Tum vero prope attonitum me reddit illa divina moderatio tua, quod, dum is es, quem omnes ſuſpiciunt maioremque ceteris venerantur: ita tamen agas partes tuas, ut recuſes ſuſcipere eas laudes, quibus prorſus atque omnino abun-

abundas. Dabis autem pietati meae, ſi quid praeter voluntatem tuam feci, quia ſine culpa mea quidem omittere non debui, quod ſumma tua merita omni iure a me requirebant. Alioquin res Germaniae apud Rhenum haud optime conſtitutae ſunt, Monglaſſio omnem illam oram depraedante hoſtiliterque vaſtante. Hoc anno non eſt, cur ſibi timeat Argentoratum, ex qua urbe et Offenburgo incredibile damnum Gallis datum eſt. Badae Marchio, Hermannus, qui inſtrumento bellico Imperii praepoſitus eſt, fere ex praedis manubiisque vitae et dignitatis ſubſidia ſibi comparat, dum Caeſareorum ordinum ductores quotidie excurſiones faciunt ſpoliisque onuſti Argentoratum revertuntur. Quod fama de Sveonum apparatu copiisque in Pruſſiam ducendis fert, id omne apud prudentes nullum pondus habet, etſi credentium vanitate rumor ſubinde augetur. Viae longinquitas alienumque anni tempus, et obnitentium Lithuanorum pertinacia viresque Sveonum acciſae longe aliud ſvadent. Interim Germaniae regiones fato quodam et culpa ſua amiſerunt; unumque reſtat Gryphisvaldium non vi, ſed fame debellandam. In Italia nuper deceſſit Sertorius Vrſatus, vir clariſſimus, qui hiſtoriam Patavinam ſcribere coeperat: pariter Genevae vivere deſiit Oldenburgerus, qui vitam aegre toleravit et petendis beneficiis certe perpluribus moleſtus fuit. d. VIII. Nov. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXXIII.

CCCCLXXXVIII.

EIDEM.

IN proxima Zoſimi editione, quam duobus libris adornavit V. C. Chriſtophorus Cellarius, vocabulum Celtici in ſuſpicionem vocat, nullo quidem iure, aut ſufficienti ratione. Nam, qui legerunt ſcriptores bonos et priſcos, haudquaquam neſciunt, Celticam etiam Illyrios complecti fallique eos, qui ſoli Galliae tributum volunt. Quin et propria ac peculiari notione id ad Germanos, Rheni accolas, pertinere, plus ſatis ex Dionis lectione conſtat. Vixit autem Zoſimus non Honorio imperante, ſed vitam usque ad Valentinianum III. produxit maximeque in Conſtantinum M. iniquus fuit, praeſertim eo capite, quo ob ſuſcepta Chriſti ſacra exiſtimat, rempublicam Romanam florere deſiiſſe. Quam calumniam cum Demetriano communem habet, quem diu ante eum docte et graviter Cyprianus caſtigavit. Neque eo mitior fuit Procopius, ex quo ſolo priſca Gothorum hiſtoria liquido poteſt intelligi, quanquam multi nunc ineptiunt, cum Thulen contra Procopium explicant et Islandiam interpretantur. Is vero inſectatur Iuſtinianum nimis ac ſaepe praeter meritum, etiam prorſus literarum expertem ac ἀναλφάβητον appellavit Svidas. Sed vero huic nihil tale in mentem venit, errorique huic occaſionem dedit mendum editionis Svidae Mediolanenſis, quam nuper nactus ſum, uti pro Iuſtino, qui revera indoctus planeque rudis fuit, Iuſtinia-

ſtinianus ſcriptus eſt per errorem. Haec ſcribenti mihi affertur Henrici Noris diſſertatio de numo Diocletiani, quam ad me curavit Antonius Magliabechius, bibliothecae magni Hetruriae Ducis praefectus, ubi ſaepe, nec ſine cauſa, Riccioli Chronologiam reformatam caſtigat. Gryphiſvaldia ad extremum ſe dedidit finemque expeditioni impoſuit contra Sveones, quorum minae plus obnunciant, quam reipſa efficiunt. De cetero te DEVS ſervet, Domine, praeſentique ope omnes res tuas firmet. d. XV. Nov. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXXIIII.

IO. GEORG. BOERNERO.

NVllum maius gaudium nunciare mihi potuiſti, quam nuptias abs te apparatas, quae mercedem et fructum tot vigiliis et laboribus tuis feliciter tandem dependunt. Laetor autem ſaepius, nec moleſte recordor, quod amore et fide ſemper te coniunctum habui, tecumque fui in ſcholis iuridicis Lipſiae et Vitembergae: una etiam domo unoque convictu ſum uſus. Sive enim tu mihi, ſive ego tibi adeſſem, colloquebamur inter nos multumque commentabamur de antiquis legibus, de inſtitutis imperiorum, deque ritibus Eccleſiae veteris ſummo uterque ſtudio diſſerebamus. His familiaribus ſermonibus amicitia contracta nondum deſiit magisque aucta eſt, cum tu prodires in forum magnoque clientium numero ſtipatus iure ac iudicio experieris. Me interim bonae literae et reconditae Graecorum Latino-

rum-

rumve antiquitates oblectabant planeque paſcebant. Quas cum ſcirem tibi eſſe iucundiſſimas, tum ſaepe de iis ad te perſcripſi ſententiamque dixi et reſponſa tua multo doctiſſima accepi. Dum haec mutuo agimus, fama fert, te iter Gieſſam verſus iniiſſe. Mirabar, quid hoc eſſet, quo valeret tam commutatum repente inſtitutum. Commodum audio, ſumma cum laude doctorem te eſſe renunciatum. Vix de reditu tuo cognovi, cum, rediiſſe te magnis honoribus cultum ornatumque, amicus tuae laudis percupidus affirmabat. Tacite mihi gratulabar, cum, rebus ex ſententia confectis, patriae te rurſum redditum audirem. Sed nondum ſatis eſt. Intelligo, te eſſe ſponſum et familiae atque generis decus propagare velle. Quod, non dubito, quin bene tibi eveniat optoque, ut Chryſoſtomi Vlpiani, id eſt, liberi, Geierum Boernerumque referentes ex tam auſpicato connubio naſcantur. Exiguum munus, veteris amicitiae teſtem, non aſpernaberis meque, ut ſoles, ſummis viris, D. Geiero et Iacobi, multum diligenterque commendabis. Catharinae Eliſabethae tuae ſolemnia etiam hic apud amicos tuos feſta erunt, per cuius nomen te obteſtor, ut, quoniam noſter Ordo eam ſapientiae praeſidem habet quotannisque oratione laudat, tu eam mihi praecipue concilies, id eſt, patrocinium celeberrimorum virorum, D. Geieri et Iacobi, conſerves confirmesque. d. XXII. Nov. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXXV.

M. IO. GEORG. HAHNIO.

NOn modo te non odi; ſed ne amare quidem deſii. Illud autem mihi non fuit lectu grave, quod iuſto dolore commotus reſcripſiſti. De capitibus doctrinae civilis recte mea opinione exiſtimaſti. Nunquam enim tale quid vel audivi antea, vel legi de Ferdinando III. Vienna accepi, Mansfeldium Dreſdae legati ordinarii munere functurum. Quo fiet, ut Praeſul iſte omnibus moleſtus amoveatur, cuius ſecta factave mali exempli usque huc fuerunt. Quod ad nuptias Decii non eſt invitatus, indigne tulit, cumque eius cauſam ſcire cuperet, reſponſum tulit, reliquos legatos fuiſſe invitatos, quoniam ſocero Publio eſſent a confeſſionibus, quae ratio eſſet peculiaris, nec honori eius de cetero fraudi eſſe poſſet. d. XXV. Nov. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLXXXVI.

N. N.

CVrſus *clabalaris*, quo res hominesque transportari moris erat, in codice Theodoſiano, quem accurate diligenterque illuſtravit Iacobus Godofredi, aperte ſatis traditur atque explicatur, ut vel ex eo abunde poſſit intelligi, haud vera ſuſpicione duci Valeſium, cum exiſtimat, eum ad milites duntaxat non belle habentes caſuque alio aegrotantes pertinuiſſe. Nam ipſe Ammianus, in quem erudite commentatus Valeſius eſt, non modo

do nihil tale uſpiam ſcripſit; ſed ne argumenta quidem eius ſententiae praebuit propterea, quod libro XX. auctor eſt, Iulianum Imp. etiam robuſtis et valentibus eum curſum, qui *clabularis* cadente Latinitatis aevo dicitur, permiſiſſe. Locus alius eſt contentione partium ambigue expoſitus de potentiore *principalitate* Romae apud Irenaeum, quem ego ex Nilo Theſſalonicenſi interpretor, qui affirmat, ob ſedem Imperii Romae conſtitutam, illam urbem inter alias omnes exſplenduiſſe, διὰ τὸ βασιλεύειν, inquit, τὴν πόλιν ἐκείνην. Loquitur autem de Roma magnificeque eam hoc titulo ornat. Nimis autem ſibi indulgent, qui putant, πόλεις Germanicas, quarum aevo ſuo meminit, Atticae elegantiae perſtudioſus, Herodianus, ita anguſte ſumendas, ut urbes opere muroque circumdatas interpretentur. Sveones, quod armis omiſerunt, prudentia Oxenſtirnae et Lilienhoeckii recuperaturos ſe, ſperant. Vngarorum res, proximo certamine converſae, levius paulo omen Caeſari attulerunt, qui ſuae et temporum Germanicorum fortunae, quae ſemper fit teterior, tandem concedet pacemque non placituram Foederatis inibit. d. XXVIIII. Novembr. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXXVII.

N. N.

IAm dudum reſpondere tibi debui, niſi iuſtae quaedam cunctationis meae cauſae fuiſſent, quae quidem, etſi tibi ſufficere non poſſint, mihi

tamen tot et tam multa impedimenta attulerunt, ut vix eſſet, quomodo me inde expedirem. Volhardi reditum ad vos accepi, cui bene cupio, ſi dignum ſe benevolentia tua praeſtat: mea autem cauſa peto abs te, graviter ſerioque admoneatur, ut mihi tandem reſtituat conciones in Herodotum ſcriptas. Quod niſi fiat, acrioribus remediis opus erit. Vitae et aetatis meae rationes potiſſimum in eo ſitae ſunt, quod natus ſum A. cIↃ IↃc XXXXI. Menſ. Dec. Corbachii, in Valdecciae *Comitatu* ſane Imperii, ſed lege beneficiaria *Landgraviis* Haſſiae obnoxio. Pater mihi fuit M. Ioannes, Philoſophus et Theologus doctus, qui in aula Vildungenſi Comitis Volradi ad tempus conciones aulicas habuit: poſt, miſero belli tempore Comite e finibus excedere coacto, Corbacenſi Gymnaſio praefectus eſt, cui cum Io. Conrado Diterico ſingularis ſemper amicitia atque neceſſitudo fuit. Hinc me eius gratia dimiſit Gieſſam, ut penitus excolerer. Inde Vitembergam commigrare iuſſus ſum, ubi Aegidii Strauchii ſcholae me per aliquot annos retinuerunt. Poſtea, cum in patriam reverterer, docendae iuventuti deſtinatus, brevi tempore vices has extra ordinem vicariique nomine ſuſtinui: mox autem, de conſilio patronorum, repetii Lipſiam. Priusquam autem hoc conſilium perficerem, in patria et praecipue Caſſellis cum ſummis peritiſſimisque rerum civilium hominibus verſatus ſum itineraque verſus ſuperiorem et inferiorem Germaniam ſuſcepi, ut uſu exemplisque me erudirem. A. cIↃ IↃc LXVII. Lipſiam

per-

perveni iurique civili, auctore Svendendorfero, operam dedi: tum Videmanno, Lipſienſi iuveni, regendo dux datus Vitembergam repetii Zieglerumque diligenter audivi. A. cIↄ Iↄc LXXI. Hiſtoriarum Profeſſor publicus extra ordinem; A cIↄ Iↄc LXXV. Poëſeos Profeſſor publicus ordinarius; A. cIↄ Iↄc LXXVIII. Hiſtoriarum Profeſſor publicus ordinarius rite ſum conſtitutus. Ab eo tempore multum debeo illuſtriſſimis Friſiis et Gersdorfio, qui me ſubſidiis doctrinae ornarunt adeo, ut eorum dicendi genus, conſilia optima adhuc in animo meo dominentur. Vale, Patrone inſignis, meque ama Hanckiumque, virum de Hiſtoria pulchre merentem, ſaluta. Arzatii mortem doleo et magnopere defleo, cui ſua virtus certe rependet immortalitatem. Interim Caeſaris Auguſti, pacem reſtituere cupientis, conſilia actionesque fortunet DEVS remque publicam veſtratem benigne tueatur. Id enim nolo addere, quod maiores mei etiam in bellis Belgicis ſub Auſtriis meruerunt. Mater ex veteri Fuldarum Haſſiae ſtirpe eſt oriunda, cui nomen Annae Benignae. Iterum vale! Kal. Decembr. cIↄ Iↄc LXXVIII.

CCCCLXXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Miſſus mihi index eſt, Pandectae Brandenburgicae inſcriptus, qui vice Lexici inſerviat omniumque artium et diſciplinarum voces, ſubiectis ſemper ſcriptorum nominibus, complectitur. Quem laborem perficiendum ſibi ſumpſit Chriſto-

phorus Hendreichius, bibliothecae Brandenburgicae praefectus, ad codices, opinor, oſtendendos eius Principis, quorum tam multi ſunt, ut centenorum millium numerum conficiant. Cynelli bibliotheca volans, ut ei nomen eſt, Magliabechii beneficio ad me venit, qui de re literaria ſane inſigniter promeretur. Berolinum feſtos ludos apparat ad excipiendum Principem *Electorem*, quem dixiſſe allatum eſt, potius de principatu deceſſurum, quam erepta Sveonibus redditurum. Spes Galliae, more eius gentis, inania oſtentant exteris Sveonibusque ſpecioſe blandiuntur; nec multum abeſt, quin pax ingloria Caeſari ipſi exprimatur. Hiſpanis acerbior tot inſignium civitatum iactura eſt, qui Batavorum cauſa bellum ſuſceperunt, nihil, praeter Traiectum ad Moſam, ab iis lucraturi. Vereor ego, ne tandem vetus Auſtraſiae regnum, ad quod tota Belgica pertinuit, a vicinis Germaniaeque infeſtis Gallis occupetur. Ceterum expeditio verſus Pruſſiam nihil, praeter ſimulacrum, relinquit et, quam infirmum telum fama ſit, teſtatur. Ita vero te DEVS ſoſpitem florentemque patriae ſervet. d. VI. Dec. cIↃ IↃc LXXVIII.

CCCCLXXXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

LIthuanorum languor et Polonorum more ſuo conniventium incerta ſpes, privatusque Curlandi metus et commoditas hiemis Henrico Hornio,

nio, cum Svedicis manipulis in Pruſſiam profecto, bene utiliterque contra, quam credidi, evenerunt. Dum enim de pace cum Vngaris tractatur, excita per Bethunium turba colluviesque hominum novum et formidoloſum aliquid in illo limite molitur. Brandenburgicus rem ad Polonica comitia retulit ſperatque, rempublicam ſibi non defuturam pactisque mutuis ſtaturam. Interim ſpecie levationis onerum tributa imperat Hornius rebusque apud Memelam firmandis incumbit. De libro, cuius mentionem feci, eſt Manuſcriptum Kenpelianum, in quo omnes Europae familiae cum ſubiectis epiſtolis deſcribuntur. Quadraginta numis uncialibus redemi, ratus, publice intereſſe, ne liber in peregrinas manus veniret. Tibi vero, Domine, optima patriae negotia conficienti felicitatem et valetudinem conſtantem opto, ut de muneris laborumque gloria nihil deminuatur ſeniumque tuum illud, venerationis plenum, maioribus quotidie viribus augeatur: demum, ut tota gens tua, in primisque Henricus iunior, perpetuas felicitatis ſuae rationes conſtitutas habeat floreatque ſemper et, hereditario quodam fortunae iure, curis atque conſiliis patriam defendat clientesque ſuos complectatur. d. XXVIII. Dec. CIↃ IↃC LXXVIII.

CCCCLXXXX.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

EXpedit huic Academiae, ut tua in primis cura et conſiliis regatur ſalusque eius, quae ſuperiori

riori aeſtate periclitari viſa eſt, poſthac eodem prorſusque laudabili exemplo abs te defendatur. Nemo enim eſt inter nos, quin optet, ut hereditatem eius gloriae teneas, quae ſola immortalitatis fructum affert mercedemque aequam laboribus rependit. Quare omnis mea cogitatio votumque eo ſpectat, ut ſub hoc tempus, quo Kalendas Ianuarias precamur, ſalvo tibi ſoſpitique in perpetuum gratulemur. Pendet enim fortuna noſtra ex tuis conſiliis, quae cum religionis literarumque incrementis ſic coniuncta ſunt, ut ſane nomen tuum inter omnes longe lateque gentes celebretur, opinioque haec et fama tam valida ſit, ut ii etiam, qui ritus ſacraque noſtra oderunt, prudentiam atque moderationem incomparabilem ultro fateantur. Velit ergo iubeatque aeternum Numen, ut illa domus tua hac felicitate utatur fruaturque conſtantiſſime, ut pari exemplo gloria in illuſtriſſimo filio, in quem ſpes noſtra erigitur, exſplendeſcat et, quas rationes confectas habet paternae laudis, bene feliciterque conſervet, et immortale tuum decus in aula curiaque principis teneat et conſtanter propaget. Kal. Ian. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

CCCCLXXXXI.

ADAMO CHRISTOPH. IACOBI.

EST labes quaedam aevi noſtri invidere virtuti et nulla re, niſi turpiſſimo calumniae quaeſtu laetari: quam eo magis ſemper averſatus ſum, quia ſummo-

ſummorum, quos colimus, virorum recordatio multo gratiſſima eſt probis, ut non modo habere, ſed etiam referre gratiam velint. In qua cogitatione ſempiterna quaedam pietas me defixit totumque in tui admirationem, addo etiam gratulationem, advertit. Nihil enim eſt tam amplum et magnum, quod tibi non omni iure debeatur, praeſertim, cum repeto tua in Academiam merita, quae nulla unquam oblivio delebit, vigebitque certe in animo meo tua laus, tua doctrina prudentiaque incomparabilis, quam inter convictus elegantias, cum Dresdae eſſem, audire mihi contigit, ut haberem, quod abſens quoque venerarer. Quod ita cecidit, ut ad Italos etiam de cura atque ſtudio tuo in literis perſcripſerim. Cetera in poſterum et ſine adulatione praedicabo. Nunc enim praeter grati animi teſtificationem addere nihil poſſum. Quare DEVM precor, ut te, inſtitutis optimis abundantem, patriae quam diutiſſime ſervet, ut patrocinio opeque et conſilio tuo, tuorumque ampliſſima dignitate collegarum, perpetuo fruamur et exempla tua morisque ſanctioris imaginem intueamur et, quod decet, pietate imitemur. Ita te Numen cum nobiliſſima familia, cum delicio tuo Chriſtiano, ceterisque omnibus liberis et neceſſariis cuſtodiat benigneque tueatur. d. III. Ianuar. cIↄ Iↄcc LXXVIIII.

CCCCLXXXXII.

IO. GEORG. BOERNERO.

IN portu es, quem gratulor tibi ob inſignes atque eximias dotes contigiſſe optoque, ut ea felicitate regere pertendas hanc navem, qua coepiſti. Crede mihi, niſi me omnia fallunt, auguror amplius aliquid, quod virtutibus tuis debeatur, conſultiſſime Boernere. Interim fruere deliciis novae nuptae et prode exemplum poſteris dotium, abs te longe lateque amplificatarum. Gratulor etiam patriae meae, laudum tuarum, quas Gieſſa celebrat, memori, ut vel ſic intelligat, qualis is fuerit Boernerus, quem ob honeſtiſſima vitae inſtituta doctrinamque haud vulgarem, et egregiam indolem ſtudiaque optima, popularibus indicavi meritoque laudavi. Pro inſigni illo monimento tuo ago habeoque gratias multas et decentes, et in extremo obſecro ſanctiſſimum Numen, ut Geieriae, Iacobiae et Boernerianae neceſſitudines novum per te robur capiant atque indies magis floreant, quo religionis prudentiaeque coniunctiſſima illa ornamenta ad utilitatem patriae et poſteritatis exemplum transmittantur. d. III. Ianuar. cIↃ IↃc LXXVIIII.

CCCCLXXXXIII.

PROCERIBVS DRESDENSIBVS.

PRo fide et pietate mea ſub hoc tempus, quo vota quisque facimus, gratulor vobis fauſtas felicesque

que res, quas ut nullus in poſterum caſus nullave calamitas perturbet, pie reverenterque Deum immortalem, ſanctiſſimi ordinis veſtri cuſtodem atque conſervatorem, precor, ſimul et confido, de me ad potentiſſimum Principem *Electorem* vos eſſe perbenigne relaturos, quod me per epiſtolam de obiecto praeiudicio purgavi. Quare a vobis humilime peto, ut mihi ope conſilioque veſtro ne deſitis, cum neque rationibus, neque teſtimoniis ſententia mea deſtituatur. Ego enim nullius Imperii Principis dignitatem iurave, ne per latus quidem, petere conſtitui, nedum ut voluerim offendere, aut quoquo modo impugnare. Ita vos, Praeſes illuſtriſſime Patronique maximi, DEVS ſervet omnibusque fortunae beneficiis augeat et firmet. d. X. Ianuar. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

CCCCLXXXXIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CVm Caeſar, ſimulationibus hoſtium deludi ſe, videat, tum nulla honeſta ratione fieri poteſt, ut pax iniquis conditionibus ſtabiliatur. Quibus rebus experiuntur Sveones, non futuram recuperandi amiſſa occaſionem. Neomago carmen mihi transmiſſum eſt, quo acriter perſtringuntur, ut meminerint, quibus modis res ſuas labefactaſſent. Cellenſis per Hammerſteinium Stadam et reliqua in ſatisfactionem attributa oppida in verba ſua adegit. Brandenburgicus ſaltem iure hypothecae Pomeraniam citeriorem retinebit, id eſt, nunquam

reddet,

redder, quod totus ſeptentrio non tantum pecuniae habeat, quantum ille poſcit ad ſolvendum ſumptus in bellum ab Imperio decretum factos. Poloni, parum abfuit, quin ſtatuerent in comitiis Grodnenſibus, ut verſus Livoniam redituri in loco hoſtium haberentur. Hiſpani, ceſſo *Comitatu* libero, non plus in Gallum conferre potuerunt, quam ipſi habuerunt. Supremum enim ius in eum *Comitatum* pertinet beneficiario nomine ad Germaniam, quod Hiſpanis nullo titulo abalienare licuit, cum tantum abalienaverint, quantum fuit in ipſorum poteſtate, quod profecto, ſalvis domini beneficiarii rationibus, eſt intelligendum. Qua rerum noſtrarum fortuna optandum eſſet, ut bellum hoc anno felicius procederet Carolusque Lotharingus Imperii auſpiciis *Ducatum* ſuum recuperaret cumque illo tam inſigni *Comitatu* coniungeret. Verum niſi ad ſigna redeat cunctator Montecuculi prudens et ſagax, vis conſilii expers parum eſt profutura, ut vel ipſi Galli glorientur propeque irrident Germanicos apparatus. Sleidanus a me continuatus offendit plerosque exteros et alieniores reddit. Verum ego caritatem et officia Germaniae praeſto, cum civem Germanicum nulla ratio inducere potuerit ad ſcribendum et propugnandum pro cauſa populi hoſtiliter omnia facientis. De cetero in tuo patrocinio innitor, Domine, precorque, ut te conſiliaque tua rectiſſima Numen fortunet. d. XVII. Ian. cIↃ IↃc LXXVIIII.

CCCCLXXXXV.

CCCCLXXXXV.

N. N.

QVod meum in te ſtudium eſt, nullum tempus erit mihi tam moleſtum nullaque occupatio tam difficilis et taedioſa, ut tuam memoriam delere veteriſque amicitiae fructum eripere mihi poſſit. Gieſium, compoſitum et eximium adoleſcentem, comiter accepi et in Ziegleri aedes non invitum adduxi Muſeumque ei delegi. Si placet loci conditio meaque conſvetudo, uti poteſt occaſione. Ego omni in re illi officium, quodcunque poſſum, navabo. Mullero, viro cordato, gnavi et prudentis praeſulis munus pariter, et partam quietem, gratulor. Parum enim habent Academiae, quod delectet iuvenes. In luxum licentiamque proni, graſſantur per oppidi itinera et genio tantum ſuo ac ſodalitatibus indulgent, quas ut vitet Gieſius, monui aliquoties et fideliter, quod nullum vitium perinde ſerpit, ac mala haec conſvetudo. Summorum hominum, Conringii et Schraderi, morbos valde doleo optoque, ut mox convaleſcant, quibus meam obſervantiam nunciabis. Crede mihi, niſi hiemis inclementia me de ſententia deduceret, confeſtim illuc proficiſcerer. Nunc, opinor, Lipſienſes Nundinae expectandae erunt, quibus conſtitui inviſere ſummorum par virorum. In ſacris antiquitatibus iam totus ſum petoque, ut Horneii hiſtoria trium ſeculorum ad me perferatur. Curabo, ut

ut pretium ſine mora reddatur. Vale. d. XXII. Ianuar. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

CCCCLXXXXVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SVeones grave periculoſumque bellum rurſus adverſa fortuna gerunt ſenſimque retrocedunt, quos recepta Tilſa inſequitur Brandenburgicus et, ubi invenit, caedit, aut captivos ducit. Carlſonius, Caroli Guſtavi nothus, cum pleriſque non vulgaribus tribunis interceptus eſt: tum annona difficilis eſt reditusque maxime impeditus. Iacobus, Curonum Dux, idemque Brandenburgici affinis, infeſtum iter ipſis reddet et iam aperte minatur, quaſi hoſtibus reipublicae, cum conſilia inſidiis plena explicarent. Simul ac venit Brandenburgicus, fortuna mutata eſt. Credo ego iratum genti prorſus eſſe Numen, quod omnia eorum deſtinata contrariis eventibus mutat adeo, ut vel Horniorum nomen paſſim foedum ipſis omen praebeat. Accepi enim, queri hanc mariti fortunam Hornii uxorem, quod videat nihil admodum a Sveonibus actum. Siquidem Regium montem totamque illam regionem occupare potuiſſent, ſi citatis itineribus contendiſſent. Sed haec perſcribere tibi debui, Domine, quae iam pro certis ex Pruſſia afferuntur: te vero divina ope perpetuo ſalvum nobis pollicemur, eoque DEVM pro pietate noſtra obteſtamur. d. XXIIII. Ian. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

CCCCLXXXXVII.

CCCCLXXXXVII.

GEORGIO SCHVBARTO.

TVs liber, quem de Comitibus Palatinis Caeſareis inſcripſiſti, non eget teſtimonio laudis meae propterea, quod ipſe ſe commendat auctoriſque nomen facile mihi atque omnibus eruditis approbat: iis autem praecipue, qui veri huius antiquitatis exiſtimatores eſſe poſſunt. Belle iudicas appoſiteque eruis origines et civile decorum ubique convenienter ſervas, non aliter, ac ſi Boſianae gravitati illud certe non exiguum ornamentum acceptum ferres. Quod, dici non poteſt, quam delectet, me in primis amantem quoque humanitatis, quae paſſim hodie a tironibus negligitur propeque ſuggillatur. Non dubito, quin Schilterus, Reineſiani theſauri heres, facem tibi praetulerit, cuius eruditionem non ſecus aeſtimo, quam Budaei, quo viro vix quisquam Graece peritior fuit. Haud enim ſcio, quis hac rara certe huius aevi laude, praeſertim inter iureconſultos, propius ad eam accedat veriusque aequet. Nihilo minori gaudio mihi fuit, quod Graevio, viro Graece et Latine doctiſſimo, opuſculum illud eximium dicaſti: quo inſtituto, et libro immortalitatem, et tibi ſolidum ac manſurum decus conciliaſti. Ita te DEVS ſervet. d. V. Febr. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

CCCCLXXXXVIII.

CCCCLXXXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Rationes victoriae Brandenburgicae prorſus confectae ſunt fortunaque adiuvit conatum, et Sveonum pacta Olivenſia cum Polonis A. cIↃ IↃc LX. conventa violantium conſilia convertit. Id vero haud mediocriter Brandenburgicum perturbat, quod Caeſar, praeter et contra inſtitutum belli ſocialis, cum Gallo pacem inſtauravit ſententiisque ab Imperio dictis non acquievit, quae eo ſpectabant, ut totum hoc ſane arduum negotium communibus ſociorum auxiliis coniunctisque animis perficeretur. Sed, uti exiſtimant, vicit affinis reſtituendi utilitas, Auguſtumque praecipue induxit, ut, quae ille armis conficere non potuerit, tranſigendi opportunitate obtineret. Nec dubito, quin hunc ad modum res Vngaricas magis in tuto collocaturus ſit, quas cum iactura templorum in urbibus oppidisque ordinare vult. Id vero eſt, quod Vngari nunquam admittent. Quippe qui cupiunt, ut in urbibus pariter, ac tractibus ſacrorum ſuorum libertati caveatur. Ita agunt hi omnes. Cum periculum inſtat, foedera ſanciunt; ſed, ubi emergit occaſio commodi, conditiores ſibi utiles accipiunt communemque cauſam deſerunt. Quod exemplum Foederati Belgae primi nobis prodiderunt teſtatique ſunt, ſe in poſterum rationibus pecuniariis pacem bellumque facere poſſe. Cum enim hi diſceſſionem facerent, tum nervus omnino ſocialis militiae inciſus erat:

quan-

quanquam iuſtum, aequumque poſtulabant, ut pax univerſe recuperaretur. Sed ita fortaſſe non futura eſt pax fida et perpetua, quae communi demum nomine ſancietur, niſi haec forte via eſt, qua ceteri praeparentur magis atque ad pacem adducantur. Et nemo magis ſentiet haec mala, atque Danus: poſt eum ſocii ceteri. Neque Germania talem pro tot periculis, totque calamitatibus et ſumptibus pacem, certe infirmam, ſperavit. Vereor, ne ita male plerisque regionibus conſulatur, dum pax inter ſingulos iam coaleſcit, quae ad ſecuritatem omnium pertinebat. Te vero, Domine, DEVS ſervet, ut conſilia Proteſtantibus adverſa bene cadant. d. VIII. Febr. cIↃ IↃc LXXVIIII.

CCCCLXXXXVIIII.

EIDEM.

SOpito pace Gallorum odio, rex Chriſtianiſſimus ad premendos Hugonottos ſe convertit et parat, ac ſine culpa dignitates privilegiaque iis aufert, perinde ac ſi hanc vicem Anglis Catholicos ob tentatum coniurationis facinus iure punientibus reddi oporteat. Nam haec arbitria ſibi ſumit iſte rex et, cum vires ſuas iam noſcit, nulla ratione metitur, et hanc uni ſibi tribuit gloriam, quod pacis negotium non acceptis, ſed latis a ſe conditionibus nunc demum ſit confectum. Nec habent Sveones, ut magnopere glorientur, cum non ſuis viribus, ſed Gallico patrocinio confiſi reſtituantur. Quo rerum ſtatu Auguſti et

Germanorum fortunam doleo, quod, cum antehac toti fere terrarum orbi leges darent, nunc, rebus converſis, non ſine damno et dedecore accipere cogantur. *Comitatum* Burgundicum, qui ex regno Arelatenſi reliquus erat, amiſimus. Flandria, veteris Auſtraſiae portio, non minus diminuta eſt. Brema tam bene merita deſtituitur, omniaque ſic immutantur, ut iacturam hanc poſteritas vix modice ferat. Sed adhuc ſupereſt Germanis magnitudo animi et priſtinum robur: et forte tempus erit, quod calamitates Germanicas in Galliam vertat, praeſertim cum tuis conſiliis quam diutiſſime fruemur. Moſchi id agunt, ut vires copiasque ſuas cum Polonicis adverſus Turcas coniungant. Die VI. Febr. pax inter Caeſarem et Gallum conventa eſt ſubſcripta. Hinc animos Sveones recipiunt. In Pruſſia non modo nihil ſe dignum confecerunt; ſed ne conſiſtere quidem potuerunt. Poloni eos elabi permiſerunt promiſſaque de iis in limite perſequendis non ſervarunt. Alioqui omnes periiſſent. Plerique a Samogitis male accepti ſunt. Inducias inter reges ſeptentrionis auctoritate ſua conciliat Rex Galliae, qui dat pacis induciarumque leges, iunctisque regibus parem ſe, vel maiorem putat, quod res declarat. d. XIIII. Febr. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

D.

N. N.

QVae optima ſit tractandae hiſtoriae ratio, commodius quidem dici, quam ſcribi poteſt:

dabo

dabo tamen id auctoritati tuae, ut intelligas, quantum tibi atque filiis tuis, ad honeſtam laudem nitentibus debere velim. Principio auctor ſum, ut Graecas, Latinasque hiſtorias, cum ſtyli, tum prudentiae cauſa multum diligenterque legant. Inde ſe ad res Teutonicas et monumenta noſtri aevi convertant ſcriptoresque a Ioanne Piſtorio, Iuſto Reubero, Marquardo Frehero, Simone Schardio, Melchiore Goldaſto editos, evolvant. Ordiantur autem totum hoc et inſigne ſtudium a Pithoeanis, quippe qui mediae aetatis fontes aperiunt viroque in republica verſaturo permagnum afferunt momentum. Tum Maximiliani I. hiſtoriam et congruentes exterorum res eventaque ex Ioanne Cuſpiniano, Franciſco Gvicciardino, Franciſco Belcario cognoſcent. His ſubiungendus eſt Thuanus, vir ſane prudentiſſimus et ad ſcribendam hiſtoriam natus. Inde rerum civilium momenta et imperiorum converſiones, incrementa et deminutiones abunde intelligent, exemplaque ad vitam et aulam idonea petent. In primis Germani intereſt, noſſe patriam ſuam, noſſe Caeſarum Principumque origines, familias, viciſſitudines, foedera, pacem, bella. Permultum etiam in urbibus ſitum eſt, praeſertim iis, quae Imperiales itemque Hanſicae audiunt, in quibus Germaniae quaſi nervus eſt et robur. Hic refert, ut ſciant, quae ſint Germaniae I. et II. Belgicae item I. et II. metropoles, ſteterintne in libertate, an exciderint? quomodo et quibus artibus de poteſtate Principum exemptae fuerint?

quibus denique modis iura ac privilegia etiamnum tuentur? Neque eo ſecius Arelatenſes et Auſtraſiae regni antiquitates, origines et mutationes perquirent, ut, quemadmodum Gallia ex Germaniae ruinis creverit, in hiſtoria, quaſi in vivo ſpeculo, contemplentur. Nam e republica eſt ſcire etiam vires hoſtium et mirari Galliae fortunam, quae omnium prope regum noſtri temporis gloriam obſcurat pacemque dat potius, quam accipit; nec tam viribus, quam aſtu et conſiliis debellari in poſterum debet, ſi rupta, quae nuper coaluit, pace, aliud fortaſſe bellum confletur. Plura in aliud tempus differam tibique ad omnia ſtudia promptum me paratumque profitebor. d. XVI. Febr. cIↃ IↃc LXXVIIII.

DI.

M. IOANNI EGGERTO.

Renunciatus es Magiſter eo ordine et loco, qui te decet. Omni enim ſtudio cauſam tuam ſane tuendam ſuſcepi atque effeci, ut primus eſſes inter eos, qui certa formula paciſcuntur. Convenit id honori ac doctrinae tuae, quam pro eo, ac par eſt, aeſtimo teque hortor, ut in tam laudabili inſtituto perſeveres literasque humaniores diligenter tractes monitisque meis audiens ſis, quorum recordatio, opinor, tibi iucunda erit. Datus eſt tibi nunc creſcendi locus, ut vires ingenii tui explices hoſpitisque tui ope enitaris. Ergo hoc age, ut ad hanc laudem accendas te et pares, in qua patriae et tibi permultum eſt ſitum.

Ex

Extricis *Scholaſticorum* tene modum et antiquitati ac lingvis praecipue totum te trade, ut acre illud excitatumque ingenium tuum magnos coetui ſacro ſcholisque fructus afferat, nec tibi minorem laudem relinquat. Eid. Febr. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

DII.

CHRISTIANO SCHVZIO.

MOrtem Gvilelmi Koſpothii, viri illuſtris et de noſtrate republica pulchre meriti, vehementer doleo et ſcio, multos deflere, qui in eo vitae fortunarumque praeſidium ponebant. De Burcardo noſtrate res, opinor, in incerto eſt, an ita cadant conſilia, quemadmodum is vult. Siquidem ita mutata eſt aulae Baruthinae et Onoldinae facies, ut exiſtimem, nihil tale unquam futurum. Credo autem, Academiam, quae hoc anno inſtituetur, Coburgenſem prae aula delecturum, ſi aſſequi id poſſit, ut lautiori ſtipendio conducatur: niſi tamen me coniectura fallit, quam ſatis ingenue, tibi autem ſoli, perſcribo. Nec enim de aliis laboro, nedum fortunam meliorem invideo. Mihi tecum pacis cauſa commune debet eſſe gaudium, cum ſpes ſit, fore, ut literae in poſterum pace melius floreant tutiusque conquieſcant. Cives enim noſtri, quaſi Martiorum aemuli, omnia prope diſciplinae repagula perfregerunt et clamoribus, licentia diſſolutisque moribus omnia contaminarunt, ut parum a barbarie abfuturi fuiſſemus, ſi duces malorum hominum re-

liquiſſemus impunitos, quorum duos ex urbe excedere iuſſimus, ut exemplo alios deterremus. Svecones in Pruſſia male accepti longiori mora, quae toto hoc bello ipſis nocuit, occaſionem neglexerunt; nec tam armis, quam conſiliis iacturam ſarciunt, omnes Germaniae principatus, praeter Sedinum et duas Bremenſis *Ducatus* praefecturas, recuperaturi. Quod tamen non eſt, cur ſibi tribuant, quando rex Galliae auctoritate ſua effecit, ut iis, quibus vellet, conditionibus reſtituerentur. Pax quidem minus honorifica Germanis; Caeſari tamen, pro ſtatu temporum, utilis: nec adverſa Hiſpanis, Foederatis tamen iniqua propeque inſperata adeo, ut Brandenburgici et Luneburgici, cum olfacerent haec conſilia, protinus etiam agere coeperint, expoſitis querelarum obteſtationumque capitibus; ſed Caeſari ita ingratis, ut ſpecioſe tantum excuſarentur. In cauſa Brandenburgici ſimul pronunciat Senatus Principum Ordinumque, ad quos una ſpectat cognitio de pace publica et principatibus beneficiariis nomine fractae fidei nuper occupatis: quod e republica atque ex utilitate ſociorum, Principum certe, eſt futurum. Ita vero gratulamur temporibus noſtris, quibus denuo expetita pax illuxit, quam praeſtat iniquam habere, quam nullam in corpore tam magno et diſſidentibus membris, gravi ne, dum lenta tabe conſumitur, infelici caſu pereat totumque collabatur. Nanceii iactura Lotharingo acerba eſt. Friburgae iure ceſſit Caeſar, ut Philippiburgum retineret, miro fortunae et conſiliorum temperamento,

mento, qui ſane exitus Sveonibus Daniſque in perniciem vertit. Illi leviter caſtigantur, hi omnia fere reddere parati ſunt et coguntur. d. IV. Martii cIↄ Iↄc LXXIVIII.

DIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

POſtquam ex malis ſuis emerſit Germania, periculo non vacat Italia, ea praeſertim parte, qua beneficiario iure cum Imperio coniuncta eſt, dum Caſalium Principatusque Montisferratenſis prenſatur ab rege Franciae, resque iam eo deducta eſt, ut pactio iniqua et Caeſari Imperioque ignominioſa perficiatur rataque habeatur. Itaque, miſſo Mantuam Thurnio, Caeſar, cuius auctoritas in eo vertit, mature intercedit et, quam id indignum ſit, oſtendit. Sed ita agunt Galli: Omnes fere Italiae Principes, praeter Etruriae magnum Ducem, obnoxios habent. Sabaudum, cuius commoda in proximo Neomagenſi negotio procurarunt, adverſus Genuam, Italiae veluti clauſtrum, accendunt. Caſalium a Mantuano tradendum ſperant, quod ſi futurum ſit, Hiſpanica auctoritas ſecuritasque etiam in Italia prorſus collabentur. Germani non minus inſignem iuris partem ſplendoremque et decus, a Saxonibus Germaniae illatum, malo exemplo amittent. Exiſtimo autem, hoc factum eſſe noſtrae nationis, ut in periculo verſetur caveatque ſibi etiam reſtituta pace, donec in ſummo faſtigio eſt Ludovicus, qui

pecunia et potentia ſua omnia Europae conſilia fere ad nutum ſuum moderatur. Pax Neomagi inita multum ex iniquo habet et parum honorifica videri poteſt, quod ſatisfactionis et contradictionis principum, quorum intereſt, nulla ratio habita fuerit: quanquam neceſſitas auctorem defendat, ut mallet etiam iniquam iniri pacem, quam perſequi crudele bellum, quo Germania indies magis vaſtabatur. Cum vero Imperii ſenatus ſit, eam pacem ratam habere, ut vim legis pragmaticae accipiat et, exceptis, in quibus derogatum mutatumque eſt, capitibus, pax Veſtphalica ex integro corroboretur: tum DEVM precor, ut fortunet, quae nomine Principis *Electoris* in eam rem conſules patriamque benigne reſpiciat et tueatur. d. II. Mart. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

DIIII.

CHRISTOPH. ARNOLDO.

Officium mihi praeſtitiſti eximium et pro more tuo multa, nec iniucunda mecum communicaſti. Si quid habeo, viciſſim honori tuo dabo, ut intelligas, me haud ingratum fore. Hic, finito Theologorum certamine, operae conquieſcunt. Ego hiſtoriam Saxonicam, multorum annorum opus, molior: doctrinae rerumque ſubſidia ex publico ſunt conſtituta. Ex Anglia nunciatur, Iamblichum de myſteriis Graece et Latine opera ſtudioque Thomae Gale evulgatum eſſe, quem dudum expetii anxieque quaeſivi. Priſci Anglo-Saxonum regis, Aelfredi, hiſtoria, quam Henrici Spelmanni induſtriae

ſtriae acceptam ferimus, nunc tandem quoque in lucem exit. Ibidem recuſus eſt Herodotus ad formam editionis Stephani. Cyprianum de integro curavit Fellus, praeſul Oxonienſis. In aditu operis luculenta praefatio cernitur. Ignatianae epiſtolae multum Pearſono debent, viro et hiſtoriae, et antiquitatis ſacrae inſigniter perito. Cum Etruſco exemplari contulit Iſaacus Voſſius, qui de ſcriptis Sibyllinis commentabitur et, cur a Blondello diſſentiat, explicabit. In Epiphanio rurſus edendo, ut aiunt, occupantur Londinenſes. Petavius in multis haeſitavit, quod mendae paſſim et lacunae teſtantur. Sandii nucleus iam totus in inutilem corticem vertit prorſusque enervatur. Novus Atlas, magnum ſumptuoſumque opus, undecim voluminibus conſtabit. Chartae tam elegantes confectae ſunt, ut vix noſtra patrumque memoria elegantiores viſae unquam fuerint. Pokokius Hoſeam interpretatur. Collectanea de proſelytis ex Maimonide fere abſolvit Prideaux. Liber Iuchaſin editionis Conſtantinopolitanae tam rarus eſt, ut Cracovienſis ab amico Ebraice docto conquiratur. Grotii opera Theologica nitidis Elzeviri typis excuſa ſunt. Palmerii Graecia omnino expectationi meae ſatisfecit. Stephanus Byzantius, magno cum Geographiae commodo a Pineda, Iudaeo Luſitano, viro diligenti et inter iſtos homines mire docto, curatus eſt: ſed Holſteinianae notae adhuc magnopere deſiderantur, pariterque expectantur Benthleianae. Nicolaus Heinſius Velleium expolivit digneque illuſtravit.

Florus Graevii etiam huc allatus eſt. Nec te latet Ornithologia Volongthaei, Robinſoni Annales aliaque nuper elucubrata. Dionyſius Afer notis doctiſſimi Hilli auctus eſt. Ludvolfus lingva Anglica ſcripſit contra Atheos, contra presbyterianos Dodvellus, vir diligens atque eruditus. Lipmannus Vagenſeilii et Critica Richardi Simonis, me non monente, tibi nota ſunt. De Anglica coniuratione nihil addam. Ea inſtituta eſt ad ſacrum civilemque regni ſtatum ſubvertendum. Laeſae maieſtatis poſtulatus Comes Stafordius, Barones de Ponis, Bellaſii, Petre, Adell de Nardovis, Comes de Coslemaine, multique inferioris ordinis homines eodem crimine tenentur. Staglegus et Colemanus iam ſupplicio multati ſunt. Tres alii poenam eandem expectant. Regina ipſa et Dux Eboracenſis in ſuſpicionem eiusdem ſceleris venerunt. Hic ſe in Belgium ſecuritatis cauſa contulit, quod eiusmodi eſt, ut viris doctis metum fere panicum incutiat. Noviſſime convictus eſt Comes Danbyus, ſummus in Anglia aerarii quaeſtor, non tam, quod inter coniuratos fuit, quam alias ob cauſſas. Quod induxit Proceres Ordinesque, ut ſacris diſſidentes ab utraque regni curia excludantur, eamque ob rationem ab utriusque curiae Senatoribus, priusquam locum et ſedem ibi capeſſant, iusiurandum, quod fidei et obſequii vinculum ſit, exigatur, ut renuncient doctrinae et placitis ſui coetus. d. XXV. Mart. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

DV.

DV.

CHRISTOPH. ARNOLDO.

De tribus Imperii regnorumque aeterno foedere coniunctorum inſignibus, ſive coronis, iamdudum ſubdubitare coepi: nec mihi cauſae deſunt, cur receptam vulgo ſententiam in fabulis numerarem. Scala ſequitur Blondum, ſcriptorem aetate proximum, Petrus de Andlo etiam diverſam coronarum materiam approbavit. Sed ab eo diſſentiunt multi alii ac fidenter tradunt, coronam regni Italiae, quod alioqui Longobardicum dicitur, fuiſſe ferream, quam Petrus argenteam putarat. Nihil vero tale ex priſcis ſcriptoribus colligas, quippe qui nullas, niſi aureas coronas commemorant, quas mendax ſuperſtitioſumque aevum in argenteam ferreamque commutavit, ut, neſcio quod, hieroglyphicum ſacrum more ſuo extunderet fabulamque tam lepidam adornaret. Non vacat afferre et expendere Friſingenſem: nec forte neceſſe eſt. Nam ipſe ſagacior popularibus ſuis Sigonius non obſcure it in hanc ſententiam, cum inficiari non potuit, auream quidem regni Mediolanenſis coronam; ſed interiore circulo ferreo fuiſſe intextam. Nihilo ſecius Corcyrae *Archiepiſcopus*, Pii II. viri aulae Friderici IV. et Germaniae multo peritiſſimi, familiaris quondam, idemque auctor praefationis III. librorum de viribus Eccleſiae Romanae, exiſtimavit. Verum id longius exequi forſan taedium pariat. Ex Anglia

glia multae et novae editiones afferuntur. Cyprianum Pearſono, vindicias Canonum Apoſtolicorum Beveregio, Dionyſium Afrum Hillo debemus. De novo XI. voluminum Atlante magna paſſim opinio, maior certe expectatio eſt. Voſſius, qui apud Anglos commoratur, de Sibyllis commentari aggreſſus Blondellum quoque caſtigabit. Noſtra hic fere conticeſcunt, poſtquam Theologi tandem aliquando ſunt reconciliati. Hiſtoria mea Saxonica opus multorum erit annorum, ubi ſelecta et in eo genere nondum edita ex ipſis, ut dicitur, fontibus in areolas meas derivabo. Saxo noſter hic proxima hebdomade fuit et, ut tumulos Saxo-Aſcaniorum, qui maiorem partem in fano Franciſcanorum conditi ſunt, inſpicerem, mandavit. Interim vale et Magliabechium perofficioſe ſaluta. d. XXX. Mart. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

DVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

PEllectus ſum ad viſendos fani Franciſcani tumulos, ut de eorum inſcriptionibus referrem et, quem Principem quaeque earum deſignarent, explicarem. Verum, quia id praeter meam opinionem accidit et pulvere ſituque fere omnia obruta erant, non perinde, ac optavi, iis partibus fungi potui. Omnino autem me erexit tuae benignitatis nuncius, quem Reinhardus, ab epiſtolis ſanctioribus, attulit, qui mihi confirmavit, te velle, ut ſcribendae noſtratis hiſtoriae ſubſidia mihi

hi conſtituerentur. Simul ut hoc audivi, DEO gratias egi, quod exiguae hominis Academici doctrinae fideique tribueres, ut cum patriae, tum tibi probum gratumque animum teſtari poſſet. De cetero ex Italia ad me perſcriptum eſt, quid de materia Caeſareorum inſignium ſentirem: quam ego quidem auream eſſe affirmavi. Nec cauſae, nec argumenta eius ſententiae mihi deſunt. Ex medio aevo aſſentitur Otto Friſingenſis, interque ſagaciores Italos Carolus Sigonius et Corcyrenſis *Archiepiſcopus*, Leonis X. Pontif. Max. aequalis: a quibus ut diſcedam, haudquaquam movet Petri de Andlo et Blondi auctoritas, quos mendacis aevi ſuperſtitio fefellit, ut coronas aureas cum argentea ferreaque commutarent. Berolini haud aequa de Gvelfis iudicia circumferuntur, quaſi per eos ſtetiſſet, quo minus Brandenburgicus occupatas provincias retinere poſſet. Cum enim illi, pactis in ſatisfactionem Doivern et Tadinghauſen praefecturis, Dano Brandenburgicoque tranſitum ac receptum denegaſſent, vel invito huic belli finiendi legem dixerunt, totamque militiae ſocialis alęam commutarunt. Vilshauſium pignoris loco Monaſterienſi relinquitur, quoad illi praeſenti pecunia ſatisfiat. Tam facilis eſt Ferdinandus Furſtenbergius, quoniam animo eſt pacis literarumque ſtudioſo, nec morem imitatur ſuperioris Antiſtitis, Chriſtophori Bernardi, qui, ſi diutius vixiſſet, nunquam fortaſſe redditurus fuiſſet Ottersbergam,

quam

quam magno impendio firmarat. Dicitur autem Bavarus, conſiliis Gallicis validus, totam hanc ſcenam inſtruxiſſe, ut per latus peteretur Brandenburgicus, quippe alioqui modum potentiae exceſſurus. Tibi vero, Domine, optimi conſilii et *Proteſtantium* cauſae utilis laudem haud ingrata poſteritas rependet, quae pacem privatim forte iniquam iudicabit publice ſalutarem. Ita te DEVS ſervet, ut patria in poſterum auctoritate conſilioque tuo ornetur atque fulciatur. d. IIII. April. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

DVII.

IO. HENRICO CONRADO,

Consiliar. Lichtenstein.

Singularis et aliquoties repetita propenſi in me animi tui ſignificatio per mihi iucunda fuit, praeſertim cum dono ad tuam auctoriſque memoriam inſigni me ornaſti. Balbinus, ut mihi videtur, interdum Sileſios per latus petit: rectior atque ſincerior eſt Henelius veſter, quem multis abhinc annis diligenter legi legiſſeque me non piget. Superiori hebdomade Saxo noſter hic fuit feſtisque ignibus ſe recreavit. Per idem tempus Eſaias Pufendorfius, Sveonum legatus, huc adventavit, cum Principe *Electore* collocuturus. Berolinum iam diu pacis Cellenſis per Rebenacium conciliatae nuncio male affectum prope invidiam ſuc-

ſucceſſuum, nunc impeditorum, reiicit in Brunſvicenſes, qui tranſitum receptumque militi Brandenburgico ex formula pacis denegarant. Eſt enim horum temporum ratio, ut nemo excedat potentiae modum, praeſertim eo in limite, ubi navigationis opportunitas et gradus ad partem dominii maris metus aemulationisque cauſam dederunt. Volhardus in patriam rediit literisque miſſis fidem dedit, curaturum, ut Manuſcriptum quamprimum mihi reſtituatur. Interim vale et Hanckium, virum egregium diligentemque, ſaluta. Demum cura, ut laborem belle perficias. Ego vero precor, ut vulnera domeſtica in poſterum ne experiaris. d. IIII. April. cIↃ IↃc LXXVIIII.

B. L.

B. L.

Sequentes Epiſtolae, ſero repertae, hunc locum occupare debuerunt.

DVIII.

IO. GEORG. BOERNERO.

PRaecipuam felicitatis meae partem interpretor, quod et petenti concedere locum, et abſentis implere vices libitum fuit. Erit id, quod et nunquam obliviſcar, et celebrem ſemper. Hoc nomine exſolvam pietatem et redeuntis anni ſolemnia precabor. Efficiat DEVS, temporis ille arbiter, ut diu tuis mihique ſuperſis, et impertiatur inſuper, quod et privatim tibi acceptum, et publice ſalutare eſt. Corpori ſanitas, animo priſtinus vigor redeat, et quicquid exoptas, non adſit modo, ſed affluat. Hic voventis animus, haec ſumma votorum eſt. Eid. Dec. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

DVIIII.

E I D E M.

LIteras accepi, quibus nuncias, quod deſiderabam. Fortunet te DEVS et coepta univerſa. Quod mihi exponis de illuſtriſſimi herois Friſii animo,

mo, ſummum felicitatis meae caput exiſtimo. Servet heroem DEVS cum illuſtriſſima familia. Id tua, id mea intereſt, immo patriae. Quid patriae? Germaniae quoque et paene cultioris Europae. Tanti is aeſtimatur apud prudentes, quanti olim Maecenas apud ſuum Auguſtum. Diſputationem mitto exiguam: de Vittekindo expecta. Scias de Vaſmero, mutaſſe aedes. Hac nocte lites inter eum denuo, et Peterſonium exortae, arbitro gladio mox diſceptatae. Mille nebulonum maleferiatorum nomina audiviſſes. Peterſonius iſte, neſcio, quid intendat. De Sveonibus diſſerere ſuper menſam homini piaculum. Quae loquitur, ad militiam ſpectant. Nempe miles erit Caius. Vale et ampliſſimam tuam familiam plurimum ſaluta. d. XXX. Septembr. cIↃ IↃc LXXVIIII.

DX.

IO. GEORG. BOERNERO, IVNIORI.

NOn perinde gaudeo, quam cum lego literas tuas. Intelligo, quid tibi debeam. De Boeclero quod ſcripſi, recordor, ad pleraque eius ſcripta pertinere. Tacite enim invidet Saxonibus, ut ſoli patrocinetur Moguntino. In iure, quod Saxoni convenit, convocandi, per latus petit. Argumentum tibi Notitia Imperii ab illo edita exhibebit. Iam totus in eo ſum, ut caſtigem ſigillatim. Vellem, Sigfridus ea notaret et communicaret ſecum. Recito, quicquid ſentio, Oſtiis

et Vaſmero privatim. De cetero, quod de ſtudiis meis bene ſperas, ingenti me gaudio affeciſti. Vale cum familia tua et nobiliſſimum Parentem et magnificum Iacobi meo nomine ſalvere plurimum iube. Nec omittatur iureconſultiſſimus noſter Zieglerus. d. VIII. Dec. cIↄ Iↄc LXX.

DXI.

N. N.

IAm dudum reſpondere debui facturusque id fueram, niſi et deſtinatum iter me avertiſſet, et proximi metus incendii retardaſſet. Sed, quae benignitas tua eſt, non interpretaberis ſiniſtre, quod condonandum neceſſitati eſt. Mitto tibi diſputationem de abdicatione, quam dederam ſtudioſo huic, Ienam profecto et, ut affirmabat, Halas veſtras tranſituro. Sed, uti hominum illorum inſtituta variant ſaepe: ita alio flectunt iter, aut obliviſcuntur omnino rerum traditarum. Vale. Non. Mai. cIↄ Iↄc LXXI.

DXII.

N. N.

BOnae menti concedas, quod ſcribere ad te auſim. Incitavit Vaſmerus: commovit opinio tuae virtutis. Fiduciae momentum a tua propenſione, praeter hanc nihil expecto, laetus, ſi obtinui expetitam. De cetero ſatis mihi fuerit, venerari te et illuſtres dotes tuas meritaque omnino magna. Precor inſuper bene tibi, tuis Reique publicae tuae. Nihil ſupereſt praeter antiquam

tiquam formulam, Vale ! d. VI. Mai. cIↄIↄc LXXI.

DXIII.

N. N.

FVit mihi haec mens ſemper, ut te, qua poſſim pietate, colerem ac tandem publica hac formula teſtarer, ſimul a te perofficioſe peterem, ut patrocinium, quod ſane duco maximum, et ſcio rebus meis profuiſſe ſemper, mea cauſa non ita pridem ſuſceptum tueri in poſterum velis. Ego omni ſtudio viciſſim conabor, ut pro honore tuo ac retinenda omni proſperitate, Numen orem ac me numero tuorum clientium adſcribam. d. VII. Mai. cIↄ Iↄc LXXI.

DXIIII.

N. N.

QVae privatorum, eae quoque regum ſunt vices. Mutabilis identidem fortuna iam blanditur, iam refragatur, tanto magis, quanto altius faſtigium eſt. Nolim referre de peregrinis. Exempla domeſtica habemus. Mallemus non habere, ſi per nos ſtaret. Auſtria, longo tempore fundata domus, a tenuibus principiis ſurrexit. Crevit ad maxima et ad invidiam usque divinis auctibus floruit. Vtinam eodem ſemper vaſtigio illa a tot ſeculis parta felicitas duraret ! Sed inde perfidia, hinc orbitas, graviſſima in magna fortuna mala, metuenda nobis. Fraudes a domeſticis, bella ab exteris, calamitas ab orbitate imminet.

net. Sed enim credo, fore, ut tandem ceſſent inſidiae, redeat antiqua foecunditas, redintegretur priſtina concordia. His dotibus inſtaurabitur amiſſa felicitas, vitabitur neceſſitas, ſuccedet neceſſitati ſpes, ſpei ſalus ex heredibus erit. d. VIII Mai. cIɔ Iɔc LXXI.

DXV.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

NEſcio quid Anglia obnunciat. Ordines tacite diffidunt Regi. *Reformatis* in religione admodum ſuſpectus eſt et Puritani eum occulte deteſtantur. Non ſcribam de omnibus, nec veteribus, neque novis. Saepe tamen haec implent ſuam fidem, ut vel experiendo didicimus in patre eius Carolo, huius nominis I. Rex Poloniae praeeſt genti Martiae, ipſe non Martius et Numae magis, quam Romuli ingenio praeditus. Is ſi amiſerit Vkrainiam, expeditus Tataris, Turcisque in Poloniam aditus erit. Non Germani tantum metuemus; ſed Lithuani Livonique omnes. Deliberant mature Sveones, ſed finium ſuorum cauſa. De Polonia non facile augentur; plane ut in incendiis evenire ſolet. Quilibet eo usque ſecurus eſt, quamdiu expers damni. Proxime Holmiam venit legatio Tatarorum literasque attulit Italice ſcriptas; idque praeter morem gentis. Hiſpania iamdum eo miſit Nunezium ſuum, nec ceſſat Gallia in rem ſuam, cuius auſpicio huc iter fecit Dux Andegavenſis. De Sveonum copiis in Germaniam tranſportandis plus famae eſt, quam veri.

Regis

Regis adhuc immatura aetas eſt. Nihil facile audebit, niſi auſpicio adulti Regis. Stenobiel tuus nuper ex vero, Quot Domini, inquit, tot Reges ſunt. Nempe haec natio aut ſub capite floret, aut foedere ſervatur. De Gallis magna gloria eſt, exiguus ſucceſſus. Quicquid deſtinant, praevident Batavi et indicant Hiſpanis, et adeo librant orbem potentiae civilis creſcentium regum. Aedificant vaſtas naves eoque aut inutiles ipſis, aut praedas hoſti. Quod ad Brunſvigam attinet, audiuntur varii ex trivio ſermones. Sunt, qui ſpondeant auxilia a Sveonibus. Sed hi ſatagunt ſuarum rerum, nec temere offendunt Principes in ſuo tractu potentiores: praeſertim ab eo tempore, quo mutatus amor in Sveones, minutae opes, attritae vires, pecunia bellis multis profuſa. A Caeſare nihil ſperat, quia non eſt Imperii civitas. Brandenburgicus & Monaſterienſis, nonnunquam aemuli, tamen amici, cum agitur de imperio urbium. Adeo verum hodie eſt, quod ſuo tempore pronunciavit Florus: Currere ſeculum everſionis urbium. Hanſicae civitates ſatis habent pro ſe frui ſecuritate. Aſpicient fata Brunſvigae nec movebuntur. Batavi olim ſuppetias tulerunt; iam nec cogitabunt de Brunſviga. Si Coloniam liberent, gratulabuntur ſibi, idque propter Gallum et fœderi Gallico quosdam innexos Rhenanos. Eſt ſane Brunſviga ab ultimo tempore Gvelphicae Domus, brevi, crede, ad vetus officium tandem redibit. Sic ſentio, Domine, ominorque. Tu, ut ſoles, pro more

 tuae

tuae gentis, aeſtima pietatem. Eid. Mai. cIↄ Iↄc LXXI.

DXVI.

IO. IAC. MEZNERO.

NOn auſim ſpem tuam fruſtrari. Deſideraſti a me literas; ſed forte deſiderio nondum ſuffecturas. Non miraberis. Diu earum rerum ineunda ratio eſt, quas ſemel factas volumus. Publicum munus expecto, ambio etiam, idque Academicum. Huc usque vero, audio, nullum tale apud vos vacare. Gymnaſii enim me dudum ſatietas cepit. Tum vellem indicaſſes, quanto ſalario Princeps *Elector* conducat Profeſſores: vitaene, et victui ſufficiat, an minus? Nihilo ſecius ſcire cuperem, qualis Academiae ſtatus, qui ſtudioſorum ſit numerus. De ſcripto edendo, quod mones, iam per occupationes non licet. Scribo privatim hiſtoriam. Commentor ad Sleidanum. Praelego de iure naturali et gentium. Vices expono familiarum, alia multa, ne iactare videar, praetereunda. Vnum adeo tibi incumbet de his me certum reddere, antequam aliquid ſtatuam certi. Alioquin ex diverſis locis invitor; ſed nondum quicquam decerno. Moderabitur tandem DEVS inſtituti rationes. Vale, et feliciter peregrinare! DEVS omnia fortunet, quae ages! DEVS pondus addat conatibus. d. XXVI. Quinct. cIↄ Iↄc LXXI.

DXVII.

DXVII.
N. N.

CVm ſuperiori tempore apud vos eſſem Halis, optabam vehementer occaſionem inſerviendi. Sed morbus intercepit conſilium, praeſertim, cum invaleſceret magis. Neque vero, cum remitteret, otium ad compellandum fuit. Sed id facile deprecabor, quod filio auctor fuiſſem, ut excuſaret me tibi: cuius ſimul itineri bene precor et moneo, eum ante diſceſſum perſcripſiſſe huc, operarum privatarum nomine mihi ſatisfacturum. Non credam, interceptum eſſe, quod eo deſtinatum fuit. Neque tamen ero tam impudens, ut poſtulem, cuius ultro meminit filius tuus. Ignoſce itaque fiduciae fortaſſe nimiae et feliciter age cum tuis, d. XXVII. Nov. cIↃ IↃc LXXI.

DXVIII.
AMICO DRESDENSI.

REm multis officiis demerendam feciſti, quod ſummo Maecenati propoſuiſti petitionis meae rationes. Namque haud facile emergunt huiusmodi occaſiones. Ordinariae functiones nervum habent ac durant: quae extra ordinem, ſaepe vicibus obnoxiae ſunt et minus implent hanc menſuram. Hoc approba viro ſummo, qui me egregie inſtruxit in ſtudiorum curſu et curavit, quae ad commodum honoremque meum pertinent. Vale et crede, me nunquam non tui commodi velle eſſe ſtudioſum. Proprid. Kal. Febr. cIↃ IↃc LXXII.

DVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CLaſſis Turcica iamdudum errat in mari, metuitque ipſa, ut metuatur. Venetorum naves infeſtatae a Corſis aeque ſe receperunt. Genuenſes toto mari iactati nondum collegerant ſuas vires. Plurimi domum curandi ſui cauſa profecti ſunt. Fuerunt etiam, qui haererent brevibus: alii ſcopulis illidebantur: pauci evaſerunt in tutum, id eſt, natando ſalutem quaeſiverunt. Adeo ſola libertas vindicatur: praeter hanc nihil comparatur ex certaminibus iſtis. d. XII. Febr. cIↄ Iↄc LXXII.

DXX.

AMICO.

ORdinis Ieſu ſodales nunc in eo ſunt, ut aegre faciant innocentibus Lutheranis. Haud ſcio, an triſtior unquam coetus ſacri apud nos ſtatus fuerit. Templa noſtris eripiuntur. Nemo vel muſſare audet. Etiam vix deplorare malum licet, adeo nos inſectantur, nec famae modo, ſed etiam vitae inſidiantur. Vale. d. XIII. Febr. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CErtis nunciis confirmatur, in Foederato Belgio ferme omnia deſperata. Hinc muſſare populum: illinc Hollandos diffidere a ceteris Ordinibus. Sunt, qui

qui cogitent illo rerum ſtatu ſecedere ad remotiora. Dovingus, Anglorum legatus ex Belgio diſceſſurus, irati animi ſigna reliquit. Hiſpani cunctantur, quoad poſſunt: tranſitum vero per Flandriam adhuc recuſant. Veſtphalia omnis militem Gallicum recepit. De Colonienſi, Monaſterienſi, Neoburgico, conſtans ſententia eſt, ſe tradidiſſe in fidem Galli. Ferri poſſent, ſi ibi ſe continerent: nunc, cum, ultra progreſſuros, traditur, ſuos quemque limites curare oportet. Luneburgici et Brandenburgicus, foederati Belgarum, illi Hoxterae, hic Cliviae nomine metuit. Berolini omnium animi converſi ſunt ad curam belli. Literae afferuntur, quibus nunciatur, Gallos velle conflare bellum religionis, eoque iam acciviſſe tot Antiſtites in ſocietatem: denuo moliri ordinis a Ieſu nominati ſodales, quod olim per Ferdinandum II. Gallos quoque deſtinare Regi ſuo ſucceſſus Caroli M. qui, Rheno apud Coloniam traiecto, cum exercitu Francorum ſubegiſſet Saxones. Verum iſta fortuna uſus Carolus eſt: nemo poſt ipſum. Carolus Calvus riſum debuit poſteris, quod vel aemulari ſolum incepiſſet magnum illum Carolum. Adeo verum eſt, quod cenſent multi, fortunam Caroli M. cum Carolo extinctam eſſe. Aſſerimus id exemplo Ottonum, qui X. ſeculo, nullo obſiſtente, imperarunt Francis Teutonicis: Gallicis autem ſaepe pacis dederunt leges, finibus ipſorum vaſtatis et regno Galliae diminuto. Ita premi poſſumus Germani Saxoneſque: ſupprimi non poſſumus. Idem ſpiritus, qui libertatis religioniſque

glia multae et novae editiones afferuntur. Cyprianum Pearſono, vindicias Canonum Apoſtolicorum Beveregio, Dionyſium Afrum Hillo debemus. De novo XI. voluminum Atlante magna paſſim opinio, maior certe expectatio eſt. Voſſius, qui apud Anglos commoratur, de Sibyllis commentari aggreſſus Blondellum quoque caſtigabit. Noſtra hic fere conticeſcunt, poſtquam Theologi tandem aliquando ſunt reconciliati. Hiſtoria mea Saxonica opus multorum erit annorum, ubi ſelecta et in eo genere nondum edita ex ipſis, ut dicitur, fontibus in areolas meas derivabo. Saxo noſter hic proxima hebdomade fuit et, ut tumulos Saxo-Aſcaniorum, qui maiorem partem in fano Franciſcanorum conditi ſunt, inſpicerem, mandavit. Interim vale et Magliabechium perofficioſe ſaluta. d. XXX. Mart. cIↃ IↃc LXXVIIII.

DVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

PEllectus ſum ad viſendos fani Franciſcani tumulos, ut de eorum inſcriptionibus referrem et, quem Principem quaeque earum deſignarent, explicarem. Verum, quia id praeter meam opinionem accidit et pulvere ſituque fere omnia obruta erant, non perinde, ac optavi, iis partibus fungi potui. Omnino autem me erexit tuae benignitatis nuncius, quem Reinhardus, ab epiſtolis ſanctioribus, attulit, qui mihi confirmavit, te velle, ut ſcribendae noſtratis hiſtoriae ſubſidia mihi

hi conſtituerentur. Simul ut hoc audivi, DEO gratias egi, quod exiguae hominis Academici doctrinae fideique tribueres, ut cum patriae, tum tibi probum gratumque animum teſtari poſſet. De cetero ex Italia ad me perſcriptum eſt, quid de materia Caeſareorum inſignium ſentirem: quam ego quidem auream eſſe affirmavi. Nec cauſae, nec argumenta eius ſententiae mihi deſunt. Ex medio aevo aſſentitur Otto Friſingenſis, interque ſagaciores Italos Carolus Sigonius et Corcyrenſis *Archiepiſcopus*, Leonis X. Pontif. Max. aequalis: a quibus ut diſcedam, haudquaquam movet Petri de Andlo et Blondi auctoritas, quos mendacis aevi ſuperſtitio fefellit, ut coronas aureas cum argentea ferreaque commutarent. Berolini haud aequa de Gvelfis iudicia circumferuntur, quaſi per eos ſtetiſſet, quo minus Brandenburgicus occupatas provincias retinere poſſet. Cum enim illi, pactis in ſatisfactionem Doivern et Tadinghauſen praefecturis, Dano Brandenburgicoque tranſitum ac receptum denegaſſent, vel invito huic belli finiendi legem dixerunt, totamque militiae ſocialis aleam commutarunt. Vilshauſium pignoris loco Monaſterienſi relinquitur, quoad illi praeſenti pecunia ſatisfiat. Tam facilis eſt Ferdinandus Furſtenbergius, quoniam animo eſt pacis literarumque ſtudioſo, nec morem imitatur ſuperioris Antiſtitis, Chriſtophori Bernardi, qui, ſi diutius vixiſſet, nunquam fortaſſe redditurus fuiſſet Ottersbergam, quam

quam magno impendio firmarat. Dicitur autem Bavarus, conſiliis Gallicis validus, totam hanc ſcenam inſtruxiſſe, ut per latus peteretur Brandenburgicus, quippe alioqui modum potentiae exceſſurus. Tibi vero, Domine, optimi conſilii et *Proteſtantium* cauſae utilis laudem haud ingrata poſteritas rependet, quae pacem privatim forte iniquam iudicabit publice ſalutarem. Ita te DEVS ſervet, ut patria in poſterum auctoritate conſilioque tuo ornetur atque fulciatur. d. IIII. April. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

DVII.

IO. HENRICO CONRADO,

Consiliar. Lichtenstein.

Singularis et aliquoties repetita propenſi in me animi tui ſignificatio per mihi iucunda fuit, praeſertim cum dono ad tuam auctoriſque memoriam inſigni me ornaſti. Balbinus, ut mihi videtur, interdum Sileſios per latus petit: rectior atque ſincerior eſt Henelius veſter, quem multis abhinc annis diligenter legi legiſſeque me non piget. Superiori hebdomade Saxo noſter hic fuit feſtisque ignibus ſe recreavit. Per idem tempus Eſaias Pufendorfius, Sveonum legatus, huc adventavit, cum Principe *Electore* collocuturus. Berolinum iam diu pacis Cellenſis per Rebenacium conciliatae nuncio male affectum prope invidiam ſuc-

ſucceſſuum, nunc impeditorum, reiicit in Brunſvicenſes, qui tranſitum receptumque militi Brandenburgico ex formula pacis denegarant. Eſt enim horum temporum ratio, ut nemo excedat potentiae modum, praeſertim eo in limite, ubi navigationis opportunitas et gradus ad partem dominii maris metus aemulationisque cauſam dederunt. Volhardus in patriam rediit literisque miſſis fidem dedit, curaturum, ut Manuſcriptum quamprimum mihi reſtituatur. Interim vale et Hanckium, virum egregium diligentemque, ſaluta. Demum cura, ut laborem belle perficias. Ego vero precor, ut vulnera domeſtica in poſterum ne experiaris. d. IIII. April. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

B. L.

Digitized by Google

B. L.

Sequentes Epiſtolae, ſero repertae, hunc locum occupare debuerunt.

DVIII.

IO. GEORG. BOERNERO.

PRaecipuam felicitatis meae partem interpretor, quod et petenti concedere locum, et abſentis implere vices libitum fuit. Erit id, quod et nunquam obliviſcar, et celebrem ſemper. Hoc nomine exſolvam pietatem et redeuntis anni ſolemnia precabor. Efficiat DEVS, temporis ille arbiter, ut diu tuis mihique ſuperſis, et impertiatur inſuper, quod et privatim tibi acceptum, et publice ſalutare eſt. Corpori ſanitas, animo priſtinus vigor redeat, et quicquid exoptas, non adſit modo, ſed affluat. Hic voventis animus, haec ſumma votorum eſt.. Eid. Dec. cIↄ Iↄc LXXVIIII.

DVIIII.

E I D E M.

LIteras accepi, quibus nuncias, quod deſiderabam. Fortunet te DEVS et coepta univerſa. Quod mihi exponis de illuſtriſſimi herois Friſii animo,

mo, ſummum felicitatis meae caput exiſtimo. Servet heroem DEVS cum illuſtriſſima familia. Id tua, id mea intereſt, immo patriae. Quid patriae? Germaniae quoque et paene cultioris Europae. Tanti is aeſtimatur apud prudentes, quanti olim Maecenas apud ſuum Auguſtum. Diſputationem mitto exiguam: de Vittekindo expecta. Scias de Vaſmero, mutaſſe aedes. Hac nocte lites inter eum denuo, et Peterſonium exortae, arbitro gladio mox diſceptatae. Mille nebulonum maleferiatorum nomina audiviſſes. Peterſonius iſte, neſcio, quid intendat. De Sveonibus diſſerere ſuper menſam homini piaculum. Quae loquitur, ad militiam ſpectant. Nempe miles erit Caius. Vale et ampliſſimam tuam familiam plurimum ſaluta. d. XXX. Septembr. cIↃIↃc LXXVIIII.

DX.

IO. GEORG. BOERNERO,

IVNIORI.

NOn perinde gaudeo, quam cum lego literas tuas. Intelligo, quid tibi debeam. De Boeclero quod ſcripſi, recordor, ad pleraque eius ſcripta pertinere. Tacite enim invidet Saxonibus, ut ſoli patrocinetur Moguntino. In iure, quod Saxoni convenit, convocandi, per latus petit. Argumentum tibi Notitia Imperii ab illo edita exhibebit. Iam totus in eo ſum, ut caſtigem ſigillatim. Vellem, Sigfridus ea notaret et communicaret ſecum. Recito, quicquid ſentio, Oſtiis

et Vaſmero privatim. De cetero, quod de ſtudiis meis bene ſperas, ingenti me gaudio affeciſti. Vale cum familia tua et nobiliſſimum Parentem et magnificum Iacobi meo nomine ſalvere plurimum iube. Nec omittatur iureconſultiſſimus noſter Zieglerus. d. VIII. Dec. cIↃ IↃc LXX.

DXI.

N. N.

IAm dudum reſpondere debui facturusque id fueram, niſi et deſtinatum iter me avertiſſet, et proximi metus incendii retardaſſet. Sed, quae benignitas tua eſt, non interpretaberis ſiniſtre, quod condonandum neceſſitati eſt. Mitto tibi diſputationem de abdicatione, quam dederam ſtudioſo huic, Ienam profecto et, ut affirmabat, Halas veſtras tranſituro. Sed, uti hominum illorum inſtituta variant ſaepe: ita alio flectunt iter, aut obliviſcuntur omnino rerum traditarum. Vale. Non. Mai. cIↃ IↃc LXXI.

DXII.

N. N.

BOnae menti concedas, quod ſcribere ad te auſim. Incitavit Vaſmerus: commovit opinio tuae virtutis. Fiduciae momentum a tua propenſione, praeter hanc nihil expecto, laetus, ſi obtinui expetitam. De cetero ſatis mihi fuerit, venerari te et illuſtres dotes tuas meritaque omnino magna. Precor inſuper bene tibi, tuis Reique publicae tuae. Nihil ſupereſt praeter antiquam

tiquam formulam, Vale ! d. VI. Mai. cIↄIↄc LXXI.

DXIII.

N. N.

FVit mihi haec mens ſemper, ut te, qua poſſim pietate, colerem ac tandem publica hac formula teſtarer, ſimul a te peroſſicioſe peterem, ut patrocinium, quod ſane duco maximum, et ſcio rebus meis profuiſſe ſemper, mea cauſa non ita pridem ſuſceptum tueri in poſterum velis. Ego omni ſtudio viciſſim conabor, ut pro honore tuo ac retinenda omni proſperitate, Numen orem ac me numero tuorum clientium adſcribam. d. VII. Mai. cIↄ Iↄc LXXI.

DXIIII.

N. N.

QVae privatorum, eae quoque regum ſunt vices. Mutabilis identidem fortuna iam blanditur, iam refragatur, tanto magis, quanto altius faſtigium eſt. Nolim referre de peregrinis. Exempla domeſtica habemus. Mallemus non habere, ſi per nos ſtaret. Auſtria, longo tempore fundata domus, a tenuibus principiis ſurrexit. Crevit ad maxima et ad invidiam usque divinis auctibus floruit. Vtinam eodem ſemper vaſtigio illa a tot ſeculis parta felicitas duraret ! Sed inde perfidia, hinc orbitas, graviſſima in magna fortuna mala, metuenda nobis. Fraudes a domeſticis, bella ab exteris, calamitas ab orbitate immi-

net. Sed enim credo, fore, ut tandem ceſſent inſidiae, redeat antiqua foecunditas, redintegretur priſtina concordia. His dotibus inſtaurabitur amiſſa felicitas, vitabitur neceſſitas, ſuccedet neceſſitati ſpes, ſpei ſalus ex heredibus erit. d. VIII Mai. cIↄ Iↄc LXXI.

DXV.
HENRICO, L. B. A FRISEN.

NEſcio quid Anglia obnunciat. Ordines tacite diffidunt Regi. *Reformatis* in religione admodum ſuſpectus eſt et Puritani eum occulte deteſtantur. Non ſcribam de omnibus, nec veteribus, neque novis. Saepe tamen haec implent ſuam fidem, ut vel experiendo didicimus in patre eius Carolo, huius nominis I. Rex Poloniae praeeſt genti Martiae, ipſe non Martius et Numae magis, quam Romuli ingenio praeditus. Is ſi amiſerit Vkrainiam, expeditus Tataris, Turcisque in Poloniam aditus erit. Non Germani tantum metuemus; ſed Lithuani Livonique omnes. Deliberant mature Sveones, ſed finium ſuorum cauſa. De Polonia non facile augentur; plane ut in incendiis evenire ſolet. Quilibet eo usque ſecurus eſt, quamdiu expers damni. Proxime Holmiam venit legatio Tatarorum literasque attulit Italice ſcriptas; idque praeter morem gentis. Hiſpania iamdum eo miſit Nunezium ſuum, nec ceſſat Gallia in rem ſuam, cuius auſpicio huc iter fecit Dux Andegavenſis. De Sveonum copiis in Germaniam tranſportandis plus famae eſt, quam veri.

Regis

Regis adhuc immatura aetas eſt. Nihil facile audebit, niſi auſpicio adulti Regis. Stenobiel tuus nuper ex vero, Quot Domini, inquit, tot Reges ſunt. Nempe haec natio aut ſub capite floret, aut foedere ſervatur. De Gallis magna gloria eſt, exiguus ſucceſſus. Quicquid deſtinant, praevident Batavi et indicant Hiſpanis, et adeo librant orbem potentiae civilis creſcentium regum. Aedificant vaſtas naves eoque aut inutiles ipſis, aut praedas hoſti. Quod ad Brunſvigam attinet, audiuntur varii ex trivio ſermones. Sunt, qui ſpondeant auxilia a Sveonibus. Sed hi ſatagunt ſuarum rerum, nec temere offendunt Principes in ſuo tractu potentiores: praeſertim ab eo tempore, quo mutatus amor in Sveones, minutae opes, attritae vires, pecunia bellis multis profuſa. A Caeſare nihil ſperat, quia non eſt Imperii civitas. Brandenburgicus & Monaſterienſis, nonnunquam aemuli, tamen amici, cum agitur de imperio urbium. Adeo verum hodie eſt, quod ſuo tempore pronunciavit Florus: Currere ſeculum everſionis urbium. Hanſicae civitates ſatis habent pro ſe frui ſecuritate. Aſpicient fata Brunſvigae nec movebuntur. Batavi olim ſuppetias tulerunt; iam nec cogitabunt de Brunſviga. Si Coloniam liberent, gratulabuntur ſibi, idque propter Gallum et fœderi Gallico quoſdam innexos Rhenanos. Eſt ſane Brunſviga ab ultimo tempore Gvelphicae Domus, brevi, crede, ad vetus officium tandem redibit. Sic ſentio, Domine, ominorque. Tu, ut ſoles, pro more

tuae gentis, aeſtima pietatem. Eid. Mai. cIↄ Iↄc LXXI.

DXVI.

IO. IAC. MEZNERO.

NOn auſim ſpem tuam fruſtrari. Deſideraſti a me literas; ſed forte deſiderio nondum ſuffecturas. Non miraberis. Diu earum rerum ineunda ratio eſt, quas ſemel factas volumus. Publicum munus expecto, ambio etiam, idque Academicum. Huc usque vero, audio, nullum tale apud vos vacare. Gymnaſii enim me dudum ſatietas cepit. Tum vellem indicaſſes, quanto ſalario Princeps *Elector* conducat Profeſſores: vitaene, et victui ſufficiat, an minus? Nihilo ſecius ſcire cuperem, qualis Academiae ſtatus, qui ſtudioſorum ſit numerus. De ſcripto edendo, quod mones, iam per occupationes non licet. Scribo privatim hiſtoriam. Commentor ad Sleidanum. Praelego de iure naturali et gentium. Vices expono familiarum, alia multa, ne iactare videar, praetereunda. Vnum adeo tibi incumbet de his me certum reddere, antequam aliquid ſtatuam certi. Alioquin ex diverſis locis invitor; ſed nondum quicquam decerno. Moderabitur tandem DEVS inſtituti rationes. Vale, et feliciter peregrinare! DEVS omnia fortunet, quae ages! DEVS pondus addat conatibus. d. XXVI. Quinct. cIↄ Iↄc LXXI.

DXVII.

DXVII.
N. N.

CVm ſuperiori tempore apud vos eſſem Halis, optabam vehementer occaſionem inſerviendi. Sed morbus intercepit conſilium, praeſertim, cum invaleſceret magis. Neque vero, cum remitteret, otium ad compellandum fuit. Sed id facile deprecabor, quod filio auctor fuiſſem, ut excuſaret me tibi: cuius ſimul itineri bene precor et moneo, eum ante diſceſſum perſcripſiſſe huc, operarum privatarum nomine mihi ſatisfacturum. Non credam, interceptum eſſe, quod eo deſtinatum fuit. Neque tamen ero tam impudens, ut poſtulem, cuius ultro meminit filius tuus. Ignoſce itaque fiduciae fortaſſe nimiae et feliciter age cum tuis, d. XXVII. Nov. cIↄ Iↄc LXXI.

DXVIII.
AMICO DRESDENSI.

REm multis officiis demerendam feciſti, quod ſummo Maecenati propoſuiſti petitionis meae rationes. Namque haud facile emergunt huiusmodi occaſiones. Ordinariae functiones nervum habent ac durant: quae extra ordinem, ſaepe vicibus obnoxiae ſunt et minus implent hanc menſuram. Hoc approba viro ſummo, qui me egregie inſtruxit in ſtudiorum curſu et curavit, quae ad commodum honoremque meum pertinent. Vale et crede, me nunquam non tui commodi velle eſſe ſtudioſum. Proprid. Kal. Febr. cIↄ Iↄc LXXII.

DVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CLaſſis Turcica iamdudum errat in mari, metuitque ipſa, ut metuatur. Venetorum naves infeſtatae a Corſis aeque ſe receperunt. Genuenſes toto mari iactati nondum collegerant ſuas vires. Plurimi domum curandi ſui cauſa profecti ſunt. Fuerunt etiam, qui haererent brevibus: alii ſcopulis illidebantur: pauci evaſerunt in tutum, id eſt, natando ſalutem quaeſiverunt. Adeo ſola libertas vindicatur: praeter hanc nihil comparatur ex certaminibus iſtis. d. XII. Febr. cIↄ Iↄc LXXII.

DXX.

AMICO.

ORdinis Ieſu ſodales nunc in eo ſunt, ut aegre faciant innocentibus Lutheranis. Haud ſcio, an triſtior unquam coetus ſacri apud nos ſtatus fuerit. Templa noſtris eripiuntur. Nemo vel muſſare audet. Etiam vix deplorare malum licet, adeo nos inſectantur, nec famae modo, ſed etiam vitae inſidiantur. Vale. d. XIII. Febr. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

CErtis nunciis confirmatur, in Foederato Belgio ferme omnia deſperata. Hinc muſſare populum: illinc Hollandos diſſidere a ceteris Ordinibus. Sunt, qui

qui cogitent illo rerum ſtatu ſecedere ad remotiora. Dovingus, Anglorum legatus ex Belgio diſceſſurus, irati animi ſigna reliquit. Hiſpani cunctantur, quoad poſſunt: tranſitum vero per Flandriam adhuc recuſant. Veſtphalia omnis militem Gallicum recepit. De Colonienſi, Monaſterienſi, Neoburgico, conſtans ſententia eſt, ſe tradidiſſe in fidem Galli. Ferri poſſent, ſi ibi ſe continerent: nunc, cum, ultra progreſſuros, traditur, ſuos quemque limites curare oportet. Luneburgici et Brandenburgicus, foederati Belgarum, illi Hoxterae, hic Cliviae nomine metuit. Berolini omnium animi converſi ſunt ad curam belli. Literae afferuntur, quibus nunciatur, Gallos velle conflare bellum religionis, eoque iam acciviſſe tot Antiſtites in ſocietatem; denuo moliri ordinis a Ieſu nominati ſodales, quod olim per Ferdinandum II. Gallos quoque deſtinare Regi ſuo ſucceſſus Caroli M. qui, Rheno apud Coloniam traiecto, cum exercitu Francorum ſubegiſſet Saxones. Verum iſta fortuna uſus Carolus eſt: nemo poſt ipſum. Carolus Calvus riſum debuit poſteris, quod vel aemulari ſolum incepiſſet magnum illum Carolum. Adeo verum eſt, quod cenſent multi, fortunam Caroli M. cum Carolo extinctam eſſe. Aſſerimus id exemplo Ottonum, qui X. ſeculo, nullo obſiſtente, imperarunt Francis Teutonicis: Gallicis autem ſaepe pacis dederunt leges, finibus ipſorum vaſtatis et regno Galliae diminuto. Ita premi poſſumus Germani Saxonesque: ſupprimi non poſſumus. Idem ſpiritus, qui libertatis religionisque

 finis

finis eſt, ſi ſpiraverit adverſum aliquid ab occidente, ſeptentrio id omne difflabit. Faxit DEVS, ut facere ipſe poteſt, ut vani hi rumores ſint, ut Rex Chriſtianus ne deflectat a via Chriſtianae moderationis. Monuit ipſius avus Thuanum, DEVM poſuiſſe imperiis limites, ultra quos non recedant. Id exemplo maxime pio exprimat nepos et ſatis habeat fregiſſe potentiam Hiſpanorum. Hic ſiſto me, Domine, et, ut ad vigorem redeas ac valetudine nunquam adverſa utaris, ſemper contra felicitate fruaris et omnibus DEI fortunaeque beneficiis, precor et in hac pietate in aeternum perſevero, qui ſciam, ex te, Domine, omnia mea pendere. d. XXIII. Febr. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXII.

EIDEM.

SI rude quoddam, inconditumque ſeculum fuit, exiſtimabo, undecimum fuiſſe, praeſertim vergens iſtud Henrici IV. aetate. Nobiles enim bello, ſodalitates ſacrae ignavia innutriebantur: neutri literarum habebant curam. Nulla Henrici culpa. Solum id Pontificibus imputandum vitium eſt. Ordior ab Hildebrando, ſeu Gregorio VII. Peſſimus ille auctor tumultuum Germanicorum non Petrum, ſed Neronem ſe praebuit ſucceſſoribus primusque omnium in Imperatores occidentis affectavit Dominatum. Quod miror, quia contra formulam pacti Ottoniani, contra ſacramenta anteceſſorum, contra officium Pontificis eſt. Interdixit

dixit

dixit ſane Imperatori communione ſacri coetus: perculit fulmine brutae cenſurae. Diſſident hic ſcriptores et pari ardore certant quisque ſua parte. Sunt, qui Henricum IV. putent ſubmiſiſſe faſces ſuos infulis Hildebrandinis. Occurrunt mihi in eam ſententiam Lambertus Schafnaburgenſis, Vernerus Rolevincius, Abbas Stadenſis: ille in primis, quia ex inſtituto condidit hiſtoriam Henrici IV. ab Vrſtiſio editus, qui ibi incipit, ubi deſinit Hermannus Contractus, unde vita Henrici III. innoteſcit. Sed tacet ſcriptor vitae Henrici IV. ab Vrſtiſio editus: Sigebertus ferme contradicit, liberrimus cenſor Pontificum, dum ceteri aſſentantur. Ego in tanta diſſenſione non numerum ſequor; ſed momenta. Diſtingvo etiam hiſtoriam rei geſtae a rebus coniunctis. Diſcerno inſuper tempora, quibus Henricus IV. Rex Romanorum, et quibus inauguratus Romanorum Imperator fuit. Aſſero, tandem temperaſſe animo Henricum, indulſiſſe Pontifici aliquid et veniam petiiſſe. Nego autem pernegoque, nudis pedibus ſtantem ad quartum uſque diem petiiſſe, et quidem ſub id tempus, quo electus tantum Imperator, nondum inauguratus erat. Tradit Sigebertus, Pontificem Henrico occurriſſe et, quamlibet ſimulato, condonaſſe. Scriptor vitae Henrici IV. applaudit, memorans, Henricum venienti Pontifici obviam iviſſe. Sed, poſtquam Imperator conſecratus eſt, rediit ad ingenium vetus Pontifex. Inde Imperator ira accenſus eum ſede deiecit in concilio Vormatienſi. Turpiter errat Huldrichius (Goldaſtus mavult Hugvaldus; alii, ſed per errorem, Hen-

Henricus) Mutius, qui, in concilio Brixienſi factum, prodidit. Ea ſententia bis confirmata Moguntiae irritavit Hildebrandi ſucceſſores, maxime Vrbanum II. Paſchalem. Incidunt hic memorabilia quaedam, id praecipue, an vere exauctoratus fuerit Henricus? Quod argumentum alibi proſequar, Domine. Jam tibi, ut debeo, ſupplex commendo cauſam ordinariae ſtationis. Reddet tibi DEVS in vicem, quod precor. d. XXVII. Febr. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXIII.

EIDEM.

NOndum recedam a triſti ſeculo, quod tertium decimum vocatur Pontificum. Et tunc conſilia erant, quae optimus quisque, aut recte intelligens averſabitur, hoc magis, quod Hohenſtaufios, unde Germania imperatores aſciverat, ſeu vita, ſeu Imperio privare decreviſſent. Non caruerunt conſilia eventu. Vrbanus IV. Siciliam iure partam auferebat ac devolvebat ad Gallos: Clemens IV. anteceſſoris inſiſtebat exemplo et ſententiam firmabat novo decreto. Gregorius IX. minis dirisque omnibus graſſabatur in Fridericum II. Neque filio huius poſterisque parcebatur. Vno omnes exitio involvi, oportebat. Inde iactari ſine capite Germania et luctuoſiſſimo interregni ſtatu prope redigi ad extrema coepit, donec, Richardo in Angliam reverſo, argumenta derelicti haberent Germani et ſummam rerum deferrent ab Habsburgios, quibus, quanta poſſum pietate, aeternitatem generis precor et optimos ſucceſſus.

Moli-

Moliantur Gregorii Clementesque, comparent omnia ad tumultus expoſcantque in ſeculum addictos *Epiſcopatus*. Nihil timebimus in meliori cauſa. Voveant Mariae et ſeipſos devoveant. Animum non deſpondebimus, qui ſciamus, DEVM reſpicere iuſta arma et fortunare. Minis non emoriemur. Germani ſumus. Manu et mente uti poſſumus, priusquam libertatem et ſacra amittamus, ſpiritum amittere parati. Quod ne fiat, DEVM oramus, ut foeda conſilia hoſtibus in exitium vertat et Caeſarem, a DEO datum, afferat adverſus omnem vim atque exteris tandem moderationem, noſtris concordiam inſpiret. De Conringio heri ad me Helmſtadio perſcripſit Schraderus, indies deficere attritum corpuſculum viri, animo tamen veteri et laboris aſſveto etiamnum eſſe ac concinnare aliquid pro defenſione urbis Lindavienſis adverſus Lindavienſem *Abbatiſſam*. Nempe Danieli Heidero hoc argumentum nuper proſecuto ſuppetias feret. Sed deſino. Servet interim te DEVS et conſilia tua fauſta ac felicia eſſe iubeat omnia, et vigorem perpetuum impertiat. Kal. Mart. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXIIII.

IO. GEORG. BOERNERO.

Recte ſcribis. Tempora inſtant difficillima et Germaniae lugenda. Conflabitur, credo, Epiſcopale bellum. Berolini fama publica eſt fore bellum religionis. Varia ſunt, quae ſuſpicantur

tur de Gallo: nec ſcribam, quia ſuſpicantur. De Veſtphalia noſtra id dudum perſenſi. Mater mea quicquid carum habet, Caſſellas importandum curavit. Batavi offerunt conditiones ampliſſimas Gallo, quas ſi acceperit, Germani bellum ſuſtinebimus. De rebus meis, obſecro te, laborare pertendas. Proxime Helmſtadio ad me ſcriptum, periculoſe decubuiſſe Conringium: nunc quidem non nihil meliuſcule habere, ſed forte non fore diuturnam valetudinem. Nunciavit mihi Schraderus, vir inſignis, cum quo tamen huc usque mihi nulla ſive familiaritas, ſive conſvetudo vitae interceſſit. Accipio tamen animum in omen propenſae voluntatis et recordor una, quod ante biennium dixiſſent conſiliarii Brunſvicenſes, ſi nusquam, mihi apud ſe perfugium futurum. Quod tamen potentiſſimus Saxo inuſitato gratiae exemplo praevertit. De controverſia Geographica ſcias, poſſe ita excuſari; ſed deſiderari accurationem. Eruditi cum non ſiverint ita facile loqui, confugiendum eſt ad uſum vulgi. Vale, et commenda meam cauſam ſummo Maecenati, et ſaluta nobiliſſimum Parentem. Kal. Mart. cIɔ Iɔc LXXII.

DXXV.

EIDEM.

SPeravi equidem, fore, ut ſententiam mihi diceres de iis rebus, quae non modo ad muneris mei dignitatem pertinent; ſed etiam in republica plurimum momenti habent. Quae ſi me deſtituant, nec ſcio,

ſcio conſilium expediendae huius difficultatis, nec reperio viam decidendae iſtius quaeſtionis. Itaque elabora et, ut potes, doce me, et nulla oblivione delendum beneficium mihi impertire. d. X. Mart. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXVI.

IO. ANTON. SCHVRZFLEISCHIO,

Fratri.

CVr Belgis nemo aſſiſtat, cauſa eſt, quod omnes offenderint, praeſertim monopoliis. Gallus in eos movit ob foedus triplex de conſilio ipſorum adverſus ſe initum; Britanni, quod vela ſubmittere aliquoties recuſaſſent mari. Sveones veterum iniuriarum memores ſunt. Hiſpani ſatis habent vigilare pro ſe ipſis. Iam affertur Gallum tribus horis abeſſe Amſtelodamo. Quod ſi verum eſt, iniquiſſimo loco erunt iſtae gentes. Imperium cur opem non ferat, credo fieri, quod ad Imperium non ſpectent. Sed interim optandum erat, communis ſecuritatis gratia, populo huic relinqui libertatem. Sveones offerunt conciliationem. De Vittenio rumor, quod fuerit inter coniuratos. Vir is alioquin prudens et in rebus agendis exercitatiſſimus omniumque arcanorum gnariſſimus fuit. Grotius Hugonis iſtius labem quaſi hereditario vitio contraxit. Ex literis Batavorum rogo te, ut ſingulis hebdomadibus, nova ſi acciderunt, ſcribas. Nam et id hoſpes avide expectat, et Marcus commode a te fieri poſſe, affirmat. d. XVIII. Iun. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXVII.

DXXVII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

AMſtelodamum rupit cataractas et aquas immiſit ſolo: at minori, quam creditum fuerat, ſucceſſu. Nam aquae partim ariditate diminutae, partim putredine vitiatae ſunt. Ita illa gens ex neceſſitate conſilium cepit, cum conſilio praevertere neceſſitatem poſſet. Reperiuntur, qui veteri proverbio exprobrent Batavorum aurum. Et verum eſt Batavos, ſuae ſortis oblitos, tantum quaeſtus occaſionem captaſſe et belli artes, quibus et libertatem, et multam laudem comparaverant, imprudenter amiſiſſe. Miratur Polybius, quid ſit, quod tot orbis partes velut inertes patiantur imperia Romanorum. Pertinet hoc meo iudicio ad Batavos, qui, cum multas ob cauſas ab Ao. cIↄ Iↄc LXVIII. extimeſcendam Galli potentiam haberent, extimeſcere prorſus deſierant, nunc malo ſuo experti, quantae ex ſecuritate calamitates oriantur. Sed hi fortaſſe dicent cum Artabano, ſe in arbitrio fortuitorum, non fortunam ita in ſuo arbitrio fuiſſe. Quod Angliam ſpectat, aut peribit certo, aut foedus ſolvet cum Gallo. Hiſpani enim forte cunctando non reſtituent ſummam rerum. d. XXVIII. Iun. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXVIII.

N. N.

QVod de patrocinio tuo per Leineckium interpretem confirmaſti, enixe gratias ago. Praedico benevolentiam exiſtimoque inſuper, me nulla

nulla cauſa magis obſtrictum eſſe debere, quam ex hac finiendae litis. Facies ita rem nomine tuo dignam et incitabis ad maiorem cultum ac certe pietatem aeternam. Vellem ſcire, quid penitus ſentiam. Quod literae praebent, indicium externum eſt. De fortuna mea admoneo, Dreſdam in conſpectu eſſe: poſcere in ſcribendis annalibus operam. Nondum aſſentior; nec delibero ſine cauſa. Malo auſpicari a gradu Academici honoris. Cetera, credo, fortuna expediet ac prudentia maioris aetatis. De cetero deſtinaveram his nundinis ire ad vos, iamque ſarcinas colligebam, cum literae me impediunt Dreſda miſſae. Non licebat deprecari, ne viderer officium exuiſſe. Vnum maxime doleo, quod matri ſpem feciſſem veniendi, praeſertim eo ſtatu, quo res domeſticae quotidie turbantur ac ruunt in peius. Ac illo nomine quaeſo te, ſumme vir, ſubvenias laboranti atque auxilium afferas afflictae. Innoteſcet olim literato orbi, quicquid ages meorum, immo quod mea ipſius cauſa. Suppetunt mihi rariſſima monumenta. Hiſtoriam Germanicam pleniſſime evolvi excuſſique. Rationes prudentiae eas comparavi, quas mihi quondam commendaſti. Non auſim gloriari. Id ſolum te obſecro, ſi quid habeas ad eruendam patriae hiſtoriam, communices mecum, praeſertim, quod ſpectat ad origines Svalenburgicas. Si quid ſcripſero, non eodem meo nutu, ſed, poſtquam ſcriptum erit, reddam, ut ſubeat tuam cenſuram, ne quid afferatur in praeiudicium veſtri iuris. Pietas enim id ſuggerit erga patriam. De vita

Ioannis Georgii I. Saxonis aliquid meditor brevi iudicio aulae ſubmittendum. Age vero, ut libet, et aeſtima pium inſtitutum ac genti noſtrae honorificum. Si mitteres ephemeridem rerum ab Illuſtriſſimo Georgio Friderico geſtarum, redigerem ad hiſtoriae leges ac vindicarem laudes herois ab oblivione, immo ab invidia quorundam, qui, cum eius meminiſſe deberent, ſilentio tegunt bene acta. Vale et Dei benignitate familiae inclutae ſplendorem tuere! d. XXV. Iul. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

IN Foed. Belgio omnia miſera ſunt et turbarum plena, foedumque dictu, Principes Reipubl. adverſus Rempublicam conſpiraſſe. Pars convicti damnatique ſunt: pars in ſuſpicionem vocantur. Vittenius, Grotius et Generalium Ordinum multi mutandis Belgii rebus plurimum perfidia ſua attulerunt. Ab aliis aditus et itinera hoſti oſtenſa: ab aliis conſilia et agendi rationes praebitae ſunt. Rheinbergam deditione captam ſcimus, quae virtute defendi potuiſſet. Veſalia et Emericum primum impetum non ſuſtinuerunt. Inſula Batavia ſcelere prodita eſt. Geldri, qua pertinent ad Ordines Foederatos, in Gallos maxime propendent. Animi hinc inde diviſi, populus maxime perturbatus eſt. De propugnaculo Schenckiano, credimus, a Vurzio, architecturae militaris peritiſſimo, defenſum eſſe. Nec ſecius ſperamus de Nimmega,

ga, niſi quod Vltraiecto timeamus. Rebus ad hunc modum afflictis ſolicitati ſunt Sveones de offerenda conciliatione; neque recuſarunt. Angli, velut mutata ſententia, in inducias conſenſerunt. Quod alioqui navale praelium ſpectat, pari utrinque clade diſceſſum eſt. Amſtelodamenſes, ſi ad extrema ventum fuerit, rumpent aggeres ſuos, et vitam fortunasque omnes in defenſionem libertatis impendent, quanquam ſint ex populo, qui cupiant a Principe Auriaco regi; ſed eo modo, quo veteres Batavorum Principes rexiſſe confirmat Hugo Grotius noſter. d. XXVII. Iul. cIↄ Iↄc LXXII.

DXXX.

EIDEM.

MAgna populi Batavi acerbitas eſt et ſaevitia erga ſuos Proceres, quos inclinatae libertatis ſuſpectos habent. Ioannes Vittenius, ab officiis penſionum, et Cornelius frater, caeſi ſunt miſere, foedo ſane ſpectaculo et inuſitato furoris exemplo. Omnia nunc curat Auriacus Princeps et, ne quis Ordinum fallat publicam ſpem, providet: quandoquidem antehac pecuniarum infinita vis tam indigne impenſa fuit in privatos quaeſtus, nec alia conſilia valuerunt, quam, quae ſpectabant ad ſubvertendam Auriacam domum. Roterodami ſenatus loco motus. Dordracum, ſi poſſet, memoriam Cornelii Vittenii obliteraret. Sonda ſuſpicatur aliquid de Beverningio, proxime cum pleno mandato in caſtra miſſo. Deſtinaba-

tur huic penſionum cura; ſed, poſtquam percrebuit, Ioanni Vittenio obnoxium fuiſſe, delatum ad Fagelium illud honore atque utilitate praecipuum munus eſt. Nullius fatum magis, quam Ioannis Vittenii miror. Vir erat ingenio, uſu rerum et legationibus obitis maximus. Divitiae et gloria ſupra modum circumfluebant. Quae vellet demum, quaeque diceret, pro oraculis habebantur. Sed non capiebat fortunam, qui, cum parem non haberet, ſuperiorem omine exitii impendentis deteſtabatur. Recordor hic, affirmaſſe Boxhornium, haud ſcire ſe, an expeditior Ioanne Vittenio orator eſſet. Quicquid huius ſit, cumulaverit populari laudes noſter: certe ante exitum non fuit felix, qui tam infelicem exitum habuit. Princeps Friſiae verſus orientem ſitae hoc rerum ſtatu Embdam, Lieratianum caſtellum, repoſcit a Batavis, ſubverita, ne, ſi horum praeſidium non deductum fuerit, ab hoſte, quem ipſa neutrarum partium ſtudioſa non metuit, invadatur. Brandenburgicus nondum ducere audebit in Monaſterienſes, poſt tergum reſpiciens ſemper et bene tamen ſperans, hoc potiſſimum indicio, quod, quanquam hucusque Sveonum Ordines ceſſerint obteſtationibus Gallorum aureis, nunc comitiorum decreto ſanciatur, nihil ſuſcipiendum eſſe contra Imperium, memores, quid A. cIↄ Iↄc XXXXVIII. per Ioannem Oxenſtirnam et Salvium Osnabrugae promiſiſſent. In Polonia quotidie naſcitur factio Gallicana. Praeſes Gneſnenſis capeſſit fugam. Magnus regni militiae imperator inter

fidem

fidem et nefas anceps creditur vulgo. Caeſar, affini adiutor, ſumptus, quantos per ſuam fortunam poteſt, praebiturus dicitur: cum primis omnium animos magna ſui expectatione ſuſpendit Decretum Saxoniae inferioris, cuius eventum declarabit Caeſarearum adventus copiarum. Ego, ut nunc tempora ſunt, tuis conſiliis robur opto, Domine, et proſpera, quae cliens tuus debet, precor. Non. Aug. cIɔ Iɔc LXXII.

DXXXI.

EIDEM.

DE Brandenburgico compertum, itineri ſe accinxiſſe et tranſiiſſe Magdeburgum. Dixiſſe abeuntem, ferunt, aut Berolino ſe, aut Gallum Belgio excedere oportere. Gallus, cum inaudivit de adventu Brandenburgici, plura auxilia contrahit et Alexandrum imitari geſtit ſine animo Alexandri, qui non emit urbes, ſed occupavit, ſi Orſoy et Niemegam forte excipiamus. Coverdam ſane, Friſiae quaſi clavem, ex pacto dedidit praefectus caſtri Broersma. Proditio ſceleſta haec eſt et quotidie eius auctores pluribus indiciis deteguntur. d. XVI. Auguſt. cIɔ Iɔc LXXII.

DXXXII.

EIDEM.

PRimus noſtrae gentis meminit Iulius Caeſar, ſi quaeſtio eſt nominis Germanorum. Antea Teutones Celtae dicebantur, Galli etiam, non, quod de-

 ſcen-

ſcenderent a Gallis, ſed, quia comites Gallorum erant. Poſtea hoſtes fiebant victoresque, dum ſedes quaererent trans Rhenum. Diſerte Salluſtius in Bello Iugurthino Gallos nominat, quos Cimbros Teutonesque debebat. Conſtabit id, ſi Liviana epitome, id eſt, utrinque eiusdem gentis commemoratio attendatur. Poſt Livium occurrit Plinius maior, qui diſpeſcit Germanos in quinque nationes. d. XX. Aug. cIɔ Iɔc LXXII.

DXXXIII.

N. N.

IAmdudum eſt, quod perenixe quaeſivi occaſionem parandae tuae amicitiae, in qua mihi plurimum momenti fore credo, ſi petere honorem hic loci inſtituero et fortunis meis conſulere voluerim. Non enim ignoras, quam difficilis Academicorum ſors ſit, praeſertim eorum, quos divitiae ac nervus rerum deſtituunt. Credo tamen, tuo et DEI auſpicio me id habiturum eſſe, quod adhuc deſidero, quodque, non poſſum, quin pro extremae neceſſitatis lege a te requiram. Effice ergo, ut quamprimum conſequar locum, quem rogo. Ornabo eum, uti me decet, et uti tu voles. d. XIII. Dec. cIɔ Iɔc LXXII.

DXXXIIII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

OMnia permitto iudicio tuo. Statue de obſequio et pietate animi. Nihil ſcribo, ut arguam veſtram aulam; ſed, quó deteſter pravos aliorum

ſenſus.

ſenſus. Ego in verba Principis *Electoris* adactus: ego tot beneficiis aulae veſtrae obligatus: quicquid ſum, DEI gratia ſum et Saxonis mei. Si quid igitur vel vota mea concipere, vel ſpes moliri poterunt, vertam ad gloriam veſtrae domus veſtraeque aulae laudes. Floreat Saxo! floreant heredes agnati cognatique omnes! d. XIII. Dec. cIↃ IↃc LXXII.

DXXXV.

AMICO.

PErgratum mihi accidit, quod confirmandae amicitiae noſtrae cauſa evocaveris me ad munus ſponſoris ſacri obeundum. Dabo operam, ut, cum praeſens tibi eſſe non poſſim, nova ſobole aucto gratuler et amicum meo loco filiolum de ſacro fonte levare iubeam. Tibi autem honoris officiique cauſa exiguum donum offero, quod ita accipias aeſtimesque, ut mihi tibique expedit. Interea opto, ut filiolus adoleſcat feliciter et patrem referat. De me promitto, proximam patri curam in eo educando inſtituendoque poſiturum eſſe. Eid. Dec. cIↃ IↃc LXXII.

DXXXVI.

PATRONO CVIDAM.

DVdum eſt, quod nihil ad te ſcribo, nec tamen quicquam praetermitto, quod tuo honori, commodove hic inſerviat. Cumque te maligni forte oderint, hanc a bonis et omnibus doctis inibis gratiam, ut nomen tuum magis colamus.

Brandenburgicus commodi ſui gratia cunctatur. Principes ad Rhenum aut diffidunt ſibi, aut aemulantur. Faba, opinor, in Colonienſem et Monaſterienſem cudetur, tametſi neque extra periculum ſit Brandenburgicus. Cliviam tractarunt Galli, ut a moribus Chriſtianorum abhorreat. Sveones, dum Vertumnos prae ſe ferunt, forte Fabios praeferunt. d. X. Ian. cIↄ Iↄc LXXIII.

DXXXVIII.

ACADEMIAE VITEMBERGENSIS RECTORI,

ALTERIVS NOMINE.

PRimum gratulor honori et precor, ut tibi ac tuis bene vertat: deinde rogo, ut mihi veterem benevolentiam conſerves. De me promitto obſervantiam atque animum officioſiſſimum. Poſtremo obſecro, ut mihi et Titio operam naves in curanda atque avehenda re libraria. Affirmavit enim, diſſolviſſe aes alienum, quod apud vos contraxiſſet. Ego hinc ſaltem occaſionem accipiam praedicandae benignitatis tuae ac me magis famae tuae devinciendi. d. III. April. cIↄ Iↄc LXXIII.

DXXXVIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

REtroceſſerunt Foederati, neque tam hoſtibus, quam amicis damna attulerunt. Veſtphalia o-

mnem culpam confert in Brandenburgicum, qui infelici expeditione ſua exciverit Turenianos: hic ſe purgat et, niſi alia obſtitiſſent, vel ſuas copias Turenio prohibendo ſuffecturas fuiſſe, affirmat. Nam ſi rupiſſent pacem Aquiſgranenſem Hiſpani, ſi opem tuliſſent Caeſareani, ſi memorabile quid geſſiſſent Hollandi, et ſi denique non diſſvaſiſſent Sveones, quorum diſſvaſiones armatae erant, praelio experiri voluiſſe. Nunc, cum haec omnia adverſa fuiſſent, ſibi non debere imputari, quod non deſcendiſſet in campum. Illud vero cognitum habeo, quod non procul Vnna conſtiterit Brandenburgicus, quaſi pugnaturus; ſed mox, tubae ſigno dato, revocaverit ſuos a conatu et iam inſtructa acie ſtantibus edixerit, capitale fore, ſi quis faceret contra iuſſa. Ad excuſationem opportunam pertinuerunt literae, per *tympanotribam* allatae, quae non ſinerent, quid hoſtile agi. Eo vero rerum ſtatu querebantur Batavi, male impendi pecuniam ſuam et erogari ad ſupervacuos cultus. Neque tamen nunc melius agitur cum Veſtphalis, foedante omnia, praecipue ſacra, militis licentia. Sveones compoſitionem curae habent, et nihilominus XXV. millia adulto vere exponent: ſuntque horum poſtulata aliquot, quae diſplicent Luneburgicis Ducibus, ſecreto Brandenburgici gaudio, ut gnarus ille eſt inſtruere ſcenam et eos petere ex obliquo, quos aperte, aut directo non audet. Batavi, quanta poſſunt ope ſumptuque, claſſem inſtaurant adverſus Anglos, a quibus ſibi magis timent, atque a Gallis, difficili ad terras exitu, ſi Traiectum ad Moſam et Sylva Ducis excipiantur. Danus VI.

millia

millia promiſit, quibus utantur ad bellum navale. Brandenburgicus, ſi procedat bellum, ſuas copias cum Hollandis, Caeſareani, ut creditur, cum Hiſpanis coniungent: quanquam Hiſpani et debile ſui Regis corpus, et una debile regnum intuentes minari, quam praeliari malunt. Nempe hic mihi ſuccurrit commodum, Batavis, ſi ſaepe voluiſſent, obſervandum, externas amicitias infeliciter quaeſitas. Sed ita hodie ſeculum eſt, omnes diffidere omnibus. Interim te DEVS conſervet et tuis conſiliis omnibusque actibus adſit, ac efficiat, ut tua merita nunquam obliterentur, curaeque et labores, quos pro ſalute noſtra ſuſcipis, nobis ſeriſque poſteris recordandi iuxta, ac laudandi materiam ſuppeditent. d. IIII. April. cIↃ IↃc LXXIII.

DXXXX.

AMICO.

QVae meo nomine ſuſcipis curasque, valde probo et omnem promitto tibi operam meam ac laetor, te eum eſſe, qui ſummi Patroni noſtri expectationi ſatisfaciat, apud quem videbis et obſervabis, quicquid usquam egregium eſt ac ſingulare. De rebus, de quibus ſcripſiſti, ſcias, valde dubios eſſe rumores et Gallos omnia occupare, ut omnia perdant. De rebus Belgicis commentationem perferet Titius. Vale! Non. Mart. cIↃ IↃc LXXIIII.

DXXXXI.

DXXXXI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

QVis Henrici VII. exitus e vita fuerit et, an dolo Monachi, qui hoſtiam veneno intinctam praebuiſſe dicitur, perierit, non pauci dubitant, quod Conradus Vecerius, qui ipſi a ſecretis fuit eiusque vitam deſcripſit, nihil tale tradiderit. Mihi tamen id a vero non videtur alienum propter teſtimonium Alberti Argentinenſis, quem Chriſtianus Vrſtiſius, et Ioannis Gerbrandi a Leydis, quem Franciſcus Svertius evulgavit. Accedit auctor Chronici Baſileenſis et probat facti huius veritatem. d. XI. Mart. cIɔ Iɔc LXXIIII.

DXXXXII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

QVod Tuae prudentiae eſt, Domine, vehementer rogo, uti cauſam meam tuendam ſuſcipias et artis poëticae munus, omni ope conſilioque ornandum, mihi tradas. Vnum vero inter tot et tam magna, ac nulla unquam oblivione delenda beneficia mihi tribuas, ut profeſſio extra ordinem clienti tuo ne adimatur. Nam nec parva ea rebus meis ac opinioni apud exteros partae acceſſio eſt, et praemium tot laborum vigiliarumque maius atque honorificentius conferri non poteſt. Laborem ſi exigis, Domine, plane Herculeum promitto: ſin exempla reputas, iam multi

ante me fuerunt, qui tali modo quoque profeſſiones cum ſumma laude coniunxerunt. Neque tantum ad honorem et utilitatem meam; ſed etiam ad iuvenum Academicorum commodum diligentiamque excitandam ea benignitas pertinebit. Nam ego ita docebo publice, ut privatim nemo optet doceri melius, nemo certe fidelius. Nam et ſubſidia eo comparata mihi omnia ſunt in promptu, et animus eſt indefeſſus. Iudicii gloria tibi relinquitur: mihi ſempiternus conſtabit cultus atque durabit pietas, ut noctes diesque pro tuae gentis illuſtriſſimae gloria vota faciam. Eid. Nov. cIↃ IↃc LXXIIII.

DXXXXIII.

EIDEM.

Sveonibus omnia adverſa ſunt et ſibi iam metuunt; quod minis ſuis effecerint, ut metuerentur. Oxenſtirna dimiſſus eſt Ratisbonam inſigni prudentiae Auſtriae exemplo, ut minantium iſte ardor mora magis refrigeſcat. Hannoveranus quoque Princeps ſibi diffidit et Sveones Galloſque deſtituit, poſtquam Haſſos Caſſellanos in finibus ſuis armatos et non, ut olim, Sveonibus ſtudere animadvertit. Batavi ſane magno animo reſponderunt Ehrenſteinio, Sveonum legato: Si Rex eius duceret in Foederatos ſuos, terra marique hoſtes ſe habiturum eſſe. d. XI. Decembr. cIↃ IↃc LXXIIII.

DXXXXIIII.

DXXXXIIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

SVbvereor, niſi Sveones verſus Veſtphaliam, cuius ipſi nunc pars ſunt, vigilent recte, miros iſtius belli Gallici eventus fore. Sed huc usque Sveones et patroni *Proteſtantium*, et aeſtimatores ſuae ipſorum utilitatis eſſe tandem volunt, et in tempore reperire conſilium belli finiendi; ſed Dano non fidunt. Meinardus, cuius premendi rationes quaeſivit factio Somniziana, Principi ſuo attulit formulam rati. Traiecti ad Moſam expugnatio decem millium iactura ſtetit Gallo. Vſque eo fortiter pugnavit Farius et nomen ſuum memorabile fecit apud Belgas. Monaſterienſis in finibus noſtris egregia Rabenhauptii virtute accepit cladem. Angli nuper ſe recipere coacti ſunt. Inferioris Saxoniae Principes, hortatu Vindiſchgraezii, licet renitente Hannoverano, praeclare in rem Imperii conſuluerunt: totus demum ſeptentrio Gallicae potentiae obicem optat, aut finem. Gedanum diffidit patrocinio reipublicae Polonicae. Populus Sveoni favet. Proceres reipublicae timent ſe dare in patrocinium ac fidem potentiae externae. Ille queritur magiſtratus ſui iniuſtitiam: hi utilitati ſuae conſulunt et paucorum commodo ſtudent, et ſimul, hoc mirabili rerum ac turbarum Polonicarum ſtatu, ſibi valde metuunt. d. XXIIII. Iul. cIɔ Iɔc LXXIII.

DXXXXV.

DXXXXV.

AMICO.

NVnc uterque cognoſcimus de prudentia Montecuculi, qui ſuperiori anno ſvaſit, occupandos eſſe aditus, hoc eſſe debellare hoſtem. Cuius ſalubris conſilii ratio accepta eſt et, Bonna expugnata, res Caeſaris firmatae: Sveonibus etiam oſtenſum, Caeſari propoſitum eſſe defendendi ſolum Imperii, non invadendi aliena. d. XXVI. Iul. cIↃIↃcLXXIII.

DXXXXVI.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

ANglus cur tam pertinax ſit ac difficilis ad inſtaurandam pacem, cognoſces, quod aliam, quam nunc ſperat, ſatisfactionem ſit recepturus. Is enim Inſulam Valcheram et in ea praecipuos portus maritimos ſibi deſtinaverat: tum non populi; ſed alieno, id eſt, Gallico ſumptu militat: nec credes, eum Regem bene cupere Auriaco ex cauſa dominatus. Polonia, diſcors antea et imbecillis reſpublica, concordiam pro muro habuit, Rege nunc extincto. Tum Moldaviae Reguli defectio et Huſſarorum impetus plurimum momenti habuerunt. Sed et peſtilentia plures abſumpſit, quam praelium. d. XVIIII. Novembr. cIↃIↃc LXXIII.

DXXXXVII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

SI beneficia tua illuſtriſſimique fratris poſſem exaequare ſtylo, contenderem cum diſertiſſimis ac intenderem ad tuas laudes ex merito praedicandas. Nunc, cum ea fiducia me deſtituat, praeſidium non in genere ſcribendi, ſed in pietate ponam. Auxiſti me nova penſione et ita acuiſti induſtriam meam. Nempe omnia tibi debeo, Domine, ut nihil excipiam et hoc ingenue fatear, omnem vim, omnem ſpiritum caloremque venire noſtris Muſis tuo et fratris ductu. Vos et gloria allicitis, et liberalitate fovetis univerſos. Vobis ſtudia noſtra honorem: vobis patrocinium omne acceptum ferunt. Vos eligunt, quia diviniores non habent. Vos ſuſpiciunt, Veſtra merita admirantur, nec tam exerere, quam effundere pietatem volunt. Certatim inclamant: Vivant Friſii, ſpes noſtra, amor noſter, deliciae Saxonis ſui! Necdum ſilent. Heredes quoque deſiderant, Friſiae gloriae capaces. Annuat religioni noſtrae DEVS! annuat veſtrae ſtirpi! annuat heredibus veſtris! Idemque faciat, ut ſaepiſſime, immo ſine fine vobis redeant et ſimul feliciſſime vertant Ianuariae Kalendae. Fiat, Domine! nunquam triſteris! nunquam moriaris! Kal. Ian. cIↃ IↃc LXXIIII.

DXXXXVIII.

DXXXXVIII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

EX Belgio nihil afſertur, dum de ceſſatione armorum conſultant partes. Rident Galli Batavorum ignaviam et Auriaci Montereique noviſſimis aemulationibus laetantur. Gaudent tacite Sveones, Anglum inſtigantes, ne pacem prius ineat, quam, libera et communia Indiae verſus orientem commercia in poſterum fore, pacto ſanciatur. Nam *monopolia* potiſſimam bello Gallo-Anglico cauſam praebuerunt, et occulta Sveonibus odia hodieque excitant, ut minus ſincere obeant conciliatorum munus. Interim cautus eſt Caeſar et intra fines defenſionis Imperii arma ſiſtit, ne Sveones irritet. Vale et ſpartam, ut ſoles, orna. Poſteritas tibi laudem addet, DEVS cumulatiſſima praemia. d. VII. Febr. cIↄ Iↄc LXXIIII.

DXXXXVIIII.

EIDEM.

QVod Caeſar revocaverit ex Veſtphalia legiones, id multum in receſſu habet et aliis curam, aliis metum intendit. Brandenburgiei non ita pridem dictum fuit, omnes Germaniae Principes hoc tempore ad arma excitandos, partim ob aſſerendam Germaniae tranquillitatem; partim ob depellendum externum dominatum; partim ob diſiiciendam *monarchiam* Gallicanam, quippe quae univerſis incubitura ſit, niſi ſinguli auxilia conquirant. Gravia, fateor, invitamenta ſunt et quo-

rum non poenitere poſſit, qui ſequantur. Verſat interim ille nova conſilia et die nocteque cogitat, ut et opinionem retineat apud exteros, et Viennae diffidentiam amoveat. Viderit interim Sverinius, qua prudentia expediat hos laqueos, Principe tam arcte Batavo foederi innixo. Sveones ſic rem agunt, ut altera manu pacem, altera bellum oſtendant, iter, ut terreant magis, ad Viſurgim deſtinantes. Sed haec, credo, infra conatum erunt. Batavi colligunt vires, quantas poſſunt, et ferme, ut fidem excedat maritimus apparatus: ita hi paulo reſurgunt ex ruinis et primo formidoloſi fiunt. Ordines Regni Anglici Regi ſuo liberrime expoſuerunt, nulla commoda ex hoc bello Gallo-Anglico perveniſſe ad Regem: omnem utilitatem ad Gallos, contemptum ac damnum ad Anglos redundaſſe. Neque tam ingens horum in illos, quam antea, ſtudium apparet; et tamen odium durat erga Batavos: quanquam paulatim evellere ſtudeat Auriacus, ſi tamen vere atque ex animo ſtudet. Contrariae ſaltem ſuſpiciones vel in ipſo Belgio gliſcunt. d. XI. April. cIↃ IↃc LXXIII.

DL.

EIDEM.

De Saxonibus ſcias, ſeparatim eſſe referendum. Eos vicit Karolus Magnus; ſed victos non eodem loco habuit. Primores gentis Francorum adſcripſit civitati: plebem ad ſubiectorum redegit leges. Ita Franci ex hoſtibus amicos, ex amicis

cives

cives legerunt. Magna haec Francorum, magna Karoli inter Francos prudentia fuit. Liber, de quo ſcripſiſti, egregius eſt. Perlegi, iudicavi et, quem cenſuiſti, eum in poſterum cenſebo. Res continet varias et quaedam arcana etiam. His, crede, utar et una praedicabo honorem tuum. d. XV. Apr. cIↄ Iↄc LXXIII.

DLI.
AMICO.

EST ſcriptor quidam Arnulphi aequalis et fide inſigni, quem recenſuit Reineccius, dignus, quem et aſſidue legas, et ſic familiarem tibi reddas, ut totius hiſtoriae Karolinae veluti nervos atque artus omnes in eo tibi proponas, ſimul et exiſtimes, ſi dubitationes quaedam ortae fuerint, me monitorem ac promptiſſimum interpretem fore. d. XXVII. Apr. cIↄ Iↄc LXXIII.

DLII.
CAROLO, L. B. A FRISEN.

EDidi aliquid de Pomeranis et eruere ſtudui origines, vel ipſius Conringii iudicio difficilimas, partim, quod pauci veterum has illuſtraverint; partim quod migrationes hic longe maximum negotium faceſſant. Cramerus, Fridebornius, Micraelius ac novitii omnes parum mihi ſatisfecerunt. Conringius, qui unus inter doctores Academicos intelligit recte hiſtoriam, vix tribus verſibus hoc complexus argumentum eſt. De meo ſpecimine tu, Domine, ſententiam dices.

Inſerui quaedam notis et tacite oſtendi, quam non ſemel aberret Limnaeus. Vnum vero me valde angit, quod uſque adeo intendantur pretia librorum, ut, dum vel praecipuos mihi comparo, omnes fortunas facultatesque meas impendam. Peto itaque, Domine, ut penſio, quam duobus abhinc annis merui, tua liberalitate providentiaque perſolvatur. Expoſui hanc neceſſitatem Zieglero et iterum expono per interpretem Martini, oroque vehementer, ut Principis et tuo beneficio fiat, ne me in poſterum fortunae ſubſidia deſtituant. Ego pro hoc et aliis beneficiis, quae in me extant, vicem aeterni debitoris rependam. d. VIIII. Iun. cIↄ Iↄc LXXIII.

DLIII.

CAROLO, L. B. A FRISEN.

De propenſo in me animo ago habeoque gratias et, quod ita rationibus meis proviſum eſſe voluiſti, in ſempiterni beneficii parte ponam et libens carebo acceſſione, quam rebus meis utilem fore iudicabam. Illud vero oro te atque obteſtor, ut, quod ex praefectura Miſnenſi mihi propter hiſtoriam patriam excolendam, obvenit, ne adimatur et, quia primo anno non ſum ex ſalario ullum fructum percepturus, (nam ita ſtatutum hic atque decretum eſt,) ſive ſemeſtre, ſive annus, quod tuo arbitrio definies, gratiae, ac benignitatis ſingularis utendus, fruendus concedatur. Ego omni pietate id ſemper recordabor et Friſium nomen, quod omnibus muſis ſanctum eſſe debet,

debet, publice ac privatim venerabor, et religione officii apud DEVM quoque felicitati ac gloriae tuae adiiciam cumulum, et prius moriar, quam ut quis dicat, me erga Friſiam gentem ingratum eſſe. Ita, Domine, DEVS te ſervet atque omnia conſilia tua fortunet. d. VIIII. Mart. clↄ Iↄc LXXV.

DLIIII.

N. N.

PRorſus egregium mihi tribuiſti beneficium, quod me ad amicitiam tuam adiungere voluiſti. Patriae vero tuae vicem merito doleo et praecipue, quod fructu deprecationis ab Oxenſtirna factae caruerit. Fere enim intempeſtive omnia ſua iam agunt Sveones et una opera Brandenburgicum Caeſaremque et univerſum imperium offendunt. In comitiis res eo deducta eſt, ut parum abfuerit, quin pro hoſtibus Imperii haberentur: ſed vis coeleſtis Numenque divinum ita ſaepe hominum conſilia eludit, cum humana prudentia ſolum fulciuntur. Quod vero ad populares tuos attinet, eorum ſalutis ſum cupidiſſimus et nihil omittam, quod ipſis quidem afferre commodum poſſit. De ſcriptis, quae a me ſub fictis nominibus emiſſa ſint, volo te coniectura acquieſcere. In futurum nemo ſatis eſſe cautus poteſt: neque ſapientem decet, omnia revelare omnibus. In reliquis multo libentiſſime, quam poſſum, operam navabo. Ita DEVS te ſervet, et Sereniſſimam Principem tuam, ac ſacra ſub eius praeſidio

in poſterum protegat ac tueatur. d. XVII. Mart. cIↄ Iↄc LXXV.

DLV.

IO. FRIDER. VOLHARDO.

AEquum eſt adeſſe te et mecum efficere, ut preli labores inſtando continuentur. Ita una hebdomade abſolveretur opus atque ego interea conquieſcam a laboribus privatis. Rogo autem te, ut inſtitutum ne evulges, quod multis forte det occaſionem ſiniſtre ſentiendi. Factis enim, quae velis, demonſtrare utilius eſt, quam multa dicere, priusquam aliquid ſit factum. d. XVII. Mart. cIↄ Iↄc LXXV.

DLVI.

SACERDOTI CVIDAM.

CVravi, quae perhonorifice a me petiiſti ſtatuitque Philoſophorum ſenatus, uti futuro Iovis die te inter praecipuos eius claſſis, quam contrahentium vocant, numerem ac ſolenniter renunciem Magiſtrum. Nam et vitam, et doctrinam tuam perſpectam habent, et iuſtam hanc gratiſſimamque abſentiae rationem una tecum habent atque interpretantur. Sumptus, quos eo facies, conſtabunt impendio XXX. numum uncialium. Hi partim fiſco Academico, partim ordinis inferantur, partim ad honeſtas operas erogantur. Eos igitur abs te expecto et teſtimonium non aliter, ac ſi praeſens fuiſſes, mitto. Kal. Nov. cIↄ Iↄc LXXV.

DLVII.

DLVII.

HENRICO, L. B. A FRISEN.

Sveonum claſſis, quae Foederatorum animos paulum ſuſpenſos tenuit, a ventis tempeſtateque disiecta eſt, tanto eius regni damno, quantum intra huius et ſequentis anni ſpatium non reſarcietur. Caeſar in proximo conventu Mulhuſano per Vindiſchgraezium poſtulavit, uti omnes operam conſiliumque ad Sveones, ex Germania profligandos conferant: dignos enim eſſe, qui publica ſententia excidant iure et poſſesſionem principatuum Germaniae, ut qui, diſtracto Brandenburgico, prohibuerint, quo minus Imperii hoſtis e finibus Germaniae eiiceretur. Contra vires ſumunt belli ſocialis Principes et Vismariae iam res ſunt conclamatae, magno Dani gaudio, ut qui vehementer cupiat imperio maris Balthici frui ſolus et Svedos nolit eſſe ſibi vicinos. Quod ſi uſu veniat, multi dubitant, an potentia *Proteſtantium* contra auſus *Catholicorum*, qui prudenter metuendi ſunt, firmari recte utiliterque in poſterum posſit, reiectis ultra Oceanum Sveonibus, veteribus ſociis adiutoribusque. Sed, ut hodie facies Imperii roburque eſt *Proteſtantium*, etiam ſine ope Sveonum ſe contra eiusmodi, quem multi timent, impetum tuebuntur, quanquam haud neſcio, Saxones ſemper aeque *Reformatorum* nimia incrementa, atque *Catholicorum* formidaſſe. Nunc tamen, Dano ſuis viribus innixo et Belgio

in libertatem vindicato, quod ſecuritatis ſuae cauſa utramque religionem iuxta habet et recordatur, Saxones apud Rhenum Moſellamque plurimum, Brandenburgicos effeciſſe nihil, tale quid non eſt facile metuendum, niſi quod hereditariae Caeſaris regiones brevi forte ad Caeſaris religionem redibunt vicinaeque provinciae exulibus plus plusque implebuntur. In Sileſia tres *Ducatus*, Brigae, Liegnicii et Olaviae, repetit Caeſar, tanquam ſummus Sileſiae Dux atque Dominus, noſtrae pariter, et *reformatae* religionis damno. Trecenta forte templa eripientur noſtris et exules alioqui nobis moleſti cumulabuntur. Nam, qui ex Hedvigae Sitſchia nati ſunt, habentur pro natis ex impari connubio, vel ipſius Chriſtiani tabulis, quibus de filii Georgii Gvilelmi nuper defuncti ſucceſſione diſpoſuit. Ac ita in univerſum deſiit familia Piaſtidarum, ex iure atque dignitate matrimonii Principis cuiusque aeſtimatorum. Vnica ſpes eſt in deprecatione Saxonis et Brandenburgici *Electorum*. d. XVIIII. Nov. cIↃ IↃc LXXV.

DLVIII.

A M I C O.

INſtitutum tuum peregregium eſt ac laudabile, vereor autem, ne ſumptus deſtituant. Ipſe noſti ſortem meam et tantum pecuniae impendiſſe libris, quantum octo annis ex ſalario non ſum recepturus. Itaque omnino tibi ſvadeo ſtudium iuris et praecipue ſummi viri, Eichelii, modum atque ordi-

ordinem. Singulis paene hebdomadibus huc veniunt ad me, qui Helmſtadium eius et Conringii cauſa abeunt, ut inviſant doctiſſimos viros: ubi ſi ad tempus vivere poſſes, magnopere tibi conſuleres. Interim ſingularem tuam promptitudinem iuvandi me laudo compenſaboque tibi. Diſſertationem, quam deſideras, et XII. unciales numos certo tibi ex meis facultatibus, alias plane acciſis, mittam, ſi primum tomum mittas, et quarti appendicem. Nam id mihi non vitio vertes. Alioqui tota pecunia fruſtra impenderetur. Hieronymi Elveri epiſtolae non ſunt purae: Goclenii notae in Platonem vulgares, hisque anteferendae Sebaſtiani Foxii in libros de Republica Platonis. Epiſtolae Iacobi, purpurati Papienſis, non ſunt integrae, quas nemo mihi ſic ſupplebit, quae ſcire te velim. Athenaeus, quaeſo te, ut aeſtimatus ad me veniat. Bizarrus a me poſſidetur. Vale et mihi fave ac effice, ut totus ad me veniat Tomus Hiſpaniae illuſtratae: et ita curſor noſter pecuniam tibi certo afferet. Quod ſi praeſtari non poſſit, non poſſum emere reliquos tomos, ne opus ſit imperfectum. Meas diſſertationes cum opuſculo alio accipies futuris nundinis. Editio Platonis Serrarii eſt comparanda. Eidib. Decembr. cIɔ Iɔc LXXV.

DLVIIII.

AMICO.

Iterum flagitat Titius, uti faciam te aeris alieni memorem et minatur iuris remedium, niſi ſibi

ſatisfiat. Rogo itaque te vehementer, ut propter meam fidem, quam interpoſui, liberandam ſatisfacias creditori et occaſionem liti praecidas. Quaeſo te, expende collocatum tibi officium ac deſine eſſe in mora ſolvendi. Nam et id ad tuum honorem pariter, atque meum pertinet, cum, quia pro te vadem dedi, tum quia tu ex pacto convento teneris. Peto abs te reſponſionem, ut ſciam, quid mihi, qui fidem pro te obligaverim, facto opus ſit. De cetero bene tibi cupio et opto, ut hic, et ſequentes anni tibi felices ſint et fauſti. d. XVIIII. Ian. cIↃ IↃc LXXVI.

DLX.

Nomine Illvstris Ivvenis,

PARENTI EIVS.

TEnent me literae tuae quodammodo et vere permulcent, cum, quia curam amoremque tuum mihi confirmant; tum, quia excitatae meae ad tua exempla indoli credunt et tacite mihi de non inglorio propoſito ſuſceptoque conſilio honeſtiſſimo etiam gratulantur. Nitar adeo pro viribus et pleno gradu contendam ad ſumma, neque oblviiſcar unquam diſciplinae ſaluberrimorumque tuorum monitorum, dum propono mihi iucundam metam, quam, priusquam attingam, laboris plenum ſpatium conficiendum mihi eſſe, ſcio. Quod ut mihi ex ſententia ſuccedat, omnes vias atque rationes inibo et virtutem, quae maximos diſtin-

diſtingvit familiarum principes, in me non patiar imminui, nec fortunam meae gentis parum amplificari. Kal. Mart. cIↃ IↃc LXXVI.

DLXI.

HENRIETTAE CATHARINAE GERSDORFIAE, NATAE FRISIAE.

SVppudet me omiſſi muneris, quod nemini potiori iure debeo, quam illuſtriſſimae Friſiae atque Gersdorfiae genti, quae me quidem, hominem communi beneficio ſibi mancipatum, ſaepe autem de omnibus fortunae praeſidiis deiectum, erexit benigneque fulcivit, et langventem etiam, tempore in primis alieno maximeque difficili fovit et complexa eſt adeo, ut non modo ingratus eſſem, ſi oblivīſcerer; ſed etiam improbus videri deberem, ſi vel eorum, quae in me extant, meritorum memoriam obſcurare vellem. Priusquam autem has obſequii mei partes diligentius expleam officioque iuſtiſſimo fungar, deligam aliquid Gersdorfio nomini inſcribendum, quod tale erit, ut regni Burgundici veteris et novi commemoratione contineatur. Confectis huius inſtituti rationibus tibi quoque, ſuper omnem ſexus tui laudem evectae, pietatem meam pro eo, ac par eſt, teſtabor, illuſtriſſima Domina, quae ſemper decus et praeſidium noſtri ordinis fuiſti. Illud autem ad res tuas propius pertinet, quod illuſtriſſimus in toga heros, idemque cariſſimus maritus tuus, ſuperiori die

huc

huc ſalvus ſoſpesque pervenit, et pridie Kalendas Maias primo diluculo cum amplo et inſigni comitatu verſus Magdeburgum profectus eſt : cuius legatio ſplendida omnium ſermone celebratur, cuiusque tantum pondus eſt, ut maiorem Europae partem ſuſpenſam teneat ſolicitamque, praeſertim, cum futurae pacis tot votis expetitae rationes inde pendeant. Quare DEVM oro, ut glorioſum inceptum fortunet et Friſiis Gersdorfiisque laboribus, pro tranquillitate publica ſuſceptis, gloriae felicitatisque perpetuae mercedem rependat, ut ſummis in omni genere meritis, confecta tandem pace, cumulus fortunae maximus adiiciatur. Quae pietas non in ore ; ſed in mente animoque naſcitur, et vota pariter, ac officia aeterna tibi, Domina, et univerſae tuae genti ſpondet ſancteque pollicetur. d. II. Mart. cIↃ IↃc LXXVIIII.

DLXII.

IO. GEORG. BOERNERO.

BOno tandem animo ſimus et Gvilelmo victori fauſtis acclamationibus plaudamus, qui magnum Galli impetum in medio curſu fregit et Hiberniam fugato hoſte, liberavit. Vereor, ne mihi verba non ſuppetant, quibus commune gaudium exprimam, quo melior nuncius recreavit nos poſt metum perturbationemque ſuperiorem. Dilapſus ex acie Iacobus, nave ſumpta, verſus Galliam abiit, vivus ſuae cladis fortunaeque conver-

ſae

ſae teſtis futurus. Magnum audaciae ſpecimen ab illo noſtrarum partium Rege editum eſt, quod ſub unum fortunae ictum omnes ſuas vires daret, qui non ignoraret, duos iam terra et mari errores admiſſos, quos ſi non longo intervallo exciperet tertius, regno exitium allaturus fuiſſet. Sed DEI providentia id correxit impetumque, cuius initium a DEO proficiſcitur, fortunavit. Maria, uxor pia, genibus innixa DEVM precata eſt fructumque pietatis tulit, quem meliorem cumulatioremque optare non potuit. In Hibernia profecto debellatum eſt, coniurationes extinctae, capita factionum perculſa, omnia, quae nutabant, denuo firmata, metus minor belli longius trahendi. Batavi exultant, qui certatim de publica gentis ſuae laetitia ad me perſcripſerunt, antea queruli et rebus adverſis male affecti, immo, niſi Achilles Batavus reſtituiſſet, deiecti. Torringtonius perfidiam, an ignaviam, non impune laturus eſt, Rege cognitionem, ut invidiam declinet, ſenatui regni eius permiſſuro. Saxonis expeditionem perinde laetam fore, ſpero, cum de Hunninga armis tentanda caſtrisque cum Bavaro coniungendis nuncius affertur. Delphinus, utrique impar, vel ex inſidiis aliquid auſurus, vel ignem vicinis urbibus, Moguntiae aut Heidelbergae iniecturus. DEVS avertat malum et perniciem in hoſtes vertat! Vale, Patrone! d. XXV. Iul. cIↄ Iↄc LXXXX.

DLXIII.

DLXIII.

EIDEM.

Res Gvilelmi proſperae ſunt, quae Foederatis animos faciunt et meliorem praeliari volentibus fortunam pollicentur. Nam ſecunda fortuna et firma valetudine in Angliam rediit, claſſem omni apparatu inſtructam hoſti, mare infeſtum habenti, obiecturus. Turvilius exſcenſionis faciendae occaſionem neglexit, ſive errore quodam, ſive metu ob conſpirationem detectam, ſive ob cladem in Hibernia acceptam. Poſtquam Rex ſua tutatus eſt, aliena invadet bellumque transferet in hoſtile ſolum et maritimam Galliae oram laceſſet. Claſſis, quam conflat, centum navibus bellicis conſtabit. Sexaginta Angli, quadraginta Batavi praebent, quae ſpem victoriae navalis faciunt, ex cuius eventu Foederati conſilia ſuſpendunt. Rident Galli et vires conſiliaque Foederatorum diſtrahunt ac eludunt; ſed ab Anglis ſibi timent et omnia auxilia, quanta poſſunt celeritate, contrahunt fatalemque decretoriae pugnae exitum expectant. Pulſis Gallis marique purgato, tota Hibernia victoris arbitrium ſequetur. Gallia in viſceribus bellum alet. Foederati erigentur et magis confirmabuntur. Nam terreſtri certamine vix pares hoſti ſumus futuri, niſi navali ſuperiores ſimus. Batavi noctes diesque reficiunt naves, ulturi cladem, quam per Torringtonii ignaviam acceperunt. DEVS fortunet inceptum et Foederatis pariter victoriam ſperatam diu, ſed, impeditis

An-

Angliae rationibus, nondum partam, impertiatur. Vale, Patrone! Eid. Sextil. cIↄ Iↄc LXXXX.

DLXIIII.

EIDEM.

PRoſperas mihi ſemper fortunatasque duxi tuas neceſſitudines, nec vana me ſpes tenuit conſilium que peropportunum mihi datum eſt, cum difficilimo tempore auctor mihi manendi eſſes. Quod nunquam animo meo excidet, qui tot tantisque abs te beneficiis auctum me eſſe, fateor, ut ea prorſus digna putem, quae in accepti tabulas referantur. Si gratias referre nequeo, (agere enim ſemper debeo,) non tamen committam, ut ingratus videri poſſim. Quin omni fide et obſervantia te pariter, atque neceſſitudines tuas, colam atque id omne meis rationibus alieniſſimum iudicabo, quod eiusmodi ſit, ut tuam de me expectationem tueri haud poſſim. Subſidium, ſi petere audeo, Miſenae unum atque alterum conſtitutum eſſe, audio, quod Principis *Electoris* beneficio etiam huius loci profeſſoribus tributum eſſe, memini. Iudicium permitto illuſtrisſimis aulae proceribus, qui arbitratu ſuo de fortuna clientis ſtatuere poſſunt, quorum interpres eris et mihi optimus adiutor, faciesque, ut in ratione et conſilio de vitae genere ſuſcepto perſeverem. Ego de filio tuo, ſi ſtudiorum cauſa huc venerit, quanta potero cura, viciſſim merebor. Foederati ad hiberna properant et infauſtam huius anni expeditionem finiunt, plura ex promiſſo auſuri, ſi Rex Gvilelmus

elmus copias in hoſtile ſolum exponat. Apud Rhenum, Moſam et Scaldim in caſtris magna annonae caritas eſt. Ruſtici ex ſilvis et montibus inſidiantur militibus Germanis aeque, ac hoſtibus. Res paſſim confuſa, dum frumentatum eunt, ab illis itinerum gnaris occiduntur. In Tranſylvaniam, traiecto Danubio, movit Badenſis. Aditus adhuc venienti patent, quos ſi praeripuiſſet Toeckelius, exigua eos manu arcere potuiſſet. Londini Regem, capto, ut ferunt, Limerico, rediturum expectant, qui claſſem ad avertendos ab Hibernia Gallos comparavit. Nondum enim invadendae Galliae facultas data eſt, rebus paſſim impeditis, quas corrigat DEVS et mutet ac tibi omnia laeta proſperaque largiatur. d. XXVI. Sept. cIↃ IↃc LXXXX.

DLXV.

EIDEM.

Belgrado capto, tota Caeſaris fortuna converſa eſt, patefacto barbaris aditu in fines Pannoniae, Sclavoniae et Tranſylvaniae, quas brevi recipient Caeſaremque propius laceſſent. Niſſam, Vidinium, Semendriam, non validas et reſiſtendo impares urbes, ſolo aequari et inſtrumentum bellicum, quod ibi nacti ſunt barbari, Belgradum devehi oportuiſſet. Monuit et monere inſtitit Ludovicus Badenſis; ſed ſpreta eius conſilia cauſas poenitendi perpetuas Caeſari relinquunt. Tranſylvani nutant et in Toeckelium proni ſunt, multis modis laeſi et occaſionem, quae hoc infelici caſu data

data eſt, expectantes. De *reſcripto*, quod ad ius prohibendi pertinet, nihil in ullo hiſtoriarum monimento reperiri potuit. Tum natura rei non recipit tale ius, quod libertati ſtudiorum repugnat et uſu exemplisque Germaniae refellitur paſſim. Illuſtriſſimo heroi Gersdorfio commendari me, ſimul et excuſari peto, ob nondum perfectum penſum. Vale, Patrone ſuſpiciende, et cauſam meam age, ut potes, dexterrime. Eid. Octobr. cIↃ IↃc LXXXX.

DLXVI.

EIDEM.

ADverſa Caeſaris fortuna non in animis ſolum; ſed prope in oculis eſt. Doleo, commune orbis Chriſtiani propugnaculum Caeſari eſſe ereptum, ex quo recipiendae Budae ſpes tenet barbaros animosque facit et belli melius gerendi occaſionem praebet. Badenſis tamen inclinatas vires reficit et Toeckelii manipulos diſiecit; ſed Belgradi iacturam non ſarciet, ſi maxime illud militiae horreum, Tranſylvaniam, Caeſari ſervabit. De pactis inter finitimos initis, quae facultatem condendi ſcholas publicas adimant, nihil legiſſe memini et vix adduci poſſum, ut credam, talia unquam fuiſſe inita: quanquam haud me fugit, omnes finitimos principes, eosque non Saxonicae ſtirpis, nec dignitate *Electorali* praeditos, tale ius in vicinia noſtra exercuiſſe. Sed nemo illos impedivit et merae facultatis ea res fuit, neque pacto ullo aliter cautum atque conſtitutum eſt,

quando haec facultas eminentiori modo principum ius afficit et ex ipſa in territorium poteſtate, velut ex fonte ſuo nativo, dimanat. Rationes ſvaſoriae aliunde quaeſitae leviores ſunt, quam ut rem conficiant, praeſidiumque cauſae firment. Chartam Melanchthonianam brevi remittam. Mallem, Latine fuiſſe ſcriptam. Annus ille, quo confecta eſt, Saxoniae fatalis erat et funeſtus. Principi iuventutis firmam valetudinem precor. Iuvenis hic Svevus honorem nominis tui in albo ſuo reverenter petit. Vale, Patrone, et indulge clienti. d. XXIIII. Octobr. cIɔ Iɔc LXXXX.

DLXVII.

EIDEM.

HOc temporis articulo Graecus ad me venit, Mercurius Laſcares, variis dubiisque fortunae caſibus iactatus et in Pathmo aliquandiu ſacerdotis honore perfunctus, vir et natalium honore, et muneris dignitate clarus. De ſtatu Graeciae liberaliter et copioſe diſſerit iugumque ſervitutis longa patientium conſvetudine lenitum eſſe, exemplo ſuo confirmat. Graece loquitur non peſſime propterea, quod Graeci hodierni ab antiqua et maieſtatis plena dicendi gloria nimis receſſerunt. Hominem mihi commendavit iuris conſultiſſimus Strykius, quod apud me valuit magnopere, ut Academiae pariter gratiam atque beneficium homini valde egenti conciliarem. In Graecia conſilium cum re dudum amiſſum eſt, quod ne Germaniae eveniat, DEVS impediat

diat communemque cauſam tuendam ſuſcipiat et meliora conſilia tandem impertiatur. A meridie Graecis formulis et tuo et Strykiano honori libamus. De communicata mecum epiſtola gratias ago. Melanchthon vir erat Graece Latineque doctiſſimus, et cum Camerario inter maximos Germaniae viros numerandus, modo religionis negotio abſtinuiſſet. Vale, Patrone, et benevolentiam ſerva clienti tuo. Ipſo Lutheri anniverſario. cIↃ IↃc LXXXX.

DLXVIII.

EIDEM.

QVod mandaſti proxime, id adeo non refugio, ut ultro mihi impoſuerim munus: hucusque autem occupationes et negotia quaedam retardarunt, quibus confectis, de propoſito meo dimoveri non patiar, ad quod perſequendum vel ſola tua auctoritas revocat et ipſa me religio obſequii excitat pariter atque confirmat. Nobiliſſimi fratris, quem ob virtutem et moris elegantiam in primis amavi, iacturam vehementer doleo et erepta familiae ornamenta comploro, quae ut filii tui recuperent omnia et ſarciant, opto, quam poſſum enixiſſime, tuae gentis cliens. Obſecro autem, Patrone, ut cauſae meae praeſidium afferas et de penſione, quam noſti, conſilium cogitationemque ſuſcipias, et pro eo, ac potes, efficias, ut mihi, ad quem pertinuit, reſtituatur. Illud vero praecipue abs te peto, ut in Italiam cogitanti veniam indulgentiamque in tres menſes impetres.

Spero, ibi me reperturum, quorum hic nemo copiam facere mihi poſſit, praeſertim hoc tam erudito ſeculo, quo magna doctrinae pars ab Italiae libris codicibusque in Galliam aeque, ac Germaniam, transfertur. De Genealogia illuſtriſſimi Baronis Haugvizii perſcribam ad Lunigium, qui me rogavit. Interim habeat ille me excuſatum, donec inquiram vel tua, Patrone, auctoritate et deprecatione. Vale, Patrone, et meam cauſam age. Priusquam abeam, oratio honoribus Ziegleri dicabitur et tibi etiam laboris nomine fructus obſequii mei conſtabit. Eid. Octobr. cIↃ IↃc LXXXXI.

DLXVIIII.

EIDEM.

MVltum debeo humanitati tuae et benevolentiae ſingulari, quam non imminuis, ut multi rerum ſuarum ſatagentes ſolent; ſed novis quotidie acceſſionibus cumulas atque confirmas. Faciam, ut intelligas, me tanti memoriam beneficii conſecrare velle et, ſi facultas mihi dabitur, tot tantisque meritis gratiam referre. De fide mea non eſt, cur dubites, quando non eo ſum animo, ut ingrati fallacisque hominis notam inuri mihi velim. Duae reſtant hebdomades finem orationi et initium, ſi DEVS et Saxo meus ſinant, itineri allaturae. Dumque in Italiam cogito, Valdeccius, e Brabantia redux, me multis magnisque promiſſis invitat, ad quem, hoc rerum ſtatu, proficiſci non poſſum. Vltro multa mihi offert et occaſionis vult eſſe memorem,

rem, qua rationibus meis conſulere et fortunas augere poſſim. Neque id invidet mihi Saxo, cuius indulgentia fidem excedit et grata ſemper mente praedicari debet. d. XX. Nov. cIↄ Iↄc LXXXXI.

DLXX.

EIDEM.

CVro, quae iubes, et rationem hanc mihi praeſcriptam eſſe intelligo, ut non prius abeam, quam omnia confecta ſint, quae ad partes meas ſpectant. Fidem dedi: fidem ſervabo, neque ullus diffidentiae locus erit, niſi honorem periclitari et perire velim, quem ſalvum eſſe cupio et, donec vivam, ſancte integreque ſervare. D. Hornii oratio una exprimenda eſt, quam proxime habuit in patrum civiumque concione, diſſertatione eius argumenti a me ornatam. De beneficio, quod, indulgentia Saxonis, curante illuſtrisſimo ſenatu veſtro, mihi partum eſt, gratias ago, quas poſſum maximas, et tibi in primis, cui debitorem me fateor et addico. De epiſtola commeatus adhuc tempus eſt. Nunc certe abeundi certus eſſe poſſum, quod in primis deſideravi. DEVS te cum nobilisſima familia florentem valentemque praeſtet. d. XXVII. Nov. cIↄ Iↄc LXXXXI.

DLXXI.

EIDEM.

ANte dies aliquot Zinnam excurri, invitatus a Crazio, *Electoris* Brandenburgici praefecto,

cuius filius itineris mei ſocius comesque erit. De impetrata commeatus ſchedula demiſſas ago gratias et eo nomine me ſatisfacturum, ſpondeo, DEVM veneratus, ut omnia divina humanaque beneficia cumulatiſſime tibi impertiatur. Quod reliquum eſt, pedem ex urbe non efferam, niſi curaverim, quae ad ultimum Ziegleri officium ſpectant. Non. Dec. cIↄ Iↄc LXXXXI.

DLXXII.

EIDEM.

Obſecravit me pereruditus iuvenis, M. Fleiſcherus, ut mea commendatione, quam ei denegare non poſſum, aditus ſibi ad te pateat propiusque, velut illi, qui in numero clientum ſunt, admittatur. Ego, quod vix pro alio fecerim, pro eo ſpondere auſim, frugi eſſe et doctum, vitamque agere ſine vitio, et dignum exiſtimavi, in quo ornando nihil praetermittatur. Procul domo huc usque verſatus perfugium in patria quaerit et ad te potiſſimum ſe convertit, qui apud gratos honeſtosque iuvenes beneficium ponere ſoleas, et inter laudes domeſticas numerare facilitatem ſtudiumque iuvandi alios et benigne complectendi. Certabit ille mecum obſequio et in pietate ſua nemini concedet. Vale cum nobiliſſima familia et patrocinium petentibus praeſta. d. XII. Mai. cIↄ Iↄc LXXXXIII.

DLXXIII.

DLXXIII.

EIDEM.

CVm omnium animos voluntateſque tibi devincias: tum bonos et beneficii memores auxilio tuo non deſtituis, eos maxime, qui in te ſpem ſuam defigunt et collocant, in primisque, ope tua poſt calamitates et mala ſe reſpiraturos ſperant. In his eſt M. Miculcius, Luſatus, qui ex Pomerania rediit, nec dura eius gentis ingenia ferre potuit; nec prius tot miſeriarum finem inſtare arbitratus eſt, quam ſe reciperet ad Saxones, coelo mitiori, quod mores et manſvetudinem format, utentes. Venit hic in mentem Crumbholzii ab Vngaria reverſi. Eſt inſignis orator in ſacris, quem Poſonii concionantem audivi et dignum patria ſacerdotem iudicavi, cui quin ad te aditus patuerit, non dubito, et doctrinam religionisque conſervandae ſtudium, propter quod vir optimus male habitus eſt, maximopere commendo. Langium, quendam Vngarum, humanitatis apprime peritum mihique notum, commendatione ſua magis devinxit, quem ſcholae, ubi pueros emendatos ſcriptores doceat, praefici poſſe, ſponſor confirmo. Ad extremum fratri meo magnum in te praeſidium polliceor, quem vel mea cauſa quam benigniſſime complectaris. DEVS te cum nobilisſima familia ſervet, et longa ac perpetua poſterorum ſerie florere velit. d. XVIIII. Febr. cIↄ Iↄc LXXXXVII.

DLXXIIII.

A. PHILOPATORI.

MAgnum Auſtriae nomen et ampla potentia eſt, cuius fama omnes terrae orbis regiones pervaſit, exterasque gentes et nationes longinquas et barbaras metu victricium armorum complevit. Quae ſalva eſt Imperatore ſalvo, qui ſuis viribus foederatorumque auxiliis molem belli poſt homines natos maximi ſuſtinuit, Thraciaeque et Celticae Regibus pari felicitate reſtitit et unus adeo ille nobis relictus eſt, qui patriam pietate ſua et conſilio firmaret. Omnino enim pietas quaeſtui fuit Auguſto, et in varietate fortunae ac viciſſitudine temporum ſalutaris conſilii fontes ei aperuit opportune ac demonſtravit. Secundum pietatem, quae fundamentum eſt omnium virtutum Deumque placatum efficit, duce prudentia uſus eſt et primo omnium potentiae modum ſtatuendum, divi patris exemplo, putavit, non alieni appetens et ſuis finibus contentus. Conſtitutis domi rebus, deletisque ſuperioris belli civilis iniuriis et ſopitis offenſionibus, ne vicini opprimerentur, providit ſapienter et cavit ſociorumque iniurias haud neglexit, ut appareret, nolle ſeiunctam ſibi ab amicis eſſe fortunam. Quocirca Foederatos Belgas, repentina hoſtium irruptione perculſos, erexit, langventes Hiſpanos excitavit, Britannis conſilio minime defuit, neque Auriacum, gentis liberatorem, retardavit, aut prohibuit. Italos fluctuantes e periculo ſervitutis eripuit et auctoritate ſum-

ſumma confirmavit, ut ſciat poſteritas, nullam ab eo praetermiſſam eſſe occaſionem diſtinendi impediendique hoſtis, qui concitaret barbaros peſtem perniciemque Auſtriae molituros. Callide ſatis comparavit hanc machinam ad evertendas Imperatoris opes incidendosque potentiae nervos: quod certe futurum erat, ſi bellicoſos Vngaros a fide et obſequio Auſtriae disiunxiſſet. Sed aliter evenit, atque cogitavit hoſtis, et praeter Vngariam quoque Dacia, quam Tranſylvani incolunt, ad Imperium, ditionemque priſtinam rediit viresque luculenta acceſſione auxit atque inſigniter corroboravit adeo, ut unum ſervandae Vngariae praeſidium in Tranſylvania reliquum mihi eſſe videatur. Italiam, Inſubricam illam, et Germaniae Rhaetiaeque proximam legibus aeque, ac legionibus in officio retinet, proſpiciente futuros caſus Roma et Auguſtae auctoritatis vindices reſpiciente. Vicit enim Caeſar et una tempeſtate duas res maximas confecit. In Vngaria collatis ſignis ſubmovit barbaros eorumque impetus cunctatione interdum et idoneo receptu fregit, ut in magna annonae difficultate et eluvionis metu non haberent, ubi adverſis caſtris conſiſterent; ſed, velut victi, diffugerent ambitionisque poenas darent. In Germania tentatus ſuperatusque eſt Rheni aditus, edito late, usque ad hoſtium fines, terrore, deletis belli horreis et corrupta paſſim annona, ut pro ubertate agrorum mera iam vaſtitas conſpiciatur. Ita carus DEO Leopoldus eſt, ut cum DEI, et libertatis hoſtibus continenter bellum gerat, et in-

felici temporum conditione ad procurandam patriae ſalutem utatur victoriasque ſine praeliis reportet. Quod genus vincendi utiliſſimum eſt, quia non eſt cruentum, ſangvinique parcit et prudentia ſervandi militis continetur. Hoſtium ea temeritas eſt copias obiicere caſibus et militum robora conſumere in obſidionibus urbium: quod eiusmodi eſt, ut ſaevitiam crudelitatemque imitari videatur. Melior Auguſto mitiorque animus contigit, quippe qui hanc conſtantiae legem ſibi indixit, ut lento bello fatiget hoſtem et frangat, viribusque exhauſtum eo redigat, ubi ad reſiſtendum nihil reliqui fortuna ei faciat. Alia enim ineundae iuſtae pacis ratio excogitari non poteſt. Aliud conciliandae ſocietatis inter bello diſſidentes remedium non ſuppetit, quam, ut captae arces et urbes ereptaeque provinciae iis, ad quas veteri iure pertinent, reſtituantur. In hoc cardo pacis vertitur. In hoc ſalus omnium poſita eſt, ut diſtracti principum animi per aequas ſatisfaciendi conditiones coniungantur iterum arctiſſimeque conſtringantur. Hoc ſperat Europa melior votisque poſcit Germania: quod ut conſequatur pietatis munus expleat Deoque, pacis effectori, res, fortunas, arma committat et ab ope auxilioque eius pendeat, et vero, nec ſimulato honore cultuque arbitrum felicitatis proſequatur.

DLXXV.

DLXXV.

EIDEM.

VIx dolorem lenire potui, cum audivi, principem ſplendidamque urbem ingenti clade ac damno affectam, et igne incenſisque pilis verberatam, Belgium, qua ad Hiſpanos pertinet, metu perculſum, finitimas regiones repentino caſu perturbatas, quibus crudelitatis imago ante oculos verſabatur. Sed novus recepti Namurci nuncius me refecit magnopere et erexit, ut aequiore animo calamitatem nobiliſſimae urbis ferrem, quae inter tot minas priſtinam conditionem et opes Belgii ſumma in principem fide obſervantiaque, defendit, erepta iam e periculo et metu repetendae impreſſionis liberata. Quod DEI beneficium grata commemoratione praedicandum eſt et carum DEO nomen, quod fructum tanti laboris ſibi vindicat, non magis ſermone celebrandum, quam in animo exſculpendum videtur. Coeleſti auſpicio Gvilelmus verſatur in caſtris et ſigna praecedit, in ſuſcipiendo conſilium, in conficiendo fortitudinem probat. Omnibus magnis rebus praeſto eſt pariter, ac proſpicit, idque ad ſuam dignitatem et ad ſummam belli pertinere iudicat, non ſolum intereſſe difficilimis, et ſalutem libertatemque Europae complectentibus negotiis; verum etiam praeeſſe et ſuſtinere tanti gravitatem oneris apteque moderari, illa etiam, quae veniunt ſubinde et incidunt, vertere in perniciem hoſti-

um,

um, ac praecipere animo et providere pericula, quae non cogitantibus imminent plerumque ac impendent. Magnus hic Imperator ſit, neceſſe eſt, qui perinde, ac temporum ratio poſtulat, conſilia capiat et exequatur, cunctaque ordinet ac ipſos adeo gubernatores imitetur, qui navem, coorta tempeſtate, regunt prudenter, curſumque tenent et vento adverſo oblique flectunt ac nunquam ſubmergi patiuntur. Qua ſolertia periculum evaſit Gvilelmus et virtutis bellicae gloriam non deminuit; ſed auxit fructumque maturi conſilii attulit foederatis, qui, dubio obſidionis eventu ſuſpenſi, urbis tam egregiae tamque amplae, ex qua magna pars Belgii dependet, recuperationem expectabant. Succeſſit res ex ſententia et in una urbe magni tractus, variae et inſignes clientelae, plurimi pagi recepti, praefecturae divites, nemora et ſilvae, quae cenſum augent, fodinae et ſecturae marmoris, quibus ditatur aerarium, ſacerdotia et fana, cum Abbatum dignitate condita, Antiſtitis per Philippum II. inſtituta ſedes, recuperata feliciter, Principi ſuo reddita, imperium Moſae denique priſtino domino vindicatum. Res ipſa fateri cogit, Regem ſuperiori laudi novum decus addidiſſe nataliumque dignitatem, in qua haud exiguam felicitatis partem habet, admirabili fortitudine ſuperaſſe. Non tamen praetereundi, nedum fraudandi gloriae fructu ſunt Boius et Brandenburgicus, quorum alter manu, alter auxilio obſidentes adiuvit. Magnus utique campus gloriae patefactus eſt, dum conſilia ſaluti publicae accommodanda eſſent, ut tot afflicti vexatique popu-

populi, tandem ab iniuriis vindicati, in priſtina conditione et quiete conſtituerentur. Ambo, regi tantum ſecundi Principes, gaudio et gratulatione proſequendi ſunt, quos a ſocietate Gvilelmi nullum periculum deterruit, nullus Ludovici magni metus retardavit. Vix habet, ubi conſiſtat hoſtis, aut conquieſcat. Germani, Angli, Belgae, Hiſpani, meliorum partium Itali, terra marique aequali virtute pugnant, Gallicae ambitionis vindices et optimae cauſae adiutores. Bruxellarum cladem verberationemque ulti ſunt, Gvilelmi auſpicio, Britanni Maſſiliamque igni in tecta coniecto vaſtarunt, naves incenderunt, aut eripuerunt commerciaque toto mari eripuerunt. Haud minorem in freto maris occidui calamitatem damnumque, Caleto quaſſato, intulerunt et ſummis viribus, nec ſine metu et admiratione hoſtium, res maximas labore, induſtria, conſtantia perfecerunt. Nulla tam iniqua, aut ingrata poſteritas ſit, quae de his rebus conticeſcat. Quod reſtat, DEVM precor, ut ad ſummam laetitiam brevi accedat cumulus et victoria e Belgio et Vngaria, quae reliquas hoſtium vires diſſipet, nuncietur, Saxoque victor redeat et Ludovicus noſter, propoſito firmus et fide conſtans, ad Rhenum his Gvilelmi rebus, quaſi gloriae facibus, ad imitandum inflammatus res ſuas nihilo peius agat, ut tandem aliquando iuſtae pacis conditiones Imperatori et foederatis offerantur.

DLXXVI.

DLXXVI.

EIDEM.

PRima omnium rerum initia perobſcura et incertae origines ſunt, quas perquirere iucundum et expedire arduum, et definire audaciae plenum videtur. Nec tamen non ſuſtinere debeo expectationem tuam, qui de rebus poſt eluvionem Noachicam geſtis meam ſententiam perquiris in praeſens, et reputas adeo ac reſpicis ultima tempora inſtauratarum e ruinis gentium et, ſtructa Babylonis turri, diſſipatarum, praeſertim earum, quae a Iapheto propagatae in Europam migrarunt et, ductis late coloniis, in Germania conſederunt, quarum conditores plerique vetuſtate temporum obruti iacent in tenebris et ignorantur. Tuiſco autem, pater noſtrae gentis, antiquiſſimis maiorum carminibus celebratur, cuius filius, Mannus, nepotesque, Ingaevon, Herminon et Iſtaevon, fama noti magis, quam idoneis monimentis. Nam de his nihil, praeter nomina, tradunt veteres, nec Tacitus plus compertum habuit, niſi quod his addidit Herculem, non tranſmarinum illum, aut Thebanum, ſed Alemannum et inter Reges Germaniae indigenas clarum. Fidem hiſtoriae praeſtare non auſim, neque Beroſo aſſentiar, quem non veritatis ſtudium, ſed mentiendi licentia nobilitavit. Libere dicam et corruptoris fraudes in lucem proferam. Nec enim id turpe eſt, et laudem veri habet. Decepit Aventinum, Melanchthonem, Sleidanum Beroſus ab Annio

nio Viterbienſi petulantiore ingenio confectus, qui fallendae poſteritatis ſtudio notam famae ſuae inuſſit. Quem; Tacitus Tuiſtonem, ille Tuiſconem, male expreſſo nomine, appellavit. Hic Mannum, Ingaevonem, Herminonem et Iſtaevonem horumque ſucceſſores, Marſum, Gambrivium, Svevum, Vandalum, Alemannum, longa ſerie enarravit fabulasque fabulis miſcuit et indigne cumulavit, ut mirari in mentem veniat, quamobrem Reineſius, Graece doctiſſimus, Latinum ſuſpectumque iſtum Beroſum minime ſpernendum putet, qui, quantus quantus eſt, in nugarum et ineptiarum ſordibus iacet. Habes, quid ſentiam, et erroris cauſam non ignoras et, quae in hiſtoria uſui eſſe poſſunt, diligenter tibi comparas ac tempeſtive praemeditaris.

DLXXVII.

AMICO ΦΙΛΕΛΛΗΝΙ.

NOn moleſte fero conatum tuum et concedo petitioni tuae, aequitate ſubnixae, non invito, nec repugnante Patrum Senatu, qui reſpondendi provinciam mihi demandavit. Hoc fides muneris et mutua inter nos benevolentia requirit; ut nec de voluntate mea ſubdubites, nec timeas, conturbari rationes tuas. Quid Nepenthes ſit, quidque in rebus humanis poſſit, multi tam confidenter pronunciant, ut aſpexiſſe plantam et deguſtaſſe videantur. Si Pauli Iovii auctoritas ad perſvadendum valet, eam in Thraciae hortis inveniamus: quin et Selimo in cibo appoſitam legamus,

mus, qui eam comediſſe dicitur, ut rerum ſane moleſtarum memoriam ex animo deleret. Inter medicos non convenit, nec meae partes ſunt de rebus ad me non pertinentibus exiſtimare. Homero autem ratio interpretandi vix melior congruit, quam ut de medicina animi, et diſciplina recti moris atque adeo de philoſophia, vitiorum expultrice, intelligatur. Prodeſt vinum et recreat, et mala moleſtiasque oblivione obruit; ſed eam vim non praeſtat animo, quam nepenthes, quod affectus in obſequium redigit. Nec vero muſica hanc dignitatem conſequitur, cum nervorum vocumque cantus et modulationes multis moleſtae ſint, et Aegyptiis quondam tam inviſae, ut eas nullo loco haberent et tanquam noxias averſarentur. Sed quis a muſica petat fortunae remedium et conſolationem? Oblectatio ea brevis eſt et infra animi medicinam, quam nulla quidem eloquentia attingit aut exaequat. Hyacinthus, poëtarum an ea ſit, quae in noſtratibus hortis ſeritur, non decido, nec mihi ſatisfacit Palmerius gladioli nomine appellans. Potius ſentio cum illis, qui Conſolidam mediam vocant. Hoc enim Hofmannus et Metgerus me docuerunt. Quin autem ſertis virginum praebuerit materiam, haud dubito, et ipſius Theocriti teſtimonium declarat. In planta Arcadum querenda, non eſt, cur operam ſumas. Tantum diſſentio a Salmaſio, Graecae literaturae principe, quem nimia ſaepe emendandi cupiditas inceſſit. Hic tali indicio ſe prodit, et literas vocesque liberius mutat; nec ſolum

notio-

notionis vim pervertit; ſed quoque ſitus locorum Graeciae non recte deſcribit, quod in tanto tamque erudito viro nemo probet, nedum ei aſſentiatur. Menſuras, cochleare et acetabulum, multis modis differre, auctores mihi ſunt Galenus, Plinius, Priſcianus, Rhemnius, a quibus cur Hermolaus diſceſſerit, haud aſſequor: te autem commoneo prudens, ut novos Plinii interpretes cum delectu evolvas Pliniumque ex Graecis, quos ſecutus eſt, aeſtimes et exponas. Livii caſta Latinitas lacteaque ubertas, reprehenſionem tuam effugiat, neceſſe eſt, quae civitate Latii tuetur orationis dignitatem et repellit Patavinitatis contumeliam, et defendit cauſam ſcriptoris. Malim tamen dicere cum prioribus Livio Quiritibus ***vertentem annum***, quam *circumactum*; *hodie*, quam, ***hodieque***, et quae id genus alia apud Livium leguntur. Oratio Livii tota eſt aequalis et recta; ſed quaedam ſingularia eaque perpauca et ſtudioſe obſervanda. Senam Livii in Piceno collocandam cenſeo et in eo aſſentior Sabellico, Senam Gallicam a Ciſalpinis Gallis et Senonibus, qui in Italia conſederunt, appellatam. De trecentis Fabiis nemo plenius te erudiat, quam Dionyſius Halicarnaſſeus, ex quo lucem afferas non poëtis modo, qui licentiam iure privilegii ſibi vendicant; ſed etiam Eutropio, Oroſio, immo et ipſimet Gellio, quorum induſtria non aequalis, nec iudicium ſemper idem fuit. Pila Tiburtina Romae fuit, quae celebratur in regione urbis VII. Columella haec olim trigeminorum fratrum ſpolia ad poſteritatis

memoriam ſervabat, de qua legas, licet, Dionyſium, Sextum Rufum et Publium Victorem, ex poëtis, ſi libet, Martialem. Quod de portis earumque ſignificatione ſubiicere voluiſti, eiusmodi eſt, ut intelligas, clauſtra, anguſtias locorum et fauces uſu recentioris aevi, quod de priſca Latinorum maieſtate deflexit, portas, immo et portarias appellari. Credo, id Graecorum imitatione factum, qui πύλας, Thermopylarum hinc deducto nomine, nuncuparunt. Illi plane in barbariem verſi ſunt, qui portum pro porta extulerunt, ut nomina, huius appellationis documenta, pleraque in Hiſpaniae Galliaeque finibus etiamnum ſuperſunt. De numis quid ſentiam, tempore excluſus in aliud tempus differo et, pace tua in privatum, quem exopto, congreſſum reſervo, ut, defixis in ſigno numis inciſo oculis, ad acriores curas cogitationesque animos excitemus, et, quid ſentiendum ſit, collatis utrinque rationibus ſtatuamus.

DLXXVIII.

M. PETRO ALINO.

QVod hominis proprium et a natura ingeneratum ſciendi deſiderium eſt, id minime a rationibus tuis alienum putas, et potiſſimum quoque ingenuos decet, qui nulla re magis, quam cupiditate laudis excitantur. Sed veritas ſeipſa contenta plauſum vulgi non captat, et credulitate hominum non delectamenta et ludos quaerit, verasque animi opes nulla temporum iniuria corruptas,

ruptas praebet nobis et ſervat. Oculos autem animosque attollamus, neceſſe eſt: quod facile confectu eſſe intelliges, ſi ex tenebris in lucem prodeas caliginemque fabularum, velut exorto hiſtoriae ſole, diſſipes nativamque corporis venuſtatem ab aſcito fuco et formae mendacio diſtingvas. Illud autem non libenter, ſed moleſte audio, quod aggreſſo ad optimam ſtudii partem arduus difficilisque labor viſus eſt, explicare negotium, quod multos etiam hiſtoriae peritos impedivit huc uſque et fatigavit. Pudeat vero civem Romanum, aut civitatis Romanae legibus ſubiectum, ignorare eius gentis origines, a quibus literas et leges accepimus, quibus divina humanaque omnia debere nos fatemur. Roma, cuius hodie rudera et, amiſſa nave, quaedam tabulae ſuperſunt, in Latio vetere, quod extra Italiam fuit, condita a Romulo, aut inſtaurata potius et culta paulatim, non regionis ſuae tantum caput; ſed domicilium orbis terrarum et arx omnium gentium delecta divinitus et facta, nullis ſane externis, ſed ſuis ipſa viribus ſe confecit, urbs urbium profecto et ex omnibus ferme urbibus, quibus captis omnia earum ornamenta abſtulit, conflata. Romulus in Palatio ſedem habuit; ſed illa caſu eius in Capitolium translata eſt, ubi religione voti ſe exſolvit Iovique Feretrio templum ſtruxit et dedicavit. Regionem urbis lituo deſcripſit; lituus autem quin auguratus ſignum fuerit, Cicero dubitare prohibet, idque, Reges fuiſſe augures, et augurato feciſſe, confirmat. Aqua Martia pura

magis et limpida quam ſalubris eſt, quippe quam Plinius omnibus aquis praetulit, cui ſuffragantur idonei et oculati iudices, Frontinus, et inter amoeniores urbis vates Tibullus, quin ipſe Galenus, qui Pergamo Romam venit, non foetidam, non turbidam, neque aſperam et crudam eſſe, haud inficiari potuit, quem, ne a ſe ipſo diſſentiat, nullo negotio in concordiam ſecum et cum aliis redigamus. Hieronymo Mercuriali nihil detractum volo, ſed hunc cum cura refert ut legas, lapſumque viro egregio condones. Id enim pro humanitate tua quaeſo te rogoque. Aquam illam ducere inſtituit Rex, Ancus Marcius, perfecit demum A. Martius et ab ultimis usque Pelignorum montibus derivavit, quod ſtupendum opus fuiſſe, memoratur. Nunc in veſtigiis ruderibusque, non procul urbis porta maiore, licet, conſpiciamus. Formam urbis primam non fuiſſe rotundam, ſitus montis, in quo extructa eſt, docet: quadratam initio et parvam, rudemque et incultam multa commonſtrant, quae afferre longum ſit et, ſi patientia tua abutar, erubeſcendum. De porta ſuburbana non recuſo has partes, nec repudio tuas preces. In ea ſpecus et ſaxa cavata, aut exciſa vidi; ſed, domos ibi et ordinarias ſedes perfugiaque Chriſtianorum fuiſſe, ut crederet, adduci non potuit Borrichius: quin, lapidicinas ibi extitiſſe, multis et veri ſpeciem habentibus argumentis confirmare audet. Illud certe exiſtimo, cuniculos illos ſubtus terram ab impiis Chriſtianae religionis hoſtibus maiorem partem

effoſ-

effoſſos et arenam inde depromptam, quae calce mixta aedificationi et ſtructurae aedium ſerviret. Hinc immenſa prope moles egeſta et colles exhauſti videntur. Specum Caci poëtis relinquo, quanquam hi contra fabulae ingenium ſubinde et vulgo exponunt. Bacchi templum Romae celebre extitit et monimentis commendatum eſt; ſed Bacchi ſepulchrum in Agnetis fano propius inſpexi fucumque ſubodoratus ſum, et, ſtomachante antiquariorum vulgo, ſepulchrum Conſtantiae Auguſtae fuiſſe, non fallaci coniectura et collatis ex Marcellino argumentis animadverti. Conſtantini M. *baptiſterium* in Bithynia, non Romae in veteri Latio quaerendum, te admoneat Euſebius, cum quo omnes Graeci conſentiunt vulgaremque ſententiam refellunt. Tumulos, ſangvine madentes, oſtendit mihi quidam et per Iovem iurare voluit tinctam eſſe cruore *martyrum* illam terram. Conticui, velut aſpectu rei novae et miraculi plenae, ſed mox arenae rubentis indicio fraudem intellexi, tunc nihil muſſare, aut contra hiſcere auſus. Haud verius eſt, quod de arca foederis iactant et theſauro immane quantum gloriantur. Vexit eam Pompeius Romam et in Palatio aſſervandam curavit; ſed eripuit et in Africam reportavit Genſericus. Quod urbis fatum nobis ante oculos verſatur, et moles ſuperbas et temporum vetuſtate collapſas oſtendit, et rerum humanarum viciſſitudinem aliunde confirmat ac facile admonet, nullam rebus illis habendam eſſe fidem, in quibus fortuna vim habet et caſus dominatur.

DLXXVIIII.

G. V.

QVae initia et qui caſus magnarum urbium fuerint, ſaepe mecum reputo et, quonam fato haec tanta rerum viciſſitudo extiterit, vix intelligentia comprehendo. Illud etiam non raro miror, quod primae earum origines parum explicatae ſint atque in caligine quaſi ac tenebris iaceant, et vulgo etiam ab eruditis et, quod ſtomachum facile tibi movere poſſit, ab eruditae antiquitatis explanatoribus ignorentur. Argos quidem et Mycenas Homerus diſtinxit, quamvis Mycenaei Reges iidem, qui Argivi dicantur, ab eo praeſertim tempore, quo Agamemnon, Atrei filius, regni ſedem in urbe Mycenarum conſtituit feliciter et collocavit. Sed omitto Graeciam et in Latium cogito, ut, quae ibi Troum urbs, quaeve prima ex ruinis Troiae deducta fuerit colonia, exquiram. Dabo id petitioni tuae et in primis dabo honori Auguſtae ſtirpis, cuius conditor et parens Aeneas, Anchiſae filius et Latini Regis gener, itemque Laviniae maritus omnium monimentis celebratur. Hic patria fortunisque omnibus everſus, mari enavigato, in agrum Laurentem expoſitus, res ſuas prudenter comparavit et, poſthabito Rutulorum principe, contracta cum Latino neceſſitudine, urbem recens extructam ab Lavinia coniuge Lavinium appellavit. Teſtes locupletiſſimi ſunt Varro, Dionyſius Halicarnaſ-

ſeus,

ſeus, Strabo et auctor *Fragmenti* veteris, quod de origine generis Romani inſcribitur, a quibus diſſentiunt alii et hiſtoriae rationes conturbant, nec ſibi conſtant ſatis, neque rectam aliis viam commonſtrant. Virgilius quadam temporis anticipatione ſcripſit *Lavinia littora*, quoniam ante Aeneae adventum nulla urbs huius nominis in Latio condita, nulla unquam ſic vocari coepta, quae poſtea Latinorum aliquandiu regia fuit. Non ſibi conſtat Cedrenus, qui Albaniam ab Aenea cognominatam affirmat. Aliam vero et Lavinio antiquiorem urbem *Aeneam* Aeneas extra Latium condidit, quippe quod in utroque mari, Aegeo et Tyrrheno, erravit diu et iactatus eſt, ac, priusquam Latium attigit, in Macedoniam appulſus urbem ab nomine ſuo dictam exaedificavit, ſtato ſacrificio et ſolenni ritu apud veteres claram. Quod vel Livii teſtimonio confirmare expeditum eſt, cuius liber XL. *Cap. IIII.* tacite te in hanc ſententiam inclinabit atque adducet. Quin et in Latio Troiam, puta novam, Lavinio priorem extruxit, quod Strabonis, aut potius Scriptorum, quos commemoravit, auctoritate muniamus. Confecto hoc antiquitatis negotio alius reſtat ſcrupulus ex animo tuo evellendus, quem eruditorum princeps, Ioſephus Scaliger, evellere non potuit, quippe qui, Lavinium et Lanuvium unam eandemque urbem fuiſſe, docet. Neque eo rem felicius expedit Taubmannus noſter, dubitanti ſimilis et ſuopte iudicio nihil definire auſus. Hinc plerique interpretes ſibi non temperant, quin no-

mina haec commutent, quaſi hac audacia ſibi gloriam quaerant. At veteres libri et menſurae locorum rationesque temporum nos admonent, ut prorſus atque omnino diſtingvamus. Locus orationis Milonianae Lanuvium expoſcit, non Lavinium. Id evincitur tum argumento ſitus iuxta viam Appiam, tum in primis indicio fani Iunonis Soſpitae, quae ibi quondam feſta Lavinii colebatur. Praeterea Lanuvium ad duo ſtagna iacet et mari propius eſt; Lavinium luco antro nobile et remotius a mari. Alterum ab Aenea, alterum a Diomede conditum. Illud magis, hoc minus ab urbe diſtabat. Tantum vero abeſt, ut Lavinium urbs maritima conſtituatur, ut tribus milliaribus noſtris a mari diſtingvatur. Neque tamen Maro affinis eſt culpae, quod *Lavinia littora* numeris modisque venuſte expreſſit. Nam id poëtae licebat, quod hiſtorico licitum integrumque non fuiſſet. Accedit, quod *littora Lavinia* commode capienda et exprimenda ſint de agro et tractu potius Lavinatium, quam de oppido, ad quod mare non pertingit. Cluverius etſi utrumque oppidum diſcernit: hiſtoriam tamen omnem commentis et mendaciis Virgilii inquinatam iudicat, et negotium hic faceſſit atque audaci conſilio interdum committit, qui non pugnant, aliquando conciliat, qui revera diſſident, ſcriptores. Servius, aut, quisquis nomine eius lacinias et centones attexuit, multis errati auctor fuit. Rectius diſtinxit Aſconius et rationem cauſamque idoneam diſtingvendi habuit, maxime indicio loci, quod multum

tum apud me valet. Tu vero, qui abundas otio et doctrinae ſubſidiis, fac, incumbas diligenter in hoc ſtudium et, me admonitore, inter tot ſententiarum divortia caute incedas, animumque fluctuantem e periculo erroris eripias et rationibus argumentisque inſtruas et opportune confirmes. Ego fidem dabo amoris ſemperque cogitabo, quemadmodum, data occaſione, in quovis officiorum genere ſatisfacere tibi expedite et cumulate poſſim.

DLXXX.

M. IO. GODOFR. BAVERO.

NVllum, ne belli quidem munus, ſibi conſtare ſine doctrina poteſt, et eloquentiae ſtudium ſine literis inſvave ac iniucundum eſt, lucemque fugit et in tenebris quaſi ſordibusque iacet. Idcirco Graecorum Principes literati erant et decus praeſidiumque a literis petebant, et, in poëtarum quoque monimentis reconditam ineſſe eruditionem, per ſe ipſi intelligebant. Vlyſſi et Achilli ſemper Palladem adiunxit ſacerdos poëtarum, Homerus, ut hoc foedere armorum et literarum oſtenderet, pacis et belli ſtudia minime ſeiungi oportere, et poëtas etiam pro Magiſtris virtutum et liberalium doctrinarum haud immerito haberi. Inter alios Horatius poëta ſapientiſſimus eſt atque eruditae antiquitatis ſuccum et colorem ſervat in carminibus, quae cantu delectant. Pindaro et Anacreonte haud eſt inferior atque in eo

poëmate, quo mores ſeculi inſectatur, Ennio ac Lucilio argutior, Iuvenali moderatior, Perſio dilucidior, revera in utroque genere Princeps et praeter cetera doctrinae ornamenta rerum quoque naturalium inſigniter peritus. Quo magis perſpectam habuit naturae vim et acrius inveſtigavit cicutae vires, quas in expurgando valere plurimum et prodeſſe affirmavit. Recte, an ſecus, quaeris a me et dubitas, iniecto per Dionyſium Lambinum ſcrupulo, quem eximi deſideras; et ratione, an errore ductus ſit, diligenter exquiris. Dionyſium Lambinum, crede, probatio deficit et coniectura fallit, vocabulum cicutae audacter nimis exponentem. Perinde ac ſi commodius et ad purgandi ſignificatum aptius accommodatiusque nomen quaerendum eſſet. Igitur ingenio confiſus veteres terminos movet ac cicutam poſſeſſione deturbat, ſpreta interdicti formula, quae iuſtam poſſidentis cauſam defendit. At nihil eſt, quod metuas, nec ſeveritatem dictatoriam pertimeſcas, cum aequiſſimo praetoris iudicio tota haec diſquiſitio nitatur. Atqui is vetat eiici cicutam, aut, ſi eiecta eſt, reſtitui iubet, quae ſibi ipſi praeſidium comparat et ſuis adeo viribus ſe tuetur. Sycia omnis eſt Latio ignota et legibus numerisque Latini carminis, nequicquam reſpondet, et ſignificatio aliena eſt, quae ad expurgandi vim non ſpectat. Nam cucurbitulae, quas Graeci σικύας nominant, non purgant ſangvinem; ſed extrahunt atque educunt: evocant et exhauriunt, non expurgando ſe produnt, ſi propriam,

am et medicam loquendi conſvetudinem ſervamus. Illud Celſus et Plinius doceant exemplisque confirment, quorum oratio perſpicua, illius maxime pura eſt, neque ulla verborum inſolentia aures Latinas offendit. Alvum ducere ac deiicere id demum purgare eſt, id tritum medicis et paſſim uſitatum, qui ventrem molliunt et purgando inveniunt viam. Ipſa enim haec purgatio in ſalutari arte deiectio et alvi ductio appellatur. Vena ſcalpello inciſa, mittitur ſangvis et funditur; ſed cucurbitulis extrahitur, non cucurbitis, quam vocem hoc ſignificatu vetus medicina haud approbavit, vulgus vero eruditorum admiſit. De Martio et Biſciola miror, ſecus iudicaſſe et novos, nec idoneos auctores ſequi voluiſſe. Omitto medicos, quorum ceteroquin auctoritas hic praecipue valet, et quem veteres et vere eruditi poëtae coluerunt : neque inanem et vitio corruptum ; ſed lautum prorſus et fructuoſum doctae poſteritati reliquerunt. Quaedam, fateor, ſubtraxit iniuria temporum, quibus tanto aequius careamus, quanto plures reliquiae ſuperſunt, quae tot opum copiarumque iacturam ſarciunt. Fragmenta dico apud explanatorem Ariſtophanis, et Athenaeum, ac utrisque recentiorem, Svidam, apud quos media ſyllaba moram brevem habet, quam cur produceret Horatius, nulla ei cauſa fuit, qui omnia ad Graecam elegantiam effinxit Latinusque Pindarus et Pindaricus cygnus a Tertulliano et Sidonio Apollinari eſt cognominatus. Porphyrio cicutam legit, eaque inductus ratione helleborum exponit, ſi tamen coniecturae locus eſt.

Ad

Ad purgandi vim, quae in helleboro ineſt, reſpexit, quaſi diceret, huius ope ſatis curari. Inſaniam morbumque animi penitus ſanari, et furorem ipſum expurgari, medicinam intelligi efficaciſſimam, fere omnes putant et Porphyrioni aſſenſum praebent Ioannes Bondus et alii e vulgo, perinde ac ſi cicuta vim non maximam haberet. DEVM immortalem! annon Plinius cicutam inter res atque herbas purgantes numeravit? Annon Dioſcorides, Plinio antiquior, cicutae, ſigillatim aridae, vires ad medendum praeſentiſſimas vindicavit? Annon cicutam Creticam, Megarenſem et Atticam, Chiamque et Ciliciam, efficaciſſimas dixit? Commodum me Felurius, Gallorum medicus, admonet, ſturnos cicuta, velut proprio cibo, paſci, ut vix inter venena habeatur. Refrigerat, fateor, cicuta, eaque vi, niſi remedium affertur, extingvit: ſed, ubi modice ſumas et moderate utaris, haud nocet: et caulis eius, maxime viridis, comeditur, auctore Plinio, et in patinis apponitur, nec prorſus reiicitur et noxae damnatur. Quod ſi vero hoc eiusmodi ſit, ut expectationi tuae non reſpondeat cicutam non de helleboro; ſed de canna, calamo, fiſtula, aut ſiphone commodius interpretabor, cum, veteres medicos clyſterum fiſtulas adhibuiſſe, ſciam, quibus eam ad rem confectis corpora levarent, eaque praeparatione et purgatione morbos averterent, aut expugnarent. Non repetam a Lucretio, neque a Virgilio mutuabor quicquam, contentus deſignaſſe auctores, qui cicutam pro fiſtula uſurparint. Tempero mihi, quo

quo minus veteres vocabulorum commentarios ad confirmandum afferam, cum alibi de hac controverſia mihi conſtituendum ſit, quando occaſio ſe dabit. Nunc ad gratulationem me converto, hoc praeſertim tempore, quo hortorum cultus et amoenitas ſpem novam faciunt, et agri fructus promittunt, prataque herbis et gramine conveſtiuntur, ut natura ipſa in novum habitum ſe induere quodammodo videatur. Idem de lauru tua ſpero, eam ſemper viridem integramque futuram, quam nullus imber nullaque tempeſtas deiiciat: nullum fulmen terreat, aut turbet: nulla vis invidiae laedat: nulla denique temporum iniuria deterat unquam, aut labefactet. Vitembergae Saxonum. Kal. Apr. cIↄ Iↄc LXXXX.

DLXXXI.

IO. IEREMIAE KNORRIO.

Eſt offenſio quaedam diuturni ſilentii et ingrata officiorum oblivio, quarum altera humanitati cedit et ab aequiori iudicio vincitur, cum rationes ad excuſandum in promptu ſunt et pondere quodam ſuo valent; altera a me tantum abeſt, quantum intelligo, amicorum honori eſſe ſerviendum. Igitur a principio huius epiſtolae volo cupioque, ut ſub auſpiciis maximi et regibus proximi principis felicem rerum conſiliorumque tuorum exitum expedias, et in eo gradu, quem doctrina et virtus poſtulant, annitente et adiuvante purpuratorum ſummo Danckelmanno, nemine impe-

dien-

diente, quamprimum colloceris. Cuius voluntati morem geras neceſſe eſt, qui amat doctos et ſeligit exemploque ſuo admonet alios, ut eandem adminiſtrandae provinciae in aula maxime rationem ingrediantur. Mirum dictu et dignum memoratu eſt, quod princeps aulae et conſilii ſanctioris nullam ſtudii humanioris partem infra ſe ducit, et Maecenatis inſtar poëtas admittit literasque has, quas in Archia Tullius miratur et praedicat, tuendas ſuſcipit, et libenter fovet atque auctoritate ſua defendit. Gratulor merito et laetor magnopere, illuſtrem hunc tibi contigiſſe melioris fortunae auctorem et ducem, qui cum aulam conſiliis muniat, tum laboribus tuis multo honeſtiſſimis praemium non denegabit. Carmen lugubre, quo ultimum Sereniſſimo principi Marchioni, Carolo Philippo, apud Allobroges defuncto, officium teſtatus es, laeto pariter ac triſti animo perlegi. Laeto, quod principis memoriam celebraſti et haud minori pietate, quam facultate ingenii hoc eius fortitudini tribuendum putaſti, ac numeris omnino tuis aſſecutus es non infelicis poëtae laudem: triſti, quod Princeps ereptus eſt, qui genti Brandenburgicae novum Achillem, communi patriae Scipionem, qui Punicam Galliae perfidiam ulciſceretur, in primo illo conatu tirocinioque promittebat. Volumen illud, quo nihil gratius accidere potuit, verum decus invicti herois et Germaniae Herculis continet, cui parem non tulit hoc ſeculum, patria nunquam ſatis debitura eſt laetabiturque monimento, in quod

poſte-

poſteritas intueatur, ſempiterno. Nec tua pietas ſupervacua eſt, qua explicas ingenii vires et facultatem artis ſubinde periclitaris tempusque in cura ſcribendi et numeris collocas, ſenſusque graves condis et temperas, ac plebeium, vile et ſordidum iſtud humi repentium verſificatorum et extundentium potius, quam limantium aliquid et digne pangentium, genus, quanta fieri poſſit, contentione induſtriae vitandum cenſes, certe ſummo ſanctiſſimoque conatu religionem animi et obſequium demonſtras. Neque enim tempus, quod negotiis gravioribus ſubtrahis, melius a te collocari unquam poteſt. Vale et tardius, ſed liberius reſcribentem in tuis numera, et crede prorſusque confide, tuae dignitatis fore ſtudioſum. Eid. Ian. cIↄ Iↄc LXXXXVI.

DLXXXII.

N. MARTINI,

Consil. Sax.

FEci imperata et filio, quem virtus mecum coniungit, itineris ſocio uſus ſum, et tanto quidem libentius, quanto eum moribus elegantiorem perſpexi. Cautus ubique et circumſpectus eſt doctisque hominum, quos ſalutamus, ſermonibus ſe reficit quotidie et excitat: tum bibliothecas publicas privatasque inſpicit, in iisque doctrinae et antiquitatis ſubſidia ac iureconſultorum, qui Italiam illuſtrarunt, imagines contemplatur. Viſit praeterea moles et opera urbium fineſque regio-

gionum gnaviter conſiderat et, quo quaeque modo acquiſita, vel amiſſa fuerit, mecum recogitat atque expendit. Praeſentia ante oculos ſunt. Vetera cum praeſentibus contendimus. Amiſſa populorum nomina requirimus et nova Italia fruimur; ſed vetus ea Martia nos delectat. Nunc ibi iacent literae, unde accepimus. Belli artes frigent, quibus una haec inter omnes orbis nationes eluxit antea et terribilis evaſit. Pontifex Maximus valetudinarius et a bello alienus, ratione civili aditum Neapolitanum clauſit, nec partes eligere voluit, quicquid etiam agat orator Caeſareus, Lichtenſteinius, quem praeſentem aula Romana demulcet blanditiis, abſentem odit et, quoad poteſt, conatibus conſiliisque eius obſiſtit. Haec ſcena inſtruitur a purpuratis patribus, a quibus Pontifex non minus ſibi, quam a Gallo metuit, quippe qui Gallum, in ſummo fortunae faſtigio poſitum, offendi nolunt idque rebus ſuis conducere non incauti arbitrantur. Hiſpanorum vires attritae ſunt et vix Mediolano regnoque Neapolitano tuendo ſufficiunt. Caeſar alibi diſtractus rerum ſuarum ſatagit. Magnus Etruriae Dux turbata Liburniae commercia dolet, eaque revocari optat, non bello everti. Dici vero non poteſt, quantum damni huc uſque media partibus Etruria acceperit florentiſſimasque Florentiae res mutaverit. Quare, ſi partes eligeret Gallumque laceſſeret, deterior ſtatus foret, et terra marique periculum adiret, illo velut e longinquo, ſi contra fiat, exſcenſionem minante. Sabau-

baudus certe eo redactus eſt, ut deinceps ex incerto fortunae eventu pendeat et victoris arbitrium invitus ſequatur. Alioquin taciturna et temperans; ſed in primis cauta et profecto callida Italorum natio eſt, et vulgus etiam fallendi peritiam pro virtute habet; dumque inter officia et obſequia blanditur et ridet, decipiendi cauſas quaerit et ſola utilitate omnes divinas humanasque res metitur. Nos nihil temere credimus et diligenter, ut poſſumus, cavemus, in quo filius in primis mihi ſolertiam probat ingentemque et providum futuri animum confirmat. Habet hoc paterna indoles, ut ſuſcitetur in filio et, illuſtribus patefacta indiciis, acrius ſeſe erigat atque evehat:- evecta demum nullo rerum temporumque caſu deprimatur. Id quod evenire cupio votisque meis expeto, ut in proſpero et aequabili fortunae curſu gloriam nominis ſummamque familiae dignitatem, non deminutam, ſed illibatam ſerves atque in filium etiam, in quo ſpes curasque figis, maiori incremento propages laborisque pro republica ſuſcepti fructum capias, et ingraveſcenti inſuper aetate robur vigoremque animi nova ſemper acceſſione augeas, et hoc demum conſecutus in domeſtico praeſidio, id eſt, in filio, paternae virtutis felicitatisque herede non degeneri, nec langventi, ſed tui prorſus ſimili, feliciter et ſummo tranquillitatis argumento requieſcas. Romae. cIↃ IↃc LXXXXII.

Yy DLXXXIII.

DLXXXIII.

IO. GEORG. GRAEVIO.

CVm ſuperiore anno ex Italia, rebus ex animi ſententia confectis, redii: tum praeter dolorem domeſticum, quem perfidia famuli mihi attulit, de morte filii tui renunciatum eſt, quem, non magis tibi, quam reipublicae literariae ereptum, doleo, quippe paternae laudis ſocium et ſummae iuvenem expectationis. Quae iactura quamvis acerba ſit: tamen velim, dolori reſiſtas et animum omnibus ſapientiae praeſidiis munitum ſerves aequabilem et, quod rationibus Graevianis convenit, invictum. Salva eſt ingenii gloria, quam nemo tibi, neque filio eripiet propterea, quod ſpem ſeculi maturitate ſua antevertit, ut nihil in eo extinctum videatur. Sed vero te Deus cuſtodiat, ut omnia, quae ſub manu ſunt, perficias et incolumi familia diu floreas turbatoque mortalitatis ordine ornamenta filii ab interitu vindices, victoremque iniquae ſortis te probes aevo noſtro ac praeſtes. Hoc fieri omnium, quotquot ingenui et liberales haberi volunt, intereſt et res ipſa utilitasque communis poſcit, et tuae in primis virtutes atque ornamenta in omni laudis genere maxima merentur. Vale, decus noſtrum. cIɔ Iɔc LXXXXIII.

DLXXXIIII.

CHRISTIANO GRYPHIO,

GYMNAS. VRATISL. MAGD. RECT. ET P. P.

COnfecto tandem itinere, refero me ad literarum ſtudia, a quibus me ad tempus ſeiunxi, ut erectiore animo iterum me coniungam. At enim rationes meas conturbavit famulus, ſacerdotis filius, ſed nequam et improbus, neſcio, qua illecebra ad furandum inductus, qui cimelium numis refertum, inita cum furibus ſocietate, expilavit. Parum abfuit, quin graſſaretur in libros, niſi opinione citius adveniſſem. Famam adventus celeritate anteverti librosque ad diſtrahendum a fure ſepoſitos in ipſo temporis articulo reperi ac protinus vindicavi. Fur, ſceleris ſibi conſcius, diſſipavit fortunas ac dilapſus eſt, quem ſi revocari iubeam in vincula ducendum, nihil tamen exprimam diſſoluto homini et nihil habenti. Mirum eſt, Patres, ad quos haec cura pertinebat, ſcurram raros numos vendentem, eoque indicio crimen prodentem, non coëmiſſe, praeſertim cum de libidine eius longius progreſſa admonerentur. Tangit me quidem haec moleſtia in primisque damnum; ſed non frangit animum. In furem ſuis laqueis impeditum iuſta Nemeſis animadvertet. Sane, quoad me praeſente, hic vixit, ſpeciem boni modeſtique iuvenis prae ſe tulit, poſtea, quam itinere me dedi, conſvetudine ſcorti mutatus. Sed mitto hoc, unde detrimentum cepi, et erga

eos, a quibus beneficio affectus ſum, grati officii partes expromo. Multum enim debeo ſemperque debebo illuſtribus Vratislaviae proceribus, qui me tam prolixe comiterque acceperunt, ut, niſi dicam ingenue et praedicem, ingrati crimen admittere videar, quod tamen refugio ac firma animi ſententia deteſtor. Contra autem honeſta exempla me movent et ratio admonet, ut magnis inclutisque patronis, ſplendidiſſimo Praeſidi, cuius mandatum ſancte conficiam, generoſiſſimo Conſiliario et curatori bellico, cui plurimum tribuo totumque me permitto, gratias agam, non quas debeo, neque enim debendi finis ac modus eſt, ſed quas poſſum. Floreant ſemper et firmi, valentesque ſint illuſtris Haunoldus et Rampuſchius, Duumviri in ea republica, quam pietas et iuſtitia defendunt. Non praetereo generoſiſſimum Kretſchmerum, cuius ſocietate et erudito colloquio nihil mihi iucundius accidit, nulla certe maior delectatio afferri potuit, quam, quod adeundi ſe et colloquendi poteſtatem fecit. Nefas eſſet reticere ſumma *Baronis* Logavii merita, quae non epiſtolam, ſed volumen deſiderant et in publica eruditorum luce verſantur. Reviviſcit in eo novae literaturae et hiſtoriae cadentis ſtator, dignus aevo Maecenas, cui ratio obſervantiae meae ſancte perpetuoque conſtabit. De generoſiſſimo Volfburgio nihil addo, ſed, te interprete, reverenter ſaluto petoque, ut ille honori meo faveat, me etiam opera et conſilio iuvet, quando, ſe effecturum, recepit, ut *genealogia* Mithofiana, quae uſui

uſui meo ſit, deſcribatur. Vale, amicorum ocelle, et V. C. Hanckium, Kupſenderum, Cranzium, amiciſſimos coniunctiſſimosque viros, una cum D. Bremero, cui meliorem fortunam precor, multa ſalute imperti. Pro Euchhornio vota facio, ut quamprimum convaleſcat et de patria bene mereatur. Nam Lignicio id quoque debere volo et praedicare humanitatem cogor illius iureconſulti pariter, atque ſacerdotum Vrbis, vitae et muneris dignitate ſanctorum. Vale iterum et in poſterum de re literaria et libris literas expecta.

DLXXXV.

DANIELI NESSELIO,

CONSIL. CAES. ET BIBLIOTH. AVGVSTAE PRAEFECTO.

ADhuc imago tua oculis meis obverſatur, etiam animo infixa eſt admonetque officii, quod me debere fateor, cum ob inſigne beneficium, quod apud me collocaſti, tum ob ſermonem congreſſumque eruditiſſimum, quo me praeſentem dignatus es et luculentum adeo humanitatis exemplum ultro mihi praebuiſti. Nam tibi acceptum refero, quod Auguſtam bibliothecam, Auguſtiſſimo Imperatore dignam, vidi codicesque Graecos, quibus Italia meliores non habet, inſpexi membranasque antiquitatis ſuae laudem ſine temporum vitio tuentes indicio ſcripturae veteris cognovi. In his enim pono ſpem felicitatis meae; nec alias quaero delicias, quam in veteribus, nec fallentibus monimentis, quorum apud vos copia eſt, nec difficilis aditus, quem mihi patuiſ-

ſe merito laetor. Livium poſſideo, cum Manuſcripto Palatino, qui nunc Romae aſſervatur, collatum, ex quo multa ab aliis praetermiſſa licet emendare. In praeſens aliquid de regno Auſtraſiae commentari libet, quod ſimulac lucem viderit, transmittam et, quibus poſſum, ſtudiis officiisque te proſequar; neque unquam committam, ut, me, quoad vires meae ſinent, in referenda gratia negligentem fuiſſe et ſegnem, conqueri poſſis, et velut cum ingrato expoſtulare. Ad poſtremum obſecro DEVM immortalem, ut iuſtiſſimas Imperatoris Auguſtiſſimi expeditiones ad Rhenum Danubiumque fortunet, victoriasque ſemel, et iterum et ſaepius, donec hoſtes arma ponant, largiatur. Hoc ego, hoc Saxonia, hoc Germania, hoc Europa, hoc univerſus terrarum orbis, qua meliorum partium eſt, vovet et Auguſtiſſimo una mente et animo certatim pro ſe quisque, quam enixisſime fieri poteſt, precantur. Vitemb. Saxon. Non. Mai. cIɔ Iɔc LXXXXIII.

DLXXXVI.
ANTONIO MAGLIABECHIO.

QVae mea de te opinio ſit, quae admiratio virtutis amorem in te meum quotidie augeat novisque benevolentia argumentis indies confirmet, non libri, nedum literae, ſufficiant, ut digne a me commemorari poſſit: cogitatione tamen et animo complector tot tantaque ſuperiora tua beneficia, quae in me cumulate et liberaliter contuliſti. Omnino enim tuam praecipue amicitiam in lucro pono et deſiderium conſpectus tui, quo frui non poſſum, permoleſte

ſte fero, ac ſermones tuos ſententiasque mira ſvavitate conditas audire, atque in pectus ipſum demittere geſtio ac, quanti te faciam, non literis, in quibus bonae indolis imaginem vides; ſed coram et ore oculisque teſtari. At enim, tanto locorum intervallo disiuncti, ſpe nos conſolemur iacturamque colloquii ſapienter feramus, nec temere ſuſpicemur, ſilentio, aut taciturnitate imminutam, vel immutatam eſſe voluntatem propterea, quod moleſtia et repentini caſus impediunt ſaepe officia noſtra ac turbant. Nuncius adverſae tuae valetudinis me vehementer afflixit et perculit; ſed recuperata gaudium auxit denuo et ſummopere recreavit, adeo quidem, ut Aeſculapio, qui Antonium e morbo eripuit, libandum putem. Quod verbum non caſu excidit, ſed mira ſvavitate me afficit, ac delectatione quadam nominis tui memoriaeque animum perfundit, nec modicum mihi ſolatium affert. Quare DEO immortali ſupplico, ſervet nobis Antonium: ſervet decus ornamentumque Etruriae, cuius ſalute literarum dignitas continetur, cui adſit benigne et in graviſſimis caſibus opituletur, quippe ad reipublicae gloriam nato, in qua et ornanda, et augenda laborem, operam, vigilias conſumit ſuas. Vale, amor noſter et delicium, Antoni. Teſtis meae in te obſervantiae eſt Pfulius, maiorum imaginibus, animo, virtute clarus, quem commendo non ſecus, ac me ipſum. Vitemb. Sax. cIↄ Iↄc LXXXX.

DLXXXVII.

AMICO PHILOMVSO.

IVcundum eſt mihi officium, quod amicorum cauſa ſuſcipio: illud autem maxime doleo, quod non eam ingenii facultatem conſecutus ſim, ut eorum expectationi ſatisfaciam, qui de doctrina mea nimis ſaepe liberaliter et plus, quam praeſtare poſſum, ſibi pollicentur. Studium artis poëticae non ſperno quidem, ſed tamen aliis excolendum relinquo, his maxime, quibus otium eſt et ingenium numeris aptum, quod mihi tribuere haud auſus ſum, praeſertim cum rationes mei inſtituti longe aliud ferant. Hiſtoria et Poëſis res disiunctae ſunt: altera mihi campum induſtriae aperit; altera animi cauſa interdum me invitat ac ſeriis fatigatum allicit quaſique permulcet. Homines autem, ut diverſa ipſorum ingenia ſunt, in alio atque alio carminis genere excelluerunt. Quosdam natura, ut Ciceronem ipſum, deſtituit: quosdam nimius labor obruit hebetesque reddit, id quod non paucis et poëtis etiam ſeneſcentibus uſu veniſſe ſcio. Virgilius in heroo carmine palmam tulit: Ovidius, hoc inferior, Elegiaco laudem praeripuit: Horatius utrosque in Odis vicit; ſed in heroo langventi ſimilis videtur: nec digna tamen ratione aeſtimatur a vulgo, quod Heinſium demonſtraſſe, te non fugit. Profecto enim non omnia omnibus conveniunt; ſed ſua quemque indoles, ſi acceſſerit exercitatio, poëtam fingit. Alius gravitate ſe diſtingvit: alius facetiis delectatur. Ariſtophanem

phanem tamen comoedia magnum fecit, quia iocoſo ingenio praeditus ſcripſit: Euripidem Tragoedia evexit: Aeſchylo cothurnus haud minorem famam conciliavit. Recentiores ſaepe a legibus ſcribendi carminis et ab officio ſuo longius diſceſſerunt, adeo non exaequandi priſcis, ut verſus eorum legi ſit melius, quam laudari. At enimvero tibi erudita antiquitas formam rationemque rhythmi Germanici conſtituit adeo, ut nihil vulgare nobis pangas; ſed patriae Virgilios imitando effingas reconditosque ſenſus dictione non e trivio ſumpta exprimas, nec minorem inveniendo vim, quam amplificando copiam oſtendas. Vel ſola argumenti gravitas, quae ad laudem principum procerumque pertinet, te aliunde defendit. Etenim abiecto ſit ingenio poëta, qui vulgare rhythmi genus afferat, ſi principi, aut purpurato, cuius ſumma poteſtas, aut maxima auctoritas ſit, gratuletur. Amplius aliquid altiusque illi expectant, quos aut imperii gloria, aut natalium dignitas a privatis plebeiisque ſeiunxit. Id vero tibi praeter ceteros aulici moris et exquiſitiſſimae illius elegantiae gnaro ſatis conſtabit, qui carmina non vulgi, ſed ſapientum iudicio aeſtimes et grave reconditumque ſcribendi genus, quod poëtae amant et fere in deliciis habent, vulgari praeferas nihilque ſcribas, quod tenue ac proletarium ſit, cuius auctorem aliquando poenitere queat. Vale Kalend. Mai. cIↄ Iↄc LXXXXV.

DLXXXVIII.

DAN. NESSELIO.

SEmper in ore meo et animo eſt res libraria Auguſti Caeſaris, cuius fama exteri et ab ultimo ſeptentrione exciti homines in Germaniam veniunt, ut cumulatiſſimas bibliothecae opes videant, iisque velut commodatis ad inſtruendam doctrinae ſupellectilem, indulgentia et beneficio publico utantur. Doleo, neque ulla ratione id diſſimulare poſſum, caruiſſe me diutius aſpectu et uſu codicum, quos evolvere et conferre cum editis, per tuam tam inſignem benevolentiam licebat prorſus mihique expediebat. Sed in primis Ariſtaenetus mihi in deliciis erat, cuius uſuram abs te datam eſſe Franckio, accepi, quem is editurum ſe multo locupletiorem ſaepius confirmavit; ſed poſtquam Saxonia exceſſit atque ad Danos ſe contulit, ſpes perſequendi operis extenuatur indies et forſan evaneſcit. Ego in eum notas quoque MSS. Romae nactus ſum, quae cumulum afferre et in variis lectionibus apte conſtituendis adiumento eſſe potuiſſent. Theonis Πνευματικά, quae ad res bellicas ſpectant, legere vehementer cupio; nec deſiderium lenire poſſum. Commodanda mihi, interpoſita Saxonis auctoritate, peterem, ſi ſcirem, ea apud vos extare, Graecorumve codicum, quos plurimos et optimos coram vidi ac ſcrutatus ſum, numerum augere. Sed prope me perculit Cranierus Helvetius, vir in Ebraeorum antiquitatibus magnopere verſatus, cum eos mihi,

mihi, an alicubi vidiſſet, ſciſcitanti, negaret Vindobonae requirendos. Quae narratio ſi vera eſt, efficit, ut ſpe potiundi cadam, ex eaque re dolorem capiam et vix aliunde expectem. Neque vero catalogus ille tuus, luculentus plane et utilis, offert eum et oſtendit, ut iam nullus ſpei locus eſſe videatur. Hipparchi enarrationes, nondum emendate ſatis editas, erudita autem Petavii interpretatione auctas, Angli denuo in lucem emittunt, in quas Ioſephi Scaligeri notas MSS. care emptas habeo, quas exteri quidam flagitarunt. Ciceronem veſtrum manu exaratum videre geſtio, qui, ut Caeſar quondam imperii, ſic ipſe Latini eloquii fines protulit, in cuius orationem pro Milone incidi multisque et gravibus mendis inquinatam reperi, quae noviſſimae librariorum operae purgare non potuerunt. Multorum hodie mos eſt ex ingenio comminiſci lectiones, non inſcitas modo, ſed etiam a Latina civitate abhorrentes. Et ipſa etiam hiſtoria noſtrorum temporum non aequabili ſemper et puro ſtylo conſcripta eſt, ut nihil de aliis ſubiiciam, in quibus auctores novi extra fines ſuos egrediuntur; res tamen varias lectuque iucundas haud praeterire debent: neque tamen conſectari ineptias, quae nullum in vita uſum habent et merito negliguntur. Quare delectu opus eſt et rerum temporumque ordo ſervandus, ut nihil in ea praepoſterum ſit, et ſcite ſapienterque, ductis ab initio cauſis, perpetua quadam rerum continuatione omnia conſcribantur. Hanc laboris mercedem ſibi proponant, neceſſe eſt, qui pii et magni Caeſaris curas et expeditiones

tradere

tradere poſteris et mandare literis cupiunt, cuius merita in patriam nullis profecto ſeculis exoleſcent. DEVS ſane Auſtriam delegit, ut externo dominatui ſe obiiciat viresque barbarorum frangat et imperii, quod auſpicato tenet, ſplendorem tueatur. Servet nobis Auſtriam, cuius gentile bonum manſvetudo eſt ! Servet et e periculo eripiat Auguſtam domum, quae expectationem Europae ſuſtinet, qua meliores partes ſequitur ! Servet nobis Auguſtum Caeſarem ! Servet deſtinatum Caeſari ſucceſſorem proſperis Imperii rebus et integra valetudine, dignum ſucceſſione filium, ut paternae et certe divinae virtutes in hoc continuatae nulla unquam temporum iniuria deminuantur; ſed in periculis luceant et floreant caliginemque hoſtilis invidiae conſtantia ſua diſſipent e ſuis ipſae rebus conſiliisque optimis confirmatae omni temporum ſtatu illuſtrentur! Vitembergae Sax. Non. Sextil. cIɔ Iɔc LXXXXVI.

Index

Index Epiſtolarum.

A.

AFfini cuidam. Num. 75
Alino, *Petro* 578
Alterius nomine N. N. 339
Amico cuidam. 20. 118. 144. 279. 520. 535. 540. 545. 551. 558. 559
Amico Dreſdenſi. 67. 85. 518
Amico Helmſtadienſi. 58. 300
Amico Ienenſi. 169
Amico Iuveni. 97
Amico Φιλέλληνι. 577
Amico Philomuſo. 587
Arnoldo, *Chriſtophoro*, P. P. Alt. 389. 401. 466. 481. 504. 505
Artopoeo, M. 212
de Arzat, *Adamo Caſpari*, Conſil. Vratisl. 331. 358
Avemanno. N. 168

B.

Baggero, *Laurentio*, Dano. 431. 465
Bakio, *Erneſto*, D. Theol. 277. 291. 297
Bauero, *Io. Godofredo*, M. 580
Becmanno, *Io. Chriſtoph.* P. P. Francoſ. 13. 14. 19
Boernero, *Io. Georgio*, IC. Dreſd. 2. 5. 22. 25. 34. 35. 65. 87. 99. 421. 471. 484. 492. 508. 509. 524. 525.

525. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573

Boernero, *Io. Georg.* Iun. 510

Busmanno, *Ioanni Ebrardo*, P. P. Helmſt. 258

C.

Centgrafio, *Chriſt.* G. 155

Chriſtiano V. Daniae Regi, ſub imagine Cornelii Trompii. 380

Conringio, *Hermanno* 437. 449. 458

Cunrado, *Io. Henrico*, Conſil. Lichtenſt. 474. 507

D.

Daumio, *Chriſtiano*, Schol. Cygneae Rect. 71. 344

Diezelio, *Ludov. Caſimiro*, Th. Comit. Hohenl. 333

Dieterichio, *Ioann. Conrado*, P. P. Gieſſ. 150

Dracherio, *Martino.* 216

Dryſelio *Erlando.* B. 238

E.

Egenolpho, *Auguſtino*, Schol. Dreſd. Rect. 462

Eggerto, *Ioanni* M. 501

Engenhagio, *Henrico*, Theol. Lubec. 343

Erico, *Raphaeli*, I. V. D. 154

F.

Fellero, *Ioachimo*, P. P. Lipſ. 272. 334. 423. 435

Franckenſteinio, *Chriſtiano Frider.* P. P. Lipſ. 179. 181. 285

a Friſen, *Henr.* L. B. 4. 6. 7. 8. 10. 11. 15. 16. 17. 18. 23. 24. 30. 37. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 50. 52. 54. 55. 56. 57. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 70. 73. 74. 77. 78. 79. 82. 83. 84. 86. 89. 90. 93. 94. 100. 101. 102. 105. 108. 112. 113. 115. 117. 119. 122. 125. 129. 131. 134. 145. 146. 148. 149.

149. 151. 153. 156. 160. 161. 167. 170. 171. 174. 176. 177. 178. 183. 184. 186. 187. 188. 195. 197. 198. 199. 202. 203. 204. 206. 207. 208. 209. 210. 220. 227. 229. 230. 237. 239. 242. 251. 252. 254. 256. 257. 261. 264. 266. 269. 270. 271. 276. 278. 281. 286. 287. 289. 301. 304. 306. 307. 308. 314. 321. 325. 332. 336. 337. 341. 342. 345. 349. 350. 351. 352. 354. 355. 360. 361. 363. 364. 365. 369. 370. 373. 375. 378. 384. 385. 386. 392. 396. 400. 403. 405. 406. 409. 410. 412. 413. 415. 420. 425. 428. 433. 438. 445. 448. 450. 457. 464. 473. 478. 479. 482. 483. 488. 489. 494. 496. 498. 499. 503. 506. 515. 519. 521. 522. 523. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 539. 541. 544. 546. 548. 549. 550. 557

a Friſen, *Henrico*, L.B. Iuniori. 104. 110. 298. 299. 310. 313. 319

a Friſen, *Carolo*, L.B. 32. 38. 51. 68. 72. 109. 147. 175. 196. 205. 222. 231. 236. 246. 250. 263. 290. 390. 442. 447. 461. 463. 490. 534. 542. 543. 547. 552. 553

Fugmanno, *Ioanni Chriſtoph.* 329

G.

Garmers, *Vincentio*, IC. Hamb. 340. 391

Garmers N. 394

Gerlachio, *Sigiſmundo*, Iur. Candid. 267

a Gersdorf, *Nicolao*, L. B. 28. 29. 39. 376

Gockelio, *Erneſto*, IC. Ulm. 128. 132

Gravio, *Chriſt. Gvilelmo* 190

Graevio, *Io. Georg.* 583

Gryphio, *Chriſtiano*, Gymnaſ. Vratisl. Magdal. Rector. et P. P. 584

G. V. 579

H.

Hahnio, *Ioanni Georgio*, M. 287. 402. 485
Haxthuſio, *Hermanno* 244
H. H. 194
Hegenvaldo, *Georg.* Conſil. Starg. 455
Heidero, N. IC. Lindav. 252
Heigelio, *Paulo* 275
Heinio, *Ioanni Chriſtoph.* Sacerdot. Magdeb. 318. 326. 330. 357. 368. 397
Henriettae Cath. Friſiae, Virgin. illuſtr. 27. 31. 49
Henriettae Cath. Gersdorfiae, natae Friſiae. 561
Homfeldio, *Petro* IC. 163. 172. 180. 224
Horbio, *Ioanni Henrico* 123. 213
Hulſemanno, N. 393
Hundio *Samuel.* IC. et Conſil. Dresd. 9. 36. 76. 92. 96. 133. 164. 223. 347

I.

Iacobi, *Adamo Chriſtophoro* 1. 53. 69. 88. 98. 103. 140. 141. 142. 159. 165. 273. 274. 282. 353. 416. 422. 427. 436. 439. 453. 468. 477. 491. 537
Iacobi, *Chriſtiano*, A. C. Fil. 418
Iacobi Iuniori. 80. 138. 157. 158
Iacobi, M. 192
Iacobi, *Ioanni*, Iur. Stud. 294. 328. 441
Ioriſchio, *Samueli*, Sacerd. Magdeb. 356
I. G. H. 182
Iunghanſio, N. 417. 430. 432. 452. 459. 472

K.

Kirchbachio, *Ioanni Adolpho* 111. 120. 126
Knorrio, *Ioanni Ieremiae* 581

a Koet-

a Koetteriz, N. 218
Kubelio, P. M. Ludi Burg. Moderat. 440

L.

Leickero, *Friderico Iacobo* 243. 284. 395
a Leipzig, Viro nobili. 114
a Luckoven, *Georgio Henrico*, Conſ. Vindobon. 346

M.

Magliabechio, *Antonio* 586
Maio, Sacerdoti in Svev. 116
Martini, Conſil. Sax. 582
Medero, *Petro*, M. 362
Meznero, *Ioanni Iacobo.* 516
Mitternachtio. 3

N.

Neſſelio, *Danieli*, Conſil. Caeſ. et Biblioth. Auguſt. Praefecto. 585. 588.
Niſanio, *Chriſtiano.* 136
Nomine alterius. 381
Nomine illuſtris Iuvenis, Parenti eius. 560
Nornero. 26
N. N. 21. 33. 41. 42. 66. 81. 95. 107. 137. 143. 162. 173. 193. 200. 201. 211. 214. 215. 221. 225. 240. 245. 247. 248. 259. 268. 280. 283. 288. 292. 295. 296. 312. 316. 335. 338. 348. 359. 367. 374. 377. 379. 399. 404. 414. 419. 424. 429. 475. 486. 487. 495. 500. 511. 512. 513. 514. 517. 528. 533. 554

P.

Paſerinio, N. 470
Patrono cuidam. 536
Peucero, *Davidi* 434
Peucero, *Tobiae* 91. 130. 139. 217. 234. 322

Philopatori A. 574. 575. 576
Polanto, N. Sacerdoti Zeithen. in Miſn. 407. 421
Proceribus Dreſdenſibus. 493
R.
Rectori Acad. Vitemb. alterius nomine. 538
Richardo, *Iacobo.* 191
Reutero, *Simoni*, Variſc. 166. 444. 451
Rummelio. 106
S.
Sacerdoti cuidam. 556
Schradero, *Friderico*, Helmſtadienſi. 189. 241
Schedio, *Ioanni*, M. Sacerd. Starizenſ. 327
Schoenero, *Iuſto Friderico*, IC. Svinf. 480
Schubarto, *Georg.* P. P. Ien. 446. 460. 497
Schurzfleiſchio, *Io. Anton.* Medic. fratr. 12. 43. 526
Schuzio, *Chriſtiano*, Conſil. Veiſſenſ. 185. 253. 302. 317. 371. 408. 469. 502
Seidelio, *Andr. Eraſmo.* 426
Slaſio, *Iodoco.* 121. 219. 226. 232. 233
Slevogtio, *Ioanni Philippo*, I. V. D. Ien. 372
Spenero, *Philippo Iacobo*, Th. D. 124. 127. 467. 476
Stubelio, *Ioanni Iacobo* S. 456
Stubritio, *Martino*, IC. Budiſſin. 262
T.
Tesmaro, *Dan.* 398. 454
V.
V. A. 228
Vietori, *Ioanni.* 135
Volhardo, *Io. Friderico.* 235. 249. 255. 260. 265. 293. 303. 305. 309. 311. 315. 320. 323. 324. 366. 382. 383. 388. 443. 555

Index rerum praecipuarum.

A.

ADenburgeri Theſaurus. pag. 291
Adolphus Brachelius. 452
Aeduorum antiquorum antiqua ſedes. 16
Aevi labes. 600
Aeneas. 694
Aeſchylus. 713
Alexander Iulius Torquatus. 374
Alphonſus Ciacconius a Chiffletio notatur. 36
Alphonſus Delbeneus commendatur. 313
Alſatia. 259
Alſatiae hiſtoriae fundamentum ubi? 430
Ammianus Marcellinus. 165. 594
Ampulla Rhemenſis. 212
Anacreon. 697
Ancus Marcius. 692
Andreas Lipski a Lipe commendatur. 102
Andreas a Matre DEI laudatur. 9
Andreas Quercetanus. 202
Anglicana Coniuratio. 618. eiusd. auctores. ib. et ſq.
Antonius Borromanſius. 535
Aqua Martia. 691
Architecturae militari inſervientes ſcriptores. 122
Arelatenſe regnum ad quos iure antiquo pertinuerit. 149. a quo pro derelicto habitum. ibid. eiusdem malae fidei poſſeſſio. 151

Argi. 694
Ariſtaenetus. 714
Ariſtophanes commendatur. 343.344.713
Arma inter beneficiis vincere prudentia. 537
Arngrimus, Ionas, Islandus. 142
Aſcanii abſtinent titulo Palatinorum Saxoniae, et eiusdem argumenti vis. 154
Aſconius. 696
Athei. 83
Auberius Friſtanus notatur. 212
Aubertus Miraeus laudatur.120.et commendatur.ſq.
Auguſtae Bibliothecae rara. 92
Auguſtae ſtirpis conditor. 694
Aularum vices dubiae. 22
Auſonius. 205
Autor narrat vitae ſuae rationes. 596.ſeq.
Auxilia ſic mittenda, ut domi ne deſint. 96

B.

Bacchi templum Romae celebre. 693. *eiusdem ſepulchrum fictum.* ibid.
Baluzius laudatur. 52.421
Barberini laudes. 360
Baronius iuri Germaniae in Italiam non favet 36. *commendatur.* 516 548.*notatur.* ibid et 149
*Bartholomaeus Scala laudatur.*588.*et ſq.notatur.ib.*
Bartoli hiſtoria Anglicana. 9
Baſognii l'Eſt t de la France commendatur. 102
Batavorum conſilium prudentia temperatum. 8. *eorum res geſtae.* 15
Becmannus laudatur. 14
Beckmannus. 455

Beda

Beda laudatur 128. ſcriptum eius exemplar ubi aſſervetur? ibid.
Bellum certum aliquando prae dubia pace eligendum. 80
Bembus laudatur. 197
Bernhardi Herzogii Chronicon notatur. 431
Bernhardus Saccus. 266
Beroſus notatur. 686
Birodus. 100
Biſciola. 699
Blondellus. 36. eiusd. Pſeudo-Iſidorus. 516. notat. 121
Bohemicae hiſtoriae utilitas. 425. ſeq.
Bondus. 700
Bongarſii effatum. 106
Boxhornius. 389
Bozius. 35. ſeq.
Brachelius notatur. 314
Brema in cuius ditione olim. 54
Breverus. 315
Broverus. 380
Buchnerus. 389
Budaeus. 607
Burggraviorum dignitas. 35
Bzovius. 36

C.

Caeſaris prudentia. 657
Caeſaris nomine quis prime uſus fuerit? 50
Calixtus laudatur. 356
Calvinus caſtigatur. 236
Camerarius notatur. 425. laudatur. 675
Cardanus notatur. 276

Capetingi reges male dicuntur ex Karolingorum ſtirpe orti. 178. *it. male dicitur omne ius Karol. M. ad eos perveniſſe.* *ibid.*
Carolus Aemilius. 210.
Carolus Calvus. 633
Carolus Patinus. 502
Caroli IV. prodigalitas, 150. *clarus ob auream Bullam, ibid. caſtigatur ab Ioanne Aventino.* *ibid.*
Carolus Sigonius iuri Imperatoris detrahit. 36. *laudatur.* 324
Carlſtroemii Thule commendatur. 142
Caſaubonus. 516. *eiusdem dubium.* 549
Caſelius laudatur. 356. 382
Caſparus Peucerus notatur. 38
Caſparus Pruſchius. 124
Celtici vocabuli notio. 591
Chronicon Glaceuſe notatur. 334
Chryſoſtomus. 382
Chytraeus. 313. *ſeq.*
Cicero. 712. 715
Cicuta. 698. *ſeqq.*
Clabalaris curſus. 594. *ſeq.*
Cluverius. 232. 696.
Comites Palatii. 552. *et ſeqq.*
Commendae, et earum origo. 217
Corbeiae oppugnatio. 63
Coronarum diverſa materia. 588. *ſeq.* 619
Cragius commendatur. 356
Curtii laudes. 100

D.

Dachſteinia arx a quo fundata. 238

Dago-

Dagobertus. ibid.
Dallaeus. 516
Damni expers ſecurus. 628
Dania quid pro Lege Regni? 103
Daniae libera electio. 78
Daniae reges regni proviſores. ibid.
Daniel Heiderus notatur. 67
Daſſovius. 358
Daumius. 365
Demetrii Phalerei laudes. 55
Demoſthenes. 343. ſeq.
Dictiones ICtorum et Oratorum diſtingvendae. 283
Dionyſius. 690
Dionyſius Halicarnaſſeus. 689. 694
Dionyſius Lambinus. 698
Dioſcorides, 700. *eius lectio cum qua coniungenda.* 13
Dodvellus. 618
Dominationis vis. 12
Dominatoris tituli aevo Karoling. ſignificatus. 188
Draudii Bibliotheca notatur. 104
Dreierus Syncretiſta. 2
Dorſchaeus laudatur. 356
Dynaſtae Domicelli appellantur. 82

E.

Edvardus. Breverodus qua in re clarus. 49
Eggerius Benigna. 318
Electores quomodo olim appellati. 341. *eorum iura.* ibid. et ſeqq.
Electoris vocabuli origo. 50. 237
Elnothus quo uſu legendus. 78
Elverus notatur. 665

Eizingerus notatur. 104
Emmius commendatur. 356
Ennius. 698
Epiſcoporum, et Presbyterorum munus. 245
Epiſtola Sinceri Germanici cuius notae. 54
Erfurti initia. 47
Ericius Puteanus notatur. 266. laudatur. ibid.
Eruditio interior invidiam comitem habet. 488
Eſdrae Ebraei characteris effector. 295
Eutropius. 689

F.

Fabii iudicium de Demetrio Phalereo. 55
Fabii trecenti. 689
Fabricius. 314. ſeq.
Factis demonſtrare utilius, quam multa dicere. 662
Farneſii dictum apud Stradam. 12
Fauſti hiſtoria quid veri habeat? 424. et ſeq.
Felurius. 700
Fides vix habenda iis, in quibus fortuna vim habet. 693
Flacii ſcriptum hiſtoricum cuius notae. 53
laudatur. ibid.
Flodoardus commendatur. 202
Foedus Chamborticum. 164. quid memorabile circa illud? ibid.
Fortiter patiendum, quod mutari nequit. 438
Fortunae inconſtantia immortalitatem docet. 443
Franciae Teutonicae diviſio. 47
Franci antea Catti dicti. 99. male Sicambri dicuntur. ibid.
Franciſcus Guicciardinus commendatur. 479

Freherus hiſtoria Germ. celebris. 380
Fridericus Barbaroſſa qua fide hiſtorica calcibus dicatur protritus. 33
Fridebornius. 528
Furandi licentia. 82

G.

Galenus. 689
Galliae Rex unde originem? 178. eius prudentia politica. 18. vires, quas iactat, 19. aemulatur Alexandrum, 44. Sed ſine animo. 645. interitum ſocietatis Indiae molitur. 8. Ianſeniſmo infenſus. 12
Galli laudantur ob praeſidia hiſtorica. 220. it. merita illorum in rem literariam, 52. Impetum pro virtute habent. 398
Gellius. 689
Georgius Trapezuntius. 388
Germanorum bellica virtus. 44
Goclenius notatur. 665
Goldaſtus notatur. 215
Graſvinckelii libertas Veneta cuius notae 132. et ſeq. a quo emendata. ibid.
Graecae lingvae inſervientes ſcriptores. 344
Graecis ſine literis eruditio haud ſolida. 271
Gregorii VII. tumultus Germanici. 634. Non Petrus, ſed Nero. ibid. Primum aquilonarem Dominatum affectavit. ibid. Imperatori coetu ſacro interdixit. ibid.
Greifenfeldii lapſus. 372. 413. quo genere natus. ibid. et ſeq.
Grimershemius. 318

Grotius laudatur. 80. 199. 564. it. eius liber de Veritat. Relig. 83. notatur. ib. Styli ipſius character. 56
Gvilelmus Kyxiander. 380
Gvilelmus male Caeſarum Claſſi inſeritur. 38

H.

Hadrianus Barlandus notatur. 52
Hamburgi origines. 86. quomodo antea appellatum fuerit? ibid. quae mala ſuſtinuerit? ibid. cui hodie ſacramentum dicat? 87. Iura eiusd. ibid. utrum municipale? ibid.
Heinſii paraphraſis in Ariſtot. commend. 276
Henricus Hammondus notatur. 52
Henricus Auceps male Imperator appellatur. 193
Henricus Breverus notatur. 81
Henricus Noris. 588
Henrici VII. exitus. 652
Henricus IV. quantum Pontifici indulſerit? 635
Henricus Thuringiae male inter Caeſares numeratur. 38
Henninges notatur. 166
Hieronymus Mercurialis. 692. ſeq.
Hieronymus Volfius laudatur. 57
Hildebrandus tumultuum Germanicor. auctor. 634
Hilleſſemius. 486
Hincmarus. 552
Hipparchus. 715
Hiſpanicum regnum pro quibus Monarchicum. 101
pro quibus herile. ibid.
Hiſtoria longo tempore addiſcenda. 575
Hiſtoriae tractandae ratio. 610. ſeq.

Hiſto-

Hiſtoricorum Auſtr. haeſitantia. 94
Hobbeſius laudatur. 139. *notatur. ibid. et ſeq. unde multa hauſerit?* 233
Hofmannus. 685
Homerus. 688
Horatius. 697
Horatius Tuſcanella. 475
Horatius Turſellinus. 475
Hoxterae oppugnatio. 63
Hyacinthus poëtarum. 688

I.

Iacobus de Bie commendatur. 49
Iacobus Cellarius. 475
Iacobus Hugves. 475
Iacobus Sirmondus. 121
Imitatio qualis eſſe debeat. 100
Imperator Romae veteris quo iure dignitatis fruatur? 42
Imperatores Romani non leguntur ſe olim titulis Saxonum ornaſſe. 187
Initia rerum prima perobſcura. 686. *iudicium de iisdem.* ibid.
Interregnum ab exceſſu Frider. II. male numeratur. 38
Ioann. Aventinus. 124
Ioan. Caſelius. 382
Io. Iacobus Chifletius. 121. *caſtigatur immerito. ib.*
Ioann. Meurſii Solon commendatur. 356
Ioannes Palatius laudatur. 62. 184. *notatur. ibid. it.* 70. 193. 324. 337. *et* 452
Iodocii Coccii Dagobertus laudatur. 430

Ioſe-

Ioſephus Scaliger. 695
Iſaacus Pontanus. 142
Iſidorus Iſolani. 266
Iſocrates Volſii. 344
Italiae regnum quo ſeculo ab Romano Imperio ſeiunctum? 42
Italorum natio cauta, et callida 705. ſola utilitate omnia metitur. ibid.
Iudices Saxoniae quomodo olim appellati? 237
Iuris Attici ſcriptores praecipui. 343
Iuris Militaris ſcriptores praecipui. 122
Iuris ſacri Converſio DEVM vindicem habet. 519
Iuris ſcripti Militaris Conditor. 61
Ius non ſcriptum Caſtrenſe quamdiu duraverit? 61 *it. quando invaluerit?* ibid.
Ius Principum cudendi numos antiquiſſimum. 49
Iuſtus Martius commendatur. 170
Iuvenalis. 698

K.

Kaminiciae oppugnatio. 57
Karolus M. raro titulo Dominatoris Saxonum uſus. 188. eiusdem elogium non reperitur in numis. ibid. numi de eo ſpurii, ibid. quas gentes ſibi ſubiecerit? 658
Karolingi vincere poterant, domare non. 30. utrum Franco-Galli dicantur. 47. quo ſeculo extincti. ibid. non ſine adiectione Auguſti ſe Imperatores ſcripſerunt. 49
Karolingica monimenta quis expediverit? 165
Kempius. 318
Kircheri Latium laudatur. 9

Koe-

Koenigii bibliotheca notatur. 589
Koenigſmarckii effatum. 366. *eiusdem bona publicantur.* 434

L.

Lactantius. 486
Lambecius laudatur. 93. et 94
Lambius notatur. 57
Laudus caſtigavit Calvinum. 236
Lauterbachius laudatur. 144
Lavinii et Lanuvii differentia. 695
Limnaeus notatur. 47. *laudatur.* 102
Lindenbrogii Legum uſus. 347
Lipſii Religionis mutatio. 83. *eiusdem mutationis conſequens.* 84
Lituus. 692
Littora Lavinia. 696
Livius laudatur. 388. *iudicium de eodem.* 689. ſeq.
Lotharingiae nomen unde? 16. *eiusdem origo et iura. ibid. et* ſeq.
Lucanus. 205. 232
Lucilius. 698
Ludovicus Germanicus falſo Imperator dicitur. 70. et 71
Ludovicus Hilleſſemius. 382. 486
Ludovicus Saltator. 425. ſeq. 452
Ludvolfus. 618
Luſatiae monimenta fidei ſuſpectae. 37
Luſitanicum regnum temperatum. 101. *quo tempore imminutum.* 102. *illius incrementum.* ibid.

M. Ma-

M.

Machiavellus. 502. eiusdem adverſarii. 36
Maderus laudatur. 381
Magdeburgici converſiones. 35
Magliabechius. 592
Makle Itinerarium Hiſpan. citatur. 100
Mala interna duriora externis. 363
Manlius notatur. 351
Manutius laudatur. 197. notatur. ibid.
Martialis. 690
Martius. 699
Matthaeus Hoſtius. 502
Melanchthon laudatur. 356. 675
Metaphyſica. 138
Meteorum quid divinet? 424
Metgerus. 688
Mezeray. 178
Michaël Iſſelt commendatur. 266
Micraelius notatur. 148
Moguntinenſes editiones notantur. 51
Montecuculi prudentia. 655
Multi famae, multi irae, conſcientiae pauci ſerviunt. 350
Muretus commendatur. 39. Manutio praefertur. ib.
Muſica Aegyptiis inviſa. 688. eius effectus infra animi Medicinam. ibid.
Mycenae. 694
Micenaei Reges Argivi dicuntur. ibid.

N.

Nadaſtius iuribus privatur. 12
Navina laudatur. 423

Na-

Nazianzenus. 382
Neceſſitas legem non recipit. 405
Nepenthes. 687. *Homeri ratio interpretandi de eodem.* 688
Nicolaus Leuthingerus. 495
Nilo Theſſaloniceuſis. 595
Notitiae Geographicae inſervientes ſcriptores. 343
Numen divinum ſaepe conſilia hominum eludit. 651

O.

Occaſio non ab uno temporis momento expectanda. 344
Odium gentilitium erga Hiſpanos. 106
Oläus Vormius commendatur. 266
Oldenburgeri theſaurus notatur. 301
Onuphrius Panvinius immerito ſuggillatur. 36 *laudatur.* ibid.
Ordo divi Georgii quid veri, aut falſi contineat? 6. *eiusdem origo.* 7
Ordo honoris verae laudis incitamentum. 359
Origines eorum ignorare, a quibus leges accepimus indecorum. 691
Origines Murenſes. 343
Origines rerum primae perobſcurae. 694
Oroſius. 689
Oſtentum quid praeſignificet? 424
Oſtro-Franci quinam? 30
Ottonis prudentia. 6. *patriae fines inſtaurat.* ib.
Ovidius. 712

P.

Paduanus. 133
Palatinorum origo. 33. *et ſeq. illorum iura.* 34
Palmerius. 688

Pau-

Paulus Langius notatur. 452
Partis acquieſcere prudentiſſima creſcendi ratio. 415
Pearſonus, 617
Peregrinaturo quid obſervandum? 340
Perſius. 698
Petavius notatur. 617
Petronius laudatur. 142
Petrus de Andlo. 619
Petrus Bembus commendatur. 39
Petrus Rigenſis laudatur. 77
Philoſophia malorum medicina. 363
Philoſophia moralis utrum more Mathematicor. docenda? 139
Pietas in animo, non labris naſcatur. 350
Pila Tiburtina. 689
Pindarus. 697
Plato notatur. 276
Plinius. 689
Plutarchus. 343
Poëta nemo, niſi hiſtoricus. 205
Poëtae officium. 233
Politianus notatur. 194
Polonia tributaria. 79
Polycarpi Epiſtola. 450
Polybius commendatur. 370. 586
Pomeranorum origines obſcurae. 659
Pontificiorum reliquiae quid veri oſtendant? 693
Pontus Heuterus notatur. 108
Portae vocabulum qua ratione invaluerit? 690
Potentia nimia raro diuturna. 30

Potentia nimia raro capit ſe ipſam. 96
Praeceps haud diuturnum. 63
Praelium ad Album montem. 420
Praetenſiones inter Imperat. qua Imperat. et orientem nullae. 43
Principes Graeciae literati. 697
Priſcianus. 689
Procopius. 591
Prudens praevidet, quod providere non poteſt. 12
Prudentia civilis quomodo comparanda. 573
Prudentis eſt multa ſcire, non omnia exequi. 408
Pufendorfius. 431
Publius Victorius. 690

Q.

Quercetanus commendatur. 202

R.

Regalium *vocis origo.* 50
Regni Hieroſolymitani amiſſio. 147
Reidanus laudatur. 104
Reineſius. 563
Religio Medici. 84
Religionem concordia fovet, diſcordia turbat. 350
Rennepagius. 566
Reverentius eſt de DEO credere, quam ſcire. 84
Ricciolus caſtigatur. 588
Rigordus laudatur. 77
Rolenvincius notatur. 82
Roma. 691. forma eius prima. 692. et ſplendor. 595
Romulus. 691
Rudolpho Habsburgio male adſcribitur edictum de uſu linguae germ. in formulis publicis. 22

S.

Sabaudia antiquitatis ſtudio refloreſcit. 360
Salmaſius notatur. 103. 688
Salluſtius notatur. 646
Sanderſonus commendatur. 234. *notat Balduinum.* ib.
Saxonia antiquiſſima ubi contineatur? 192. *et antiqua?* ibid.
Saxoniae inferioris potentia Gallis inviſa. 19
Saxoniae veteris hiſtoria unde petenda? 318
Saxonum renunciatio iuris patrocinii hereditarii in Erfurtum. 191. *eorum ius reſervatum.* ibid.
Scaevola commendatur. 329. 331
Scalae hiſtoria. 588
Schedelii Chronicon. 335
Schilterus laudatur. 171. 175. 607
Schmidius notatur. 266
Schumacheri malum omen. 352
Sciendi deſiderium a natura. 690
Securus eſt, qui tempeſtive metuit. 530. 534
Sedini deditio. 527. 529. 540
Sena. 689. *Gallica unde appelletur?* ibid.
Seneca nomine Chriſtiani indignus. 84. *literae ab eo ad Paulum ſcriptae ſpuriae.* ibid.
Servius. 696
Sextus Rufus. 690
Sicambrorum mentio apud Strabonem. 98
Sidonius Apollinaris. 205. 210
Silius. ibid.
Spes longius porrigit, ac credi ſolet. 96
Spiritus a functione generandi remoti. 20
Stephanus notatur. 343

Stra-

Strabo. 344. 695
Strozza Pallavicinus. 479. *Paulum Sarpium et Ioann. Sleidanum caſtigat.* ibid.
Sturleſonii Chronicon notatur. 78
Suffragium omnium optandum, cum de omnium ſalute agitur. 92
Sufridus Petri notatur. 318
Supplicia occulta, a Karol. M. in Saxones, ſacra deſerentes, conſtituta, fabuloſa. 82
Svareſius laudatur. 361
Sycia. 698

T.

Taubmannus. 695
Theocritus. 344. 688
Theophraſti liber de Rep. cuius notae. 276
Thuldenus notatur. 315
Thuringia ad Saxones pertinet. 191
Titulus, DEI gratia, *non ultra Karolingos profertur.* 50
Tituli, Miniſtriſſimi, *primus uſus.* 702
Traiecti ad Moſam deditio. 91
Trapezuntius. 345
Trebonianus laudatur. 548. *notatur.* ibid.
Triſtanus. 502
Tritenhemius notatur. 98. 220
Tuiſco. 686
Tuiſconis, et Tuiſtonis mala confuſio. 687
Turenii prudentia militaris. 274

V.

Varro. 694
Vbbo Emmius commendatur. 318

Vbi omnes regunt, nullus paret. 299
Venetorum de Germanis iudicium. 286. *Maris Adriatici Dominium.* 133. *ritus circa idem.* ib. *Auctor illius.* ibid.
Veritas ſeipſa contenta. 690
Vernerus Rolenvicius. 82
Veſt-Franci qui? 30
Via honoris diviniſſima virtute obtinetur. 27
Viciſſitudo rerum. 30
Victorius Siri. 100
Virtus Heroica ſub rege regem, ſub aquila aquilam aemulatur. 30
Virgilii laudes. 232. 712
Vitus Amerbachius laudatur. 57
Vitrici Vocabuli obſcura notio in denotando Ecclesiae Curatore. 236
Vittenii elogia 643. *et eiusdem fatum.* 644
Vlpianus. 548
Vngariae regnum quale? 25
Vocabulorum barbarorum q̃ualis uſus? 345
Vrangelius nephritide mortuus. 104
Vrbanus IV. Siciliam ad Gallos devolvit. 636

X.

Xenophon laudatur. 57
Xylindri Plutarchus commendatur. 343

Z.

Zembla nova. 547
Zieglerus laudatur. 563
Zunnerus. 221
Voſimus cuius ſeculi ſcriptor. 591

ME-

MEMORIA
CONR. SAMVELIS SCHVRZFLEISCHII
IN EXEQVIIS ILLIVS

NOMINE TOTIVS ACADEMIAE

RENOVATA

A

IO. GVILELMO BERGERO, P. P.

Dionyſium Longinum Caſſium ſua, CONRADVM SAMVELEM SCHVRZFLEISCHIVM noſtra aetas numeravit in ornamentis, quae literarum dignitatem ſumma et ingenii, et doctrinae, et nominis maximarumque virtutum amplitudine tuentur. Tanta ceteris, quorum et plurimos, et praeſtantiſſimos habebat, aequalibus antecellebat gloria Longinus, ut aevi ſui ſpirans Bibliotheca, et vivum Muſeum, publico atque inſigni ad memoriam copioſiſſimae apparatiſſimaeque ſcientiae elogio, nominaretur. Nihilo ſecius exiſtimaverit de Schurzfleiſchio, qui vel viderit noveritque virum, vel huius ſcripta evolverit, in quo tanta omnis doctrinae praeſtantia, tanta tamque ſingularis memoriae facultas inerat, ut haberet in numerato, quidquid omnis aevi elegantia complectitur, et facile, nec praemeditatus exprometer, quod vel doctioribus inveſtigatu difficile, indoctis autem nullo perquirendum ſtudio videretur. De patria Longini non conſtat ſatis, quem alii Syrum, alii Pamphylium, fuiſſe ſuſpicantur: nec perinde pater eius, ac mater memoratur Frontonis, ſoror Frontonis, oratoris celebris, et, ſi quosdam audiamus, Plutarchi ſtirpe orti, qui Longinum dilexit in modum filii, fortunarumque reliquit heredem. At Conradus ortu ſuo illuſtravit

Cor-

Corbacum Valdecciorum A. cIↄ Iↄc XLII. extremo natus, patre quidem V. C. Ioanne Schurzfleiſchio, incluti, quod Corbaci bonae mentis officinam inſtruit, Gymnaſii Prorectore multis magnisque meritis cumulatiſſimo, matre vero Anna Guda Benigna, natalibus Fulderianis oriunda, atque omne ſexus ſui decus moribus emendatiſſimis complexa, parentibus optimis et nobiliſſimis, quorum fidem, educando praeſtitam, ipſe, obſervantia quanta potuit maxima, coluit, et ſcriptis publice teſtatus eſt, maioremque in modum gratiſſimo animo collaudavit. Nec vero ignorari voluit, quorum ſaepe multumque recordatus eſt, avum paternum Danielem Schurzfleiſchium, Conſulem quondam Vildungenſem, prudentia, fide, auctoritate et rebus in republica bene geſtis ampliſſimum: maternum vero Everardum Fulderum, virum divinarum literarum maximopere peritum, et eloquentia ſacra clarum, ob eamque rem, mutatis ſaepius fortunarum ſedibus, ad ſacrorum adminiſtrationem principio Battenbergam, tum Gambacum, tandem Buzbacum Veteraviae rite accitum: et aviam, quam in matrimonium duxerat ille, Margaretham, Henrici Scribae, ſacerdotio quondam Gottelsheimenſi ſancte perfuncti, filiam, et tam ſpectatae vitae doctrinaeque marito dignam. Parens Ioannes, cum duobus annis Vildungae ſacra feciſſet in aula Chriſtiani, Comitis Valdecciae, pluresque ſacri muneris conditiones paſſim, intra et extra patriam, deprecaretur, commutatis rationibus, cum aulae periculum inſtaret, nec mul-

to poſt Comes hoſtis iudicaretur a Landgravio Haſſo Caſſellano, et finibus ſuis excedere coactus, opem a Caeſare peteret, evocatus Corbacum, bonas literas praeclare docuit, ſchediaſmata omnis generis philoſophica et theologica, alia quoque ſanctioris hiſtoriae capita, more inſtitutoque eius loci, ſubiecit ad diſputandum, et defendit. Alioqui familiariter fuit cum ſeniore Goclenio, cive ſuo, et ſubinde monuit de vetuſtate familiae ſuae, quae ultra quadringentos annos in agro Vildungenſi conſediſſet, ibique fundos eſſe et prata, quae ultra aliquot ſecula nomen tulerint a Schurzfleiſchiis, pariter atque ipſe, in deſcriptione fontium acidorum, Eccardus conſimile quid tradit. Longinus, poſthabitis rebus omnibus, ad liberalium diſciplinarum cupiditatem ducebatur, ea praeditus ingenii docilitate, ut facile difficultatibus occurreret, et iis uſus parentibus, qui non ſolum indolem pueri propenſionemque animi foverent, ſed etiam comites itineris filio adoleſcentulo ſeſe adiungerent, cum eoque multas peragrarent regiones, ut eſſent iidem et moris, et factae in ſtudiorum conatibus progreſſionis, animadverſores. Ad rerum praeſtantium cognitionem, quam in bonis ſuis ducebat poſtea, quodam laudis impetu ferebatur Conradus, cui natura parum molis et corporis, ſed tanto plus animi atque ingenii tribuerat, et Longino nihil cedebat fulgenti in aetate tenella indole, quae excitatis mentis viribus, exſplendeſcebat: educandi autem exemplo longe felicior erat, quod parentes ineuntis aetatis primor-

mordia ſacri fontis initiabant myſteriis, et tam cari pignoris ſpem, fundamentumque omnis fortunae, ſalutari Servatoris auſpicio ad futuros literarum uſus conſecrabant. Nactus hunc vitae ducem, quem audiverat magis, quam agnoverat Longinus, meliori proficiendi ſorte paulatim didicit a parentibus, quae tandem princeps, et neceſſaria, et vera, et aeterna, et omnibus, qui operam perdi nolint, expetenda ſit ſapientia, eademque opera in literis, ad quas natus videbatur, tanta cepit incrementa, ut, aetatem ſuperante ingenii curſu, non amplius in domeſticae inſtitutionis angulo latitare, ſed in publico patrii Gymnaſii ſpatio experiri vires, aemularique ingenia, et, ſi divinae mentis ardorem revocemus in memoriam, iam certandi labore gloriaque vincere vellet. Non repetebat altius, ut Longinus, ſed in promptu habebat et amplectebatur diſciplinam hominum eruditisſimorum, Niſanii, qui ſubſequenti tempore Bilefeldenſis dignitate autiſtitis auctus eſt, huiusque in derelicta Gymnaſii moderandi provincia ſucceſſoris, Scipionis, et aliorum, quorum iudiciis animum, ingenium, ſtudium, praeſertim politioris humanitatis, confeſtim et mirifice probavit, expectationem quoque celeritate arripiendi, quae tradebantur, et adoleſcente ſupra aetatem iudicio ſuperavit, et multis adeo nec fallentibus frugis expectandae indiciis concitatam ſpem confirmavit, ad accuratam Graeci Latinique ſermonis intelligentiam omni niſus ope, in eoque cultus capiendi conſilio paterna cura peritiaque adiutus. Non, ut

illi cum Longino, ita cum hoc peregrinati ſunt parentes, nec dubitarunt tamen e ſinu gremioque ſuo aliquandiu dimittere filium, cum, virtute aetati antevertente, in curſu laudis iis iam proceſſiſſet ſpatiis, ut ſuffragio doctorum patronorumque, quorum plures admiratione profectus ſibi conciliaverat, curis gravioribus, et conatibus maioribus ſufficere videretur. Ioannes Victor, praecipuae in Aula Valdeccia, cui Praeſidis et *Cancellarii* nomine praeerat, et dignitatis et auctoritatis, idemque perſpicax, et Boxhorniis inſtitutionibus eruditus, exiſtimator ingeniorum, in ſolemni adoleſcentum de palma diſceptantium periclitatione, parenti Samuelis, fere ut Oloro Thucydidis patri in Olympiis Herodotus, gratulatus eſt, et converſus ad filium: ***Pater tuus***, inquit, ***nives ſpargit, meritisque venerationem aetati addit, in te magnum Boxhornium, Salmaſiumque deſtinat, et erudito Orbi pollicetur.*** Nec multo poſt: ***Filius tuus***, inquit, ***aliam regionem quaerit, cum Valdeccia non ſufficiat.*** Non aliter Haxthuſius, qui Caſſellis *Vice-Cancellarii*, ut vocant, amplitudinem ſuſtinebat: ***E patria***, inquit, ***egrediendum eſt, ut emergas et Academiam ornes, ſerviasque Orbi.*** Antonius Hagenbuſchius, quondam Giſſae Profeſſor et Polyhiſtor aetatis ſuae eximius, poſt Antiſtes divinorum in Valdeccia coetuum, pronunciavit, ***multa omnia ſibi data eſſe, quibus adductus ſit, ut ſentiat, Ioannis filium lumen decusque patriae, et ornamentum Orbis, qua literis colitur, futurum.*** Tot tamque pulcris omnibus, et tantis conceptae ſpei

ſpei teſtimoniis confirmatus; Giſſam, potiſſimum de ſententia patris, ſexto decimo aetatis anno commigravit, eoque delatus, adiit excellentes in vario doctrinarum genere magiſtros, pariter atque Ammonium et Origenem Alexandriae, quantum coniici poteſt, Longinus. Feſtinavit in primis, contulitque ſe ad Ioannem Conradum Ditericum, Varronem Cattorum, cuius doctrinis interioribus atque ab aliorum conſortione ſeiunctis, et integri prope triennii hoſpitio convictuque uſus eſt, cuius etiam domeſtica familiarique conſvetudine, cum apud eum filii ſvavitatem obtinere videretur, in ſapientiae, perinde atque in antiquitatis, hiſtoriae, literarumque ſtudiis egregie profecit, et, patefacto ad Bibliothecam aditu, ſcientiam iam partam locupletavit, adeo ut pro religione memoris animi, quem nunquam deponebat, ipſe ſoleret prae ſe ferre, tanti doctoris fide beneficioque iactum fuiſſe fundamentum illius, qua vivam quandam Bibliothecam aperiebat, cognitionis, eiusdemque, ut nominare ſolebat in ſcholis, amantiſſimi et maxime obſervandi praeceptoris memoriam bonis recordationibus proſequeretur, et, quandocunque ferebat occaſio, publicis privatisque laudibus identidem efferret. Sermonibus et diſputationibus, quae praeſtantiores ipſis ſcriptis videbantur, excolebatur Longinus ille quidem, ſed in Platonicae familiae placitis acquieſcebat, nec, pro ſuperſtitionis ſuae perſvaſione, aſpirabat ad dignitatem veritatis divinae, ad cuius exquiſitiorem intelligentiam Conrado, ad ſumma quae-

quaeque contendenti, lumen praeferebant, Duumviri ſpectatiſſimi, Feurbornius et Menzerus. Iuris civilis imperitum fuiſſe Longinum, nemo dixerit, cui vel leviter exploratum ſit munus, quod ſuſtinuit iuxta, ac praeceptis finxit informavitque, civilis oratoris: at civilis prudentiae, qua, ex iure veteri repetita, Conradus ſcriptores antiquos explanavit, commentationesque ſuas copioſe inſtruxit, ultima veſtigia et primas quaſi lineas, e quibus tamen aetatis progreſſione maius excitatum ſit opus, agnoſcere videmur in diſciplina Taboris, Cattrorum Papiniani, qua ut plura et potiora didicit ille, ſic cavit diligenter, ne, in explicandis veterum formulis, cum A. Politiano, Claudioque Salmaſio, offenderet, et iuris ſcientibus daret ſermonem. Ipſe labor in tam multiplici, tam gravi, atque ad tantos uſus comparato, ſtudiorum genere praeco ſuae praeſtantiae ac teſtis eſt, nec tamen defuerunt ſpecimina, quibus opinio laudis creſcentis augeretur, et reputatum eſt ingenii praecellentis exemplum, quod, duce ad publicum conflictum Leblevio, parato ad reſpondendum animo, prodebatur. Non ſatis erat Longino, Alexandriae vixiſſe, ſed adeundae videbantur Athenae, illae omnium doctrinarum inventrices, ubi haberet, quos ſequeretur, in iisque Theodotum atque Eubulum, Athenaeum et Muſonium, partim Platonicae, partim Stoicae doctrinae ſcitis, ad reconditae ſcientiae commendationem, edoctos. Nec vero Samueli committendum videbatur, ut emendatorum parente ſacrorum neglecta, in complexu filiae

liae conquieſceret, et diutius abeſſet Vitemberga, quam norat, potiori iuris argumento religionis divinitus repurgatae, atque Athenas eruditionis inventae, principatum ſibi vindicare, et inde a temporibus communis Germaniae Praeceptoris, Philippi, florentiſſimam literarum ſedem fuiſſe, et praecipuis, ac compluribus, etiam nunc, doctoribus decus, a maioribus traditum, tueri. Quare, auctore conſilii Vietore, quem materna neceſſitudine attingebat, A. cIↃ Iↄc LXI. in viam ſe dedit, neque hic, ut Alexandriae quondam Plotinus, inter doctores deſideravit doctores, ex eorumque ſcholis triſtis et moeſtus diſceſſit, ſed Abraami Calovii primo ſtatim conſpectu, tanquam ſacro quodam fortunae augurio, ſpem ſumtus temporisque bene collocandi concepit, et, nervoſa tanti viri doctrina divinoque ſpiritu perculſus, eum propius et conſtanter veneratus eſt, nec tamen Ioannis Meiſneri ſolidam et ſelectam diſciplinam caſtigatumque iudicium deſiit admirari, nec lectionis copioſae laboribus Ioannis Andreae Quenſtaedii auſcultandi ſolertia defuit, uſus etiam exercitatore Ioanne Deutſchmanno, illo doctrinae Calovianae religioſo cuſtode, et alumno ad praeceptoris faſtigium poſtea provecto, eoque cauſſae diſceptatore atque arbitro, publica commentatione ſemel atque iterum praeclare defunctus. Plotinus, cum ſpem fruſtrari videretur Aegyptus, a familiari, cui moeroris ſui cauſſam expoſuerat, ad Ammonium audiendum adductus: Hunc ipſum, inquit, o amice, quaerebam. Atque hic quidem ille fuit Ammo-

monius, quem affectatus eſt ipſe Longinus. Conradus, cum coleret magnos divinae mentis interpretes, natura tamen hortante, ac potius DEI nutu, qui conatus ingeniorum ad varios ſui uſus excitat, ad iuvandas ornandasque literas incitaretur, non minori efferebatur gaudio videndi audiendique Aegidii Strauchii, et, tanto ſtudii rectore atque adiutore, cuius labores, ingenio artificioque perfectos, externae, et ſeveri iudicii, gentes laudant tamen, ſigillatim Britanni, populus ad ungvem factus, in vernaculum ſermonem convertunt, et ediſcunt penitus, modo in erudito pulvere radium ducebat, nunc nominatim temporum rationes inibat, faſtorumque conſularium digerebat ſeriem, modo hiſtorici campi ſpatium emetiebatur, demum Philoſophiae Chriſtianae exercitationibus ſubigebatur, et poſtea, conſtitutis rebus ſuis, in eadem, ubi didicerat, domo docebat alios, et antiqui domini recolebat memoriam, memorabili denique caſus exemplo animam efflabat. Patres, virtutis tam exercitae cognitaeque permoti momentis, non ſiverunt honorem deeſſe ſurgenti ad maiora ingenio, et Conradum, A. ſuperioris ſeculi quarto et ſexageſimo, amplificatore auctoritate publica conſtituto, Chriſtiano Trentſchio V. C. praemiis, quae bene merentibus proponuntur, more maiorum liberaliterque ornarunt. Recens creatus ingenuarum artium doctor, quam adeptus erat dignitatem, rebus factisque defendere paravit, et experimento doctrinae edito, in ſuperiori loco collocatus, plauſus publi-

publicos excitavit, ſcholasque cum magno audientium concurſu aperuit, et ſuſceptis inſtitutisque, in diverſis doctrinarum partibus, ſpeciatim in argumento Graecae Latinaeque humanitatis, critices, hiſtoriae, chronologiae, iuris naturae, gentium, et cognitionis pragmaticae, commentationibus extulit ſeſe altius, et praecipiendi ſolertia allexit plurimos, atque ad navandam eruditius tradenti operam invitavit. Fama rei bene geſtae in patriam perlata, ad munus Rectoris doctrinae publicae, in patrio Lyceo capeſſendum, literis publicis excitus eſt, eamque ſpartam accepit, et magno apparatu laboris non mediocris, cui tamen non pares dabantur iudices et cenſores, ornandam putavit, deſeruit tamen paulo poſt minoribus magiſtris ſuapte ſponte, quod ſchola non caperet ingenium tam anguſtum, nec rudimentis tirocinii exercendis, verum adultioribus florentibusque ingeniis, in Academia ad graviores reipublicae perfunctiones praecolendis, et aſſerendis literarum ornamentis, et profligandis e republica literatorum corruptelis, quadam fati indulgentia deſtinatum. Huc ut rediit, animum, gloriae ſtudio incenſum, ad priſtinos et emolumenti varietate ac magnitudine commendatos, revocavit labores, auditusque ſimul et cognitus probatusque eſt, non diminutis langvore, ſed quaeſtu liberali cumulatis doctrinae opibus, ut et maior audientium numerus afflueret, et exiſtimationis domi foriſque magna fieret acceſſio, et tanto pluribus, iisdemque lautiſſimis fortunis, et ſummo ſplendore viris idem ille iudicaretur

di-

dignus, qui filiorum, ex vicinis remotioribusve terris huc commeantium, moribus ac ſtudiis praeficeretur. Quorum aliquibus cum viſum eſſet in vicinam ad Pliſſam Academiam delegare filios, illorum motus auctoritate, et ſtudio videndi magiſtram elegantiae, viroſque praeclaros noſcendi ductus, profectionis ſocietatem iniit, et patrum clariſſimorumque hominum comitate exceptus, non tam de magnificentia operum, et de amoenitate hortorum, quam de fortuna, doctrinae incremento et comprobatione conſtituenda, cogitare coepit, ac diſſerendo praelegendoque fortunam loci expertus, dignitatem nominis amplificavit quidem permultum, et diſcipulorum frequentia floruit, Vitembergam tamen, quae amores eius deliciaſque occupaverat, reſpectavit identidem, et biennio poſt repetendam duxit. Crederes huc ex Aſia, migraſſe Longinum, ut eruditione ornatiſſima, eloquentiaque aetatis ſuae graviſſima et caſtigatiſſima illuminaret Athenas noſtras, qui alioqui multas et disiunctas, proficiendi animo, pervagatus regiones, Athenis domicilium conſtituit, et auctoritate, quantum coniectura aſſequimur, Frontonis, viri magni in primiſque clari ſubnixus, ſtudium doctrinae ac Philologiae, exquiſitius tractandae, coluit, tam proſpero ſucceſſu laboris, ut in exiſtimandis, recenſendis, interpretandiſque omnis aevi monimentis ei par nemo poneretur, eiusdemque iudicio, quod tam prudens ſequebatur aetas, ſtaret caderetve, quidquid ab eo fuerat vel comprobatum vel notatum. Nec decepti fortaſſe ſunt

opi-

opinione, qui Athenis, colligunt, ſcriptum fuiſſe opus, quod de ſummo dicendi genere extat, ſupra omnes Rhetorum curas collocandum, quo ingenium peracutum, iudicium peracre, et accuratae lectionis accommodatió declaratur. Longinum certe, cum profiteretur Athenis, magnum literis decus, nec minorem diſcipulis utilitatem attuliſſe, vel unus indicio ſit Porphyrius, cui poſtero tempore Plotinus uni omnium maxime libros ſuos ordinandos et emendandos tradidit, et qui, non praetereundus in his curis artifex, praeceptorem ſuum principem Criticorum vocavit. Vitembergam, quo ſaepius cogitavit, ſimul ac revertit Conradus, labores laboribus, quaſi diu iam nihil egiſſet, iunxit, et maiori animo rem geſſit, exſuſcitatus egregia voluntate Maecenatum, apud quorum iam plures maximosque gratiam inierat, in primis Henrici Friſii, quoad non omnia literarum funditus apud nos deleantur veſtigia, Magni, quem, beneficiis, a Frontone in Longinum profectis, longe maiorem, et immortalem omnis doctrinae ſtatorem, epiſtolis, quae relatae ſunt in volumina, et in vulgus editae, ſaepius ultro requiſitis, non ſecus ac fortunarum ſuarum propugnatorem colebat. Res belle cecidit, cum Conradus A. illius ſeculi primo et ſeptuageſimo, quincto Nonas Maias, Patri patriae Ioanni Georgio II. ab hoc Senatus ſanctioris Principe laudatus, tabulis, fide atque auctoritate publica munitis, delatum Philoſophiam et Hiſtoriam publice extra ordinem profitendi munus, cum eoque primum ſpei ſuae fructum

Bbb ca-

caperet, et, tranſacto biennio, A. eiusdem ſeculi quarto et ſeptuageſimo, ſexto decimo Calendas Decembreis, ob merita virtutis et doctrinae arceſſito ad conciones aulicas Samuele Benedicto Carpzovio, relictam ab hoc provinciam, prius ab ordine ſapientum commendatus, atque a Conſilio Academiae publico more maiorum nominatus, obtineret. Nactus iam, qui virum expectabat, locum, nihilo remiſſiore, ac Longinus, virium contentione priſcae illius ſapientiae, quam verſibus mandarunt vates, evolvit et diſſerendo excuſſit monimenta, locos poëtarum impeditos dilucidis explanationibus expedivit, dubios confirmavit, inquinatos purgavit, ingeſtos obelo confixit, familiaque ſubmovit, licentiam ſeculi, quod nihil ſibi non arrogat, circumſpecta veterum cura et imitatione correxit, et voce exemploque ad rationem contexendi carminis ipſe praeivit, artisque, quam ignorat iuxta ac faſtidit imperita multitudo, dignitatem reconditi demonſtratione iudicii vindicavit, complures etiam, quae comparandae erant inter ſeſe, aliorum ſedes ſcriptorum inveſtigavit et reſtituit, ut libri manu eius inſigniti teſtantur, ad conficiendum hoc negotium acuto ingenio, excogitandi ſolertia, inveniendi ſtudio, non unius doctrinae peritia, librorumque adminiculis, ſi quisquam, aptus. Hac ſeſe cum virtute praebet, et mediis his cogitationibus tuendi muneris interponit aliorum curas ſtudiorum, ac potius cum illis coniungit hiſtoriarum et antiquitatis, ſimiliter ac civilis diſciplinae ſtudia, ad quae iudicii, et memo-

moriae paene divinae, ſubſidiis iuvabatur: evenit commodum, ut, poſt Carpzovium, Georgius quoque Greenius, doctor Hiſtoriarum publicus, et rerum divinarum ſtudio egregius, ad aulicum Dreſenae Sacerdotium abiret, in eiusque locum Conradus, ante ab Senatu Academico, more rituque veteri, ſubiectiſſime commendatus, A. praecedentis Seculi octavo et ſeptuageſimo, ſexto Calendas Iulias, ſufficeretur, ea commutandi lege, ut de ſtatione priori decederetur. Hic vero in fundi ſui poſſeſſionem videbatur immiſſus, et auditorum aemulatione excitabat induſtriam, ſelecta, et altioris momenti capita publicis commentationibus, quae in volumen poſtea creverunt, pertractabat, et commentando ſcribendoque tantam mentis vim ponebat ante oculos, ut ne ipſe quidem Longinus, alioquin ad arguenda temporum ſuorum ingenia natus factusque, habere videatur potuiſſe, quod in rerum vel apparatu, vel delectu, ornatuque deſideraret. Quibus rebus fiebat, ut nec numero pauciores, nec cultu inferiores, ex eius, quam ex Longini, ludo prodirent, et qui ad eum, tanquam ad Livium ab ultimis Gadibus Romam, ventitaverant, ii poſthac in remotiſſimas terrarum oras, facto agmine, emiſſi, et longe lateque diſperſi, colonias doctrinae Schurzfleiſchianae ducerent, et ipſa doctoris ſui profeſſione non vulgaris ſcientiae ſibi conciliarent opinionem, illiusque famam cum dignitate literarum propagarent. Viri ſcripta legit, celebritatem nominis cognovit, virtutes intellexit, Academia Iulia, et Caſelianae

memor ac retinens elegantiae, hunc ſibi quaeſivit optavitque, qui vulnus, Hermanni Conringii, praecipuis ornamentis magni, exceſſu civili prudentiae literisque fatali, acceptum ſanaret: ſed epiſtolis, publice ſcriptis, invitatum, ab officio, quo Genti Saxonicae, magnificentiſſimae memorabilique, quae cuiusvis telluris artem alit, nutrici, obſtrinxerat obſequium, dimovere non poterat, Principem vero movebat, ut illius amaret fidem, et magis faveret meritis, egregioque provehendae virtutis, exemplo, ſtipendium augeret, coniuncta cum Hiſtoria Graecae inſtitutionis provincia, et uno hoc ſucceſſore lecto, datoque Balthaſari Stolbergio, quem non fruſtra ſit, quisquis in hominibus, aetatis ſuae Graece doctiſſimis, commemorarit. Hic demum Conrado idem, qui in Graecia Longino, campus aperiebatur exercendae doctrinae, demonſtrandi iudicii, expromendae ſagacitatis, nec minus inde redundabat in auditores commodi, quorum celeberrimo comitatu vel ſeptus domi, vel in publicum deductus, modo cum Livio Polybium, modo Salluſtium Tacitumque cum Thucydide, modo Iſocratem et Demoſthenem cum M. Cicerone, componebat, nunc agebat alia, cummaxime tamen delectari ſolitus enarratione novi Foederis, ad cuius tractationem magna religione animi reverentiaque accedebat, et cuius munditiem orationis, non ambitioſius quaeſitae illius quidem, nec tamen peregrinitatis vitio corruptae, uſu exemplisque Graeca lingva utentium, et, data ſingularibus ob-

obſervationibus opera, ab iniquis eorum, qui literaturae huius amplitudinem Thomae Magiſtri et Phrynichi anguſtis finibus metiuntur, iudiciis cenſuriſque vindicabat, Graecae proprietatis indagator perinduſtrius et feliciſſimus, et doctrinae, quam divinitus datam conſtitutamque habemus, normam ſine offenſa ſecutus, alienus contra ab omni vel libidine, vel temeritate, aut ſolicitandi lectionem contextus non violati, aut ex ingenio emendandi Codicem aut novis ambitioſiſque opinionibus limpidos veritatis fontes turbandi. Longini cuiusdam, aut Alexandri Polyhiſtoris nominandi forent labores, ſi conata Schurzfleiſchii perſequi vellemus, qui ſpeciminibus operis ſui, prolatis in conſpectum, principes huius artis aequavit, domeſticis vero inſtitutis docendi, quibus tamen publicae ſcholae auctoritatem conciliavit iuvenum multitudo, Salmaſium, ſicut in civili genere praecipiendi Grotium Boxhorniumque, aemulatus, viam, qua iretur ad huius adyta doctrinae, non ex vulgatis et corruptis ſaepe numero Grammaticorum commentariis, ſed ex veterum Criticorum enarratorumque reconditis literis, ſine tergiverſatione aperuit, et quemadmodum Cyrillus, Philoxenus, et alii antiquiores abſtruſarum notionum interpretes, tum originum Graecarum explanatores, non ſolum circumſpectius adhibendi, ſed etiam emendatius legendi ſint, ex ſuo ipſius uſu, atque ex interiori eruditorum conſilio, expoſuit, non omiſſa ſubmonendi cura, ubi laboret nondum ſanatus Pollux, cubet in men-

 dis

dis Heſychius, nimium ſibi indulgeat Euſtathius, deficiat Budaei labor, alienarum opum egeat Theſaurus Stephani, nimium fidat ingenio Heinſius, et Tanaque Faber, et quam indigne, magnum totius Europae ornamentum, Ioachimus Camerarius, in Criticis Sacris deſideretur. Doctorem loquuntur diſcipuli, quorum plurimos et ſacris, et civilibus, muniis eruditionis, cuius non parva hic collocata ſunt fundamenta, dignitas admovit, multi quoque hanc et alias Academias, in ſeparatis ſtudiorum generibus, pro ſuis quisque partibus, ornant, plures illuſtria Gymnaſia, Ludosque inferioris ordinis inſtituunt doctrinis, fere tamen omnes, ut Longini quondam diſcipuli, lautioris humanitatis cultu, quo eminebat doctor, facile diſtingvuntur. Norit Schurzfleiſchium, qui ſcripta legat, quae tamen cum, ex prudentia et conſvetudine Longini, non numero, ſed bonitate et pondere, vellet aeſtimari, nolebat admetiri, et communicare domi cum diſcipulis, quam divulgare malebat, poſterioribus tamen curis expoliebat ſemper ac limabat, ſecutus Tullium, Maronem, Pliniumque, et ſapientiſſimum quemque veterum, quorum opera, abiectis aliorum crudis, ſincero poſteritatis iudicio ſervantur. Permulta ſunt, quae literis mandavit, in ſcriniis repoſita, quorum, ut aliqua commemoremus, alia continent in Graecos Latinosque ſcriptores animadverſiones, alia librorum notitiam iudiciumque tradunt, alia ritus veteres et ſacras profanasque antiquitates percenſent, alia omnis aevi memoriam ex monimentis optimis

mis ac fide digniſſimis repetunt, aliqua doctrinam temporum conſtituunt et refingunt, plura facultatem civilem et pragmaticam inſtruunt, quaedam rationem imitandi hiſtoricos et oratores effingunt, nec pauca, nec parva, ducunt artis Criticae lineas, et, quae Longinus uſu et cenſura, ea praeceptionibus regulisque comprehendunt. Longum eſt narrare, quae in tot adverſariorum commentaria retulerit, quibus vel ſuſpicionibus coniecturisque, vel emendationibus magis exploratis, vel explanationibus et obſervationibus aliorum locorum, oras librorum notaverit et compleverit, quae iudicia ſingulis praeſcripſerit, quae ſolutis chartis conſignata, foliis interpoſuerit, ut haec quoque opera, doctrinae non tenuis, neque inelegantis, fructum polliceri videatur. Fidem dictis faciet dies, et, quae ſtatuerat ille quidem, fato tamen occupatus edere non poterat, erunt Fratri heredique, cuius ſcripta iam plura, et, in variis et nobiliſſimis rerum argumentis, ad Schurzfleiſchianae elegantiae legem exculta, vidit eruditus orbis, recenſetque ac laudat, curae, ne monimenta ingenii tam decori, et publica luce digniſſima, coniiciantur in latebras, iaceantque cum lucubrationibus aliorum in ſitu et ſqualore, atque ut auctori conſtet apud poſteros fructus diurnorum nocturnorumque laborum. Iuvit ingenium labor, laborem aluit inquirendi voluptas, utrumque firmavit et incitavit gloriae ſtimulus, ſed adiumenta difficultatis expediendae, et enitendi altius, ubi veſtigium ſit aliis faciendum, dedit Bibliotheca, in quam et patrimo-

nium, quod a Parentibus relictum erat non tenuiſſimum, et omne, quod gemino muneri ſolvebatur, ſtipendium, et quidquid unquam Herculeo partum labore, ſuum defraudans genium, comparſerat, ſine perdendi egendique metu profundebat, in quam etiam omnis generis libros, inſigniores in primis neque omnium manibus tritos, tum codices manu ſcriptos et membranas, undecunque, nullo pretii timore, conquiſitos, ac veteres recentioresque numos, quibus antiquitatem et hiſtoriam ſolebat illuſtrare, inferebat, eo tamen nuper uſus infortunii genere, ut, ſcriniis infami manu compilatis, numi recens cuſi auferrentur. Non ſolum cultiorem, ſed etiam ſapientiorem fuiſſe, comperimus, Graeciam, ex quo Aegyptum Aſiamque frequentavit, et Pythagoras, Plato, torque alii, coeperunt antiſtare ceteris, cum traiecto mari, ſuſciperet iter, aliorumque ſapientiam populorum explorarent. Ipſum patria Longinum tulit quidem, ſed perfecit artibus peregrinatio, cum Euclide, Democrito, Proclino, Plotino, Gentiliano Amelio, Themiſtocle, Phebione, Annio, Medio, Heliodoro Alexandrino, Ammonio, Origene, Theodoto, Eubulo, Hermino, Lyſimacho, Athenaeo, Muſonio, Ptolemaeo, Platonicis, Stoicis, Peripateticis, qui principatum doctrinae variae ac publicae tenebant, apud complures populos multum familiariterque verſatum. Quorum quidem, intellexit, alios ſententias ſuas prodidiſſe literis, et ſcribendo voluiſſe poſteris prodeſſe, multo vero accuratius, quae commentati ſint,

coram

coram diſputaſſe, alios vero nihil omnino, aut parum, tradidiſſe ſcriptis, et ſatis habuiſſe, ſi adeuntibus familiaribusque iudicii ſui copiam feciſſent. Conradus, non ignarus, quanti ſua perſequentis ſtudium, quod non ſola contentione mentis, ſed conſiliis quoque magiſtrorum peritiſſimorum, et aſcitis extrinſecus ſubſidiis perficeretur, intereſſet, conveniri arbitros huius artis non ignobiles, horumque interiores ſententias exquiri propius et perrogari, et, quae deeſſent domi, alibi diligentius frequentari Bibliothecas: aliquam ſtatis laboribus moram interponere, atque in florentiſſimis Europae regnis provinciisque quaeſtum doctrinae maiorem capere ſtatuit, eis praeſertim temporibus, quibus peſtilens morbus affligebat viciniam, et funeribus urbes agrosque exhauriebat, et plerique civium, propiore periculo conterriti, ac diſſipati, cedebant Academia, et fuga ſalutem petebant. Hac mente Anno Seculi praeteriti octogeſimo ad iter ſe paravit, datoque commeatu, Belgas adiit inde ſolvit in Britannias, ex his traiecit in Galliam, eamque pervagatus, venit in Brabantiam, reliquumque Belgium perluſtravit. Nullas hic delicias et cupedias Apicii, ſed Platonicum animi fructum pabulumque conſectatus eſt, atque in otio de negotio proficiendi cogitavit, nec minori, ac Longinus, cura, ubicunque haeſit, indagavit Viros eruditos, famam nominis, pro ſua literati orbis cognitione, ſecutus quidem praecipue, non raro tamen latitantem in obſcuro non poſtremam, ut Secundus ille, expertus miratusque

virtutem. Non vacat, oratione complecti, quos aetate illa, nihilo ſecius, ac prior aetas Longini celebratur, eminentibus ingeniis affluente, viderit, ſibique conciliaverit, et commerciis literarum coniunxerit poſtea, viros clariſſimi comparandique antiquis exempli, cum ſatis magnae ſit laudi ducendum, ex his nominari Spanhemios, Graevios, Gronovios, Vitriarios, Blancardos, Oiſelios, Petiſcos, Noodtios, Drelincourtios, Iſaacos Voſſios, Iuſtellos, Fellos, Pococcios, Valliſios, Bernhardos, Galeos, Fabrottos, Baluzios, Bulialdos, Menagios, Bigotios, quos in Belgio, Britannia, Gallia, crebrius ſalutavit, facilesque habuit ac promtos ad negotium, quod ſuſceperat, ope conſilioque iuvandum. Omnes, quas poterat, Bibliothecas inveſtigabat, omnes, quas norat, inſpicere ſtudebat, et commendatione adiutus, accipiebat Codices et verſabat, ex quibus plura vel meliora faciebat, vel nondum formis exſcripta, enotabat, hac ſpe fiduciaque commoratus aliquanto longius Lugduni Batavorum, Traiecti ad Rhenum, in complexu Graevii, Oxonii, Cantabrigiae, Auguſtae Trinobantum, Lutetiae Pariſiorum, Lovanii, Antverpiae, et in pluribus locis, ubi theſauri aurei, ſive velleris, ſive rami, quos cum excitatioribus et ſplendidioribus ingeniis appetebat et ſcrutabatur, reconditi latebant. Ita vero habebat, unde Noctes inſtrueret Atticas, pro ratione tamen temporis tam cari, neque unquam poſtea recuperandi, quo prudenter ſoliciteque utendum putabat, etiam cum Polybio, Diodoro, Strabone, Pauſania ſitus

ſitus locorum, fines regionum, ingenia artesque populorum, culta terra marique commercia, mores, habitus, ritusque gentium obſervabat, et, quae legendo iam audiendove cognoverat, ea propius, tantoque maiori et intelligentia, et peritia, contuebatur, ſolitus recenſere ſecum regnorum nationumque fata, et bella bellorumque cauſſas, praelia, horumque eventa, et referre in pugillares, quibus vel Geographia, vel hiſtoria, vel cognitio civilis, iuvaretur. Hinc illa tam exprompta, tam uber atque inexhauſta, diſſerendi copia, cum nihil, iis geſtum locis, nuntiaretur, quin ex memoria eorum, quae viderat et exploraverat, omnia copioſius et planius exponeret, nihil dubitationem poſſet afferre, quin, excmto celeriter ſcrupulo, ſciendi curam ſolicitudinemque levaret. Augeſcente doctrina, tanto, qui faciendus erat, ſumtu, minuebantur facultates, Conradus tamen, qui ſcientia, quam opibus creſcere malebat, natus ad gloriam, non ad numos in arca ſordide contemplandos, nihil impediebatur, quo minus, ut parvula magni laboris formica comportat grana, ſic ipſe libros ex omnibus locis officinisque conquireret, codices etiam, ex obſcuris extractos latibulis, et numos bonae notae complures quovis aere redimeret, et cum Librario Lugdunenſi, qui viginti iam annos hanc navavit operam, de libris, quos e re ſua fore iudicaret, diligenter ad ſe curandis paciſceretur. Redibat, unde venerat, tot et tantis gentium, moribus literisque politarum, uſu ad praeſtantem laudem formatus et librorum ſupellectilem iam copio-

ſam,

ſam, allatis ſecum, praeſidiis apparatioribus pleniorem ornatioremque faciebat, et gratulatione gaudioque civium, qui abſentis deſiderium difficulter ferebant, receptus, ad opes, quas magnis impenſis, gravibusque et moleſtiis, et periculis, collegerat, ſecum perfruendas, cunctos, quorum intereſſe videretur, publica voluntatis bene merendi teſtificatione, liberaliterque invitabat, et iacturam temporis, quo abfuiſſet, officiumque facere non potuiſſet, duplicato labore, ſed duplicata quoque gloria, redimere pertendebat, tam fortunato conſilii, quod nullo rei gerendae ſubſidio deſtitueretur, exitu, ut quamplurimos, in his illuſtri nobilique loco procreatos, iuvenes, quos aut rudes, aut minus, ac fieri oportuerat, inſtitutos, acceperat, brevi, correctis ſublevatiſque ſtudiorum rationibus, redderet expolitiori cultu, et optimarum rerum ſcientia emendatos, atque ad expeditius de maioribus ſtudiorum momentis exiſtimandum ſubactos. Omnibus iam copioſe cumulateque, ſibi nihildum, ſatisfecerat, et quaſi eum, qui antiquitates Romanas revocaret in medium, res in Inſubria, Etruria, Latio, patrum avorumque memoria geſtas explicando repeteret, et veteri Quiritium eloquentia, Latinaeque facultatis maieſtate, non haberet aetatis ſuae parem, ſuppuderet, Italiam, honore locoque Graeciae proximam, omnis humanitatis et doctrinae ad nos traductae parentem, non vidiſſe: Alpes iam tranſcendere, et, quamlibet magno difficilique itinere, trans Apenninum Romam contendere decrevit. A. eiusdem, quod meminimus, ſeculi primo

mo et nonageſimo cum ſociis, quos hic ex ſplendidiſſimo convictu Stryckiano aſciverat, pluribus et nobiliſſimis, ipſo quoque Io. Samuele, Samuelis, Hoſpitis Illuſtris F. Stryckio, qui hoc tempore Iurisconſulti et Anteceſſoris Halenſis perſonam ſuſtinet, paternamque nominis gloriam feliciter aemulatur, iter ea proficiendi et docendi cura iniit, ut, quae vidiſſet notaſſetque interdiu, ea veſperi, more Gelliano, recognoſceret, amicisque explicaret, et, ſuperatis Alpium iugis, Venetias, illam ſuperi maris dominam reginamque, adiit pariter, ac miratus eſt, et, evolutis hic Beſſarionis Codicibus, luſtratisque locis aliis, omni feſtinatione properavit ad Etruſcos. Florentiae totus gaudio exultavit, admirabili humanitate Antonii Magliabechii, quicum iamdudum literarum habuerat commercium, acceptus, ab eoque in Mediceam, et, conciliato eius curatore, in Laurentianam, Codicum non editorum abundantia et praeſtantia ei praeter ceteras probatam, et appellatis comiter Patribus, in plures introductus Bibliothecas, et omnibus prope horis inviſus, multisque ac ſingularibus benevolentiae officiis cumulatus. Diſcedenti Conrado iudicii ſui amorisque, qui fraternam videatur animorum coniunctionem declarare, teſtimonium dedit Antonius, laudis ſane, a viro Orbi, qua non incultus eſt et barbarus, laudato profectae, plenum. *Ego,* inquit, *ſi eo eſſem loco, ut Magni Ducis poteſtate fungerer, omnes urbis portas clauderem, ne exiret Schurzfleiſchius, cum quo vivere hic et mori optarem.* Placebant omnia, quae

ab

ab elegantia loci expectari poterant, Florentiae, et naturae artisque illecebris irretiebant facile inveſtigatorem luculentarum rerum atque artium, Conradusque nunc abdebat ſeſe in Bibliothecas, nunc domos nobiliſſimorum hominum, antiquitatis, quam Graecia Latiumque reliquerat, refertas et exornatas ſpoliis, obibat, et Muſea, ſpectatu atque admiratione digna, varietate rerum pretioque aeſtimabat, nunc eruditorum congreſſione conſeſſuque fruebatur, alio tempore Feſulas, ob Etruſcae vetuſtatis gloriam, et alio, excurrebat, Pratolinum quoque ſeceſſum, animi cauſſa, viſebat, Palatium vetus et novum, illius maxime Cimelia, et Florentinarum Codicem Pandectarum, oculis uſurpabat, ſingulari fortunae beneficio, cum Magnus Dux, Coſmus III, ab urbe et aula abeſſet. Iuvabat etiam, praeter ceteros, adire illum antiquitatis temporumque theſaurum, Henricum Noriſium, poſtea Romam, ad ſuſcipiendam purpuram, accitum, ad quem adductus ab Antonio Conradus, vidit agnovitque, quod erat domi admiratus. Florentia, cuius vel nomine delectari ſolebat, digreſſus Piſas, Magnum quem diximus, et quem literae a tanto nutritore altae ac defenſae, mori non ſinunt, Ducem, conciliante Vitellio, Purpurato, ſalutavit, benigneque acceptus et auditus eſt in arce Piſana, tum vino donatus, liberaliterque habitus, et cum magna ſingularis gratiae teſtificatione dimiſſus. Pari modo Sereniſſ. Magni Ducis Filio, Ioanni Gaſtoni, natu minori, officii cauſſa affuit, et, admiſſus ad colloquium Magni Ducis, vehementer gaviſus eſt, cum au-

audiret de Gente ac Domo Saxonica multa, et magnifice, dici. Rebus ex animi ſententia peractis, honore, qui Piſis ei habebatur et deferebatur, magnopere recreatus, Senas conceſſit, ubi domiciliis doctrinae publicis et doctorum coetibus non minus, ac Piſis, oblectari coepit, Bartolique tumulum in campo ſancto adiit, ac Socinum et Imolam, bene de prudentia iuris meritos, velut vivos ſpirantesque in monimentis Senenſibus, ſpectavit. Quo propius abfuit Roma, hoc maior fuit cupiditas viſendi Vrbem, in quam ingreſſus, miratusque caput quondam terrarum Orbis imperii, principio doluit obitum Schelſtratii, qui eius honori praeter ceteros favere ſolebat, et multis eum modis expectaverat, paullo ante tamen deceſſerat: tum non minori gaudio, ac Plotinum Gentilianumque Amelium quondam Longinus, ſalutavit, Ciampinum, Fabrettum, Bellorium, et praeter ceteros Patrem, et purpura, et doctrina illuſtrem, Caſſanatum, quos in primis incorrupta integritate ſermonis, publico ſtantis Reipublicae uſu terrarum orbis principatum complexi, ſed violati iam, vitioque temporum depravati, cepit mirifice, et exercitato in argumento antiquitatis iudicio ad omnes officiorum uſus ſibi conciliavit. Deſiderium Mediceae Laurentianaeque leniebat conſpectu Vaticanae, in qua, Codicum praeſidiis ad uſus ſuos percommoda, aliquandiu totum ſe collocabat, et habitabat veluti, ſolitus alioquin Vrbis, quae in ruinis et ruderibus maieſtatem ſervat, antiquitates veſtigiis reliquiarum conſectari, amphitheatra, thea-

tra

tra, circos, arcus, templa, porticus, ſtatuas, aquaeductus, thermas, balneas, ſeptizonia, agonas, navalia, campum Martium, palatia, montes, colles, hortos, inſpicere non ſine admiratione, Vrbis itinera quotidie obire, monimenta vetera ſcrutari, inſcriptiones antiquas vel deſcribere, vel deſcriptas emendare, loca, quae dubie ſignaverat Livius, propius et certius explorare, et, qua Paulli, Marcelli, Fabii, Scipiones, Capitolium triumphantes aſcenderant, quaque Marcus Tullius pro roſtris dixerat, et Vrbe Catilinam pepulerat inermis, coram nec ſine voluptate animi, et cum quodam venerationis ſenſu contemplari. Tot rerum ſpectaculis, quae ſedes antiquitatis eruditae exhibuit, implicitus et diſtrictus, quatuor, et quod excedit, menſes ſubſtitit: poſt, cum iam diutius abeſſet a munere publico, Venetias ſe recepit, plures tamen, easdemque celebriores urbes rediens, et iam ante in ipſo Italiae aditu, intravit, Lucam, Bononiam, Mutinam, Parmam, Placentiam, Ferrariam, Mantuam, Mediolanum, Patavium, ubi erudita Patini filia eum Graece Latineque affata eſt, et alias, in quibus requiſivit Bibliothecas et perveſtigavit: ad extremum lautiori doctrinae ſupellectile, rarioribus et compluribus numis, pluribus etiam, quibus varia priſci aevi ſpicilegia rerumque memorabilium obſervationes conſignaverat, ſchedis onuſtus, Venetiis Vindobonam Auſtriae, ex iugis montium ſubinde relatis ad Italiam oculis, remigravit. A. Daniele Neſſelio, Imperatoris Auguſti, Leopoldi Magni, a Bibliotheca, non minori, quam in Etruſcis a

Ma-

Magliabechio, videndi ſtudio acceptus, non ſine admiratione audivit, illuſtrem virum amplioribus in Aula, tot gentium regnorumque domina, honoribus, ab ipſomet vero ſe muneri, quod relinquendum ſit, Bibliothecae curandae deſtinari, hocque conciliatore, Auguſtum veneratus demum, tanto diſceſſit gaudio, ut hoc optatiſſimae fortunae beneficio, quoad viveret, non inique gloriaretur, iamdudum in veneratione tanti et tam moderati Principis, et mitiſſimi, quo Domus Auſtria utitur, imperii tota mente et cogitatione usque eo defixus, ut publicis huius triumphis incrementisque perpetuis omnem privatae ſolicitudinis memoriam obliteraret, et ſpeciatim in Latio Romae, univerſe vero, ubicunque commoraretur in Italia, Vrbis Italiaeque Domini litaret ſaluti, et amaret odiſſetque homines, prout Imperatorem amare viderentur, exemplum denique cultus ſui conſtantiſſimi, nec cum corpore ſepeliendi, ſed in ſcriptis ſuis temporumque monimentis ad poſteritatis manſuri memoriam, Fratri, Henrico Leonardo, Collegae noſtro, ſi bonus, et amans patriae communis, et Germani nominis memor eſſe vellet, ſaepe multumque commendaret. Egreſſus e Bibliotheca, ad quam aditum patefecerat Neſſelius, Auguſta, eam Vaticanae in multis aequavit, in quibusdam praetulit, et, cum plura iam, nec minora agenda eſſent, ſplendore prudentiaque loci tam florentis et regii utendum putavit, iamque viros in Europae negotiis verſatos, iudicio acres et limatos, conſiliis prudentiſſimos, Regum principumque conſvetu-

dine perculſos, legationum, aliorumque munerum nominibus et inſignibus eminentes, quaeſivit pariter et invenit, aliis quidem, celebritate nominis, et commendatione aliorum, iam cognitus, aliis vero peritia et facultate de Republica Germaniae, et de rationibus dominantis Europae, diſſerendi magnopere probatus. Ne vero ſecturas aerarias, et rei metallicae naturaeque, admirabilium rerum opificis, opera, quae ſtupore defigunt aſpicientes, caſtella munitiſſima, regni ſuopte ingenio et ſoli fertilitate aurei, et tot rebus geſtis exemplisque annalium clariſſimi, ſitum rationemque non contemplaretur, in vicinas Pannonias latius aliquantum evagari ſtatuit: e quibus redux factus, et, relicta ſede Auguſta, per Vindelicos Noricosque profectus, vel Bibliothecarum, in quas inciderat, clauſtra ſibi curavit aperienda, vel nobilium doctorumque hominum ſtudia ſecutus eſt, vel, quae ad antiquitatem hiſtoriamque communis patriae attinent, exquiſivit, et tandem, meliori literarum auſpicio, huc revertit, comite reditus, quocum exierat, Italiamque peragraverat, et poſtea Collega iucundiſſime ac coniunctiſſime vixit, Io. Chriſtophoro Vichmanshuſio, hoc tempore literarum, quas extulit Oriens et perfecit, Doctore Publico, Artis ſuae peritia et exercitatione, ad altum famae meritorumque gradum evecto. Redditus optatis Academiae, illum iam dudum deſiderantis, maximae et ampliſſimae ſpei menſuram inuſitata et ſcientia copiaque docendi, et alacritate animi, nulla reprimendi defatigatione, non implevit, ſed ex-

exceſſit. Cum nihil deeſſet Samueli ad excellentem vel doctrinae, vel eloquentiae laudem, eiusdemque in dicendo vis, atque in ſcribendo gravitas, conſiderato veteres imitandi exprimendique iudicio ſingularis, in aulis exiſtimationem, in ſcholis admirationem, ubicunque vero literarum non eſt lumen extinctum, laudem gloriamque excitaſſet: ineunte hoc ſeculo, A. cIↃIↃcc, qui Ampliſſimo et Graviſſimo Oratori, Georgio Caſpari Kirchmaiero, fatalis erat, non diu quaerendus eius ſucceſſor, ſed legendus videbatur, qui omnium opinione meritisque eminebat, Schurzfleiſchius, eidemque, et diſciplinae Graecae provinciam deponenti, haec nova, et biennio poſt, Profeſſionis Hiſtoricae, cuius alioqui poſſeſſione ſtipendioque fratri, meritis commendatiſſimo, ceſſerat, adminiſtratio, ſolemni honoris titulo diſtingvenda, ob egregiam ſingularemque in hoc ſtudiorum genere facultatem ac peritiam, ut tabulae loquuntur publicae, decernebatur. Cuius quidem conſilii fructum et ceperunt uberrimum, et animi, qui accepti momenta beneficii ponderet, certantibus ſtudiis collaudant diſcipuli: merita vero tanti, qui dicendi genus partibus et numeris eloquentiae excelſae abſolutum, atque a Longino informatum, ingenio delectuque unus aetatis ſuae omnium maxime expreſſerat, Oratoris, veneratur Academia, et agnoſcit nominatque in exemplis honoris eximii Reſpublica, a literis inſtructa, ſed nemo pro dignitate, niſi Schurzfleiſchius, exponat. Longinus non maiori ſapientia et doctrina, quam pru-

dentia rerumque gerendarum documento, eluxit, qui non, ut Fabius et Hermogenes, acumen ſolum rebus inveniendis exercuit, ſed, ut Demoſthenes et Lyſias, agendis quoque iudicium probavit, arceſſitus in aulam Zenobiae, ab eaque armata Pallade adhibitus in conſilium, quo de principatu Orientis agebatur. Parum novit Schurzfleiſchium, qui vim civilis iudicii, quod vindicandi imperii iuribus, ex dignitate Conringiani exempli, teſtatus eſt, ignoret, idemque Athenarum ſuarum quietem, quam neſcio cuius Palmyrae ſplendorem, magis amavit quidem, Principibus tamen Viris tanti eſt habitus, ut ab iis ſaepius in aulas invitaretur, in his a Valdeccio Principe, Georgio Friderico, Heroë fortiſſimo pariter, ac prudentiſſimo, a quo in Belgium, ubi exercitui praeerat Dux conſilii plenus, erogatis ab hoc ſumtibus, venire iuſſus, ſolertiam de rebus maioribus pronuntiandi approbavit, tantamque apud illum iniit gratiam, ut hic Scipio ab hoc demum Livio deſcribi vellet, eumque tantis ornaret muneribus, ut ille, nullis facultatum ſuarum impenſis, ſemeſtri amplius ſpatio iis in locis haereret, ſummorumque hominum exemplis et commercio, ad exacuendam prudentiae vim, ornandasque ſcientiae copias, uteretur. Quanta fide, et quantis rerum argumentis, imperii terrarum principis iura finesque aſſeruerit, et meminimus omnes, et ſcripta loquuntur, neque Auguſtis Imperatoribus, Leopoldo Patri, Ioſephoque Filio, commemoratum laudatumque non fuit, ut a tanta illorum, quibus nihil par terra-

rarum habet orbis, gratia ſperare, quod nuntiabatur literis, maxima poſſe videretur, niſi forte ſua, quam non caſus obiecerat, ſed dederat ratio, contentus eſſe maluiſſet. Huius loci nihil refert, ingeminari, quae Conrado coram confirmaverat Neſſelius, et quod plures nihilo minoris fidei afferebant nuncii, aliquoties in Aula Caeſarea mentionem fuiſſe noſtri factam, cum, ſi quid huc addendum videatur, nuper admodum, ſplendore loci meritisque ampliſſimis Perilluſtris, in Aulico Imperii Senatu Conſiliarius, L. B. de Lyncker, pro ſua, qua Conradi favebat dignitati, egregia voluntate, renunciaverit, apud Auguſtum id agi denuo, ut Conſiliarii Caeſarei nomine et ornamentis brevi diſtingvatur, et alioqui, ſi quis famae, tot ſermonibus late percrebreſcenti, ſubdiffidat, idem edoceri poſſint omnes in ephemeridibus Trivoltianis, ubi hi Triumviri, mortuo Neſſelio, Schurzfleiſchius, Leibnitius, et Thomaſius, in Neſſelii locum nominantur, horum tamen primus reliquorum utrique, opinione obtinendae, per vitae rationes, provinciae, praefertur. Nec vero pater patriae indulgentiſſimus, Ioannes Georgius III. virtutes Samuelis in oblivione voluit iacere, et, commendatore auctoritate maximo, Perilluſtri Gersdorffio, eiusdem, Dreſenam, in ſedem principalis fortunae, arceſſiti, de cauſis graviſſimis, maxime de Succeſſione Lauenburgica, ſententiam, quam demiſſiſſime, et pro lectionis ſuae memoria, et circumſpectione, ex momentis fide dignis, expoſuit ille, perclementer audivit, cum tandem,

re bene geſta, probatoque obſequio, dimiſit. Miratus eſt eloquentiam viri, non minorem tamen de negotiis gravioribus ſentiendi dexteritatem, Magnus Etruriae Dux, apud quem in Italia, facta ſalutandi copia, tam ornata et prudentiae civilis plena oratione uſus eſt ille, ut hic, pro ſua in homines doctrina claros propenſiſſima voluntate, cum et muneribus, et delatis amplioribus beneficiis honoribusque, quos tamen modeſte deprecari malebat vir, patriae educationisque ſuae memor, arctius ſibi devinciendum putaret. Admiratio viri, tantis a maximis honoribus cumulati, ſcribendi rationem conturbat, qui praeſtantiae ſuae lumen pluribus aulis intulit, eoque Regum et Principum, qui literis ornari rempublicam volunt, praeſtrinxit oculos, et, ne plura dicamus, antehac Tubingam, ad conditionem lautiſſimam, tum ſub ipſa auſpicia conſtituendae inaugurandaeque Academiae, et nuper, mortuo Chriſtophoro Cellario, clariſſimi nominis viro, iterum Halas Saxonum, auctioribus ſtipendiis et Conſiliarii honoribus invitabatur, fidem tamen, qua vitam ſpiritumque Saxoniae iamdudum devoverat, ſervare malebat. Honorificentiſſimum vero iudicii ſui teſtimonium ei dedit Sereniſſimus, idemque Sapientiſſimus, Princeps Saxo-Vinarienſis, Vilelmus Erneſtus, qui eum, liberaliori conductum ſtipendio, in partem conſilii vocavit, eoque loco et nomine cenſeri voluit, Bibliothecae etiam, quam Vinariae uberrimam et lectiſſimam, magno ſapientiae principalis exemplo, Muſarumque vagantium et egentium ſolatio,

ap-

apparat, cum ſummo Praeſidis iure praefecit, et, inſtructum autoritate publica, Hamburgum, Bibliothecam ex comparatis Gudiani theſauri ſubſidiis locupletatum, ablegavit, nec ſecus, ac Longinum Zenobia, Regina ſexus fortunaeque ſuae eruditiſſima, ob egregias virtutes amavit prolixeque fovit. Vocem Plotini, qua, Longinum magis eſſe Philologum, quam Philoſophum, contenderat, prudentiores invidiae et indignationi, cum ab eo diſſentiret in quibusdam capitibus Longinus, tribuebant: Longinum contra, qui Athenis Platonicae diſciplinae pulpita occupaverat, huius doctrinae cummaxime narum, et profundo ſcribendi genere exercitatum, eaque in re aliis exemplo fuiſſe, pronunciabant. Hanc opinionem, qua, noſtris quoque temporibus, ſtudia ſociabilis conſortionis pro diſcordibus et contrariis a quibusdam habentur, exemplo ſuo refellebat vir doctiſſimus, et, quamvis in omni ſcientia philoſophandi iam olim verſatus, et veterum recentiorumque inventorum curioſus eſſet explorator, in pragmaticae tamen Grotianaeque Philoſophiae momentis, ob coniunctiorem et praeſentiorem ſui his in literis uſum, et quadam ingenii propenſione, magis acquieſcebat, illud vero terſae orationis ſtudio ſimul aſſequebatur, ut diſcipuli, qui ex cultura eius ad alias Philoſophiae partes, aut ad ſtudiorum ſuperiores acceſſerant ordines, cum Porphyrio, Longini polito lima, multo, ac Plotinus et alii, explanatius, atque ad intelligendum aptius, res nihilo minores, et easdem, explicarent. Nemo evolvit opus admira-

bile Longini, quin ingenii altitudinem, et magnitudinem animi, peraeque agnoſcat, pariter ac nemo vidit audivitque Schurzfleiſchium, quin ipſo ſententiarum pondere commentandi faſtigium, et ipſa virili, laterumque habitu ac ſpecie maiori, ac Periclei aut Demoſthenei cuiusdam oris fulmen imitante, oratione animi robuſti et ſupra res humanas elati, quo caſus excepit et fregit, interpretationem et ſimulacrum deprehendere videretur. Longinus divinae ſapientiae, quam ſibi Platonicae alumni diſciplinae ſuperbius arrogabant, non levem ſibi perſvaſionem induerat, opinione tamen ſua non eo, quo re Conradus, aſcenderat qui longe maioris pretii opes, ex ſanctiori omnis ſapientiae aerario, quod divinis cuſtoditur literis, promebat et colligebat, eamque doctrinam, quae nos cum DEO coniungit, non, ut Longinus ex Plotinianis aut Ammonianis quibusdam commentis, ſed ex oraculis coeleſtibus, et, qui haec ſequuntur, caſteque interpretantur, Graecorum ac Latinorum tractatione et familiaritate doctorum, inſtruebat. Longinus, cum rediiſſet in Syriam, quantum Reginae gratia et beneficiis exhilaratus, tantum populi, qui armis potius, quam artibus, ſtudebat, offenſus imperitia, quod non haberet, qui Graece doctus opera Plotini deſcriberet, ita deſiderium Graeciae mitigare, et intervalla negotiorum otio diſpungere ſolitus eſt, ut omnium, quos illa tulerat et erudiverat aetas, ſcripta, nominatim Plotini, magno labore conquiſita, pervolutaret, et hominum ſapientum, quos ex remotis terrarum

oris

oris perhumaniter invitabat, conſvetudine frueretur, et literis oblectaretur, accipiendis perinde, ac dandis. Venerat huc Conradus, iis quidem temporibus, quibus, ut diximus, graviſſimos et acutiſſimos doctores habebat Academia, praecipue tamen eius, qui hanc in curam cogitationemque, praeter ceteros, incumberet, opera factum eſt poſtea, ut haec ipſa literarum ſedes humanitatis et elegantiae, quam in caſtigatis veterum monimentis ſine ſordibus et quisquiliis habemus, ceteris non iam par, ſed ſuperior eſſe crederetur, idemque ille permultos, levioribus alioquin artibus deditos, cohortatione et auctoritate ſua ad doctrinae dignioris ſtudium excitavit, qui, ut Longinus ex Graecia, et aliunde, ſic ex Belgio, Britannia, Gallia, Italia, et ex aliis, ubi non frigent ingenia, terrarum partibus, libros conſcripſit et coëgit, ulterioris et citerioris aevi curas excuſſit et recognovit, alioqui civium, conſiliis utentium, advenarumque ſalutationibus, magnisque ac perpetuis eruditorum coetibus, cultus, et epiſtolarum, ultro citroque commeantium, officiis ad extremum fere ſpiritum gaviſus, de inclinatione tamen deficientis et ſeneſcentis doctrinae ſaepe multumque conqueſtus. Plurimi ſunt, faſtigio fortunae, ſplendore munerum, doctrinae celebritate, meritorum fama, maximi, illuſtres, clariſſimi, vivi, mortuive, viri, ad quos literas miſit, et a quibus recepit, in his, uti ſuccurrunt, Noriſius, Ciampinus, Magliabechius, Fabrettus, Bellorius, Baluzius, Monachus, Em. Bigotius, Croſius, Iſ. Voſſius, Graevius, Ryquius, Vitriarius,

Pragettus, Franckenau, Normannus, Ludolphus Conringius, Obrechtus, Neſſelius, Meibomius, Schraderus, Daumius, Chriſtoph. Arnoldus, Vagenſeilius, Spizelius, Schubartus, Rechenbergius, Menckenius, Hanckius, Gryphius, Iac. Richardus, Rudolph. Cappellus, et, qui longe ſuperiori loco nominandus erat, Sam. Stryckius, ac plures alii: tum Henricus Friſius, Nic. Gersdorfius, Lynckerus, Danckelmanni, L. Baro de Limbach, Legatus Hannoveranus, pluresque, qui in Comitiis Reginoſpurgi legationes obeunt: amplius Iacobi, Reinhardus, Vaechtlerus, ipſe quoque Sereniſſ. Princeps Pater et Illuſtr. Imperii Comes iunior, Valdeccii, et, qui horum omnium primus erat appellandus, Sereniſſimus Princeps Saxo-Vinarienſis, Vilelmus Erneſtus. Epiſtolarum vero, quas ediderat, primam, et omnium, quas ſcripſerat, ultimam, paucis ante obitum diebus dedit ad Ioannem Georgium Boernerum, I. C. Illuſtrem, magnaeque in Aulae Regiae conſilio, atque in ſummo Senatu Eccleſiaſtico, amplitudinis, et auctoritatis, ſuum aeque, ac noſtratis Academiae, Patronum, caſu commemoratione non indigno, cum in huius cultu et acquieviſſe vivus, et emori potiſſimum voluiſſe, videatur. Extant paſſim indicia, atque in rebus factisque Longini comparent, quibus ei prudentiae auctoritatis, humanitatis, temperantiae, induſtriae, laborumque patientiae, fortitudinis, pluriumque laus virtutum, confirmatur. Quae quidem cuncta ita conveniunt in Conradum, ut vera, neque inani ſuperſtitione infucata, religio,

qua

qua hic DEVM veneratus eſt, non conveniat in illum, qui laudat quidem Moyſen, ut Porphyrius, et ante hunc Diodorus, verum, ſicut multa perſvadent, nec ſalutari metitur uſu, nec ſequitur: contra, quam Conradus, in promiſſi datique divinitus Vindicis innixus fiducia, nullas inferni Angvis inſidias reformidavit, ſacrarumque tabularum, quas iuſſu divino propoſuerat DEI ſervus, legem tota mente contemplari, ex eaque componendi moris et animi regulam petere, ſimul et ſpectare communis naturae fragilitatem ſolitus, non ut ille, ad virtutis ſuae perfectionisque praeſidium, ſed ad maioris coeleſtisque meriti praeſidium ſe recepit, et officium, quod erat Numini praeſtandum, ſancte integreque, quoad licebat homini, et conſtanter perſolvit. DEI ſane fretus auxilio, formidoloſis temporibus, quibus impetum in Saxoniam facturus dicebatur externus populus, et quibus rebus ſuis, quoad poterant, conſulebant omnes, ille, ſecurus omnis periculi, quod omnes mirabantur, relicta, qua nihil carius habebat, Bibliotheca, Hamburgum, libros e ſupellectile Gudiana emptum, proficiſcebatur, et occupata iam Vitemberga, pluribus de periculo monitus literis, revocari tamen non poterat, tantiſper dum conata perficeret, et, ſepoſitis ad ſubmittendum Codicibus, rediret. Habebat non minus, atque alii, famae, nec ſine minus rei, fortaſſe plus in ſcribendo elegantiae, ac plus, quod ſciamus, in pluribus ſtudiis uſus et cognitionis, ut poſſet eosdem, quos illi, conſequi honores, niſi ſatius duxiſſet cum religione animi con-

conſtantiam exaequare, uti profeſſus eſt Principi, in cuius terris natus erat, atque ad quem Roma ſcribit. *Hic*, inquit, ***et alibi amplae mihi conditiones offeruntur, ſed memor dicti Celſitudinis tuae, ſi cumulatiſſimae opes, et regna mundi, offerantur, nihil me deducat, vel mutabit.*** Infelix conſilium, cuius culpam in Longinum capta contulit Zenobia, illius prudentiae laudem, ut putant quidam, contaminavit, quod ſe Reginamque evertit, contra quam Conradus ea in rebus ſuſcipiendis, et procurandis, uſus eſt cautione, ut ne quid moliretur atque ageret, cuius eum facti poenitere poſſet. Quam quidem rationem vivendi commendavit aliis, et exemplis recte factorum diligenter expreſſit, tantoque ampliorem gloriam ex conſulatu Academico iterum geſto, et ex Decurionis munere, quod ſextum adminiſtravit in Ordine ſuo, retulit, et Patribus Civibusque percarus ac ſummo loco habitus fuit, ut, concordibus Academiae ſuffragiis, non ſolum adhiberetur negotiis, quae in ſcribendo dicendoque moratum accuratumque poſtulant iudicium, ſed etiam, inter alios, ad Sacri ſecularis, quod inſtabat Academiae, cauſſam apud perilluſtres viros agendam, et alio tempore plura alibi curanda, publice mitteretur. Nolo referre exempla auctoritatis, quae apud omnes, literis non infeſtos, in altiſſimo quoque fortunae et dignitatis gradu collocatos, pondus habuit, et quae in oculis animisque omnium adhuc inhaeret: tantae alioquin, ut ei, in circulos philoſophandi differendique venienti, Muſarum concio,

pa-

pariter ac Gallo illi Virgiliano, ac potius ipſi Virgilio, aſſurgeret, et forte praeſentem ſpectantemque, ut illum, veneraretur populus, ac populari iam, vel rudis ipſius vulgi, conſvetudine, cum hic nominaretur vir doctus, Schurzfleiſchius in primis, ut Romae quondam Tacitus Pliniusque, intelligeretur. Omitto manſvetudinem moris, qua deerat nemini, niſi, qui ea male uteretur: praetereo continentiam animi et abſtinentiam, quibus ſpernebat illecebras, et velut medicina ad arcendos depellendosque morbos utebatur, alioquin a ſanctitate matrimonii et conſilio ducendae uxoris, cum iunior eſſet, non alienus, ſed, neſcio, quo caſu, ac potius, ſi novimus virum, ſtudiorum curis, ne alia cogitaret, impeditus, et, ſervata coelibatus integritate, ut ille pugnae Leuctricae memoriam, ſic amplificandae doctrinae gloriam, in loco filiae, paterna caritate curaque complexus. Vt tamen, qui mirati ſunt Schurzfleiſchium, intelligant omnes, quam non compreſſis manibus ſedendum, et in utramvis aurem dormiendum ſit non mediocris ſcientiae cupidis, tacitus praeterire non poſſum patientiam tolerantiamque laborum, qua Didymum quendam Alexandrinum, ſenex etiam, reddere viſus eſt, talem ac tantam, ut, cum interdiu vel ſcholis, in vario ſeligendae et enucleandae doctrinae argumento, habendis, vel ſalutationibus peregrinantium, quibus nullus fere dies vacabat, vel epiſtolis accipiendis, atque ad complures, in diverſis Europae partibus, reddendis, vel conſiliis, in rationibus proficiendi, familiaribus amicisque dandis,

vel

vel eundo in Senatum Academiæ, et dicendo ſententiam, vel aliis pluribus et crebrioribus negotiis tempus, ſtudiis domeſticis et provectioribus impertiendum, eximeretur: Conradum, ſciamus, non cum aliis quietem cepiſſe, ſed, dormientibus iis vigilaſſe, et lucubrando illud diurni profectus detrimentum reconcinnaſſe, vigiliisque nocturnos vigiles, antelucana vero opera meſſores et opifices, ipſumque Demoſthenem ſuperaſſe. Solebat autem fere, quae vel olim vincta, vel adhuc ſoluta numeris oratione publice, ſaepius etiam privatim et diligentius ſcribenda eſſent, ea in tempus tam ſerum quidem, otio tamen rerum ad commentandum, ut rebatur, aptius, differre, et minutioribus ſchedis, quas excudendas porrigebat, partiri quidem laborem coeptum, acri tamen tenacique cogitatione contextum commentationis, animo iam informatae, ut Plotinum laudat Porphyrius, nihil interrumpere, neque aliquo ſententiae hiatu violare. Animum praeclare factorum conſcientia fultum, eoque magnum et excelſum, quem norunt omnes et mirati ſunt, publicorum quidem malorum ſenſus identidem tangebat, et laborantis, ac periclitantis Europae, libertas in diſcrimen adducta, plus quam alius minoris vel prudentiae, vel ad Germani nominis gloriam propenſionis, privatus ſua putaverit intereſſe, ſolicitum habebat: ſpes tamen in bonitate iuſtitiaque cauſae, ſociorumque conſiliis et armis, innixa ſuſtentabat ſemper, et laureatae recreabant literae, quaſique novo quodam ſucco imbutum, confirmabant: nullus vero pri-

privatorum caſuum, ſi diſceſſeris a ſenſu pietatis atque ab amore Bibliothecae, infringebat dolor, ſicut ipſe profitebatur ſententia, quam, Tullianae artis exemplo ſcriptam, amicis memoriae ac benevolentiae teſſeram dare ſolebat: *Vnus eſt huius vitae fluctuantis et turbidae portus, eventura contemnere, ſtare fidenter aperte tela fortunae adverſo pectore excipere, non latitantem, nec tergiverſantem.* Faceſſat a gravitate Schurzfleiſchiana levitas moris, nec tamen aſperi et difficilis acerbitas ingenii ſvavitatem vivendi minuat, qua curas moleſtiasque, ubi potuit a libris abſtrahi, ſic temperavit ille, ut invitaret alios ad hilarius et lautius vivendum, et invitatus ab aliis, magno videntium audientiumque gaudio, veniret, ſalibusque Socraticis ac iocis condiret quidem ſermonem, et convivantes recrearet, aliud tamen agendo ſparſis doctrinae ſeminibus ac floribus, erudiret quoque, admirationemque uberrimae, et altiſſimae ſcientiae, obſequio et modeſtia commendaret et invidia liberaret, eaque prudentia, qui omnium opinione magnus acceſſerat, maior tamen diſcederet, et tam docti, quam urbani, et elegantis, hominis laudem ex convivio referret, ſatisfacturus omnibus Athenaei Deipnoſophiſtis, et Longini, cum eruditis Platonia celebrantis, inſtitutum ſecutus. Quo nomine percarus fuit immortalis memoriae Iureconſulto, Caſparo Zieglero, inter cetera ſeverioris doctrinae ornamenta, elegantiſſimo omnis leporis magiſtro, et plane Gratiarum manibus facto, ab eoque exemplum moris prudenter fingendi, petiit,

tiit, et, quod ſaepenumero faſſus eſt, alia plura, et potiora, in convictu didicit, praeſertim cum ſimul adeſſent Thomaſius, Daſſovius, Knorrius, praeſtanti ſcientia viri, et inter exteros eruditionis cauſſa verſati, qui non tam corpus epulis curare, quam ſermonibus fructuoſis et exquiſitis animum paſcere ſolerent. Teſtis eſt omni venuſtate cultior, idemque omni ſeveritate gravior, Illuſtris Sam. Stryckius, qui habuit in deliciis Schurzfleiſchium, amavitque cultus et laudavit laudatus, et convictoris tam docti obſervantia, collocutione, et conſvetudine delectatus eſt, domique in Bibliothecam abditum deſideravit, et arceſſi iuſſit, hoc autem memoris obſervantisque animi monimentum habuit ab illo, ut inſtruendi ingenii, et expoliendi moris, arte prudentiaque excellere diceretur. Plura, et maiora, dicant iudicia Principum, aliorumque Perilluſtrium, et amplitudine maximorum, ad quorum convictum vel admiſſus, vel magno ſaepe ſtudio requiſitus, eius, quod deceat, probe memor fuit, triſtitiam tamen moris hilaritate, quam locus tempusque popoſcerat, mitigavit, et doctrinam ſubinde magis non retinuit neque invidit, quam oſtentavit, et eruditis cogitationibus excultus, erudite, ubi ne putaverat quidem, diſſeruit, artificum more, quibus nihil vel facilius, vel iucundius eſt, quam ex arte ſua loqui, nihil contra difficilius videtur, quam in ſermone nihil meminiſſe illarum rerum, quibus innutriti ſunt, planeque occupati. Tantus, et tam capax divini humanique decoris, animus domicilium, quod

quod incoleret, neſcio quam amplum, magnificum, et regium, requirere videbatur, nactus nihilo minus corpus, non deforme illud quidem, et quod oris habitu pudorem quendam ingenuum honeſtatemque, et oculorum vigore mentis aciem proderet ac teſtaretur, ſed parvum et tenue, artuum tamen laterumque robore firmum, et membrorum habilitate ad uſus agendi peropportunum. Vt vita Cato, ſic vita et oratione Schurzfleiſchius eſſe, dicamus plura, audiri, legi, expendi, intelligi, quam videri malebat. Puer morbis tentatus, procedente deinceps aetate, valetudinis vitium temperantia correxit, eaque commoda et proſpera uſus, graves continentesque ſtudiorum labores, tot itinerum difficultates, curas moleſtiasque, quibus ſaepius eum fortunae temporumque rationes implicuerunt, ſuſtinuit: ſi quid timeret mali, propulſavit inedia, naturaeque bonitati et viribus medendi partes reliquit, medicinae tam inſvetus, ut, cum proximo ante obitum menſe aliquid ſumeret, idem citius, ac ſumtum erat, eiiceretur. Nihil voluptati, quae corpus debilitat, effoetumque ſenectuti tradit, unquam tribuit, nec vero, inter continuatas ſtudiorum operas, ſe, quantum ſatis erat occupationibus relaxavit, laboribus nihilominus non defatigari, ſed confirmari, viſus eſt quoad triennio proximo, attritis paullatim viribus, non ceſſit quidem labori, nedum ſuccubuit, ſuperioris tamen detrimentum ſanitatis cepit, et diſſimulavit magis ac ſprevit, quam non ſenſit, vel quod curru, quo Vinariam vehebatur, excu-

teretur in itinere, vel quod aegritudinem animi ex furto nummorumque iactura, in cauſſa et damno Bibliothecae, ſuſcepiſſet, vel quod nuper de altiori et praecipiti gradu, cum priori animo, non pari tamen genuum nervorumque firmitudine, more nihilo ſecius ſuo feſtinans, deſcenderet, fallente veſtigio, gravi caſu prolaberetur, vel quod tot annorum vigiliis ſtudiorumque curis, et ipſo ſenio, cuius tamen nullam in curando corpore rationem habebat, ſenſim frangeretur, vel demum quod ſingulae hae cauſſae afferrent aliquid damni, unde, collatis in unum incommodis, robur quamlibet magnum et ſolidum convelleretur. Parum laborabat de corpore, qui referret ad animum cuncta, ſed tanto facilius hoſtis, qui contemnebatur, inſidebat in viſceribus, lateque diffuſus, paulatim ſuccum et ſangvinem corrumpebat, ut, aetate provecta, nullus remedio locus eſſet, quo fons aquae intercutis obſtrueretur. Cuius quidem mali vis apparuit proximo, quod mortem eius anteceſſit, octiduo, cum femur utrumque gravius intumuit, eoque tumore altius elato, infimi ventris partes correptae ſunt, bene nihilo ſecius aegroto ſperante, cui meliora cuncta naturae firmitas pollicebatur. Subdiffidentibus tamen, qui aderant, aliis, praeter ceteros in partes vocatus eſt Paullus Godofredus Sperlingius, Doctor Publicus, et Archiater Anhaltino-Serveſtanus, Artis ſuae uſu praeſtantiaque, dignitate, ac meritis, Ampliſſimus, qui pro ſalute Collegae, ſibi coniunctiſſimi, omni ope, cura, conſilioque anniſus, morbum iam invetera-

tum

tum omni remedio maiorem et graviorem eſſe intellexit, atque invitiſſimus denuntiavit. Aegrotus cum, deficientibus iam viribus, obſtructaque alvo, nihil cibi caperet, ſopore quoque opprimeretur, quem reſpiratio difficilis cum ſuffocatione inſequebatur, et pluribus iam propioribusque ſubmonitus indiciis, cogitatione praeciperet, quo res eſſet loco, eam, utcunque caderet, arbitrio ſummi Numinis permiſit, animoque ad venerationem imperii divini compoſito, curatorem animae, qui crebrius iam affuerat, Virum Maxime Reverendum, et vita doctrinaque Probatiſſimum, L. Ioannem Hieronymum de Wedig voluit invitatum, quicum, remiſſo iamdudum caducis nuntio, contemplatus aeterna, divinae conſolationis momenta excepit animo et repoſuit, eoque refectus et confirmatus colloquio, et paullo ante, quam vitam finiret, ſolemni ſacrae formulae ritu conſecratus, ad ultimum Nonis Quinctilibus, ab hora quincta veſpertina, in medio comprecantium, hymnosque concinentium coetu, in ſalutari, ſine quo nemini quidquam ſpei reliquum eſſe noverat, Servatoris merito ab omnibus, quibus perfunctus eſt, laboribus, moleſtiisque, morte ſomno ſimilima acquievit, annos natus, niſi vitae ſpatio quatuor menſes defuiſſent, ſeptem et ſexaginta, et fraternae coniunctionis fidem, quam in Io. Antonio experiri fatum non ſiverat, ac potius filii pietatem expertus in Fratre iisdem gradibus ad laudis faſtigium enitente, Henrico Leonardo, Bibliothecae, fortunarumque omnium, herede di-

digniſſimo, cuius virtutibus nobiliſſimis, et doctrinae praeſidiis, factae memoriam iacturae non parum conſolamur. Adeſte iam, CIVES, et nobiscum lacrymate caſum, quem Orbis, doctrinarum luce colluſtratus, luget, et complorate Longinum veſtratem, quem non, ut illum, inconſultus animi impetus obiecit hoſti, ſed egregium bene de vobis literisque merendi ſtudium in ipſum vitae diſcrimen adduxit, non vis ferri, iniurias ulciſcentis, perculit, ſed operoſi laboris contentio exhauſit, et nullis reſtingvendus moleſtiis ardor ornandi decus publicum afflixit ac proſtravit. Tanto doctrinae abundantis damno, quo vobis opulentiſſima, aperta cunctis et expoſita, et, quod caput eſt acceptae cladis, Longini cuiusdam, aut Varroniano loquens ore, eripitur Bibliotheca, et ingenii lumen extingvitur: edoceri tandem vos ſinite, quam male fruſtraque requiratur diſciplina, ubi de medio atque ex oculis eſt iam ſublata, tamque efficaci, quod omnes commovit, et illuſtri, quod omnes perturbavit, exemplo commoniti, mature diſcite artem bene beateque non vivendi tantum, ſed etiam moriendi, cum intelligatis, eſſe immortalibus quoque viris moriendum. Ite, demiſſo capite moerentes afflictique exequias, et Doctoris veſtri, Artis ſuae, qua vixit aetate, facile principis, ſanctis Manibus id date, ut hodierno die, a meridie, Hora I. funus ex aedibus, quas, ut publicam nitidiſſimi cultus ſcholam, frequentia veſtra celebrare ſolebatis, Strauchianis celebri et plena dignitatis

tis pompa frequentes deducatis: primum quidem in Aedem Marianam, ubi funebri concione memoriam deſideratae virtutis recolet Venerabilis Chryſoſtomus noſtras, CASPAR LOESCHERVS, immortalibus meritis omnia maximae laudis ſpatia iamdudum emenſus: tum, factis rite ſacris, iſthinc in Templum Arci coniunctum. Ibi vero Praeceptoris quondam ſui, nunc Collegae Deſideratiſſimi, eiusdemque viri, qui antea Calovios Meiſnerosque diſſertiſſima oratione pro roſtris laudavit, et qui in auguſto hoc loco ob laboris pro incremento Academiae ſumti meritum ſanctiſſimae quietis perfugium habet: ornamenta, et incommodum, quod in communem literarum cauſſam ex hoc triſtiſſimo fatalique profectum eſt caſu, tum vero et rationem DEI, qui magnos doctores indignis iratus auferre ſolet, religione placandi, rerum momentis gravi, ad commendandam virtutis imitationem praeſtanti, atque ad Schurzfleiſchiani artem delectus Ornatiſſima, et veſtra omnium attentione digniſſima ratione exponet, eademque opera memoris documentum auditoris, multo, quam Porphyrius erga Longinum, nobilius, dabit GOTTLIEB WERNSDORFIVS, Doctor et Profeſſor Theologus, Alumnorumque Saxonicorum Ephorus, ſanctitate muneris, excellentia doctrinae, meritorumque amplitudine ac fama ſummopere reverendus et celebratus. Quod pie ut faciatis, obteſtamur Vos per cumulatiſſima ſummi, qui coelo receptus eſt, Viri merita, idemque et grati

 lex

lex animi iubet, et poſtulat honos ampliſſimi moeſtiſſimique Fratris, Collegae obſervandi, clariſſimis meritis habendus, quem, acerbiſſimo dolore perculſum, ut DEVS ex moerore recreet, et Academiae, viros, qui damnum ſarciant, requirenti, ſalvum, ac, ſqualore rebusque adverſis cum ſecundis proſperisque commutatis, florentem, praeſtet, Divino, quod unum ſanaverit acceptum vulnus, Numini nobiscum per ſancte ſupplicate. P. P. Dom. VII. Trinit. A. R. G. 1708.

SEMPITERNA
ILLVSTRIS INTER SAXONAS POLYHISTORIS
C. S. SCHVRZFLEISCHII,
MEMORIA,
SNEEBERGENSIBVS SVIS
COMMENDATA
A
M. IOANNE DOPPERTO,
Rect. Scholae.

QVi annus fatalis extitit Eccleſiae, ſacroque Ordini letalia inflixit vulnera, idem fatalis fuit florentiſſimis Academiis, et univerſo litteratorum coetui: planctus roſtra et pulpite complevit, Principumque penetralia tetigit, moerores et lamentationes undique aurem feriunt, ipſumque coelum, et altisſima Parnasſi iuga tranſcendunt. Theologorum Princeps, aeternum venerandi Ordinis decus, omniumque afflictorum tutisſimum aſylum, alterque noſtri temporis Nazianzenus,

SA-

SAMVEL BENEDICTVS CARPZOVIVS, lugendo fato praeceſſit, quem ſtatim ſub ampliſſimi muneris auſpicium excepit non minoris famae prudentiaeque Theologus, Chryſoſtomi compellatione merito condignus, ſempiternum Lipſienſis Academiae et aulae ornamentum, GOTTLOB FRIDERICVS SEELIGMANNVS: inter Gallos Cl. MABILLONIVS, et inter Saxonas TENZELIVS et CELLARIVS, duo illuſtres Polyhiſtores, idem Parcarum fatum perſenſerunt, a qua rabie mortisque inclementia Sudetium iuga in percelebri oratore ſacro Sneeb. CHRISTIANO AMOSO BVRHERO, exemta minus fuere. Saecula deplorabunt caſus funeſtos, damnaque et ruinas recenſebunt annales, iugis eaque perennis poſteritatis memoria ictus notabit mortiferos, et praeter ceteros hunc annum nefandi elogio mactabit. Verba rebus deficiunt, nec animus, lacrymarum pelago immerſus, planctum ſatis expromere poteſt, quem ex tot magnorum virorum clade percepit, et, dum vulnus paullatim concreſcere videbatur, ecce repentino, Muſisque adverſo caſu refricatur, prorſusque novo ulcere ſtimulatur. Vellem, ut Muſae mihi concederent, ſacri ſilentii horrore luctum contegere, qui animum coquit et angit, ad exemplum pictoris illius, in ſua arte excellentis, et uberi ingenii vena redundantis, de quo antiquitas commemorabat, quod velo obumbraverit, quod penicillo accurate et ex arte exaequare deſperabat: enimvero pietas in magnum Praeceptorem, et aeterna in rem literariam merita,

ſanctaque in Parentem filii propenſio, obſtant, quo minus obmuteſcat oratio, et ad ingratam ſilentii legem redigatur. Ciceronis in dicendo abundantiam, Demoſthenisque ſubtilitatem requirerent omnino ſummi Polyhiſtoris, cui iamiam paucis ſupremum humanitatis officium perſolvo, merita, non meam in efferendo infantiam: at, cum animum triſtitia, depreſſum ſoletur ac erigat, quod in arduis rebus nudus conatus, licet infra merita collocetur, et voluntati haudquaquam reſpondeat, iuſtam apud probos honeſtosque viros laudem inveniat, labenti ſub admirationis onere benevola lectoris mens veniam impertietur. Celeberrimus et in vaſto mundi theatro notiſſimus eſt SCHVRZFLEISCHIVS, quem iuſtis lacrimis deploro, et quem ipſe doctrinae ac delicatae eruditionis parens, Apollo, poſt iuſta deſiderat: Polyhiſtor, ſeu ultima antiquitatis rudera, ſeu martia belli facinora, ſeu exoptatae pacis ornamenta, ſeu denique univerſum doctrinarum et diſciplinarum orbem conſidero, ſcientiae incredibilis, iudicii admirabilis, ac memoriae paene divinae, prorſusque communem mortalium conditionem excedentis. Hunc literarum heroem, divinum politioris doctrinae oraculum, omnisque Latini Graecique nitoris Dictatorem, ſaeculi ſui Livium, alterumque prudentia hiſtorias factaque Aularum ac Heroum contexendi Thuanum, feliciſſima ingeniorum effictrix Veſtphalia protulit, quae ante illum viros peperit virtute et doctrina excellentes, et ad diſciplinarum, virtutum, doctrinarum morumque

que honeſtatem, ac artium decora peraptos. Flecto in praeſens orationem ad Arnoldum de Veſalia, Hermannum Buſchium, Goclenium, Rivium, Glandorpium, Burenum et Hermannum Bonnum, qui venerabili Antiſtitis auctoritate Lubecae ſacris praefuit, coetumque DEO coactum cum luculenta pietatis, doctrinae, morum integritatis, ſapientiae ac eloquentiae laude diu gubernavit. Haec eſt inclyta illa natio, quae primum in Germania ſtudia elegantiora ad priſtinum Latii morem compoſuit, et cum Italis, Gallis Britonibusque, in arenam pugnandique palaeſtram conſcendit, quae dedit eruditis Rodolphum Agricolam, Rodolphum Langium, nobili ſtemmate ſatum, Alexandrum Hegium, Daventrienſis ſcholae moderatorem et anteſignanum, qui, velut alter Apelles, effinxit immortalis memoriae virum, Eraſmum Roterodamum, Io. Murmellium, Hermannum Buſchium, Timannum Camenerum, doctorem Monaſterii ante Fanaticorum tumultus felicem, quae in lucem eduxit Ludoicum Dringebergium, Seleſtadii fabricantem praeclaros Muſarum Doctores, et communes doctrinarum Patronos, Iacobum Vimphelingium, Io. Capnionem, Conradum Celtem, Beatum Rhenanum, Eraſmo arctiore amicitiae nexu devinctum, Stabium, Dalburgium, illuſtriſſimos Fürſtenbergios, familiam Thonnickerianam, in Sudetibus noſtris DEI nutu adhuc florentem, multisque Eccleſiae ac fori luminibus diſtinctam, et alios complures, quorum merita praedicant ſcholae, et doctrinas prudentiamque templa et fora

extollunt. Ad tot tantorumque virorum exemplar SAMVELIS animus ſupra fortunam elatus, mens ad ipſam immortalitatem erecta, capaciſſimum omnium artium ac ſcientiarum ingenium, dies noctesque poſteritatis gloria concitabatur, qui conatus heroa ingenia a rebus caducis abſtrahit, et ex pulvere ac ſordibus extrahit, et matura adhuc aetate fatali quadam et occulta lege ad magna, et in mundo ſtuporem excitantia, impellit. Stimulos honorum, boni ac iuſti normam, doctrinarum ſemina, ipſamque immortalitatis palmam, non percepit a vulgari ludimagiſtro, non ab homine, levi mercede conducto, ſed a parente, omni eruditionis apparatu inſtructo, ſcholaeque Corbacenſis lumine, quod aedificium, affabre erectum, magis perpoliverunt inter Haſſos Io. Conradus Dieterichus, et Iacobus Le Bleu, uterque politices et hiſtoriarum notitia praeſtans, nominisque fama eminens, qui in Saxonum Parnasſis faſtigium impoſuerunt Cl. Polyhiſtores, Rappoltus, Thomaſius et percelebris Gedanenſium Theologus, Aegidius Strauchius, cui univerſam matheſeos cognitionem, praecipue abſtruſam temporis rationem, ad Petavii, Scaligeri ac Labbei modum effictam, grata mente refert acceptam. Cum Vitembergae commoraretur Schurzfleiſchius, non genio indulſit, et, pro conſveto more, uni ſtudiorum generi operas addixit, ſed mens divinitate correpta latius evagabatur, et concitato greſſu ad ultimas antiquitates, gentiumque origines excurrebat, et ad elegantiora concinnaque Latii decora

ten-

tendebat, ipſamque ſcientiarum matrem, et quaſi fontem, Graeciam recludebat, praetermiſſis Grammaticorum tricis, niſi quas ſibi a poëtarum lectione formaret, ſuoque ſcopo peraptas iudicaret. Tunc temporis inclytum maximeque pervulgatum fuit Ziegleri nomen, cui faſces in legum peritia doctores libenter ſubmittebant, ſub hoc amplo iuris ſacerdote, hoſpiteque gravi ita vixit SAMVEL, ut iucunditatem humanioris doctrinae cum legum collatione diſpartiretur, eiusque commendationem ad Aulam, et perilluſtrem Heroem in toga, Henricum a Friſen, edito prius illuſtri ſpecimine, et vel exquiſitiſſimos ſaeculi viros iuſta liberaque cenſura notante, firmamque mentis propenſionem in ipſo doctoris publici munere, ad tumulum uſque experiretur. At, ne Schurzfleiſchianae menti quicquam deeſſet, ipſos Orientis fontes adiit, ac Theologorum ſcripta, Patrum praecipue antiquiorum, et Eccleſiae annales, improba cura ſcrutatus eſt, magnamque iniecit Calovio et Meiſnero ſui admirationem, quorum alterum ob venerabilem Antiſtitis auctoritatem, gravitatem in dicendo, conſtantiam adverſarios refellendi, ardoremque ſingularem contra novas in Eccleſia opiniones, alterum vero ob prudentiam, mores compoſitos, mentem tranquillam, eruditionem excellentem et elegantem, et ſubtile diſcernendi genus, magna veneratione ſuſpexit. Animum a Mezentiis prorſus habuit alienum, nullumque genus hominum magis odio proſecutus eſt, quam DEI ſacrorumque contemtores: ſuperſtitiones cultusque inania fu-

fugiebat, caerimonias autem ab antiquis Eccleſiae temporibus obſervatas laudabat, inque plebis gratiam conſervandas eſſe, ſemper ſvadebat. Qui iamiam intra penetralia domeſtica, et in poëtarum ultimisque omnium gentium theſauris, univerſum terrarum orbem mente ac cogitationibus perluſtraverat, is ipſe, Vlyſſeo conatu peregrinandi deſiderio tactus, multas urbes ac regiones peragravit, et plurimorum hominum in Europa mores ac inſtituta penitus cognovit: Batavorum Athenaea, illuſtres ibidem eruditionis Atlantes, et urbes, nitore commerciisque enitentes, viſitavit; Britonum ſaevam ac inconſtantem mentem, et inuſitatam Iſaaci Voſſii eruditionem, propius conſpexit; Gallorum fluxos mores ac levitatem, Valeſiorumque facilitatem, Lutetiae animadvertit; Italorum fraudes, et callidas decipiendi, exterisque illudendi, aſtutias expertus eſt; ubique celeberrimos viros, et abſtruſa bibliothecarum ſcrinia, codicesque inſpexit, indeque ingentem doctrinae theſaurum ſibi collegit, domumque reportavit. In itinere innotuit Principibus, ſummisque mundi Rectoribus, et, dum Vindobonae eſſet, illuſtris Lambecii commendatione ad ipſum Auguſtum inviſtiſſimi et glorioſiſſimi Leopoldi alloquium quam clementiſſime pervenit, cui ex vetuſto Murenſi Chronico origines Habſpurgicas explanavit, ab eoque deinde binis epiſtolis honoratus fuit. Florentiſſima Venetorum Reſpublica ad Ampliſſimum et Illuſtriſſimum Senatus ſui conſeſſum SCHVRZFLEISCHIVM admiſit, eiusque eruditam, omni-

que

que prudentia conditam allocutionem benevola auſcultatione excepit: Coſmus Florentiae, ex innata Mediceorum erga litteratos benevolentia, et elogio percelebris Magliabechii, eum audivit, ſuamque operam deſideravit: ipſe Innocentius XI. CONRADVM, comitibus Noriſio, Schelſtrateno et Fabretto, vidit: Invictiſſimus Pruſſorum Fridericus, Sereniſſimus Virtembergenſium Dux, illuſtres ac praepotentes Batavorum Ordines, eum, ſecum commorandi gratia, ſolicitarunt, haudquaquam tamen expugnarunt. Amor in ſuam Vitembergam Saxoniamque praevaluit, eumque clementiſſimum Saxoniae Ducis Vinarienſis, generoſi Doctorum litterarumque Maecenatis, mandatum flexit, cuius Aula eo acerbius luctuoſum SCHVRZFLEISCHII fatum perferet, quo flagrantiore deſiderio ſubinde eius praeſentiam, et exoptata in ſtudiorum incrementis conſilia deſideravit, et in poſterum quoque deſiderabit. Tot tantaque ſolidae eruditionis ornamenta conciderunt cum Schurzfleiſchio, qui Fratri exoptato, Nominisque felici propagatori, ſectatoribus et defenſoribus, auditoribus proſtratis, et in univerſum eruditis, perpetuum deſiderium reliquit, cuius obitu ſilent Muſae, Eloquentia obmuteſcit, Matheſis, Grammatica, Poëſis et Hiſtoria, expalleſcunt, ac divina ſapientia, Hippocrates et Papinianus, univerſa antiquitas, curioſum numerum ſtudium, quin ipſe Livius, Sleidanus et Thuanus, et tot mutua inter ſaeculi ornamenta litterarum commercia, lacrimas effundunt, lamentantur, et ſine

ſola-

ſolatii aucupio iacturam Academiae perdilectae, et totius Parnasſi, deplorant. Profecto difficile eſt verbis enarrare, quid CONRADVS ignoraverit, quid vero et quantum ſciverit, multo adhuc difficilius eſt iuſta verborum ſerie enarrare. De Democrito Abderite, Philoſopho, Quinquertione dicto, refert vetuſtas, quod quinque Philoſophiae partes, naturam ſcilicet, morum ſcientiam, Matheſin ac liberalium diſciplinarum complexum, omnium denique artium rationes optime, calluerit; verum et hunc SCHVRZFLEISCHIVS, et ſi qui alii ob multiplicem doctrinarum apparatum clari in mundo extiterunt, non modo exaequavit, ſed etiam longisſimo intervallo, et multis paraſangis poſt ſe dereliquit. Monimenta gloriam SCHVRZFLEISCHIANI nominis propagabunt, et ſerae poſteritatis memoriae commendabunt : CONRADI merita erunt in ore et mente Europae cultioris; Nominis magnitudo, pervadet orbem, et nulla temporum vaſtitate unquam oblivione, aut perverſis calumniantium obtrectationibus conficietur. Praeclarus et Venerandus in Sudetibus ſacrorum, et omnis elegantioris doctrinae ſacerdos, Vrbanus Gothofredus Siberus, et ego, in Te, CONRADE SAMVEL, Danielis Heinſii verba, quibus olim manes beati Ioſephi Iuſti Scaligeri in tumulo compellavit, coniicimus: Quod ſi quicquam cogitationum humanarum in Te eſt relictum, ſi tuorum curam adhuc geris, ſi qui te Parentis et Praeceptoris loco ſemper coluerunt, quos tu filios merito vocare ſolebas, ſi noſtri, noſtri, inquam, meminiſ-

miniſſe adhuc potes, o Pater, accipe poſtremum hoc munus, quod cum vitae noſtrae acerbitate, cum ſordibus et gemitu, a nobis tibi offertur. Nos, orbi optimo parente, praeceptore deſtituti, iucundisſimo omnium ſtudiorum teſte ac patrono privati, inter litterarum Patronos, hoſtesque ſapientiae, ac propudia generis humani, ſtrenue pergamus, donec Tecum aliquando, et cum ipſa aeternitate, coniungamur. Vos autem, Candidati nobiles, litterarum fama clari, prudentiae ac virtutum laude in noſtris oris noti, capite hoc magnum magni Polyhiſtoris exemplum, et ad id veſtram ſtudendi, informandi ac eloquendi rationem componite, meritaque Patronorum florentis Sneebergae concinnis ſermonibus, et Schurzfleiſchiano acumine dicendique flumine ſolenniter efferte. Maecenates noſtri ſummi, et Ephori huius ſcholae graviſſimi, eo libentius frequentes comparebunt, locumque invitationi obſequioſae, meritisque SCHVRZFLEISCHII concedent, quo luculentiora in ſcholam ſuam, publicosque docendi magiſtros documenta, hucusque ediderunt, ſuamque in Muſas benevolentiam, auctoritatem contra lividorum obtrectationes, laudabilem in aedificii nitorem induſtriam, felix promtumque auſpicium in novum bibliothecae ſacrarium, cum Civitatis ſuae ſplendore, et diuturna nobilium nominum gloria, ipſis Muſis applaudentibus, ſignificaverunt.

P. P. Dominica VII. poſt Feſtum Trinit.
A. Dionyſiani 1708.

FINIS.

VA1
151/9390

Digitized by Google

Digitized by Google